MECMAU'Z-ZEVÂİD
VE-MENBAU'L-FEVÂİD
Cilt 5

مجمع الزوائد ومنبع الفوائد

Nûreddîn el-Heysemî

Ebu'l-Hasan Ali b. Ebî Bekir b. Süleymân b.
Ebî Bekir b. Ömer
el-Kâhirî eş-Şâfiî el-Hâfız
(735-807 H.)

İÇİNDEKİLER

كِتَابُ الزَّكَاةِ

ZEKAT KİTABI

(بَابُ فَرْضُ الزَّكَاةِ)

Zekatın Farz Olması

٤٣٢٤ - حَدَّثَنَا دُلَيْلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ دُلَيْلٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْمُقْرِئُ ، حَدَّثَنَا ثَابِتُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزَّاهِدِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُحَارِبِيُّ ، عَنْ حَرْبِ بْنِ سُرَيْجٍ الْمِنْقَرِيِّ ، عَنْ أَبِي جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ ، عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ الْحَنَفِيَّةِ ، عَنْ عَلِيٍّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ فِي الآخِرَةِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ فَرَضَ عَلَى أَغْنِيَاءِ الْمُسْلِمِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ بِقَدْرِ الَّذِي يَسَعُ فُقَرَاءَهُمْ ، وَلَنْ تُجْهَدَ الْفُقَرَاءُ إِذَا جَاعُوا وَعَرُوا إِلا بِمَا يُضَيِّعُ ، يَصْنَعُ ، أَغْنِيَاؤُهُمْ ، أَلا وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُحَاسِبُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حِسَابًا شَدِيدًا ، ثُمَّ يُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط، وقال : تفرد به ثابت بن محمد الزاهد .

قلت : ثابت من رجال الصحيح، وبقية رجاله وثقوا وفيهم كلام .

4324. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah, Müslümanların zengin olanlarına, mallarından, fakirlere yetecek miktarda (yardımda bulunmalarını) farz kılmıştır. Fakirler, zenginlerin yaptıkları/kısıntıları sebebiyle aç ve çıplak kalırlar. Şunu iyi biliniz ki Yüce Allah, onları çok ayrıntılı bir hesaba tabi tutup son derece acı bir azap verecektir."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr, el-Mu'cemu'l-evsat*'ta irad etmiş ve şöyle demiştir: "Bunu sadece Sâbit b. Muhammed ez-Zâhid rivayet etmiştir."

Derim ki: Sâbit, *Sahîh* ricalindendir. Onun dışındakiler ise şâibeli olmakla beraber tevsîk edilmişlerdir."

٤٣٢٥ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ جَحْشٍ الأَسَدِيُّ الْحِمْصِيُّ ، حَدَّثَنَا جُنَادَةُ بْنُ مَرْوَانَ الْمُرِّيُّ ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ النُّعْمَانِ بْنِ أُخْتِ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ ، يَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (453); ayrıca ekledi: "Hz. Ali'den isnâdsız olarak başka kanallarla da rivayet olunmuştur." Bkz. *el-İlelü'l-mutenâhiye* (813)

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " وَيْلٌ لِلأَغْنِيَاءِ مِنَ الْفُقَرَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، يَقُولُونَ : رَبَّنَا ، ظَلَمُونَا حُقُوقَنَا الَّتِي فَرَضْتَ لَنَا عَلَيْهِمْ ، فَيَقُولُ : وَعِزَّتِي وَجَلالِي لأُدْنِيَنَّكُمْ وَلأُبَاعِدَنَّهُمْ ، لأُبْعِدَنَّهُمْ ، ثُمَّ تَلا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : ﴿وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ﴾ " رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: الحارث بن النعمان, وهو ضعيف .

4325. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Fakirleri ihmal eden zenginlerin vay haline! Zira fakirler kıyamet günü şöyle diyecekler: «Ey Rabbimiz! Senin farz kıldığın, fakat onların bizlere vermeleri gereken şeyleri vermemekle bizlere zulmettiler.» Bunun üzerine Yüce Allah buyuracak ki: «İzzetim ve Celâlime yemin ederim ki sizleri yaklaştıracağım, onları ise uzaklaştıracağım."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra şu âyeti okudu: **"Onlar bilirler ki gerek dilenen, gerekse utancından istemeyip mahrum kalan fakirlere vermek için, mallarında belirli bir hak vardır."**[1]

★Taberânî *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hâris b. en-Nûman zayıftır.

٤٣٢٦ – وعن عَنْ عَلْقَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُمْ أَتَوْا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : فَقَالَ لَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إن تَمَامِ إِسْلامِكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا زَكَاةَ أَمْوَالِكُمْ "

رواه البزار والطبراني في الكبير , ولفظ الكبير : " إن من تمام . . " . وفيه من لا يعرف .

4326. Alkame, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına geldiklerinde Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) kendilerine şöyle buyurduğunu bildiriyor:

"İslamınızın tamamlanması/eksiksiz olması mallarınızın zekâtını vermenize bağlıdır."[2]

★Hadisi *Bezzâr* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr'de* Taberânî rivayet etmiştir. Senette durumu bilinmeyen bir kişi vardır.

---

[1] Meâric Sur. 24-25. Taberânî, *M. es-Sağîr* (693). Ayrıca Cunâde b. Mervân isimli bir ravi de vardır ki hadis uydurmakla suçlanmıştır.

[2] Bezzâr, *Müsned* (876), Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/8). Ravilerinden Ya'kûb b. Kâsib ihtilaflıdır.

٤٣٢٧ - حَدَّثَنَا مِقْدَامٌ ، نا أَسَدُ بْنُ مُوسَى ، ثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ حُمْرَةَ ، عَنْ حِطَّانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الرَّقَاشِيِّ ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الزَّكَاةُ قَنْطَرَةُ الإِسْلامِ " رواه الطبراني في الكبير والأوسط, ورجاله موثقون إلا أن بقية مدلس وهو ثقة .

4327. Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Zekat, İslam'ın terazisidir."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricâli güvenilirdir. Ancak isnâdında yer alan Bakiyye isimli kişi müdellistir.

٤٣٢٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التُّسْتَرِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ عَطَاءِ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا أَبُو إِسْحَاقَ ، عَنْ صِلَةَ ، عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الإِسْلامُ ثَمَانِيَةُ أَسْهُمِ الإِسْلامُ سَهْمٌ ، وَالصَّلاةُ سَهْمٌ ، وَالزَّكَاةُ سَهْمٌ ، وَحَجُّ الْبَيْتِ سَهْمٌ ، وَالصِّيَامُ سَهْمٌ ، وَالأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ سَهْمٌ ، وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ سَهْمٌ ، وَالْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ سَهْمٌ ، وَقَدْ خَابَ مَنْ لا سَهْمَ لَهُ "

رواه البزار, وفيه: يزيد بن عطاء, وثقة أحمد, وضعفه جماعة .

قلت : وقد تقدم في الإيمان أحاديث نحو هذا .

4328. Huzeyfe, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şu sözünü bildiriyor:

"İslam şu sekiz parçadan oluşmuştur: İslam bir parça, namaz bir parça, oruç bir parça, zekât bir parça, hac bir parça, iyiliği emretmek bir parça, kötülükten sakındırmak bir parça ve Yüce Allah uğrunda cihad etmek de bir parçadır. Bunlardan bir parçası/payı olmayan kişi zarardadır."

★Hadisi *Bezzâr* rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yezîd b. Atâ, İmam Ahmed'e göre güvenilir, başkalarına göre ise zayıftır.

Derim ki: İman bölümünde bu tip hadisler vardı.

٤٣٢٩ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ ، ثنا شَرِيكٌ ، وَأَبُو الأَحْوَصِ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " أُمِرْنَا بِإِقَامِ الصَّلاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ ، فَمَنْ لَمْ يُزَكِّ فَلا صَلاةَ لَهُ " رواه الطبراني في الكبير, وله إسناد صحيح .

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (116-7), Kudaî, *Müsned eş-şihâb* (270), İbnü'l-Cevzî, *el-İlelu'l-mutenâhiye* (814). Dahhâk b. Humre adlı zayıf bir ravisi vardır.

4329. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizlere namazı kılmayı ve zekât vermeyi emretti. Zekat vermeyenin namazı yoktur.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Bunun sahîh bir isnâdı vardır.

٤٣٣٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ أَبِي أَنَسٍ بَلَغَهُ عَنْهُ مَالِكُ بْنُ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ النَّصْرِيُّ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " فِي الْإِبِلِ صَدَقَتُهَا وَفِي الْغَنَمِ صَدَقَتُهَا وَفِي الْبَقَرِ صَدَقَتُهَا وَفِي الْبُرِّ صَدَقَتُهُ "

رواه أحمد, وفيه: راو لم يسم .

4330. Ebû Zer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle diyorken işittim:

"Devenin kendi (cinsinden verilmesi gereken) sadakası/zekâtı, koyunun kendi sadakası/zekâtı, sığırın kendi sadakası/zekâtı ve buğdayın kendi sadakası/zekâtı vardır."[2]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında isimlendirilmeyen bir ravi vardır.

٤٣٣١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ عِيسَى الرَّاسِبِيُّ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ الْفَضْلِ عَنْ نُعَيْمِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ أَمَرَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ آتِيَهُ بِطَبَقٍ يَكْتُبُ فِيهِ مَا لَا تَضِلُّ أُمَّتُهُ مِنْ بَعْدِهِ قَالَ فَخَشِيتُ أَنْ تَفُوتَنِي نَفْسُهُ. قَالَ قُلْتُ إِنِّي أَحْفَظُ وَأَعِي . قَالَ " أُوصِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ "

قلت : رواه أبو داود باختصار . رواه أحمد, وفيه :نعيم بن يزيد, ولم يرو عنه غير عمر بن الفضل .

4331. Ali b. Ebî Tâlib anlatıyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana, ümmetinin kendisinden sonra yanlışa düşmemeleri için, söyleyeceği tavsiyeleri yazmam için bir kemik parçası getirmemi emretti. Ancak ben gidip gelinceye kadar, bir aksilik olur endişesiyle ona: "Ben çok iyi anlar ve ezberleyebilirim" dedim. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Namazı, zekâtı ve elinizin altındakileri (ezmemenizi) vasiyet ediyorum." [3]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10095)

[2] Ahmed, *Müsned* (5/179).

[3] Ahmed, *Müsned* (693).

★Derim ki: Ebû Dâvud kısa bir metinle rivayet etmiştir.

Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Nuaym b. Yezîd'den, Amr b. el-Fadl'dan başka kimse rivayet etmemiştir.

٤٣٣٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ قَالَ أَتَى رَجُلٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي ذُو مَالٍ كَثِيرٍ وَذُو أَهْلٍ وَوَلَدٍ وحَاضِرَةٍ فَأَخْبِرْنِي كَيْفَ أُنْفِقُ وَكَيْفَ أَصْنَعُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " تُخْرِجُ الزَّكَاةَ مِنْ مَالِكَ فَإِنَّهَا طُهْرَةٌ تُطَهِّرُكَ وَتَصِلُ أَقْرِبَاءَكَ وَتَعْرِفُ حَقَّ السَّائِلِ وَالْجَارِ وَالْمِسْكِينِ. فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَقْلِلْ لِي. قَالَ ﴿فَآتِ ذَا الْقُرْبَى حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا﴾. فَقَالَ حَسْبِي يَا رَسُولَ اللَّهِ إِذَا أَدَّيْتُ الزَّكَاةَ إِلَى رَسُولِكَ فَقَدْ بَرِئْتُ مِنْهَا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَعَمْ إِذَا أَدَّيْتَهَا إِلَى رَسُولِي فَقَدْ بَرِئْتَ مِنْهَا فَلَكَ أَجْرُهَا وَإِثْمُهَا عَلَى مَنْ بَدَّلَهَا"

رواه أحمد والطبراني في الأوسط، ورجاله رجال الصحيح.

4332. Enes b. Mâlik anlatıyor:

Temîm oğulları kabilesinden bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelip dedi ki: "Ya Resûlallah! Ben, çoluk çocuk, servet, toprak ve sürülere sahip bir kişi olarak çok varlıklı biriyim. Bana söyler misin ne yapayım, nasıl infak (mali yardım) edeyim? Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Malının zekâtını ver ki bu, bir temizliktir. Bu şekilde malını temizlersin. Ayrıca akrabalarınla bağlarını devam ettirmiş olmak için, dilenci, komşu ve hiçbir şeye sahip olmayanların da haklarını gözetmek için ver."

Adam: "Ya Resûlallah! Biraz azaltın" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yakınlara, hiçbir şeyi olmayanlara ve yolda kalanlara malından ver. Sakın ha israfta bulunma." Adam bunun üzerine: "Ya Resûlallah! Bu benim için yeterli. Peki ya bunları senin elçine versem yüce Allah'a ve sana olan sorumluluktan kurtulmuş olur muyum?" diye sordu.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Evet, şayet elçime verirsen bu sorumluluktan kurtulur ve mükafatını da alırsın. Bunun günahı ise onu değiştirene ait olur."*[1]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/136)

★Hadisi, *İmam Ahmed* rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٣٣٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ عَنْ لَيْثٍ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " لَهُمْ مَا أَسْلَمُوا عَلَيْهِ مِنْ أَرَضِيهِمْ وَرَقِيقِهِمْ وَمَاشِيَتِهِمْ وَلَيْسَ عَلَيْهِمْ فِيهِ إِلاَّ الصَّدَقَةُ"

رواه أحمد والبزار والطبراني في الأوسط, إلا أنهما قالا : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم في أهل الذمة : لهم ما أسلموا عليه وفيه: ليث بن أبي سليم, وقد وثق ولكنه مدلس .

4333. Bureyde'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Müslüman oldukları zaman sahip oldukları topraklar, köleler, sürüler yine kendilerine aittir. Ancak bunların sadakalarını/zekâtlarını vermeleri gerekmektedir."[1]

★Hadisi Bezzâr, İmam Ahmed ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ahmed ve Bezzâr'ın rivayetlerinde şöyle geçmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Zımmîler hakkında: *"Onlar, müslüman oldukları zaman (önceden) sahip olduklarına yine sahiptirler"* buyurmuştur.

İsnâdında yer alan Leys b. Ebî Süleym tevsîk edilmiştir, ancak müdellistir.

٤٣٣٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمْدُونٍ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عَمَّارٍ الْمَوْصِلِيُّ ، قَالَ : نا عُمَرُ بْنُ أَيُّوبَ ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ زِيَادٍ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَرَأَيْتَ إِذَا أَدَّى رَجُلٌ زَكَاةَ مَالِهِ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَدَّى زَكَاةَ مَالِهِ ، فَقَدْ ذَهَبَ عَنْهُ شَرُّهُ " رواه الطبراني في الأوسط, وإسناده حسن وإن كان في بعض رجاله كلام .

4334. Câbir anlatıyor:

Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e: "Ya Resûlallah! Bir kişi malının zekâtını verirse ne olur?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bir kişi malının zekâtını verirse onun şerri (belası) gider."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Her ne kadar isnâdında yer alan bazı kişiler şâibeli olsa da isnadı hasendir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/357)

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (1602)

٤٣٣٥ - و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّهُ عَنْهُ , قَالَ: سَمِعْتُ مِنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ حَدِيْثاً عَنْ رَسُولِ اللّهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا سَمِعْتُهُ مِنْهُ وَكُنْتُ أَكْثَرَهُمْ لُزُوماً لِرَسُولِ اللّهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ عُمَرَ : قَالَ رَسُولُ اللّهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " مَا تَلِفَ مَالٌ فِي بَرٍّ وَلاَ بَحْرٍ إِلاَّ بِحَبْسِ الزَّكَاةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عمر بن هارون, وهو ضعيف .

4335. Ebû Hureyre dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'le en çok beraber olan kişi olmama rağmen kendisinden değil de Ömer b. el-Hattâb'ın, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şu sözünü bildirdiğini işittim:

Ömer b. el-Hattâb dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Karada veya denizde mal telef/zayi olmuşsa bu, mutlaka zekâtın verilmemesi sebebiyledir."* [1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ömer b.Hârun zayıftır.

٤٣٣٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو ، قَالَ : نا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ الْبَزَّازُ ، قَالَ : نا مُوسَى بْنُ عُمَيْرٍ الْكُوفِيُّ ، قَالَ : نا الْحَكَمُ بْنُ عُتَيْبَةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللّهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " حَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ ، وَدَاوُوا مَرْضَاكُمْ بِالصَّدَقَةِ ، وَأَعِدُّوا لِلْبَلاءِ الدُّعَاءَ " رواه الطبراني في الأوسط والكبير,وفيه: موسى بن عمير الكوفي, وهو متروك .

4336. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Mallarınızı zekât kalesine sığındırın, hastalarınızı sadakayla iyileştirin, belalara da dua hazırlayın." [2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mûsa b. Umeyr el-Kûfî metruktur.

٤٣٣٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي يُوسُفَ الْخَلالُ الْمِصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا بَحْرُ بْنُ نَصْرٍ الْخَوْلانِيُّ ، حَدَّثَنَا أَشْهَبُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ سَعْدِ بْنِ سِنَانٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ

---

[1] Ömer b. Hârun, hadis uydurmakla suçlanmıştır. Fakat İbn Ebî Hâtim, *İlel*'inde (1/220-1), başka bir isnâdla rivayet edip "münker hadistir" demiş. Bkz. *es-Silsiletu'd-daîfe* (575)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10196), Taberânî, *M. el-Evsat* (1984), İbnu'l-Cevzî, *el-İlelu'l-mutenâhiye* (816). Mürsel olarak ta rivayet olunmuştur.

مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " مَانِعُ الزَّكَاةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي النَّارِ "

رواه الطبراني في الصغير, وفيه: سعد بن سنان, وفيه كلام كثير وقد وثق .

4337. Enes b. Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Zekatı engelleyen kişi, kıyamet günü cehennemdedir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Saîd b. Sinân çok şâibelidir. Aynı zamanda güvenilir addedilmiştir.

٤٣٣٨ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ جُمْهُورٍ ، نا أَبُو تَقِيٍّ هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلَكِ ، نا سُوَيْدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " كُلُّ مَالٍ ، وَإِنْ كَانَ تَحْتَ سَبْعِ أَرَضِينَ يُؤَدَّى زَكَاتُهُ ، فَلَيْسَ بِكَنْزٍ ، وَكُلُّ مَالٍ لا يُؤَدَّى زَكَاتُهُ ، وَإِنْ كَانَ ظَاهِرًا فَهُوَ كَنْزٌ " قلت : هو في الصحيح بنحوه ولكنه موقوف على ابن عمر

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: سويد بن عبد العزيز, وهو ضعيف .

4338. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Zekatı verilen her mal - ki bu mal isterse yedi kat yerin altında olsun- gömü değildir. Ancak zekâtı verilmeyen her mal, toprağın altında değil de açıkta elde bile olsa bu, bir gömüdür/ölüdür."

Derim ki: *Sahîh*'te, Abdullah b. Ömer'in sözü olarak geçmektedir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Suveyd b. Abdilazîz zayıftır.

٤٣٣٩ - و عَنْ أَبِي شَدَّادٍ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ عُمَانَ قَالَ : جَاءَنَا كِتَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَمَّا بَعْدُ ، فَأَقِرُّوا بِشَهَادَةِ أَنْ لا إِلَهَ إلا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ ، وَأَدُّوا الزَّكَاةَ ، وَخُطُّوا الْمَسَاجِدَ كَذَا وَكَذَا ، وَإِلا غَزَوْتُكُمْ " ، قَالَ أَبُو شَدَّادٍ : فَلَمْ نَجِدْ مَنْ يَقْرَأُ عَلَيْنَا ذَلِكَ الْكِتَابَ حَتَّى أَصَبْنَا غُلامًا أَسْوَدَ فَقَرَأَهُ عَلَيْنَا ، قَالَ عَبْدُ الْعَزِيزِ: فَقُلْتُ لأَبِي شَدَّادٍ : مَنْ كَانَ عَلَى عُمَانَ يَوْمَئِذٍ، قَالَ : سُوَارٌ مِنْ أَسَاوِرِ كِسْرَى

رواه البزار وهو مرسل, وفيه :من لا يعرف .

4339. Uman halkından olan Ebû Şeddâd isimli zât anlatıyor: Bizlere Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şu mektubu ulaştı:

"Allah'dan başka ilah olmadığına ve benim de onun elçisi olduğuma tanıklık/şehadet edip bunu böylece kabul edin. Zekat verin ve mescitlere şöyle şöyle gidin. Aksi halde sizinle savaşırım."

Ebû Şeddâd ekledi: Ancak o zamanlar bu mektubu bize okuyacak kimseyi bulamadık. Sonunda bir genç/köle bulup bunu ona okuttuk.

Abdulazîz dedi ki: Babam Ebû Şeddâd'a: "O zamanlar kimin hükümdarlığı altındaydınız" diye sorunca o: "Bizans valilerinden bir valinin" karşılığını verdi.[1]

★Hadisi Bezzâr mürsel olarak rivayet etmiştir. Senette bilinmeyen biri vardır.

٤٣٤٠ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُعَاذٍ أَبُو سَهْلٍ الْعَقَدِيُّ ، قَالَ : نا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ ، قَالَ : نا سَعِيدٌ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ ، عَنْ مَعْدَانَ ، عَنْ ثَوْبَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ تَرَكَ بَعْدَهُ كَنْزًا مُثِّلَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شُجَاعًا أَقْرَعَ لَهُ زَبِيبَتَانِ يَتْبَعُهُ ، يَقُولُ : وَيْلَكَ ! مَا أَنْتَ ؟ فَيَقُولُ : أَنَا كَنْزُكَ الَّذِي كَنَزْتَ . يَقُولُ : فَلا يَزَالُ حَتَّى يَلْتَقِمَ يَدَهُ ، ثُمَّ يَتْبَعُ سَائِرَ جَسَدِهِ ، أَوْ فِي سَائِرِ جَسَدِهِ " رواه البزار وقال : إسناده حسن , قلت : ورجاله ثقات , ورواه الطبراني في الكبير .

4340. Sevbân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Her kim kendisinden sonra bir gömü/hazine (zekâtı verilmeyen bir mal/servet) bırakırsa bu mal, kıyamet günü kendisine onu takip eden kabak kafalı siyah gözlü iri yarı bir adam şeklinde onu takip edecektir. Bunun üzerine takip edilen o mal sahibi: «Ne oluyor, sen de kimsin (beni neden takip ediyorsun)?» diye sorunca o da: «Ben senin gömdüğün gömüyüm» diye cevap verecektir. Nihayet elinden başlamak üzere bütün vücudunu yiyip yutacaktır."[2]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş ve demiştir ki: "İsnadı hasendir."

Derim ki: Ricâli güvenilir olup Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.

٤٣٤١ - و عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا خَالَطَتِ الصَّدَقَةُ , أَوْ قَالَ : الزَّكَاةِ , مَالاً إِلاَّ أَفْسَدَتْهُ "

رواه البزار, وفيه: عثمان بن عبد الرحمن الجمحي, قال أبو حاتم : يكتب حديثه ولا يحتج به .

[1] Bezzâr, *Müsned* (880).

[2] Bezzâr, *Müsned* (822), Taberânî, *M. el-Kebîr* (1408)

4341. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: "*Sadaka veya zekât, hangi mala karışırsa onu bozar.*"[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ebû Hâtim'in dediğine göre senette bulunan Osman b. Abdirrahmân'ın hadisi yazılır, ancak huccet olarak kabul edilmez bir ravidir.

٤٣٤٢ – وعن ابْنِ عُمَرَ ، رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ظَهَرَتْ لَهُمُ الصَّلاَةُ فَصَلَّوْهَا وَخَفِيَتْ لَهُمُ الزَّكَاةُ فَأَكَلُوهَا أُوْلَئِكَ هُمُ الْمُنَافِقُونَ "

رواه البزار, وفيه: عبد الله بن إبراهيم الغفاري, وهو ضعيف .

4342. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"*Namaz açıkta ifa edildiğinde onu kıldılar. Zekat gizli olduğunda ise onu yediler. İşte münafık onlardır.*"[2]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. İbrâhîm el-Ğifârî zayıftır.

٤٣٤٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْزُوقِ بْنِ بُكَيْرٍ ، وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ، قَالا : نا مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ الزُّبَيْرِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " مَا مِنْ صَاحِبِ إِبِلٍ لا يُؤَدِّي حَقَّهَا فِي رِسْلِهَا وَنَجْدَتِهَا ، إِلا جِيءَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُبْطَحُ لَهَا بِقَاعٍ قَرْقَرٍ ، تَطَؤُهُ بِأَظْلافِهَا ، كُلَّمَا بُقِرَتْ أُولاهَا ، أُعِيدَتْ عَلَيْهِ أُخْرَاهَا ، حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ ، أَوْ يَرَى سَبِيلَهُ " رواه البزار, ورجاله ثقات .

4343. İbnü'z-Zübeyr, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu bildiriyor:

"*Deve/sürü sahibi olup ta onların ne iyi oldukları, ne de kötü oldukları zaman (az olduğunda da, çok olduğunda da) haklarını vermeyen kişi, kıyamet günü getirilerek yüz üstü düz bir yere yatırılır ve o develer de ayakları/tırnaklarıyla onun üzerinden sırayla biri diğerini takip ederek, insanlara olan borcunun karşılığını verinceye kadar yürütülüp geçirilmek suretiyle o kişiyi çiğnerler.*"[3]

★Hadisi *Bezzâr* rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (881)
[2] Bezzâr, *Müsned* (883)
[3] Bezzâr, *Müsned* (879)

٤٣٤٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، قَالَ : حَدَّثَنَا أَبُو حُذَيْفَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَا مِنْ صَاحِبِ إِبِلٍ إِلا يُؤْتَى بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، إِذَا لَمْ يَكُنْ يُؤَدِّي حَقَّهَا ، فَتَمْشِي عَلَيْهِ بِقَاعٍ تَطَأُهُ بِأَخْفَافِهَا ، وَيُؤْتَى بِصَاحِبِ الْبَقَرِ ، إِذَا لَمْ يَكُنْ يُؤَدِّي حَقَّهَا ، فَتَمْشِي عَلَيْهِ بِقَاعٍ تَطَأُهُ بِأَظْلافِهَا ، وَتَنْطَحُهُ بِقُرُونِهَا ، وَيُؤْتَى بِصَاحِبِ الْغَنَمِ ، إِذَا لَمْ يُؤَدِّ حَقَّهَا ، فَتَمْشِي عَلَيْهِ بِقَاعٍ ، فَتَنْطَحُهُ بِقُرُونِهَا ، وَتَطَأُهُ بِأَظْلافِهَا ، لَيْسَ فِيهَا جَمَّاءُ ، وَلا مَكْسُورَةُ الْقَرْنِ ، وَيُؤْتَى بِصَاحِبِ الْكَنْزِ ، فَيُمَثَّلُ لَهُ شُجَاعٌ أَقْرَعُ ، فَلا يَجِدُ شَيْئًا ، فَيُدْخِلُ يَدَهُ فِي فِيهِ "

رواه الطبراني بطوله, وروى البزار طرفا منه, ورجاله موثقون .

4344. İbnü'z-Zübeyr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Develeri olup ta bunların haklarını vermeyen kişi, kıyamet günü mutlaka getirilip düz bir yerde üzerinden yürüyerek onu toynaklarıyla ezerler. Şayet bu kişi, sığır gibi büyük baş hayvan sahibiyse ve bunların haklarını vermiyorsa, onların boynuzsuz veya kırık boynuzluları hariç geriye kalan bütün hepsi, bu adamın üzerinden yürüyerek onu toynaklarıyla ezerler. Şayet bu kişi, koyun sahibiyse ve bunların haklarını vermiyorsa, onların boynuzsuz veya kırık boynuzluları hariç geriye kalan bütün hepsi, onun üzerinden düz bir yerde yürüyüp tırnaklarıyla onu ezerler ve onu süserler (boynuzlarıyla ona vururlar) Şayet bu kişi, hazine/gömü sahibi bir kişiyse (malını çoğaltıp saklamaktan başka biri değilse) bu kişinin dünyadayken harcamayıp sakladığı bu mal, iri yarı kel kafalı biri görününde gelerek bunun karşısına çıkıp da artık buna yapılabilecek hiçbir şey kalmadığını görünce elini onun ağzından içeriye daldırır."

★Taberânî uzun uzadıya, Bezzâr ise bir bölümünü rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٣٤٥ - حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرَّانِيُّ , ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَابْلُتِّيُّ , ثنا أَيُّوبُ بْنُ نَهِيكٍ الْحَلَبِيُّ , قَالَ : سَمِعْتُ مُجَاهِدًا , يَقُولُ : سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ , يَقُولُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , يَقُولُ : " مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَلْيُؤَدِّ زَكَاةَ مَالِهِ , وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ , وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يحيى بن عبد الله البابلتي,وهو ضعيف .

4345. Abdullah b. Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle söylerken işittim:

"Yüce Allah'a ve Resûlüne inanan kişi malının zekâtını versin. Yüce Allah'a ve Resûlüne inanan kişi, ya hayrı söylesin ya da sussun. Yüce Allah'a ve Resûlüne inanan kişi, misafirine ikramda bulunsun."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yahyâ b. Abdillah el-Bâbluttî zayıftır.

٤٣٤٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَرْوَزِيُّ ، ثنا أَبُو الدَّرْدَاءِ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُنِيبِ ، حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَيْسَانَ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ مُزَاحِمٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، وَطَاوُسٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " خَمْسٌ بِخَمْسٍ " ، قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا خَمْسٌ بِخَمْسٍ ؟ قَالَ : " مَا نَقَضَ قَوْمٌ الْعَهْدَ إِلا سُلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوُّهُمْ ، وَمَا حَكَمُوا بِغَيْرِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلا فَشَا فِيهِمُ الْفَقْرُ ، وَلا ظَهَرَتْ فِيهِمُ الْفَاحِشَةُ إِلا فَشَا فِيهِمُ الْمَوْتُ ، وَلا طَفَّفُوا الْمِكْيَالَ إِلا مُنِعُوا النَّبَاتَ وَأُخِذُوا بِالسِّنِينَ ، وَلا مَنَعُوا الزَّكَاةَ إِلا حُبِسَ عَنْهُمُ الْقَطْرُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: إسحاق بن عبد الله بن كيسان المروزي, لينه الحاكم, وبقية رجاله موثقون وفيهم كلام .

4346. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Beşe karşılık beş."* "Ya Resûlallah! Beşe karşılık beş'le neyi kastediyorsunuz?" diye sorduklarında şöyle buyurdu:

"Yüce Allah verdiği sözü tutmayan toplumların başlarını, mutlaka düşmanlarıyla belaya sokmuştur. Yüce Allah onun indirdiği hükümlerden başka hükümler uygulayan toplumların arasında fakirlik, insan ticareti ve ölüm gibi şeyleri yaymıştır. Ne zaman zekâtı kesse ve engelleseler Yüce Allah da mutlaka yağmuru onlardan kesmiştir. Ne zaman ölçü tartı gibi şeylerde hile yapmışlarsa mutlaka toprağın verimini azaltıp kıtlık vermiştir."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İshâk b. Abdillah b. Keysân el-Mervezî adlı kişi, Hâkim'e göre gevşek birisidir. Bunun dışındakiler ise şâibeli olanı da bulunmakla birlikte güvenilir kimselerdir.

٤٣٤٧ - وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ قُلُوبُهُمْ قُلُوبُ العَجَمِ قُلْتُ : وَمَا قُلُوبُ العَجَمِ ؟ قَالَ : حُبُّ الدُّنْيَا . قَالَ : سُنَّتُهُم سُنَّةُ الأَعْرَابِ مَا أَتَاهُمْ مِنْ رِزْقٍ جَعَلُوهُ فِي الحَيَوانِ يَرَوْنَ الجِهَادَ ضَرَراً وَالزَّكَاةَ مَغْرَماً " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بقية بن الوليد, وهو ثقة ولكنه مدلس, وبقية رجاله موثقون .

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (13561); ayrıca Eyyûb b. Nuheyk te zayıf bir ravidir.

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10992)

4347. Abdullah b. Ömer dedi ki: Resûlullah şöyle buyurdu: *"Öyle bir zaman gelecek ki insanların kalpleri yabancılarınki gibi olacak."* Bunun üzerine ben: "Yabancıların kalplerinden kasıt nedir?" diye sorunca o: *"Dünyayı sevmektir"* dedikten sonra sözlerine şöyle devam etti:

"Bedeviler gibi düşünür ve hareket ederler. Ellerine biraz mal geçtiğinde hemen onunla hayvan satın alırlar. Onlara göre cihad, ziyan; zekât ise zarardır."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Bakiyye b. el-Velîd güvenilir, ancak müdellistir. Bunun dışındaki kişiler güvenilir ravilerdir.

٤٣٤٨ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ رَجُلَيْنِ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ابْنِ مَسْعُودٍ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " مَنْ كَسَبَ طَيِّبًا خَبَّثَهُ مَنْعُ الزَّكَاةِ ، وَمَنْ كَسَبَ خَبِيثًا لَمْ تُطَيِّبْهُ الزَّكَاةُ " رواه الطبراني في الكبير, وإسناده منقطع .

4348. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: "Helal kazananın malını zekâtı vermemek kirletir. Haram kazananın malını zekât vermek temizlemez."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnadı munkatı/kopuktur.

٤٣٤٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " يُكْوَى رَجُلٌ ، يَكْنِزُ فَيَمَسُّ دِرْهَمٌ دِرْهَمًا ، وَلا دِينَارٌ دِينَارًا يُوَسَّعُ جِلْدُهُ حَتَّى يُوضَعَ كُلُّ دِينَارٍ وَدِرْهَمٍ عَلَى حِدَتِهِ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

4349. Yine Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Bir biriyle içi içe dinarlarını (altın paralarını) veya dirhemlerini (gümüş paralarını) gömerek saklayan /zekâtını vermeyen herkesin derisi gerilip, o paralar birbirine değmeyecek bir şekilde teker teker derisine yerleştirilecektir."[3]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in matbu nüshasında bulamadım.
[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (9596)
[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (8754)

٤٣٥٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ ، نَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَرْوَانَ ، نَا أَبِي ، نَا سُلَيْمَانُ بْنُ مُوسَى الْكُوفِيُّ ، عَنْ فُضَيْلِ بْنِ غَزْوَانَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مَنَعَ قَوْمٌ الزَّكَاةَ إِلا ابْتَلاهُمُ اللَّهُ بِالسِّنِينَ " رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله ثقات .

4350. Bureyde'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah, zekât vermeyen toplumları mutlaka kıtlıkla cezalandırmıştır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٣٥١ - حَدَّثَنَا مِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ ، ثَنَا أَسَدُ بْنُ مُوسَى ، ثَنَا عَدِيُّ بْنُ الْفَضْلِ ، عَنْ سَعِيدٍ الْجُرَيْرِيِّ ، عَنْ غِيَاثٍ الْجُرَيْرِيِّ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : خَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحَاجَةٍ خَارِجًا مِنَ الْمَدِينَةِ ، فَمَرَّ عَلَى بِئْرٍ يُسْقَى عَلَيْهَا ، فَقَالَ : " إِنَّ صَاحِبَ هَذَا الْبِئْرِ يَحْمِلُهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنْ لَمْ يُؤَدِّ حَقَّهَا " ، وَأَتَى عَلَى غَنَمٍ ، فَقَالَ : " إِنَّ صَاحِبَ هَذِهِ الْغَنَمِ يُفْعَلُ بِهِ كَذَا وَكَذَا إِنْ لَمْ يُؤَدِّ حَقَّهَا " ، وَأَتَى عَلَى إِبِلٍ ، فَقَالَ مِثْلَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَيُّ الْمَالِ خَيْرٌ ؟ ، فَقَالَ : " لَيْسَ فِي الْمَالِ خَيْرٌ " ، قُلْتُ : فَمَا يُعَيِّشُنَا ؟ ، قَالَ : " الْخَادِمُ يَخْدُمُكَ ، فَإِذَا صَلَّى فَهُوَ أَخُوكَ ، أَوْ فَرَسُكَ تُجَاهِدُ عَلَيْهِ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :عدي بن الفضل, وهو متروك .

4351. Abdullah b. Mes'ûd anlatıyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber Medine dışına çıkmıştık. Suyu para kazandıran bir kuyunun yanından geçerken dedi ki:

"Bu kuyunun sahibi onun hakkını vermezse kıyamet günü onu taşıyacaktır."

Daha sonra da bir koyun sürüsünün yanından geçerken: *"Bu koyun sürüsünün sahibi, sürünün hakkını vermezse ona şöyle şöyle yapılacak"* deyip bir deve sürüsünün yanına gelince de aynı şeyi söyleyince kendisine:

"Ya Resûlallah! Hangi mal daha hayırlıdır?" diye soruldu. Onun: *"Malda hayır yoktur"* şeklinde cevap vermesi üzerine: "O halde neyi arzulayalım?" diye sordum. O şöyle cevap verdi:

"Sana hizmet eden hizmetçi, namaz kıldığında (aynı safta) kardeşindir. Aynı şekilde üzerinde cihat ettiğin atın."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Adiy b. el-Fadl metruktur.

٤٣٥٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا طَاهِرُ بْنُ أَبِي أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ ، قَالَ : نا أَبِي ، قَالَ : نا جَيْفَرُ بْنُ الْحَكَمِ الْعَبْدِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَسْعُودٍ ، عَنْ مَالِكِ بْنِ ضَمْرَةَ ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِجَمْعِ الصَّدَقَةِ ، فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَجِيءُ بِقَدْرِ مَالِهِ وَبِصَدَقَتِهِ ، فَبَكَيْتُ ، فَقَالَ : " يَا أَبَا ذَرٍّ ، مِمَّا تَبْكِي ؟ " قُلْتُ : ذَهَبَ الْمُكْثِرُونَ بِالأَجْرِ ، قَالَ : " كَيْفَ ؟ " قُلْتُ : يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي ، وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ ، وَيَجِدُونَ مَا يَتَصَدَّقُونَ ، وَلا نَجِدُ ، فَقَالَ : " بَلِ الْمُكْثِرُونَ هُمُ الأَسْفَلُونَ ، إِلا مَنْ قَالَ : بِالْمَالِ هَكَذَا وَهَكَذَا ، وَقَلِيلٌ مَا هُمْ " ، قُلْتُ : كَيْفَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : " إِنَّهُ مَا مِنْ صَاحِبِ إِبِلٍ لا يُؤَدِّي زَكَاتَهَا فِي رِسْلِهَا ، وَنَجْدَتِهَا إِلا أَتَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي قَاعٍ قَرْقَرٍ تَطَأُهُ أَخْفَافُهَا ، كُلَّمَا نَفَذَ أَوَّلُهَا عَادَ عَلَيْهِ آخِرُهَا ، حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ " ، قُلْتُ : فَالْخَيْلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : " الْخَيْلُ لِثَلاثَةِ رَهْطٍ : مَنِ اتَّخَذَهَا عِدَّةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، كَانَ لَهُ عُسْرُهَا وَيُسْرُهَا ، وَايْمُ اللَّهِ ، لَوْ قَطَعَتْ رِحَابًا فَاشْتَدَّتْ شَرَفًا أَوْ شَرَفَيْنِ هَبَطَتْ عَلَى رَوْضَةٍ خَضْرَاءَ ، وَمَنِ اتَّخَذَهَا أَشَرًا كَانَتْ عَلَيْهِ وَبَالا يَوْمَ الْقِيَامَةِ " ، قَالُوا : فَالْحُمُرُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ ؟ قَالَ : " مَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهَا شَيْئًا إِلا آيَةَ الْفَاذَّةَ : ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾

قلت : رواه ابن ماجة باختصار رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: جماعة لم أعرفهم .

4352. Ebû Zer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sadakanın/zekâtın toplanmasını emredince kendisine zekât farz olan kişi malının verilmesi gerekli olan miktarını getiriyordu. Bunun üzerine ben ağlayınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ebû Zer! Neden ağlıyorsun?"* diye sordu. Ben de: "Zenginler sevapları alıp götürdü" diye cevap verdim ; *"Nasıl?"* diye sorunca ben:

"Bizim namaz kıldığımız gibi onlar da namaz kılıyorlar. Bizim oruç tuttuğumuz gibi onlar da oruç tutuyorlar. Bunun yanında sadaka olarak verecek birtakım şeyler buluyorlar. Biz bulamıyoruz" diye cevap verdim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Tam aksine malıyla şöyle şöyle yapmayanlar hariç, ki bunlar da azdır, zenginler en aşağılardır." Bu sefer ben: "Nasıl yani ya Resûlallah!?" diye sorunca o:

"Deve sürüsü sahibi olup ta onların ne iyi oldukları, ne de kötü oldukları zaman (az olduğunda da, çok olduğunda da) haklarını vermeyen kişi, kıyamet günü getirilerek yüz üstü düz bir yere yatırılır ve o develer de

ayakları/tırnaklarıyla onun üzerinden sırayla biri diğerini takip ederek, insanlara olan borcunun karşılığını verinceye kadar, yürütülüp geçirilmek suretiyle o kişiyi çiğnerler" buyurdu.

"Ya Resûlallah! Peki ya at (sahipleri)?" diye sordum şu karşılığı verdi:

"At, üç kesimi ilgilendirir. Onu Allah için kullanan kişiye onun sefası da, cefası da eşittir ve ona aittir. Kendi halinde kalıp ta otlağa yayıldığında ve dilediğince koştuğunda Allah'ın himayesindedir. Onu hoyratlıkla alan kişiye ise kıyamet günü vebal olarak kalır."

"Peki ya eşeklerin hükmü nedir, ya Resûlallah?" diye sorunca: *"Bu konuda Yüce Allah'ın indirdiği eşsiz âyetin dışında bir hüküm inmemiştir"* buyurarak şu âyeti okudu: **"Kim zerre kadar iyilik yapmışsa onu görür. Kim de zerre kadar kötülük yapmışsa onu görür."** (Zilzâl Sur. 8)

Derim ki: İbn Mâce kısa metinle rivayet etmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım bir grup ravi vardır.

٤٣٥٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبو كُرَيْبٍ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُحَارِبِيُّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قِيلَ لابْنِ عُمَرَ ، إِنَّ زَيْدَ بْنَ حَارِيَةَ قَدْ مَاتَ ، فَقَالَ : " رَحِمَهُ اللَّهُ " ، فَقِيلَ : يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِنَّهُ تَرَكَ مِائَةَ أَلْفٍ ، قَالَ : " وَلَكِنَّهَا لَمْ تَتْرُكْهُ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4353. Meymûn b. Mihrân bildiriyor: Abdullah b. Ömer'e: "Zeyd b. Hârise vefat etti" dediklerinde: "Yüce Allah rahmet eylesin" dedi. Bu defa ona: "Ey Ebû Abdirrahmân! O yüzbin miras bıraktı" denilince bu kez şöyle cevap verdi: "Ancak o paralar onu bırakmadı."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ زَكَاةِ الْحُلِي)

Takıların Zekatı

٤٣٥٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِى اللَّيْثِ حَدَّثَنَا الأَشْجَعِىُّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَعْلَى بْنِ مُرَّةَ الثَّقَفِىِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ أَتَى النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ عَلَيْهِ خَاتَمٌ مِنَ الذَّهَبِ عَظِيمٌ فَقَالَ لَهُ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَتُزَكِّى هَذَا. فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمَا زَكَاةُ هَذَا فَلَمَّا أَدْبَرَ الرَّجُلُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَمْرَةٌ عَظِيمَةٌ عَلَيْهِ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير إلا أن لفظه, عن يعلى قال : أتيت النبي صلى الله عليه و سلم وفي يدي خاتم من ذهب , فذكر نحوه , وفيه: عثمان بن يعلى, و لم يرو عنه غير أبيه .

4354. Amr b. Abdillah b. Ya'lâ b. Murre es-Sekafî, babasından, o da dedesinden bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına elinde altından, büyük bir yüzük bulunan bir adam geldi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Bunun zekâtını veriyor musun?"* diye sordu. Adam: "Ya Resûlallah! Bunun zekâtı nedir ki?" karşılığını verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Verilmemesi halinde onun (vermeyenin) üzerinde büyük bir közdür."*[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ancak onun Ya'lâ'dan yaptığı rivayetin lafzı şu şekildedir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına geldiğimde elimde altından bir yüzük vardı.... İsnâdında yer alan Osman b. Ya'lâ'dan babasının dışında kimse rivayet etmemiştir.

٤٣٥٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَاصِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ قَالَتْ دَخَلْتُ أَنَا وَخَالَتِى عَلَى النَّبِىِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهَا أَسْوِرَةٌ مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ لَنَا " أَتُعْطِيَانِ زَكَاتَهُ. قَالَتْ فَقُلْنَا لاَ. قَالَ أَمَا تَخَافَانِ أَنْ يُسَوِّرَكُمَا اللَّهُ أَسْوِرَةً مِنْ نَارٍ أَدِّيَا زَكَاتَهُ " قلت : لأسماء حديث رواه أبو داود في الخاتم من غير ذكر زكاة .

رواه أحمد, وإسناده حسن .

4355. kızı Esmâ binti Yezîd bildiriyor: Ben ve teyzem, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gitmiştik. Kolunda altından bilezikler vardı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onların zekâtını veriyor musunuz?"* diye sorunca biz: "Hayır" dedik. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın ellerinize ateşten bilezikler takmasından korkmuyor musunuz? Onun zekâtını verin."*[2]

Derim ki: Ebû Dâvud'da "zekât" ibareleri olmaksızın sadece yüzükler kısmının geçtiği Esmâ'nın rivayet ettiği bir hadis vardır.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnadı hasendir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/171), Taberânî, *M. el-Kebîr* (22/263,264). Ravilerinden Ömer b. Ya'lâ ile Abdullah b. Ya'lâ zayıf ravilerdir.

[2] Ahmed, *Müsned* (6/461), Taberânî, *M. el-Kebîr* (24/170)

٤٣٥٦ - حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ النَّحْوِيُّ ، قَالَ : ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ ، عَنِ ابْنِ يَعْلَى ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفِي يَدِي خَاتَمٌ مِنْ ذَهَبٍ ، فَقَالَ : " أَتُؤَدِّي زَكَاةَ هَذَا ؟ " قُلْتُ : لا ، قَالَ : " جَمْرَةٌ عَظِيمَةٌ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ضرار بن صرد, وهو ضعيف.

4356. İmrân es-Sekafî'nin, babasından, onun da dedesinden bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onda altın bir yüzük görünce: *"Bunun zekâtını veriyor musun?"* diye sordu. Ben: "Hayır" karşılığını verdim. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle: *"Üzerinde közdür"* buyurdu.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Dırâr b. Surd zayıftır.

٤٣٥٧ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِرْقٍ الْحِمْصِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفًّى ، ثنا بَقِيَّةُ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ ، وَهُوَ يُسْأَلُ عَنْ حِلْيَةِ السُّيُوفِ ، أَمِنَ الْكُنُوزِ هِيَ ؟ فَقَالَ : " نَعَمْ ، هِيَ مِنَ الْكُنُوزِ " ، فَقَالَ رَجُلٌ : هَذَا شَيْخٌ أَحْمَقُ قَدْ ذَهَبَ عَقْلُهُ ، فَقَالَ أَبُو أُمَامَةَ : " أَمَا إِنِّي مَا حَدَّثْتُكُمْ إِلا مَا سَمِعْتُ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بقية, وهو ثقة ولكنه مدلس.

4357. Muhammed b. Ziyâd bildiriyor: Ebû Umâme'ye kılıcın süslemeleri kastedilerek: "Bu (süslemeler de) servetten sayılır mı?" diye soruldu. Cevaben: "Evet, öyledir" dedi. Oradaki bir adam bu cevaba karşılık: "Bırakın bu aklını yitirmiş ahmak ihtiyarı!" deyince, Ebû Umâme dedi ki: "Şunu çok iyi bilesiniz ki ben, sadece duyduklarımı anlatıyorum."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Bakiyye denilen ravi güvenilir, ancak müdellistir.

٤٣٥٨ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ حَمَّادٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : سَأَلَتْهُ امْرَأَةٌ عَنْ حُلِيٍّ لَهَا أَفِيهِ زَكَاةٌ ؟ قَالَ : " إِذَا بَلَغَ مِائَتَيْ دِرْهَمٍ فَزَكِّيهِ " ، قَالَتْ : إِنَّ فِي حِجْرِي أَيْتَامًا فَأَدْفَعُهُ إِلَيْهِمْ ؟ قَالَ : " نَعَمْ "

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (22/264)

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات ولكن إبراهيم لم يسمع من ابن مسعود .

4358. Bir kadın Abdullah b. Mes'ûd'a kendisine ait takıları hakkında: "Onların zekâtı var mı?" diye sordu. O da cevaben: "İkiyüz gümüş para değerine ulaşınca zekâtını ver" dedi. Bunun üzerine kadın: "Benim yetimlerim var, onlara versem olur mu?" diye sorunca o da: "Olur" karşılığını verdi.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir. Ancak İbrâhîm(-i Nehaî), Abdullah (b. Mes'ûd)'dan işitmemiştir.

(بَابُ زَكَاةِ أَمْوَالِ الأَيْتَامِ)

Yetimlerin Zekatları

٤٣٥٩ - حَدَّثَنَا عَلِيٌّ، قَالَ : نا الْفُرَاتُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقَيْرَوَانِيُّ، قَالَ : نا شَجَرَةُ بْنُ عِيسَى الْمَعَافِرِيُّ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي كَرِيمَةَ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اتَّجِرُوا فِي أَمْوَالِ الْيَتَامَى، لا تَأْكُلْهَا الزَّكَاةُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وأخبرني سيدي وشيخي أن إسناده صحيح .

4359. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yetimlerin mallarını ticaret yapmak suretiyle çalıştırın ki zekât onu yemesin."*[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Efendim ve hocam bana bunun isnadının sahih olduğunu döyledi.

٤٣٦٠ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، وَسُئِلَ عَنْ أَمْوَالِ الْيَتَامَى ؟ فَقَالَ : " إِذَا بَلَغُوا فَأَعْلِمُوهُمْ مَا حَلَّ فِيهَا مِنْ زَكَاةٍ، فَإِنْ شَاءُوا زَكَّوْا، وَإِنْ شَاءُوا تَرَكُوا " رواه الطبراني في الكبير, ومجاهد لم يسمع من ابن مسعود .

4360. Abdullah b. Mes'ûd'a yetim mallarının zekâtı sorulunca şöyle demiş: "Ergenlik çağına ulaştıklarında kendilerine vermeleri gereken şeyi bildirin. Dilerlerse zekât verirler, dilemezlerse vermezler."[3]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (9594)

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (1/85/2). Ravilerinden Furât b. Muh. hadis uydurmakla suçlanmıştır.

[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (9591)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mücâhid, Abdullah b. Mes'ûd'dan hadis işitmemiştir.

٤٣٦١ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا حَمَّادٌ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " وَالِي الْيَتِيمِ يُحْصِي السِّنِينَ ، فَإِذَا قَالَ : احْتَلَمَ ، قَالَ لَهُ : إِنَّ عَلَيْكَ زَكَاةَ كَذَا وَكَذَا سَنَةً " رواه الطبراني في الكبير , ومجاهد لم يدرك ابن مسعود .

4361. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: "Yetimin velisi olan kişi yılları sayar. Yetim ergenliğe ulaşınca kendisine: «Senin şu şu senelerde vermen gereken zekâtın var» der."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Mücâhid, Abdullah b. Mes'ûd'a yetişememiştir.

(بَابُ أَخْذُ الزَّكَاةِ مِنَ الْعَطَاءِ)

Karşılıksız Verilen Maldan Zekat Alınması

٤٣٦٢ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ هُبَيْرَةَ بْنِ يَرِيمَ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " كَانَ يُعْطِينَا الْعَطَاءَ ، ثُمَّ يَأْخُذُ زَكَاتَهُ "

رواه الطبراني, ورجاله رجال الصحيح خلا هبيرة وهو ثقة .

4362. Hubeyre b. Yerîm bildiriyor: Abdullah b. Mes'ûd, bizlere ihsanda, yardımlarda bulunur; daha sonra da onun zekâtını alırdı.[2]

★Taberânî rivayet etmiştir. Güvenilir olan Hubeyre'nin dışındaki ricâli, *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ فِيمَنْ أَدَّى الزَّكَاةَ وَقَرَى الضَّيْفَ)

Zekatını Veren ve Misafirini İyi Ağırlayan Kişi

٤٣٦٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي يَحْيَى الْحَضْرَمِيُّ الْمِصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى الْوَقَّادُ ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ بَكْرٍ ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " ثَلاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ ، فَقَدْ بَرِئَ مِنَ الشُّحِّ : مَنْ أَدَّى زَكَاةَ مَالِهِ طَيِّبَةً بِهَا نَفْسُهُ ، وَقَرَى الضَّيْفَ ، وَأَعْطَى فِي النَّوَائِبِ "

رواه الطبراني في الصغير, وفيه: زكريا بن يحيى الوقار, وهو ضعف .

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (9592). Ayrıca zayıf bir ravi olan Leys b. Ebî Süleym vardır.
[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (9593)

4363. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kendisinde şu üç özellik bulunan kişi pintilikten/cimrilikten soyutlanmış demektir: Malının zekâtını oflayıp puflamadan gönül rahatlığıyla veren kişi, misafirini güzel ağırlayan kişi ile sıkıntı ve afet gibi hallerde yardımda bulunan kişi."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Zekeriyyâ b. Yahyâ el-Vakkâd zayıftır.

٤٣٦٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلَالُ الْمَكِّيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ كَاسِبٍ ، ثنا فَضَالَةُ بْنُ يَعْقُوبَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُجَمِّعٍ ، عَنْ مُجَمِّعِ بْنِ يَحْيَى ، عَنْ عَمِّهِ خَالِدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ حَارِيَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " ثَلاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وُقِيَ شُحَّ نَفْسِهِ : مَنْ أَدَّى الزَّكَاةَ ، وَقَرَى الضَّيْفَ ، وَأَعْطَى فِي النَّائِبَةِ "

4364. Hâlid b. Zeyd b. Câriye, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

"Şu üç özellik bulunan kişi pintilikten/cimrilikten korunmuş/ kurtarılmış demektir: Zekat veren kimse, misafirini güzel ağırlayan kişi ile sıkıntı ve afet gibi hallerde yardımda bulunan kişi."[2]

٤٣٦٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رُزَيْقِ بْنِ جَامِعٍ الْمَدِينِيُّ الْمِصْرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ السَّدُوسِيُّ ، ثنا عُمَرُ بْنُ يَحْيَى الْمُقْرِئُ ، عَنْ مُجَمِّعِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَارِثَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَمِّي خَالِدَ بْنَ زَيْدٍ الأَنْصَارِيَّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " بَرِيءٌ مِنَ الشُّحِّ : مَنْ أَدَّى الزَّكَاةَ ، وَقَرَى الضَّيْفَ ، وَأَعْطَى فِي النَّائِبَةِ " رواهما الطبراني في الكبير، وفيه: إبراهيم بن إسماعيل بن مجمع، وهو ضعيف .

4365. Hâlid b. Zeyd el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Zekat veren kimse, misafirini güzel ağırlayan kişi ile sıkıntı ve afet gibi hallerde yardımda bulunan kişi, pintilikten/cimrilikten korunmuş/ kurtarılmıştır."[3]

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (126)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (4097)

[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (4096), İbn Hibbân, *Sikât*'ta (3/57). Hâlid, tâbi'îdan olduğu için hadis mürseldir.

★Yukardaki hadislerin her ikisini de Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbrâhîm b. İsmâîl b. Mucemmi' zayıftır.

(بَابُ فِيمَنْ يَتَصَدَّقُ بِثُلُثِ مَا يَخْرُجُ مِنْ زَرْعِهِ)

Ekinin Mahsulünden Üçte Birini Sadaka/ Zekat Veren Kişi

٤٣٦٦ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، " أَنَّ رَجُلا بَيْنَا هُوَ يَسْقِي زَرْعًا لَهُ إِذْ رَأَى غَيَابَةً تَرَهْيَا فَسَمِعَ فِيهَا صَوْتًا : أَنِ اسْقِ أَرْضَ فُلانٍ ، فَاتَّبَعَ الصَّوْتَ حَتَّى انْتَهَى إِلَى الأَرْضِ الَّتِي سُمِّيَتْ ، فَسَأَلَ صَاحِبَهَا مَا عَمَلُكَ فِيهَا ؟ قَالَ : إِنِّي أُعِيدُ فِيهَا ثُلُثًا ، وَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثٍ ، وَأَحْبِسُ لأَهْلِي ثُلُثًا "

4366. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre adamın biri, bir ara ekinini sularken aniden havadan: "Falanca kişinin yerini sula!" sesi duyulan bulutumsu beyaz bir nesne gördü. Adam, ismi geçen yere ulaşıncaya kadar onun peşinden gitti ve bu yerin sahibine arazisine ne ektiğini sorunca toprak sahibi şu karşılığı verdi: "Üçte birini toprak için ayırırım; üçte birini sadaka olarak dağıtırım; üçte birini ise çoluk çocuğuma ayırırım."[1]

٤٣٦٧ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بنِ مُهَاجِرٍ ، عَنِ النَّخَعِيِّ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ ، كَانَ يَبْعَثُهُ إِلَى أَرْضِهِ أَنْ يَفْعَلَ فِيهَا ذَلِكَ

رواهما الطبراني في الكبير، ورجالهما رجال الصحيح .

4367. Mesrûk'un bildirdiğine göre Abdullah b. Mes'ûd, kendi toprağının bu şekilde değerlendirilmesi için onu yollardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Her ikisinin de Ricâli *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ أَفْضَلُ دَرَجَاتِ الإِسْلامِ بَعْدَ الصَّلاةِ الزَّكَاةُ)

Zekatın, Namazdan Sonra İslam'ın En Üstün Derecesi Olduğu

٤٣٦٨ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَاصِمِ ابْنِ بَهْدَلَةَ ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ ، أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ وَكَانَ عِنْدَهُ غُلامٌ ، فَقَرَأَ الْمُصْحَفَ وَعِنْدَهُ أَصْحَابُهُ ،

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (9464)

فَجَاءَ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ : حَضْرَمَةُ ، يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، أَيُّ دَرَجَاتِ الإِسْلَامِ أَفْضَلُ ؟ قَالَ : " الصَّلَاةُ " ، قَالَ : ثُمَّ أَيٌّ ؟ قَالَ : " الزَّكَاةُ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

4368. Zir b. Hubeyş'in bildirdiğine göre, Abdullah b. Mes'ûd arkadaşlarıyla (öğrencileri ile) beraberken yanında Kur'ân okuyan bir delikanlı vardı. O esnada Hadrame isimli bir kişi gelerek: "Ey Ebû Abdirrahman! İslam'ın hangi bölümü/derecesi daha üstündür?" diye sorunca o: "Namaz" dedi. Adam: "Daha sonra hangisidir?" diye sorunca; "Zekattır" karşılığını verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ مَا لاَ زَكَاةَ فِيهِ)

Zekat Gerektirmeyen Şeyler Bölümü

٤٣٦٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمَّارُ ، قال : نا أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيُّ ، قال : نا الْحَارِثُ بْنُ نَبْهَانَ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ فِي الْخَضْرَوَاتِ صَدَقَةٌ "

رواه الطبراني في الأوسط والبزار, وفيه: الحارث بن نبهان, وهو متروك, وقد وثقه ابن عدي .

4369. Talha'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yeşillik türü sebzelerde zekât yoktur."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta ve Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hâris b. Nebhân metruktur, ancak İbn Adiy onun güvenilir olduğunu belirtmiştir.

(بَابُ صَدَقَةِ الْخَيْلِ وَالرَّقِيقِ وَغَيْرِ ذَلِكَ)

At, Köle ve Bunların Dışındakilerin Sadakaları (Zekatları)

٤٣٧٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى ، نَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى ، نَا اللَّيْثُ بْنُ حَمَّادٍ ، عَنْ غُورَكِ بْنِ الْحِضْرِمِيِّ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْجُعْفِيِّ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " فِي الْخَيْلِ السَّائِمَةِ فِي كُلِّ فَرَسٍ دِينَارٌ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه الليث بن حماد وغورك وكلاهما ضعيف

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (885). Çoğunluk tarafından Mûsa b. Talha'dan mürsel olarak rivayet olunmuştur.

4370. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Dışarıda otlakta otlayan her bir at için bir dinar verilir."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leys b. Hammâd ve Ğûrek'in her ikisi de zayıftır.

٤٣٧١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ السُّوسِيُّ ، بِحَلَبَ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارِ بْنِ بِلالٍ ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ ، عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " قَدْ عَفَوْتُ لَكُمْ عَنْ صَدَقَةِ الْخَيْلِ وَالرَّقِيقِ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: محمد بن أبي ليلى, وفيه كلام .

4371. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"At ve kölenin zekâtı konusunda sizleri muaf kıldım."*[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr, el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ebî Leylâ şâibelidir.

٤٣٧٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ حَارِثَةَ قَالَ جَاءَ نَاسٌ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ إِلَى عُمَرَ فَقَالُوا إِنَّا قَدْ أَصَبْنَا أَمْوَالاً وَخَيْلاً وَرَقِيقاً نُحِبُّ أَنْ يَكُونَ لَنَا فِيهَا زَكَاةٌ وَطُهُورٌ. قَالَ مَا فَعَلَهُ صَاحِبَايَ قَبْلِي فَأَفْعَلَهُ. وَاسْتَشَارَ أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفِيهِمْ عَلِيٌّ فَقَالَ عَلِيٌّ هُوَ حَسَنٌ إِنْ لَمْ يَكُنْ جِزْيَةً رَاتِبَةً يُؤْخَذُونَ بِهَا مِنْ بَعْدِكَ " رواه أحمد والطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

4372. Hârise b. Mudrib anlatıyor:

Şam halkından Hz. Ömer'e gelenler olmuştu. Şöyle dediler: "Bizler at ve kölelerden oluşan bir servet elde ettik. Bunların zekâtını, temizliğini arzulamaktayız." Hz. Ömer şu karşılığı verdi:

"Benden önce dostlarım (olan Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve Hz Ebû Bekr) ne yaptılarsa aynısını yapacağım." Böylece Hz. Ömer, aralarında Hz. Ali'nin de bulunduğu, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashabıyla istişare etti. İstişare heyetinde bulunan Hz. Ali dedi ki:

"Senden sonrakiler bunu düzenli bir cizye/vergiye dönüştürerek almazsalar bu, çok güzel bir olaydır."[1]

---

[1] İbnu'l-Cevzî, *el-İlelu'l-mutenâhiye* (819): "Hadis sahih değildir."

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1136)

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٣٧٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَحُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَأْخُذْ مِنَ الْخَيْلِ وَالرَّقِيقِ صَدَقَةً

رواه أحمد, وفيه: أبو بكر بن أبي مريم, وهو ضعيف لاختلاطه .

4373. Ömer b. el-Hattâb ve Huzeyfe b. el-Yemân'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) at ve köle için sadaka/zekât almamıştır.[2]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Bekr b. Ebî Meryem bunaması sebebiyle zayıftır.

٤٣٧٤ - و عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : لاَ صَدَقَةَ فِي الْكَسْعَةِ وَالْجَبْهَةِ وَالنَّخَّةِ "

وَفَسَّرَهُ أَبُو عُمَرَ قَالَ : الْكُسْعَةُ : الْحَمِيرِ . وَالْجَبْهَةِ : الْخَيْلِ . وَالنَّخَّةِ : الْعَبِيْدِ .

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سليمان بن أرقم, وهو متروك .

4374. Abdurrahman b. Semure'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kes'a, Cebhe ve Nuhha'nın zekâtı/ sadakası yoktur."*

Ebû Ubeyde bu kelimeleri şöyle tefsir etmiştir: Kes'a, eşektir; cebhe: attır; nuhha ise köledir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Süleymân b. Erkam metruktur.

٤٣٧٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الْوُحَاظِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ ، قَالَ : سُئِلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَفِي الْحُمُرِ زَكَاةٌ ؟ قَالَ : لا ، إِلا الآيَةَ الْفَاذَّةَ الشَّاذَّةَ ﴿ فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴾

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سعيد بن بشير, وفيه كلام وقد وثق .

4375. Ebû Sa'lebe dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e eşek için zekât verilip verilmeyeceği sorulunca dedi ki: "Hayır, ancak eşi benzeri

---

[1] Ahmed, *Müsned* (82, 218)

[2] Ahmed, *Müsned* (113). Râşid b. Sa'd, Hz. Ömer'i idrak edememiştir.

olmayan şu âyet (sakın aklınızdan çıkmasın) **"Kim zerre kadar iyilik yapmışsa onu görür."**[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Saîd b. Beşîr şâibelidir; ancak diğer bir yandan da güvenilir sayılmıştır.

٤٣٧٦ - وَحَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يُوسُفَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي يُوسُفُ بْنُ خَالِدٍ ، قَالَ : نا جَعْفَرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ سَمُرَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، كَانَ يَأْمُرُنَا أَلا نُخْرِجَ الصَّدَقَةَ مِنَ الرَّقِيقِ "

رواه البزار, وفى إسناده ضعف .

4376. Semure b. Cundub'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kölelerin zekâtlarını/sadakalarını vermememizi emrederdi.[2]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnadı zayıftır.

٤٣٧٧ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ جَعْفَرٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ خُبَيْبِ بْنِ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سَمُرَةَ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ " يَأْمُرُ بِرَقِيقِ الرَّجُلِ ، وَالْمَرْأَةِ الَّذِي هُمْ تِلادِهِ وَهُمْ عَمَلَتُهُ لا يُرِيدُ بَيْعَهُمْ ، فَكَانَ يَأْمُرُنَا أَنْ لا نُخْرِجَ عَنْهُمْ مِنَ الصَّدَقَةِ شَيْئًا ، وَكَانَ يَأْمُرُنَا أَنْ نُخْرِجَ الصَّدَقَةَ مِنَ الرَّقِيقِ الَّذِي يُعَدُّ لِلْبَيْعِ "

رواه الطبراني في الكبير, وروى أبو داود منه : كَانَ يَأْمُرُنَا أَنْ نُخْرِجَ الصَّدَقَةَ مِنَ الَّذِي نُعِدُّ لِلْبَيْعِ, وفي إسناده ضعف .

4377. Semure b. Cundub'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizlere, bir erkek veya kadının artık çocuğu haline gelen, onunla böyle bir yakınlık bağı meydana gelen ve satmayı düşünmediği kölesi için zekât verilmemesini emretti. Satmak üzere elimizde bulundurduğumuz kölelerin ise zekâtlarını vermemizi emretti.[3]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ebû Dâvûd kendisinden şu bölümü rivayet etmiştir: "Sadece satmak üzere elimizde bulundurduğumuz kölelerin ise zekâtlarını vermemizi emretti." İsnadında zayıflık vardır.

---

[1] Zilzâl Sur. 7; Taberânî, *M. el-Kebîr* (24/229)

[2] Bezzâr, *Müsned* (886)

[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7029).

(بَابُ فِيْمَا كَانَ دُونَ النِّصَابِ وَمَا تَجِبُ فِيْهِ الزَّكَاةِ)

Nisabın (Zekatın Verilmesini Gerektiren Asgari Limitin) Altındaki Miktar ve Zekatı Farz Kılan Miktar

٤٣٧٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ يَعْنِى شَيْبَانَ عَنْ لَيْثٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسٍ مِنَ الإِبِلِ وَلاَ خَمْسِ أَوَاقٍ وَلاَ خَمْسَةِ أَوْسَاقٍ صَدَقَةٌ "

رواه أحمد والبزار والطبراني في الأوسط, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو ثقة ولكنه مدلس .

4378. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sayısı beşe ulaşmayan develerin zekâtı yoktur. Miktarı beş ukiyyeye (16 dirheme) ulaşmayan şey için zekât verilmez. Evsâk'a (yani atmış sâa) ulaşmayan şey için zekât verilmez.[1]

★Hadisi Bezzâr ve İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leys b. Ebî Süleym güvenilir, ancak müdellistir.

٤٣٧٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ قَالَ حَدَّثَنِى سُهَيْلُ بْنُ أَبِى صَالِحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " لَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسَةِ أَوْسُقٍ صَدَقَةٌ وَلاَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ أَوَاقٍ صَدَقَةٌ وَلاَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ ذَوْدٍ صَدَقَةٌ "

رواه أحمد, ورجاله ثقات .

4379. Ebû Hureyre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu nakletmiştir:

"Miktarı beş ukiyye (16 dirheme) ulaşmayan şey için zekât verilmez. Sayısı beşten az olan develerin zekâtı yoktur. Beş evsâk'a (yani atmış sâa) ulaşmayan şey için zekât verilmez."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٣٨٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ الْجُعْفِيُّ ، قَالَ : نا صَالِحُ بْنُ مُوسَى الطَّلْحِيُّ ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : جَرَتِ السُّنَّةُ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5670), Taberânî, *M. el-Evsat* (697)

مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي " صَدَاقِ النِّسَاءِ اثْنَتَا عَشْرَةَ أُوقِيَّةً ، وَالْوَقِيَّةُ : أَرْبَعُونَ دِرْهَمًا ، فَذَلِكَ ثَمَانُونَ وَأَرْبَعُمَائَةً " وَجَرَتِ السُّنَّةُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي " الْغُسْلِ مِنَ الْجَنَابَةِ صَاعٌ ، وَالْوُضُوءِ رَطْلَيْنِ ، وَالصَّاعُ : ثَمَانِيَةُ أَرْطَالٍ وَجَرَتِ السُّنَّةُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " فِيمَا أَخْرَجَتِ الأَرْضُ مِنَ الْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالزَّبِيبِ وَالتَّمْرِ إِذَا بَلَغَ خَمْسَةَ أَوْسُقٍ ، وَالْوَسْقُ : سِتُّونَ صَاعًا ، فَذَلِكَ ثَلاثُمِائَةِ صَاعٍ ، بِهَذَا الصَّاعِ الَّذِي جَرَتْ بِهِ السُّنَّةُ "

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه: صالح بن موسى الطلحي، وهو ضعيف .

4380. Hz. Âişe der ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanından bu yana kadınların mehri on iki ukiyyedir. Bir ukiyye ise kırk dirhemdir. Bu da dörtyüz seksen demek olur.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanından bu yana cenabetten çıkmak için kullanılan su miktarındaki sünnet miktarı bir sâ'dır. Bir abdest almak için gerekli olan su miktarı ise iki rıtıldır. Bir sâ, sekiz rıtıl demektir.

Yerden çıkan ürünlerden olan buğday, arpa, üzüm ve hurmadaki uygulanagelen miktar ise beş vesaktır. Bir vesak, atmış sâ'a eşittir. Bu da üçyüz sâ demektir. Sünnet olan uygulama, bu sâın üzerinden olmuştur.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in uygulamasında beş vesak'ın ki bir vesak atmış sâı'dır ve dolayısıyla bu da üçyüz sâ'a denktir- altındaki ürünler için zekât alınmazdı.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sâlih b. Mûsâ et-Talhî zayıftır.

٤٣٨١ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، وَزَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ ، قَالا : ثنا مُوسَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَسْرُوقِيُّ ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ ، ثنا شُعْبَةُ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنِ ابْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، بَعَثَ رَجُلا مِنْ بَنِي مَخْزُومٍ عَلَى الصَّدَقَةِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسَةِ أَوْسَاقٍ صَدَقَةٌ ، وَلا فِيمَا دُونَ خَمْسِ ذَوْدٍ صَدَقَةٌ ، وَلَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ أَوَاقٍ صَدَقَةٌ " رواه الطبراني في الكبير .

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (341).

4381. Ebû Râfi'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Mahzûm oğullarından bir adamı zekât/sadaka toplamak üzere yollayarak şöyle buyurmuştur:

"Miktarı beş ukiyye (16 dirheme) ulaşmayan şey için zekât verilmez. Sayısı beşten az olan develerin zekâtı yoktur. Beş evsâk'a (yani altmış sâa) ulaşmayan şey için zekât verilmez."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.

(بَابُ فِيمَا يُحْسَبُ فِيهِ الزَّكَاةُ)

Zekattan Sayılan (Zekatı Hesaplanan) Şeyler/Kalemler

٤٣٨٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَامٍ ، نَا الزُّبَيْرُ بْنُ بَكَّارٍ ، ثَنَا عَبْدُ الْمَجِيدِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، حَدَّثَنِي رَجُلٌ مِنْ بَنِي قُشَيْرٍ يُقَالُ لَهُ : بَهْزُ بْنُ حَكِيمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " فِي كُلِّ خَمْسِ ذَوْدٍ سَائِمَةٍ صَدَقَةٌ "

قلت : له حديث رواه أبو داود غير هذا.

رواه الطبراني في الأوسط، ورجاله موثقون غير شيخ الطبراني محمد بن جعفر بن سام فإني لم أعرفه .

4382. Behz b. Hakîm, babasından, o da dedesinden Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şöyle rivayet etmiştir: *"Dışarda otlatılan her beş deve için zekât vardır."* [2]

Derim ki: Bu ravinin, Ebû Dâvûd'un rivayet ettiği başka bir hadisi vardır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Taberânî'nin kendisini tanımadığım hocası olan/kendisinden rivayet ettiği, Muhammed b. Câfer b. Sâm dışındaki ricâli güvenilir kimselerdir.

٤٣٨٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَابَانَ الْجُنْدَيْسَابُورِيُّ ، نَا زُنَيْجٌ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُعَلَّى ، ثَنَا أَشْعَثُ ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : " فَرَضَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَمْوَالِ الْمُسْلِمِينَ مِنْ كُلِّ أَرْبَعِينَ دِرْهَمًا دِرْهَمٌ ، وَفِي أَمْوَالِ أَهْلِ الذِّمَّةِ مِنْ كُلِّ عِشْرِينَ دِرْهَمًا دِرْهَمٌ ، وَفِي أَمْوَالِ مَنْ لا ذِمَّةَ لَهُ مِنْ كُلِّ عَشَرَةِ دَرَاهِمَ دِرْهَمٌ "

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (933). Ravileri güvenilir kimselerdir.
[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1027)

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله ثقات لكنه قال : تفرد به زنيج ورواه جماعة ثقات فوقفوه على عمر بن الخطاب .

4383. Enes b. Mâlik dedi ki:

Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem), Müslümanların her kırk dirhemde bir dirhemi zekât olarak farz kıldı. Müslüman olmayıp onların güvencesi ve gölgesinde hayat sürenlerin mallarının her yirmi dirhemde bir dirhemi vergi olarak farz kıldı. Bunların da dışında kalan kişilerin her on altını için bir altını farz kıldı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir; ancak o, şöyle demiştir: "Bunu bu şekliyle sadece Zuneyc isimli ravi rivayet etmiştir. Güvenilir bir grup ise bunu Ömer b. el-Hattâb'ın uygulaması/ sözü olarak rivayet etmişlerdir.

(بَابُ مِنْهُ فِي بَيَانِ الزَّكَاةُ)

Bir Önceki Bölümle Bağlantılı Olarak Zekatı Verilmesi Gereken ve Gerektirmeyenlerin Açıklanması

٤٣٨٤ – عَنْ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَبَ إِلَى أَهْلِ الْيَمَنِ كِتَابًا فِيهِ الْفَرَائِضُ وَالسُّنَنُ وَالدِّيَاتُ وَبَعَثَ بِهِ مَعَ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ فَقُرِئَتْ عَلَى أَهْلِ الْيَمَنِ وهَذِهِ نُسْخَتُهَا " مِنْ مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى شُرَحْبِيلَ بْنِ عَبْدِ كُلَالٍ وَنُعَيْمِ بْنِ عَبْدِ كُلَالٍ وَالْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ كُلَالٍ قَيْلِ ذِى رُعَيْنٍ وَمُعَافِرَ وَهَمْدَانَ أَمَّا بَعْدُ: فَقَدْ رَجَعَ رَسُولُكُمْ وَأُعْطِيتُمْ مِنْ الْمَغَانِم خُمُسَ اللهِ وَمَا كَتَبَ اللهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ مِنْ الْعُشْرِ فِي الْعَقَارِ وَمَا سَقَتِ السَّمَاءِ أَوْ كَانَ سَيْحاً أَوْ كَانَ بَعْلاً فِيهِ الْعُشْر إِذَا بَلَغَ خَمْسَةَ أَوْسُقٍ . وَفِي كُلِّ خَمْسٍ مِنْ الإِبْلِ سَائِمةٌ شَاةٌ إِلى أَنْ تَبْلُغَ أَرْبَعاً وَعِشْرِيْنَ فَإِنْ زَادَتْ وَاحِدَةً عَلَى أَرْبَعٍ وَعِشْرِيْنَ فَفِيْهَا بِنْتَ مَخَاضٍ . فَإِن لَمْ تُوْجَدَ بِنْتُ مَخَاضٍ فَابْنَ لَبُونَ ذَكَرٍ إِلى أَنْ تَبْلُغَ خَمْساً وَثَلاَثِيْنَ فَإِنْ زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيْهَا بِنْتُ لَبُوْنٍ إِلى أَنَّ تَبْلُغَ خَمْساً وَأَرْبَعِيْنَ فَإِنْ زَادَتْ وَاحِدَةً عَلَى خَمْسٍ وَأَرْبَعِيْنَ فَفِيْهَا حِقَّةٌ طَرُوقَةُ الجَمَلِ إِلى أَنْ تَبْلُغَ سِتِّينَ فَإِنْ زَادَتْ عَلى سِتِّينَ وَاحِدَةً فَفِيْهَا جَذَعَةٌ إِلى أَنْ تَبْلُغَ خَمْساً وَسَبْعِينَ فَإِنْ زَادَتْ وَاحِدَةً عَلَى خَمْسٍ وَسَبْعِينَ فَفِيهَا بِنْتَا لَبُونٍ إِلى أَنْ تَبْلُغَ تِسْعِينَ فَإِنْ زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيْهَا حِقَّتَان طَرُوقَتَا الجَمَلَ إِلَى أَنْ تَبْلُغَ عِشْرِيْنَ وَمِائَةَ . فَإِنْ زَادَت عَلَى عِشْرِيْنَ وَمِائَةَ فَفِي كُلِّ أَرْبَعِيْنَ بِنْتُ لَبُونٍ وَفِي كُلِّ خَمْسِيْنَ حِقَّة طَرُوقَةُ الجَمَلِ وَفِي كُلِّ ثَلاثِيْنَ بَاقُورَةً بَقَرَةٌ جَذَعٌ أَوْ جَذَعَةٌ وَفِي كُلِّ أَرْبَعِيْنَ بَاقُورَةً بَقَرةٌ وَفِي كُلِّ أَرْبَعِيْنَ شَاةً

سَائِمَةً شَاةٌ إِلى أَنْ تَبْلُغَ عِشْرِيْنَ وَمِائَةَ . فَإِنْ زَادَتْ عَلَى العِشْرِيْنَ وَمِائَةَ شَاةٍ فَفِيْهَا شَاتَانِ إِلى أَنْ تَبْلُغَ مِائَتَيْنَ . فَإِنْ زَادَتْ وَاحِدَةٌ فَفِيْهَا ثَلاَثُ شِيَاهٍ إِلى أَنْ تَبْلُغَ ثَلاَثَ مِائَةَ . فَإِنْ زَادَتْ فَفِي كُلِّ مِائَةٍ شَاةٌ شَاةٌ

وَلاَ يُؤْخَذُ فِي الصَّدَقَة مُحَفَّلة وَلاَ هِرْمَة وَلاَ عَجْفَاء وَلاَ ذَاتَ عَوَارٍ وَلاَ تَيْسُ الغَنَمِ وَلاَ يُجْمَعُ بَيْنَ مُتَفَرِّق وَلاَ يُفَرَّقُ بَيْنَ مُجْتَمِعٍ حَسَنَةُ الصَّدَقَةُ وَمَا أُخَذَ مِنْ خَلِيْطَين فَإِنَّهُمَا يَتَرَاجَعَانِ بَيْنَهُمَا بِالسَّوِيَّةِ . وَفِي كُلِّ خَمْسِ أَوَاقٍ مِنْ الوَرِقِ خَمْسَةُ دَرَاهِمَ وَمَا زَادَ فَفِي كُلِّ أَرْبَعِيْنِ دِرْهماً دِرْهَمُ . وَلَيْسَ فِيْمَا دُونَ خَمْسِ أَوَاقٍ شَيْءٌ . وَفِى كُلِّ أَرْبَعِيْنَ دِيْنَاراً دِينارٌ . وَالصَّدَقَةُ لاَ تَحِلُّ لِمُحَمَّدٍ وَلاَ لأَهْلِ بَيْتِهِ إِنَّمَا هِيَ الزَّكَاةُ تُزَكَّى بِهَا أَنْفُسُهُمْ وَلِلفُقَرَاءِ المُؤْمِنِيْنَ وَفِي سَبِيْلِ اللهِ وَلاَ فِي رَقِيْقٍ وَلاَ فِي مَزْرَعَةٍ وَلاَ عُمَّالِهَا شَيْءٌ إِذَا كَانَتْ تُؤَدِّي صَدَقَتُهَا مِنْ العُشْرِ وَإِنَّهُ لَيْسَ فِي عَبْدٍ مُسْلِمٍ وَلاَ فِي فَرَسِهِ شَيْءٌ

وَكانَ فِي الكِتَابِ : " أَنَّ أَكْبَرَ الكَبَائِرِ عِنْدَ اللهِ يَوْمَ القِيَامَة : إِشْرَاكٌ بِاللهِ وَقَتْلُ النَّفْسَ المُؤْمِنَة بِغَيْرِ حَقٍّ وَالفِرَارُ فِي سَبِيْلِ اللهِ يَوْمَ الزَّحْفِ وَعُقُوقُ الوَالِدينَ وَرَمْيُ المُحْصَنَةِ وَتَعَلُّمَ السِّحَرَ وَأَكْلُ الرِّبَا وَأَكْلُ مَالَ اليَتِيْمِ . وَإِنَّ العُمْرَةَ الحَجُّ . وَلاَ يَمَسُّ القُرْآنَ إِلاَّ طَاهِرٌ . وَلاَ طَلاَقَ قَبْلَ إِمْلاَكٍ . وَلاَ عَتَاقَ حَتَّى تُبْتَاعَ . وَلاَ يُصَلِّيَنَّ أَحَدُكُم فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ وَشِقُّه بَادٍ وَلاَ يُصَلِّيَنَّ أَحَدُكُمَ عَاقِصاً شَعْرَهُ " قلت : فذكر الحديث وبقيته رواه النسائي.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سليمان بن داود الحرسي, وثقه أحمد, وتكلم فيه ابن معين, وقال أحمد : إن الحديث صحيح , قلت : وبقية رجاله ثقات .

4384. Amr b. Hazm'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Yemen halkına içeriği farzlar, sünnetler ve diyetler olan, Amr b. Hazm'la bir çağrı mektubu yolladı. İşte ben, bir nüshası da bu olan mektubu Yemen halkına okudum:

"Rahmân ve Rahîm olan yüce Allah'ın adıyla. Bu mektup, elçi olan Muhammed'den Ruayn, Meğafir ve Hamdân'ın lideri olan Şurahbîl b. Abdi Kelâl ve Hâris b. Abdi Kelâl ve Nuaym b. Abdi Kelâl'e yollanmıştır.

Elçiniz, vermiş olduğunuz ganimetlerin humusu/beşte birini getirmiştir. Yüce Allah, mümin kullarına hurmalık gibi yerlerde onda biri farz kılmıştır. Yağmur suyu, pınarlar ve kaynak sularıyla sulanan arazilerin mahsulü de beş vasak miktarına ulaşırsa bunların da onda biri verilir. Dışarıda otlatılan her beş deve için bir koyun verilir. Bu develerin sayıları yirmi dörde ulaşıncaya kadar

bu şekilde devam eder. Develerin sayıları yirmi dörtten bir tane dahi fazla olursa o halde otuz beş oluncaya kadar bu miktarın zekâtı, bir yaşını doldurmuş, ikinci yaşına basmış bir adet dişi devedir. Eğer böyle bir deve yoksa o takdirde iki yaşını doldurup üçüncü yaşına basan erkek bir deve verilir.

Şayet otuz beşin üzerine bir tane dahi olsa çıkacak olursa (otuz altı olursa) Sayı kırk beşi buluncaya kadar zekât iki yaşını doldurup üçüncü yaşına basan dişi bir deve verilir. Bu miktarı bir deve aşacak olursa yani sayı asgari kırk altı olursa, deve sayısı altmış oluncaya kadar, bunun için zekât olarak üç yaşını doldurup dörde basan ve çoğaltılma aşamasına ulaşan dişi deve verilir.

Altmış deveyi aşınca yetmiş beş oluncaya kadar bir tane dört yaşını doldurup beşinciye giren dişi bir deve gerekir. Bu miktarı bir deve aşınca doksan deveye kadar iki tane iki yaşını doldurup üçüncü yaşına basan dişi deve verilir. Bu miktarı bir deve aşınca (doksan bir olunca) üç yaşını doldurup dörde basan ve çoğaltılma aşamasına ulaşan iki adet dişi deve verilir ve bu, yüzyirmiye kadar böyledir. Sayı yüz yirminin de üzerine çıkacak olursa, bundan sonra her kırk için iki yaşını doldurup üçüncü yaşına basan dişi bir deve verilir. Her elli deve içinde üç yaşını doldurup dörde basan ve çoğaltılma aşamasına ulaşan, bir adet dişi deve (zekât) gerekir."

"Otuz sığır veya manda için bir yaşını tamamlamış bir erkek veya dişi manda veya sığır yavrusu zekât olarak verilir. Kırk sığır veya manda için 2 yaşını tamamlamış bir dişi manda veya sığır yavrusu. Bundan sonra her otuz için bir yaşını tamamlamış her kırk sığır veya manda için 2 yaşını tamamlamış bir dişi manda zekât olarak verilir.

Otlaklarda otlayan koyun sürüleri kırka ulaşırsa kırktan yüz yirmiye kadar zekât olarak bir koyun verilir. Yüz yirmiden itibaren iki yüze kadar olan miktar için iki koyun zekât verilir.

İkiyüzden üçyüze kadar olanlar için üç koyun zekât verilir. Bundan sonra her yüz koyun için bir tane koyun zekât olarak verilir.

Sütü sağılmayıp biriktirilen/özel olarak bakılan hayvan ve yaşlı, kulağı kesik, boynuzu kırık, bir gözü kör hayvanlar ve koçlar alınmazlar. Ayrı cinsler toplanmamalı, aynı cinsler de ayrılmamalıdır. Hayvanlarını karıştıran iki ortak, toplam hayvanlardan zekât alındıktan sonra malları oranında ödeşirler.

Gümüşün miktarı beş ukiyye (ikiyüz dirheme ulaşınca kırkta bir üzerinden zekâtı alınmak suretiyle ikiyüz dirhem) için beş dirhem zekât verilir. Bunun üzerine eklenen her kırk dirhem için bir dirhem verilir. İkiyüz dirhemin altında bir miktar için bir şey alınmaz. Her kırk dinar (altın para) için bir dinar verilir.

Muhammed ve onun ailesine sadaka/zekât almak caiz değildir. Bu, ancak kendilerini onunla temizleyebilecekleri bir şeydir. Bu, mümin olan fakirlere, yolda parasız kalanlara verilir. Kölelere veya tarlaya veya orada çalışıp ta

sadakaları tarlanın onda birinden karşılanan işçilere sadaka verilmez. Sahip olunan Müslüman bir köle veya at için zekât/sadaka gerekmez."

Mektupta ayrıca şunlar da yazılıydı: *"Kıyamet günü günahların en büyüklerinin Allah'a şirk koşmak, haksız yere mümin bir cana kıyıp/öldürmek, iffetli bir kadına zina yaptı şeklinde iftira etmek, sihir öğrenmek, faiz ve yetim malı yemek oldukları görülecektir. Şüphesiz ki umre, küçük hacdır. Temiz olmadan Kur'ân'a dokunmayın. Evlenmeden boşama söz konusu değildir. Bir köleyi satın almadan azat edemezsiniz. Bedeni gösterecek şekilde arkası yırtık elbiseyle veya (örülüp) topuz yapılmış saçlarınızla sakın namaz kılmayın."*

Derim ki: Geri kalanını Nesâî rivayet etmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Süleyman b. Dâvûd el-Harasî isimli kişi, İmam Ahmed'e göre güvenilirdir. İbn Maîn ise bu kişiyi eleştirmiştir. Ahmed'in dediğine göre bu hadis sahihtir.

Derim ki: Bu ravinin dışındaki kişiler güvenilir kimselerdir.

٤٣٨٥ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَانِئٍ ، قَالَ : نَا أَبُو عَاصِمٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُبَيْدَةَ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ أَبِي أَنَسٍ ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ ، قَالَ : كُنْتُ فِي الْمَسْجِدِ فَدَخَلَ أَبُو ذَرٍّ الْمَسْجِدَ ، فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ عِنْدَ سَارِيَةٍ ، فَقَالَ لَهُ عُثْمَانُ كَيْفَ أَنْتَ ؟ قَالَ : بِخَيْرٍ ، كَيْفَ أَنْتَ ؟ ثُمَّ وَلَّى وَاسْتَفْتَحَ ﴿أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ﴾ ، وَكَانَ رَجُلًا صُلْبَ الصَّوْتِ ، فَرَفَعَ صَوْتَهُ ، فَارْتَجَّ الْمَسْجِدُ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ ، فَقُلْتُ : يَا أَبَا ذَرٍّ ، أَوْ قَالَ لَهُ النَّاسُ حَدِّثْنَا حَدِيثًا سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " فِي الإِبِلِ صَدَقَتُهَا ، وَفِي الْغَنَمِ صَدَقَتُهَا " قَالَ أَبُو عَاصِمٍ : وَأَظُنُّهُ قَالَ : " فِي الْبَقَرِ صَدَقَتُهَا ، وَفِي الْبُرِّ صَدَقَتُهُ ، وَفِي الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالتِّبْرِ صَدَقَتُهُ ، وَمَنْ جَمَعَ مَالا فَلَمْ يُنْفِقْهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، وَفِي الْغَارِمِينَ وَابْنِ السَّبِيلِ كَانَ كَيَّةً عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " ، قُلْتُ : يَا أَبَا ذَرٍّ ، اتَّقِ اللَّهَ وَانْظُرْ مَا تَقُولُ ، فَإِنَّ النَّاسَ قَدْ كَثُرَتِ الأَمْوَالُ فِي أَيْدِيهِمْ ، قَالَ ابْنُ أَخِي : انْتَسِبْ لِي فَانْتَسَبْتُ لَهُ ، فَقَالَ : قَدْ عَرَفْتُ نَسَبَكَ الأَكْبَرَ أَتَقْرَأُ الْقُرْآنَ ، قُلْتُ : نَعَمْ ، قَالَ فَاقْرَأْ ﴿وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ﴾ إِلَى آخِرِ الآيَةِ ، قَالَ : فَافْقَهْ إِذًا "

رواه البزار بطوله وروى أحمد طرفا منه, وفيه: موسى بن عبيدة الربذي, وهو ضعيف .

4385. Mâlik b. Evs b. el-Hadesân anlatıyor: Mescid'deydim. Ebû Zer Mescid'e girip direğin yanında iki rekat namaz kıldı. Hz. Osman: "Nasılsın?" şeklinde hal hatırını sorduktan sonra gitti. O da: **"Çoklukla övünmeniz sizi helak etti"** (Tekâsür Sur. 1) âyetini okumaya başladı. Kendisi tok bir sese sahipti. Sesini yükseltince mescit yankılandı. Daha

sonra insanlara yöneldi. Kendisine dedim ki (veya insanlar kendisine dedi ki): "Ey Ebû Zer! Bizlere, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den duyduğun bir hadis anlatıver." Bunun üzerine şöyle anlattı:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Devenin sadakası/zekâtı vardır. Koyunun sadakası/zekâtı vardır." Ravi Ebû Âsım ekledi: Sanıyorum *"Sığırın da sadakası/zekâtı vardır"* buyurdu. (Hadis şöyle devam ediyor:) *"Buğdayın zekâtı vardır. İşlenmiş ve işlenmemiş altın ve gümüşün zekâtı vardır. Kim mal biriktirir de bunun zekâtını Allah yolundakilere, borçlulara, yolda kalanlara vermezse kıyamet günü o kişi o malla dağlanır."*

Dedim ki: "Ey Ebû Zer! Allah'dan kork! Söylediklerini kulağın işitsin. Baksana insanların ellerindeki mal mülk servet çoğalmış durumda."

"Hey gidi yeğenim! Bana nesebini-soyunu say bakalım" karşılığını verip te ben de ona soyumu sayınca: "Senin büyüklerini bilirim. Kur'ân okur musun?" diye sordu.

Ben; "Evet" diye cevap verince: "Şu âyeti oku bakalım" dedi ve şu âyeti okudu: **"Altın ve gümüşü biriktirip Allah yolunda sarf etmeyenlere can yakıcı bir azabı müjdele."**[1] "O halde iyi düşünüp taşın" diye ekledi.[2]

★Hadisi Bezzâr uzun uzadıya rivayet etmiştir. İmam Ahmed ise bir bölümünü rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mûsâ b. Ubeyde er-Rebezî zayıftır.

٤٣٨٦ – حَدَّثَنَا رَجَاءُ بْنُ مُحَمَّدٍ السَّقَطِيُّ ، نَا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ ، نَا هَمَّامٌ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَنَّ فِيمَا سَقَتِ السَّمَاءُ وَالْعُيُونُ الْعُشْرَ ، وَمَا سُقِيَ بِالنَّوَاضِحِ فَنِصْفُ الْعُشْرِ " رواه البزار, ورجاله ثقات .

4386. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) pınar ve yağmur sularıyla sulanan mahsullerin onda birinin zekât olarak verilmesini, buna karşılık taşıma suyuyla sulanarak elde edilen mahsullerin ise yirmide birinin zekâtının verilmesini uygulamıştır.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٣٨٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ قَالَ حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ يَعْنِي ابْنَ صَالِحٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ يَزِيدَ قَالَ حَدَّثَنِي قَزَعَةُ قَالَ أَتَيْتُ أَبَا سَعِيدٍ وَهُوَ مَكْثُورٌ عَلَيْهِ فَلَمَّا تَفَرَّقَ النَّاسُ عَنْهُ قُلْتُ

[1] Tevbe Sur. 34
[2] Bezzâr, *Müsned* (889)

إِنِّى لاَ أَسْأَلُكَ عَمَّا سَأَلَكَ هَؤُلاَءِ عَنْهُ: قَالَ وَسَأَلْتُهُ عَنِ الزَّكَاةِ فَقَالَ لاَ أَدْرِى أَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِىِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمْ لاَ " فِى مِائَتَىْ دِرْهَمٍ خَمْسَةُ دَرَاهِمَ وَفِى أَرْبَعِينَ شَاةً شَاةٌ إِلَى عِشْرِينَ وَمِائَةٍ فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا شَاتَانِ إِلَى مِائَتَيْنِ فَإِذَا زَادَتْ فَفِيهَا ثَلاَثُ شِيَاهٍ إِلَى ثَلاَثِمِائَةٍ فَإِذَا زَادَتْ فَفِى كُلِّ مِائَةٍ شَاةٌ وَفِى الإِبِلِ فِى خَمْسٍ شَاةٌ وَفِى عَشْرٍ شَاتَانِ وَفِى خَمْسَ عَشْرَةَ ثَلاَثُ شِيَاهٍ وَفِى عِشْرِينَ أَرْبَعُ شِيَاهٍ وَفِى خَمْسٍ وَعِشْرِينَ ابْنَةُ مَخَاضٍ إِلَى خَمْسٍ وَثَلاَثِينَ فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا ابْنَةُ لَبُونٍ إِلَى خَمْسٍ وَأَرْبَعِينَ فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا حِقَّةٌ إِلَى سِتِّينَ فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا جَذَعَةٌ إِلَى خَمْسٍ وَسَبْعِينَ فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا ابْنَتَا لَبُونٍ إِلَى تِسْعِينَ فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا حِقَّتَانِ إِلَى عِشْرِينَ وَمِائَةٍ فَإِذَا زَادَتْ فَفِى كُلِّ خَمْسِينَ حِقَّةٌ وَفِى كُلِّ أَرْبَعِينَ بِنْتُ لَبُونٍ" رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4387. Kaza'a anlatıyor:

Ebû Saîd'in yanına gitmiştim. İnsanlar başına toplanmışlardı. Onlar dağılınca: "Ben sana o insanların sorduklarını sormayacağım" dedim ve kendisine zekâtla ilgili soru sordum. Bana verdiği cevap kendi sözü müydü, yoksa Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e dayandırdı mı bilemiyorum; ama cevabı şöyleydi:

"İkiyüz dirhem için beş dirhem zekât verilir. Kırk koyun için bir koyun verir. Bu sayı yüz yirmiye kadar değişmez. Bunu bir sayı geçer, yani adedi yüz yirmi bir olursa o takdirde bu miktar için iki yüze ulaşıncaya kadar iki koyun verir. İki yüz ile üçyüz arasındaki miktar için ise üç koyun verir. Üçyüzden itibaren her yüz için bir koyun zekât olarak verilir.

Devede ise sayı beş olursa bir koyun verilir. On olursa iki koyun verilir. Develerin sayısı on beş olunca üç koyun verilir. Develerin sayısı yirmi olursa dört koyun verilir. Yirmi dörde kadar bu sayı aynıdır. Develerin sayısı yirmi beş olursa otuz beş oluncaya kadar bu miktarın zekâtı, bir yaşını doldurmuş, ikinci yaşına basmış bir adet dişi devedir. Şayet otuz beşin üzerine bir tane dahi olsa çıkacak olursa (otuz altı olursa) sayı kırk beşi buluncaya kadar zekât olarak, iki yaşını doldurup üçüncü yaşına basan dişi bir deve verilir. Bu miktarı bir deve aşacak olursa, yani sayı asgari kırk altı olursa, deve sayısı altmış oluncaya kadar, bunun için zekât olarak üç yaşını doldurup dörde basan bir dişi deve verilir. Altmış deveyi aşınca yetmiş beş oluncaya kadar bir tane dört yaşını doldurup beşinciye giren dişi bir deve gerekir. Bu miktarı bir deve aşınca doksan deveye kadar iki tane iki yaşını doldurup üçüncü yaşına basan dişi deve verilir. Bu miktarı bir deve aşınca (doksan bir olunca) üç yaşını doldurup dörde basan ve çoğaltılma aşamasına ulaşan iki adet dişi deve verilir ki bu, yüz yirmiye kadar böyledir. Sayı yüz yirminin de üzerine çıkacak olursa, bundan sonra her

elli deve için üç yaşını doldurup dörde basan bir adet dişi deve (verilir). Her kırk için iki yaşını doldurup üçüncü yaşına basan dişi bir deve (zekât olarak verilir)."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ricâlidir.

٤٣٨٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، ثنا أَبِي ، ثنا حَاتِمُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ النَّمَرِيُّ ، ثنا سَلامٌ أَبُو الْمُنْذِرِ ، حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " كَتَبَ إِلَى عُمَّالِهِ فِي سُنَّةِ الصَّدَقَاتِ : فِي أَرْبَعِينَ شَاةً شَاةٌ إِلَى عِشْرِينَ وَمِائَةٍ ، فَإِنْ زَادَتْ وَاحِدَةٌ فَفِيهَا شَاتَانِ إِلَى مِائَتَيْنِ ، فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا ثَلاثُ شِيَاهٍ إِلَى ثَلاثِمِائَةٍ ، فَإِذَا كَثُرَتِ الْغَنَمُ فَفِي كُلِّ مِائَةِ شَاةٍ شَاةٌ "

وَكَتَبَ فِي صَدَقَةِ الْبَقَرِ : فِي كُلِّ ثَلاثِينَ بَقَرَةً جَذَعَةٌ ، وَفِي أَرْبَعِينَ بَقَرَةً مُسِنَّةٌ " وَكَتَبَ فِي صَدَقَاتِ الإِبِلِ : " فِي خَمْسٍ مِنَ الإِبِلِ شَاةٌ ، وَفِي عَشْرٍ شَاتَانِ ، وَفِي خَمْسَ عَشْرَةَ ثَلاثٌ ، وَفِي عِشْرِينَ أَرْبَعٌ ، وَفِي خَمْسٍ وَعِشْرِينَ بِنْتُ مَخَاضٍ إِلَى خَمْسٍ وَثَلاثِينَ ، فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا بِنْتُ لَبُونٍ إِلَى خَمْسٍ وَأَرْبَعِينَ ، فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا حِقَّةٌ طَرُوقَةُ الْفَحْلِ إِلَى سِتِّينَ ، فَإِنْ زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا جَذَعَةٌ إِلَى خَمْسٍ وَسَبْعِينَ ، فَإِنْ زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا بِنْتَا لَبُونٍ إِلَى تِسْعِينَ ، فَإِنْ زَادَتْ وَاحِدَةً فَحِقَّتَانِ إِلَى عِشْرِينَ وَمِائَةٍ ، فَإِنْ كَثُرَتِ الإِبِلُ فَفِي كُلِّ خَمْسِينَ حِقَّةٌ ، وَفِي كُلِّ أَرْبَعِينَ بِنْتُ لَبُونٍ "

رواه الطبراني في الأوسط عن محمد بن إسماعيل بن عبد الله عن أبيه و لم أعرفهما وبقية رجاله ثقات

4388. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), zekât toplama görevlilerine bunun uygulamasını içeren şöyle bir mektup yazdı:

"Kırk koyundan yüz yirmi koyuna kadar bir koyun alınız. Bunun üzerine bir sayı çıkacak olursa, adet iki yüze ulaşıncaya kadar iki koyun alınır. İkiyüzbirden üçyüze kadar olan koyun miktarı için üç koyun alınır. Bundan itibaren her yüz koyun için bir koyun alınır."

Sığırların zekâtı konusunda ise şunu yazdı:

"Otuz sığır (veya manda için) bir yaşını tamamlamış bir (erkek veya dişi manda veya) sığır yavrusu zekât olarak verilir. Kırk sığır (veya manda) için iki yaşını tamamlamış bir (dişi manda veya) sığır yavrusu zekât olarak verilir."

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/35)

Develerin zekâtı konusunda ise şunu yazdı:

"Beş deve olursa bir koyun verilir. On olursa iki koyun verilir. Develerin sayısı on beş ise üç koyun verilir. Develerin sayısı yirmi olursa dört koyun verilir. Develerin sayısı yirmi beş olursa otuz beş oluncaya kadar bu miktarın zekâtı, bir yaşını doldurmuş, ikinci yaşına basmış bir adet dişi devedir. Şayet otuz beşin üzerine bir tane dahi olsa çıkacak olursa (otuz altı olursa) sayı kırk beşi buluncaya kadar zekât iki yaşını doldurup üçüncü yaşına basan dişi bir deve verilir. Bu miktarı bir deve aşacak olursa yani sayı asgari kırk altı olursa, deve sayısı altmış oluncaya kadar, bunun için zekât olarak üç yaşını doldurup dörde basan ve çoğaltılma aşamasına ulaşan dişi deve verilir. Altmış deveyi aşınca yetmiş beş oluncaya kadar bir tane dört yaşını doldurup beşinciye giren dişi bir deve gerekir. Bu miktarı bir deve aşınca doksan deveye kadar iki tane iki yaşını doldurup üçüncü yaşına basan dişi deve verilir. Bu miktarı bir deve aşınca (doksan bir olunca) üç yaşını doldurup dörde basan ve çoğaltılma aşamasına ulaşan iki adet dişi deve verilir ki bu, yüz yirmiye kadar böyledir. Sayı yüz yirminin de üzerine çıkacak olursa, bundan sonra her elli deve için üç yaşını doldurup dörde basan, bir adet dişi deve verilir. Her kırk için iki yaşını doldurup üçüncü yaşına basan dişi bir deve (zekât olarak verilir)."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Muhammed b. İsmâîl b. Abdillah'dan, o da, babasından rivayet etmiştir ki bu ikisini tanımıyorum. Bunun dışındaki kişiler güvenilir kimselerdir.

٤٣٨٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ لَمْ يَأْمُرْنِى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى أَوْقَاصِ الْبَقَرِ شَيْئاً

رواه أحمد ,ورجاله رجال الصحيح . قلت : لكنه مرسل لأنه من رواية طاووس عن معاذ و لم يسمع منه .

4389. Muâz b. Cebel dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sığırların zekâtıyla ilgili olarak "evkâs" (aradaki rakamlar, yani otuzla kırk, kırkla altmış arası sığır miktarı) konusunda bana bir şey emretmedi."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ricâlidir.

Derim ki: Ancak bu mürrseldir; çünkü Tavûs, Muâz'dan rivayet etmiştir. Halbu ki Tavûs hadis dinlememiştir.

٤٣٩٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ شَبُّوَيْهِ الْمَرْوَزِيُّ ، قَالَ : نا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحِ بْنِ يَزِيدَ ، قَالَ : نا بَقِيَّةُ ، عَنِ الْمَسْعُودِيِّ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ طَاوُسٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا ، قَالَ : لَمَّا بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ أَمَرَهُ أَنْ يَأْخُذَ مِنْ ثَلاثِينَ مِنَ الْبَقَرِ تَبِيعًا أَوْ تَبِيعَةً جَذَعًا أَوْ جَذَعَةً ، وَمِنْ كُلِّ أَرْبَعِينَ بَقَرَةً بَقَرَةً مُسِنَّةً ، قَالُوا : فَالأَوْقَاصُ ؟ قَالَ : مَا أَمَرَنِي فِيهَا بِشَيْءٍ وَسَأَسْأَلُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَدِمْتُ ، فَلَمَّا قَدِمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَأَلَهُ

، فَقَالَ : " لَيْسَ فِيهَا شَيْءٌ " ، قَالَ الْمَسْعُودِيُّ : وَالأَوْقَاصُ مَا بَيْنَ الثَّلاثِينَ إِلَى الأَرْبَعِينَ وَالأَرْبَعِينَ إِلَى السِّتِّينَ

رواه البزار, وقال : لم يتابع بقية أحد على رفعه إلا الحسن بن عمارة, والحسن ضعيف وقد روي عن طاووس مرسلا .

4390. İbn Abbâs anlatıyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Muâz'ıYemen'e yolladığında her otuz sığır veya manda için bir yaşını tamamlamış bir erkek veya dişi manda veya sığır yavrusu zekât olarak almasını; her kırk sığır veya manda için iki yaşını tamamlamış bir dişi manda veya sığır yavrusu zekât olarak almasını emretti. Yemen halkı, Muâz'a "evkâs"ı sorunca şu karşılığı verdi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu konuda bana bir şey emretmedi. Döndüğüm zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e soracağım." Muâz daha sonra döndüğünde Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'e bunu sorunca o da cevaben: *"Onlar için bir şey gerekmiyor"* buyurdu.

Mes'ûdî ekledi: "Evkâs, sözcüğü sığırlar için otuzla kırk, kırkla altmış arası sığır miktarıdır."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş ve şöyle demiştir: Bunu merfû olarak rivayet hususunda Bakiyye isimli raviye mütâba'at eden kimse olmamıştır ki ancak Hasan b. Umâra da zayıftır. Bu hadis, ayrıca Tavûs'dan mürsel olarak rivayet olunmuştur.

٤٣٩١ - حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَيُّوبَ ، وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ السَّرَّاجَ ، وَعُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ ، يُحَدِّثُونَهُ ، عَنْ نَافِعٍ ، أَنَّهُ قَرَأَ كِتَابَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ : " أَنَّهُ لَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسَةٍ مِنَ الإِبِلِ شَيْءٌ ، وَإِذَا بَلَغَتْ خَمْسًا فَفِيهَا شَاةٌ إِلَى تِسْعٍ ، فَإِذَا كَانَتْ عَشْرًا فَشَاتَانِ إِلَى أَرْبَعَ عَشْرَةَ ، فَإِذَا بَلَغَ خَمْسَ عَشْرَةَ فَفِيهَا ثَلاثٌ إِلَى تِسْعَ عَشْرَةَ ، فَإِذَا بَلَغَتِ الْعِشْرِينَ فَأَرْبَعٌ وَإِلَى أَرْبَعٍ وَعِشْرِينَ ، فَإِذَا بَلَغَتْ خَمْسًا وَعِشْرِينَ فَفِيهَا بِنْتُ مَخَاضٍ إِلَى خَمْسٍ وَثَلاثِينَ ، فَإِذَا زَادَتْ فَفِيهَا ابْنَةُ لَبُونٍ إِلَى خَمْسٍ وَأَرْبَعِينَ ، فَإِذَا زَادَتْ فَفِيهَا حِقَّةٌ إِلَى السِّتِّينَ ، فَإِذَا زَادَتْ فَفِيهَا ابْنَتَا لَبُونٍ إِلَى التِّسْعِينَ ، فَإِذَا زَادَتْ فَفِيهَا حِقَّتَانِ إِلَى الْعِشْرِينَ وَمِائَةٍ ، فَإِذَا زَادَتْ فَفِي كُلِّ خَمْسِينَ حِقَّةٌ ، وَفِي كُلِّ أَرْبَعِينَ ابْنَةُ لَبُونٍ ، وَلَيْسَ فِي الْغَنَمِ شَيْءٌ فِيمَا دُونَ الأَرْبَعِينَ ، فَإِذَا بَلَغَتِ الأَرْبَعِينَ فَفِيهَا شَاةٌ إِلَى الْعِشْرِينَ وَمِائَةٍ ، فَإِذَا زَادَتْ فَشَاتَانِ إِلَى الْمِائَتَيْنِ ، فَإِنْ زَادَتْ عَلَى الْمِائَتَيْنِ فَثَلاثُ شِيَاهٍ إِلَى الثَّلاثِ مِائَةٍ ، فَإِذَا زَادَتْ عَلَى الثَّلاثِ مِائَةٍ ، فَفِي كُلِّ مِائَةٍ شَاةٌ " رواه أبو يعلى وجادة كما تراه, ورجاله ثقات .

4391. Nâfi, Hz. Ömer'in şu mektubunu okudu:

Beşten az olan develer için zekât söz konusu değildir. Beşten dokuza kadar sahip olunan deve için bir koyun verilir. Ondan on dörde kadar sahip olunan develer için iki koyun verilir. On beş ilâ on dokuz arasındaki develer için üç koyun zekât olarak verilir. Develerin sayısı yirmi ilâ yirmi dört arasında bir miktar olursa dört tane koyun verilir. Develerin sayısı yirmi beş olursa, otuz beş oluncaya kadar bu miktarın zekâtı, bir yaşını doldurmuş, ikinci yaşına basmış bir adet dişi devedir. Şayet otuz beşin üzerine çıkacak olursa (otuz altı olursa) sayı kırk beşi buluncaya kadar zekât olarak, iki yaşını doldurup üçüncü yaşına basan dişi bir deve verilir. Bu miktarı aşacak olursa (yani sayı kırk altı olursa), deve sayısı altmış oluncaya kadar, bunun için zekât olarak üç yaşını doldurup dörde basan bir dişi deve verilir. Altmış deveyi aşınca yetmiş beş oluncaya kadar bir tane dört yaşını doldurup beşinciye giren dişi bir deve gerekir. Bu miktarı bir deve aşınca, doksan deveye kadar iki tane iki yaşını doldurup üçüncü yaşına basan dişi deve verilir. Bu miktarı aşınca (doksan bir olunca) sayıları yüz yirmi oluncaya kadar üç yaşını doldurup dörde basan iki adet dişi deve verilir. Sayı yüz yirminin de üzerine çıkacak olursa, bundan sonra her elli deve içinde üç yaşını doldurup dörde basan, bir adet dişi deve verilir. Her kırk için iki yaşını doldurup üçüncü yaşına basan dişi bir deve (zekât olarak verilir). Kırkın altındaki koyunlar için hiçbir zekât yoktur. Kırka ulaştığında yüz yirmi oluncaya kadar bir koyun verilir. Bunu geçince iki yüz oluncaya kadar iki koyun verilir. İki yüzü geçince üçyüze ulaşıncaya kadar üç koyun verilir. Üçyüzden sonra her yüz koyun için bir koyun zekât olarak verilir.[1]

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٣٩٢ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلالُ الْمَكِّيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ ، ثنا هِشَامُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ رَافِعٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ ، قَالَ : قَالَ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاصِ وَكَانَ شَابًّا : وَفَدْنَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَجَدَنِي أَفْضَلَهُمْ أَخْذًا لِلْقُرْآنِ ، وَقَدْ فَضَلْتُهُمْ بِسُورَةِ الْبَقَرَةِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " قَدْ أَمَّرْتُكَ عَلَى أَصْحَابِكَ ، وَأَنْتَ أَصْغَرُهُمْ ، فَإِذَا أَمَمْتَ قَوْمًا فَأُمَّهُمْ بِأَضْعَفِهِمْ ، فَإِنْ وَرَاءَكَ الْكَبِيرَ وَالصَّغِيرَ وَالضَّعِيفَ وَذَا الْحَاجَةِ ، وَإِذَا كُنْتَ مُصَدِّقًا فَلا تَأْخُذِ الشَّافِعَ وَهِيَ الْمَاخِضُ وَلا الرُّبَّى وَلا فَحْلَ الْغَنَمِ ،

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (125, 126, 127)

وَحَزْرَةُ الرَّجُلِ هُوَ أَحَقُّ بِهَا مِنْكَ ، وَلا تَمَسَّ الْقُرْآنَ إِلا وَأَنْتَ طَاهِرٌ ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْعُمْرَةَ هِيَ الْحَجُّ الأَصْغَرُ ، وَأَنَّ عُمْرَةً خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا ، وَحَجَّةٌ خَيْرٌ مِنْ عُمْرَةٍ "

قلت : في الصحيح منه قصة الإمامة . رواه الطبراني في الكبير, وفيه: هشام بن سليمان, وقد ضعفه جماعة من الأئمة ووثقه البخاري .

4392. Muğîre b. Şu'be bildiriyor: Osman b. Ebi'l-Âs gençken başından geçen olayı şöyle anlattı:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i (kavmimden bir heyet içinde) ziyarete gitmiştik. Kendisi Bakara sûresinde, birlikte olduğum heyetteki kişilerden daha iyi olduğum için, benim Kur'ân öğrenmeye en yatkın kişi olduğumu anlayınca buyurdu ki:

"Yaş olarak arkadaşlarından en küçüğü olduğun halde seni onlara imam tayin ediyorum. Bir topluluğa imamlık yaptığında onların en zayıflarını göz önünde bulundur. Şunu unutma ki arkanda yaşlı ve zayıf kimseler olabilir. Şayet sadaka (zekât) görevlisi olursan sakın hamile, doğumu yaklaşmış, damızlık koç ve kişinin süt için beslediği hayvanları almayasın. O malların sahipleri bunlara senden daha layıktırlar. Temiz/abdestli olmadan Kur'ân'a sakın dokunma. Şunu iyi bil ki umre, küçük hac demektir. Ayrıca bir umre yapmak, dünya ve içindeki bütün şeylerden daha hayırlıdır. Hac ise umreden daha hayırlıdır."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hişâm b. Süleyman bir grup imam tarafından zayıf olduğu belirtilmiştir. İmam Buhârî ise güvenilir olduğunu söylemiştir.

٤٣٩٣ - حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ ، ثنا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ مُحَمَّدٍ الأَنْصَارِيِّ ، أَنَّ عَمْرَو بْنَ يَحْيَى بْنِ سَعِيدِ بْنِ زُرَارَةَ أَخْبَرَهُ ، عَنِ ابْنِ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ قَالَ : " نِعْمَ الإِبِلُ الثَّلاثُونَ ، يَخْرُجُ مِنْهَا فِي زَكَاتِهَا وَاحِدَةٌ ، وَيُرَحَّلُ مِنْهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَاحِدَةٌ ، وَيُمْنَحُ مِنْهَا وَاحِدَةٌ ، وَهِيَ خَيْرٌ مِنَ الأَرْبَعِينَ وَالْخَمْسِينَ وَالسِّتِّينَ وَالسَّبْعِينَ وَالثَّمَانِينَ وَالتِّسْعِينَ وَالْمِئَةِ ، وَوَيْلٌ لِصَاحِبِ الْمِئَةِ مِنَ الْمِئَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

4393. Seleme b. el-Ekva, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şöyle nakletmiştir:

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (0336)

"Otuz deveye sahip olmak ne güzeldir. Kişi otuzdan biriyle zekâtını da verebilir, otuzdan biriyle birini cihada da gönderir, otuzdan biriyle başkasına bağışta da bulunabilir. Bu (sayı, zekât verilmeyen ve dolayısıyla başkalarına faydası olmayan) kırk, elli, atmış, seksen, doksan, yüz deveden daha hayırlıdır."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

٤٣٩٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ كَثِيرٍ الْبَجَلِيُّ ، أَنَا يَعْلَى بْنُ الأَشْدَقِ ، قَالَ : أَدْرَكْتُ عِدَّةً مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِمَّنْ صَدَقَ مِنْهُمْ رقادُ بْنُ رَبِيعَةَ ، قَالَ : " أَخَذَ مِنَّا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْغَنَمِ مِنَ الْمِئَةِ شَاةً ، فَإِنْ زَادَتْ فَشَاتَانِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أحمد بن كثير البجلي, و لم أحد من ذكره , ويعلى : متروك .

4394. Ya'lâ b. el-Eşdak dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbından doğru sözlü pek çok kişiye yetiştim. Onlardan biri de Rukâd b. Rabîa idi. İşte bu sahabi bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizden yüz koyun için bir koyun (zekât) aldı. Bunun üzerine çıkınca iki koyun aldı.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ahmed b. Kesîr el-Beclî'den bahseden kimseye rastlayamadım. Yâ'lâ ise metrûktur.

٤٣٩٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا الْقَعْنَبِيُّ ، عَنْ مَالِكٍ ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ الدِّيلِيِّ ، عَنِ ابْنٍ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُفْيَانَ ، عَنْ جَدِّهِ سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، بَعَثَهُ مُصَدِّقًا ، فَكَانَ يَعُدُّ عَلَى النَّاسِ بِالسَّخْلِ ، فَقَالُوا : تَعُدُّ عَلَيْنَا بِالسَّخْلِ ، وَلا تَأْخُذُ مِنْهُ شَيْئًا ؟ فَلَمَّا قَدِمَ عَلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ , ذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ ، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ : " نَعَمْ ، تَعُدُّ عَلَيْهِمْ بِالسَّخْلَةِ يَحْمِلُهَا الرَّاعِي ، وَلا تَأْخُذْهَا , وَلا تَأْخُذِ الأَكُولَةَ ، وَلا الرُّبَى ، وَلا الْمَاخِضَ ، وَلا فَحْلَ الْغَنَمِ ، وَتَأْخُذُ الْجَذَعَةَ وَالثَّنِيَّةَ ، وَذَلِكَ عَدْلٌ بَيْنَ غِذَاءِ الْمَالِ وَخِيَارِهِ " رواه الطبراني في الكبير,وفيه: رجل لم يسم, وبقية رجاله ثقات .

4395. Süfyân b. Abdillah bildiriyor: Hz. Ömer b. el-Hattâb bir zekât görevlisini gönderirken: "Hayvanları sayarken yeni doğmuş olan yavruları da hesaba kat" dedi. (Adam Hz. Ömer'in emirleri doğrultusunda hareket edince) halk kendisine: "Bu nasıl olur? Zekat

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (6276)
[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (4631)

alırkan o küçükleri almıyorsun, ama hesaplarken onları da hesaplıyorsun?!" şeklinde sitem ettiler. Görevli adam, Hz. Ömer'in yanına döndüğünde bu olayı ona anlatınca, Ömer b. el-Hattâb dedi ki:

"Evet, çobanın taşıdığı yavru dahi sayılır; ancak alınmaz. Ayrıca çok yiyen, evde süt içerek beslenen, doğumu yaklaşan ve koç olanlar da alınmazlar. Hayvanlardan genç ve yetişkin olanını alabilirsin. İşte bu uygulama malın en küçük/kötüsü ve en iyisi arasındaki malların alınması suretiyle uygulanan adaletli bir sistemdir."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Senette ismi belirtilmeyen bir kişi vardır. Bunun dışındaki kişiler güvenilir kimselerdir.

٤٣٩٦ - حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى زَحْمَوَيْهِ ، ثنا سَوَّارُ بْنُ مُصْعَبٍ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، وَطَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ فِي الْبَقَرِ الْعَوَامِلِ صَدَقَةٌ ، وَلَكِنْ فِي كُلِّ ثَلاثِينَ تَبِيعٌ ، وَفِي كُلِّ أَرْبَعِينَ مُسِنٌّ أَوْ مُسِنَّةٌ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ليث بن أبي , وهو ثقة ولكنه مدلس .

4396. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Tarlada su taşınmasında çalıştırılan sığırlar için zekât gerekmez. Ancak sayı otuz olursa bir adet bir yaşını tamamlamış bir sığır yavrusu zekât olarak verilir. Kırk sığır için iki yaşını tamamlamış bir dişi veya erkek sığır yavrusu zekât olarak verilir."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leys b. Ebî Süleym güvenilir, ancak müdellistir.

٤٣٩٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، قَالَ : قُلْتُ لِخُصَيْفٍ : أَحَدَّثَكُمْ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّهُ قَالَ : " فِي خَمْسٍ وَعِشْرِينَ مِنَ الإِبِلِ بِنْتُ مَخَاضٍ ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فَابْنُ لَبُونٍ ذَكَرٍ ؟ " قَالَ : نَعَمْ "

رواه الطبراني في الكبير, وأبو عبيدة لم يسمع من أبيه .

4397. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki:

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (6395)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10974), Dârekutnî, *Sünen* (2/103). Ayrıca ravilerinden Sevvâr b. Mus'ab zayıftır.

"Deve sayısı yimi beş olursa, zekât olarak bir yaşını doldurmuş, ikinci yaşına basmış bir adet dişi deve verilir. Eğer böyle bir deve yoksa o takdirde iki yaşını doldurup üçüncü yaşına basan erkek bir deve verilir."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ebû Ubeyde, babasından hadis dinlememiştir.

٤٣٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدٍ الْحَذَّاءُ ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ عُتْبَةَ بْنِ أَبِي عُتْبَةَ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عُمَرَ ، عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ النُّعْمَانِ بْنِ سَعْدٍ ، أن مَسْرُوقَ بْنَ وَائِلٍ ، قَدِمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ بِالْعَقِيقِ فَأَسْلَمَ وَحَسُنَ إِسْلامُهُ ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي أُحِبُّ أَنْ تَبْعَثَ إِلَى قَوْمِي رَجُلا يَدْعُوهُمْ إِلَى الإِسْلامِ ، وَأَنْ تَكْتُبَ لَنَا كِتَابًا إِلَى قَوْمِي عَسَى اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُمْ بِهَا ، فَقَالَ لِمُعَاوِيَةَ : " اكْتُبْ لَهُ : بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ، إِلَى الأَقْيَادِ مِنْ حَضْرَمَوْتَ بِإِقَامِ الصَّلاةِ ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ ، وَالصَّدَقَةِ عَلَى السَّعَةِ ، وَالتِّيمَةِ فِي السُّيُوبِ الْخُمُسُ ، وَفِي الْبَعْلِ الْعُشْرُ ، لا خِلاطَ وَلا وِرَاطَ ، وَلا شِغَارَ وَلا شِنَاقَ ، وَلا جَنَبَ وَلا جَلَبَ ، وَلا يُجْمَعُ بَيْنَ بَعِيرَيْنِ فِي عِقَالٍ ، مَنْ أَجْبَى فَقَدْ أَرْبَى ، وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ " وَبَعَثَ إِلَيْهِمْ زِيَادَ بْنَ لَبِيدٍ الأَنْصَارِيَّ "

أَمَّا الْخِلاطُ : فَلا تُجْمَعُ الْمَاشِيَةُ ، وَأَمَّا الْوِرَاطُ : فَلا يُقَوِّمُهَا بِالْقِيمَةِ ، وَأَمَّا الشِّغَارُ : فَيُزَوِّجُ الرَّجُلُ ابْنَتَهُ وَيُنْكِحُهُ الآخَرُ ابْنَتَهُ بِلا مَهْرٍ ، وَالشِّنَاقُ : أَنْ يَعْقِلَهَا فِي مَبَارِكِهَا ، وَالإِجْبَاءُ : أَنْ تُبَاعَ الثَّمَرَةُ قَبْلَ أَنْ تُؤْمَنَ عَلَيْهَا

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بقية ,ولكنه مدلس وهو ثقة .

4398. Dahhâk b. en-Nu'mân b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Mesrûk b. Vâil, Medine'deki Akîk'te Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelerek İslâm'a girdi ve güzel bir Müslümanlık sergiledi. Dedi ki: "Ya Resûlallah! Halkıma onları İslam'a davet eden birini yollamanı çok istiyorum. Benim kendilerine ulaştıracağım bir yazı yazsanız çok memnun olurum. Belki de Allah, bu sayede onları hidayete ulaştırır. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Muâviye'ye şu mektubu yazmasını emretti.

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (9589)

"Hadramevt bölgesinin liderlerine! Yüce Allah, namazı farz kılmıştır. Sadaka ve zekâtı da (belirli bir miktara ulaşması halinde ki bu miktar şudur) farz kılmıştır: Kırk koyun ve kırk koyundan fazlası için Cahiliye zamanında gömülmüş olan hazine malının beşte birini zekât olarak farz kılmıştır. Yağmur suyuyla sulanan arazinin ürününden onda biri zekât verilir. Hilât, virât, şifâr, şinâk ve icbâ; bunların hiçbiri uygun şeyler değildir/ yapılmamalıdır. Bir ipe iki deve bağlanmaz (bir koltuğa iki karpuz sığmaz), ekin olmadan onu satan faiz yiyen gibidir."

Bunu ulaştırması için onlara Ziyâd b. Lebîd el-Ensârî'yi gönderdi.

Yukarıda geçen sözcüklere gelince:

Hilât: Bir takım hile amacıyla kişinin kendi devesini veya sürüsünü başkasının devesiyle/ sürüsüyle karıştırmasıdır.

Virât: Zekatın, var olanın cinsinden değil de kıymetiyle hesaplanmasıdır.

Şiğâr: Evlendiği kadının mehrini vermek yerine bunun karşılığında kadının velisini başka bir kadınla evlendirmektir.

Şinâk: Develerin ağıllarında bağlanmaları/ saklanmalarıdır.

Ceneb: Zekat görevlisinin uzak bir yerde durup hayvanların kendisine getirilmesini şart koşmasıdır.

Celeb: Sağlam olup olmadığı kesinleşmeden ekinin satılmasıdır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Senette güvenilir, ancak aynı zamanda müdellis olan Bakiyye vardır.

(بَابُ زَكَاةِ الْحُبُوبِ)

Hububatın Zekatı

٤٣٩٩ - عَنْ أَبِي مُوسَى و مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَهُمَا إِلَى الْيَمَنِ فَأَمَرَهُمَا أَنْ يُعَلِّمَا النَّاسَ أَمْرَ دِينِهِمْ وَقَالَ : لَا تَأْخُذِ الصَّدَقَةَ إِلاَّ مِنْ هَذِهِ الأَرْبَعَةِ الشَّعِيرِ وَالْحِنْطَةِ وَالزَّبِيبِ وَالتَّمْرِ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4399. Ebû Mûsâ ve Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ikisini Yemen'e oranın halkına İslam'ı anlatmaları için yollarken şunu emretti:

"Arpa, buğday, kuru üzüm ve hurma olmak üzere bu dördün dışındakiler için sakın zekât almayın."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ الخَرْصِ)

Tahminen Vermek

٤٤٠٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أُخْبِرْتُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ وَهِيَ تَذْكُرُ شَأْنَ خَيْبَرَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْعَثُ ابْنَ رَوَاحَةَ إِلَى الْيَهُودِ فَيَخْرُصُ عَلَيْهِمُ النَّخْلَ حِينَ يَطِيبُ قَبْلَ أَنْ يُؤْكَلَ مِنْهُ ثُمَّ يُخَيِّرُونَ يَهُودَ أَنْ يَأْخُذُوهُ بِذَلِكَ الْخَرْصِ أَمْ يَدْفَعُوهُ إِلَيْهِمْ بِذَلِكَ وَإِنَّمَا كَانَ أَمْرُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْخَرْصِ لِكَيْ يُحْصِيَ الزَّكَاةَ قَبْلَ أَنْ تُؤْكَلَ الثَّمَرَةُ وَتُفَرَّقَ "

قلت : رواه أبو داود باختصار ذكر الزكاة وغيرها .

رواه أحمد والطبراني في الكبير, ورجال أحمد رجال الصحيح إلا أنه قال في رواية : عن ابن جريج ,عن ابن شهاب , وفي رواية : عن ابن جريج أخبرت عن ابن شهاب .

4400. Hz. Âişe, Hayber'le ilgili olarak şunları anlatıyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Abdullah b. Ravâha'yı meyveler olgunlaşıp ta henüz yenilmeden, hurmaların tahmini miktarını ölçmesi için Yahudilere yolluyordu. Abdullah b. Ravâha, bu tahmin tespitinden sonra Yahudilere, onun tahmini üzerinden bu ürünleri almaları veya ona vermeleri konusunda tercih hakkı veriyordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in bu şekilde tahmini bir tespitin yapılmasını emir buyurması, meyve toplanıp ta dağıtılmadan önce zekât hesaplansın diyeydi.[1]

Derim ki: Ebû Dâvûd, zekât mevzuunda kısa metinle rivayet etmiştir.

★Hadisi, İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İmam Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٤٠١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا الْعُمَرِيُّ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ ابْنَ رَوَاحَةَ إِلَى خَيْبَرَ يَخْرُصُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ خَيَّرَهُمْ أَنْ يَأْخُذُوا أَوْ يَرُدُّوا فَقَالُوا هَذَا الْحَقُّ بِهَذَا قَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالأَرْضُ " رواه أحمد, وفيه: العمري, وفيه كلام .

4401. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Abdullah b. Ravâha'yı Yahudilere, tahmini miktarın tesbit edilip bu ürünleri almaları veya ona vermeleri konusunda tercih hakkı

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/163)

kullanmaları için gönderdiğinde: "Bu (tarz hesaplama) gerçektir. Yer ve gökler bununla (adaletle) ayakta durmaktadırlar" değerlendirmesinde bulundular.

★Hadisi, *İmam Ahmed* rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan el-Umarî şâibelidir.

٤٤٠٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ ، ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ ، قَالَ : " إِنَّمَا خَرَصَ عَبْدُ اللهِ بْنُ رَوَاحَةَ عَلَى أَهْلِ خَيْبَرَ عَامًا وَاحِدًا فَأُصِيبَ يَوْمَ مُؤْتَةَ ، ثُمَّ إِنَّ جَابِرَ بْنَ صَخْرِ بْنِ خَنْسَاءَ ، كَانَ يَبْعَثُهُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ ابْنِ رَوَاحَةَ ، فَيَخْرُصُ عَلَيْهِمْ "

رواه الطبراني في الكبير، وهو مرسل وإسناده صحيح .

4402- Abdullah b. Ebî Bekr b. Muhammed b. Amr b. Hazm dedi ki: Abdullah b. Ravâha'yı Yahudilere, tahmini miktarın tesbitini sadece bir yıl yaptı. Daha sonre Mûte savaşında şehit edildi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Abdullah b. Ravâha'dan sonra tahmini miktarın tesbiti için, Cubâr (Câbir) b. Sahr b. Hansâ'yı gönderdi.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Mürsel olup isnâdı sahihtir.

٤٤٠٣ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدٍ ، حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي فَرْوَةَ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ سَهْلٍ ، عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كَانَ يَبْعَثُ فَرْوَةَ بْنَ عَمْرٍو يَخْرُصُ النَّخْلَةَ ، فَإِذَا دَخَلَ الْحَائِطَ حَسَبَ مَا فِيهِ مِنَ الأَقْنَاءِ ، ثُمَّ ضَرَبَ بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ عَلَى مَا يَرَى فِيهَا ، وَلا يُخْطِئُ "

رواه الطبراني في الكبير،وفيه: إسحاق بن عبد الله بن أبي فروة، وهو ضعيف .

4403. Râfi b. Hadîc'den rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Yahudilere, hurmaların tahmini miktarını ölçmesi için Ferve b. Amr'ı yolluyordu. Bir bağa/bahçeye/bostana girdiğinde oradaki avluların içindekileri hesaplıyor; daha sonra bunları miktarınca çarpıp hesaplayarak yanlışsız doğru bir netice elde ediyordu.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İshâk b. Abdillah b. Ebî Ferve zayıftır.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (2136)
[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/328)

٤٤٠٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ حَرَامِ بْنِ عُثْمَانَ ، عَنِ ابْنِ جَابِرٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كَانَ يَبْعَثُ رَجُلا مِنَ الأَنْصَارِ مِنْ بَنِي بَيَاضَةَ ، يُقَالُ لَهُ فَرْوَةُ بْنُ عَمْرٍو , فَيَخْرُصُ ثَمَرَةَ أَهْلِ الْمَدِينَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: حرام بن عثمان, وهو متروك .

4404. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensâr'ın Beyada oğullarından, kendisine Ferve b. Amr isimli bir adamı Medine hurmasının tahmini miktarını tesbit etmesi için yolluyordu.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hirâm b. Osman metruktur.

٤٤٠٥ - حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَدَقَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ الْحَارِثِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ أَبَاهُ أَبَا حَثْمَةَ خَارِصًا ، فَجَاءَهُ رَجُلٌ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ أَبَا حَثْمَةَ قَدْ زَادَ عَلَيَّ ، فَدَعَا أَبَا حَثْمَةَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ ابْنَ عَمِّكَ يَزْعُمُ أَنَّكَ قَدْ زِدْتَ عَلَيْهِ " ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَدْ تَرَكْتُ عَرِيَّةَ أَهْلِهِ ، وَمَا يُطْعِمُ الْمَسَاكِينَ ، وَمَا يُصِيبُهُ الرِّيحُ ، فَقَالَ : " قَدْ زَادَكَ ابْنُ عَمِّكَ وَأَنْصَفَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن صدقة, وهو ضعيف .

4405. Sehl b. Ebî Hasme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun, babası Ebû Hasme'yi tahmini miktarını tespitçi olarak gönderdi. (Bu kişi de söylenen şekilde görevini ifa etti. Ancak daha sonra) bir adam gelip: "Ya Resûlallah! Ebû Hasme benim hesabımı kabarttı" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Hasme'yi çağırtıp kendisine:

"(Ey Ebû Hasme! şu) yeğenininin iddia ettiğine göre sen, onun hesabını kabarık/fazla tutmuşsun?" deyince Ebû Hasme dedi ki: "Ya Resûlallah! Ailesinin kullandıklarını kimsesiz/fakirleri yedirdiklerini ve afet sebebiyle ziyan olanları hiç hesaba bile katmadım. Bunun üzerine Resûlullah (sav) o adama dedi ki: *"O halde yeğenin sana insaflı ve cömert davranmış."*

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/327)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Sadaka zayıftır.

(بَابُ النَّهْيِ عَنْ جِدَادِ النَّخْلِ بِاللَّيْلِ)

Geceleyin Hurma Toplanmasının Menedilmesi

٤٤٠٦ – عَنْ عَائِشَةَ رَفَعَتْهُ : " أَنَّهُ نَهَى عَنْ جِدَادِ النَّخْلِ بِاللَّيْلِ "

رواه البزار, وفيه: عنبسة بن سعيد البصري, وهو ضعيف وقد وثق .

4406. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geceleyin hurma meyvesinin (zekat için) toplanmasını men etti.[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Anbese b. Saîd el-Basrî zayıftır. Ancak aynı zamanda güvenilir addedilmiştir.

(بَابُ وَضْعِ الأَقْنَاءِ فِي الْمَسْجِدِ)

Hurma Sepetinin Mescide Konması

٤٤٠٧ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ زُغْبَةَ ، قَالَ : نا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، قَالَ : أَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّرَاوَرْدِيُّ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَمَرَ مِنْ كُلِّ حَائِطٍ بِقِنَاءٍ لِلْمَسْجِدِ" رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله رجال الصحيح .

4407. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) her hurmalıktan çıkan mahsül için bir sepet hurmanın mescide konmasını emretti.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ زَكَاةِ الْعَسَلِ)

Balın Zekatı

٤٤٠٨ – عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي ذُبَابٍ قَالَ : قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، اجْعَلْ لِقَوْمِي مَا أَسْلَمُوا عَلَيْهِ ، فَفَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاسْتَعْمَلَنِي عَلَيْهِمْ ثُمَّ اسْتَعْمَلَنِي أَبُو بَكْرٍ مِنْ بَعْدِهِ قَالَ : فَقَدِمْتُ عَلَى قَوْمِي فَقُلْتُ : فِي الْعَسَلِ زَكَاةٌ فَإِنَّهُ لا خَيْرَ فِي مَالٍ لاَ يُزَكَّى قَالَ : فَقَالُوا لِي : كَمْ تَرَى ؟ قَالَ : فَقُلْتُ : الْعُشْرَ قَالَ :

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (884)

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (189)

فَأَخَذَ مِنْهُمُ الْعُشْرَ فَقَدِمَ بِهِ عَلَى عُمَرَ فَأَخْبَرَهُ بِمَا فِيهِ وَأَخَذَهُ عُمَرُ فَبَاعَهُ وَجَعَلَ فِي صَدَقَاتِ الْمُسْلِمِينَ رواه البزار والطبراني في الكبير، وفيه: منير بن عبد الله، وهو ضعيف.

4408. Saîd b. Ebî Zubâb anlatıyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gidip kendisine: "Ya Resûlallah! Halkımın kabul ettikleri şeyleri onlarda uygula" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de bunu yapıp bu işle beni görevlendirdi.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den sonra Ebû Bekr de beni görevlendirdi. (Ravi şöyle devam ediyor:) Ben de bunun üzerine halkımın yanına gidip dedim ki: "Balın da verilmesi gereken zekâtı vardır. Şu iyi bilinmelidir ki; zekâtı verilmeyen malın hayrı olmaz." Onlar bunun üzerine bana: "Peki bunun miktarı nedir?" diye sorunca ben: "Onda bir" dedim ve onlardan onda biri alıp Hz. Ömer'in yanına gelip kendisine olanları anlattım. O da balları satıp parasını Müslümanların zekâtlarının arasına kattı.[1]

★Hadisi Bezzâr ve ayrıca Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr'de* rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Munîr b. Abdillah zayıftır.

٤٤٠٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وُهَيْبٍ الْغَزِّيُّ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي السَّرِيِّ، قَالَ: نا عَمْرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ صَدَقَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ مُوسَى بْنِ يَسَارٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " فِي الْعَسَلِ الْعُشْرُ، فِي كُلِّ ثِنْتَيْ عَشَرَ قِرْبَةً، وَلَيْسَ فِيمَا دُونَ ذَلِكَ شَيْءٌ "

رواه الطبراني في الأوسط، وقد رواه الترمذي باختصار، وفيه: صدقة بن عبد الله، وفيه كلام كثير، وقد وثقه أبو حاتم وغيره.

4409. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Balın zekâtı onda birdir. Her on iki kırba (bal ve yağın ölçüldüğü kap) için bir kırba zekât vardır. Bunun altındaki miktar için bir şey gerekmez."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İmam Tirmizî de kısa metinle irad etmiştir. İsnâdında yer alan Sadaka b. Abdillah, çok şâibelidir. Ancak Ebû Hâtim ve başkaları onu tevsîk etmişlerdir.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (878), Taberânî, *M. el-Kebîr* (5458)

[2] İbnu'l-Cevzî, *el-İlelu'l-mütenâhiye* (820, 821); ayrıca ravilerinden Amr b. Ebî Seleme de zayıftır.

(بَابُ فِي الرِّكَازِ وَالْمَعَادِنِ)

Madenler ve Hazineler

٤٤١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ أَخْبَرَهُ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى خَيْبَرَ فَدَخَلَ صَاحِبٌ لَنَا إِلَى خَرِبَةٍ يَقْضِي حَاجَتَهُ فَتَنَاوَلَ لَبِنَةً لِيَسْتَطِيبَ بِهَا فَانْهَارَتْ عَلَيْهِ تِبْراً فَأَخَذَهَا فَأَتَى بِهَا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ بِذَلِكَ قَالَ زِنْهَا. فَوَزَنَهَا فَإِذَا مِائَتَا دِرْهَمٍ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا رِكَازٌ وَفِيهِ الْخُمُسُ " رواه أحمد والبزار, وفيه: عبد الرحمن بن زيد بن أسلم, وفيه كلام وقد وثقه ابن عدي .

4410. Enes b.Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber Hayber'e gitmiştik. Bir arkadaşımız tuvalet ihtiyacını gidermek üzere bir harabeye daldı. (İşini gördükten sonra) temizlenmek üzere elini bir tuğlaya attığında tuğla elinde ufalanınca elinde kalanın işlenmemiş altın parçası olduğunu gördü. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelip bunu anlatınca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Onu tart!"* emrini verdi. O da onu tartınca onun ikiyüz dirhem değerinde olduğunu gördü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bu, hazinedir ve beşte birini (zekât olarak) vermen gerekir."*

★Hadisi Bezzâr ve İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem şâibeli olmakla beraber İbn Adiy tarafından güvenilir addedilmiştir.

٤٤١١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا خَلَفُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ عَبَّادٍ عَنْ مُجَالِدٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم" السَّائِبَةُ جُبَارٌ وَالْجُبُّ جُبَارٌ وَالْمَعْدِنُ جُبَارٌ وَفِي الرِّكَازِ الْخُمُسُ ". قَالَ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ الرِّكَازُ الْكَنْزُ الْعَادِيُّ.

رواه أحمد والبزار والطبراني في الأوسط, ورجاله موثقون .

4411. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Başı boş deveden, hörgücü kesik deveden ve madenlerden zekât olmaz. Definenin ise beşte bir zekâtı vardır."

Şa'bî, hadiste geçen rikâz sözcüğünün normal define olduğunu söylemiştir.[1]

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2134)

★Hadisi Bezzâr ve İmam Ahmed ile *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٤١٢ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ دَاوُدَ الصَّوَّافُ ، ثنا يَحْيَى بْنُ غَيْلانَ ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ بَزِيعٍ ، عنِ الْحَسَنِ بْنِ عُمَارَةَ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الْعَجْمَاءُ وَالْمَعْدِنُ جُبَارٌ ، وَالسَّائِمَةُ جُبَارٌ ، وَفِي الرِّكَازِ الْخُمُسُ "

رواه الطبراني في الكبير وفي الأوسط بعضه, وفيه: عبد الله بن بزيع, وهو ضعيف.

4412. Abdullah b. Mes'ûd, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu bildiriyor:

"Ayıplı/kusurlu olan hayvan zekât olmaz. Maden zekât olmaz; başı boş deve zekât olmaz. Definenin ise beşte bir zekâtı vardır."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Bezî' zayıftır.

٤٤١٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثَنَا أَبُو أُسَامَةَ ، عَنْ أَبِي فَرْوَةَ يَزِيدَ بْنِ سِنَانٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ رُوَيْمٍ ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " فِي الرِّكَازِ الْخُمُسُ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يزيد بن سنان, وفيه كلام وقد وثق.

4413. Ebû Sa'lebe el-Huşenî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Definenin beşte biri zekât olarak verilir."*[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yezîd b. Sinân şâibelidir; ancak diğerleri tarafından güvenilir sayılmıştır.

٤٤١٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ رَوَاحَةَ الرَّامَهُرْمُزِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الأَزْدِيُّ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الشَّيْبَانِيِّ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ رَجُلٍ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ ، قَالَ : بَعَثَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِيًّا عَامِلا عَلَى الْيَمَنِ ، فَأُتِيَ بِرِكَازٍ فَأَخَذَ مِنْهُ الْخُمُسَ ، وَدَفَعَ بَقِيَّتَهُ إِلَى صَاحِبِهِ ، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْجَبَهُ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: راو لم يسم.

4414. Zeyd b. Erkam'dan: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hz. Ali'yi Yemen'e zekât tahsildarı olarak göndermişti. Kendisine bir hazine

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10039), Taberânî, *M. el-Evsat* (1228). Ayrıca ravilerinden Hasan b. Umâre metrûktur.

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (22/227)

getirilince bunun beşte birini alıp geri kalanını adama iade etti. Bu olay Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e ulaştığında bundan hoşnut kaldı.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında ismi belirtilmeyen bir ravi vardır.

٤٤١٥ - حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ عَمْرٍو ، حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ عَلِيٍّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الرِّكَازُ : الذَّهَبُ الَّذِي يَنْبُتُ مِنَ الأَرْضِ "

رواه أبو يعلى, وفيه: عبد الله بن سعيد بن أبي سعيد, وهو ضعيف .

4415. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Rikaz, yerden çıkan altın filizlerine denir."*[2]

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Saîd b. Ebî Saîd zayıftır.

٤٤١٦ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ الضَّحَّاكِ ، حَدَّثَنَا أَبِي ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا الْجَهْمِ الْقَوَّاسَ ، يُحَدِّثُ أَبِي ، وَكَانَ رَجُلا فَارِسِيًّا ثَقِيلَ اللِّسَانِ ، وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " يَظْهَرُ مَعْدِنٌ فِي أَرْضِ بَنِي سُلَيْمٍ ، يُقَالُ لَهُ فِرْعَوْنُ أَوْ فِرْعَانُ ، وَذَلِكَ بِلِسَانِ أَبِي الْجَهْمِ قَرِيبٌ مِنَ السَّوَاءِ يَخْرُجُ إِلَيْهِ شِرَارُ النَّاسِ ، أَوْ يُحْشَرُ إِلَيْهِ شِرَارُ النَّاسِ " رواه أبو يعلى, ورجاله ثقات .

4416. Yine Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle söylerken işittim:

"Suleym oğullarının topraklarında Firavn veya Firân denilen bir maden bulunacak. İnsanların şerlileri ona yönelecek/ onun etrafında toplanacaklar."

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٤١٧ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْبَرَاءِ الْغَنَوِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَارِثِ الْغَسَّانِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَتْنَا شَاكِيَةُ بِنْتُ الْجَعْدِ ، عَنْ سَرَّاءَ بِنْتِ نَبْهَانَ الْغَنَوِيَّةِ ، قَالَتْ : احْتَفَرَ الْحَيُّ فِي دَارِ كِلابٍ فَأَصَابُوا كَنْزًا عَادِيًّا ، فَقَالَ كِلابٌ : دَارُنَا ، وَقَالَ الْحَيُّ : احْتَفَرْنَا ، فَنَافَرُوهُمْ ذَلِكَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَضَى بِهِ لِلْحَيِّ وَأَخَذَ مِنْهُمُ الْخُمُسَ فَاشْتَرَيْنَا بِنَصِيبِنَا مِنْ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (4993)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6609). Ayrıca Hibbân b. Ali zayıftır. Fakat şahitleri ile sahih bir hadistir. Bkz. *es-Silsiletu's-sahîha* (1885)

ذَلِكَ مِائَةً مِنَ النَّعَمِ ، فَأَتَيْنَا بِهَا الْحَيَّ فَأَرَادَ الْمُصَدِّقُ أَنْ يُصَدِّقَنَا فَأَبَيْنَا عَلَيْهِ ، وَأَتَيْنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ذَلِكَ ، فَقَالَ : " إِنْ كُنْتُمْ جَعَلْتُمُوهَا مَعَ غَيْرِهَا وَإِلا فَلا شَيْءَ عَلَيْكُمْ فِي هَذَا الْعَامِ " وَقَالَ : " إِنَّ الْمُصَدِّقَ إِذَا انْصَرَفَ عَنِ الْقَوْمِ وَهُوَ عَنْهُمْ رَاضٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ ، وَإِذَا انْصَرَفَ وَهُوَ عَلَيْهِمْ سَاخِطٌ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أحمد بن الحارث الغساني, وهو ضعيف .

4417. Serrâ binti Nebhân el-Ğaneviyye bildiriyor:

Bölge sakinleri Kilâb oğullarının toprağında çukur kazarken bir gömüye denk geldiler. Bunun üzerine Kilâb oğulları: "Bizim toprağımızda (bulunduğundan bu bizimdir)" dediler. Ancak kabile ise: "Biz kazdık (ve biz çıkardık dolayısıyla bizimdir)" diye itiraz ettiler. Bu olay hakemlik yapması için Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e ulaşınca çıkan hazinenin kabile üyelerine verilmesini kararlaştırıp kendilerinden bunun beşte birini de aldı. Bizim payımıza kalan parayla biz de tam yüz koyun satın alıp kabilemize geldik. Zekat tahsildarı bunun da zekâtını almak isteyince bunu kabul etmeyip Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına vardık. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Size kalan malı diğerleriyle (başka mallarınızla) karıştırdıysanız o halde vermeniz gerekir. Yok böyle bir şey mevzu bahis değilse o halde bu yıl bunun için yeniden zekât vermeniz gerekmiyor. Şunu da iyi bilesiniz: Zekat tahsildarı bir toplumdan razı olarak ayrılmışsa Allah da onlardan razıdır. Ancak onlara kızgın olarak ayrılmışsa Allah da onlara kızmıştır."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ahmed b. el-Hâris el-Ğassânî zayıftır.

٤٤١٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ بَلَغَنِي أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " الْمَعْدِنُ جُبَارٌ وَالْعَجْمَاءُ جُبَارٌ وَالْبِئْرُ جُبَارٌ وَفِي الرِّكَازِ الْخُمُسُ " رواه أحمد مرسلا, وإسناده صحيح .

4418. Hasan(-ı Basrî) dedi ki: Bana ulaştığına göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Madenin zekâtı yoktur, özürlü hayvanın zekâtı yoktur, kuyunun zekâtı yoktur, hazinenin ise beşte birinde zekât vardır."

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (24/308)

★Hadisi, İmam Ahmed mursel olarak rivayet etmiştir. İsnadı sahihtir.

٤٤١٩ - حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ حُمَيْدٍ أَبُو عَدِيٍّ الْبَغْدَادِيُّ ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى الْقَطَّانُ ، حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ يُوسُفَ الْيَرْبُوعِيُّ ، حَدَّثَنَا سُعَيْرُ بْنُ الْخِمْسِ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : أُتِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ بِقِطْعَةٍ مِنْ ذَهَبٍ كَانَتْ أَوَّلَ صَدَقَةٍ جَاءَتْهُ مِنْ مَعْدَنٍ ، فَقَالَ : " مَا هَذِهِ ؟ " ، قَالُوا : صَدَقَةٌ مِنْ مَعْدَنٍ لَنَا ، فَقَالَ : إِنَّهَا سَتَكُونُ مَعَادِنُ ، وَسَيَكُونُ فِيهَا شَرُّ خَلْقِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ " رواه الطبراني في الصغير والأوسط, ورجاله رجال الصحيح .

4419. Abdullah b. Ömer dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e bir altın parçası getirildi. Bu, madenden bize getirilen ilk sadakaydı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu nedir?"* diye sordu. "Bize ait bir madenin zekâtı" karşılığını verdiler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Madenler olacak ve madende de yaratılmışların en şerlileri bulunacak"*.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr, el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ مَتَى تَجِبُ الزَّكَاةُ)

Zekatın Ne Zaman Vacip (Farz) Olduğu

٤٤٢٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ زَكَرِيَّا ، عَنْ عَنْبَسَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَاذَانَ ، عَنْ أُمِّ سَعْدٍ الأَنْصَارِيَّةِ ، امْرَأَةِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ عَلَى مَنِ اسْتَفَادَ مَالا زَكَاةٌ ، حَتَّى يَحُولَ عَلَيْهِ الْحَوْلُ

رواه الطبراني في الكبير , وفيه: عنبسة بن عبد الرحمن ,وهو ضعيف

4420. Zeyd b. Sâbit'in eşi Ümmü Sa'd el-Ensâriyye'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Eline yeterince mal geçen kişiye, bunun üzerinden bir yıl geçmeden zekât farz olmaz."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Anbese b. Abdirrahman zayıftır.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (25/137)

(بَابُ تَعْجِيلُ الزَّكَاةِ)

Zekatın Önceden Ödenmesi

٤٤٢١ - حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُمَارَةَ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ، وَحَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " كَانَ تَعَجَّلَ صَدَقَةَ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ سَنَتَيْنِ " رواه أبو يعلى والبزار, وفيه: الحسن بن عمارة, وفيه كلام.

4421. Talha b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Abbâs b. Abdilmuttalib'in zekâtını iki yıl öncesinden alıyordu.[1]

★Hadisi, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan el-Hasan b. İmâre şâibelidir.

٤٤٢٢ - وَحَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْنٍ أَبُو عَوْنٍ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بْنُ ذَكْوَانَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَعَجَّلَ مِنَ الْعَبَّاسِ صَدَقَةَ سَنَتَيْنِ "

رواه البزار والطبراني في الكبير والأوسط وزاد: " أن عم الرجل صنو أبيه ", وفيه: محمد بن ذكوان, وفيه كلام وقد وثق.

4422. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Abbâs b. Abdilmuttalib'in zekâtını iki yıl öncesinden alıyordu.[2]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş ve buna ilaveten de *"Kişinin amcası babası gibidir"* ifadesi yer almaktadır. İsnâdında yer alan Muhammed b. Zekvân şâibelidir; ancak diğerlerince güvenilir sayılmıştır.

٤٤٢٣ - حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ، نا تَمِيمُ بْنُ الْمُنْتَصِرِ، ثَنَا إِسْحَاقُ الأَزْرَقُ، عَنْ شَرِيكٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ الْمَكِّيِّ، عَنْ سُلَيْمَانَ الأَحْوَلِ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ، قَالَ: بَعَثَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ سَاعِيًا عَلَى الصَّدَقَةِ، فَأَتَى الْعَبَّاسَ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، فَأَغْلَظَ لَهُ الْعَبَّاسُ، فَأَتَى عُمَرُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (638). Ravilerinden Yûsuf b. Hâlid metruktur.

[2] Bezzâr, *Müsned* (896); der ki: "Hakem'den mürsel olarak hıfzedilmiştir." Ayrıca Taberânî, *M. el-Kebîr* (9985).

وَسَلَّمَ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا عُمَرُ ، أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ عَمَّ الرَّجُلِ صِنْوُ أَبِيهِ ، إِنَّ الْعَبَّاسَ كَانَ أَسْلَفْنَا صَدَقَتَهُ لِلْعَامِ عَامَ أَوَّلِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: إسماعيل المكي, وفيه كلام كثير وقد وثق .

4423. Ebû Râfi dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ömer b. el-Hattâb'ı sadaka tahsili için görevlendirdi. O da Abbâs b. Abdilmuttalib'in yanına uğrayınca Abbâs onu azarladı. Hz. Ömer, bunu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e anlatınca şu karşılığı verdi:

"Ey Ömer! Bilmez misin ki kişinin amcası babası gibidir. Abbâs bu senenin zekâtını geçen sene vermişti."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İsmâîl el-Mekkî çok şâibelidir; ancak diğer bir yandan da güvenilir sayılmıştır.

(بَابُ أَيْنَ تُؤْخَذُ الصَّدَقَةُ)

Sadakanın Nerede Alınacağı

٤٤٢٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الْمُؤَدِّبُ ، قَالَ : نَا عَبْدُ اللهِ بْنُ صَالِحٍ الْعِجْلِيُّ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ ، عَنْ عَمْرَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تُؤْخَذُ صَدَقَاتُ أَهْلِ الْبَادِيَةِ عَلَى مِيَاهِهِمْ ، وَبِأَفْنِيَتِهِمْ "

رواه الطبراني في الأوسط, وإسناده حسن .

4424. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu: *"Şehir dışında yaşayanların zekâtları sularla otlaklarından alınır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnadı hasendir.

(بَابُ رِضَاءِ الْمُصَدِّقِ)

Zekat Verenin Memnuniyeti

٤٤٢٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَرِيفٍ الْبَجَلِيُّ ، قال : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ ، عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا جَاءَكُمُ الْمُصَدِّقُ فَلا يَصْدُرُ إِلا وَهُوَ رَاضٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله ثقات . قلت : وقد تقدم حديث في رضاء المصدق في باب الركاز .

4425. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Zekat tahsildarı sizin yanınızdan mutlaka memnun olarak ayrılsın."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

Derim ki: Madenler bölümünde Zekat tahsildarının memnun olması hadisi geçmişti.

٤٤٢٦ - وعَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: سَيَأْتِيكُم رَكْبٌ مُبْغَضُونَ فَإِذَا جَاؤُوكُمْ فَرَحِّبُوا بِهِم وَخَلُّوا بَيْنَهُم وَبَيْنَ مَا يَبْغُونَ فَإِنْ عَدَلُوا فَلأَنْفُسِهِم وإِنْ ظَلَمُوا فَعَلَيْهَا وَأَرْضُوهُم فَإِنَّ تَمامَ زَكَاتِكُم رِضَاهُم وَلْيَدْعُوا لَكُمْ "

رواه البزار, ورجاله ثقات وفي بعضهم خلاف لا يضر .

4426. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sizlere, bineğinin üzerinde öfkeli zekât tahsildarları gelecektir. Onları güler yüzle karşılayıp onlarla tahsil etmek istedikleri zekât mallarının arasına girmeyin (bırakın istediklerini alsınlar). Şayet haksızlıkta bulunacak olurlarsa bu kendilerine dönecektir. Onları memnun edin. Şüphesiz onları memnun etmeniz de zekâtın tamamlayıcı(bir parça)sıdır. Onlar da sizlere dua etsinler."[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir. Ancak bazılarında fazla zararlı olmayan tenkitler söz konusudur.

(بَابُ دَفْعُ الصَّدَقَاتِ إِلَى الأُمَرَاءِ)

Zekatların Valilere Verilmesi

٤٤٢٧ - وَبِهِ ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَبِيهِ عَبْدِ اللَّهِ ، أَنَّ رَجُلا مِنَ الأَنْصَارِ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : أَمَرْتَنَا بِالزَّكَاةِ ، زَكَاةِ الْفِطْرِ ، فَنَحْنُ نُؤَدِّيهَا ، فَكَيْفَ بِنَا إِنْ أَدْرَكْنَا وُلاةٌ لا يَضَعُونَهَا مَوَاضِعَهَا ؟ ، فَقَالَ : " أَدُّوهَا إِلَى وُلاتِكُمْ ، فَإِنَّهُمْ يُحَاسَبُونَ بِهَا " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الحكيم بن عبد الله, وهو ضعيف .

4427. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Ensâr'dan bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek dedi ki: "Bizlere zekât ve fıtır sadaka vermemizi emrettin. İşte biz de emrini yerine getirip veriyoruz. Peki ya bunları yerlerine ulaştırma(yıp çarçur eden) liderlerin

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1946)

bulunduğu zaman ne olacak?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap verdi:

"Valilerinize onu verin; bunun hesabı onlara sorulacak."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdulhalîm b. Abdillah zayıftır.

٤٤٢٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ ، قَالَ : نا هَانِئُ بْنُ الْمُتَوَكِّلِ الإِسْكَنْدَرَانِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو شُرَيْحٍ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ شُرَيْحٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ وَرْدَانَ ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " ادْفَعُوهَا إِلَيْهِمْ مَا صَلَّوُا الْخَمْسَ " ، يَعْنِي الصَّدَقَاتِ إِلَى الأُمَرَاءِ

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: هانئ بن المتوكل, وهو ضعيف.

4428. Sa'd b. Ebî Vakkâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle söylerken işittim:

"Beş vakit namaz kıldıkları sürece zekâtları onlara (valilere) verin."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hâni b. el-Mütevekkil zayıftır.

(بَابُ صَدَقَةِ الفِطْرِ)

Fıtır Sadakası

٤٤٢٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَكَانَ مَعْمَرٌ يَقُولُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ثُمَّ قَالَ بَعْدُ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ فِي زَكَاةِ الْفِطْرِ عَلَى كُلِّ حُرٍّ وَعَبْدٍ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى صَغِيرٍ أَوْ كَبِيرٍ فَقِيرٍ أَوْ غَنِيٍّ صَاعٌ مِنْ تَمْرٍ أَوْ نِصْفُ صَاعٍ مِنْ قَمْحٍ"

قَالَ مَعْمَرٌ وَبَلَغَنِي أَنَّ الزُّهْرِيَّ كَانَ يَرْوِيهِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رواه أحمد,وهو موقوف صحيح ورفعه لا يصح .

4429. Ebû Hureyre, fıtır sadakası hakkında şunları söylemiştir:

"Zengin, fakir, büyük, küçük, kadın, erkek, hür, köle hiç farketmez her kulun, bir sâ'[2] hurma veya yarım ölçek buğdayı fıtır sadakası olarak vermesi gereklidir."

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (345) Taberânî'nin şeyhi töhmetlidir.

[2] Genellikle buğday ve benzeri tahıl ölçümünde kullanılan bir ölçek adı olup 2.917kg'dır.

Ma'mer ekledi: Ebû Hureyre'ye nispet edilen bu söz, bana "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in sözü olarak" ulaştırıldı.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Bu rivayet mevkûf (sahâbiden rivayet edilmiş) olması halinde sahihtir. Merfû (Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e dayandırılması) halinde ise sahih değildir.

٤٤٣٠ - أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ سَهْلٍ الْمَدَائِنِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَنَّهُ كَانَ يَأْمُرُ بِزَكَاةِ الْفِطْرِ يَوْمَ الْفِطْرِ ، قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ صَلاةَ الْعِيدِ ، وَيَتْلُو هَذِهِ الآيَةَ : ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى﴾ " رواه البزار, وفيه: كثير بن عبد الله, وهو ضعيف .

4430. Amr b. Avf 'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) fıtır sadakasının bayram namazından önce verilmesini emreder ve şu âyeti okurdu: **"Arınmış olan, Rabbin adını anan ve namaz kılan, saadete erişecektir."**[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kesîr b. Abdillah zayıftır.

٤٤٣١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الأَشْقَرِ ، قَالَ : حَدَّثَتْنِي خُصَيْلَةُ بِنْتُ وَاثِلَةَ ، قَالَتْ : سَمِعْتُ أَبِي ، يَقُولُ : " ﴿ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى ﴾ إِلْقَاءُ الْقَمْحِ يَوْمَ الْفِطْرِ قَبْلَ الصَّلاةِ فِي الْمُصَلَّى "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن أشقر, وهو ضعيف .

4431. Vâsile'nin kızı Husayle bildiriyor: Babamın **"Arınmış olan, Rabbin adını anan ve namaz kılan, saadete erişecektir"** âyetiyle ilgili olarak şöyle dediğini işittim: "Ramazan bayramının birinci günü bayram namazından önce buğdayın fakire verilmesi hakkındadır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. el-Eşkar zayıftır.

٤٤٣٢ - أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُؤَمَّلِ بْنِ الصَّبَّاحِ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الزَّكَاةُ عَلَى الْمُسْلِمِينَ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ ، أَوْ صَاعًا مِنْ زَبِيبٍ ، أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ ، أَوْ صَاعًا مِنْ أَقِطٍ " رواه البزار, وفيه: كثير بن عبد الله, وهو ضعيف .

[1] Alâ Sur. 14-15.

4432. Amr b. Avf'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Müslümanların vermeleri gereken fıtır sadakası, hurma, kuru üzüm, arpa veya ekşimikten bir ölçektir."

★Hadisi, Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kesîr b. Abdillah zayıftır.

٤٤٣٣ – حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ، قَالَ : نا دَاوُدُ بْنُ أَبِي شَبِيبٍ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ عَبَّادٍ السَّعْدِيُّ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ صَارِخًا يَصْرُخُ فِي بَطْنِ مَكَّةَ ، يَأْمُرُ بِصَدَقَةِ الْفِطْرِ وَيَقُولُ : هِيَ حَقٌّ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ ، ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى ، صَغِيرٍ أَوْ كَبِيرٍ ، حُرٍّ أَوْ عَبْدٍ ، حَاضِرٍ أَوْ بَادٍ ، مُدَّانِ مِنْ قَمْحٍ ، أَوْ صَاعٌ مِمَّا سِوَى ذَلِكَ مِنَ الطَّعَامِ ، أَلا وَإِنَّ الْوَلَدَ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرَ "

وفي رواية : " أو نصف صاع من بر من أتى بدقيق قبل منه ومن أتى بسويق قبل منه "

رواه كله البزار ,وفيه: يحى بن عباد السعدي ,وفيه كلام , وقوله : " من أتى بدقيق قبل منه " من رواية الحسن عن ابن عباس, والحسن مدلس ولكنه ثقة .

4433. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir tellalın Mekke'nin göbeğinde, fıtır sadakası hakkında şöyle bir duyuruda bulunmasını emretti:

"Fıtır sadakası erkek, kadın, büyük, küçük, hür, köle, yerli veya yolcu, her Müslüman'ın iki müd buğday veya bunun dışında bir sâ' (ölçek) yiyecek oranında mutlaka vermesi gereken bir haktır. Şunu iyi biliniz ki bebeğin yeri (doğduğu) beşiğidir ve zina edene de mahrumiyet vardır."

Başka bir rivayet te ise: *"veya yarım sâ' (ölçek) buğday (mutlaka vermesi gereken bir haktır.) Ancak un veya kavrulmuş buğday getirenin bu getirdiği de kabul edilir."*

★ Hepsini, Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yahyâ b. Abbâd es-Sa'dî şâibelidir. Ekte bulunan *"Ancak un veya kavrulmuş buğday getirenin bu getirdiği de kabul edilir"* ifadesini Hasan'ın İbn Abbâs'tan rivayetinde geçmiştir. Hasan ise müdellis olması yanında güvenilir bir ravidir.

٤٤٣٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَذُوعِيُّ الْقَاضِي ، ثنا عَلِيُّ بْنُ نَصْرِ بْنِ عَلِيٍّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ الْيَمَانِ ، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا زَيْدُ ، أَعْطِ زَكَاةَ رَأْسِكَ مَعَ النَّاسِ وَإِنْ لَمْ تَجِدْ إِلا صَاعًا مِنْ حِنْطَةٍ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, إلا أنه قال : " وإن لم تجد إلا خيطا " ,وفيه: عبد الصمد بن سليمان الأزرق, وهو ضعيف .

4434. Zeyd b. Sâbit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ey Zeyd! İnsanlarla beraber bir ölçek buğday da olsa boynunun borcu olan fıtır sadakasını ver."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *"Bir parça ip dahi olsa"* ilavesiyle *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir: İsnâdında yer alan Abdussamed b. Süleyman el-Ezrak zayıftır.

٤٤٣٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا شَعْثَمُ بْنُ أَصِيلٍ . ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا زَيْدُ بْنُ أَخْزَمَ ، قَالا : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ الْبُرْسَانِيُّ ، ثنا عُمَرُ بْنُ أَصْبَهَانَ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " أَخْرِجُوا صَدَقَةَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ طَعَامٍ " ، وَكَانَ طَعَامُنَا يَوْمَئِذٍ الْبُرَّ وَالتَّمْرَ وَالزَّبِيبَ ، هَذَا لَفْظُ زَيْدِ بْنِ أَخْزَمَ ، وَقَالَ شَعْثَمٌ : وَكَانَ طَعَامُنَا يَوْمَئِذٍ التَّمْرَ وَالزَّبِيبَ وَالأَقِطَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الصمد بن سليمان الأزرق,وهو ضعيف .

4435. Evs b. el-Hadesân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Fıtır sadakası olarak bir sâ' yiyecek verin." (Evs der ki:) "O vakitler bizlerin yiyeceği, buğday, kuru üzüm ve hurmadan ibaretti."

Yukarıdaki Evs b. Ahzem'in lafzıdır. Şa'sem'in lafzı ise şöyledir: "O zamanlar yiyeceğimiz hurma, kuru üzüm ve ekşimikten ibaretti."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdussamed b. Süleyman el-Ezrak zayıftır.

٤٤٣٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى ، نَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى ، نَا اللَّيْثُ بْنُ حَمَّادٍ ، عَنْ غُورَكٍ بْنِ الْحِصْرِمِيِّ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْجُعْفِيِّ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " صَدَقَةُ الْفِطْرِ عَلَى كُلِّ إِنْسَانٍ مُدَّانِ مِنْ دَقِيقٍ أَوْ قَمْحٍ ، وَمِنَ الشَّعِيرِ صَاعٌ ، وَمِنَ الْحَلْوَاءِ ، زَبِيبٍ أَوْ تَمْرٍ ، صَاعٌ صَاعٌ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الليث بن حماد, وهو ضعيف .

4436. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Her Müslümanın vermesi gereken fıtır sadakası, bir müd (bir çeşit tahıl ölçeği) un veya buğdaydır. Arpada ise bir sâ'dır. Hurma ve kuru üzüm gibi tatlılarda ise yine birer sâ'dır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leys b. Hammâd zayıftır.

٤٤٣٧ - حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ ، نَا خَالِدُ بْنُ نِزَارٍ ، نَا كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمُزَنِيُّ ، عَنْ رُبَيْحِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ زَكَاةَ الْفِطْرِ مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ الأَقِطَ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: كثير بن عبد الله, وهو ضعيف .

4437. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), şehir dışında yaşayan halktan fıtır sadakası olarak ekşimik (veya kuru yoğurt) aldı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kesîr b. Abdillah zayıftır.

٤٤٣٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ الصَّنْعَانِيُّ ، قَالَ : نَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ الْمُزَنِيُّ ، عَنْ رُبَيْحِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : رَأَيْتُ رِجَالا مِنَ الْعَرَبِ ، أَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّا أُولُو مَاشِيَةٍ ، وَإِنَّا نُخْرِجُ صَدَقَتَهَا ، فَهَلْ يُجْزِئُ عَنَّا مِنْ زَكَاةِ رَمَضَانَ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا ، أَدُّوهَا عَنِ الصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ ، الْحُرِّ وَالْعَبْدِ ، فَإِنَّهَا طَهُورٌ لَكُمْ "

رواه الطبراني في الأوسط, والبزار باختصار, وفيه: كثير بن عبد الله, وهو ضعيف .

4438. Yine aynı ravi şöyle demiştir:

Bedevilerden bir takım insanların Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek ona şöyle dediklerine şahit oldum: "Ya Resûlallah! Bizler sürü sahibi kişileriz ve zekâtımızı veriyoruz. Acaba Ramazan'da verilen fıtır sadakasından bizleri muaf kılman mümkün mü?" Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap verdi:

"Hayır! Bütün küçük, büyük, hür, köle için fıtır sadakası verin. Şüphesiz o, sizin paklanmanızı sağlar."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Bezzâr ise kısa metinle rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kesîr b. Abdillah zayıftır.

٤٤٣٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ رُسْتَةَ ، نَا زُنَيْجٌ ، ثَنَا إِسْحَاقُ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " كُنَّا نَأْكُلُ وَنَشْرَبُ وَنُخْرِجُ صَدَقَةَ الْفِطْرِ ، ثُمَّ نَخْرُجُ إِلَى الْمُصَلَّى " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: إبراهيم بن يزيد الخوزي, وهو ضعيف .

4439. İbn Abbâs dedi ki: "Yer, içer, fıtır sadakasını verir; daha sonra bayram namazına giderdik."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbrâhîm b. Yezîd el-Hûzî zayıftır.

٤٤٤٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ زُغْبَةَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ ، " أَنَّهَا كَانَتْ تُخْرِجُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَهْلِهَا الْحُرِّ مِنْهُمْ ، وَالْمَمْلُوكِ مُدَّيْنِ مِنْ حِنْطَةٍ أَوْ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ بِالْمُدِّ الَّذِي يَقْتَاتُونَ بِهِ "

4440. Ebû Bekr'in kızı Esmâ, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında ev haklından ister hür, ister köle için -kendilerinin o günlerde azık miktarı olarak kullandıkları ölçek olan müdd'den- iki müd buğday veya bir sâ' hurma verirdi.

٤٤٤١ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ أَبِي الطَّاهِرِ بْنِ السَّرْحِ الْمِصْرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَزِيزٍ الأَيْلِيُّ ، ثنا سَلامَةُ بْنُ رَوْحٍ ، ثنا عَقِيلٌ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ ، " أَنَّهُمْ كَانُوا يُخْرِجُونَ زَكَاةَ الْفِطْرِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمُدِّ الَّذِي يَقْتَاتُ بِهِ أَهْلُ الْبَيْتِ ، يَفْعَلُ ذَلِكَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ كُلُّهُمْ"

روى أحمد الرواية الأولى فقط, ورواه كله الطبراني في الكبير وفي الأوسط بعضه, وإسناده له طريق رجالها رجال الصحيح .

4441. Yine Esmâ'nın bildirdiğine göre Medine halkı, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında fıtır sadakasını Medine halkının kullandığı müd ölçeğiyle yapardı. Medine halkının tümü de bu şekilde uygulama yapıyordu.

★Ahmed bu iki rivayetin birincisini rivayet etmiştir. Her ikisini ise Taberânî ise *M. El-Kebîr*'de ve bir kısmını *M. el-Evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

٤٤٤٢ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، أَخْبَرَنِي عَبْدُ الْكَرِيمِ أَبُو أُمَيَّةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، وَالأَسْوَدِ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، فِي زَكَاةِ الْفِطْرِ ، قَالَ : " مُدٌّ مِنْ قَمْحٍ ، أَوْ صَاعٌ مِنْ تَمْرٍ أَوْ شَعِيرٍ " رواه الطبراني في الكبير ,وفيه: عبد الكريم أبو أمية, وهو ضعيف .

4442. İbn Mes'ûd, fıtır sadakası hakkında şunları söylemiştir: "Buğdaydan iki müd, arpa veya hurmadan ise bir sâ' verilir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdulkerîm Ebû Umeyye zayıftır.

(بَابُ التَّعَدِّي فِي الصَّدَقَةِ)

Sadakada Fazlalık

٤٤٤٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ عَدِىٍّ قَالَ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِى أُنَيْسَةَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَوْفٍ الشَّيْبَانِىِّ عَنْ عَلِىِّ بْنِ حُسَيْنٍ قَالَ حَدَّثَتْنَا أُمُّ سَلَمَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى بَيْتِى فَجَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا صَدَقَةُ كَذَا وَكَذَا قَالَ كَذَا وَكَذَا.

قَالَ فَإِنَّ فُلاَنًا تَعَدَّى عَلَىَّ. قَالَ فَنَظَرُوهُ فَوَجَدُوهُ قَدْ تَعَدَّى بِصَاعٍ فَقَالَ النَّبِىُّ صلى الله عليه وسلم" فَكَيْفَ بِكُمْ إِذَا سَعَى مَنْ يَتَعَدَّى عَلَيْكُمْ أَشَدَّ مِنْ هَذَا التَّعَدِّى "

رواه أحمد هكذا ,وزاد الطبراني بعد قوله : " أَشَدَّ مِنْ هَذَا التَّعَدِّي ؟ " ، فَخَاضَ الْقَوْمُ وَبَهَرَهُمُ الْحَدِيثُ حَتَّى قَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ : كَيْفَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِذَا كَانَ رَجُلٌ غَائِبٌ عَنْكَ فِي إِبِلِهِ وَمَاشِيَتِهِ وَزَرْعِهِ فَأَدَّى زَكَاةَ مَالِهِ فَتَعَدَّى عَلَيْهِ الْحَقُّ فَكَيْفَ يَصْنَعُ وَهُوَ غَائِبٌ عَنْكَ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَدَّى زَكَاةَ مَالِهِ طَيِّبَ النَّفْسِ بِهَا يُرِيدُ بِهَا وَجْهَ اللَّهِ وَالدَّارَ الْآخِرَةِ ، فَلَمْ يُغِيبْ شَيْئًا مِنْ مَالِهِ ، وَأَقَامَ الصَّلَاةَ ، ثُمَّ أَدَّى الزَّكَاةَ فَتَعَدَّى عَلَيْهِ فِي الْحَقِّ ، فَأَخَذَ سِلَاحًا فَقَاتَلَ فَقُتِلَ فَهُوَ شَهِيدٌ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط ورجال الجميع رجال الصحيح .

4443. Ümmü Seleme anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) evimdeyken bir adam gelip kendisine şöyle dedi: "Ya Resûlallah! Falancanın sadakası (zekâtı) ne kadardır? Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Falancanın sadakası şu kadardır"* buyurunca adam: "O halde filanca görevli kişi benden fazla aldı' dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Peki ya biri bundan daha büyük bir haksızlıkta bulunduğu zaman ne olacak/ne yapacaksınız?"

Hadisi, İmam Ahmed bu şekilde rivayet etmiştir. Taberânî ise yukardaki metne ilaveten şu ziyadeyle rivayet etmiştir: Bunun üzerine insanlar hararetli bir konuşmaya girince içlerinden bir adam dedi ki: "Ya Resûlallah! Peki ya develeri, sürüleri, ekini olup ta mallarının zekâtını veren ve ancak bu konuda haksızlığa uğrayan; ancak senden uzakta, senin olmadığın bir ortamda olan bir kişi ne yapacak?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her kim, gönül hoşnutluğuyla malını gizlemeden vermesi gereken zekât neyse verirse ve bununla da sadece Allah'ın hoşnutluğunu ve güzel bir âhiret hayatı arzularsa, namazını kılarsa, zekâtını bu şekilde verdikten sonra hak konusunda kendisine haksızlık yapılması karşısında silahını alıp savaşsa ve bu savaş ta öldürülse o kişi şehittir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Hepsinin de ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٤٤٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ قَالَ جَلَسَ إِلَيْنَا شَيْخٌ فِي مَكَانِ أَيُّوبَ فَسَمِعَ الْقَوْمَ يَتَحَدَّثُونَ فَقَالَ حَدَّثَنِي مَوْلَاىَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ مَا اسْمُهُ قَالَ قُرَّةُ بْنُ دَعْمُوصٍ النُّمَيْرِىُّ قَالَ قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَوْلَهُ النَّاسُ فَجَعَلْتُ أُرِيدُ أَنْ أَدْنُوَ مِنْهُ فَلَمْ أَسْتَطِعْ فَنَادَيْتُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ اسْتَغْفِرْ لِلْغُلَامِ النُّمَيْرِىِّ. فَقَالَ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ. قَالَ وَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الضَّحَّاكَ بْنَ قَيْسٍ سَاعِياً فَلَمَّا رَجَعَ رَجَعَ بِإِبِلٍ جُلَّةٍ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَتَيْتَ هِلَالَ بْنَ عَامِرٍ وَعَامِرَ بْنَ رَبِيعَةَ فَأَخَذْتَ جُلَّةَ أَمْوَالِهِمْ . قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّى سَمِعْتُكَ تَذْكُرُ الْغَزْوَ فَأَحْبَبْتُ أَنْ آتِيَكَ بِإِبِلٍ تَرْكَبُهَا وَتَحْمِلُ عَلَيْهَا. فَقَالَ وَاللَّهِ لَلَّذِى تَرَكْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الَّذِى أَخَذْتَ ارْدُدْهَا وَخُذْ مِنْ حَوَاشِي أَمْوَالِهِمْ صَدَقَاتِهِمْ "قَالَ فَسَمِعْتُ الْمُسْلِمِينَ يُسَمُّونَ تِلْكَ الإِبِلَ الْمَسَانَّ الْمُجَاهِدَاتِ.

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: راو لم يسم, وبقية رجاله رجال الصحيح .

4444. Cerîr b. Hâzım dedi ki: Eyyûb'un dükkanındayken bir adam yanımıza gelip oturdu. Topluluğun konuşmalarını dinleyip: "Bana efendim, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den rivayet ettiğine göre..." deyince ben bu adama: "Senin efendinin adı nedir?" diye sordum. Adam da: "Kurra b. Da'mûs en-Numeyrî dedikten sonra şöyle devam etti: (Kurra dedi ki:)

Etrafında insanlar bulunan Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelmiştim. Kendisine yaklaşmaya çalıştığım halde yetişemeyince şöyle seslendim: "Ya Resûlallah! Numeyrî delikanlıya/köleye dua buyurun." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüce Allah, seni bağışlasın"* buyurdu.

Kurra b. Da'mûs anlatmaya devam ediyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Dahhâk b. Kays'ı zekât tahsildârı olarak göndermişti; döndüğünde getirdiği zekât mallarını görüp te kendisine: *"Yoksa sen, Hilâl b. Âmir ve Âmir b. Rabîa'ya gidip onların en güzel mallarını mı aldın?"* diye sorunca şöyle cevap verdi: "Ya Resûlallah! Senin savaş hazırlığı içinde olduğun sözlerini duyunca ben de hem biner, hem de yük taşırsın diye en iyisini aldım." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Vallâhi, o bırakıp ta almadığın, alıp ta bırakmadığından daha hayırlıdır. Çabuk bunu geri iade edip zekât olarak mallarının orta halde olanlarından al."*

Daha sonra Müslümanların o develeri Mücahit Develer diye isimlendirdiklerini işittim.

★Hadisi, İmam Ahmed ve ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında ismi belirtilmeyen bir ravi vardır. Bunun dışındaki ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٤٤٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا سَالِمُ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ أَبُو النَّضْرِ قَالَ جَلَسَ إِلَيَّ شَيْخٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ فِي مَسْجِدِ الْبَصْرَةِ وَمَعَهُ صَحِيفَةٌ لَهُ فِي يَدِهِ قَالَ وَفِي زَمَانِ الْحَجَّاجِ فَقَالَ لِي يَا عَبْدَ اللَّهِ أَتَرَى هَذَا الْكِتَابَ مُغْنِياً عَنِّي شَيْئاً عِنْدَ هَذَا السُّلْطَانِ قَالَ فَقُلْتُ وَمَا هَذَا الْكِتَابُ قَالَ هَذَا كِتَابٌ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَبَهُ لَنَا أَنْ لاَ يُتَعَدَّى عَلَيْنَا فِي صَدَقَاتِنَا قَالَ فَقُلْتُ لاَ وَاللَّهِ مَا أَظُنُّ أَنْ يُغْنِيَ عَنْكَ شَيْئاً وَكَيْفَ كَانَ شَأْنُ هَذَا الْكِتَابِ قَالَ قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ مَعَ أَبِي وَأَنَا غُلاَمٌ شَابٌّ بِإِبِلٍ لَنَا نَبِيعُهَا وَكَانَ أَبِي صَدِيقاً لِطَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ التَّيْمِيِّ فَنَزَلْنَا عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُ أَبِي اخْرُجْ مَعِي فَبِعْ لِي إِبِلِي هَذِهِ. قَالَ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ نَهَى أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ وَلَكِنْ سَأَخْرُجُ مَعَكَ فَأَجْلِسُ وَتَعْرِضُ إِبِلَكَ فَإِذَا رَضِيتُ مِنْ رَجُلٍ وَفَاءً وَصِدْقاً مِمَّنْ سَاوَمَكَ أَمَرْتُكَ بِبَيْعِهِ. قَالَ فَخَرَجْنَا إِلَى السُّوقِ فَوَقَفْنَا ظُهْرَنَا وَجَلَسَ طَلْحَةُ قَرِيباً فَسَاوَمَنَا الرِّجَالُ حَتَّى إِذَا أَعْطَانَا رَجُلٌ مَا نَرْضَى قَالَ لَهُ أَبِي أُبَايِعُهُ قَالَ نَعَمْ قَدْ رَضِيتُ لَكُمْ وَفَاءَهُ فَبَايِعُوهُ. فَبَايَعْنَاهُ فَلَمَّا قَبَضْنَا مَالَنَا وَفَرَغْنَا مِنْ حَاجَتِنَا قَالَ أَبِي لِطَلْحَةَ خُذْ لَنَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كِتَاباً أَنْ لاَ يُتَعَدَّى عَلَيْنَا فِي صَدَقَاتِنَا. قَالَ فَقَالَ هَذَا لَكُمْ وَلِكُلِّ مُسْلِمٍ. قَالَ عَلَى ذَلِكَ إِنِّي أُحِبُّ أَنْ يَكُونَ عِنْدِي مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كِتَابٌ فَخَرَجَ حَتَّى جَاءَ بِنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ هَذَا الرَّجُلَ مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ صَدِيقٌ لَنَا وَقَدْ أَحَبَّ أَنْ تَكْتُبَ لَهُ كِتَاباً لاَ يُتَعَدَّى عَلَيْهِ فِي صَدَقَتِهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا لَهُ وَلِكُلِّ مُسْلِمٍ . قَالَ يَا

رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ قَدْ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ عِنْدَهُ مِنْكَ كِتَابٌ عَلَى ذَلِكَ. قَالَ فَكَتَبَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا الْكِتَابَ" قلت : روى أبو داود منه النهي عن بيع الحاضر للباد عن طلحة فقط .

رواه أحمد وأبو يعلى, ورجاله رجال الصحيح .

4445. Sâlim b. Ebî Umeyye Ebu'n-Nadr anlatıyor: Basra mescidinde beraberinde kendisine ait bir sayfası olan Temîm oğullarından bir ihtiyar gelip yanıma oturdu. Tabii bu, Haccâc zamanındaydı. Bu adam bana: "Ey Abdullah (Allah'ın kulu)! Ne dersin şu elimdeki yazı sultanın (valinin) yanında benim bir işime yarar mı?" diye sorunca ona: "O yazı da neyin nesidir?" dedim. Adam: "Bu yazı, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tarafından bizler için, zekâtlarımızda bizlere gerekenden fazla yüklenilmemesi konusunda yazılmış bir yazıdır" karşılığını verdi. Ben de ona: "Vallahi hayır. Bunun sizin işinize yarayacağını zannetmiyorum. Peki bunun hikayesi nedir?" diye sordum. Adam şöyle anlattı:

Henüz toy bir delikanlıyken babamla birlikte satmak üzere develerimizle beraber Medine'ye gelmiştik. Babam, Talha b. Ubeydillah et-Teymî'nin dostu olduğu için onun evine gitmiştik. Babam ona dedi ki: "Pazara benimle çık da şu develeri beraber satalım." Bunun üzerine Talha: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yerlinin yabancı (göçebe) adına satış yapmasını yasakladı. Ancak seninle gelip orada oturacağım. Sen deveni satışa çıkardığında pazarlık yapıp ta almak isteyenlerden sözüne güvenilir dürüst biri olduğuna inandığım biri olursa sana ona satmanı söylerim" dedi. Biz de pazara çıkıp öğleyi orada geçirip adamlarla pazarlık yaptık. Ebû Talha da yakında oturuyordu. Bir adam bizim razı olduğumuz bir miktar teklif edince babam Talha'ya: "Satayım mı?" diye sordu. O da: "Sat, onun güvenirliğine sizi temin ederim; onunla anlaşın" dedi. Biz de onunla anlaşıp malımızı alıp ta, ihtiyaçlarımızı tamamlayınca babam, Ebû Talha'ya: "Bizim için Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den zekâtlar konusunda aşırıya gidilmemesi konusunda bir yazı alabilir misin?" diye sordu. Talha: "Bu, sizin ve tüm Müslümanların doğal hakkıdır (dolayısıyla bunu yazmaya gerek yok)" cevabını verdi. Babam dedi ki: "Buna rağmen ben, yanımda Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tarafından yazılmış böyle bir yazı olmasını arzuluyorum" diye ısrar edince Talha, bizleri Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına götürüp kendisine şöyle dedi: "Ya Resûlallah! Bu adam çöl halkından ve benim arkadaşımdır. Kendisi zekâtı konusunda haksızlığa uğratılmaması ve olması gerekenin üzerinde zekât alınmasını yasaklayan bir yazı yazmanızı istiyor."

Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu, onun ve tüm Müslümanların doğal hakkıdır (dolayısıyla bunu yazmaya gerek yok)"* buyurdu. Talha: "Ya Resûlallah! Buna rağmen bu kişi yanında sizin tarafınızdan yazılmış böyle bir yazının olmasını arzuluyor" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize (işte gördüğünüz) bu yazıyı yazdırdı.

★Derim ki: Ebû Dâvûd, Talha'nın bu hadisinden sadece "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yerlinin yabancı (göçebe) adına satış yapmasını yasakladı" bölümünü irad etmiştir. Bu hadisi Ahmed ve Ebû Yâ'lâ rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ricâlidir.

٤٤٤٦ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامِ بْنِ أَبِي خَيْرَةَ السَّدُوسِيُّ ، ثنا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ ، عَنْ قَيْسٍ ، عَنْ جَرِيرٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الْمُعْتَدِي فِي الصَّدَقَةِ كَمَانِعِهَا " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

4446. Cerîr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Zekatı fazla alan, zekâtın verilmesini engelleyen gibidir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٤٤٧ - و عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ :"لا إِيمَانَ لِمَنْ لا أَمَانَةَ لَهُ وَ لْمُعْتَدِي فِي الصَّدَقَةِ كَمَانِعِهَا

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده منقطع, لم يسمع إسحاق بن يحيى من جده عبادة .

4447. Ubâde b. es-Sâmit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Emanete saygısı olmayanın imanı da yoktur. Zekatı fazla alan kişi, zekâtın verilmesini engelleyen gibidir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnadında kopukluk vardır; çünkü İshâk b. Yahyâ, dedesi Ubâde'den hadis işitmemiştir.

٤٤٤٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا ابْنُ الأَصْبَهَانِيِّ ، ثنا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ مُجَالِدِ بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ ، عَنِ الصُّنَابِحِ ، قَالَ : أَبْصَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَاقَةً حَسَنَةً فِي إِبِلِ الصَّدَقَةِ ، فَقَالَ : " قَاتَلَ اللَّهُ صَاحِبَ هَذِهِ النَّاقَةِ " ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي ارْتَجَعْتُهَا بِبَعِيرٍ مِنْ حَاشِيَةِ الإِبِلِ ، قَالَ : " فَنَعَمْ إِذَنْ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن يزيد بن سنان الرهاوي ,وهو ضعيف .

4448. Sunâbihî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zekât olarak toplanan develer arasında çok güzel bir deve görünce: *"Allah bunu alanı*

kahretsin" buyurdu. Onu alan kişi: "Ya Resûlallah! Ben bu tek deveyi normal iki deve yerine aldım" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O halde ne hoş (bir davranışta bulunmuşsun)"* karşılığını verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Yezîd b. Sinân er-Ruhâvî zayıftır.

(بَابُ الْعُمَّالِ عَلَى الصَّدَقَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْهَا)

Zekât Tahsildarları ve Bunlara Verilen Pay

٤٤٤٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَعْلَى بْنُ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ يَعْنِى ابْنَ إِسْحَاقَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " الْعَامِلُ فِى الصَّدَقَةِ بِالْحَقِّ لِوَجْهِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ كَالْغَازِى فِى سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى أَهْلِهِ"

رواه أحمد, وفيه: ابن إسحاق, وهو ثقة ولكنه مدلس, وبقية رجاله رجال الصحيح .

4449. Râfi b. Hadîc dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Hakkaniyetle sadece Allah'ın rızası için zekât tahsil eden kişi, evine dönünceye kadar Allah yolunda savaşan gibidir."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn İshâk güvenilir olmakla beraber müdellistir. Bunun dışındaki ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٤٥٠ – حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ ، ثنا ذُؤَيْبُ بْنُ عِمَامَةَ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ سَالِمٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حُمَيْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْعَامِلُ إِذَا اسْتُعْمِلَ فَأَخَذَ الْحَقَّ وَأَعْطَى الْحَقَّ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ذؤيب بن عمامة ., قال الذهبي : ضعفه الدارقطني وغيره و لم يهدر.

4450. Abdurrahman b. Avf dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Zekat tahsildarı hak olan neyse onu alıp onu verirse evine dönünceye kadar Allah yolunda savaşan gibidir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İmam Zehebî isnâdında bulunan Zueyb b. İmâme'yi zayıf olmakla nitelerken onun dışındakiler bu kişi hakkında kayda değer bir eleştiride bulunmamışlardır.

٤٤٥١ – حدثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ أَبِي بُكَيْرٍ الْكَرْمَانِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَبِي بَكْرٍ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ الزِّبْرِقَانِ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ عَدِيٍّ

بْنِ حَاتِمٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَهُ مُصَدِّقًا إِلَى قَوْمِهِ ، فَلَمَّا أَخَذَ صَدَقَاتِهِمْ وَافَقَ ذَلِكَ وَفَاةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: داود بن الزبرقان, وهو ضعيف .

4451. Adiy b. Hâtim bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu zekât tahsili için kendi kavmine göndermişti. Onların zekâtlarının tahsil edilmesi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in vefatına denk düştü.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Dâvûd b. ez-Zibrikân zayıftır.

٤٤٥٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ عَمْرٍو الْمَعَافِرِيُّ عَمَّنْ سَمِعَ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ يَقُولُ بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاعِيًا فَاسْتَأْذَنْتُهُ أَنْ آكُلَ مِنَ الصَّدَقَةِ فَأَذِنَ لِي رواه أحمد ,وفيه: راو لم يسم .

4452. Ukbe b. Âmir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni zekât/sadaka toplamak üzere yollamıştı. Topladığım zekâttan yememe izin vermesini isteyince o da bize müsaade etti.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında ismi belirtilmemiş bir râvi vardır.

٤٤٥٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى بْنِ عَمْرِو بْنِ سَلَمَةَ الْهَمْدَانِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَبَ إِلَى قَيْسِ بْنِ مَالِكٍ الأَرْحَبِيِّ : " بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ ، مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ إِلَى قَيْسِ بْنِ مَالِكٍ ، سَلامٌ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَمَغْفِرَتُهُ ، أَمَّا بَعْدُ ، فَذَاكُمْ أَنِّي اسْتَعْمَلْتُكَ عَلَى قَوْمِكَ : عُرُبِهِمْ وَخُمُورِهِمْ ، وَمَوَالِيهِمْ وَحَاشِيَتِهِمْ ، وَأَقْطَعْتُكَ مِنْ ذُرَةِ يَسَارٍ مِئَتَيْ صَاعٍ ، وَمِنْ زَبِيبِ خَيْوَانَ مِئَتَيْ صَاعٍ ، جَارٍ ذَلِكَ لَكَ وَلِعَقِبِكَ مِنْ بَعْدِكَ أَبَدًا أَبَدًا أَبَدًا " ، قَالَ قَيْسٌ : وَقَوْلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَبَدًا أَبَدًا " ، أَحَبُّ إِلَيَّ ، إِنِّي لأَرْجُو أَنْ يَبْقَى لِي عَقِبِي أَبَدًا ، قَالَ يَحْيَى : عُرُبُهُمْ : أَهْلُ الْبَادِيَةِ ، وَخُمُورُهُمْ : أَهْلُ الْقُرَى رواه أبو يعلى, وفيه: عمرو بن يحيى بن سلمة, وهو ضعيف .

4453. Amr b. Seleme el-Hemedânî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Kays b. Mâlik el-Erhabî'ye şunu yazmıştır:

"Ey yüce Allahım! Senin adınla başlıyorum. Bu mektup, Allah'ın elçisi Muhammed tarafından Kays b. Mâlik'e hitaben yazılmıştır. Allah'ın selam, rahmet, bereket ve bağışlaması seninle olsun. İşte zatı alilerinizi kendi halkınızdan ister şehir dışında göçebe hayatı yaşayanlar, ister köyde yaşayanlar ister hür ister sığıntı olanlar, ister elit tabakadan olanlara zekât tahsildarı olarak

görevlendirmiş bulunuyorum. Sana (Yemen'de dağlık bir bölge olan) Zuratu Yesardan topladığın zekâttan ikiyüz sâı kuru üzüm ve (yine Yemen'de bir şehir olan) Hayvân'dan topladığın içinden ikiyüz sâ kuru üzüm veriyorum. Bu, kıyamete kadar sana ve senin neslinden gelenlere aittir."

Kays ekledi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in *"...kıyamete kadar"* sözü benim için en sevimli müjdedir. Ve neslimin kıyamete kadar devam etmesini ümit ediyorum.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Amr b. Yahyâ b. Seleme zayıftır.

(بَابٌ)

Bölüm

٤٤٥٤ -حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ ، عَنْ أَبَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيِّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عَمْرُو ابْنُ أَخِي عِلْبَاءِ ،عَنْ عِلْبَاءِ ،عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : قَالَ عَلِيٌّ : مَرَّتْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِبِلُ الصَّدَقَةِ فَأَخَذَ وَبَرَةً مِنْ ظَهَرِ بَعِيرٍ ، فَقَالَ : " مَا أَنَا أَحَقُّ بِهَذِهِ الْوَبَرَةِ مِنْ رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ " رواه أبو يعلى, وفيه: عمرو بن أبي علباء, و لم يروه عنه غير أبان ,وبقية رجاله ثقات .

4454. Hz. Ali dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanından zekât malı olan deve geçerken onun sırtından bir tutam yün alarak şöyle buyurdu:

"Ben, şu bir tutam kıla/yüne Müslümanların içinden herhangi bir adamdan daha layık değilim."

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Amr b. Ebî İlbâ' isimli kişiden, Ebân'dan başka kimse rivayet etmemiştir. Bunun dışındaki kişiler güvenilir kimselerdir.

(بَابُ مَا يُخَافُ عَلَى الْعُمَّالِ)

Zekat Tahsildarlarından Endişe

٤٤٥٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِى يَعْقُوبَ قَالَ سَمِعْتُ شَقِيقَ بْنَ حَيَّانَ يُحَدِّثُ عَنْ مَسْعُودِ بْنِ قَبِيصَةَ أَوْ قَبِيصَةَ بْنِ مَسْعُودٍ يَقُولُ صَلَّى هَذَا الْحَىُّ مِنْ مُحَارِبٍ الصُّبْحَ فَلَمَّا صَلَّوْا قَالَ شَابٌّ مِنْهُمْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " إِنَّهُ سَيُفْتَحُ لَكُمْ مَشَارِقُ الأَرْضِ وَمَغَارِبُهَا وَإِنَّ عُمَّالَهَا فِى النَّارِ إِلاَّ مَنِ اتَّقَى اللَّهَ وَأَدَّى الأَمَانَةَ "

رواه أحمد, وفيه: مسعود وشقيق بن حبان, وهما مجهولان .

4455. Mes'ûd b. Kabîsa veya Kabîsa b. Mes'ûd dedi ki:

Savaşçılarından bazıları bu mahallede sabah namazı kıldılar. Namazdan sonra onlardan bir genç dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle dediğini işittim:

"Sizler yeryüzünün doğu ve batısını fethedeceksiniz. Oraların zekât tahsildarlarından Allah'dan sakınan ve emanete saygı duyanların dışındakilerin yeri ateş olacak."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mes'ûd ve Şakîk b. Hibbân isimli iki kişi meçhuldür.

٤٤٥٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ هِلَالٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ " قُمْ عَلَى صَدَقَةِ بَنِي فُلَانٍ وَانْظُرْ لَا تَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِبَكْرٍ تَحْمِلُهُ عَلَى عَاتِقِكَ أَوْ عَلَى كَاهِلِكَ لَهُ رُغَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ". قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ اصْرِفْهَا عَنِّي. فَصَرَفَهَا عَنْهُ.

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير, ورجاله ثقات إلا أن سعيد بن المسيب, لم ير سعد بن عبادة.

4456. Sa'd b. Ubâde'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona şöyle dedi:

"Kalk ve falanca oğullarının zekâtlarını topla. Ama sakın ha kıyamet günü sırtında veya omuzunda çığlık atan genç bir deveyle çıkıp gelmeyesin." Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'e: "Ya Resûlallah! Bu görevi benden başkasına veriniz" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu vazifeyi ondan aldı.

★Hadisi, İmam Ahmed ve Bezzâr ile *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir; ancak Saîd b. el-Müseyyeb, Sa'd b. Ubâde'yi görmemiştir.

٤٤٥٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ يَحْيَى بْنُ عَبْدُوَيْهِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكٍ قَالَ سَمِعْتُ قَبِيصَةَ بْنَ هُلْبٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَذَكَرَ الصَّدَقَةَ فَقَالَ "لَا يَجِيئَنَّ أَحَدُكُمْ بِشَاةٍ لَهُ رُغَاءٌ" رواه أحمد, ورجاله ثقات.

4457. Hulb bildiriyor: O, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in zekât (toplayan memur) hakkında: *"Sakın çığlık atan bir koyunla (kıyamet günü) gelmeyesiniz"* buyurduğunu işitmiş.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٤٥٨ - وعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنِّي مُمْسِكٌ بِحُجَزِكُمْ هَلُمَّ عَنِ النَّارِ هَلُمَّ عَنِ النَّارِ، وَتَغْلِبُونَنِي تَقَاحَمُونَ فِيْهِ تَقَاحُمَ الفَرَاشِ أَوْ الجَنَادِبِ فَأُوشِكُ أَنْ أُرْسِلَ بِحُجَزِكُمْ وَأَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الحَوْضِ فَتَرِدُونَ عَلَيَّ مَعًا وَأَشْتَاتًا فَأَعْرِفُكُمْ بِسِيمَاكُمْ ، وَأَسْمَائِكُمْ كَمَا يَعْرِفُ الرَّجُلُ الْغَرِيبَةَ مِنَ الإِبلِ فِي إِبلِهِ وَيُذْهَبُ بِكُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ ، وَأُنَاشِدُ فِيْكُمْ رَبَّ العَالَمِيْنَ فَأَقُولُ : أَيْ رَبِّ قَوْمِي أَيْ رَبِّ أُمَّتِي فَيَقُولُ : يَا مُحَمَّدُ ، إِنَّكَ لا تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ إِنَّهُمْ كَانُوا يَمْشُونَ بَعْدَكَ القَهْقَرَى عَلَى أَعْقَابِهِمْ فَلا أَعْرِفَنَّ أَحَدَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَحْمِلُ شَاةً لَهَا ثُغَاءٌ فَيُنَادِي : يَا مُحَمَّدُ يَا مُحَمَّدُ. فَأَقُولُ : لا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئاً قَدْ بَلَّغْتُكَ . فَلا أَعْرِفَنَّ أَحَدَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَحْمِلُ بَعِيْراً لَهُ رُغَاءٌ فَيُنَادِي : يَا مُحَمَّدُ يَا مُحَمَّدُ. فَأَقُولُ : لا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئاً قَدْ بَلَّغْتُكَ . فَلا أَعْرِفَنَّ أَحَدَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَحْمِلُ فَرَساً لَهَا حَمْحَمَةٌ فَيُنَادِي : يَا مُحَمَّدُ يَا مُحَمَّدُ. فَأَقُولُ : لا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئاً قَدْ بَلَّغْتُكَ. فَلا أَعْرِفَنَّ أَحَدَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَحْمِلُ سِقَاءً مِنْ أَدَمٍ يُنَادِي : يَا مُحَمَّدُ ، يَا مُحَمَّدُ. فَأَقُولُ : لا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا قَدْ بَلَّغْتُ "

رواه أبو يعلى في الكبير والبزار إلا أنه قال : " يحمل قشعا " مكان : " سقاء " , ورجال الجميع ثقات .

4458. Ömer b. el-Hattâb dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ben sizleri «ateşten uzak durun, ateşten uzak durun, ateşe yaklaşmayın» feryadıyla bellerinizden tutarak engellemeye çalışırken, sizler ise benim elimden kurtularak kelebek ve çekirgeler gibi kaçışarak kendinizi ona atmaya çalışıyorsunuz ve neredeyse elimden kurtuluyorsunuz. Bense hepinizden önce Havuz'un başına gidecek ve sizler de beraber ve dağınık olarak geleceksiniz. Ben sizleri, bir insanın develerinin arasındaki yabancı develeri hemen farkettiği gibi, isimleriniz ve simalarınızdan tanıyacağım. Söyle ki sizler, sol tarafa götürülünce Âlemlerin Rabb'ına şöyle yalvaracağım: «Ey Rabbim! Kavmim(i koru bağışla) Ey Rabbim! Ümmetim(i koru bağışla)!» Bunun üzerine Yüce Allah şöyle diyecek: «Ey Muhammed! Sen ümmetinin senden sonra neler yaptığını bilmiyorsun. Onlar senden sonra ilerleyecekleri yerde gerilediler.»

Sakın ha, kıyamet günü biriniz sırtında bağıran bir koyunla gelip te: «Ey Muhammed, Ey Muhammed!» diye seslenmesin. Böyle bir şey olması halinde ben de ona: «Senin için hiçbir şey yapamam; aleyhine olan hususları bildirmiştim» derim.

Sakın ha, kıyamet günü biriniz sırtında bağıran bir deveyle gelip: «Ey Muhammed, Ey Muhammed!» diye seslenmesin. Böyle bir şey olması halinde

ben de ona: «Senin için hiçbir şey yapamam; sana aleyhine olan şeyleri bildirmiştim» derim.

Sakın ha, kıyamet günü biriniz sırtında kişneyen bir atla gelip: «Ey Muhammed, Ey Muhammed!» diye seslenmesin. Böyle bir şey olması halinde ben de ona: «Senin için hiçbir şey yapamam, sana aleyhine olan şeyleri bildirmiştim» derim.

Sakın ha kıyamet günü biriniz sırtında bir su tulumuyla gelip te: «Ey Muhammed, Ey Muhammed!» diye seslenmesin. Böyle bir şey olması halinde ben de ona: «Senin için hiçbir şey yapamam, sana aleyhine olan hussuları bildirmiştim» derim."

★Hadisi Ebû Ya'lâ, Kebîr'de ve Bezzâr'da rivayet etmiştir. Ancak Bezzâr'ın rivayetinde metindeki "su kabı" anlamına gelen سقاء kelimesinin yerine, "ıslak tulum" anlamına gelen قشعا kelimesi vardır. Her ikisinin de ricâli güvenilir kimselerdir.

٤٤٥٩ – و عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ رَجُلاً مُصَدِّقاً يُقَالُ لَهُ : ابْنُ اللُّتْبِيَّة فَصَدَّقَ . ثُمَّ رَجَعَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللهِ مَا تَرَكْتُ لَكُمْ حَقًّا وَلَقَدْ أُهْدِيَ إِلَيَّ فَقَبِلْتُ الْهَدِيَّةَ فَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمِنْبَرِ ، فَقَالَ : " إِنِّي أَبْعَثُ رِجَالا عَلَى الصَّدَقَةِ فَيَأْتِي أَحَدُهُمْ ، فَيَقُولُ : وَاللَّهِ مَا تَعَدَّيْتُ وَلا تَرَكْتُ لَهُمْ حَقًّا ، وَلَقَدْ أُهْدِيَ إِلَيَّ فَقَبِلْتُ الْهَدِيَّةَ ، أَلا جَلَسَ ذَلِكَ فِي حِفْشِ أُمِّهِ فَيَنْظُرُ مَنْ هَذَا الذي يُهدِي لَهُ إِيَّاكُمْ وَأَنْ يَأْتِي أَحَدُكُمْ عَلَى عَاتِقِهِ بَعِيرٌ لَهُ رُغَاءٌ أَوْ بَقَرَةٌ لَهَا خُوَارٌ أَوْ شَاةٌ تَثْغُو"

ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى نَظَرَ إِلَى بَيَاضِ إِبْطَيْهِ

رواه البزار, وفيه: إبراهيم بن إسماعيل بن أبي حبيبة, وهو ضعيف .

4459. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) İbnu'l-Lutbiyye denen bir kişiyi zekât tahsildarı olarak göndermişti. Bu adam daha sonra dönüp Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e şöyle dedi: "Ya Resûlallah! Size hiçbir hak bırakmadım. Çünkü bana hediye edildi; ben de hediyeleri kabul ettim." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) minbere çıkıp şöyle buyurdu:

"Ben, birtakım kimseleri zekât tahsildarı olarak görevlendirip gönderiyorum ve içlerinden biri gelerek diyor ki: «Vallahi ne haddi aştım, ne de sizin hakkınız olan bir şeyi bıraktım. Sadece bana verilen hediyeyi kabul ettim.» Bu adam, anasının küçük barakasında oturup, kendisine hediye veren kişinin kim olduğuna baksın (bakalım kimse bu halde iken ona bir hediye verir mi?) Sakın ha, hiçbiriniz kıyamet günü sırtında feryat eden bir deve, böğüren bir sığır veya

meleyen bir koyunla gelmesin/ karşıma çıkmasın." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kollarını öyle bir kaldırdı ki koltuk altı göründü.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbrâhîm b. İsmâîl b. Ebî Habîbe zayıftır.

٤٤٦٠ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي حَبِيبَةَ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ رَجُلا يُصَدِّقُ يُقَالُ لَهُ ابْنُ الأُتْبِيَّةِ فَصَدَّقَ ، ثُمَّ رَجَعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا تَعَدَّيْتُ وَلا تَرَكْتُ لَهُمْ حَقًّا ، وَلَقَدْ أُهْدِيَ إِلَيَّ فَقَبِلْتُ الْهَدِيَّةَ ، فَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمِنْبَرِ ، فَقَالَ : " إِنِّي أَبْعَثُ رِجَالا عَلَى الصَّدَقَةِ فَيَأْتِي أَحَدُهُمْ ، فَيَقُولُ : وَاللَّهِ مَا تَعَدَّيْتُ وَلا تَرَكْتُ لَهُمْ حَقًّا ، وَلَقَدْ أُهْدِيَ إِلَيَّ فَقَبِلْتُ الْهَدِيَّةَ ، أَلا جَلَسَ ذَلِكَ فِي حِفْشٍ فَيَنْتَظِرُ مَا هَذَا الَّذِي يُهْدَى لَهُ ؟ إِيَّاكُمْ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدُكُمْ عَلَى عُنُقِهِ بَعِيرٌ لَهُ رُغَاءٌ أَوْ بَقَرَةٌ لَهَا خُوَارٌ أَوْ شَاةٌ لَهَا يُعَارٌ " ، ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى نَظَرَ إِلَى بَيَاضِ إِبْطَيْهِ ، ثُمَّ قَالَ : " اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: إبراهيم بن إسماعيل بن أبي حبيبة, وهو ضعيف .

4460. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), İbnü'l-Lutbiyye denen bir kişiyi zekât tahsildarı olarak göndermişti. Bu adam da zekâtları tahsil ettikten sonra dönünce Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e: "Ya Resûlallah! Ne haddi aştım, ne de sizin hakkınız olan bir şeyi bıraktım. Sadece bana verilen hediyeyi kabul ettim" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber: *"Bu adam, anasının küçük barakasında oturup, kendisine hediye veren kişi var mı bir baksın (bakalım, bu durumdayken kimse kendisine bir hediye verir mi) Sakın ha, hiçbiriniz kıyamet günü boynunda feryat eden bir deve, böğüren bir sığır veya meleyen bir koyunla gelmesin/ karşıma çıkmasın."*

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra kollarını öyle bir kaldırdı ki koltuk altı göründü. Daha sonra da ekledi: *"Ey Allahım (mesajı) ulaştırdım mı?"*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbrâhîm b. İsmâîl b. Ebî Habîbe zayıftır.

٤٤٦١ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأُمَوِيُّ ، نا أَبِي ، نا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ مُصَدِّقًا ، فَقَالَ : " يَا سَعْدُ ، اتَّقِ أَنْ تَجِيءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِبَعِيرٍ تَحْمِلُهُ لَهُ رُغَاءٌ " . قَالَ : لا آخُذُهُ ، أَعْفِنِي ، فَأَعْفَاهُ

رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح .

4461. Abdullah b. Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Sa'd b. Ubâde'yi zekât tahsildarı olarak yollarken: *"Ey Sa'd! Kıyamet günü bağıran bir deveyi taşıyarak gelmekten sakın"* buyurunca Sa'd dedi ki: "Kendime güvenemiyorum, beni bu görevden alıver" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de onu o işten aldı.[1]

★Hadisi, Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٤٦٢ - و عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَهُ عَلى الصَّدَقةِ فَقَالَ : يَا أَبَا الْوَلِيدِ اتَّقِ اللهَ لاَ تَأْتِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِبَعِيرٍ تَحْمِله لَهُ رُغَاءٌ أَوْ بَقَرَةٍ لَهَا خُوَار أَوْ شَاةٍ لَهَا ثُغَاء فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ ذَلِكَ لَكَذَلِكَ ؟ قَالَ : " إِي وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ " . قال : فَوَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لاَ أَعْمَلُ لَكَ عَلَى شَيْءٍ أَبَداً "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4462. Ubâde b. es-Sâmit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu zekât tahsildarı olarak yollarken şöyle buyurdu:

"Ey Ebu'l-Velîd! Kıyamet günü bağıran bir deveyi, böğüren bir sığır veya meleyen bir koyunu taşıyarak gelmekten sakın." Ubâde b. es-Sâmit: "Bu, o şeyden dolayı mıdır?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Canımı elinde tutan Allah'a yemin ederim ki evet"* cevabını verdi. Bunun üzerine Ubâde b. es-Sâmit dedi ki: "Seni hak olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki senin için hiçbir işte (mesuliyeti çok büyük olduğu için) çalışmayacağım."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٤٦٣ - حدثنا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ ، انا خَالِدٌ ، عَنْ مُطَرِّفٍ ، عَنْ أَبِي الْجَهْمِ ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا بَعَثَهُ سَاعِيًا ، قَالَ : " انْظُرْ أَبَا مَسْعُودٍ

[1] Bezzâr, *Müsned* (898)

لا أُلْفِيَنَّكَ تَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى ظَهْرِكَ بَعِيرٌ لَهُ رُغَاءٌ مِنْ إِبِلِ الصَّدَقَةِ قَدْ غَلَلْتَهُ " ، قَالَ : مَا أَنَا بِسَائِرٍ فِي وَجْهِي هَذَا ، قَالَ : " إِذًا لا أُكْرِهُكَ "

رواه الطبراني في الكبير، ورجاله رجال الصحيح .

4463. Ebû Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), onu zekât tahsildarı olarak yollarken şöyle buyurdu:

"Ey Ebû Mes'ûd! Beni iyi dinle! Kıyamet günü, zekât mallarından olan ve ve haksız yere aldığın bağıran bir deveyi sırtında görmeyeyim." Bunun üzerine Ebû Mes'ûd: "O halde ben bu işe devam etmek istemiyorum" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O halde ben de seni buna zorlamıyorum"* buyurdu.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٤٦٤ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ حَمِيلٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، أنا قَزَعَةُ بْنُ سُوَيْدٍ الْبَاهِلِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ حَكَمِ بْنِ فَضَالَةَ ، قَالَ : دَخَلْتُ مَسْجِدَ حِمْصٍ ، فَإِذَا فِيهِ أَبُو أُمَامَةَ يَتَفَلَّى فِيهِ ، وَيَدْفِنُ الْقَمْلَ فِيهِ ، فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ فَسَبَّحَ ثَلاثًا ، وَكَبَّرَ ثَلاثًا ، وَحَمِدَ ثَلاثًا ، ثُمَّ قَالَ : خَفِيفَاتٌ عَلَى اللِّسَانِ ، ثَقِيلاتٌ فِي الْمِيزَانِ تَصْعَدْنَ إِلَى الرَّحْمَنِ ، فَقُلْتُ : يَا أَبَا أُمَامَةَ ، أَنَا مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ ، وَإِنَّ الْمُصَدِّقِينَ كَانُوا يَتَعَدَّوْنَ عَلَيْنَا ، فَقَالَ : الصَّدَقَةُ حَقٌّ ، وَتَباعها فِي النَّارِ ، قَوْلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " قَصِّرْ أَوْ تَعَدَّى جِيئُوا بِالْمَالِ وَافِدًا ، وَلا تُغَيِّبُوا مِنْهَا فَتَخْبِثُوا مَا غَيَّبْتُمْ ، وَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمْ فَلا تَسُبُّوهُمْ ، وَاسْتَعِيذُوا بِاللَّهِ مِنْ شَرِّهِمْ "

4464. Hakem b. Fadâle anlatıyor: Dımaşk (Şam) mescidine girmiştim. Bir de baktımki Ebû Umâme el-Bâhilî orada ve saçındaki bitleri ayıklayıp toprağa gömüyor. Ben de yanına oturdum. Üç defa Sübhânallah, üç defa Elhamdulillah , üç defa da Allahu ekber dedikten sonra şöyle dedi:

"Şu söylemiş olduğum üç kelime, dilde kolay hafif, ama terazide ağır gelirler. Ayrıca Rahman'a yükselirler." Bunun üzerine kendisine dedim ki: "Ey Ebû Umame! Ben, hayvancılıkla uğraşan çöl halkındanım. Zekat tahsildarları bizlere gelip bizden hakkından fazlasını alıyorlar bu konuda ne dersin?"

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/247)

Bunun üzerine Ebû Umâme şu karşılığı verdi: Sadaka (zekât) bir haktır. Onun uşakları da cehennemliktir. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in bu konudaki buyruğu şöyle idi:

"Eksik de alsa, fazla da alsa mallarınızı getirin ve onu sakın saklamayın; zira bu sakladığınızın da, çıkardığınızın da kirlenmesine sebep olur. Onları gördüğünüzde sövmeyin; ama onların şerlerinden Allah'a sığının."[1]

٤٤٦٥ – حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَهْمٍ الأَنْطَاكِيُّ ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ فُرَافِصَةَ ، عَنْ قَزَعَةَ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ فَضَالَةَ ، قَالَ : سَأَلْتُ أَبَا أُمَامَةَ ، وَذَكَرَ لَهُ أَعْمَالَ الصَّدَقَةِ ، فَقَالَ : " الصَّدَقَةُ حَقٌّ ، وَعُمَّالُهَا فِي النَّارِ " ، لِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رواه الطبراني في الكبير, وفيه: قزعة بن سويد, وفيه كلام كثير ,وقد وثق وجهم : لا يعرف .

4465. Başka bir rivayette şöyle geçer:

Ebû Umâme'ye zekât tahsildarlarının bu yaptıklarını anlatarak ne yapmam gerektiğini sorunca şu karşılığı verdi: "Zekât haktır ve (zekât tahsil ederken haksızlık yapan) zekât tahsildarları ise cehennemliktir; çünkü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu konuda şöyle buyurmuştur..."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kaza'a b. Suveyd çok şâibelidir. Ancak diğer bir yandan da güvenilir sayılmıştır. İsnâdında yer alan diğer bir kişi olan Cehm'in durumu ise bilinmemektedir.

(بَابُ تَفْرِقَةِ الصَّدَقَاتِ)

Sadakaların Dağıtılması

٤٤٦٦ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ ، نَا الْعَبَّاسُ بْنُ عُثْمَانَ الْمُعَلِّمُ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ شَابُورَ ، أَخْبَرَنِي عِيسَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَبِيهِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَنَّهُ كَانَ إِذَا بَعَثَ السُّعَاةَ عَلَى الصَّدَقَاتِ أَمَرَهُمْ بِمَا أَخَذُوا مِنَ الصَّدَقَاتِ ، أَنْ يُجْعَلَ فِي ذَوِي قَرَابَةِ مَنْ أُخِذَ مِنْهُمْ ، الأَوَّلُ فَالأَوَّلُ ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ قَرَابَةٌ ، فَلأُولِي الْعُشَيْرَةِ ، ثُمَّ لِذَوِي الْحَاجَةِ مِنَ الْجِيرَانِ وَغَيْرِهِمْ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه :عثمان بن عبد الرحمن الوقاصي ,وهو ضعيف .

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7992)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7991)

4466. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), zekât tahsildarlarını tahsile gönderdiği zaman topladıkları zekât mallarını ilk etapta o zekâtın alındığı kişinin, en yakın akrabalarına verilmesini, şayet bu kişinin yakın akrabaları yoksa (veya muhtaç değillerse) onun mensubu olduğu kabilede muhtaç olanlara verilmesini, daha sonra da ihtiyaç sahibi komşuları ve başkalarına verilmesini emrederdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Osman b. Abdirrahman el-Vakkâsî zayıftır.

٤٤٦٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ إِسْحَاقَ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ مُطَرِّفَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ يُحَدِّثُ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَانَ بِالْكُوفَةِ أَمِيرٌ قَالَ فَخَطَبَ يَوْماً فَقَالَ إِنَّ فِي إِعْطَاءِ هَذَا الْمَالِ فِتْنَةً وَفِي إِمْسَاكِهِ فِتْنَةً وَبِذَلِكَ قَامَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي خُطْبَتِهِ حَتَّى فَرَغَ ثُمَّ نَزَلَ" رواه أحمد, ورجاله ثقات .

4467. Mutarrif b. Abdillah b. eş-Şıhhîr'in, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashabından Kûfe'de vali olan bir kişiden rivayet ettiğine göre o kişi bir gün şöyle bir hutbe okumuş: "Bu (zekât) malının verilmesi de, verilmemesi de bir imtihandır. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de vefat edinceye kadar bunun uygulamasını yapmıştır."

Daha sonra o kişi minberden aşağıya inmiş.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٤٦٨ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ ، أنا شُعْبَةُ ، عَنْ أَبِي الْفَيْضِ ، قَالَ : شَهِدْتُ مُعَاوِيَةَ وَأَعْطَى الْمِقْدَادَ بن الأسود حمارا , فقام رجل من أصحاب النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يُقَالُ لَهُ الْعِرْبَاضُ بْنُ سَارِيَةَ ، فَقَالَ : " مَالَكَ أَنْ تَأْخُذَهُ ، وَمَا لِمُعَاوِيَةَ أَنْ يُعْطِيَكَ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَحْمِلُهُ عَلَى عُنُقِكَ ، رَأْسُهُ أَسْفَلُهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وأبو الفيض لم يدرك المقداد , والمقداد لم يدرك خلافة معاوية .

4468 Ebu'l-Feyd anlatıyor: Muâviye'nin, Mikdâd b. el-Esved'e bir tane eşek verdiğine şahit oldum. Bu sırada Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashabından olan İrbâd b. Sâriye, Mikdâd b. el-Esved'e şöyle dedi:

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/58)

"Ne senin bunu almaya hakkın var; ne de Muâviye'nin bunu sana vermeye hakkı var. Seni kıyamet günü, bu eşeği başaşağı, boynunda taşır gibi görüyorum."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebu'l-Feyd, Mikdâd'a yetişmemiştir. Mikdâd ise Muâviye'in hilafetine yetişememiştir.

(بَابُ فِي الْعَشَّارِينَ وَالْعُرَفَاءِ وَأَصْحَابِ الْمُكُوسِ)

Vergi Memurları, Kahinler ve Zalim Dolandırıcılar

٤٤٦٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُهَاجِرٍ حَدَّثَنِي مَنْ سَمِعَ عَمْرَو بْنَ حُرَيْثٍ يُحَدِّثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " يَا مَعْشَرَ الْعَرَبِ احْمَدُوا اللَّهَ الَّذِي رَفَعَ عَنْكُمُ الْعُشُورَ"

رواه أحمد وأبو يعلى والبزار, وفيه: رجل لم يسم, وبقية رجاله موثقون .

4469. Saîd b. Zeyd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Ey Arap toplumu! Kralların, mallarınızı almalarını engelleyen Allah'a hamd edin."[2]

★Hadisi, İmam Ahmed, Bezzâr ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan kişilerden biri isimlendirilmemiştir. Bunun dışındaki kişilerin güvenilir olduğu belirtilmiştir.

٤٤٧٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَسَّانَ عَنْ مُخَيِّسِ بْنِ ظَبْيَانَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي جُذَامٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ عَتَاهِيَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " إِذَا لَقِيتُمْ عَاشِراً فَاقْتُلُوهُ وَقَالَ يَعْنِي بِذَلِكَ الصَّدَقَةَ يَأْخُذُهَا عَلَى غَيْرِ حَقِّهَا" رواه أحمد والطبراني في الكبير إلا أنه قال : " الصدقة يأخذها على غير حقها " , وفيه :رجل لم يسم .

4470. Mâlik b. Atâhiyye dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim: *"Vergi memuru gördünüzmü öldürün."*[3]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de şu ilaveyi zikretmiştir: *"Yani hakkı olmadığı miktarından fazlasını aldığı takdirde."* İsnâdında ismi belirtilmeyen bir kişi vardır.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/245)

[2] Ahmed, *Müsned* (1654), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (964), Bezzâr, *Müsned* (901)

[3] Ahmed, *Müsned* (4/234), Taberânî, *M. el-Kebîr* (19/301)

٤٤٧١ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ قَالَ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ مَرَّ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاصِ عَلَى كِلَابِ بْنِ أُمَيَّةَ وَهُوَ جَالِسٌ عَلَى مَجْلِسِ الْعَاشِرِ بِالْبَصْرَةِ فَقَالَ مَا يُجْلِسُكَ هَا هُنَا قَالَ اسْتَعْمَلَنِي هَذَا عَلَى هَذَا الْمَكَانِ. يَعْنِي زِيَاداً. فَقَالَ لَهُ عُثْمَانُ أَلاَ أُحَدِّثُكَ حَدِيثاً سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بَلَى. فَقَالَ عُثْمَانُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " كَانَ لِدَاوُدَ نَبِيِّ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلاَمُ مِنَ اللَّيْلِ سَاعَةٌ يُوقِظُ فِيهَا أَهْلَهُ فَيَقُولُ يَا آلَ دَاوُدَ قُومُوا فَصَلُّوا فَإِنَّ هَذِهِ سَاعَةٌ يَسْتَجِيبُ اللَّهُ فِيهَا الدُّعَاءَ إِلاَّ لِسَاحِرٍ أَوْ عَشَّارٍ ". فَرَكِبَ كِلاَبُ بْنُ أُمَيَّةَ سَفِينَتَهُ فَأَتَى زِيَاداً فَاسْتَعْفَاهُ فَأَعْفَاهُ

رواه أحمد, والطبراني في الكبير .

4471. Hasan dedi ki: Osman b. Ebi'l-Âs, Kilâb b. Umeyye'ye uğrayıp ta onun Basra'da vergi memurlarının oturdukları yerde oturduğunu görünce ona: "Seni burada oturtan şey nedir?" diye sorunca: "Ziyâd beni buraya görevli tayin etti" cevabını verdi.

Bunun üzerine Osman ona: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den işittiğim bir hadisi sana anlatmamı ister misin?" diye sordu. O da: "Tabii ki" karşılığını verince Osman şöyle dedi:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle dediğini işittim: *"Allah'ın elçisi Dâvûd (aleyhisselâm)'ın her gece ailesini uyandırdığı belirli bir saati vardı. Şunları söylerdi: Ey Dâvûd'un ailesi! Kalkın ve namaz kılıp dua edin. Bu vakitte Yüce Allah, sihirbaz ve zalim vergi memurları dışındaki herkesin dualarını kabul eder."*

Bunun üzerine Kilâb b. Umeyye hemen bir gemiye binerek Ziyâd'ın yanına varıp bu görevden alınmasını istedi. O da bunu kabul edip onu o görevden aldı.[1]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.

٤٤٧٢ - والأوسط ولفظه : حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلامٍ ، نا دَاوُدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْعَطَّارُ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ الثَّقَفِيِّ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " تُفْتَحُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ نِصْفَ اللَّيْلِ ، فَيُنَادِي مُنَادٍ : هَلْ مِنْ دَاعٍ

1 Ahmed, *Müsned* (4/22), Taberânî, *M. el-Kebîr* (8374); bkz. *es-Silsiletu'd-daîfe* (1962)

فَيُسْتَجَابَ لَهُ ، هَلْ مِنْ سَائِلٍ فَيُعْطَى ، هَلْ مِنْ مَكْرُوبٍ فَيُفَرَّجَ عَنْهُ ، فَلا يَبْقَى مُسْلِمٌ يَدْعُو بِدَعْوَةٍ إِلا اسْتَجَابَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ ، إِلا زَانِيَةً تَسْعَى بِفَرْجِهَا ، أَوْ عَشَّارًا "

4472. Taberânî ayrıca *M. el-Evsat*'ta şu lafızla rivayet etmiştir:

"Gece yarısı semanın kapıları açılarak bir tellal şöyle seslenir: Dua eden yok mudur ki duasını kabul edeyim. Bir şey isteyen yok mudurki istediği şeyi vereyim. Sıkıntıda olan yokmudur ki sorunlarını gidereyim. Yüce Allah şehvetinin peşinde koşan zinakâr kadın ve zalim tahsildârın dışında, dua eden bütün Müslümanların duasını kabul eder."[1]

٤٤٧٣ - رواه الطبراني في الكبير ولفظه : حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا أَبُو الْجُمَاهِرِ ، ثنا خُلَيْدُ بْنُ دَعْلَجٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ كِلابِ بْنِ أُمَيَّةَ ، أَنَّهُ لَقِيَ عُثْمَانَ بْنَ أَبِي الْعَاصِ ، فَقَالَ : مَا جَاءَ بِكَ ؟ فَقَالَ : اسْتُعْمِلْتُ عَلَى عُشْرِ الأُبُلَّةِ ، فَقَالَ عُثْمَانُ : إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " إِنَّ اللَّهَ يَدْنُو مِنْ خَلْقِهِ فَيَغْفِرُ لِمَنِ اسْتَغْفَرَ إِلا لِبَغِيٍّ بِفَرْجِهَا ، أَوْ لِعَشَّارٍ " ورجال أحمد رجال الصحيح ,إلا أن فيه: علي بن زيد, وفيه كلام وقد وثق .

ولهذا الحديث طرق تأتي فيما يناسبها إن شاء الله تعالى .

4473. Taberânî, *M. el-Kebîr*'de ise aynı raviden şu lafızla bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Yüce Allah kullarına yaklaşır ve şehvetinin peşinde koşan zinakâr kadın ve zalim tahsildarın dışında bağışlanmak isteyenleri bağışlar."[2]

★Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricâlidir. İsnâdında yer alan Ali b. Zeyd şâibelidir; ancak diğer bir yandan da güvenilir sayılmıştır.

Bu hadisin değişik senetleri vardır. İnşallah yeri geldiğinde zikredilecektir.

٤٤٧٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ قَالَ عَرَضَ مَسْلَمَةُ بْنُ مُخَلَّدٍ وَكَانَ أَمِيراً عَلَى مِصْرَ عَلَى رُوَيْفِعِ بْنِ ثَابِتٍ أَنْ يُوَلِّيَهُ الْعُشُورَ فَقَالَ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " إِنَّ صَاحِبَ الْمَكْسِ فِي النَّارِ"

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (88 *M. el-Bahreyn*); isnâdı sahihtir; bkz. *es-Silsiletu's-sahîha* (1073)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (8371). Ayrıca Huleyd zayıf, Kilâb ise meçhuldür. Bkz. *es-Silsiletu'd-daîfe* (1963)

رواه أحمد والطبراني في الكبير بنحوه إلا أنه قال : " صاحب المكس في النار " - يعني : العاشر , وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

4474. Ebu'l-Hayr dedi ki: O zamanlar Mısır valisi olan Mesleme b. Mahled, Ruveyfi' b. Sâbit'e vergi memurluğunu teklif edince o şu karşılığı verdi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim: *"Kuşkusuz vergi toplayan, cehennemliktir."*[1]

★Hadisi, İmam Ahmed ve Taberânî *M. el-Kebîr*'de rivayet etmiştir. Bununla zalim vergi memurları kastedilmektedir. İsnâdında yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

٤٤٧٥ - وَعَنْ ابْنَ عُمَرَ أَنَّهُ كَانَ إِذَا رَأَى سُهَيْلاً قَالَ : لَعَنَ اللَّهُ سُهَيْلا ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " كَانَ عَشَّارًا مِنْ عَشَّارِي الْيَمَنِ يَظْلِمُهم فَمَسَخَهُ اللهُ فَجَعَلَهُ حَيْثُ تَرَوْنَ

4475. Abdullah b. Ömer, Suheyl yıldızını gördüğünde şöyle derdi:

"Yüce Allah, Suheyl'e lanet etsin. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Suheyl, Yemen'in vergi memurlarındandı ve onlara zulmederdi. Allah da onun şeklini değiştirerek şu gördüğünüz (yıldız) şekline döndürdü."

٤٤٧٦ - وفي رواية : رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ سُهَيْلاً فَقَالَ : كَانَ عَشَّارًا ظَلُوماً , فَمَسَخَهُ اللَّهُ شِهَابًا ، فَجَعَلَهُ حَيْثُ تَرَوْنَ رواهما البزار والطبراني في الكبير والأوسط .

4476. Başka bir rivayette ise Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Suheyl hakkında şöyle buyurdu:

"O, çok zalim bir vergi memuru idi. Allah ta onun şeklini değiştirerek görmüş olduğunuz parlak bir yıldıza çevirdi."

★Hadisi Bezzâr ile *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.

٤٤٧٧ - ولفظه : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُوحٍ ، ثَنَا وَهْبُ بْنُ حَفْصٍ ، ثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، أَنَّهُ صَحِبَ ابْنَ عُمَرَ فِي السَّفَرِ ، فَكَانَ إِذَا طَلَعَ سُهَيْلٌ ، قَالَ : لَعَنَ اللَّهُ سُهَيْلا ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " كَانَ عَشَّارًا ، وَيَغْصِبُهُمْ أَمْوَالَهُمْ ، فَمَسَخَهُ اللَّهُ شِهَابًا ، فَجَعَلَهُ حَيْثُ تَرَوْنَ "

[1] Ahmed, *Müsned* (4/109), Taberânî, *M. el-Kebîr* (4493)

وضعفه البزار لأن في رواته: إبراهيم بن يزيد الخوزي وهو متروك, وفي الأخرى ميسرة بن عبيد وهو متروك أيضا .

4477. Taberânî'nin naklettiği rivayetin lafzı ise şöyledir:

Ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"O, çok zalim ve insanların mallarını sömüren bir vergi memuru idi. Allah ta onun şeklini değiştirerek görmüş olduğunuz parlak bir yıldıza çevirdi."[1]

★Bezzâr bunun zayıf olduğunu söylemiştir; çünkü senedindeki raviler arasında metruk olan İbrâhîm b. Yezîd el-Hûzî vardır. Diğer isnâdda ise yine metruk olan Meysere b. Ubeyd vardır.

٤٤٧٨ - حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الرَّقِّيُّ ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " لَعَنَ اللَّهُ سُهَيْلا ، ثَلاثَ مِرَارٍ ، فَإِنَّهُ كَانَ يَعْشُرُ النَّاسَ فِي الأَرْضِ فَمَسَخَهُ اللَّهُ شِهَابًا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جابر الجعفي, وفيه كلام كثير وقد وثقه شعبة وسفيان الثوري .

4478. Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Suheyl'e lanet olsun -üç defa- *çünkü o, zalim bir vergi memuru idi. Allah ta onu parlak bir yıldıza çevirdi."*[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Câbir el-Cu'fî çok şâibelidir. Ancak Şu'be ve Süfyân es-Sevrî onu tevsîk etmişlerdir.

٤٤٧٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ ، حَدَّثَنَا مُبَارَكٌ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّتْ بِهِ جَنَازَةٌ ، فَقَالَ : " طُوبَى لَهُ إِنْ لَمْ يَكُنْ عَرِيفًا "

رواه أبو يعلى, عن محمد: ولم ينسبه فلم أعرفه, وبقية رجاله ثقات.

4479. Enes bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanından bir cenaze geçince: *"Şayet kahin değilse ne mutlu ona"* buyurdu.[3]

★Hadisi Ebû Ya'lâ, nesebini bildirmediği Muhammed'den rivayet etmiştir. Bu kişinin kim olduğunu tespit edemedim. Bunun dışındaki kişiler güvenilir kimselerdir.

[1] Bezzâr, *Müsned* (903)
[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (181)
[3] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (3939). Ayrıca Mübârek b. Suhaym metrûktur.

٤٤٨٠ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْجُنَيْدِ ، قَالَ : ثنا سَعِيدُ بْنُ أَسَدِ بْنِ مُوسَى ، قَالَ : ثنا خَالِدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الزَّيَّاتُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْعِرَاقِ ، قَالَ : نَا هَاشِمُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ : نَا بُكَيْرُ بْنُ مِسْمَارٍ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ فِي النَّارِ حَجَرًا يُقَالُ لَهُ : وَيْلٌ يَصْعَدُ عَلَيْهِ الْعُرَفَاءُ وَيَنْزِلُونَ فِيهِ " رواه البزار، وفيه: جماعة لم أجد من ذكرهم .

4480. Sa'd b. Ebî Vakkâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cehennemde «veyl» isimli bir taş vardır ki kâhinler buna çıkıp dururlar."*[1]

★Hadisi, Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında kimsenin kendilerinden bahsettiğine rastlayamadığım bir grup vardır.

٤٤٨١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، ثَنَا أَبُو يُوسُفَ الْقُلُوسِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ ، وَأَحْمَدُ بْنُ مَابَهْرَامَ الإِيذَجِيُّ ، قَالا : ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْزُوقٍ ، قَالا : ثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو هَمَّامٍ الْخَارِكِي ، ثَنَا مَوْدُودُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ كُرَيْبِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ سَيْفِ بْنِ حَارِيَةَ الْيَرْبُوعِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ أَنَّهُ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، " إِنَّ رَجُلا مِنْ بَنِي تَمِيمٍ ذَهَبَ بِمَالِي كُلِّهِ ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : لَيْسَ عِنْدِي مَالٌ أُعْطِيكَهُ ، ثُمَّ قَالَ : هَلْ لَكَ أَنْ تَعْرِفَ عَلَى قَوْمِكَ ؟ أَوْ أَلا أُعَرِّفُكَ عَلَى قَوْمِكَ ؟ قُلْتُ : لا ، قَالَ : أَمَا إِنَّ الْعَرِيفَ يُدْفَعُ فِي النَّارِ دَفْعًا " رواه الطبراني في الكبير، ومودود وأبوه لم أجد من ترجمهما

4481. Mevdûd b. el-Hâris b. Yezîd b. Kureyb b. Yezîd b. Seyf b. Câriye el-Yerbûî'nin, babasından, onun da dedesinden rivayet ettiğine göre o, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelerek demiş ki: "Ya Resûlallah! Temîm oğullarından bir adam malımın hepsini götürdü (benim halim ne olacak?)" Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) evvela: *"Yanımda sana verebileceğim bir şeyim yok"* buyurduktan sonra şöyle ekledi: *"Ne dersin, seni kendi kavmine kahin, falcı olarak göndereyim mi?"* Ben de: "Hayır" diye cevap verince o şöyle buyurdu: *"Çok iyi biline ki, kahinler, falcılar cehenneme paçavra gibi savrulacaklar."* [2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mevdûd ve babası hakkında her hangi bir bilgi yoktur.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (904)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (22/248)

(بَابُ الصَّدَقَةُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلآلِهِ وَلِمَوَالِيْهِمْ)

Resûlullah Sallallahu aleyhi vesellem'e, Onun Ailesine ve Azatlıklarına Zekat Verilmesi

٤٤٨٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَدَ تَحْتَ جَنْبِهِ تَمْرَةً مِنَ اللَّيْلِ فَأَكَلَهَا فَلَمْ يَنَمْ تِلْكَ اللَّيْلَةَ فَقَالَ بَعْضُ نِسَائِهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرِقْتَ الْبَارِحَةَ قَالَ " إِنِّى وَجَدْتُ تَحْتَ جَنْبِى تَمْرَةً فَأَكَلْتُهَا وَكَانَ عِنْدَنَا تَمْرٌ مِنْ تَمْرِ الصَّدَقَةِ فَخَشِيتُ أَنْ تَكُونَ مِنْهُ" رواه أحمد, ورجاله موثقون .

4482. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir kenarda akşamdan kalma bir hurma bulunca onu yedi ve bunun üzerine o gece bir türlü uyuyamadı. Eşlerinden biri: "Ya Resûlallah! Dün gece uyuyamamışsın, yorgunsun" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yanıbaşımda bir hurma görünce onu alıp yedim. Evimizde de zekât hurmalarından hurma vardı. Yediğim hurmanın o hurmadan olmasından endişelendim."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir

٤٤٨٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا مُعَرِّفٌ يَعْنِى ابْنَ وَاصِلٍ قَالَ حَدَّثَتْنِى حَفْصَةُ ابْنَةُ طَلْقٍ امْرَأَةٌ مِنَ الْحَيِّ سَنَةَ تِسْعِينَ عَنْ أَبِى عُمَيْرٍ قَالَ كُنَّا جُلُوساً عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْماً فَجَاءَ رَجُلٌ بِطَبَقٍ عَلَيْهِ تَمْرٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَا هَذَا أَصَدَقَةٌ أَمْ هَدِيَّةٌ. قَالَ صَدَقَةٌ. قَالَ قَدِّمْهُ إِلَى الْقَوْمِ وَحَسَنٌ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلاَمُهُ يَتَعَفَّرُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَأَخَذَ الصَّبِيُّ تَمْرَةً فَجَعَلَهَا فِى فِيهِ فَأَدْخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُصْبُعَهُ فِى فِى الصَّبِيِّ فَنَزَعَ التَّمْرَةَ فَقَذَفَ بِهَا ثُمَّ قَالَ إِنَّا آلَ مُحَمَّدٍ لاَ تَحِلُّ لَنَا الصَّدَقَةُ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, إلا أن أحمد سماه أسيد بن ملك . وسماه الطبراني رشيد بن مالك, وفيه :حفصة بنت طلق, و لم يرو عنها غير معرف بن واصل و لم يوثقها أحد .

4483. Ebû Umeyr anlatıyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte oturuyorduk. Bir adam elinde bir kap hurmayla gelince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu*

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6720).

nedir? Bu bir sadaka mıdır, yoksa hediye midir?" diye sordu. Adam: "Sadakadır (zekattır)" diye cevap verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O halde onları meclistekilere dağıtıver"* buyurdu.

Bu arada torunu Hasan da kucağında oynuyordu. Çocukcağız o hurmalardan bir tane alıp ağzına atınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) parmağını onun ağzına sokup hurmayı çıkarıp attı ve daha sonra da:

"Biz, Muhammed ailesine sadaka/zekât helal değildir" buyurdu.[1]

★Hadisi İmam Ahmed ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ahmed onu (Ebû Umeyr'i) Useyd b. Mâlik şeklinde; Taberânî ise Raşîd b. Mâlik diye isimlendirmiştir. İsnâdında ayrıca Hafsa binti Talk yer almıştır ki kendisinden Ma'rûf b. Vâsıl'dan başka kimse rivayet etmemiş ve kimse de bu kadını tevsîk etmemiştir.

٤٤٨٤ – قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ قَالَ حَدَّثَتْنِي أُمُّ كُلْثُومٍ ابْنَةُ عَلِيٍّ قَالَ أَتَيْتُهَا بِصَدَقَةٍ كَانَ أُمِرَ بِهَا قَالَتْ حْذَرْ سَاسَنَا فَإِنَّ مَيْمُونَ أَوْ مِهْرَانَ مَوْلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَنِي أَنَّهُ مَرَّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ " يَا مَيْمُونُ أَوْ يَا مِهْرَانُ إِنَّا أَهْلُ بَيْتٍ نُهِينَا عَنِ الصَّدَقَةِ وَإِنَّ مَوَالِيَنَا مِنْ أَنْفُسِنَا وَلاَ نَأْكُلُ الصَّدَقَةَ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفي رواية عند الطبراني : حدثني مولى رسول الله صلى الله عليه و سلم يقال : له طهمان أو ذكوان, وعنده أيضا في رواية أخرى يقال له : كيسان أو هرمز

وأم كلثوم لم أر من روى عنها غير عطاء بن السائب وفيه كلام .

4484. Atâ b. es-Sâib anlatıyor: Ben, Hz Ali'nin kızı Ümmü Külsûm'e getirmemi emir buyurduğu zekâtı getirince dedi ki: "Gençlerimize (çocuklarımıza) göz kulak ol! Sakın ha bu sadakaya (zekâta) dokunmasınlar; çünkü ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in azatlığı Meymûn veya Mihrân'ın bana anlattığına göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine şöyle buyurmuş:

"Ey Meymûn veya Mihrân! Biz, Ehl-i beyt sadaka/zekât almaktan men edildik. Bizlerin köle ve azatlıları da bizdendir. Dolayısıyla sakın sadaka/zekât yeme!"[2]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.

Taberânî'nin rivayetinde şu ifade vardır: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in Zekvân veya Tahmân adlı azatlığı bana şöyle bildirdi.

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (4632), Ahmed, *Müsned* (3/490)
[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (20/354), Ahmed, *Müsned* (4/34-5)

Yine Taberânî'nin başka bir rivayetinde ise isimleri Keysân veya Hurmuz şeklinde zikredilmiştir.

Şâibeli olan Atâ b. el-Sâib'den başka, Ümmü Külsûm'den rivayet eden kimseye rastlamadım.

٤٤٨٥ - حدَّثنا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ هُوَ الزُّبَيْرِيُّ حَدَّثَنَا الْعَلاَءُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ أَبِي الْحَوْرَاءِ قَالَ كُنَّا عِنْدَ حَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ فَسُئِلَ مَا عَقَلْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كُنْتُ أَمْشِي مَعَهُ فَمَرَّ عَلَى جَرِينٍ مِنْ تَمْرِ الصَّدَقَةِ فَأَخَذْتُ تَمْرَةً فَأَلْقَيْتُهَا فِي فَمِي فَأَخَذَهَا بِلُعَابِي فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ وَمَا عَلَيْكَ لَوْ تَرَكْتَهَا. قَالَ إِنَّا آلَ مُحَمَّدٍ لاَ تَحِلُّ لَنَا الصَّدَقَةُ. قَالَ وَعَقَلْتُ مِنْهُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ.

رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني في الكبير، ورجال أحمد ثقات.

4485. Ebu'l-Havrâ bildiriyor: Hz Ali'nin oğlu Hasan'ın yanındayken, kendisine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e ait, ondan duyduğu bir söz veya hatırladığı bir olay olup olmadığı sorulunca Hz. Hasan şöyle anlattı:

Kendisiyle birlikte dolaşırken sadaka/zekât hurmalarının kurutulduğu yerden geçiyorduk. Ben de bir tane hurma alıp ağzıma attım. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ağzımdan hurmayı tükürüğümle birlikte çıkartınca oradakilerin: "Onu bıraksaydın (da yeseydi) ne olurdu?" demeleri üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Biz Muhammed ailesine sadaka/zekât helal değildir." Hasan ekledi: Bir de O'ndan beş vakit namaz öğrendiğimi hatırlıyorum.[1]

★Hadisi İmam Ahmed, Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٤٨٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي أَنْبَأَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا ثَابِتُ بْنُ عُمَارَةَ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ شَيْبَانَ قَالَ قُلْتُ لِلْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ مَا تَعْقِلُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ صَعِدْتُ غُرْفَةً فَأَخَذْتُ تَمْرَةً فَلُكْتُهَا فِي فِيَّ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "أَلْقِهَا فَإِنَّهَا لاَ تَحِلُّ لَنَا الصَّدَقَةُ"

رواه أحمد ورجاله ثقات

[1] Ahmed, *Müsned* (1725), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6762), Taberânî, *M. el-Kebîr* (2714)

4486. Rabîa b. Şeybân bildiriyor: Hz Ali'nin oğlu Hüseyin'e: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile ilgili olarak, aklında kalan bir şey var mı?" diye sorunca dedi ki:

Bir odaya girip oradaki hurmalardan bir tane alıp çiğneyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu ağzından at; zira sadaka/zekât bizlere helal değildir"* buyurdu.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٤٨٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ أَنْبَأَنَا شَرِيكٌ عَنْ عُبَيْدٍ الْمُكْتِبِ عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ عَنْ سَلْمَانَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْبَلُ الْهَدِيَّةَ وَلَا يَقْبَلُ الصَّدَقَةَ.

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4487. Selmân dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hediyeyi kabul ediyordu; ancak sadakayı/zekâtı kabul etmiyordu.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٤٨٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ حَدَّثَنِي سَلْمَانُ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِطَعَامٍ وَأَنَا مَمْلُوكٌ فَقُلْتُ هَذِهِ صَدَقَةٌ فَأَمَرَ أَصْحَابَهُ فَأَكَلُوا وَلَمْ يَأْكُلْ ثُمَّ أَتَيْتُهُ بِطَعَامٍ فَقُلْتُ هَذِهِ هَدِيَّةٌ أَهْدَيْتُهَا لَكَ أُكْرِمُكَ بِهَا فَإِنِّي رَأَيْتُكَ لَا تَأْكُلُ الصَّدَقَةَ فَأَمَرَ أَصْحَابَهُ فَأَكَلُوا وَأَكَلَ مَعَهُمْ".

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: ابن إسحاق, وهو ثقة ولكنه مدلس, وبقية رجاله رجال الصحيح .

4488. Selmân anlatıyor: Ben köleyken, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e yemek getirip: "Bu sadakadır" deyince ashâbına onu yemelerini emretti. Kendisi yemedi. Daha sonra yine kendisine yemek getirip: "Bu sana armağan ve ikram ettiğim bir hediyedir; zira senin sadaka yemediğini fark ettim" deyince ashâbına onu yemelerini emretti ve kendisi de yedi.

★Hadisi İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn İshâk güvenilir, ancak müdellistir. Bunun dışındaki ravileri *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (1731), Taberânî, *M. el-Kebîr* (2741)

٤٤٨٩ - حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ ، ثنا مُوسَى بْنُ إِسْحَاقَ الْكِنَانِيُّ الْكُوفِيُّ ، ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، أَنَّهُ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَائِدَةٍ عَلَيْهَا رُطَبٌ ، فَقَالَ : " مَا هَذِهِ ؟ " قَالَ : هَذِهِ صَدَقَةٌ عَلَيْكَ وَعَلَى أَصْحَابِكَ ، فَقَالَ : " يَا سَلْمَانُ إِنَّا لَا نَأْكُلُ الصَّدَقَةَ " ، فَذَهَبَ بِهَا سَلْمَانُ ، فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْغَدِ جَاءَهُ سَلْمَانُ بِمَائِدَةٍ عَلَيْهَا رُطَبٌ ، فَقَالَ : " مَا هَذِهِ الْمَائِدَةُ ؟ " ، قَالَ : هَذِهِ هَدِيَّةٌ ، فَقَالَ لِأَصْحَابِهِ : " ادْنُوا فَكُلُوا " فَأَكَلَ رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

4489. Selmân'ın bildirdiğine göre kendisi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e üzerinde yaş/taze hurma bulunan bir sofra getirince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Bu nedir?"* diye sordu. O da: "Bu, senin ve ashâbın için sadakadır/zekâttır" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Selmân! Biz sadaka/zekât yemiyoruz"* buyurdu. Bunun üzerine Selmân onu geri götürdü. Ertesi gün olunca Selmân, tekrar taze hurma bulunan bir sofra getirince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu ne sofrasıdır?"* diye sordu. Selmân da: "Hediyedir" karşılığını verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına: *"Yaklaşıp yiyin"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir

٤٤٩٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "إِذَا أُتِيَ بِطَعَامٍ مِنْ غَيْرِ أَهْلِهِ سَأَلَ عَنْهُ فَإِنْ قِيلَ هَدِيَّةٌ أَكَلَ وَإِنْ قِيلَ صَدَقَةٌ قَالَ كُلُوا ". وَلَمْ يَأْكُلْ. رواه أحمد ,ورجاله رجال الصحيح .

4490. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine evinin dışında bir yerden yemek getirildiğinde ne olduğunu sorup ta cevap olarak kendisine onun hediye olduğu söylenince yerdi. Buna karşılık sadaka olduğu söylendiğinde ise ashâbına: *"Yiyin"* der; ancak kendisi yemezdi.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٤٩١ - حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَسَدِيُّ ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْقَمَ بْنَ أَبِي أَرْقَمَ الزُّهْرِيَّ عَلَى بَعْضِ الصَّدَقَةِ ، فَمَرَّ بِأَبِي رَافِعٍ فَاسْتَتْبَعَهُ ، فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ ذَلِكَ

لَهُ ، فَقَالَ : " يَا أَبَا رَافِعٍ إِنَّ الصَّدَقَةَ حَرَامٌ عَلَى مُحَمَّدٍ ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ، وَإِنَّ مَوْلَى الْقَوْمِ مِنْهُمْ أَوْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ "

رواه أبو يعلى والطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن أبي ليلى, وفيه كلام .

4491. İbn Abbâs anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Erkam b. Ebî Erkam ez-Zühri'yi bazı sadakaları toplamak üzere gönderdi. Bu arada Ebû Râfi'ye de uğrayınca, Ebû Râfi, onun peşine takıldı. O da gelerek bunu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e anlatınca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Ey Ebû Râfi! Sadaka/zekât Muhammed ve Muhammed'in ailesine haramdır. Bir kavmin kölesi/azatlısı da onlardandır veya kendilerindendir"* buyurdu.[1]

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ebî Leylâ şâibelidir.

٤٤٩٢ – حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْمَدِينِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنْ حُمَيْدٍ الأَعْرَجِ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا , أَنَّ فِتْيَانًا مِنْ بَنِي هَاشِمٍ أَتَوُا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَعْمِلْنَا عَلَى هَذِهِ الصَّدَقَةِ نُصِيبُ مِنْهَا مَا يُصِيبُ النَّاسُ وَنُؤَدِّي كَمَا يُؤَدُّونَ ، فَقَالَ : " إِنَّا آلَ مُحَمَّدٍ لا تَحِلُّ لَنَا الصَّدَقَةُ وَهِيَ أَوْسَاخُ النَّاسِ ، وَلَكِنْ مَا ظَنُّكُمْ إِذَا أَنَا أَخَذْتُ بِحَلْقَةِ الْجَنَّةِ هَلْ أُوثِرُ عَلَيْكُمْ أَحَدًا " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الله بن جعفر والد ابن المديني, وهو ضعيف .

4492. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hâşim oğullarından bir grup genç, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelerek şöyle dediler: "Ya Resûlallah! Bizleri zekat tahsidarı olarak görevlendir de biz de onların faydalandıkları gibi faydalanıp, onların bunları dağıttıkları gibi dağıtalım." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Biz, Muhammed ailesine sadaka/zekât helal değildir. Çünkü o, insanların kiridir. (Ancak sakın bundan mahrum olmanız sizi üzmesin) Ne dersiniz cennetin kapısının kolunu/anahtarını aldığımda sizden önce başka bir kimseyi ön planda tutacağıma ihtimal verebiliyor musunuz?" [2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbnü'l-Medînî'nin babası, Abdullah b. Câfer zayıftır.

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (22728), Taberânî, *M. el-Kebîr* (12059)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (11070

٤٤٩٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ النَّضْرِ ، قَالَ : نا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، قَالَ : نا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنْ أَخِيهِ زَيْدِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَحِلُّ الصَّدَقَةُ لَنَا وَلا لِمَوَالِينَا "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: إسماعيل بن عياش, وفيه كلام .

4493. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sadaka/zekât ne bize, ne de bizlerin azatlıklarımıza helal değildir."*[1]

★**Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İsmâîl b. Ayyâş şâibelidir.**

٤٤٩٤ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا مُسَدَّدٌ ، ثنا مُعْتَمِرٌ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ ، عَنْ حَنَشٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : بَعَثَ نَوْفَلُ بْنُ الْحَارِثِ ابْنَيْهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ لَهُمَا : انْطَلِقَا إِلَى عَمِّكُمَا لَعَلَّهُ يَسْتَعِينُ بِكُمَا عَلَى الصَّدَقَاتِ لَعَلَّكُمَا تُصِيبَانِ شَيْئًا فتزوجانِ فَلَقِيَا عَلِيًّا ، فَقَالَ : أَيْنَ تَأْخُذَانِ ؟ فَحَدَّثَاهُ بِحَاجَتِهِمَا ، فَقَالَ لَهُمَا : ارْجِعَا فَرَجَعَا ، فَلَمَّا أَمْسَيَا أَمَرَهُمَا أَنْ يَنْطَلِقَا إِلَى نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمَّا دَفَعَا إِلَى الْبَابِ اسْتَأْذَنَا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعَائِشَةَ : " أَرْخِي عَلَيْكِ سجفكِ أُدْخِلُ عَلَيَّ ابْنَيْ عَمِّي فَحَدَّثَا نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحَاجَتِهِمَا ، فَقَالَ لَهُمَا نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : لا يَحِلُّ لَكُمَا أَهْلَ الْبَيْتِ مِنَ الصَّدَقَاتِ شَيْءٌ ، وَلا غُسَالَةُ الأَيْدِي إِنَّ لَكُمْ فِي خُمُسِ الْخُمُسِ لِمَا يُغْنِيكُمْ أَوْ يَكْفِيكُمْ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: حسين بن قيس الملقب بحنش ,وفيه كلام كثير ,وقد وثقه أبو محصن

4494. İbn Abbâs anlatıyor: Nevfel b. el-Hâris, iki oğlunu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gönderip ikisine dedi ki:

"Amca oğlunuz (olan Resûlullah')a gidin de, sizleri zekât tahsildarı olarak görevlendirsin. Bu sayede belki bir şeyler biriktirir de evlenirsiniz." Yolda Hz. Ali ile karşılaşınca gençlere: "Nereye gidiyorsunuz?" diye sordu. Onlar da konuyu ona anlatınca: "Geri dönün" dedi. Akşam olunca babaları çocuklarına tekrar gitmelerini emretti. Onlar da Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in evine gelip te içeriye girmek için izin isteyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Hz. Âişe validemize: *"Üzerine örtünü al"* buyurdu. İki gence de: *"Girin!"* dedi. Bu

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (1668)

iki genç ihtiyaçlarını Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e anlatınca buyurdu ki: "*Ehl-i beyt'ten olan ikinize hiçbir sadaka/zekât, insanların ellerinin kiri helal olmaz. Beşte birin beşte biri size yeterlidir.*"[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Haneş lakaplı Hüseyn b. Kays çok şâibelidir. Ancak Ebû Muhassan onu tevsîk etmiştir.

(بَابٌ فِي الفَقِيرِ يُهْدِي للغَنِيِّ مِنْ الصَّدَقَةِ)

Zengine Zekat /Sadaka Hediye Eden Fakir

٤٤٩٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ امْرَأَةً أَهْدَتْ لَهَا رِجْلَ شَاةٍ تُصُدِّقَ عَلَيْهَا بِهَا فَأَمَرَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَقْبَلَهَا" رواه أحمد, ورجال أحمد رجال الصحيح .

4495. Ümmü Seleme'den rivayet edildiğine göre bir kadın kendisine sadaka olarak verilen bir koyun budunu ona hediye edince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu kabul etmesini emretti.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

(بَابٌ فِيمَنْ لاَ تَحِلُّ لَهُ الزَّكَاةُ)

Zekat Alması Helal Olmayan Kişiler

٤٤٩٦ – عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ ، قَالَ : عَنْ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " لا تَحِلُّ الصَّدَقَةُ لِغَنِيٍّ ، وَلا لِذِي مِرَّةٍ سَوِيٍّ أَوْ قَوِيٍّ "

رواه الطبراني في الكبير والبزار, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

4496. Hz. Ebû Bekr'in oğlu Abdurrahman'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: "*Zekat, zengin ve sağlıklı (güçlü olup ta çalışabilen) kişiye helal olmaz.*"

★Hadisi, Bezzâr ve ayrıca *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

٤٤٩٧ – حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ ، نا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ رَوْحٍ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ عُرْوَةَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَدِيٍّ بْنِ الْخِيَارِ ، أَنَّ رَجُلَيْنِ أَتَيَا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حِجَّةِ

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (11543)

الْوَدَاعِ يَسْأَلانِهِ مِنَ الصَّدَقَةِ ، فَرَفَعَ لَهُمَا بَصَرَهُ وَخَفَضَهُ ، فَرَآهُمَا رَجُلَيْنِ جَلْدَيْنِ ، فَقَالَ : " إِنْ شِئْتُمَا أَعْطَيْتُكُمَا فِيهَا ، وَلا حَظَّ فِيهَا لِغَنِيٍّ ، وَلا لِقَوِيٍّ مُكْتَسِبٍ "

رواه الطبراني في الأوسط،ورجاله رجال الصحيح .

4497. Ubeydullah b. Adiy b. el-Hiyâr'ın bildirdiğine göre iki adam, Veda haccında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek ondan zekât mallarından isteyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bakışlarını onlara doğrultup baktıktan sonra gözlerini çekip şöyle buyurdu:

"Şayet arzu ederseniz size (zekât malıyla değil de bunun dışındaki şeylerle) yardım ederim. Ancak zekât mallarında zenginler ve kazanma gücüne sahip olanların payı yoktur."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٤٩٨ - حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ ، ثَنَا وَهْبٌ ، ثَنَا خَالِدٌ ، عَنْ حُصَيْنٍ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَحِلُّ الصَّدَقَةُ لِغَنِيٍّ ، وَلا لِذِي مِرَّةٍ سَوِيٍّ "

رواه الطبراني في الأوسط، ورجاله رجال الصحيح .

4498. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Zekat, zengin ve sağlıklı (güçlü olup ta çalışabilen) kişiye helal olmaz."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٤٩٩ - وعَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي هِلالٍ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لا تَحِلُّ الْمَسْأَلَةُ لِغَنِيٍّ ، وَلا لِذِي مِرَّةٍ سَوِيٍّ رواه أحمد، ورجاله رجال الصحيح .

قلت : وتأتي أحاديث من هذا النحو في الباب الآتي إن شاء الله

4499. Hilâl oğullarından bir adam dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle dediğini işittim:

"İstemek/dilenmek, zengin ve sağlıklı (güçlü olup ta çalışabilen) kişiye helal değildir."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

Derim ki: İnşallah bir sonraki bölümde benzer hadisler gelecek.

٤٥٠٠ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ هَمَّامٍ ، عَنْ مِينَاءَ ، أَنَّهُمْ جَاءُوا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ فِي زَمَنِ عُثْمَانَ ، فَقَالُوا : أَعْطِنَا أُعْطِيَاتِنَا ، فَقَالَ : " مَا لَكُمْ عِنْدِي عَطَاءٌ إِنَّمَا عَطَاؤُكُمْ مِنْ فَيْئِكُمْ ، وَجِزْيَتِكُمْ ، وَالصَّدَقَةُ لِأَهْلِهَا " ، فَلَمَّا تَرَدَّدُوا إِلَيْهِ جَاءَ بِالْمَفَاتِيحِ إِلَى عُثْمَانَ فَرَمَى بِهَا ، وَقَالَ : " إِنِّي لَسْتُ بِخَازِنٍ "

رواه الطبراني في الكبير , وميناء: فيه كلام كثير, وقد وثقه ابن حبان .

4500. Mînâ'dan rivayet edildiğine göre kendileri, Hz. Osman zamanında Abdullah b. Mes'ûd'un yanına gelip demişler ki: "Bize haklarımızı ver!" O da: "Sizin benim yanımda hakkınız yok. Sizler cizye ve savaş ganimetlerinde hak sahibisiniz; zekât ise kendi sınıflarına aittir" dedi.

Sürekli gelip onu bu konuda rahatsız etmeleri sonucu, Hz. Osman'a gelip anahtarları teslim: "Ben, artık mali işler sorumluluğundan istifa ediyorum" dedi.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında bulun Mînâ çok şâibelidir; ancak diğer bir yandan da İbn Hibbân tarafından güvenilir sayılmıştır.

(بَابٌ فِي الْمِسْكِينِ)

Miskin (Beş Parasız) Kişi

٤٥٠١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُسْلِمٍ الْهَجَرِيُّ عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ عَنْ عَبْدِ اللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم" لَيْسَ الْمِسْكِينُ بِالطَّوَّافِ وَلاَ بِالَّذِي تَرُدُّهُ التَّمْرَةُ وَلاَ التَّمْرَتَانِ وَلاَ اللُّقْمَةُ وَلاَ اللُّقْمَتَانِ وَلَكِنِ الْمِسْكِينُ الْمُتَعَفِّفُ الَّذِي لاَ يَسْأَلُ النَّاسَ شَيْئاً وَلاَ يُفْطَنُ لَهُ فَيُتَصَدَّقَ عَلَيْهِ" رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4501. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Miskin, bir iki hurma veya bir iki lokmaya muhtac olan kişi değildir. Miskin, insanlardan bir şey istemekten çekinip ihtiyaç sahibi olduğunu açığa çıkarmaktan çekindiği için kimsenin kendisini fark edemediğinden dolayı yardımda bulunamadığı kişidir."[2]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (9590)

[2] Ahmed, *Müsned* (3626), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (152). İbr. b. Müslim el-Hecerî, *Sahîh* ravilerinden değildir.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي السُّؤَالِ)

Dilencilikle İlgili Rivayetler

٤٥٠٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُؤَمَّلِ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ كَانَ رُبَّمَا سَقَطَ الْخِطَامُ مِنْ يَدِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ. قَالَ فَيَضْرِبُ بِذِرَاعِ نَاقَتِهِ فَيُنِيخُهَا فَيَأْخُذُهُ. قَالَ فَقَالُوا لَهُ أَفَلاَ أَمَرْتَنَا نُنَاوِلُكَهُ. فَقَالَ إِنَّ حَبِيبِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَنِي أَنْ لاَ أَسْأَلَ النَّاسَ شَيْئاً"

رواه أحمد , وابن أبي مليكة لم يدرك أبا بكر وعبد الله بن المؤمل: فيه كلام وقد وثق .

4502. İbn Ebî Muleyke bildiriyor: Hz Ebû Bekr'in elinden yular dahi düşecek olsa, devesinin ön baldırına vurmak suretiyle onu çökertip düşen yuları bizzat kendisi alırdı. Ona: "Bize emretseydin de biz onu sana uzatsaydık" deyince derdi ki: Habibim (sallallahu aleyhi vesellem) bana, kimseden bir şey istememememi emretti.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İbn Ebî Muleyke, Ebû Bekr'e yetişmemiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. el-Mu'emmel şâibelidir; ancak diğer bir yandan da güvenilir sayılmıştır.

٤٥٠٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ حَدَّثَنَا صَفْوَانُ عَنْ أَبِي الْيَمَانِ وَأَبِي الْمُثَنَّى أَنَّ أَبَا ذَرٍّ قَالَ بَايَعَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَمْساً وَأَوْثَقَنِي سَبْعاً وَأَشْهَدَ اللَّهَ عَلَيَّ تِسْعاً أَنْ لاَ أَخَافَ فِي اللَّهِ لَوْمَةَ لاَئِمٍ. قَالَ أَبُو الْمُثَنَّى قَالَ أَبُو ذَرٍّ فَدَعَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ " هَلْ لَكَ إِلَى بَيْعَةٍ وَلَكَ الْجَنَّةُ. قُلْتُ نَعَمْ وَبَسَطْتُ يَدِي. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَشْتَرِطُ عَلَيَّ أَنْ لاَ تَسْأَلَ النَّاسَ شَيْئاً . قُلْتُ نَعَمْ. قَالَ وَلاَ سَوْطَكَ إِنْ يَسْقُطَ مِنْكَ حَتَّى تَنْزِلَ إِلَيْهِ فَتَأْخُذَهُ "

4503. Ebû Zer anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) benden beş şey konusunda söz , yedi şey konusunda güven ve dokuz şey konusunda da yemin aldı. Ben, Allah'ın dininin korunması konusunda hiçbir kınayanın kınamasından korkmam.

Ebu'l-Musennâ bildiriyor: Ebû Zer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni çağırarak şöyle buyurdu: *"Karşılığı cennet olan bir anlaşmaya ne dersin?"* Ben de kendisine: "Tabii ki olur derim" deyip elimi uzatınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) insanlardan hiçbir şey istememememi şart

koştu. Ben de kabul ettim. O da ekledi: *"Hatta kırbacın dahi yere düşerse onu inip sen alacaksın."*

٤٥٠٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا دَرَّاجٌ عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " سِتَّةَ أَيَّامٍ ثُمَّ اعْقِلْ يَا أَبَا ذَرٍّ مَا أَقُولُ لَكَ بَعْدُ. فَلَمَّا كَانَ الْيَوْمُ السَّابِعُ قَالَ أُوصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ فِي سِرِّ أَمْرِكَ وَعَلاَنِيَتِهِ وَإِذَا أَسَأْتَ فَأَحْسِنْ وَلاَ تَسْأَلَنَّ أَحَداً شَيْئاً وَإِنْ سَقَطَ سَوْطُكَ وَلاَ تَقْبِضْ أَمَانَةً وَلاَ تَقْضِ بَيْنَ اثْنَيْنِ"

رواه كله أحمد, ورجاله ثقات .

4504. Başka bir rivayette ise Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Altı gün sonra ise ey Ebû Zer! Sana söylenecek olan şeyleri iyi düşün!" Yedinci günde ise şöyle buyurdu: *"Gizli açık her halükârda Allah'dan sakınmanı tavsiye ediyorum. Bir kötülük yaparsan mutlaka hemen iyilik te yap, ayrıca düşen kırbacın dahi olsa sakın kimseden bir şey isteme. Emanet alma ve iki kişinin arasında da hakemlik yapma."*[1]

★Hepsini, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٥٠٥ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، أنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا : " مَنْ يُبَايِعُ ؟ " فَقَالَ ثَوْبَانُ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : عَلامَ نُبَايِعُ ؟ أَلَيْسَ قَدْ بَايَعْنَاكَ مَرَّةً يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : " عَلَى أَنْ لا تَسْأَلُوا أَحَدًا شَيْئًا ، قَالَ ثَوْبَانُ : فَمَا لَهُ بِهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : الْجَنَّةُ ، فَبَايَعَهُ ثَوْبَانُ ، قَالَ أَبُو أُمَامَةَ : فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ بِمَكَّةَ فِي أَجْمَعِ مَا يَكُونُ النَّاسُ يَسْقُطُ سَوْطُهُ ، وَهُوَ رَاكِبٌ ، فَرُبَّمَا وَقَعَ عَلَى عَاتِقِ رَجُلٍ ، فَيَأْخُذُهُ الرَّجُلُ فَيُنَاوِلُهُ ، فَمَا يَأْخُذُهُ حَتَّى يَكُونَ هُوَ الَّذِي يَنْزِلُ فَيَأْخُذَهُ"

4505. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim benimle anlaşma yapacak?"* Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in azatlısı olan Sevbân: "Ne üzerine biat edeceğiz? Bir defa sana söz verip anlaşmadık mı ki, ya Resûlallah?" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Hiç kimseden bir şey istememe üzerine (anlaşma yapacağız)"* Sevbân: "Neye karşılık, ya Resûlallah?" diye sorunca o: *"Cennete karşılık"* dedi. Bunun üzerine Sevbân ona biat etti.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/181)

Ebû Umâme konuşmasına şöyle devam ediyor: Onu Mekke'de insanların hınca hınç, son derece kalabalık oldukları bir ortamda gördüm. Elindeki kamçı bir adamın boynuna düşse ve bu adam onu uzatacak dahi olsa devesinden inip onu o şekilde kendisi alırdı.[1]

٤٥٠٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْبَرَاءِ ، ثنا الْمُعَافَى بْنُ سُلَيْمَانَ ، ثنا مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحِيمِ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : جَلَسَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا فِي نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِهِ ، فَرَفَعَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ ، فَقَالَ : " مَنْ يُبَايِعُنِي ؟ ثَلاثَ مَرَّاتٍ ، فَلَمْ يَقُمْ إِلَيْهِ أَحَدٌ إِلا ثَوْبَانُ" فذكر نحوه

رواهما الطبراني في الكبير, وفيه: علي بن يزيد, وهو ضعيف .

4506. Ebû Umâme'den nakledilen başka bir rivayet ise şöyledir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün ashâbdan küçük bir grubun yanına oturarak ellerini kaldırıp üç kez: *"Kim bana söz verir?"* diye sordu. Sevban'dan başka kimse ona cevap vermedi. Hadisin geri kalanı yukarıdakinin aynısıdır.[2]

★Her iki hadisi de Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ali b. Yezîd zayıftır.

٤٥٠٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ ، عَنْ عَامِرٍ ، وَرُبَّمَا قَالَ إِسْمَاعِيلَ بَعْضُ أَصْحَابِنَا ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : " أَوْصَانِي خَلِيلِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَبْعٍ ، بِحُبِّ الْمَسَاكِينِ ، وَأَنْ أَدْنُوَ مِنْهُمْ ، وَأَنْ أَنْظُرَ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلُ مِنِّي ، وَلا أَنْظُرُ إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقِي ، وَأَنْ أَصِلَ رَحِمِي وَإِنْ جَفَانِي ، وَأَنْ أُكْثِرَ مِنْ لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ ، وَأَنْ أَتَكَلَّمَ بِمُرِّ الْحَقِّ ، وَلا تَأْخُذَنِي فِي اللَّهِ لَوْمَةُ لائِمٍ ، وَأَنْ لا أَسْأَلَ النَّاسَ شَيْئًا "

رواه الطبراني في الكبير والصغير بنحوه, وأظنه رواه أحمد, وله طريق تأتي في مواضعها إن شاء الله, ورجاله ثقات إلا أن الشعبي لم أجد له سماعا من أبي ذر .

4507. Ebû Zer dedi ki: Can dostum (sallallahu aleyhi vesellem) bana yedi şeyi tavsiye etti: Miskinleri sevmemi, onlara yakın olmayı; benden daha düşük olanlara bakmayı; benden daha yüksek olanlara bakmamayı;

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7832). Ubeydullah b. Zahr da zayıftır

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7892), İsnâdında Ali b. Yezîd yoktur. Buna karşılık ihtilaflı olan Kâsım Ebû Abdirrahman vardır.

bana kötülük yapsalar da akrabalarımla bağlarımı koparmamayı; "Lâ havle velâ kuvvete illâ billah" sözünü bolca tekrar etmemi; acı da olsa doğruyu söylememi; Allah'ın diniyle ilgili açıklama, hüküm ve savunmalarda hiçbir kınayanın kınamasından korkmamamı ve insanlardan hiçbir şey istemememi emretti.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de ve İmam Ahmed rivayet etmiştir. İnşallah bu konudaki hadisler ilgili bölümlerde gelecektir. Ravileri güvenilir kimselerdir. Ancak Şa'bî'nin Ebû Zer'den duyduğu bilgisine rastlayamadım.

٤٥٠٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ , ثنا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى , ثنا ابْنُ وَهْبٍ , ثنا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ , عَنْ قَابُوسَ بْنِ أَبِي ظَبْيَانَ , عَنْ أَبِيهِ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَوْ يَعْلَمُ صَاحِبُ الْمَسْأَلَةِ مَا لَهُ فِيهَا لَمْ يَسْأَلْ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: قابوس, وفيه كلام وقد وثق .

4508. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Başkasından bir şey isteyen kişi, bunun tam mahiyetini idrak etseydi, istemezdi."*[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kâbûs şâibelidir; ancak diğer bir yandan da güvenilir sayılmıştır.

٤٥٠٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا أَبُو سِنَانٍ يَزِيدُ بْنُ حُرَيْثٍ ، عَنْ سُكَيْنَةَ بِنْتِ حَنْظَلَةَ ، عَنْ أُمِّهَا أُمِّ سِنَانٍ الأَسْلَمِيَّةِ مِنَ الْمُبَايِعَاتِ ، قَالَتْ : جِئْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي جِئْتُكَ عَلَى حَيَاءٍ ، وَمَا جِئْتُكَ حَتَّى أَلْجَأَتْنِي الْحَاجَةُ . فَقَالَ : " لَوِ اسْتَغْنَيْتِ لَكَانَ خَيْرًا لَكِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن عمر بن صالح, وهو ضعيف .

4509. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile bîat (anlaşma) yapanlardan olan Ümmü Sinân el-Eslemiyye bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gidip kendisine şöyle dedim: "Ya Resûlallah! Sana utana sıkıla geldim. Ancak beni içerisinde bulunduğum şartlar buraya getirdi." Bunun üzerine şöyle buyurdu: *"Şayet bunsuzluğa razı olsaydın, senin için daha hayırlı olurdu."*[3]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ömer b. Sâlih zayıftır.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (1649), Taberânî, *M. es-Sağîr* (758), Ahmed, *Müsned* (5/159, 173), Bezzâr, *Müsned* (3309). İsnadı hasendir. Bkz. İbn Hibbân, *Sahîh* (449).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12616)

[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (25/173)

٤٥١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ غِيَاثٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا الأَعْمَشُ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اسْتَغْنُوا عَنِ النَّاسِ وَلَوْ بِشَوْصِ سِوَاكٍ " رواه البزار والطبراني في الكبير، ورجاله ثقات .

4510. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Küçücük bir misvak/dal parçasıyla dahi olsa insanlardan istemekten sakının."*[1]

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ricâlidir.

٤٥١١ - و عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُم حَبْلاً فَيَأْكُلَ وَيَتَصَدَّقَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ النَّاسَ أَعْطُوهُ أَوْ مَنَعُوهُ" رواه البزار ورجاله ثقات .

4511. Hz. Âişe dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sizlerin herhangi birinizin bir ip alıp (hamallık veya başka bir şeyle geçimini sağlayacak bir iş yaparak kazandığı parayı) yemesi ve onu tasadduk etmesi, insanlar versinler veya vermesinler fark etmez dilenmesinden daha hayırlıdır."[2]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٥١٢ - و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، " أَنَّ رَجُلَيْنِ أَتَيَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلاهُ فَقَالَ : اذْهَبَا إِلَى هَذِهِ الشُّعُوبَ فَاحْتَطِبَا فَبِيعَاهُ فَذَهَبَا فَاحْتَطَبَا ثُمَّ جَاءَا فَبَاعَا فَأَصَابَا طَعَاماً ثُمَّ ذَهَبَا فَاحْتَطَبَا أَيْضاً فَجَاءَا فَلَمْ يَزَالاَ حَتَّى ابْتَاعَا ثَوبَيْنَ ثُمَّ ابْتَاعَا حِمَارَيْنِ فَقَالاَ : قَدْ بَارَكَ اللهُ لَنَا فِي أَمْرِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " رواه البزار، وفيه: بشر بن حرب ،وفيه كلام وقد وثق .

4512. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre iki kişi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelerek ondan dilendiler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara: *"Şu ağaçlık bölgeye gidip odun toplayın. Daha sonra da onları satın"* buyurması üzerine bu iki adam gidip odun toplayıp, bu odunları sattıktan sonra parasıyla yiyecek aldılar. Daha sonra tekrar odun toplayıp satınca bu defa da kendilerine elbise; daha sonra da iki eşek alınca dediler ki: "Yüce Allah, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in tavsiye ettiği işte bizlere bereket ihsan eyledi."

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1913), Taberânî, *M. el-Kebîr* (12257)

[2] Bezzâr, *Müsned* (912)

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Bişr b. Harb şâibelidir; ancak diğer bir yandan da güvenilir sayılmıştır.

٤٥١٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَبِيبٍ ، قَالَ : ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، قَالَ : وَجَدْتُ فِي كِتَابِ أَبِي بِخَطِّهِ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ ، عَنْ أَبِيهِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ ، قَالَ : " كَانَتْ لِي عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِدَةٌ ، فَلَمَّا فُتِحَتْ قُرَيْظَةُ جِئْتُ لِيُنْجِزَ لِي مَا وَعَدَنِي فَسَمِعْتُهُ ، يَقُولُ : مَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ ، وَمَنْ يَقْنَعْ يُقْنِعْهُ اللَّهُ ، فَقُلْتُ فِي نَفْسِي : لَا جَرَمَ لَا أَسْأَلُهُ شَيْئًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " رواه البزار, وأبو سلمة قيل : إنه لم يسمع من أبيه .

4513. Ebû Seleme b. Abdirrahman, babasından bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in bana birtakım vaatleri olmuştu. Kurayza fethedilince vaatlerini gerçekleştirmesi için Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelmiştim. Onun şöyle buyurduğunu duydum:

"Her kim ihtiyacı olduğu halde bundan elini çekerse Allah da onun bu eksiğini giderir. Kim kanaatkâr davranırsa Allah da onu takviye eder." Bunun üzerine ben de kendi kendime: "Zararı yok. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den hiçbir şey istemeyeceğim" dedim.[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Denildiğine göre isnâdında yer alan Ebû Seleme, babasından hadis duymamıştır.

٤٥١٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ أَبِي سَمِينَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ ذَكْوَانَ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَنْ سَأَلَ مَسْأَلَةً عَنْ ظَهْرِ غِنًى اسْتَكْثَرَ بِهَا مِنْ رَضْفِ جَهَنَّمَ . قَالُوا مَا ظَهْرُ غِنًى قَالَ عَشَاءُ لَيْلَةٍ "

رواه عبد الله بن أحمد والطبراني في الأوسط, وفي إسنادهما: الحسن بن ذكوان, عن حبيب بن أبي ثابت . والحسن وإن أخرج له البخاري فقد ضعفه غير واحد, ولم يسمعه من حبيب , بينهما عمرو بن خالد الواسطي كما حكاه ابن عدي في الكامل عن ابن صاعد, وعمرو بن خالد : كذبه أحمد وابن معين والدارقطني .

4514. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her kim ihtiyacı olmadığı halde dilenirse, bu sebeple cehennemin közlerini arttırır."* Ashâb: "Peki ihtiyacın miktarı nedir?" diye

[1] Bezzâr, *Müsned* (914)

sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap verdi: *"Akşam yemeği olan kişi ihtiyaç sahibi değildir."*[1]

★Hadisi, Abdullah b. Ahmed ile Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Bu hadis, Hasan b. Zekvân'ın Habîb b. Ebî Sâbit'ten rivayetiyle gelmiştir. Hasan'ın hadislerini Buhârî de rivayet etmişse de onun dışında birden fazla kişi bu şahsın zayıf olduğunu belirtmişlerdir. Üstelik bu hadisi Habîb'den duyması da söz konusu değildir. Zira İbn Adiy, *el-Kâmil*'de İbn Sâid'den naklen bu iki ravi arasında Amr b. Hâlid isimli bir ravinin bulunduğunu belirtmiştir ki, Ahmed, İbn Maîn ve Dârekutnî de Amr'ın yalancı olduğunu söylemişlerdir.

٤٥١٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَقَدْ سَمِعْتُ فُلاَنًا وَفُلاَنًا يُحْسِنَانِ الثَّنَاءَ يَذْكُرَانِ أَنَّكَ أَعْطَيْتَهُمَا دِينَارَيْنِ. قَالَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لَكِنَّ وَاللَّهِ فُلاَنًا مَا هُوَ كَذَلِكَ لَقَدْ أَعْطَيْتُهُ مِنْ عَشَرَةٍ إِلَى مِائَةٍ فَما يَقُولُ ذَاكَ مَا وَاللَّهِ إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيُخْرِجُ مَسْأَلَتَهُ مِنْ عِنْدِي يَتَأَبَّطُهَا يَعْنِي تَكُونُ تَحْتَ إِبْطِهِ يَعْنِي نَاراً . قَالَ قَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لِمَ تُعْطِيهَا إِيَّاهُمْ قَالَ فَمَا أَصْنَعُ يَأْبَوْنَ إِلاَّ ذَاكَ وَيَأْبَى اللَّهُ لِيَ الْبُخْلَ " وفي رواية : " لقد أعطيته ما بين العشرة إلى المائة أو قال المائتين " رواه أحمد وأبو يعلى والبزار بنحوه, ورجال أحمد رجال الصحيح .

4515. Ebû Saîd el-Hudrî anlatıyor: Hz. Ömer: "Ya Resûlallah! Falanca ve falancaya iki dinar verdiğin için övgü ve minnettarlıklarını ifade ettiklerini işittim" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Doğrudur ancak bu falancanın dediği gibi değildir. Kendisine on ila yüz dinar arasında bir miktar verdim; ama demek ki bunu söylemiyor! Şunu iyi bilin ki ve buna yemin de ediyorum; sizden biriniz istediği bir dünyalığı koltuklayıp ta (onu benden tahsil ederek) yanımdan ayrılıyorsa o, aslında ateşi koltuklamıştır."

Bunun üzerine Hz. Ömer: "Ya Resûlallah! O halde onu onlara ne diye veriyorsun ki?" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki:

"Ne yapabilirim? İlla da istiyorlar. Allah benim cömert olmamı murad ediyor."

Başka bir rivayette ise şöyle buyurmuştur:*"Kendisine on ila yüz dinar veya iki yüz dinar arasında bir miktar verdim. Ne yapabilirim? İlle de istiyorlar. Allah da benim cömert olmamı murad ediyor."*[2]

---

[1] İbnu'l-Cevzî, *el-İlelu'l-mutenâhiye* (829): "Bu hadis sahih değildir." Ahmed, *Müsned* (1252)

[2] Ahmed, *Müsned* (3/4), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1327), Bezzâr, *Müsned* (924).

★Hadisi, İmam Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٥١٦ - وَعَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قال : دَخَلَ رَجُلانِ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يسألانه في شيء فَأَعَانَهُمَا بِدِينَارَيْنِ ، فَخَرَجَا فَإِذَا هُمَا يُثْنِيَانِ خَيراً فَدَخَلْتُ عَلَيْهِ فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللهِ رَأَيْتُ فُلاناً وَفَلاناً خَرَجَا مِنْ عِنْدِكَ يُثْنِيَانِ خَيْراً قَالَ : " لَكِنَّ فُلاناً مَا يَقُولُ ذَلِكَ وَقَدْ أَعْطَيْتُه مَا بَيْنَ عَشَرَةٍ إِلَى مِائَة فَمَا يَقُولُ ذَلِكَ ؟ وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَخْرُجُ بِصَدَقَتِهِ مِنْ عِنْدِي مُتَأَبِّطَهَا وَإِنَّمَا هِيَ لَهُ نَارٌ " . قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ تُعْطِيه وَقَدْ عَلِمْتَ أَنَّهَا لَهُ نَارٌ ؟ قَالَ فَمَا أَصْنَعُ؟ يَأْتُونِي يَسْأَلُونِي وَيَأْبَى اللَّهُ عَزَّ و جلَّ لِيَ الْبُخْلَ

قلت : في الصحيح بعضه رواه أبو يعلى في الكبير, ورجاله ثقات .

4516. Hz. Ömer anlatıyor: İki adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelip bir takım ihtiyaçlarını kendisine bildirince onlara yardım olarak iki dinar verdi. Bunun üzerine bu ikisi dışarıya çıktıklarında övgülerde bulunmaya başlayınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek: "Ya Resûlallah! Falanca ve filancayı gördüm. Senin yanından ayrıldıktan sonra övgülerde bulunuyorlardı" dedim. Bunun üzerine buyurdu ki: *"Ancak falanca benden aldığı on ila yüz dinar arası miktar için bir şey demiyor. Onun hakkında ne diyor bakalım? Bir kişi sadakasını/ zekâtını alıp ta onu koltuklayıp çıkarsa ateşi koltuklamış demektir."* Hz. Ömer: "Ya Resûlallah! Madem ki bunları biliyorsun, o halde ne diye onlara veriyorsun?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ne yapabilirim? Israrla istiyorlar. Allah da benim cömert olmamı istiyor."*[1]

★Derim ki: *Sahîh*'te bir bölümü vardır.

Hadisi Ebû Ya'lâ, *el-Müsnedu'l-Kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir

٤٥١٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَجُلٍ مِنْ مُزَيْنَةَ أَنَّهُ قَالَتْ لَهُ أُمُّهُ أَلاَ تَنْطَلِقُ فَتَسْأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا يَسْأَلُهُ النَّاسُ فَانْطَلَقْتُ أَسْأَلُهُ فَوَجَدْتُهُ قَائِماً يَخْطُبُ وَهُوَ يَقُولُ " مَنِ اسْتَعَفَّ أَعَفَّهُ اللَّهُ وَمَنِ اسْتَغْنَى أَغْنَاهُ اللَّهُ وَمَنْ سَأَلَ النَّاسَ وَلَهُ عِدْلُ خَمْسِ أَوَاقٍ فَقَدْ سَأَلَ إِلْحَافاً " . فَقُلْتُ بَيْنِي وَبَيْنَ نَفْسِي لَنَاقَةٌ

[1] Bezzâr, *Müsned* (925)

لَهُ هِيَ خَيْرٌ مِنْ خَمْسِ أَوَاقٍ وَلِغُلاَمِهِ نَاقَةٌ أُخْرَى هِيَ خَيْرٌ مِنْ خَمْسِ أَوَاقٍ فَرَجَعْتُ وَلَمْ أَسْأَلْهُ. رواه أحمد ,ورجاله رجال الصحيح .

4517. Abdülhamîd b. Câfer, babasından, o da Muzeyne'den bir adamdan bildiriyor: Bu adamın annesi ona şöyle demiştir: "Hadi bakalım, biz de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gidip insanların istediği/dilendiği gibi (ihtiyacımız olan bazı şeyleri) isteyelim." Bunun üzerine ben de O'ndan bir takım isteklerde bulunmak üzere gidince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ayakta durmuş şöyle bir hutbe okuduğunu gördüm/işittim:

"Her kim ihtiyacını arzetmezse Allah da ona bu konuda yardımcı olur. Kim tok gözlü olursa Allah da onu doyurur. Kim isterse/dilenirse ona beş ukiyye verilir. Ancak bu kişi bunu haksız yere almıştır." Bunları duyunca kendi kendime dedim ki: "Benim bir devem (var ve bununla yetinmem haksız yere almış olabileceğim) beş ukiyyeden daha hayırlıdır. Annemin de aynı şekilde bir devesi (var ve bununla yetinmesi haksız yere almış olabileceği) beş ukiyyeden daha hayırlıdır." Böylece hiçbir şey istemeden geri döndüm.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٥١٨ – حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْوَلِيدِ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنِ الْعَلاءِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ . ح وَسُهَيْلٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَفْتَحُ أَحَدُكُمْ عَلَى نَفْسِهِ بَابَ مَسْأَلَةٍ إِلا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَابَ فَقْرٍ "

رواه أبو يعلى من رواية محمد بن عبد الرحمن, عن سهيل والعلاء و لم أعرفه .

4518. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hiçbiriniz kendisine dilencilik kapısını açmasın; yoksa Allah da ona fakirlik kapısını açar."* [2]

★Hadisi *Ebû Ya'lâ,* Muhammed b. Abdirrahman kanalıyla Süheyl ve Alâ tarikiyle rivayet etmiştir. Ancak Alâ'nın kim olduğunu bilmiyorum.

[1] Ahmed, *Müsned* (4/138)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6691). Bunun sahih bir isnâdı vardır; *Müsnedü'ş-Şihab* (821-2)

٤٥١٩ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيُّ ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ، عَنْ عَمْرٍو ، قَالَ حَمَّادٌ : وَلَيْثٌ ، عَنْ عَمْرٍو ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، يَرْفَعُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لا تُلْحِفُوا بِالْمَسْأَلَةِ ، فَإِنَّهُ مَنْ يَسْتَخْرِجُ مِنَّا بِهَا شَيْئًا لا يُبَارَكُ لَهُ فِيهِ " رواه أبو يعلى، ورجاله رجال الصحيح .

4519. Abdullah b. Ömer, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şöyle rivayet etmiştir: *"Bir şeyi ısrarla istemeyiniz. Israr sonucu eline bir şeyler geçiren kişi onun bereketini göremez."*[1]

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٥٢٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنِى الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنِى عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ قَالَ حَدَّثَنِى رَبِيعَةُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنِى أَبُو كَبْشَةَ السَّلُولِىُّ أَنَّهُ سَمِعَ سَهْلَ ابْنَ الْحَنْظَلِيَّةِ الأَنْصَارِىَّ صَاحِبَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ عُيَيْنَةَ وَالأَقْرَعَ سَأَلاَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئاً فَأَمَرَ مُعَاوِيَةَ أَنْ يَكْتُبَ بِهِ لَهُمَا فَفَعَلَ وَخَتَمَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَمَرَ بِدَفْعِهِ إِلَيْهِمَا فَأَمَّا عُيَيْنَةُ فَقَالَ مَا فِيهِ قَالَ فِيهِ الَّذِى أُمِرْتُ بِهِ. فَقَبَّلَهُ وَعَقَدَهُ فِى عِمَامَتِهِ وَكَانَ أَحْلَمَ الرَّجُلَيْنِ وَأَمَّا الأَقْرَعُ فَقَالَ أَحْمِلُ صَحِيفَةً لاَ أَدْرِى مَا فِيهَا كَصَحِيفَةِ الْمُتَلَمِّسِ. فَأَخْبَرَ مُعَاوِيَةُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَوْلِهِمَا وَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى حَاجَةٍ فَمَرَّ بِبَعِيرٍ مُنَاخٍ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ ثُمَّ مَرَّ بِهِ آخِرَ النَّهَارِ وَهُوَ عَلَى حَالِهِ فَقَالَ " أَيْنَ صَاحِبُ هَذَا الْبَعِيرِ . فَابْتُغِىَ فَلَمْ يُوجَدْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اتَّقُوا اللَّهَ فِى هَذِهِ الْبَهَائِمِ ارْكَبُوهَا صِحَاحاً وَارْكَبُوهَا سِمَاناً كَالْمُتَسَخِّطِ آنفاً إِنَّهُ مَنْ سَأَلَ وَعِنْدَهُ مَا يُغْنِيهِ فَإِنَّمَا يَسْتَكْثِرُ مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ . قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا يُغْنِيهِ قَالَ مَا يُغَدِّيهِ أَوْ يُعَشِّيهِ "

قلت : رواه أبو داود باختصار وجعل أن الذي قال : أَحْمِلُ صَحِيفَةً كَصَحِيفَةِ الْمُتَلَمِّسِ هو عُيَيْنَةُ على العكس من هذا. رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4520. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashabından Ensar'dan Sehl b. el-Hanzala'dan rivayet edildiğine göre Uyeyne ve Akra', Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den bir şey istediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de Muaviye'ye onların isteklerini yazmasını emretti. Kendisi de bu yazıyı mühürledi. Muâviye'ye bu fermanı o iki kişiye (gidip beytulmaldan yazılmış olan ihtiyaçlarını alabilmeleri için) vermesini emretti. Bunun üzerine Uyeyne: "Onda ne yazılı?" diye sorunca

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (5628)

Muâviye: "Yazmayı emrolunduğum şey yazılıdır" karşılığını verdi. O da alıp bu yazıyı sarığının arasına sıkıştırdı. Uyeyne diğerinden daha bilgeydi. Akra' ise şöyle dedi: "Mütelemmis gibi içinde ne yazıldığını bilmediğim bir yazıyı mı taşıyacağım (hayır)"

Bunun üzerine Muâviye, ikisinin de tepkilerini Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e haber verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir ihtiyacından dolayı giderken Mescid'in önüne çekilip çökertilmiş bir deve gördü. Daha sonra gün batımında yine aynı deveyi aynı vaziyette görünce: *"Bunun sahibi nerede?"* diye sordu. Devenin sahibi aranmasına rağmen bir türlü bulunamayınca şöyle buyurdu:

"Şu develer konusunda Allah'dan sakının. Onlara sağlıklıyken binin. Onlara semizken binin. -Kızgın bir tavırla:- *Şunu da iyi bilin ki, kendine yetecek şeye sahip olanın, bunun üzerine bir şey istemesi cehennem közlerini çoğaltmasıdır."* Dediler ki: "Ya Resûlallah! Yetecek şey nedir?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişiyi öğle veya akşam yemeğinde doyuracak/yetecek şeydir"* buyurdu.[1]

Derim ki: Ebû Dâvûd bunu kısa metinle rivayet etmiştir. Ancak onun rivayetinde "Mütelemmis gibi, içinde ne yazıldığını bilmediğim bir yazıyı mı taşıyacağım?" sözünü Akra' değil de Uyeyne söylemiştir.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٥٢١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ إِسْحَاقَ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ مُطَرِّفَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ يُحَدِّثُ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَانَ بِالْكُوفَةِ أَمِيرٌ قَالَ فَخَطَبَ يَوْماً فَقَالَ" إِنَّ فِى إِعْطَاءِ هَذَا الْمَالِ فِتْنَةً وَفِى إِمْسَاكِهِ فِتْنَةً وَبِذَلِكَ قَامَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى خُطْبَتِهِ حَتَّى فَرَغَ ثُمَّ نَزَلَ"

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4521. Mutarrif b. Abdillah b. eş-Şıhhîr'in, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in Kufe'de vali olan ashâbından birinden bildirdiğine göre bu kişi hutbede:

"Şu çok iyi bilinmelidir ki bu malın (zekatının) verilmesi de, verilmeyip tutulması da fitnedir; zor bir imtihandır. İşte bundan dolayı vefat edinceye kadar bunu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ifa etmiştir" dedikten sonra hutbesini bitirdi ve aşağı indi.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/180)

٤٥٢٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ مَعْدَانَ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ ثَوْبَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَنْ سَأَلَ مَسْأَلَةً وَهُوَ عَنْهَا غَنِيٌّ كَانَتْ شَيْنًا فِي وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ" رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير, ورجال أحمد رجال الصحيح .

4522. Sevbân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Her kim ihtiyacı olmadığı halde bir şey isterse o şey, kıyamet günü onun için bir utanç vesilesi olacaktır."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed ve Bezzâr ile *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ahmed'in Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٥٢٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا أَبُو الأَشْهَبِ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَسْأَلَةُ الْغَنِيِّ شَيْنٌ فِي وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه أحمد والبزار وزاد : " وَمَسْأَلَةُ الْغَنِيِّ نَارٌ إِنْ أَعْطَى قَلِيلًا فَقَلِيلٌ ، وَإِنْ أَعْطَى كَثِيرًا فَكَثِيرٌ "

والطبراني في الكبير والأوسط, ورجال أحمد رجال الصحيح .

4523. İmrân b. Husayn dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İhtiyacı olmayanın istemesi/dilenmesi, kıyamet günü yüzünde leke (olmasına sebep) olacaktır."*

★Hadisi, İmam Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir. Ancak Bezzâr şunu ilave etmiştir: *"İhtiyacı olmayanın istemesi/dilenmesi, ateşe eş değerdir. Kendisine verilen şey az ise ateşi de az, çok ise ateşi de çok olacaktır."*

Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ahmed'in ricâli *Sahîh* ricâlidir.

٤٥٢٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " الْمَسْأَلَةُ كُدُوحٌ فِي وَجْهِ صَاحِبِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ شَاءَ فَلْيَسْتَبْقِ عَلَى وَجْهِهِ وَأَهْوَنُ الْمَسْأَلَةِ مَسْأَلَةُ ذِي الرَّحِمِ تَسْأَلُهُ فِي حَاجَةٍ وَخَيْرُ الْمَسْأَلَةِ الْمَسْأَلَةُ عَنْ ظَهْرِ غِنًى وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ " رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/281), Taberânî, *M. el-Kebîr* (1407), Bezzâr, *Müsned* (923), isnâdı hasendir.

4524. Abdullah b. Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim:

"Dilenmek, kıyamet günü, dilenenin yüzünde yara izi olarak kendini gösterecektir. Kim, bunun yüzünde kalmasını ister ki?! Şayet gerçekten ihtiyaç varsa en doğru olan bunun akrabadan istenmesidir. Kişinin yapacağı en güzel yardım da minnetsiz olarak ve kendi ihtiyacının fazlasından yapılandır. Yardıma, en yakın akrabalarınızdan başlayın." [1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ricâlidir.

٤٥٢٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، قَالَ : نَا أَبِي ، قَالَ : وَجَدْتُ فِي كِتَابِ أَبِي ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ حَمَّادِ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ ، عَنْ مُجَالِدٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ سَأَلَ وَهُوَ غَنِيٌّ عَنِ الْمَسْأَلَةِ يُحْشَرُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَهِيَ خُمُوشٌ فِي وَجْهِهِ "

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله موثقون .

4525. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"İhtiyacı olmadığı halde isteyen, dilenen kişi, kıyamet günü yüzü tırmalanmış/yaralanmış olarak diriltilir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٥٢٦ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا أَبُو غَسَّانَ مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، ثنا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ حَبَشِيِّ بْنِ جُنَادَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ سَأَلَ مِنْ غَيْرِ فَقْرٍ فَكَأَنَّمَا يَأْكُلُ الْجَمْرَ "

4526. Habeşî b. Cunâde dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim: *"Fakir/muhtaç olmadığı halde isteyen kişi, atey koru yemiş gibidir."*[2]

٤٥٢٧ – وفي رواية أخرى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ ، ثنا أَبِي ، ثنا أَبُو حَمْزَةَ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ حَبَشِيِّ بْنِ جُنَادَةَ السَّلُولِيِّ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ سَأَلَ النَّاسَ فِي غَيْرِ مُصِيبَةِ حَاجَتِهِ فَكَأَنَّمَا يَلْتَقِمُ الرَّضْفَةَ "

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5680).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (3506), Ahmed, *Müsned* (4/165)

رواهما الطبراني في الكبير, ورجال الأولى رجال الصحيح, وفي إسناد الرواية الأخرى: جابر الجعفي, وفيه كلام
وقد وثقه الثوري وشعبة.

4527. Başka bir rivayette ise: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle dediğini işittim: *"Kahredici bir felaket (kıtlık vs.) olmaksızın insanlardan bir şey isteyen ateş közü yutmuş gibidir."* [1]

★Bu ikisini Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Birince rivayetin ricâli, *Sahîh* ricâlidir. İkinci rivayetin isnadında bulunan Câfer şâibelidir; ancak Sevrî ve Şu'be tarafından güvenilir sayılmıştır.

٤٥٢٨ – وعَنْ مَسْعُودِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ، صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " لا يَزَالُ الْعَبْدُ يَسْأَلُ وَهُوَ غَنِيٌّ حَتَّى يَخْلِقَ وَجْهَهُ ، فَمَا يَكُونُ لَهُ عِنْدَ اللّهِ وَجْهٌ "

رواه البزار والطبراني في الكبير,وفيه: محمد بن أبي ليلى, وفيه كلام.

4528. Mes'ûd b. Amr, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şöyle rivayet etmiştir:

"İhtiyacı olmadığı halde dilenmeye devam eden kul, yeniden yaratılınca Allah katında yüzü bulunmayacaktır (yüzsüz yaratılacaktır.)"

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr'de* rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ebî Leylâ şâibelidir.

٤٥٢٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ ، نَا أَبُو الأَشْعَثِ ، نَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ خِرَاشٍ ، عَنِ الْعَوَّامِ بْنِ حَوْشَبٍ ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللّهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَصْلُحُ الْمَسْأَلَةُ لِغَنِيٍّ ، إِلا مِنْ ذِي رَحِمٍ أَوْ سُلْطَانٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الله بن خراش, وثقه ابن حبان وضعفه جماعة , وله عند أبي داود والترمذي والنسائي من رواية زيد بن عقبة عنه : " الْمَسْأَلَةُ كَدٌّ يَكُدُّ بِهَا الرَّجُلُ وَجْهَهُ ، إِلَّا أَنْ يَسْأَلَ الرَّجُلُ سُلْطَانًا ، أَوْ فِي أَمْرٍ لَا بُدَّ مِنْهُ " .

4529. Semure b. Cundub'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Zenginin, yakın akraba veya validen başkasından istemesi uygun değildir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Hirâş, İbn Hibbân tarafından güvenilir addedilmiştir. Ancak bir grup ise onun hakkında zayıftır demiştir. Bunun, Ebû Dâvûd, Tirmizî ve Nesâî'de Zeyd b. Ukbe kanalıyla gelen bir hadisi vardır ki ibaresi şöyledir: *"İstemek/ dilenmek yıpranmadır. Kişi,*

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (3505)

bundan dolayı yüzünü yıpratır. Ancak sultandan veya mutlaka gerekli olan bir şeyden dolayı istemek bunun dışındadır."

٤٥٣٠ - و عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَتْ : قُلْتُ لَهُ : مَا لَكَ لاَ تَطْلُبُهُ كَمَا يَطْلُبُ فُلانٌ وَفُلانٌ ؟ قَالَ : إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ وَرَاءَكُمْ عَقَبَةً كَؤُوداً لاَ يَجُوزُهَا الْمُثْقِلُونَ فَأَنَا أُحِبُّ أَنْ أَتَخَفَّفَ لِتِلْكَ الْعَقَبَةِ "

رواه الطبراني في الكبير، ورجاله ثقات .

4530. Ümmü'd-Derdâ, kocası Ebu'd-Derdâ'yı kasd ederek: Kocama dedim ki: "Neden sen de falancalar gibi istekte bulunmuyorsun?" Cevaben şöyle söyledi: Ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Arkanızda, yükü ağır olanların aşamayacağı sarp bir tümsek var. Ben onu aşabilmek için hafiflemeyi yeğliyorum."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir

٤٥٣١ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، وَالْعَبَّاسُ بْنُ حَمْدَانَ الْحَنَفِيُّ الأَصْبَهَانِيُّ ، قَالا : ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمُنْذِرِ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ ، قَالَ : جَاءَ مَالٌ مِنَ الْبَحْرَيْنِ ، فَدَعَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَبَّاسَ فَحَفَنَ لَهُ ، فَقَالَ : " أَزِيدُكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، فَحَفَنَ لَهُ ، ثُمَّ قَالَ : أَزِيدُكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، فَحَفَنَ لَهُ ، ثُمَّ قَالَ : أَزِيدُكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، فَحَفَنَ لَهُ ، ثُمَّ قَالَ : أَزِيدُكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : أَبْقِ لِمَنْ بَعْدَكَ ، ثُمَّ دَعَانِي فَحَفَنَ لِي ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، خَيْرٌ لِي أَوْ شَرٌّ لِي ؟ قَالَ : لا بَلْ شَرٌّ لَكَ ، فَرَدَدْتُ عَلَيْهِ مَا أَعْطَانِي ، ثُمَّ قُلْتُ : لا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لا أَقْبَلُ مِنْ أَحَدٍ عَطِيَّةً بَعْدَكَ ، قَالَ مُحَمَّدٌ : قَالَ حَكِيمٌ : فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، ادْعُ اللَّهَ أَنْ يُبَارِكَ لِي ، قَالَ : اللَّهُمَّ بَارِكْ فِي صَفْقَةِ يَدِهِ "

قلت : لحكيم حديث غير هذا في الصحيح . رواه الطبراني في الكبير .

4531. Hakîm b. Hizâm anlatıyor: Bahreyn'den birtakım mallar gelince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Abbâs'ı çağırdı ve o maldan avuçlayıp ona verdikten sonra: *"Fazlasını ister misin?"* diye sordu. O da: "Evet" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tekrar avucunu doldurup: *"Fazlasını ister misin?"* diye sordu. O da tekrar: "Evet" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bu defa: *"Kendinden sonrakilere bırak"* buyurdu. Daha sonra da beni çağırıp bu sefer benim için avuçladı ve: *"Fazlasını ister misin?"* diye sordu. Bunun üzerine ben de kendisine: "Ya Resûlallah! Bu benim için hayırlı mıdır, hayırsız mıdır?" diye sorunca

buyurdu ki: *"Bilakis hayırsızdır."* Bunun üzerine ben de bana verdiklerini kendisine iade edip dedim ki: "Hayır, istemiyorum ve canımı elinde tutan Allah'a yemin olsun ki bundan sonra hiç kimseden ihsan kabul etmeyeceğim."

Muhammed (b. Sîrîn) ekledi: Hakîm dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e: "Ya Resûlallah! Allah'a benim için dua buyursanız da bana bereket ihsan eylese" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Ya Rab! Sen onun emeğini bereketli eyle."*

Derim ki: *Sahîh*'te, Hakîm'e ait bu konuda bundan başka bir hadis vardır.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.

٤٥٣٢ – وله عنده في رواية أخرى حَدَّثَنَا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَزْدِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، ح وَحَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى ، ح وَحَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمَّارُ ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ ، قَالَ شُعَيْبٌ ثنا اللَّيْثُ ، وَقَالَ أَبُو الْوَلِيدِ ثنا لَيْثُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خَالِدِ بْنِ حِزَامٍ ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ ، أَنَّهُ أَعَانَ بِفَرَسَيْنِ يَوْمَ حُنَيْنٍ فَأُصِيبَا ، فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ فَرَسَيَّ قَدْ أُصِيبَا ، فَعَوِّضْنِي ، فَأَعْطَاهُ ، فَاسْتَزَادَهُ فَزَادَهُ ، ثُمَّ اسْتَزَادَهُ فَزَادَهُ

وفي الأول: إسماعيل بن مسلم ,وفيه كلام كثير, وقد قيل فيه : أنه صدوق يهم ,

4532. Taberânî'nin *M. el-Kebîr*'de aynı kişiden naklettiği başka bir rivayette ise:

Hakîm, Huneyn savaşında iki at yardımında bulunmuş; ancak her iki at ta telef olmuştu. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelerek: "Ya Resûlallah! İki atım da telef oldu; bunların yerine bana bir şey ver" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de ona birşeyler verdi. O da daha fazlasını isteyince verdi. Yine daha fazlasını istedi; O da verdi.

★Birince rivayette İsmâîl b. Müslim vardır ki çok şâibelidir. Ancak aynı zamanda "Doğru sözlü olması yanında yanılırdı" denilmiştir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (13136)

(بَابُ فِي الْيَدِ الْعُلْيَا وَمَنْ أَحَقُّ بِالصِّلَةِ)

Üstün (Veren) El ve Akrabalık Bağlarında Gözetilmeye Daha Layık Olanlar

٤٥٣٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ قَرَأْتُ عَلَى أَبِي حَدَّثَكُمُ الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ أَخْبَرَنَا الْهَجَرِيُّ عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم" الأَيْدِى ثَلاَثَةٌ فَيَدُ اللَّهِ الْعُلْيَا وَيَدُ الْمُعْطِى الَّتِى تَلِيهَا وَيَدُ السَّائِلِ السُّفْلَى "

رواه أحمد وأبو يعلى, وزاد : " ويد السائل السفلى إلى يوم القيامة فاستعف عن السؤال وعن المسألة ما استطعت فإن أعطيت شيئا أو قال : خيرا فلير عليك وابدأ بمن تعول وارضخ من الفضل ولا تلام على العفاف " . ورجاله موثقون .

4533. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Üç çeşit el vardır. Allah'ın yüce/yüksek eli ve onu takip eden verenin/hayır sahibinin eli ve son olarak ta alan düşük/alçak el."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ fazladan şu ibareyi vermektedir: *"İsteyenin eli, kıyamete kadar alçak/altta/alan el olacaktır. Dilenmekten/ başkalarından bir şeyler istemekten elinden geldiğince kaçın. Şayet (Allah tarafından) sana bir ihsanda veya hayırda bulunulursa bu, her halinden belli olsun, anlaşılsın (zenginsen fakir gibi davranma, dağıtmasını da bil) Bunun için sana en yakın olanlardan başla. Az da olsa sana ihsan edilen malının fazlasından başkalarına ihsanda bulun. Kanaatkâr olursan onure olursun."* Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٥٣٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ سِمَاكِ بْنِ الْفَضْلِ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ" الْيَدُ الْمُعْطِيَةُ خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى "

رواه أحمد والبزار والطبراني في الأوسط والكبير, إلا أنه قال : عن عطية : أَنَّهُ قَدِمَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي وَفْدِ ثَقِيفٍ ، فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِيمَا ذَكَرُوا لَهُ أَنْ سَأَلُوهُ ، فَقَالَ لَهُمْ : " هَلْ قَدِمَ مَعَكُمْ أَحَدٌ غَيْرُكُمْ " ؟ قَالُوا : نَعَمْ ، مَعَنَا فَتًى مِنَّا خَلَّفْنَاهُ فِي رِحَالِنَا ، فَأَرْسَلُوا إِلَيَّ ، فَلَمَّا دَخَلْتُ عَلَيْهِ وَهُمْ عِنْدَهُ اسْتَقْبَلَنِي فَقَالَ : " إِنَّ الْيَدَ الْمُنْطِيَةَ هِيَ الْعُلْيَا ، وَإِنَّ السَّائِلَةَ هِيَ السُّفْلَى ، فَمَا اسْتَغْنَيْتَ فَلَا تَسْأَلْ ، فَإِنَّ مَالَ اللَّهِ لَمَسْئُولٌ وَمُعْطًى " . فكلمني رسول الله صلى الله عليه و سلم بلغتي . ورجال أحمد ثقات .

[1] Ahmed, *Müsned* (4261), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (5125). Hadisin sahih şahitleri vardır.

4534. Atiyye dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim: "*Veren el, alan elden üstündür.*"[1]

★Hadisi Bezzâr ve İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş, bir de şunları söylemiştir: Atiyye'nin bildirdiğine göre kendisi, kavmini temsil eden bir heyetle beraber Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in huzuruna çıktıklarında Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizin dışınızda kimse, sizinle geldi mi?"* diye sorunca: "Evet, yanımızda bir genç daha var; ancak, kendisini bineklerimize bakması için orada bıraktık" demişler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Onu çağırın"* buyurmuş. Onun huzuruna alındığımda kavmimin temsilcileri de yanındaydı ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yüksek/üstün olan el, veren eldir. Alçak/düşük olan el ise, isteyen eldir. Elinden geldiğince isteme! Allah'ın malı istenmiş ve verilmiştir."* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) benimle kendi dilimle (aksanımla) konuştu.

Ahmed'in ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٥٣٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَنْبَأَنَا الْمَسْعُودِىُّ عَنْ إِيَادِ بْنِ لَقِيطٍ عَنْ أَبِى رِمْثَةَ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِىَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَخْطُبُ وَيَقُولُ " يَدُ الْمُعْطِى الْعُلْيَا أُمَّكَ وَأَبَاكَ وَأُخْتَكَ وَأَخَاكَ وَأَدْنَاكَ فَأَدْنَاكَ " رواه احمد والطبراني في الكبير, وفيه: المسعودي, وهو ثقة ولكنه اختلط .

4535. Ebû Rimse dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına vard ğımda kendisi hutbede şunları söylüyordu: "*Üstün olan el, verenin elidir. Buna (almaya) en layık olanı da ilk önce annen, daha sonra baban, kız kardeşin, erkek kardeşin ve bu şekilde en yakınların...*"[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mes'ûdî güvenilirdir; ancak âhir ömründe bunamıştır.

٤٥٣٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يُونُسُ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الأَشْعَثِ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِى يَرْبُوعٍ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِىَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَمِعْتُهُ وَهُوَ يُكَلِّمُ النَّاسَ يَقُولُ " يَدُ الْمُعْطِى الْعُلْيَا أُمَّكَ وَأَبَاكَ وَأُخْتَكَ وَأَخَاكَ ثُمَّ أَدْنَاكَ أَدْنَاكَ " رواه احمد, ورجاله رجال الصحيح .

4536. Yerbû oğullarından bir adam dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gittiğimde şöyle buyurduğunu işittim:

"*Verenin eli, üstün olan eldir. Buna (almaya) en layık olanı da ilk önce annen, daha sonra baban, kız kardeşin, erkek kardeşin ve bu şekilde en yakınların...*"[3]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/226), Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/166-7), Bezzâr, *Müsned* (916), *es-Silsiletu'd-daîfe* (2/51).

[2] Ahmed, *Müsned* (7105), Taberânî, *M. el-Kebîr* (22/283). İsnâdı sahihtir.

[3] Ahmed, *Müsned* (4/64-5; 5/377).

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٥٣٧ - و عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ زَهْدَمٍ الْيَرْبُوعِيِّ أَنَّهُ انْتَهَى إِلى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَمِعَهُ يَقُولُ : يَدُ الْمُعْطِي الْعُلْيَا أُمَّكَ وَأَبَاكَ وَأُخْتَكَ فَأَخَاكَ وَ أَدْنَاكَ أَدْنَاكَ "

رواه البزار وذكر بأسانيد أخر عن الأسود بن ثعلبة قال مثله, ورجالهما ثقات ورجال الأول رجال الصحيح .

4537. Sa'lebe b. Zehdem el-Yerbûî, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına ulaştığında kendisinin şöyle dediğini işitmiş:

"Verenin eli, üstün olan eldir. Buna (almaya) en layık olanı da ilk önce annen, daha sonra baban, kız kardeşin, erkek kardeşin ve bu şekilde en yakınların..."[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir ve aynısını Esved b. Sa'lebe'den başka senetlerle de rivayet etmiştir. Her ikisinin ricâli güvenilir kimselerdir. Ayrıca birincisinin ricâli *Sahîh* ricâlidir.

٤٥٣٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى التَّمِيمِيُّ ، قَالَ : نَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : نَا اللَّيْثُ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلالٍ ، عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهَا ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى ، وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ "

رواه البزار ,عن محمد بن عبد الله التميمي, وهو ضعيف .

4538. Sa'd b. Ebî Vakkâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Veren el, alan elden üstündür. Vermeye sana en yakın olandan başla."

★Hadisi Bezzâr, Muhammed b. İsâ et-Temîmî kanalıyla rivayet etmiştir. Bu kişi zayıftır.

٤٥٣٩ - و عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى ، وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ رواه الطبراني في الكبير, وله طريق رجالها رجال الصحيح .

4539. Abdullah b. Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle dediğini işittim:

"Veren el, alan elden üstündür. Vermeye sana en yakın olandan başla."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Bunun dışında rivayet yolları da vardır. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (917,918), Taberânî, *M. el-Kebîr* (1384).

٤٥٤٠ - حَدَّثَنَا عُبَيْدٌ الْعِجْلِيُّ ، ثنا جُبَارَةُ بْنُ الْمُغَلِّسِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ شُعَيْبٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ ، عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ ، عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَدُ الْمُعْطِي الْعُلْيَا وَيَدُ الآخِذِ السُّفْلَى إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: حماد بن شعيب, وهو ضعيف .

4540. Râfi b. Hadîc'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kıyamete kadar, verenin eli üstün el, alanın eli ise alçak/düşük el olarak kalacaktır." [1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hammâd b. Şuayb zayıftır.

٤٥٤١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَاجِيَةَ , ثنا الْمُنْذِرُ بْنُ الْوَلِيدِ الْجَارُودِيُّ , ثنا أَبِي , ثنا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ , عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ , عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " خَيْرُ الصَّدَقَةِ مَا أَبْقَتْ غِنًى , وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى , وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :الحسن بن أبي جعفر الجفري, وفيه كلام .

4541. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sadakanın en hayırlısı, ihtiyacın dışındakinden yapılandır. Veren el, alan elden üstündür. Vermeye, sana en yakın olandan başla." [2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hasan b. Ebî Câfer el-Câferî şâibelidir.

٤٥٤٢ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا التُّسْتَرِيُّ ، ثنا أَزْهَرُ بْنُ مَرْوَانَ الرَّقَاشِيُّ ، ثنا عَبْدُ الأَعْلَى ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ ، وَسَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ ، أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى ، وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ أُمَّكَ وَأَبَاكَ فَأَدْنَاكَ أَدْنَاكَ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

4542. İmrân ve Semure b. Cundub, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu nakletmişlerdir:

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (4403)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12726). Ayrıca Ebû Sâlih zayıftır.

"Veren el, alan elden üstündür. Sana en yakın olandan başla. Buna en layık olanı da ilk önce annen, daha sonra baban ve daha az yakın olanlar..."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir

٤٥٤٣ – حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى ، وَلْيَبْدَأْ أَحَدُكُمْ بِمَنْ يَعُولُ ، خَيْرُ الصَّدَقَةِ مَا كَانَ عَنْ ظَهْرِ غِنًى ، وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللَّهُ ، وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ "

قلت : هو في الصحيح خلا قوله : " وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللَّهُ ، وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ ".

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4543. Hakîm b. Hizâm'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Veren el, alan elden üstündür. Vermeye, size en yakın olandan başlayın. Sadakanın en hayırlısı ihtiyacın dışındakinden yapılanıdır. Kim edepli ve tok gözlü olur ve bu şekilde davranırsa, Yüce Allah da onun tüm ihtiyaçlarını karşılar." [2]

Derim ki: *"Kim edepli ve tok gözlu olur ve bu şekilde davranırsa, Yüce Allah da onun tüm ihtiyaçlarını karşılar"* dışındaki metin *Sahîh*'te vardır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٥٤٤ – حدثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ ، وَخَلَفُ بْنُ عَمْرٍو الْعُكْبَرِيُّ ، قَالا : ثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ ، ثنا حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَرْمَلَةَ ، عَنْ عَدِيٍّ الْجُذَامِيِّ , أَنَّهُ لَقِيَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، كَانَتْ لِيَ امْرَأَتَانِ ، فَاقْتَتَلَتَا فَرَمَيْتُ إِحْدَاهُمَا فَقَتَلْتُهَا ، فَقَالَ : " اعْقِلْهَا وَلا تَرِثْهَا فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى نَاقَةٍ حَمْرَاءَ جَدْعَاءَ وَهُوَ يَقُولُ : يَا أَيُّهَا النَّاسُ ، تَعَلَّمُوا ، فَإِنَّمَا الأَيْدِي ثَلاثَةٌ : فَيَدُ اللَّهِ الْعُلْيَا ، وَيَدُ الْمُعْطِي الْوُسْطَى ، وَيَدُ الْمُعْطَى السُّفْلَى ، فَتَعَفَّفُوا وَلَوْ بِحُزَمِ الْحَطَبِ ، أَلا هَلْ بَلَّغْتُ ؟ أَلا هَلْ بَلَّغْتُ ؟ " رواه الطبراني في الكبير, وله طريق تأتي في الفرائض إن شاء الله ,وفيه: رجل لم يسم .

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/149).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (3091, 3092), Ahmed, *Müsned* (3/403, 434)

4544. Adiy el-Cuzâmî'nin bildirdiğine göre o, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile bir yolculuğunda karşılaşınca ona dedi ki: "Ya Resûlallah! Benim iki eşim vardı ve bunlar kavga etmişlerdi; ben de birisine ok attım ve maalesef onu öldürdüm." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Onun diyetini ver. Ona da varis olamazsın."*

Sanki Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in kırmızı, genç bir devenin üzerinde şunları söylediğini hala görür gibiyim: *"Ey insanlar! Şunu iyi belleyin ki, eller üç çeşittir. Allah'ın yüce eli, onun peşinden ortanca olan veren kişinin eli ve son olarak ta alan düşük el. Bir tutam odunla bile olsa istemekten (dilenmekten) sakının. Anlatma görevini ifa ettim mi? Anlatma görevini ifa ettim mi?"*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İnşallah Miraslar kitabında geleceği üzere bunun başka rivayet versiyonları vardır. İsnâdında ismi belirtilmeyen bir ravi mevcuttur.

(بَابٌ)

Bölüm

٤٥٤٥ – عَنْ عَائِشَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : "إِنَّ الدُّنْيَا حُلْوَةٌ خَضِرَةٌ فَمَنْ أَعْطَيْنَاهُ مِنْهَا شَيْئاً بِغَيْرِ طِيبِ نَفْسٍ كَانَ غَيْرَ مُبَارَكٌ لَهُ فِيهِ " رواه البزار ورجاله ثقات

4545. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Dünya, taze ve tatlıdır. Şayet birine isteğimiz dışında (onun aşırı isteği ve ısrarı üzerine) bir şey vermişse bu, onun için bereketli olmaz."[2]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir

٤٥٤٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى ، حَدَّثَنَا دَاوُدُ الْعَطَّارُ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ ، فَمَنْ أَخَذَهُ قَالَ يَحْيَى : ذَكَرَ شَيْئًا لا أَدْرِي مَا هُوَ بُورِكَ لَهُ فِيهِ ، وَرُبَّ مُتَخَوِّضٍ فِي مَالِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ فِيمَا اشْتَهَتْ نَفْسُهُ ، لَهُ النَّارُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه أبو يعلى، وفيه: داود العطار، وفيه كلام . قلت : وتأتي أحاديث نحو هذا في الزهد إن شاء الله .

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/110-111); Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6859). Ravileri güvenilir olsa da rivayet mürseldir.

[2] Bezzâr, *Müsned* (920). Başkaları Urve'den mürsel olarak rivayet ettiler.

4546. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bu dünya, malı taze ve tatlıdır. Aldığı bu malda ona bereket verilir. Allah ve Resûlullah'ın verdikleri mal, onların razı olmayacağı şekilde kendi arzuları doğrultusunda kullanan kişilere, kıyamet günü ateş olacaktır."[1]

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Dâvûd el-Attâr şâibelidir.

İnşallah "Zühd" kitabında benzer hadisler gelecek.

٤٥٤٧ – حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا عَمِّي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ ، ثنا أَبِي ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الرحمن بن أبي الزناد, وفيه كلام قد وثق .

4547. Zeyd b. Sâbit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bu mal, çok taze ve tatlıdır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdurrahman b. Ebi'z-Zinâd şâibelidir; ancak diğer bir yandan da güvenilir sayılmıştır.

٤٥٤٨ – و عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ الدُّنْيَا حُلْوَةٌ خَضِرَةٌ فَمَنْ أَخَذَهَا بِحَقِّهِ بُورِكَ لَهُ فِيهَا وَرُبَّ مُتَخَوِّضٍ فِيمَا اشْتَهَتْ نَفْسُهُ لَيْسَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلاَّ النَّارَ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

4548. Abdullah b. Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Dünya, hoş ve tatlıdır. Ondan hakkı olanı alan kişiye o aldığında bereket verilir. Nice nefsine uyup hareket edenler vardır ki, o kişilere kıyamet günü ateşten başka bir şey yoktur."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6606). İsnâdı sahihtir.

(بَابٌ فِي مَنْ سَأَلَ فَرُدَّ)

İsteyen/Dilenen ve İsteği Reddedilen Kişi

٤٥٤٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُرْجَانِيُّ أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ : نَا عَمَّارُ بْنُ رَجَاءٍ ، قَالَ : نَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي طَيْبَةَ ، قَالَ : نَا حِبَّانُ بْنُ عَلِيٍّ ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا رَدَدْتَ عَلَى السَّائِلِ ثَلاثًا فَلا عَلَيْكَ أَنْ تَزْبُرَهُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ضرار بن صرد, وهو ضعيف, وقال أبو حاتم : صدوق يكتب حديثه ولا يحتج به .

4549. Ebû Hureyre&nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Dilenciyi, bir şey isteyeni üç defa geri çevirdiğin halde hala ısrar ediyorsa ona çıkışmanda bir mahzur yoktur."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Dırâr b. Surad zayıftır. Ebû Hâtim dedi ki: "Doğru sözlüdür; hadisi alınır/yazılır; ancak delil olarak kullanılmaz."

(بَابٌ فِيمَنْ يَحِلُّ لَهُ السُّؤَالُ)

Dilemesi/İstemesi Helal Olan Kişi

٤٥٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ بَهْزٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا قَوْمٌ نَتَسَاءَلُ أَمْوَالَنَا. قَالَ " يَسْأَلُ أَحَدُكُمْ فِي الْجَائِحَةِ وَالْفَتْقِ لِيُصْلِحَ بَيْنَ قَوْمِهِ فَإِذَا بَلَغَ أَوْ كَرَبَ اسْتَعَفَّ " رواه أحمد, ورجاله ثقات .

4550. Muâviye b. Hayde bildiriyor: Dedim ki: "Ya Resûlallah! Biz birbirimizden (mal vs.yi gayet normal bir şekilde) isteyen bir kabileyiz. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki:

"Sizden, bir kriz, afet veya felaket sebebiyle iflasın eşiğine gelmiş kişi, cemaat veya kabilenin aralarındaki sorunu çözmek için isteklerde bulunabilir. Yetecek miktara ulaştığı veya yaklaştığında daha fazlasından el çeksin."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir

---

1 Ahmed, *Müsned* (5/3,5), Taberânî, *M. el-Kebîr* (19/406)

٤٥٥١ - حَدَّثَنَا طَيُّ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ قَحْطَبَةَ بْنِ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ الطَّائِيُّ ، بِبَغْدَادَ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ صَالِحٍ الأَزْدِيُّ ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَعْلَى الأَسْلَمِيُّ ، عَنْ يُونُسَ بْنِ خَبَّابٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى الْحَسَنِ ، وَالْحُسَيْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، فَسَأَلَهُمَا فَقَالا : إِنَّ الْمَسْأَلَةَ لا تَصْلُحُ إِلا لِثَلاثَةٍ : لِحَاجَةٍ مُجْحِفَةٍ ، أَوْ لِحَمَالَةٍ مُثْقِلَةٍ ، أَوْ دَيْنٍ فَادِحٍ ، فَأَعْطَيَاهُ ، ثُمَّ أَتَى ابْنَ عُمَرَ ، فَأَعْطَاهُ ، وَلَمْ يَسْأَلْهُ ، فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ : " أَتَيْتُ ابْنَيْ عَمِّكَ فَسَأَلانِي وَلَمْ تَسْأَلْنِي ، فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ : " ابْنَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّمَا كَانَا يَغَرَّانِ الْعِلْمَ غَرًّا "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: يونس بن خباب, وهو ضعيف .

4551. Mücâhid'in bildirdiğine göre bir adam, Hz. Hasan ile Hüseyin'in yanına gelerek onlardan bir şeyler isteyince/dilenince: "Dilenmek, sadece üç grup için uygundur. Bir kriz, afet veya felaket sebebiyle iflasın eşiğine gelmiş kişi, ağır bir kefalet alan şahıs, ağır ve ciddi bir borcu olan kişiye verilir" dediler ve ona istediğini verdiler.

Bu kişi, Abdullah b. Ömer'in yanına gitti ve o da ona yardımda bulunduğu halde kendisine bir şey sormadı. Bunun üzerine adam ona:

"Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in torunlarına gittiğimde, bana neden istediğimi sordular. Sen hiçbir şey sormadan bana yardımda bulundun, neden?" diye sorunca Abdullah b. Ömer dedi ki: "Çünkü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in torunları ilme doymazlardı (yaptıklarının mutlaka bir sebebi vardır.)[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yûnus b. Habbâb zayıftır.

٤٥٥٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ ، نَا أَبُو الأَشْعَثِ ، نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خِرَاشٍ ، عَنِ الْعَوَّامِ بْنِ حَوْشَبٍ ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَصْلُحُ الْمَسْأَلَةُ لِغَنِيٍّ ، إِلا مِنْ ذِي رَحِمٍ أَوْ سُلْطَانٍ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه:عبد الله بن خراش, وقد وثقه ابن حبان, وضعفه جماعة ,ويأتي حديث : " لِلسَّائِلِ حَقٌّ ، وَإِنْ جَاءَ عَلَى فَرَسٍ " . إن شاء الله .

4552. Semure b. Cundub dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (510)

"Zengin kişiye istemek/dilenmek uygun değildir. Buna karşılık akrabası veya sultandan isteyebilir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Hirâş, İbn Hibbân'a göre güvenilir sayılmıştır. Ancak diğer bir yandan da bir grup onun zayıf olduğunu belirtmiştir.

İnşallah *"Atın üzerinde bile gelse dilencinin/bir istekte bulunanın hakkı vardır"* hadisi ileride gelecek.

(بَابٌ فِيمَنْ جَاءَهُ شَيْءٌ مِنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ وَلاَ إِشْرَافٍ)

İstemedeği,Tenezzül Etmediği Halde Kendisine Bir Şeyler Verilen/Gelen Kişi

٤٥٥٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ حَدَّثَنَا شَرِيكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " هَذِهِ الدُّنْيَا خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ فَمَنْ آتَيْنَاهُ مِنْهَا شَيْئاً بِطِيبِ نَفْسٍ مِنَّا وَطِيبِ طُعْمَةٍ وَلاَ إِشْرَاهٍ بُورِكَ لَهُ فِيهِ وَمَنْ آتَيْنَاهُ مِنْهَا شَيْئاً بِغَيْرِ طِيبِ نَفْسٍ مِنَّا وَغَيْرِ طِيبِ طُعْمَةٍ وَإِشْرَاهٍ مِنْهُ لَمْ يُبَارَكْ لَهُ فِيهِ " رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4553. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bu dünya malı, yeşil ve tatlıdır. Biz bir kişiye, kendisi istemediği ve tenezzül etmediği halde, kendi isteğimizle canı gönülden seve seve bu dünya malından bir şey verecek olursak bu verdiğimiz şey kendisine bereketli kılınır (hiç tereddüt etmeden alıp kabul etsin). Ancak, kendi isteğimizle canı gönülden seve seve değil de, onun isteği ve tenezzül etmesi üzerine birinize bu dünya malından bir şey verecek olursak bu verdiğimiz şey, kendisine bereketli kılınmaz."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٥٥٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْهَادِ عَنْ عَمْرِو عَنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ حَنْطَبٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَامِرٍ بَعَثَ إِلَى عَائِشَةَ بِنَفَقَةٍ وَكِسْوَةٍ فَقَالَتْ لِلرَّسُولِ إِنِّي يَا بُنَيَّ لاَ أَقْبَلُ مِنْ أَحَدٍ شَيْئاً . فَلَمَّا خَرَجَ قَالَتْ رُدُّوهُ عَلَيَّ. فَرَدُّوهُ فَقَالَتْ إِنِّي ذَكَرْتُ شَيْئاً قَالَهُ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " يَا عَائِشَةُ مَنْ أَعْطَاكِ عَطَاءً بِغَيْرِ مَسْأَلَةٍ فَاقْبَلِيهِ فَإِنَّمَا هُوَ رِزْقٌ عَرَضَهُ اللَّهُ لَكِ "

رواه أحمد ورجاله ثقات إلا أن المطلب بن عبد الله مدلس وأختلف في سماعه من عائشة .

4554. Muttalib b. (Abdillah b.) Hantab bildiriyor: Abdullah b. Âmir, Hz. Âişe'ye geçimini sağlayabileceği bir miktar para ve elbiselik göndermişti. Âişe, onu getiren elçiye şöyle dedi: "Ey evlatcağızım! Hiç kimseden hiçbir şey kabul etmiyorum." Elçi huzurundan ayrıldıktan sonra: "Onu geri çağırın" dedi. Oradakiler de elçiyi geri çağırdılar. Dedi ki: Ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in bana söylediği bir şeyi hatırladım:

"Ey Âişe! Sen istemediğin halde birisi sana bir hediye verecek olursa kabul et, zira o, Yüce Allah'ın sana sunduğu bir rızıktır."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir. Ancak Muttalib b. Abdillah müdellistir. Âişe validemizden dinleyip dinlemediği konusu ihtilaflıdır.

٤٥٥٥ – حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ ، حَدَّثَنَا أَبِي ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَلَيْسَ قَدْ قُلْتَ لِي : " إِنَّ خَيْرًا لَكَ أَنْ لا تَسْأَلَ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ شَيْئًا ؟ " ، قَالَ : " إِنَّمَا ذَاكَ أَنْ تَسْأَلَ ، وَمَا آتَاكَ اللَّهُ مِنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ فَإِنَّمَا هُوَ رِزْقٌ رَزَقَكَهُ اللَّهُ قلت : هو في الصحيح باختصار . رواه أبو يعلى ,ورجاله موثقون .

4555. Ömer b. el-Hattâb dedi ki: "Ya Resûlallah! Sen bana şöyle söylemiştin: *"Senin için en hayırlı olan, insanların hiç birinden bir şey istemememendir."* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"O dediğim (senin için hayırsız olan) başkalarından istemendi. Sen istemediğin halde Allah'ın sana verdiği ise onun seni rızıklandırmasıdır."*[2]

Derim ki: Bu, *Sahîh*'te kısa metinle yer almıştır.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir

٤٥٥٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِى أَيُّوبَ حَدَّثَنِى أَبُو الأَسْوَدِ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ عَدِىٍّ الْجُهَنِىِّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَنْ بَلَغَهُ مَعْرُوفٌ عَنْ أَخِيهِ مِنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ وَلاَ إِشْرَافِ نَفْسٍ فَلْيَقْبَلْهُ وَلاَ يَرُدَّهُ فَإِنَّمَا هُوَ رِزْقٌ سَاقَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهِ"

رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني في الكبير, إلا أنهما قالا : " مَنْ بَلَغَهُ مَعْرُوفٌ عَنْ أَخِيهِ " , وقال أحمد : عن أخيه, ورجال أحمد رجال الصحيح .

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/77, 259)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (167), Mâlik'in *Muvatta*'ında mürsel olarak geçmiştir.

4556. Hâlid b. Adiy el-Cühenî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Kime bir kardeşinden, kendisi istemediği ve tenezzül etmediği halde, bir iyilik (maddi yardım) gelirse onu kabul etsin ve geri çevirmesin. O, Yüçe Allah'ın ona yönlendirdiği gönderdiği bir rızıktır."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ancak İmam Ahmed, Ebû Ya'lâ'nın rivayetlerinde, yukarıdaki metinden biraz farklı olarak "iyilik (yardım)" sözcüğü, "kardeşinden" sözcüğünden daha önce zikredilmiştir. İmam Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٥٥٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَنْ آتَاهُ اللَّهُ مِنْ هَذَا الْمَالِ شَيْئاً مِنْ غَيْرِ أَنْ يَسْأَلَهُ فَلْيَقْبَلْهُ فَإِنَّمَا هُوَ رِزْقٌ سَاقَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهِ " رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4557. Ebû Hureyre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu bildiriyor:

"Yüce Allah, bu maldan istemediği halde kime verirse onu kabul etsin. Çünkü o, Yüce Allah'ın ona gönderdiği bir rızıktır." [2]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٥٥٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ الْقُرْدُوسِيُّ عَنْ قَيْسِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ رَجُلٍ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَمْوَالِ السُّلْطَانِ فَقَالَ "مَا أَتَاكَ اللَّهُ مِنْهَا مِنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ وَلاَ إِشْرَافٍ فَكُلْهُ وَتَمَوَّلْهُ ". قَالَ وَقَالَ الْحَسَنُ لاَ بَأْسَ بِهَا مَا لَمْ يَرْحَلْ إِلَيْهَا أَوْ يُشْرِفْ لَهَا.

وفي رواية : " مَا أَتَاكَ اللَّهُ مِنْهَا مِنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ ، فَكُلْهُ " . رواه كله أحمد, وفيه: رجل لم يسم .

4558. Ebu'd-Derdâ dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e sultan (vali) gibi kişilerden gelen hediyelerin kabul edilip edilmemesinin hükmü sorulunca şöyle buyurdu:

"Allah'ın, o maldan, istemediğin ve tenezzül etmediğin halde sana vermesi halinde onu al ve sahiplen."

Hasan dedi ki: "(Özellikle) onun için yolculuğa çıkmaması veya ona tenezzül etmemesi durumunda almasında herhangi bir sorun yoktur."

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/320-1), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (925), Taberânî, *M. el-Kebîr* (3124)

[2] Ahmed, *Müsned* (7908)

Bir rivayette ise: *"Yüce Allah'ın, bizim elimizle, istemediğin ve tenezzül etmediğin halde sana vermesi halinde onu alıp ye"* ifadesi yer almıştır.

★Hepsini, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında ismi belirtilmeyen bir kişi vardır.

٤٥٥٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو الأَشْهَبِ عَنْ عَامِرٍ الأَحْوَلِ قَالَ قَالَ عَائِذُ بْنُ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَنْ عَرَضَ لَهُ شَيْءٌ مِنْ هَذَا الرِّزْقِ مِنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ وَلاَ إِشْرَافٍ فَلْيُوَسِّعْ بِهِ فِي رِزْقِهِ فَإِنْ كَانَ عَنْهُ غَنِيًّا فَلْيُوَجِّهْهُ إِلَى مَنْ هُوَ أَحْوَجُ إِلَيْهِ مِنْهُ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وقال : " مَنْ عُرِضَ لَهُ شَيْءٌ مِنْ هَذَا الرِّزْقِ " , وأسقط أحمد : " شيء " , ورجال أحمد رجال الصحيح . قال قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : سَأَلْتُ أَبِي : مَا الْإِشْرَافُ ؟ قَالَ : " تَقُولُ فِي نَفْسِكَ سَيَبْعَثُ إِلَيَّ فُلَانٌ سَيَصِلُنِي فُلَانٌ

4559. Âiz b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kime, bu rızıktan bir şey sunulur ve bu da kendisi istemediği ve tenezzül etmediği halde olursa, bu sunulanı kabul etmek suretiyle kendi rızkını genişletsin. Şayet buna ihtiyacı yoksa o halde bunu, kendisinden daha çok muhtaç olana yönlendirsin."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed ile *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir İmam Ahmed'in metni içinde "şey" sözcüğü geçmemektedir.

Abdullah b. Ahmed ekledi: Babama (hadisin metninde geçen): "İşrâf" ne demektir?" diye sordum, o da: Kişinin kendi kendine: '"Falanca bana bir şeyler gönderecek, filanca akrabam bana şöyle ihsanda bulunacak demektir" diye cevap verdi.

٤٥٦٠ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنُ صَالِحٍ ، وَالْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ الْمِصْرِيَّانِ ، قَالا : ثنا أَبُو الأَسْوَدِ النَّضْرُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الأَشَجِّ ، عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ بَلَغَهُ مَعْرُوفٌ مِنْ أَخِيهِ مِنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ وَلا إِشْرَافٍ فَلْيَقْبَلْهُ وَلا يَرُدَّهُ ، فَإِنَّمَا هُوَ رِزْقٌ سَاقَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ "

رواه الطبراني في الكبير [وأبو يعلى, عن أحمد بن إبراهيم الموصلي وهو ثقة, وبقية رجاله رجال الصحيح] ,وفيه :ابن لهيعة, وفيه كلام .

4560. Zeyd b. Hâlid el-Cuhenî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/65), Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/19)

"Kime, bir iyilik (maddi yardım) bir kardeşinden, kendisi istemediği ve tenezzül etmediği halde gelirse, onu kabul etsin ve geri çevirmesin. O Allah'ın ona yönlendirdiği (gönderdiği) bir rızıktır."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ ise güvenilir olan Ahmed b. İbrâhîm el-Mevsılî'den rivayet etmiştir. Bunun dışındaki kişiler ise *Sahîh* ricalidir. İsnâdında yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

(بَابٌ فِيْمَنْ جَاءَهُ شَيْءٌ وَهُوَ مُحْتَاجٌ إِلَيْهِ)

Muhtac Olup ta Kendisine Bir Şey Gelen Kişi

٤٥٦١ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مَنْصُورٍ الرُّمَّانِيُّ الْمِصِّيصِيُّ , حَدَّثَنِي مُصْعَبُ بْنُ سَعِيدٍ أَبُو خَيْثَمَةَ , ثنا مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ , ثنا أَبُو شِهَابٍ الْحَنَّاطُ ، عَنْ فِطْرٍ , عَنْ مُجَاهِدٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا الْمُعْطِي مِنْ سَعَةٍ بِأَفْضَلَ مِنَ الآخِذِ إِذَا كَانَ مُحْتَاجًا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: مصعب بن سعيد, وهو ضعيف .

4561. Abdullah b. Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Alan muhtaç ise, veren kişi ondan daha kârlı değildir." (Alan da en az veren kadar sevap alır)[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mus'ab b. Saîd zayıftır.

٤٥٦٢ - و عَنْ أَنَسٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَا الَّذِي يُعْطِي مِنْ سَعَةٍ بِأَعْظَمَ أَجْرًا مِنَ الَّذِي يَقْبَلُ إِذَا كَانَ مُحْتَاجًا" رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عائذ بن سريج ,وهو ضعيف .

4562. Enes dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Veren kişi, şayet alan kişi muhtaç ise kazanılan sevap bakımından ondan daha sevap değildir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Âiz b. Sureyc zayıftır.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (5241), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (925)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (13560)

(بَابٌ فِي حَقِّ السَّائِلِ)

İsteyenin Hak Sahibi Olması

٤٥٦٣ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ جَرِيرٍ الصُّورِيُّ ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ فَايِدٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ عَمَّارٍ ، عَنِ الْهِرْمَاسِ بْنِ زِيَادٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لِلسَّائِلِ حَقٌّ وَإِنْ جَاءَ عَلَى فَرَسٍ " رواه الطبراني في الصغير والأوسط ,وفيه: عثمان بن فايد ,وهو ضعيف .

4563. Hirmâs b. Ziyâd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Atın üzerinde bile gelmiş olsa isteyenin bir hakkı vardır - artık o kişi hak sahibidir.-"[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Osman b. Fâyid zayıftır.

٤٥٦٤ - و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "لاَ يَمْنَعَنَّ أَحَدُكُمْ - أَوْ لاَ يَمْتَنِعَنَّ أَحَدُكُم - مِنْ السَّائِلِ أَنْ يُعْطِيَهُ وَإِنْ رَأَى فِي يَدَيْهِ قُلْبَتَيْنِ مِنْ ذَهَبٍ "

رواه البزار ,وفيه: الحسن بن علي الهاشمي النوفلي, وهو ضعيف, وقال ابن عدي : هو أقرب إلى الضعف منه إلى الصدق .

4564. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sizlerden hiç biriniz, gelen kişinin kolunda bir çift altın bilezik te olsa isteyene bir şeyler vermekten çekinmesin."*[2]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hasan b. Ali el-Hâşimî en-Nevfelî zayıftır. İbn Adiy dedi ki: "O kişi sadık olmaktansa zayıflığa daha yakındır."

(بَابٌ فِيمَنْ رَضِيَ بِالقَلِيلِ أَوْ سَخِطَهُ)

Aza Kanaat Edip Rıza Gösteren ve Öfkelenen Kişi

٤٥٦٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَسْوَدُ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ الصَّيْدَلاَنِىُّ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ أَتَى النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَائِلٌ فَأَمَرَ لَهُ بِتَمْرَةٍ فَلَمْ يَأْخُذْهَا أَوْ وَحَّشَ بِهَا. قَالَ وَأَتَاهُ آخَرُ فَأَمَرَ لَهُ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (22/203), Taberânî, *M. el-Evsat* (1/126/2), *es-Silsiletu'd-daîfe* (1378)

[2] Bezzâr, *Müsned* (952)

بِتَمْرَةٍ قَالَ فَقَالَ سُبْحَانَ اللّٰهِ تَمْرَةٌ مِنْ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ فَقَالَ لِلْجَارِيَةِ " اذْهَبِى إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَأَعْطِيهِ الأَرْبَعِينَ دِرْهَماً الَّتِى عِنْدَهَا"

رواه أحمد والبزار باختصار, وفيه: عمارة بن زاذان, وهو ثقة, وفيه كلام لا يضر, وبقية رجاله رجال الصحيح

4565. Enes anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e bir dilenci gelmişti. Kendisine bir hurma verilmesini emredince bu dilenci almadı ya da onu fırlatıp attı. Daha sonra başka bir dilenci geldiğinde, yine ona da bir hurma verilmesini emretti. Dilenci memnun bir eda ile:

"Sübhânallah! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den verilen bir hurma (ne kadar da hoş)" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cariyeye: *"Ümmü Seleme'ye git ve yanındaki kırk dirhemi bu adama vermesini söyle"* buyurdu.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed ve kısa metinle Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Umâre b. Zâzân güvenilir; ancak diğer bir yandan da zarar vermeyecek derecede şâibelidir. Bunun dışındaki ravileri *Sahîh* ricâlidir.

(بَابٌ فِيمَنْ سَأَلَهُ مُحْتَاجٌ فَرَدَّهُ)

İhtiyaç Sahibi Bir Kişiyi Geri Çeviren Kişi

٤٥٦٦ – حَدَّثَنَا عَلانُ، ثنا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبِي، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: " لَوْلا أَنَّ الْمَسَاكِينَ يَكْذِبُونَ مَا أَفْلَحَ مَنْ رَدَّهُمْ " وفي رواية: " لَوْ أَنَّ الْمَسَاكِينَ صَدَقُوا مَا أَفْلَحَ مَنْ رَدَّهُمْ "

رواه كله الطبراني في الكبير, وفيه: جعفر بن الزبير, وهو ضعيف .

4566. Ebû Umâme, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu bildiriyor:

"Miskinler (ihtiyaç sahipleri) yalan söylemiyor olsalardı onları geri çevirenler kurtulamazdı" [2]

Başka bir rivayette ise: *"Şayet, miskinler (ihtiyaç sahipleri) doğru söylüyor olsalardı, onları geri çevirenler kurtulamazdı."*

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/155, 260) Bezzâr, *Müsned* (939). İsnâdı hasendir.

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7967-8), Câfer hakkında Heysemî bir yerde (4/260) "hadis uydururdu" derken, başka bir yerde (5/119) "metruktur" demiştir.

★Hadislerin her ikisini de Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Câfer b. ez-Zübeyr zayıftır.

(بَابٌ فِيمَنْ سَأَلَ بِوَجْهِ اللهِ عَزَّ و جلَّ)

Allah Rızası İçin İstekte Bulunan Kişi

٤٥٦٧ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْعَلاءِ بْنِ زِبْرِيقٍ الْحِمْصِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ عِمْرَانَ الْكِنْدِيُّ ، ثنا بَقِيَّةُ ، ح وَحَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مَيْمُونٍ الرَّقِّيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْحَطَّابُ ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ الأَلْهَانِيُّ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ لأَصْحَابِهِ : " أَلا أُحَدِّثُكُمْ عَنِ الْخَضِرِ ؟ " قَالُوا : بَلَى ، يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : " بَيْنَا هُوَ ذَاتَ يَوْمٍ يَمْشِي فِي سُوقِ بَنِي إِسْرَائِيلَ ، أَبْصَرَهُ رَجُلٌ مُكَاتَبٌ ، فَقَالَ : تَصَدَّقْ عَلَيَّ بَارَكَ اللَّهُ فِيكَ ، فَقَالَ الْخَضِرُ : آمَنْتُ بِاللَّهِ مَا شَاءَ اللَّهُ مِنْ أَمْرٍ يَكُونُ مَا عِنْدِي شَيْءٌ أُعْطِيكَهُ ، فَقَالَ الْمِسْكِينُ : أَسْأَلُكَ بِوَجْهِ اللَّهِ لِمَ تَصَدَّقْتَ عَلَيَّ ؟ فَإِنِّي نَظَرْتُ السِّيمَاءَ فِي وَجْهِكَ ، وَرَجَوْتُ الْبَرَكَةَ عِنْدَكَ ، فَقَالَ الْخَضِرُ : آمَنْتُ بِاللَّهِ مَا عِنْدِي شَيْءٌ أُعْطِيكَهُ إِلا أَنْ تَأْخُذَنِي فَتَبِيعَنِي ، فَقَالَ الْمِسْكِينُ : وَهَلْ يَسْتَقِيمُ هَذَا ؟ قَالَ : نَعَمِ الْحَقَّ أَقُولُ ، لَقَدْ سَأَلْتَنِي بِأَمْرٍ عَظِيمٍ ، أَمَا إِنِّي لا أُخَيِّبُكَ بِوَجْهِ رَبِّي ، بِعْنِي ، قَالَ : فَقَدَّمَهُ إِلَى السُّوقِ ، فَبَاعَهُ بِأَرْبَعِ مِائَةِ دِرْهَمٍ ، فَمَكَثَ عِنْدَ الْمُشْتَرِي زَمَانًا لا يَسْتَعْمِلُهُ فِي شَيْءٍ ، فَقَالَ لَهُ : إِنَّكَ إِنَّمَا ابْتَعْتَنِي الْتِمَاسَ خَيْرٍ عِنْدِي ، فَأَوْصِنِي بِعَمَلٍ ، قَالَ : أَكْرَهُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ إِنَّكَ شَيْخٌ كَبِيرٌ ضَعِيفٌ ، قَالَ : لَيْسَ يَشُقُّ عَلَيَّ ، قَالَ : فَقُمْ فَانْقُلْ هَذِهِ الْحِجَارَةَ ، وَكَانَ لا يَنْقُلُهَا دُونَ سِتَّةِ نَفَرٍ فِي يَوْمٍ ، فَخَرَجَ الرَّجُلُ لِبَعْضِ حَاجَتِهِ ، ثُمَّ انْصَرَفَ وَقَدْ نَقَلَ الْحِجَارَةَ فِي سَاعَةٍ ، فَقَالَ : أَحْسَنْتَ وَأَجْمَلْتَ ، وَأَطَقْتَ مَا لَمْ أَرَكَ تُطِيقُهُ ، قَالَ : ثُمَّ عَرَضَ لِلرَّجُلِ سَفَرٌ ، فَقَالَ : إِنِّي أَحْسَبُكَ أَمِينًا ، فَاخْلُفْنِي فِي أَهْلِي خِلافَةً حَسَنَةً ، قَالَ : فَأَوْصِنِي بِعَمَلٍ ، قَالَ : إِنِّي أَكْرَهُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ ، قَالَ : لَيْسَ يَشُقُّ عَلَيَّ ، قَالَ : فَاضْرِبْ مِنَ اللَّبِنِ لِبَيْتِي حَتَّى أَقْدِمَ عَلَيْكَ ، قَالَ : فَمَضَى الرَّجُلُ لِسَفَرِهِ فَرَجَعَ الرَّجُلُ ، وَقَدْ شَيَّدَ بِنَاءَهُ ، فَقَالَ : أَسْأَلُكَ بِوَجْهِ اللَّهِ مَا سَبِيلُكَ ، وَمَا أَمْرُكَ ؟ قَالَ : سَأَلْتَنِي بِوَجْهِ اللَّهِ ، وَوَجْهُ اللَّهِ أَوْقَعَنِي فِي الْعُبُودِيَّةِ ، فَقَالَ الْخَضِرُ : سَأُخْبِرُكَ مَنْ أَنَا ، أَنَا الْخَضِرُ الَّذِي سَمِعْتَ بِهِ سَأَلَنِي مِسْكِينٌ صَدَقَةً ، فَلَمْ يَكُنْ عِنْدِي شَيْءٌ أُعْطِيهِ ، فَسَأَلَنِي بِوَجْهِ اللَّهِ ، فَأَمْكَنْتُهُ مِنْ رَقَبَتِي ، فَبَاعَنِي ، وَأُخْبِرُكَ أَنَّهُ مَنْ سُئِلَ بِوَجْهِ اللَّهِ ، فَرَدَّ سَائِلَهُ وَهُوَ يَقْدِرُ وَقَفَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ جِلْدُهُ وَلا

لَحْمَ لَهُ وَلا عَظْمَ يَتَقَعْقَعُ ، فَقَالَ الرَّجُلُ : آمَنْتُ بِاللَّهِ ، شَقَقْتُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ وَلَمْ أَعْلَمْ ، فَقَالَ : لا بَأْسَ ، أَحْسَنْتَ وَأَبْقَيْتَ ، فَقَالَ الرَّجُلُ : بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي ، يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، احْكُمْ فِي أَهْلِي وَمَالِي بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ أَوْ أُخَيِّرُكَ ، فَأُخَلِّي سَبِيلَكَ ، فَقَالَ : أُحِبُّ أَنْ تُخَلِّيَ سَبِيلِي فَأَعْبُدَ رَبِّي ، فَخَلَّى سَبِيلَهُ ، فَقَالَ الْخَضِرُ : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَوْقَعَنِي فِي الْعُبُودِيَّةِ ، ثُمَّ نَجَّانِي مِنْهَا "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون إلا أن فيه: بقية بن الوليد ,وهو مدلس ولكنه ثقة .

4567. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sizlere Hızır'ı aleyhisselâm anlatmamı ister misiniz?" Ashâb-ı kirâm: "Tabii ki ya Resûlallah" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle anlattı:

Kendisi bir gün İsrail oğullarına ait bir pazarda dolaşırken serbest bırakılmak üzere anlaşma imzalamış olan bir köle kendisini görünce dedi ki: "Bana yardımda bulunur, sadaka verir misin? Ver ki Allah da seni bereketli kılsın." Hızır: "Allah'a iman eden ve onun emretmesiyle bir işin olacağına inanan bir kişi olarak seni temin ederim ki üzerimde sana verebileceğim bir şey yok" karşılığını verdi. Bunun üzerine o biçare köle:

"Allah'ın rızası için bana yardımda bulunmanı, sadaka vermeni istiyorum. Ben senin simandan merhamet okuduğum için senden bereket umdum" dedi.

Bunun üzerine Hızır: "Allah'a iman eden, inanan bir kişi olarak seni temin ederim ki, beni alıp satman dışında, üzerimde sana verebileceğim bir şey yok" dedi.

O biçare köle: "Peki, bu doğru olur mu?" deyince Hızır aleyhisselâm: "Evet, doğruyu söylüyorum. Benden, çok büyük bir ismi kullanarak bir dilekte bulundun. Şunu iyi bilesin ki; Rabbımın yüzü hürmetine seni hayal kırıklığına uğratmayacağım. Beni sat" karşılığını verdi.

Bunun üzerine köle, onu pazara götürüp dört yüz dirheme sattı. Hz. Hızır kendisini satın alan adamın yanında hayli zaman durduğu halde onu çalıştırmaması üzerine adama: "Sen beni, benden faydalanmak için satın aldın; onun için bana yapmam için bir görev ver" dediğinde adam ona: "Sana yüklenmekten çekiniyorum; çünkü sen, yaşlı ve zayıf bir adamsın" dedi. Hızır aleyhisselâm: "Bana yüklenmiş olmazsın" deyince adam da ona: "O halde kalk da şu taşları taşı" dedi. Ancak taşları bir günde en az altı insan ancak taşıyabiliyormuş. Sahibi bir işinden dolayı oradan ayrılıp da geri döndüğünde taşların taşınmış olduğunu görünce: "Yapabileceğini tahmin dahi etmediğim işi ne kadar da hoş ve güzel becermişsin" dedi. Adamın daha sonra bir yolculuğa çıkması icap edince dedi ki:

"Ben senin güvenilirliğine inanıyorum. Aileme sahip ol ve onlara, benim yokluğumu hissettirme" dedi. Hz. Hızır ona: "Bana senin yokluğunda yapmam için bir de iş ver" dedi. Adam da: "Ben sana yüklenmekten çekiniyorum" deyince Hızır aleyhisselâm: "Bana yüklenmiş olmazsın" karşılığını verdi. Adam da ona: "O halde ben dönünceye kadar evimin duvarlarını tuğlayla ör" dedi. Adam yolculuğa çıkıp ta döndüğünde evinin yapıldığını görünce Hızır'a:

"Allah'ın yüzü hürmetine bana yaptıklarının iç yüzünü ve gerçekte kim olduğunu söyle" dedi. O da adama şu karşılığı verdi: "Bana, Allah'ın yüzü hürmetine doğruyu söylemem için bir soru sordun; zaten beni köleliğe sürükleyen de Allah'ın yüzü hürmetine idi. Sana kim olduğumu söyleyeceğim. Ben, anlatılan ve seninde duyduğun Hızır'ım. Hiçbir şeyi olmayan birisi benden kendisine yardımda bulunmamı istedi. Ancak kendisine verebileceğim bir şeyim yoktu. Bunun üzerine o da Allah'ın yüzü hürmetine benden ona bir şeyler vermemi istedi. Ben de ona kendimi köle yaptım ve o da beni sattı. Sana şunu da söyleyeyim ki her kim, Allah'ın yüzü hürmetine bir şeyler ister ve istenen kişi de buna gücü yettiği halde onu geri çevirirse, kıyamet günü etsiz ve kemiksiz bir deri olarak titreyip sarsılır."

Bunun üzerine adam: "Ben, Allah'a inanıyorum, ey Allah'ın peygamberi. Seni tanıyamadım ve sana yüklendim, eziyet ettim (beni affet)" deyince Hızır aleyhisselâm: "Önemli değil; güzel ve ölçülü davrandın" dedi. Bunun üzerine adam: "Anam babam sana feda olsun. Ey Allah'ın peygamberi! İstersen ailem ve malımda istediğin hüküm ve kararda bulun; istersen de sana bırakayım hür olarak istediğin yere git. Hangisini tercih edersin?" deyince Hızır aleyhisselâm: "Rabbime kulluk yapmak istiyorum, beni serbest bırakırsan memnun olurum" dedi. Bunun üzerine adam da onu serbest bırakınca Hızır aleyhisselâm: "Hamd, beni köle yaptıktan sonra tekrar ondan kurtaran Rabbime mahsustur" dedi. [1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir. Şu kadar var ki senedinde bulunan Bakiyye b. el-Velîd müdellis, ancak güvenilirdir.

(بَابٌ)

Bölüm

٤٥٦٨ – حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مِقْلاصٍ ، ثنا أَبِي ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ ، أَنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَيَّاشٍ بْنِ عَبَّاسٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الأَسْوَدِ ، عَنْ أَبِي مَعْقِلٍ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ مَوْلَى رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَلْعُونٌ مَنْ سَأَلَ بِوَجْهِ اللَّهِ ، وَمَلْعُونٌ مَنْ سُئِلَ بِوَجْهِ اللَّهِ فَمَنَعَ سَائِلَهُ "

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7530). İbn Hacer, *İsâbe*'de (2/298): "Bakiyye'nin "an" ibaresiyle rivayeti olmasaydı isnâdı hasendir" demiştir.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: من لم أعرفه .

4568. Rifâa b. Râfi'nin azatlısı, Ebû Ubeyd, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şöyle rivayet etmiştir:

"Yüce Allah'ın yüzü suyu hürmetine (rızasını anarak) bir istekte bulunan lanetlenmiştir. Yüce Allah'ın yüzü suyu hürmetine istekte bulanana mani olan da lanetlenmiştir."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım biri vardır.

٤٥٦٩ - و عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ "مَلْعُونٌ مَنْ سَأَلَ بِوَجْهِ اللَّهِ ، وَمَلْعُونٌ مَنْ سُئِلَ بِوَجْهِ اللَّهِ ثُمَّ يمْنَعَ سَائِلَهُ مَا لَمْ يَسْأَلْ هُجْراً "

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن على ضعف في بعضه مع توثيق .

4569. Ebû Mûsa el-Eş'arî'nin bildirdiğine göre o, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işitmiştir.

"Yüce Allah'ın yüzü suyu hürmetine bir istekte bulunan lanetlenmiştir. Allah'ın yüzü suyu hürmetine isteyeni, çirkin bir söz sarfetmediği sürece engelleyen de lanetlenmiştir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnadı hasendir.

(بَابُ عَرْضُ الصَّدَقَةِ عَلَى أَهْلِهَا)

Sadakanın/Zekatın Hakedene Sunulması

٤٥٧٠ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عُمَرَ قَدِمَ الجَابِيَةَ - جَابِيَة دِمَشْقَ - ثُمَّ قَالَ : أَلاَ إِذَا انْصَرَفْتُ مِنْ مَقَامِي هَذَا فَلاَ يَبْقِيَنَّ لأَحَدٍ لَهُ حَقٌّ فِي الصَّدَقَةِ إِلاَّ أَتَانِي . فَلَمْ يَأْتِهِ مِمَّنْ حَضَرَ إِلاَّ رَجُلاَنِ فَأَمَرَ لَهُمَا فَأُعْطِيَا فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ : أَصْلَحَ اللهُ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَا هَذَا الغَنِي الْمُتَفَقِّدُ بِأَحَقٍّ بِالصَّدَقَةِ مِنْ هَذَا الفَقِيرِ الْمُتَعَفِفِ ؟ قَالَ عُمَرَ : وَيْحَكَ كَيْفَ لَنَا بِأُولئِكَ "

رواه أبو يعلى, في أثناء حديث الجابية, وفيه: أبو سكينة الحمصي, و لم أجد من ترجمه.

4570. Abdullah b. Abdirrahman'ın bildirdiğine göre Hz. Ömer, Dımaşk (Şam) Câbiye'sinde şöyle hitab etmiştir:

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (22/377)

"Şu durduğum yeri terk ettiğimde sakın kimsenin zekât konusunda alacağı kalmasın. Böyle bir alacağı olan varsa (şimdi) mutlaka gelsin." Meclis dağıldığında yanına sadaka almak üzere sadece iki kişi geldi. O da o ikisine zekâttan verilmesini emredince oradakilerden bir adam kalkarak şöyle dedi: "Yüce Allah, müminlerin emirinin iyiliğini versin! Şu mal toplayan zengin, o ihtiyacını söylemeyen fakirden daha mı layıktır ki?" Hz. Ömer: "Peki, onları nasıl tesbit edebiliriz ki" diye çıkıştı.[1]

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Sekîne el-Hımsî'yi tanıtan bir bilgiye rastlayamadım.

(بَابُ تَأَلُّفُ النَّاسِ بِالعَطِيَّةِ)

İhsan Karşılığında Meydana Gelen Ünsiyet

٤٥٧١ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " إِنْ كَانَ الرَّجُلُ لَيَأْتِي رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسْلِمُ لِلشَّيْءِ مِنَ الدُّنْيَا لا يُسْلِمُ إلا لَهُ، فَمَا يُمْسِي حَتَّى يَكُونَ الإِسْلامُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا "

4571. Enes b. Mâlik anlatıyor: Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına sadece maddî çıkarlar için gelir ve sadece o hedef için Müslüman olur, ancak daha sabah olmadan İslam dini kendisine dünya ve içindekilerden daha sevimli olurdu.

٤٥٧١ - وفي رواية حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ بَكْرٍ، حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: " إِنْ كَانَ الرَّجُلُ لَيَسْأَلُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الشَّيْءَ مِنَ الدُّنْيَا فَيُسْلِمُ لَهُ - والباقي بمعناه

رواه أبو يعلى، ورجاله رجال صحاح .

4572. Başka bir rivayette ise: Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e sadece dünyalık çıkarlar için gelip istekte bulunur ve onun için Müslüman olur; ancak... Hadisin diğer kısmı yukardakinin aynıdır.[2]

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (3750). Yakın lafızlarla Enes hadisinden Müslim'in *Sahîh*'inde (2312) rivayet olunmuştur.

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (3880)

(بَابُ الصَّدَقَةُ الَّتِي عَلَى الإِنْسَانِ كُلَّ يَوْمٍ)

İnsanın Hergün Vermesi Gereken Sadaka

٤٥٧٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ أَبِي ثَوْرٍ ، عَنْ سِمَاكٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " عَلَى كُلِّ مَنْسِمٍ مِنَ الإِنْسَانِ صَلاةٌ " . فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ : هَذَا شَدِيدٌ ، وَمَنْ يُطِيقُ هَذَا ؟ . قَالَ : " أَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَلاةٌ ، وَإِنَّ حِمْلا عَنِ الضَّعِيفِ صَلاةٌ ، وَإِنَّ كُلَّ خُطْوَةٍ يَخْطُوهَا أَحَدُكُمْ إِلَى صَلاةٍ صَلاةٌ"

4573. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her sabah Müslüman insanın üzerine namaz (sadaka) gerekli olur"* Aralarından bir adam: " Bu çok ağır bir durum; buna kimin gücü yeter ki?" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İyiliği teşvik etmek sadakadır. Kötülükten sakındırmak sadakadır. Zayıfa yardımcı olmak sadakadır. Namaza gitmek için attığınız her adım sadakadır."*

(Bu hadiste sadaka kelimesi namaz sözcüğü ile ifade edilmiştir.)

٤٥٧٤ - وفي رواية : حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ ، حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ ، عَنْ سِمَاكٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " عَلَى كُلِّ مَنْسِمٍ مِنِ ابْنِ آدَمَ كُلَّ يَوْمٍ صَدَقَةٌ " . فَذَكَرَ نَحْوَ هَذَا الْحَدِيثِ

رواه أبو يعلى والبزار والطبراني في الكبير والأوسط والصغير, بنحوه وزاد فيها : ويجزي من ذلك كله ركعتا الضحى ورجال أبي يعلى رجال الصحيح .

4574. Bir rivayette ise: *"İnsan oğlunun her gün sadaka vermesi vacip olur"* şeklinde bir rivayet vardır ki buradaki namaz kelimesi, sadaka sözcüğü ile ifade edilmiştir.[1]

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de benzer bir şekilde ve şu ziyadeyle rivayet etmiştir: *"İki rekat kuşluk namazı bunların hepsinin yerine geçerli."* Ebû Ya'lâ'nın ravileri *Sahîh* ricâlidir.

---

1 Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2434-5), Bezzâr, *Müsned* (926), Taberânî, *M. el-Kebîr* (11027), Taberânî, *M. es-Sağîr* (639), *es-Silsiletu'd-daîfe* (1076)

٤٥٧٥ - و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ صَدَقَةٍ فَقَالَ رَجُلٌ : مَنْ يُطِيْقُ هَذَا يَا رَسُولَ اللهِ ؟ قَالَ : " إِمَاطَتُكَ الأَذَى عَنْ الطَّرِيْقَ صَدَقَة وَإِرْشَادُكَ الرَّجُلُ الطَّرِيْقَ صَدَقَة وَنَهْيُكَ عَنْ الْمُنْكَرِ صَدَقَة وَعِيَادَتُكَ الْمَرِيْضَ صَدَقَضة وَاتْبَاعَكَ الْجِنَازَةِ صَدَقَة وَرَدُّ الْمُسْلِمُ عَلى الْمُسْلِمِ السَّلاَمَ صَدَقَةَ "

4575. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Her Müslümanın, her gün sadaka vermesi gerekir." Bir adam: "Buna kimin gücü yeter, ya Resûlallah?" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Yoldan geçenlere eziyet eden taşı kaldırmak dahi sadakadır. Bir adamın yolu tarif etmesi dahi sadakadır. Hastayı ziyaret etmen sadakadır. Çirkin şeylerden sakındırman sadakadır. Bir cenazenin kaldırılmasında bulunman sadakadır. Müslümanın selamını alman sadakadır."*[1]

٤٥٧٦ - وفي رواية : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لإِنْسَانِ ثَلاثُ مِائَةٍ وَسِتُّونَ عَظْماً أَوْ سِتَّةٌ وَثَلاثُون سُلاَمِى عَلَيْهِ فِي كُلِّ يَوْمٍ صَدَقَةٍ قَالُوا : يَا رَسُولَ اللهِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ ؟ قَالَ : " يَأْمُر بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَى عَنْ الْمُنْكَرِ " . قَالُوا : فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعَ ؟ قَالَ : " يَرْفَعُ عَظْماً مِنْ الطَّرِيقِ " . قَالُوا : فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعَ ؟ قَالَ : " فَلْيَهْدِ سَبِيلاً " . قَالُوا : فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعَ ذَلِكَ ؟ قَالَ : " فَلْيُعِنْ ضَعِيْفاً " . قَالُوا : فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعَ ذَلِكَ ؟ قَالَ : " فَلْيَدَعِ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ "

قلت : هو في الصحيح باختصار . رواه كله البزار, ورجاله رجال الصحيح .

4576. Bir rivayette ise Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"İnsanda üçyüz atmış parça kemik veya üçyüz otuz altı eklem vardır. Bunlar için her gün sadaka vermesi gerekir." Ashâb-ı kiram: "Ya Resûlallah! Peki ya bulamayanın durumu nasıl olacak?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"O takdirde iyiliği tavsiye edip kötülükten sakındırır."* "Buna da gücü yetmeyen ne yapmalı?" dediklerinde ise: *"Yoldan (zarar verebilecek taş veya) kemiği kaldırması sadaka yerine geçerli"* buyurdu. Dediler ki: "Buna da gücü yetmeyen ne yapar?" dediklerinde ise: *"Yol göstersin"* cevabını verdi. "Buna da gücü yetmeyen ne yapar?" dediklerinde ise buyurdu ki: *"İnsanlara kötülük yapmasın, onlara bulaşmasın."*

Derim ki: Bu, *Sahîh*'de kısa metinle yer almıştır.

[1] Bezzâr, *Müsned* (927).

★ Hadisin tümünü Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ مَا نَقَصَ مَالٌ مِنْ صَدَقَةٍ)

Sadakadan Dolayı Mal Eksilmez

٤٥٧٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ حَدَّثَنِي قَاصٌّ أَهْلِ فِلَسْطِينَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ يَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " ثَلَاثٌ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ إِنْ كُنْتُ لَحَالِفًا عَلَيْهِنَّ لَا يَنْقُصُ مَالٌ مِنْ صَدَقَةٍ فَتَصَدَّقُوا وَلَا يَعْفُو عَبْدٌ عَنْ مَظْلَمَةٍ يَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ بِهَا عِزًّا وَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ إِلَّا زَادَهُ اللَّهُ بِهَا عِزًّا يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يَفْتَحُ عَبْدٌ بَابَ مَسْأَلَةٍ إِلَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَابَ فَقْرٍ " رواه أحمد وأبو يعلى والبزار, وفيه: رجل لم يسم , وله عند البزار طريق عن أبي سلمة عن أبيه وقال : إن الرواية هذه أصح والله أعلم .

4577. Abdurrahman b. Avf'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Üç şey -ki bunlar için canımı elinde tutan Yüce Allah'a yemin edebilirim- sadaka malı azaltmaz; bu nedenle sadaka veriniz. Kişi haksızlığa, zulme uğradığı bir durumda Yüce Allah'ın rızası için bunu bağışlarsa, kıyamet günü Allah bu davranışı sebebiyle kendisini yüceltecektir. Allah, kendisine dilencilik ve başkalarından birşeyler isteme kapısını açan kişiye fakirlik kapısını açacaktır."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmişlerdir. İsnâdında ismi belirtilmeyen bir kişi vardır. Bunun Bezzâr'da, Ebû Seleme'den, onun da babasından rivayet ettiği bir senedi vardır. Kendisi bu konuda şöyle demiştir: "Bu rivayet daha sahihtir ve en doğrusunu bilen Yüce Allah'dır."

٤٥٧٨ - و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ : قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :"لَيْسَ أَحَدٌ يُظْلَمُ بِمَظْلَمَةٍ فَيَدَعُهَا لِلَّهِ إِلَّا زَادَهُ بِهَا عِزًّا وَتَصَدَّقُوا فَإِنَّهُ مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَلَكِنْ تُزِيدُ فِيهِ "

رواه البزار, وأشار إلى ضعفه .

4578. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

[1] Ahmed, *Müsned* (1074), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (849), *Keşfu'l-estâr* (929).

"Zulme uğrayıp ta bunu Yüce Allah'a havele eden her insan, mutlaka Allah tarafından şereflendirilir. Sadaka verin ve şunu iyi bilin ki sadaka malı eksiltmez. Bilakis onu çoğaltır."[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet olup zayıf olduğuna işaret etmiştir.

٤٥٧٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ الدَّمِيرِيُّ ، بِمِصْرَ بِقَرْيَةِ دَمِيرَةَ ، حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ دُرَيْدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الأَشْعَثِ بْنِ قَيْسٍ الْكِنْدِيُّ ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ يُونُسَ بْنِ خَبَّابٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " مَا نَقَصَ مَالٌ مِنْ صَدَقَةٍ ، وَلا عَفَا رَجُلٌ عَنْ مَظْلِمَةٍ إِلا زَادَهُ اللَّهُ بِهَا عِزًّا ، فَاعْفُوا يُعِزَّكُمُ اللَّهُ ، وَلا فَتَحَ رَجُلٌ عَلَى نَفْسِهِ بَابَ مَسْأَلَةٍ إِلا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَابَ فَقْرٍ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: زكريا بن دويد, وهو ضعيف جدا .

4579. Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sadaka malı eksiltmemiştir. Aksine Yüce Allah, zulme uğrayıp ta bunu affeden herkesi mutlaka yüceltmiş ve değerli kılmıştır. Affedin ki Allah da sizleri değerli kılsın. Her kim dilencilik kapısını kendisi için aralayıp açarsa Allah da ona fakirlik kapısını açar."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Zekeriyya b. Dâvûd çok zayıftır.

(بَابُ الْحَثِّ عَلَى الصَّدَقَةِ بِقَوْلِهِ : " اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ " وَنَحْوِ ذَلِكَ)

"Yarım Hurmayla da Olsa Ateşten Korunun" Sözü Doğrultusunda Sadakaya Teşvik

٤٥٨٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَمَّارُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لِيَتَّقِ أَحَدُكُمْ وَجْهَهُ النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ "

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4580. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sizlerden her biriniz yarım hurmayla da olsa yüzünü ateşten (cehennemden) korusun."*[3]

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (930)

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (142)

[3] Ahmed, *Müsned* (3679, 4265). İbr. b. Müslim, *Sahîh* ravilerinden değildir.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٥٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم "اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ"

4581. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yarım hurmayla da olsa ateşten korunun."*[1]

٤٥٨٢ - وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا كَثِيرُ بْنُ زَيْدٍ عَنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهَا " يَا عَائِشَةُ اسْتَتِرِي مِنَ النَّارِ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَإِنَّهَا تَسُدُّ مِنَ الْجَائِعِ مَسَدَّهَا مِنَ الشَّبْعَانِ "

رواه كله أحمد وروى البزار بعضه وفيه أبو هلال وفيه بعض كلام وهو ثقة

4582. Bir rivayette ise şöyle geçmiştir: *" Ey Âişe! yarım hurmayla da olsa ateşten korun. Zira o, aç kişiye tokluk verir."*[2]

★Hadislerin hepsini İmam Ahmed rivayet etmiştir. Bezzâr ise bir kısmını rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Hilâl, biraz şâibelidir; diğer taraftan güvenilir sayılmıştır.

٤٥٨٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَلِيٍّ الْوَسَاوِسِيُّ ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ الْعُكْلِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ الْغَسِيلِ ، عَنْ شُرَحْبِيلَ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَعْوَادِ الْمِنْبَرِ ، يَقُولُ : " اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ ، فَإِنَّهَا تُقِيمُ الْعَوَجَ ، وَتَدْفَعُ مِيتَةَ السُّوءِ ، وَتَقَعُ مِنَ الْجَائِعِ مَوْقِعَهَا مِنَ الشَّبْعَانِ "

رواه أبو يعلى والبزار ,وفيه :محمد بن إسماعيل الوساوسي ,وهو ضعيف جدا .

4583. Ebû Bekr es-Sıddîk dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)"in minberde şöyle dediğini işittim:

"Yarım hurmayla da olsa cehennemden korunun. Zira o, ölümden kurtarıp, kötü ölümü defeder ve aç kişiye tokluk verir." [3]

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. İsmâîl el-Vesavisî çok zayıftır.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/137), Bezzâr, *Müsned* (936)

[2] Ahmed, *Müsned* (6/79), isnâdında Ebû Hilâl yoktur. Bu zât, Kesîr b. Zeyd el-Eslemî olup sadûk ve leyindir. Diğer taraftan Muttâlib, Hz. Âişe'ye yetişemediği için kopukluk söz konusudur.

[3] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (85), Bezzâr, *Müsned* (933)

٤٥٨٤ - حَدَّثَنَا بُنْدَارٌ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُثْمَانَ الْبَكْرَاوِيُّ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ الْمَكِّيِّ ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ "

رواه أبو يعلى والطبراني في الكبير, وفيه: أبو بحر البكراوي, وفيه كلام وقد وثق .

4584. İbn Abbâs'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yarım hurmayla da olsa cehennemden korunun."* [1]

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Bahr el-Bekrâvî şâibelidir; ancak diğer bir yandan da güvenilir sayılmıştır.

٤٥٨٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ ، نَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ حُمَيْدٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ " .

رواه البزار والطبراني في الأوسط, ورجال البزار رجال الصحيح .

4585. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yarım hurmayla da olsa cehennemden korunun."*

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Bezzâr'ın ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٥٨٦ - أَخْبَرَنَا صَالِحُ بْنُ مُعَاذٍ أَبُو بِشْرٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي الْعَبَّاسِ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ بْنُ جَابِرٍ ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه :أيوب بن جابر ,وفيه كلام كثير وقد وثقه ابن عدي .

4586. Nu'mân b. Beşîr, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şöyle nakletmiştir: *"Yarım hurmayla da olsa cehennemden korunun."* [2]

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Eyyûb b. Câbir çok şâibelidir; ancak diğer bir yandan da İbn Adiy tarafından güvenilir sayılmıştır.

٤٥٨٧ - و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ "

رواه البزار, وفيه :عثمان بن عبد الرحمن الجمحي, قال أبو حاتم : يكتب حديثه ولا يحتج به وحسن البزار حديثه .

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2707). İsmâîl b. Müslim zayıftır.

[2] Bezzâr, *Müsned* (935).

4587. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yarım hurmayla da olsa ateşten korunun."* [1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ebû Hâtim, isnâdında bulunan Osmân b. Abdirrahman el-Cumahî hakkında: "Hadisi yazılır; ancak delil olarak kullanılmaz" demiştir. Bezzâr ise bu kişinin hadisini hasen olarak değerlendirmektedir.

٤٥٨٨ – و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ بنحو حديث تقدم وزاد :

يَا عَائِشَةُ اشْتَرِي نَفْسَكِ مِنَ اللهِ لاَ أُغْنِي عَنْكِ مِنَ اللهِ شَيْئاً وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ يَا عَائِشَةُ لاَ يَرْجِعَنَّ مِنْ عِنْدِكِ سَائِلٌ وَلَوْ بِظِلْفٍ مُحْرَقٍ" رواه البزار, وفيه: عبد الله بن شبيب, وهو ضعيف.

4588. Ebû Hureyre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den geçen hadisin benzerini bildirmiş ve fazladan şunları ilave etmiştir:

"Ey Âişe! Kendini, Allah'dan satın al. Ben, Allah'a karşı sana yardımcı olamam. Yarım hurmayla da olsa ey Âişe... Yanık bir ekmek parçası ile dahi olşa sakın sana gelen dilenciyi boş çevirme."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Şebîb zayıftır.

٤٥٨٩ – حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ الْبِرِنْدُ ، ثنا فَضَالُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَبُو مُهَنَّدٍ الْغُدَانِيُّ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ صُدَيَّ بْنَ عَجْلاَنَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا أَيُّهَا النَّاسُ ، اتَّقُوا النَّارَ ، وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: فضال بن جبير, وهو ضعيف .

4589. Ebû Umâme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey insanlar! Yarım hurmayla da olsa cehennemden korunun."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Fadâl b. ez-Zübeyr zayıftır.

٤٥٩٠ – حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ زُنْبُورٍ ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ عُمَيْرٍ ، عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تَصَدَّقُوا ، فَإِنَّ الصَّدَقَةَ فِكَاكُكُمْ مِنَ النَّارِ " رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله ثقات .

4590. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sadaka verin; çünkü sizleri ateşten kurtaran sadakadır." [1]

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (937). Şahitleri bol bir rivayettir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir

٤٥٩١ - و عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللّهِ بْنَ مُجَمِّرٍ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِعَائِشَةَ: "احْتَجِبِي مِنَ النَّارِ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سعيد بن أبي مريم ,وهو ضعيف لاختلاطه .

4591. Abdullah b. Abdirrahman'dan rivayet edildiğine göre o, Yemen halkından olan Abdullah b. Mucemmir'den, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in Âişe'ye şöyle buyurduğunu bildirmiştir: *"Yarım hurmayla da olsa ateşten korun."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Saîd b. Ebî Meryem bunaması sebebiyle zayıftır.

٤٥٩٢ - حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ ، ثنا النَّضْرُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ بَكْرِ بْنِ سَوَادَةَ ، عَنْ حَنَشٍ ، عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " اجْعَلُوا بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ النَّارِ حِجَابًا وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ " رواه الطبراني في الكبير وفيه ابن لهيعة وفيه كلام

4592. Fadâle b. Ubeyd, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şöyle bildiriyor: *"Yarım hurmayla da olsa ateşle aranıza bir perde (engel) koyun."*[2]

[1] ★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

٤٥٩٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ ، قَالَ : نا الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ ، قَالَ : نا أَبُو إِسْرَائِيلَ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ ، رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : دَهَمَ رَسُولَ اللّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، نَاسٌ مِنْ قَيْسٍ مُجْتَابِي النِّمَارِ مُتَقَلِّدِينَ السُّيُوفَ ، فَسَاءَهُ مَا رَأَى مِنْ هَيْئَتِهِمْ فَصَلَّى ، ثُمَّ دَخَلَ بَيْتَهُ ، ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى وَجَلَسَ فِي مَجْلِسِهِ فَأَمَرَ بِالصَّدَقَةِ أَوْ حَضَّ عَلَيْهَا ، فَقَالَ : " تَصَدَّقَ رَجُلٌ مِنْ دِينَارِهِ ، تَصَدَّقَ رَجُلٌ مِنْ دِرْهَمِهِ ، تَصَدَّقَ رَجُلٌ مِنْ صَاعِ بُرِّهِ ، تَصَدَّقَ رَجُلٌ مِنْ صَاعِ تَمْرِهِ " . فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ بِصُرَّةٍ مِنْ ذَهَبٍ فَوَضَعَهَا فِي يَدِهِ ، ثُمَّ تَتَابَعَ النَّاسُ حَتَّى رَأَى كَوْمَيْنِ مِنْ ثِيَابٍ وَطَعَامٍ فَرَأَيْتُ وَجْهَ رَسُولِ اللّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَتَهَلَّلُ كَأَنَّهُ مُذْهَبَةٌ ،

رواه البزار, وفيه: أبو إسرائيل الملائي, وفيه كلام وقد وثق .

---

[1] İbnu'l-Cevzî, *el-İlelu'l-mutenâhiye* (828): "Hâris b. Umeyr, güvenilir kimselerden uydurma hadisle rivayet ederdi."

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/303)

4593. Ebû Cuhayfe anlatıyor:

Kays kabilesinden, yünden yapılmış çizgili elbiseler giymiş ve silah/kılıç kuşanmış bir takım kimseler, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına aniden daldılar. Onların bu hali Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in hoşuna gitmedi ve kalkıp namaz kıldıktan sonra evine girdi. Daha sonra çıkıp yine namaz kıldıktan sonra yerine oturup sadaka verilmesini emir ve tavsiyede bulunarak şöyle buyurdu:

"Bir kişi dinarından sadaka versin, bir adam dirheminden sadaka versin, bir adam buğdayından bir ölçek sadaka versin, bir adam hurmasından bir miktar sadaka olarak versin." Bunun üzerine Ensar'dan bir adam elinde bir altın kesesiyle geldi. Daha sonra insanlar onu takip ettiler. Hatta elbise ve yiyecekten oluşan iki tepecik meydana geliverdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yüzünün sanki yağ sürülmüşcesine sevinçten parladığını gördüm.[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû İsrâil el-Mulâî şâibelidir; ancak diğer bir yandan da güvenilir sayılmıştır.

٤٥٩٤ – حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ مُجَاهِدٍ ، ثَنَا الْمُنْذِرُ بْنُ الْوَلِيدِ ، [illegible]نَا الْحَسَنُ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ ، قَالَ : جَا[illegible]صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ ، مُتَقَلِّدِي السُّيُوفِ مُجْتَابِي النِّمَارِ ، [illegible]رَسُولُ اللهِ صلى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاسَ عَلَيْهِمْ ، فَقَالَ : " لِيَتَصَدَّقْ ذُو الدِّينَارِ مِنْ دِينَارِهِ ، وَذُو الدِّرْهَمِ مِنْ دِرْهَمِهِ ، وَذُو الْبُرِّ مِنْ بُرِّهِ ، وَذُو الشَّعِيرِ مِنْ شَعِيرِهِ ، وَذُو التَّمْرِ مِنْ تَمْرِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ عَلَيْهِ يَوْمٌ ، فَيَنْظُرَ أَمَامَهُ فَلا يَرَى إِلا النَّارَ ، وَيَنْظُرَ عَنْ يَمِينِهِ فَلا يَرَى إِلا النَّارَ ، وَيَنْظُرَ عَنْ شِمَالِهِ ، فَلا يَرَى إِلا النَّارَ ، وَيَنْظُرَ مِنْ وَرَائِهِ ، فَلا يَرَى إِلا النَّارَ ، فَلا يَرَى شَيْئًا يَتَّقِي بِوَجْهِهِ النَّارَ " ،

قلت : في الصحيح بعضه . رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: الحسن بن أبي جعفر الجفري, وهو ضعيف .

4594. Adiy b. Hâtim dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına, öğlenin kavurucu sıcaklığındaki bir vakitte, yünden yapılmış bir elbise giymiş ve silah/kılıç kuşanmış Bedeviler geldi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) insanlara onlara sadaka vermelerini teşvik ederek şöyle buyurdu:

"Önüne, arkasına, sağına, soluna her bakındığında ateşten başka bir şey göremediği bir gün üzerine gelmeden dinarı olan dinarından, dirhemi olan

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (940)

dirheminden, buğdayı olan buğdayından, hurması olan hurmasından sadaka olarak versin."

Derim ki: *Sahîh*'te bir bölümü yer almıştır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hasan b. Ebî Câfer el-Cefrî zayıftır.

(بَابٌ فِي حَقِّ المَالِ)

Malın Hakkı

٤٥٩٥ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الْمُثَنَّى بْنِ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيُّ ، نا أَبُو حُذَيْفَةَ ، نا سُفْيَانُ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَا حَقُّ الإِبِلِ ؟ قَالَ : " أَنْ تَنْحَرَ سَمِينَهَا ، وَأَنْ تُطْرِقَ فَحْلَهَا ، وَأَنْ تَحْلِبَهَا يَوْمَ وِرْدِهَا "

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله رجال الصحيح, خلا شيخ الطبراني وقد روى عنه ابن أبي حاتم كتابة و لم يضعفه أحد .

4595. Câbir anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e (sahip olduğumuz hayvanlara karşı da sorumlulu[illegible]bi olmamız hasebiyle): "Devenin hakkı nedir?" diye sorulunca şöy[illegible]

"Sahibinin onun semiz olanını kesmesi, [illegible]nu damızlık için kullanması ve sudan (otlaktan) geldiğinde onu sağmasıdır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Taberânî'nin hocası dışındaki ravileri *Sahîh* ricâlidir. İbn Ebî Hâtim ondan kitâbeten (dinleyerek değil de onun özel notlanndan kendisi de yazmak suretiyle) rivayet etmiştir. Kimse onu zayıflıkla nitelendirmemiştir.

٤٥٩٦ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ ، ثنا النُّعْمَانُ بْنُ عَبْدِ السَّلامِ ، ح ، وَحَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ الْمِصْرِيُّ ، ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى ، ثنا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ هُرْمُزَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي الْفِتْيَانِ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الشَّرِيدِ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْأَلُ عَنْ شَيْءٍ مِنْ أَمْرِ الإِبِلِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " انْحَرْ سَمِينَتَهَا ، وَاحْمِلْ عَلَى نَحِيفَتِهَا ، وَاحْلِبْ يَوْمَ الْمَاءِ ، وَادْخُلِ الْجَنَّةَ بِسَلامٍ " رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

4596. Şerîd anlatıyor: Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek develerle ilgili bir şey sorunca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Onlardan şişman olanını kes. Sağlam ve hızlı olanına da yükle. Sudan geldiği gün sütünü sağ. Sağ selamet cennete girersin."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnadı hasendir.

٤٥٩٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ح ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلٍ السَّرَّاجُ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُذُوعِيُّ الْقَاضِي ، قَالا : ثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ ، قَالا : ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الْوَاسِطِيُّ ، ثَنَا زِيَادٌ الْجَصَّاصُ ، عَنِ الْحَسَنِ ، حَدَّثَنِي قَيْسُ بْنُ عَاصِمٍ الْمِنْقَرِيُّ ، قَالَ : قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا رَآنِي سَمِعْتُهُ ، يَقُولُ : " هَذَا سَيِّدُ أَهْلِ الْعَرَبِ ، قَالَ : فَلَمَّا نَزَلْنَا أَتَيْتُهُ فَجَعَلْتُ أُحَدِّثُهُ ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ , الْمَالُ الَّذِي لا يَكُونُ عَلَيَّ فِيهِ تَبِعَةٌ مِنْ ضَيْفٍ ضَافَنِي وَعِيَالٍ كَثُرُوا ، قَالَ : نِعْمَ , الْمَالُ الأَرْبَعُونَ ، وَالأَكْثَرُ السِّتُّونَ ، وَوَيْلٌ لأَصْحَابِ الْمِائَتَيْنِ إِلا مَنْ أَعْطَى فِي رِسْلِهَا وَنَجْدَتِهَا ، وَأَفْقَرَ ظَهْرًا وَنَحَرَ سَمِينَهَا فَأَطْعَمَ الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ ، قَالَ : قُلْتُ : يَا نَبِيَّ اللَّهِ , مَا أَكْرَمَ هَذِهِ الأَخْلاقَ وَأَحْسَنَهَا ، يَا رَسُولَ اللَّهِ , لا يَحِلُّ بِالْوَادِي الَّذِي أَكُونُ فِيهِ لِكَثْرَةِ إِبِلِي ، قَالَ : فَكَيْفَ تَصْنَعُ ؟ ، قُلْتُ : تَغْدُو الإِبِلُ وَيَغْدُو النَّاسُ ، فَمَنْ شَاءَ أَخَذَ بِرَأْسِ بَعِيرٍ فَذَهَبَ بِهِ ، فَقَالَ : مَا تَصْنَعُ بِإِفْقَارِ الظَّهْرِ ؟ , قُلْتُ : إِنِّي لا أُفْقِرُ الصَّغِيرَ وَلا النَّابَ الْمُدْبِرَةَ ، قَالَ : فَمَالُكَ أَحَبُّ إِلَيْكَ أَمْ مَالُ مَوَالِيكَ ؟ ، قَالَ : قُلْتُ : مَالِي أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ مَالِ مَوَالِيَّ ، قَالَ : فَإِنَّ لَكَ مِنْ مَالِكَ مَا أَكَلْتَ فَأَفْنَيْتَ ، أَو لَبِسْتَ فَأَبْلَيْتَ ، أَو أَعْطَيْتَ فَأَمْضَيْتَ ، وَإِلا فَلِموالَيْكَ ، فَقُلْتُ : وَاللَّهِ لَئِنْ بَقِيتُ لأُفْنِيَنَّ عَدَدَهَا قَالَ الْحَسَنُ : فَفَعَلَ وَاللَّهِ فَلَمَّا حَضَرَتْ قَيْسًا الْوَفَاةُ ، قَالَ : يَا بَنِيَّ خُذُوا عَنِّي ، لا أَحَدُ أَنْصَحَ لَكُمْ مِنِّي : إِذَا أَنَا مُتُّ فَسَوِّدُوا كِبَارَكُمْ ، وَلا تُسَوِّدُوا صِغَارَكُمْ فَيَسْتَسْفِهَكُمُ النَّاسُ فَيَهُونُوا عَلَيْكُمْ ، وَعَلَيْكُمْ بِاسْتِصْلاحِ الْمَالِ ، فَإِنَّهُ مَنْبَهَةُ الْكَرِيمِ وَيُسْتَغْنَى بِهِ عَنِ اللَّئِيمِ ، وَإِيَّاكُمْ وَالْمَسْأَلَةَ فَإِنَّهَا آخِرُ كَسْبِ الْمَرْءِ ، إِنَّ أَحَدًا لَمْ يَسْأَلْ إِلا تَرَكَ كَسْبَهُ ، وَإِذَا مُتُّ فَلا تَنُوحُوا عَلَيَّ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَنْهَى عَنِ النِّيَاحَةِ " , وَكَفِّنُونِي فِي ثِيَابِي الَّتِي كُنْتُ أُصَلِّي فِيهَا وَأَصُومُ ، وَإِذَا دَفَنْتُمُونِي فَلا تَدْفِنُونِي فِي مَوْضِعٍ يَطَّلِعُ عَلَيَّ أَحَدٌ ، فَإِنَّهُ قَدْ كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ بَكْرِ بْنِ وَائِلٍ خُمَاشَاتٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَأَخَافُ أَنْ يَنْبُشُونِي فَيَصْنَعُونَ فِي ذَلِكَ

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7251)

مَا يَذْهَبُ فِيهِ دِينُكُمْ وَدُنْيَاكُمْ " ، قَالَ الْحَسَنُ رَحِمَهُ اللَّهُ : نَصَحَ لَهُمْ فِي الْحَيَاةِ ، وَنَصَحَ لَهُمْ فِي الْمَمَاتِ

قلت : له عند النسائي : لا تنوحوا علي فإن رسول الله صلى الله عليه و سلم لم ينح عليه .

رواه الطبراني في الكبير وفي الأوسط باختصار, وفيه: زياد الجصاص, وفيه كلام وقد وثق .

4597. Kays b. Âsım el-Minkarî anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e doğru ilerliyordum; beni görünce: *"Bu, bedevilerin efendisidir"* dediğini işittim Bineğimden inip yanına gelince konuşmaya başlayarak şöyle dedim: "Ya Resûlallah! Kendisiyle kalabalık olan çoluk çocuğumu geçindirdiğim ve her gelen misafire hizmet ve ikram edecek kadar olan mal miktarı yani benim üzerimde yükümlülük ve sorumluluk bırakmayan mal hangisidir?"

Cevaben şöyle buyurdu: *"Sayısı kırk olan mal, ne güzel bir maldır. Bunun âzamisi (en çoğu) altmış tane olandır. Yüz deve sahibine yazıklar olsun. Ancak iyi ve kötü zamanında fark etmeksizin onun zekâtını veren onu sıkıntıya girse de besilisini fakir ve muhtaca yedirene ne mutlu."* Dedim ki: "Ey Allah'ın Peygamberi! Bu, ne güzel bir ahlâktır. Ey Allah'ın Peygamberi! Benim develerimin çokluğundan dolayı kimse vadiye gelemiyor." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Peki sen ne yapacaksın?"* diye sorunca "Sabah gelen kişi oradaki develerden dilediğini alıp gidebilir" dedim. *"Peki zayıf olanları ne yapacaksın?"* buyurunca: "Küçük ve yaşlı olanları sağmıyacak ve yük yüklemeyeceğim" karşılığını verdim. *"Malın, senin olması mı hoşuna gider; yoksa elinin altında sorumlu olduğun kimselerin olması mı daha çok hoşuna gider?"* diye sorunca ben: "Malın onların olmasındansa benim olması daha çok hoşuma gider" cevabını verdim. *"Yiyip de tükettiğin, giyip de eskittiğin, verip de geçip gittiğin mal senin malındır. Bunun dışında kalanları ise onların malı demektir"* buyurunca dedim ki: "Vallahi şayet kalır da yaşarsam onların sayısını tüketeceğim."

Hasan ekledi: Vallahi de dediği gibi yaptı. Kays, ölüm döşeğindeyken şöyle dedi: "Ey oğullarım! Beni iyi dinleyin! Daha sonra böyle bir nasihat işitemeyeceksiniz. Ben öldüğümde en büyüğünüzü lider edinin. Sakın en küçüğünüzü başkan edinmeyin; yoksa insanların diline düşer ve rezil olursunuz. Malınızı iyi değelendirin. Malın iyi değerlendirilmesi ve bulunması cömert kişi için bir zarurettir. Ne kadar olursa olsun cimriden de istenmesi ağırdır.

Sakın dilenmeyin ve başkalarından bir şeyler istemeyin. Bir insan başkalarından isteyince mutlaka kazancından kaybeder. Ben öldüğümde benim için peşimden ağlamayın, feryat etmeyin; zira Resûlullah (sallallahu

aleyhi vesellem) feryadı figandan sakındırırdı. Kefenimi namaz kılıp oruç tuttuğum elbiseden yapın. Beni, herkesin ulaşabileceği görebileceği bir yere gömmeyin; çünkü benimle Bekr b. Vâil arasında Cahiliye zamanında cinayet ve yaralamalar vaki olmuştu. Kabrimi kazıp cesedime bir zarar vermeleri karşısında sizlerin de buna karşılık misilleme yaparak din ve dünyanızı mahvedecek tepkilerde bulunmanızdan endişe ediyorum."

Hasan dedi ki: "Onlara (çocuklarına) hem yaşarken, hem de ölürken nasihatte bulundu."[1]

Derim ki: Aynı ravinin Nesâî'deki ifadesi şöyledir: "Benim peşimden yas tutmayın; feryadu figan etmeyin; çünkü bu, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in peşinden yapılmadı."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de kısa metinle rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ziyâd b. el-Cassâs şâibelidir; ancak diğerlerince güvenilir sayılmıştır.

(بَابُ لاَ حَسَدَ إِلاَّ فِي اثْنَتَيْنِ)

Sadece İki Şeyden Dolayı Kıskanılır

٤٥٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ وَجَدْتُ فِى كِتَابِ أَبِى بِخَطِّ يَدِهِ قَالَ كَتَبَ إِلَيَّ أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ وَكَانَ فِى كِتَابِهِ حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَاقِدٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُوسَى عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ الأَخْنَسِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " لاَ تَنَافُسَ بَيْنَكُمْ إِلاَّ فِى اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ أَعْطَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَقُومُ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ وَيَتَّبِعُ مَا فِيهِ فَيَقُولُ رَجُلٌ لَوْ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَعْطَانِى مِثْلَ مَا أَعْطَى فُلاَنًا فَأَقُومَ بِهِ كَمَا يَقُومُ بِهِ وَرَجُلٌ أَعْطَاهُ اللَّهُ مَالاً فَهُوَ يُنْفِقُ وَيَتَصَدَّقُ فَيَقُولُ رَجُلٌ لَوْ أَنَّ اللَّهَ أَعْطَانِى مِثْلَ مَا أَعْطَى فُلاَنًا فَأَتَصَدَّقَ بِهِ ". فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَكَ النَّجْدَةَ تَكُونُ فِى الرَّجُلِ وَسَقَطَ بَاقِى الْحَدِيثِ.

رواه أحمد كتابة والطبراني في الكبير والأوسط والصغير, وفيه :سليمان بن موسى, وفيه كلام وقد وثقه جماعة

4598. Yezîd b. el-Ahnes, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şöyle rivayet etmiştir:

"İki şeyin dışında aranızda herhangi bir rekabet doğru değildir ki bunlardan bir tanesi: Allah'ın bir adama, Kur'ân (okuma veya) ezberleme şerefini ikram etmesi ve o kişinin de Kur'ân'ı gece gündüz okuması ve onunla amel etmesi

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/339-40), Bezzâr, *Müsned* (2744, 3663)

karşısında bunu gören başka bir adamın: «Yüce Allah falancaya ihsan ve ikramda bulunduğu gibi bana da verirse ben de onun yaptığı gibi yaparım» diyen kişidir.

Diğeri ise: Yüce Allah'ın bir adama mal mülk vermesi ve bu kişinin de bu malı başkalarına sadaka ve benzer şekillerde dağıtıp yardım etmesi üzerine başka bir adamın: «Allah falancaya ihsan ve ikramda bulunduğu gibi bana da verirse ben de onun yaptığı gibi yardımlarda bulunacağım» diyen adamdır." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in bu sözü üzerine bir adam dedi ki: "Ya Resûlallah! Peki ya onurlu ve şerefli bir adam için ne dersin?" ... Hadisin bundan sonraki bölümü kaydedilememiştir.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed ve ayrıca *el-Mu'cemu's-sağîr, el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Süleyman b. Mûsa şâibelidir; ancak bir grup tarafından güvenilir sayılmıştır.

٤٥٩٩ - و عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "لاَ حَسَدَ إِلاَّ فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ أَعْطَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَتْلُوهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ فَسَمِعَهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا لَيْتَنِي أُوتِيتُ بِمِثْلِ مَا أُوتِيَ هَذَا فَعَمِلْتُ فِيهِ مِثْلَ مَا يَعْمَلُ فِيهِ هَذَا وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالاً فَهُوَ يُهْلِكُهُ فِي الْحَقِّ فَقَالَ رَجُلٌ يَا لَيْتَنِي أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ هَذَا فَعَمِلْتُ فِيهِ مِثْلَ مَا يَعْمَلُ

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4599. Ebû Saîd el-Hudrî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sadece iki şeyde kıskançlığa müsaade edilmiştir: Bir adamın, kendisine Yüce Allah tarafından bahşedilen Kur'ân'ı gece gündüz okumasını duyan başka bir adamın: «Ah keşke ben de böyle bir ikrama nail olsaydım. O zaman ben de bu güzel insanın yaptığı gibi yapardım» diyen kişi ile Yüce Allah tarafından bahşedilen malı varlığını hak yolunda tüketen bir kişiyi gören başka bir kişinin: «Ah! Keşke ben de böyle bir ikrama nail olsaydım. O zaman ben de bu güzel insanın yaptığı gibi yapardım» diyen kişi."[2]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٦٠٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ ، قَالَ : نا رَوْحُ بْنُ صَلاحٍ ، قَالَ : نا مُوسَى بْنُ عَلِيٍّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّمَا الْحَسَدُ فِي اثْنَتَيْنِ : رَجُلٌ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/104-5), Taberânî, *M. el-Kebîr* (22/239), Taberânî, *M. el-Evsat* (122 *M. el-Bahreyn*), Taberânî, *M. es-Sağîr* (125)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1085), Ahmed, *Müsned* (2/479)

آتَاهُ اللّٰهُ الْقُرْآنَ فَقَامَ بِهِ فَأَحَلَّ حَلاَلَهُ وَحَرَّمَ حَرَامَهُ ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللّٰهُ مَالًا فَوَصَلَ مِنْهُ أَقَارِبَهُ وَرَحِمَهُ ، وَعَمِلَ بِطَاعَةِ اللّٰهِ فِيهِ " رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله موثقون

4600. Abdullah b. Amr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kıskançlık ancak iki şeyde olabilir: Yüce Allah'ın kendisine ihsan ettiği Kur'ân'ı hakkıyla okuyup ondaki helal ve haramlara saygı gösterip onunla amel eden kişi ve Allah'ın kendisine ihsan ettiği malı akrabalarına da veren ve bu bağları kuvvetlendiren, ayrıca bunu Yüce Allah'ın hoşnut olduğu yerlerde kullanan kişidir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ إِرْغَامِ الشَّيْطَانِ بِالصَّدَقَةِ)

Sadaka/Zekatı Vermek Suretiyle Şeytanın Çileden Çıkarılması

٤٦٠١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَبُو مُعَاوِيَةَ وَلاَ أُرَاهُ سَمِعَهُ مِنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَا يُخْرِجُ رَجُلٌ شَيْئاً مِنَ الصَّدَقَةِ حَتَّى يَفُكَّ عَنْهَا لَحْيَيْ سَبْعِينَ شَيْطَاناً " رواه أحمد والبزار والطبراني في الأوسط, ورجاله ثقات .

4601. Bureyde dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bir insan yetmiş şeytanın çene kemiklerinden kurtulduktan sonra ancak sadaka/zekât verebilir."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed, Bezzâr ve Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ مَا تَصَدَّقْتَ فَأَبْقَيْتَ)

Sadaka Olarak Verdiğin Aslında Kendine Bıraktığındır

٤٦٠٢ – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ أَنْ يَذْبَحَ شَاةً فَيَقْسِمَهَا بَيْنَ الْجِيرَانِ قَالَ : فَذَبَحَهَا فَقَسَّمْتُهَا بَيْنَ الْجِيرَانِ وَرَفَعْتُ الذِّرَاعَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ أَحَبَّ الشَّاةِ إِلَيْهِ الذِّرَاعُ فَلَمَّا جَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ عَائِشَةُ : مَا بَقِيَ عِنْدَنَا مِنْهَا إِلاَّ الذِّرَاعُ قَالَ : كُلُّهَا بَقِيَ إِلاَّ الذِّرَاعَ" رواه البزار, ورجاله ثقات .

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/350), Bezzâr, *Müsned* (943), Taberânî, *M. el-Evsat* (1038)

4602. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine bir koyun kesip komşulara dağıtmasını istemiş. Bunun üzerine o da koyunu kesip komşulara dağıttıktan sonra Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) koyunda en hoşlandığı yer olduğu için bir budunu da ona bırakmış. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) eve geldiğinde Âişe kendisine: "Koyundan bize sadece bir budu kaldı" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Budu dışında her şeyi kaldı."* [1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ فَضْلِ الصَّدَقَةِ)

Sadakanın Fazileti

٤٦٠٣ – حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ ، قَالَ : نَا أَبُو مُعَاوِيَةَ ، قَالَ : نَا الْعَوَّامُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا تَقُولُ فِي الصَّلاةِ ؟ قَالَ : " تَمَامُ الْعَمَلِ " ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَسْأَلُكَ عَنِ الصَّدَقَةِ ، قَالَ : " الصَّدَقَةُ شَيْءٌ عَجَبٌ " ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، تَرَكْتُ أَفْضَلَ عَمَلٍ فِي نَفْسِي أَوْ خَيْرِهِ ، قَالَ : مَا هُوَ ؟ قُلْتُ : الصَّوْمُ ، قَالَ : " خَيْرٌ وَلَيْسَ هُنَاكَ " ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَأَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ ؟ وَذَكَرَ كَلِمَةً ، قُلْتُ : فَإِنْ لَمْ أَفْعَلْ أَوْ أَقْدِرْ ، قَالَ : " بِفَضْلِ طَعَامِكَ " ، قُلْتُ : فَإِنْ لَمْ أَفْعَلْ ، قَالَ : " بِشِقِّ تَمْرَةٍ " ، قُلْتُ : فَإِنْ لَمْ أَفْعَلْ ، قَالَ : " فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ " ، قُلْتُ : فَإِنْ لَمْ أَفْعَلْ ، قَالَ : " دَعِ النَّاسَ مِنَ الشَّرِّ ، فَإِنَّهَا صَدَقَةٌ تَتَصَدَّقُ بِهَا عَلَى نَفْسِكَ " ، قُلْتُ : فَإِنْ لَمْ أَفْعَلْ ، قَالَ : " فَأَمِطِ الأَذَى " ، قُلْتُ : فَإِنْ لَمْ أَفْعَلْ ، قَالَ : " تُرِيدُ أَنْ لا تَدَعَ فِيكَ مِنَ الْخَيْرِ شَيْئًا "

قلت : عند النسائي طرف منه. رواه البزار، وفيه: العوام بن جويرية، وهو ضعيف .

4603. Ebû Zer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e dedim ki: "Ya Resûlallah! Dua hakkında ne dersin?" *"Amellerin tamamlayıcısıdır"* buyurdu. "Ya Resûlallah! Sadaka hakkında ne dersin?" diye sorunca: *"Sadaka çok enteresan bir şeydir"* karşılığını verdi. Dedim ki: "Ya Resûlallah! En hayırlı veya üstün olan şeyi kendime bıraktım." *"O nedir?"* diye sorunca ben: "Oruçtur" cevabını verdim. *"Hayırlıdır, ancak (en üstünü) değil"* buyurunca ben: "Ya Resûlallah! Peki hangi sadaka en

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (942)

üstündür?" diye sordum. ... (Burada konuşmanın bir bölümü aktarılamamıştır)

"Peki, ya bunu yapmaya gücüm yetmezse?" deyince: "*Yiyeceğinin fazlasıyla*" karşılığını verdi. "Peki, ya bunu yapmaya gücüm yetmezse?" dediğimde ise: "*Bir hurmanın yarısıyla*" karşılığını verdi.

"Peki, ya bunu yapmaya gücüm yetmezse?" dediğimde ise: "*Güzel bir sözle*" cevabını verdi. Dedim ki: "Peki, ya bunu yapmaya gücüm yetmezse?" Buyurdu ki: "*İnsanlara kötülük yapma; zira bu da, kendin için vereceğin bir (nevi) sadakadır.*" "Peki, ya bunu yapmaya gücüm yetmezse?" dediğimde: "*Yolda insanlara eziyet veren bir şeyi gider*" buyurdu. "Peki, ya bunu yapmaya gücüm yetmezse?" dediğimde ise: "*Kendi namına hiçbir iyilik yapılmasının istemiyor (gibisin)*" buyurdu.

Derim ki: Nesâî'de bunun bir bölümü vardır.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Avvâm b. Cuveyriye zayıftır.

٤٦٠٤ – حَدَّثَنَا عُبَيْدٌ الْعِجْلِيُّ ، ثنا جُبَارَةُ بْنُ الْمُغَلِّسِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ شُعَيْبٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ ، عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ ، عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الصَّدَقَةُ تَسُدُّ سَبْعِينَ بَابًا مِنَ السُّوءِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: حماد بن شعيب, وهو ضعيف .

4604. Râfi b. Hadîc dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"*Sadaka yetmiş tane kötülük kapısı kapatır.*"[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hammâd b. Şuayb zayıftır.

٤٦٠٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ مَوْلَى عَلْقَمَةَ الْمَكِّيُّ ، نا عَطَاءٌ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّ نَفَرًا مَرُّوا عَلَى عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ ، فَقَالَ : " يَمُوتُ أَحَدُ هَؤُلاءِ الْيَوْمَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ، فَمَضَوْا ثُمَّ رَجَعُوا عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ ، وَمَعَهُمْ حُزَمُ الْحَطَبِ ، فَقَالَ : ضَعُوا ، فَقَالَ لِلَّذِي قَالَ يَمُوتُ الْيَوْمَ : حِلَّ حَطَبَكَ ، فَحَلَّهُ ، فَإِذَا فِيهِ حَيَّةٌ سَوْدَاءُ ، فَقَالَ : مَا عَمِلْتَ الْيَوْمَ ، قَالَ : مَا عَمِلْتُ شَيْئًا ، قَالَ : انْظُرْ مَا عَمِلْتَ ، قَالَ : مَا عَمِلْتُ شَيْئًا ، إِلا أَنَّهُ كَانَ مَعِي فِي يَدِي فَلْقَةٌ مِنْ خُبْزٍ فَمَرَّ بِي مِسْكِينٌ ، فَسَأَلَنِي فَأَعْطَيْتُهُ بَعْضَهَا ، فَقَالَ : بِهَا دُفِعَ عَنْكَ "

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (4402)

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أحمد بن أبي شيبة, و لم أعرفه .

4605. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bir grup insan, Hz. İsa'nın (aleyhisselam) yanından geçince kendisi şöyle buyurdu: «İnşallah bunlardan falanca bugün ölecek.» O grup daha sonra gittikleri gibi akşamleyin beraberlerinde bir bağ odunla geri döndüler. Bunun üzerine İsa (aleyhisselam), onlara: «Odunları bırakın!» dedi. Daha sonra da kendisinin öleceğini söylediği adama: «Odunların bağını çöz bakalım" deyince adam bağı çözünce aniden siyah bir yılan gördüler. Bunun üzerine İsa (aleyhisselam) adama: «Bu gün ne yaptın?» diye sorunca adam: «Bir şey yapmadım» diye cevap verdi. Bunun üzerine İsa (aleyhisselam) adama: «İyi düşün bakalım bu gün ne yaptın?» diye tekrar sorunca adam: «Bir şey yapmadım; ancak yanımda bir parça ekmek vardı; bunun birazını yanıma gelip dilenen bir yoksula verdim» dedi. Bunun üzerine İsa (aleyhisselam) adama: «İşte bundan dolayı senden ecel uzaklaştırıldı» dedi."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ahmed b. Ebî Şeybe'yi tanıyamadım.

٤٦٠٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : ثنا حَمْزَةُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عَمِّي عِيسَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " بَاكِرُوا بِالصَّدَقَةِ ، فَإِنَّ الْبَلاءَ لا يَتَخَطَّاهَا "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عيسى بن عبد الله بن محمد, وهو ضعيف .

4606. Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sadakayı erkenden -geç olmadan- veriniz, çünkü bela sadakayı aşamaz."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İsa b. Abdillah b. Muhammed zayıftır.

٤٦٠٧ - وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ : وَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " الصَّدَقَةُ تُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ "

رواه الطبراني في الأوسط في حديث طويل يأتي في المناقب إن شاء الله, وفيه: أصرم بن حوشب, وهو ضعيف

4607. Abdullah b. Câfer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle buyuruyorken işittim: *"Sadaka Rabb'ın öfkesini söndürür."*

★Taberânî, "Menkıbeler" kitabında geleceği üzere uzun bir metinle *M. el-Evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Esram b. Havşeb zayıftır.

٤٦٠٨ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، أنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ ، أنا مَعْمَرٌ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ زُفَرَ ، عَنْ بَعْضِ بَنِي رَافِعِ بْنِ مَكِيثٍ ، عَنْ رَافِعِ بْنِ مَكِيثٍ ، وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ الْحُدَيْبِيَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " حُسْنُ الْمَلَكَةِ نَمَاءٌ ، وَسُوءُ الْخُلُقِ شُؤْمٌ ، وَالْبِرُّ زِيَادَةٌ فِي الْعُمُرِ ، وَالصَّدَقَةُ تَمْنَعُ مِيتَةَ السُّوءِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: رجل لم يسم .

4608. Râfi b. Mekîs'in -ki o, Uhut şehitlerindendir- bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Becerinin güzelliği iktisadi yükselmedir. Kötü ahlak uğursuzluktur. İyilik ömrü arttırır. Sadaka ise kötü ölümden korur."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında ismi belirtilmeyen bir adam vardır.

٤٦٠٩ - حدثنا أَحْمَدُ بْنُ حَمْدُونَ الْمَوْصِلِيُّ ، وَالْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا الْمُطَرِّزُ ، قَالا : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمَّارٍ الْمَوْصِلِيُّ ، ثنا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ . ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ رَاهَوَيْهِ ، ثنا أَبِي ، ثنا عَلِيُّ بْنُ يُونُسَ ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ الْمُزَنِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ صَدَقَةَ الْمُسْلِمِ تَزِيدُ فِي الْعُمُرِ ، وَتَمْنَعُ مِيتَةَ السُّوءِ ، وَيُذْهِبُ اللَّهُ بِهَا الْكِبْرَ وَالْفَخْرَ "

رواه الطبراني في الكبير,وفيه: كثير بن عبد الله المزني, وهو ضعيف .

4609. Amr b. Avf'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Müslümanın sadakası ömrünü artırıp kötü ölümden korur ve yüce Allah bununla kibir, fakirlik ve böbürlenmeyi giderir."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kesîr b. Abdillah el-Müzenî zayıftır.

٤٦١٠ - حَدَّثَنَا أَبُو زَكَرِيَّا الدِّينَوَرِيُّ الْبَصْرِيُّ , ثنا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ ثَوَابٍ الْحُصْرِيُّ , ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْقُرَشِيُّ , ثنا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ , عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " خَيْرُ أَبْوَابِ الْبِرِّ الصَّدَقَةُ " رواه الطبراني في الكبير ,وفيه: من لم أعرفه .

4610. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İyilik kapılarının en hayırlısı sadakadır."*[3]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (4451), Ahmed, *Müsned* (3/502)
[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/22-23)
[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12834)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında kendisini tanıyamadığım bir kişi vardır."

٤٦١١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شَيْبَةَ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، أنا شَرِيكٌ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، رَفَعَهُ قَالَ : " مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ قَطُّ ، وَمَا مَدَّ عَبْدٌ يَدَهُ بِصَدَقَةٍ إِلا أُلْقِيَتْ بِيَدِ اللَّهِ قَبْلَ أَنْ تَقَعَ فِي يَدِ السَّائِلِ ، وَلا فَتَحَ عَبْدٌ بَابَ مَسْأَلَةٍ لَهُ عَنْهَا غِنًى إِلا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَابَ فَقْرٍ "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: من لم أعرفه .

4611. Yine İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hiçbir sadaka kesinlikle hiçbir malı azaltmaz. Sadaka uzatan her kulun eli daha ona –sadakası fakirin eline ulaşmadan– Yüce Allah'ın eline ulaşır. İhtiyacı olmadığı halde sadaka dilenen her kula Allah, mutlaka fakirlik kapısını açar."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında kendisini tanıyamadığım bir kişi vardır.

٤٦١٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ أَنْبَأَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُبَارَكٍ أَنْبَأَنَا حَرْمَلَةُ بْنُ عِمْرَانَ أَنَّهُ سَمِعَ يَزِيدَ بْنَ أَبِي حَبِيبٍ يُحَدِّثُ أَنَّ أَبَا الْخَيْرِ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " كُلُّ امْرِئٍ فِي ظِلِّ صَدَقَتِهِ حَتَّى يُفْصَلَ بَيْنَ النَّاسِ "

4612. Ukbe b. Âmir dedi ki: Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle söylerken duydum:

"Herkes –kıyamet günü- insanlar birbirinden ayrılıncaya kadar sadakasının gölgesinde olacaktır."[2]

٤٦١٣ – وفي رواية : عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ " ظِلُّ الْمُؤْمِنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَدَقَتُهُ "

وَكَانَ يَزِيدُ لاَ يُخْطِئُهُ يَوْمٌ إِلاَّ تَصَدَّقَ فِيهِ بِشَيْءٍ وَلَوْ كَعْكَةً أَوْ بَصَلَةً أَوْ كَذَا

رواه كله أحمد ، وروى أبو يعلى والطبراني في الكبير بعضه، ورجال أحمد ثقات .

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12150)

[2] Ahmed, *Müsned* (4/147-8), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1766)

4613. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbından bir adamın Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şu sözünü bildiriyor:

"Müminin kıyamet günü gölgesi sadakasıdır." Yezîd (b. Ebî Habîb), hergün mutlaka bir baş soğan veya kuru bir ekmek dahi olsa mutlaka sadaka verirdi.[1]

★Hadisin tümünü İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ ve Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de bir kısmını rivayet etmişlerdir. Ahmed'in ravileri güvenilir kimselerdir

٤٦١٤ - حدثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، ثنا رِشْدِينُ بْنُ سَعْدٍ ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ ، وَابْنُ لَهِيعَةَ ، والحسن بن ثوبان ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الصَّدَقَةَ لَتُطْفِئُ عَنْ أَهْلِهَا حَرَّ الْقُبُورِ ، وَإِنَّمَا يَسْتَظِلُّ الْمُؤْمِنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي ظِلِّ صَدَقَتِهِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

4614. Ukbe b. Âmir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sadaka kendi sahibinin kabirdeki (ateşini) söndürür. Şüphesiz ki mümin kıyamet günü sadakasının gölgesinde gölgelenir."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

٤٦١٥ - و عَنْ أَبِي بَرْزَةَ الأَسْلَمِيِّ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :"إِنَّ العَبْدَ لَيَتَصَدَّقُ بِالكِسْرَةِ تَرْبُو عِنْدَ اللهِ عَزَّ وَ جلَّ حَتَّى تَكُونَ مِثْلَ أُحُدٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سوار بن مصعب, وهو ضعيف .

4615. Ebû Berze el-Eslemî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kul, az da olsa sadaka verdiğinde Yüce Allah, onu Uhud dağı kadar oluncaya kadar büyütür."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sevvâr b. Musâb zayıftır.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/280)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (17-286).

٤٦١٦ - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ عَمْرَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ يَقْبَلُ الصَّدَقَةَ وَيُرَبِّيهَا لأَحَدِكُمْ كَمَا يُرَبِّي أَحَدُكُمْ فُلُوَّهُ أَوْ فَصِيلَهُ "

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله رجال الصحيح ولعائشة حديث يأتي بعد هذا .

4616. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah, sadakayı kabul edip onu, sizlerin kuzu veya deve yavrusunu büyüttüğünüz gibi sizler için büyütür."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ricâlidir.

Hz. Âişe'nin bu konuda inşallah daha sonra gelecek olan hadisi vardır.

٤٦١٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ النَّضْرِ الْعَسْكَرِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ زُرَيْقٍ الرَّاسِبِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ آمِنَةَ بِنْتِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ مَيْمُونَةَ بِنْتِ سَعْدٍ ، أَنَّهَا قَالَتْ : أَفْتِنَا عَنِ الصَّدَقَةِ . فَقَالَ : " إِنَّهَا حَاجِبٌ مِنَ النَّارِ ، لِمَنْ أَحْسَنَهَا يَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: من لم أعرفه .

4617. Sâd'ın kızı Meymûne bildiriyor: Dedim ki: "Ya Resûlallah! Sadaka hakkında bize bir fetva (hüküm) verir misin?" Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"O, sadece Yüce Allah'ın rızasını gözeterek verenleri ateşten koruyan bir engeldir."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım bir kişi vardır.

٤٦١٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَتَادَةَ الْمُحَارِبِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " إِنَّ الصَّدَقَةَ تَقَعُ فِي يَدِ اللَّهِ قَبْلَ أَنْ تَقَعَ فِي يَدِ السَّائِلِ " ، ثُمَّ قَرَأَ عَبْدُ اللَّهِ : ﴿ وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ ﴾

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الله بن قتادة المحاربي, ولم يضعفه أحد, وبقية رجاله ثقات .

4618. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre sadaka, daha fakirin eline ulaşmadan, Yüce Allah'ın eline ulaşır. Abdullah daha sonra şu âyeti okudu **"O Allah ki kullarından tövbelerini kabul eder"** (Tevbe Sur. 104)[2]

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (25/35-6)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (8571). Ayrıca ravilerinden Dırâr b. Surad da zayıftır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Katâde el-Muhâribî isimli kişi hakkında kimse zayıf değerlendirmesinde bulunmamıştır. Bunun dışındaki kişiler güvenilir kimselerdir.

(بَابُ أَجْرُ الصَّدَقَةِ)

Sadakanın Sevabı

٤٦١٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ جَاءَ ثَلاثَةُ نَفَرٍ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَحَدُهُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَانَتْ لِي مِائَةُ دِينَارٍ فَتَصَدَّقْتُ مِنْهَا بِعَشَرَةِ دَنَانِيرَ. وَقَالَ الآخَرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَانَ لِي عَشَرَةُ دَنَانِيرَ فَتَصَدَّقْتُ مِنْهَا بِدِينَارٍ. وَقَالَ الآخَرُ كَانَ لِي دِينَارٌ فَتَصَدَّقْتُ بِعُشْرِهِ. قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " كُلُّكُمْ فِي الأَجْرِ سَوَاءٌ كُلُّكُمْ تَصَدَّقَ بِعُشْرِ مَالِهِ" رواه أحمد والبزار, وفيه: الحارث, وفيه كلام كثير .

4619. Ali b. Ebî Tâlib anlatıyor:

Üç kişi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına geldiler. Bir tanesi şöyle dedi: "Ya Resûlallah! Benim yüz dinarım vardı ve bunların yirmi dinarını sadaka olarak verdim." Diğeri ise şöyle dedi: "Ya Resûlallah! Benim on dinarım vardı; ondan bir dinarını sadaka olarak verdim." En sonuncusu ise şöyle dedi: "Ya Resûlallah! Benim bir dinarım vardı ve bunun onda birini sadaka olarak verdim." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sevapta hepiniz eşitsiniz. Çünkü hepiniz malınızın onda birini sadaka olarak verdiniz."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan el-Hâris çok şâibelidir.

٤٦٢٠ - حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ مَرْثَدٍ الطَّبَرَانِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَيَّاشٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، حَدَّثَنِي ضَمْضَمُ بْنُ زُرْعَةَ ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنْ أَبِي مَالِكٍ الأَشْعَرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ثَلاثَةُ نَفَرٍ ، كَانَ لأَحَدِهِمْ عَشَرَةُ دَنَانِيرَ فَتَصَدَّقَ مِنْهَا بِدِينَارٍ ، وَكَانَ لآخَرَ عَشَرَةُ أَوَاقٍ فَتَصَدَّقَ مِنْهَا بِأُوقِيَّةٍ ، وَآخَرُ كَانَ لَهُ مِائَةُ أُوقِيَّةٍ فَتَصَدَّقَ بِعَشَرَةِ أَوَاقٍ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : هُمْ فِي الأَجْرِ سَوَاءٌ ، كُلٌّ قَدْ تَصَدَّقَ بِعُشْرِ مَالِهِ ، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : ﴿لِيُنْفِقْ ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَتِهِ﴾" رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن إسماعيل بن عياش, وفيه ضعف .

---

[1] Ahmed, *Müsned* (743), Bezzâr, *Müsned* (946)

4620. Ebû Mâlik el-Eş'ârî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Üç kişi vardı ki bunlardan birinin on dinarı vardı ve bundan bir dinar sadaka verdi. Diğer ikincisinin ise on ölçek tahılı vardı ve bundan bir ölçeğini sadaka verdi. Diğer üçüncüsü ise kendisinin yüz ölçek tahılı vardı ve bunun on ölçeğini sadaka olarak verdi." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle devam etti:

"Onlar sevapta eşittirler. Zira her bireri malının üçte birini sadaka olarak vermiştir." Yüce Allah şöyle buyuruyor: **"Varlıklı olan kimse, nafakayı varlığına göre versin."** (Talâk Sur. 7)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. İsmâîl b. Ayyâş'ta zayıflık vardır.

٤٦٢١ - وَحَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ أَخْزَمَ الطَّائِيُّ ، قَالَ : نا عُمَرُ بْنُ مُدْرِكٍ ، قَالَ : نا عُتْبَةُ بْنُ يَقْظَانَ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَا أَحْسَنَ مِنْ مُحْسِنٍ مُسْلِمٍ ، وَلا كَافِرٍ إِلا أُثِيبَ " ، قُلْنَا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، هَذَا إِثَابَةُ الْمُؤْمِنِ قَدْ عَرَفْنَاهَا ، فَمَا إِثَابَةُ الْكَافِرِ ؟ ، قَالَ : " إِذَا تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ أَوْ وَصَلَ رَحِمًا ، أَوْ عَمِلَ حَسَنَةً أَثَابَهُ اللَّهُ ، وَإِثَابَتُهُ الْمَالُ وَالْوَلَدُ فِي الدُّنْيَا ، وَعَذَابًا دُونَ الْعَذَابِ " ، يَعْنِي فِي الآخِرَةِ ، وَقَرَأَ : ﴿أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ﴾

رواه البزار, وفيه: عتبة بن يقظان, وفيه كلام, وقد وثقه ابن حبان, وبقية رجاله ثقات .

4621. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"İster Müslüman, ister kâfir olsun her iyilik yapan mutlaka karşılığını görecekir." Dedik ki: "Ya Resûlallah! Müslümanın mükâfatını almasını anladık; ancak kâfirin karşılığı nasıl olacak, onu anlayamadık?"

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şu karşılığı verdi: *"Sadaka verdiğinde veya akrabalarıyla ilişkisini kesmeyip iyi geçinirse veya herhangi bir güzellikte bulunursa Yüce Allah onu ödüllendirecektir. Dünyada mal ve çoluk çocukla, âhirette ise daha düşük bir ateşe maruz kalma şeklinde olacaktır."* Sonra şu âyeti okudu: **"Firavun'un adamlarını azabın en ağırına sokun, denir."** (Mü'min Sur. 46)

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (3439)

★Hadisi Bezzâr[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Utbe b. Yakzân şâibelidir; ancak diğer bir yandan da, İbn Hibbân tarafından güvenilir sayılmıştır. Bunun dışındaki kişiler ise güvenilirdir.

٤٦٢٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْمَرْوَزِيُّ ، قَالَ : نا الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ : نا سُوَيْدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ ، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " انْتَضَلُوا وَارْكَبُوا ، وَأَنْ تَنْتَضِلُوا أَحَبُّ إِلَيَّ ، وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيُدْخِلُ بِالسَّهْمِ الْوَاحِدِ ثَلاثَةً الْجَنَّةَ : صَانِعَهُ مُحْتَسِبًا فِيهِ ، وَالْمُمِدَّ بِهِ ، وَالرَّامِيَ بِهِ . وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيُدْخِلُ بِلُقْمَةِ الْخُبْزِ ، وَقَبْضَةِ التَّمْرِ ، وَمِثْلِهِ مِمَّا يَنْتَفِعُ بِهِ الْمِسْكِينُ ثَلاثَةً الْجَنَّةَ : رَبَّ الْبَيْتِ الآمِرَ بِهِ ، وَالزَّوْجَةَ تُصْلِحُهُ ، وَالْخَادِمَ الَّذِي يُنَاوِلُ الْمِسْكِينَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَنْسَ خَدَمَنَا " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: سويد بن عبد العزيز ,وهو ضعيف.

4622. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Birbirinizle ok atma yarışı yapıp bineklere binin. Sizlerin ok atma yarışı yapmanız bana daha sevimli gelmektedir. Yüce Allah, bir ok sebebiyle onu Allah için imal edeni, onunla nişan alan ve onu atanı, cennetine sokar. Ve yine bir lokma ekmek, bir avuç hurma veya bunların yerine geçebilecek ve bir garibanın kendisinde faydalanabileceği herhangi bir şey sebebiyle Yüce Allah üç kişiyi cennete sokar: Ev reisini ya da yemeğin yapılmasını emredeni, bunu hazırlayan kadını ve bunu o garibana uzatan hizmetçiyi." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle devam etti: *"Hizmetçilerimizi de unutmayan Yüce Allah'a hamd olsun."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Suveyd b. Abdilazîz zayıftır.

٤٦٢٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : نا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الدَّرَاوَرْدِيُّ الْمُقْرِئُ ، قال : ثنا أَبُو إِسْمَاعِيلَ الْمُؤَدِّبُ ، قال : ثنا عِيسَى بْنُ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ نافع ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ : ﴿مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ﴾ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " رَبِّ زِدْ أُمَّتِي ، فَنَزَلَتْ : ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً﴾ قَالَ : رَبِّ زِدْ أُمَّتِي ، فَنَزَلَتْ : ﴿إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾" رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عيسى بن المسيب .

[1] Bezzâr, *Müsned* (945).

4623. Abdullah b. Ömer dedi ki: **"Mallarını Allah yolunda sarfedenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfü geniştir, O her şeyi bilendir."** (Bakara Sur. 261) âyeti inince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ya Rab! Ümmetim için arttır." Bunun üzerine **"Allah'a kim güzel bir ödünç takdiminde bulunursa, Allah karşılığını kat kat verir"** [1] âyeti indi:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ya Rab! Ümmetim için arttır."* Bunun üzerine şu âyet indi: **"Yalnız sabredenlere, ecirleri hesapsız olarak ödenecektir."** [2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında, İsa b. el-Museyyeb vardır.

(بَابُ مُنَاوَلَةِ الْمِسْكِينِ)

Yoksula Bizzat Kendi Vermek

٤٦٢٤ - حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ الْعَطَّارُ الْمَكِّيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا عُبَيْدٌ الْعِجْلِيُّ ، ثنا هَاشِمُ بْنُ الْوَلِيدِ الْهَرَوِيُّ ، قَالا : ثنا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : كَانَ حَارِثَةُ بْنُ النُّعْمَانِ قَدْ ذَهَبَ بَصَرُهُ ، فَاتَّخَذَ خَيْطًا فِي مُصَلاهُ إِلَى بَابِ حُجْرَتِهِ ، وَوَضَعَ عِنْدَهُ مِكْتَلا فِيهِ تَمْرٌ وَغَيْرُهُ ، فَكَانَ إِذَا جَاءَ الْمِسْكِينُ فَسَلَّمَ أَخَذَ مِنْ ذَلِكَ الْمِكْتَلِ ، ثُمَّ أَخَذَ بِطَرَفِ الْخَيْطِ حَتَّى يُنَاوِلَهُ ، وَكَانَ أَهْلُهُ ، يَقُولُونَ : نَحْنُ نَكْفِيكَ ، فَقَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مُنَاوَلَةُ الْمِسْكِينِ تَقِي مِيتَةَ السُّوءِ "

رواه الطبراني في الكبير ,وفيه: من لم أعرفه .

4624. Muhammed b. Osmân, babasından bildiriyor:

Hârise b. en-Nu'mân, gözlerini kaybetmişti. Bunun üzerine kendi odasından, namazgâhına kadar bir ip uzatıp yanına da içinde hurma ve başka şeyler bulunan bir kap koyardı. Bir dilenci ya da ihtiyaç sahibi geldiğinde namazını bitirip o kapta bulunandan alır; daha sonra da ipe tutunarak gelen ihtiyaç sahibine gider ve kendisi uzatırdı. Ev halkı ona: "Senin bu zahmete girmene gerek yok; biz senin yerine verebiliriz" dediklerinde ise onlara şöyle derdi:

---

[1] Hadîd Sur. 11.

[2] Zümer Sur. 10.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim: *"Yoksula bir yardım eli uzatmak, kötü ölümden korur."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım biri vardır.

(بَابُ لاَ يَقْبَلُ اللهُ إلاَّ الطَّيِّبَ)

Yüce Allah, (Maddi Yardımın) Temiz Olanını Kabul Eder

٤٦٢٥ - عَنْ عَائِشَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : "إِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَصَدَّقُ بِالصَّدَقَةِ مِنَ الكَسْبِ الطَّيِّبِ وَلاَ يَقْبَلُ اللهُ إلاَّ الطَّيِّبَ فَيَتَلَقَّهَا الرَّحْمنُ تَبَارَكَ وَتَعالى بِيَدِهِ فَيُرَبِّيهَا كَمَا يُرَبِّي أَحَدُكُم فَلُوَّهُ أَوْ وَصِيفَهُ أَوْ فَصِيلَهُ " رواه البزار ورجاله ثقات

4625. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Rahman olan ve temiz olandan başkasını kabul etmeyen Yüce Allah, bir adam temiz kazancından sadaka verdiğinde, o sadakayı kendisi alıp sizlerin küçük bir köleyi, henüz sütten kesilmiş bir deve yavrusunu veya bir kuzuyu büyüttüğünüz gibi büyütür/çoğaltır."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir

٤٦٢٦ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بِسْطَامٍ ، قَالَ : نا أَبُو دَاوُدَ ، قَالَ : نا قَيْسٌ . وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ الأَهْوَازِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّلْتِ ، قَالَ : نا قَيْسٌ ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ وَثَّابٍ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ رَفَعَهُ ، قَالَ : " إِنَّ الْخَبِيثَ لا يُكَفِّرُ الْخَبِيثَ ، وَلَكِنَّ الطَّيِّبَ يُكَفِّرُ الْخَبِيثَ

رواه البزار والطبراني في الأوسط, وفيه: قيس بن الربيع, وفيه كلام وقد وثقه شعبة والثوري .

4626. - Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Pis, (başka bir) pis olanı örtüp kapatmaz. Ancak temiz olan, nâhoş olanı örter."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kays b. er-Rabî şâibelidir; ancak diğer bir yandan da Şu'be ve Sevrî tarafından güvenilir sayılmıştır.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (3228).

(بَابٌ فِيمَنْ تَصَدَّقَ بِمَا يَكْرَهُ)

Hoşlanılmayan Bir Şeyin Sadaka Olarak Verilmesi

٤٦٢٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا يُوسُفُ بْنُ مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْقَسْرِيُّ ، قَالَ : نا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّهَا أَرَادَتْ أَنْ تَصَدَّقَ بِلَحْمٍ مُنْتِنٍ ، فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَتَتَصَدَّقِينَ بِمَا لا تَأْكُلِينَ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: خالد القسري ,وفيه كلام .

4627. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre kendisi, kokmuş bir eti sadaka olarak vermek isteyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Yemediğin şeyi sadaka olarak mı vereceksin?"* diyerek çıkıştı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hâlid el-Kasrî şâibelidir.

٤٦٢٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامِ بْنِ أَبِي الدُّمَيْكِ الْمُسْتَمْلِيُّ ، قَالَ : نَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ ، قَالَ : نَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، قَالَ : نَا حَمَّادُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنِ الأَسْوَدِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : " أُهْدِيَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضَبٌّ فَلَمْ يَأْكُلْهُ " ، قَالَتْ عَائِشَةُ : يَا رَسُولَ اللهِ ، أَلا نُطْعِمُهُ الْمَسَاكِينَ ؟ قَالَ : " لا تُطْعِمُوهُمْ مَا لا تَأْكُلُونَ " رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله موثقون .

4628. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e keler ikram edilince kendisi onu yemedi. Bunun üzerine Âişe ona: "Ya Resûlallah! Onu yoksullara verebilir miyiz?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yemediklerinizi onlara yedirmeyin."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ الصَّدَقَةِ بِجَمِيعِ الْمَالِ)

Tüm Malın Sadaka Olarak Verilmesi

٤٦٢٩ - حَدَّثَنَا هَيْثَمُ بْنُ خَلَفٍ ، نَا عَلِيُّ بْنُ سَيَابَةَ ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ أَخِي الْحَسَنِ بْنِ عَمْرٍو ، ثَنَا عَمِّي الْحَسَنُ بْنُ عَمْرٍو ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ جَرِيرٍ ، قَالَ : لَمَّا رَآنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لا أُمْسِكُ شَيْئًا ، إِنَّمَا أُنْفِقُهُ ، قَالَ لِي : " يَا جَرِيرُ ، لا عَلَيْكَ أَنْ تُمْسِكَ عَلَيْكَ مَالَكَ ، فَإِنَّ لِهَذَا الأَمْرِ مُدَّةً "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: عمرو بن عبد الغفار, وهو ضعيف .

4629. Cerîr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) benim hiçbir surette malımı tutmayıp dağıttığımı görünce şöyle buyurdu:

"Ey Cerîr! Malını tutmanda senin için bir mahzur yoktur. Çünkü işin de bir zamanı vardır."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Amr b. Abdilğaffâr zayıftır.

(بَابُ الْهَدِيَّةِ إِلَى الْكَعْبَةِ)

Kâbe'ye Hediye

٤٦٣٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، قَالَ: نا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي دَاوُدَ، قَالَ: نا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ أَبِي الْعَنْبَسِ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " لأَنْ أَتَصَدَّقَ بِخَاتَمِي أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَلْفِ دِرْهَمٍ أُهْدِيهَا إِلَى الْكَعْبَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: أبو العنبس ,وفيه كلام .

4630. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kâbe için bin dirhem hediyede bulunmaktansa şu yüzüğümü sadaka olarak vermek daha çok hoşuma gider."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebu'l-Anseb şâibelidir.

(بَابُ الصَّدَقَةِ بِأَفْضَلِ مَا يَجِدُ)

Bulduğunun En İyisini Sadaka Vermek

٤٦٣١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، قَالَ: نا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ، قَالَ: نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ قَيْسٍ الأَنْصَارِيُّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ: ﴿ مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا ﴾، قَالَ ابْنُ الدَّحْدَاحِ: أَيَسْتَقْرِضُنَا رَبُّنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ مِنْ أَمْوَالِنَا؟ فَقَالَ: " نَعَمْ قَالَ: فَإِنَّ لِي حَائِطَيْنِ، أَحَدُهُمَا بِالْعَالِيَةِ، وَالآخَرُ بِالسَّافِلَةِ، فَقَدْ أَقْرَضْتُ خَيْرَهُمَا رَبِّي، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (2369).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (1524). İbn Hacer, *Takrîb*'de Ebu'l-Anbes hakkında "güvenilir" olduğunu belirtmiştir.

هُوَ لِلْيَتِيمِ الَّذِي عِنْدَكُمْ ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : رُبَّ عِذْقٍ لابْنِ الدَّحْدَاحِ فِي الْجَنَّةِ مُذَلَّلٌ " رواه الطبراني في الأوسط، وفيه: إسماعيل بن قيس، وهو ضعيف .

4631. Ömer b. el-Hattâb bildiriyor: **"Allah'a, kat kat karşılığını arttıracağı güzel bir ödünç takdiminde kim bulunur?"** (Bakara Sur. 245) âyeti nazil olduğunda İbnu'd-Dehdâh, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e: "Rabbimiz bizlerden kendisine borç vermemizi mi istiyor?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* cevabını verdi. İbnu'd-Dehdâh dedi ki:

"O halde benim biri yukarda, diğeri ise aşağıda olmak üzere iki bahçem var; güzel olanı Rabbime veriyorum." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O yanınızda bulunan yetime aittir"* buyurduktan sonra şöyle devam etti:

"Cennette İbnu'd-Dehdâh'a ait ve hurmaların yoğunluğundan dalları aşağıya sarkmış nice hurma ağaçları vardır. "

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İsmâîl b. Kays zayıftır.

٤٦٣٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُعَاوِيَةَ بْنِ مَالِجٍ ، قَالَ : نا خَلَفُ بْنُ خَلِيفَةَ ، عَنْ حُمَيْدٍ الأَعْرَجِ وَهُوَ ابْنُ عَطَاءٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " لَمَّا نَزَلَتْ ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا﴾ ، قَالَ أَبُو الدَّحْدَاحِ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، وَإِنَّ اللَّهَ يُرِيدُ مِنَّا الْقَرْضَ ؟ قَالَ : نَعَمْ يَا أَبَا الدَّحْدَاحِ ، قَالَ : فَإِنِّي قَدْ أَقْرَضْتُ رَبِّي حَائِطِي ، حَائِطًا فِيهِ سِتُّ مِائَةِ نَخْلَةٍ ، ثُمَّ جَاءَ يَمْشِي حَتَّى أَتَى الْحَائِطَ وَفِيهِ أُمُّ الدَّحْدَاحِ فِي عِيَالِهَا فَنَادَاهَا : يَا أُمَّ الدَّحْدَاحِ ، قَالَتْ : لَبَّيْكَ ، قَالَ : اخْرُجِي ، فَإِنِّي أَقْرَضْتُ رَبِّي حَائِطًا فِيهِ سِتُّ مِائَةِ نَخْلَةٍ "

رواه البزار، وفيه: حميد بن عطاء الأعرج، وهو ضعيف قلت : وتأتي أحاديث من نحو هذا في المناقب إن شاء الله .

4632. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: **"Allah'a, kat kat karşılığını arttıracağı güzel bir ödünç takdiminde kim bulunur?"**[1] âyeti nazil olunca, Ebu'd-Dehdâh dedi ki: "Ya Resûlallah! Yüce Allah, bizlerden ödünç mü istiyor?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet ey Ebu'd-Dehdâh!"* cevabını verdi. O da: "O halde ben, içinde altı yüz hurma ağacım bulunan bahçemi Yüce Allah'a ödünç veriyorum" dedikten

[1] Bakara Sur. 245.

sonra yürüyerek içinde hanımının ve onun akrabalarının oturdukları o bahçenin yanına gelerek hanımına yani Ümmü'd-Dehdâh'a seslendi. Hanımı onu duyunca: "Buyur geldim!" diye karşılık verince ona: "Buradan çıkıver; çünkü ben, Rabbime içinde altıyüz hurma ağacı bulunan bahçemi ödünç verdim" dedi.[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Humeyd b. Atâ el-A'rac zayıftır.

Derim ki: İnşallah bu mevzuya dair hadisler Menkıbeler kitabında da gelecektir.

(بَابٌ فِيمَنْ تَصَدَّقَ بِعِرْضِهِ)

Şerefini Sadaka Olarak Veren Kişi

٤٦٣٣ - عَنْ عُلْبَةَ بْنُ زَيْدٍ قال : حَثَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الصَّدَقَةِ. فَقَامَ عُلْبَةُ فَقَالَ : يَا رَسُولَ الله حَثَثْتَ عَلَى الصَّدَقَةِ وَمَا عِنْدِي إِلاَّ عِرْضِي فَقَدَ تَصَدَّقْتُ بِهِ عَلَى مَنْ ظَلَمَنِي. قَالَ : فَأَعْرَضَ عَنْهُ . قَالَ : فَلَمَّا كَانَ فِي اليَوْمِ الثَّانِي قالَ : " أَيْنَ عُلْبَةُ بْنُ زَيْدٍ؟ أَوْ أَيْنَ الْمُتَصَدِّقُ بِعِرْضِهِ ؟ فَإِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعالى قَدْ قَبِلَ ذَلِكَ مِنْهُ " - أَوْ نَحْوَ هَذَا

رواه البزار, وفيه: محمد بن سليمان بن مشمول, وهو ضعيف .

4633. Ulbe b. Zeyd anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sadakaya teşvikte bulundu. Bunun üzerine Ulbe b. Zeyd ayağa kalkıp dedi ki: "Ya Resûlallah! Sadakaya teşvik ettiniz; ancak benim şeref ve haysiyetim dışında bağışlayabileceğim bir şeyim yok ve bundan dolayı da bana zulmedene karşılık olarak bunu sadaka olarak veriyorum" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise ondan yüz çevirdi. Ancak ertesi gün buyurdu ki: *"Ulbe b. Zeyd nerede? Çünkü Allah onun bu sadakasını kabul etti"* veya benzer bir şey söyledi.[2]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Süleyman b. Meşmûl zayıftır.

٤٦٣٤ - أَخبَرَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، قَالَ : أَخبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ عَثْمَةَ ، قَالَ : أَخبَرَنَا كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَثَّ يَوْمًا عَلَى الصَّدَقَةِ ، فَقَامَ عُلْبَةُ بْنُ زَيْدٍ ، فَقَالَ : مَا عِنْدِي إِلا عِرْضِي ، فَإِنِّي أُشْهِدُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي قَدْ تَصَدَّقْتُ بِعِرْضِي عَلَى مَنْ ظَلَمَنِي ، ثُمَّ جَلَسَ ، قَالَ : فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

[1] Bezzâr, *Müsned* (944)

[2] Bezzâr, *Müsned* (959).

: " أَيْنَ عُلْبَةُ بْنُ زَيْدٍ ؟ " ، قَالَهَا مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاثًا ، قَالَ : فَقَامَ عُلْبَةُ فَقَالَ : " أَنْتَ الْمُتَصَدِّقُ بِعِرْضِكَ ، قَدْ قَبِلَهُ اللَّهُ مِنْكَ " رواه البزار, وفيه: كثير بن عبد الله, وهو ضعيف .

4634. Amr b. Avf'ın bildirdiğine göre,Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), bir gün sadakaya teşvikte bulununca Ulbe b. Zeyd ayağa kalkıp şöyle dedi: "Ya Resûlallah! Benim şeref ve haysiyetim dışında bağışlayabileceğim bir şeyim yok. Ya Resûlallah! Sizleri şahit kılarak, bana zulmedene karşılık olarak bunu sadaka olarak veriyorum." Daha sonra da oturdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (bunun üzerine) şöyle buyurdu: *"Şeref ve haysiyetini sadaka olarak veren senin Yüce Allah bu niyetini kabul etti."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kesîr b. Abdillah zayıftır.

٤٦٣٥ - وَعَنْ أَبِي عَبْسَ بْنِ جَبْرٍ قَالَ : لَمَّا حَضَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الزَّكَاةِ قَالَ عُلْبَةُ بْنُ زَيْدٍ الْحَارِثِيُّ : اللَّهُمَّ إِنَّهُ لَيْسَ عِنْدِي شَيْءٌ أَتَصَدَّقُ بِهِ إِلاَّ أَعْوَادٌ عَلَيْهَا شَجْبٌ مِنْ مَاءٍ وَوِسَادَةٌ حَشْوُهَا لِيفٌ اللَّهُمَّ إِنِّي أَتَصَدَّقُ بِعِرْضِي عَلَى مَنْ نَالَهُ مِنَ النَّاسِ . فَأَصْبَحَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَ مُنَادِياً فَنَادَى : أَيْنَ الْمُتَصَدِّقُ بِعِرْضِهِ الْبَارِحَةَ ؟ فَصَمَتَ . ثُمَّ أَعَادَ ذَلِكَ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاثاً . ثُمَّ قَامَ عُلْبَةُ فَقَالَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ نَظَرَ إِلَيْهِ : " أَلاَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ قَدْ قَبِلَ صَدَقَتَكَ يَا أَبَا مُحَمَّدٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الحميد بن محمد بن أبي عبس ,وهو ضعيف .

4635. Ebû Abs b. Cebr anlatıyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zekâta teşvik edince Ulbe b. Zeyd el-Hârisî dedi ki:

"Ey Allahım! Sadaka olarak vereceğim eski püskü su bakracını üzerine taktığım sopalar ve içi lifle doldurulmuş sert bir yastıktan başka hiçbir şeyim yok. İnsanların musibetlerine karşılık olarak ben de şerefim ve haysiyetimi sana sadaka olarak adıyorum."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabah olunca bir tellal yollayarak: *"Dün akşam şerefini sadaka olarak veren kişi nerede?"* diye seslenmesini emretti. Bunun üzerine o susup sesini çıkarmadı. Daha sonra tellal iki üç defa bunu tekrar ettiğinde Ulbe ayağa kalkınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona bakıp buyurdu ki: *"Şunu çok iyi bilesin ki Yüce Allah sadakanı kabul etti, ey Ebû Muhammed."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdulmecîd b. Muhammed b. Ebî Abes zayıftır.

(بَابُ صَدَقَةِ السِّرِّ)

Gizli (Verilen) Sadaka

٤٦٣٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَسْعُودٍ الْمَقْدِسِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ . ح وَحَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الطُّوسِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ صَدَقَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ الأَصْبَغِ ، عَنْ بَهْزِ بْنِ حَكِيمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ صَدَقَةَ السِّرِّ تُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ " رواه الطبراني في الكبير والأوسط أطول من هذا - ويأتي بطوله في البر إن شاء الله, وفيه: صدقة عبد الله, وثقه دحيم وضعفه جماعة .

4636. Muâviye b. Hayde'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Gizli (verilen) sadaka, yüce Rabbın öfkesini söndürür."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de bundan daha uzun bir metinle rivayet etmiştir. İnşallah "İyilik" kitabında uzunca zikredilecektir. İsnâdında yer alan Sadaka b. Abdillah, Duhaym'e göre güvenilir; bir gruba göre ise zayıftır.

٤٦٣٧ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ الْحِنَّائِيُّ ، ثنا سَيَّارُ بْنُ فَرُّوخٍ ، ثنا عِيسَى بْنُ شُعَيْبٍ ، عَنْ حَفْصِ بْنِ سُلَيْمَانَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " صَنَائِعُ الْمَعْرُوفِ تَقِي مَصَارِعَ السُّوءِ ، وَصَدَقَةُ السِّرِّ تُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ ، وَصِلَةُ الرَّحِمِ تَزِيدُ فِي الْعُمُرِ " رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن.

4637. Ebû Umâme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İyi ameller, kötü iş ve ortamlardan korur. Gizli sadaka, Rabbın öfkesini söndürür. Akraba ilişkilerinin sürdürülmesi (sıla-i rahim) ömrü uzatır."*[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnadı hasendir.

٤٦٣٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْنٍ السِّيرَافِيُّ ، بِالْبَصْرَةِ ، حَدَّثَنَا أَبُو الأَشْعَثِ أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ ، حَدَّثَنَا أَصْرَمُ بْنُ حَوْشَبٍ ، حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ، قَالَ : قُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، حَدِّثْنَا شَيْئًا سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ،

---

1 Taberânî, *M. el-Kebîr* (19/421), Taberânî, *M. el-Evsat* (947). Hadisin şahit rivayetleri vardır. Bkz. *es-Silsiletu's-sahîha* (1908)

2 Taberânî, *M. el-Kebîr* (8014). Hadisin şahitleri vardır. Bkz. *es-Silsiletu's-sahîha* (1908)

فَقَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ " صَدَقَةُ السِّرِّ تُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ " رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه :أصرم بن حوشب ,وهو ضعيف .

4638. Ebû Câfer Muhammed b. Ali bildiriyor: Abdullah b. Câfer'e dedim ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den duyduğun bir şeyi bize anlatsan." Şu karşılığı verdi: Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) işittim şöyle buyurdu: *"Gizli verilen sadaka, Rabbın öfkesini söndürür."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Asram b. Havşeb zayıftır.

٤٦٣٩ - حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرِ بْنِ كُرْدَانَ الْحَرِيرِيُّ الْبَصْرِيُّ ، قال : نا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْحَنَبْشِيُّ الْكُوفِيُّ ، قال : نا مُنْذِرُ بْنُ حَيْفَرٍ الْعَبْدِيُّ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ الْوَلِيدِ الْوَصَّافِيِّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " صَنَائِعُ الْمَعْرُوفِ تَقِي مَصَارِعَ السُّوءِ ، وَالصَّدَقَةُ خَفِيًّا تُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ ، وَصِلَةُ الرَّحِمِ زِيَادَةٌ فِي الْعُمُرِ ، وَكُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ ، وَأَهْلُ الْمَعْرُوفِ فِي الدُّنْيَا أَهْلُ الْمَعْرُوفِ فِي الآخِرَةِ ، وَأَهْلُ الْمُنْكَرِ فِي الدُّنْيَا أَهْلُ الْمُنْكَرِ فِي الآخِرَةِ ، وَأَوَّلُ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ أَهْلُ الْمَعْرُوفِ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: عبيد الله بن الوليد الوصافي, وهو ضعيف .

4639. Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"İyi ameller, kötü iş ve ortamlardan korur. Gizli sadaka, Rabbın gazabını/öfkesini söndürür. Akraba ilişkilerinin sürdürülmesi ömrü uzatıp fazlalaştırır. Her iyilik bir sadaka sayılır ve dünyada iyilik yapanlar, âhirette de iyilik sahibi kişilerdir. Dünyada çirkinlikler yapanlar âhirette de çirkindirler. Cennete ilk olarak iyilik yapanlar girecektir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ubeydullah b. el-Velîd el-Vassâfî zayıftır.

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1034), Taberânî, *M. el-Evsat* (125 *M. el-Bahreyn*), şahitleri ile sahihtir. Bkz. *es-Silsiletu's-sahîha* (1908)

(بَابُ أَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ ؟)

Hangi Sadaka Daha Üstündür?

٤٦٤٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم "أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ عَنْ ظَهْرِ غِنًى وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى " رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4640. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"En üstün değerli sadaka, ihtiyaç fazlasından verilenidir. Bunu verirken en yakınlarınızdan başla. Yüksek olan(veren) el, alçak olan (alan) elden daha hayırlıdır."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ricâlidir.

٤٦٤١ - و عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ جَالِساً وَكَانُوا يَظُنُّونَ أَنَّهُ يَنْزِلُ عَلَيْهِ فَأَقْصَرُوا عَنْهُ حَتَّى جَاءَ أَبُو ذَرٍّ فَاقْتَحَمَ فَجَلَسَ إِلَيْهِ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ إِلَى أَنْ قَالَ قُلْتُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَرَأَيْتَ الصَّدَقَةَ مَا هِيَ قَالَ " أَضْعَافٌ مُضَاعَفَةٌ وَعِنْدَ اللَّهِ الْمَزِيدُ. قَالَ قُلْتُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ فَأَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ قَالَ " سِرٌّ إِلَى فَقِيرٍ وَجُهْدٌ مِنْ مُقِلٍّ "

رواه أحمد في حديث طويل والطبراني في الكبير, وفيه: علي بن زيد ,وفيه كلام .

4641. Ebû Umâme dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'de oturmaktayken insanlar ona vahiy geleceği zannına kapılarak hafifçe geri çekildiler. Ebû Zer ise gelince yanına oturdu ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de, ta ki şunu söyleyinceye kadar ona bir şeyler anlattı; dedi ki: "Ya Resûlallah! Hangi sadaka daha hayırlıdır?" Buyurdu ki: *"Sadaka kat kat artar ve Allah katında ise daha da fazlası vardır."* Yine şöyle buyurdu: *"Zenginin gizlice fakire verdiği ile kişinin malına göre zekatını (sadakasını) vermesi (en üstün olan sadakadır.)"*[1]

★Hadisi, İmam Ahmed uzun bir hadiste rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ali b. Zeyd şâibelidir.

---

1 Ahmed, *Müsned* (5/265-6), Taberânî, *M. el-Kebîr* (7871)

٤٦٤٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا الْمَسْعُودِيُّ أَنْبَأَنِي أَبُو عُمَرَ الدِّمَشْقِيُّ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ الْخَشْخَاشِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَالصَّدَقَةُ قَالَ " أَضْعَافٌ مُضَاعَفَةٌ. قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَيُّهَا أَفْضَلُ قَالَ جَهْدٌ مِنْ مُقِلٍّ أَوْ سِرٌّ إِلَى فَقِيرٍ" رواه احمد في حديث طويل, وفيه: أبو عمرو الدمشقي, وهو متروك .

4642. Ebû Zer bildiriyor: Dedim ki: "Ya Resûlallah! Sadaka nedir?"

"Kat tat çoğalır" buyurdu. "Ya Resûlallah! Hangisi daha faziletli ve değerlidir?" diye sordum.

"Mali durumuna göre zekat (sadaka) vermesi ile zenginin gizlice fakire verdiği (en üstün olan sadaka)dır."

★Hadisi, İmam Ahmed uzun bir metinle rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Amr ed-Dımaşkî metruktur.

٤٦٤٣ - حدثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، وَجَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، قَالُوا : ثنا حَوْثَرَةُ بْنُ أَشْرَسَ ، ثنا سُوَيْدٌ أَبُو حَاتِمٍ صَاحِبُ الطَّعَامِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ رَجُلا ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَيُّ الصَّلاةِ أَفْضَلُ ؟ قَالَ : " طُولُ الْقُنُوتِ قَالَ : أَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ ؟ قَالَ : جُهْدُ الْمُقِلِّ قَالَ : أَيُّ الْمُؤْمِنِينَ أَكْمَلُ ؟ قَالَ : أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه:سويد أبو حاتم, وفيه كلام .

4643. Abdullah b. Ubeyd b. Umeyr, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Bir adam: "Ya Resûlallah! Hangi namaz daha üstündür?" diye sorunca: *"Uzun kunutlu (okuması/kıyamı) olanı"* cevabını verdi. Adam: "Hangi sadaka daha üstündür?" diye sorunca ise: *"Mal varlığına göre (az da olsa mutlaka) verenin"* karşılığını verdi. Adam bu sefer: "Hangi müminin imanı daha olgun ve eksiksizdir?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onların ahlâkı en güzel olanın"* şeklinde cevap verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Suveyd Ebû Hâtim şâibelidir.

٤٦٤٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْبَرَاءِ ، ثنا الْمُعَافَى بْنُ سُلَيْمَانَ ، ثنا مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحِيمِ خَالِدِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، أَنَّ أَبَا ذَرٍّ ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، مَا الصَّدَقَةُ ؟ قَالَ : " أَضْعَافٌ مُضَعَّفَةٌ ، وَعِنْدَ اللَّهِ الْمَزِيدُ " ، ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً﴾ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ،

فَأَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ ؟ قَالَ : " سِرٌّ إِلَى فَقِيرٍ ، أَوْ جُهْدٌ مِنْ مُقِلٍّ " ، ثُمَّ قَرَأَ ﴿ إِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ ﴾ رواه الطبراني في الكبير, وفيه: علي بن زيد, وفيه كلام .

4644. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Ebû Zer şöyle dedi: "Ya Resûlallah! Sadaka nedir?" Buyurdu ki: *"Sadaka kat kat artar ve Yüce Allah'ın katında ise daha da fazlası vardır."* Daha sonra da şu âyeti okudu: **"Allah'a, kat kat karşılığını arttıracağı güzel bir ödünç takdiminde kim bulunur?"**[1] "Ya Resûlallah! Hangi sadaka daha üstündür?" diye sorulunca buyurdu ki: *"Zenginin gizlice fakire verdiği ile malı az olanın ise gücüne göre verdiği (en üstün olan sadakadır.)"* Daha sonra da şu ayeti okudu: "Sadakaları açıkça verirseniz o ne güzeldir!" [2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ali b. Zeyd şâibelidir.

٤٦٤٥ – حَدَّثَنَا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَزْدِيُّ ، ثنا أَبُو صَالِحٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ ، ثنا لَيْثُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ بْنِ حِزَامٍ ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ ، أَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ ؟ قَالَ : " ابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ ، وَالصَّدَقَةُ عَنْ ظَهْرِ غِنًى " رواه الطبراني في الكبير, وأبو صالح مولى حكيم, لم أجد من ترجمه .

4645. Hakîm b. Hizâm'ın bildirdiğine göre o, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e: "Hangi sadaka daha üstündür?" diye sormuş. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şu karşılığı vermiş:

"Onu vermeye yakınlarından başla. Sadaka, ihtiyacı dışında olandan verilir."[3]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Hakîm'in azatlısı olan Sâlih hakkında biyografi bilgisi verene rastlamadım.

٤٦٤٦ – حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِرْقٍ الْحِمْصِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ سَلَمَةَ الْخَبَائِرِيُّ ، ثنا بَقِيَّةُ ، عَنْ عِيسَى بْنِ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ عَمِّهِ الْحَكَمِ بْنِ عُمَيْرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَحَبُّ الأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مَنْ أَطْعَمَ مِسْكِينًا مِنْ جُوعٍ ، أَوْ دَفَعَ عَنْهُ مَغْرَمًا ، أَوْ كَشَفَ عَنْهُ كَرْبًا " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سليمان بن سلمة الخبائري, وهو ضعيف .

[1] Bakara Sur. 245.
[2] Bakara Sur. 271; Taberânî, *M. el-Kebîr* (7891)
[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (3129)

4646. Hakem b. Umeyr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Allah katında en hoş/ sevimli olan iş (amel), bir miskinin açlığını gideren veya onun zararını (borcunu) ödeyen veya onun bir sıkıntısını gideren kişinin amelidir."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Süleyman b. Seleme el-Habâirî zayıftır.

(بَابُ الصَّدَقَةِ عَلَى الأَقَارِبِ وَصَدَقَةِ الْمَرْأَةِ عَلَى زَوْجِهَا)

Sadakanın Akrabaya Verilmesiyle Kadının Kendi Kocasına Sadaka Vermesi

٤٦٤٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حَكِيمِ بْنِ بَشِيرٍ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنَّ أَفْضَلَ الصَّدَقَةِ الصَّدَقَةُ عَلَى ذِي الرَّحِمِ الْكَاشِحِ " رواه أحمد و الطبراني في الكبير, وفيه: الحجاج بن أرطاة, وفيه كلام .

4647. Ebû Eyyûb el-Ensârî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sadakanın en üstünü, içindeki öfkeyle yanan akrabaya verilen sadakadır."*[2]

★Hadisi, İmam Ahmed ile *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Haccâc b. Ertât şâibelidir.

٤٦٤٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حَكِيمِ بْنِ بَشِيرٍ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنَّ أَفْضَلَ الصَّدَقَةِ الصَّدَقَةُ عَلَى ذِي الرَّحِمِ الْكَاشِحِ" رواه أحمد و الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

4648. Hakîm b. Hizâm bildiriyor: Bir adam, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e: "Hangi sadaka daha üstündür?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de şöyle buyurdu:

"Öfkeyle yanan (hırçın) akrabaya verilen sadakadır."[3]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnadı hasendir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (3187). Ayrıca ravilerinden İsâ b. İbrahim el-Kuraşî metrûktur.

[2] Ahmed, *Müsned* (5/416), Taberânî, *M. el-Kebîr* (3923).

[3] Ahmed, *Müsned* (3/452), Taberânî, *M. el-Kebîr* (3126).

٤٦٤٩ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، ثنا هَارُونُ بْنُ مُوسَى بْنِ رَاشِدٍ الْمُسْتَمْلِي الْكَبِيرُ مُكْحُلَةُ ، ثنا عُمَرُ بْنُ أَيُّوبَ الْمَوْصِلِيُّ ، عَنْ مَصَادِ بْنِ عُقْبَةَ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنْ أَبِي طَلْحَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الصَّدَقَةُ عَلَى الْمِسْكِينِ صَدَقَةٌ وَعَلَى ذِي الرَّحِمِ صَدَقَةٌ وَصِلَةٌ " رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: من لم أعرفه .

4649. Ebû Talha'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yoksula verilen sadaka, sadakadır. Akrabaya verilen sadaka ise hem sadaka, hem de sıla-ı rahimdir."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım biri var.

٤٦٥٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلاَلُ الْمَكِّيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ الْعَدَنِيُّ ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أُمِّهِ أُمِّ كُلْثُومٍ بِنْتِ عُقْبَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ عَلَى ذِي الرَّحِمِ الْكَاشِحِ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4650. Ümmü Külsûm binti Ukbe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sadakanın en üstünü, içi öfkeyle yanan (hırçın) akrabaya verilen sadakadır."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٦٥١ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، أنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ الصَّدَقَةَ عَلَى ذِي قَرَابَةٍ يُضَعَّفُ أَجْرُهَا مَرَّتَيْنِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبيد الله بن زحر, وهو ضعيف .

4651-Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Akrabalara verilen sadakanın (zekâtın) sevabı iki kat daha arttırılır."*[1]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (4723).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (25/80), *Müsnedü'ş-Şihâb* (1281)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ubeydulla b. Zahr zayıftır.

٤٦٥٢ – حَدَّثَنَا مِقْدَامٌ ، نا خَالِدُ بْنُ نِزَارٍ ، نا عَبْدُ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ الأَسْلَمِيُّ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، عَنِ الأَعْرَجِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ لا يُعَذِّبُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ رَحِمَ الْيَتِيمَ ، وَلانَ لَهُ فِي الْكَلامِ ، وَرَحِمَ يُتْمَهُ وَضَعْفَهُ ، وَلَمْ يَتَطَاوَلْ عَلَى جَارِهِ بِفَضْلِ مَا آتَاهُ اللَّهُ وَقَالَ : " يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ ، وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ لا يَقْبَلُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَدَقَةً مِنْ رَجُلٍ وَلَهُ قَرَابَةٌ مُحْتَاجُونَ إِلَى صَدَقَتِهِ ، وَيَصْرِفُهَا إِلَى غَيْرِهِمْ ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :عبد الله بن عامر الأسلمي, وهو ضعيف , وقال أبو حاتم : ليس بالمتروك وبقية رجاله ثقات .

4652. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Beni gerçekle gönderen Allah'a yemin olsun ki, Yüce Allah yetime merhametli olana, onunla tatlı ve yumuşak konuşana, yetim ve zayıf olduğu için ona merhamet edene ve kendisindeki birtakım meziyetler sebebiyle komşusuna büyüklük taslamayan kişiye, kıyamet günü azap etmez." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ayrıca şunları da söyledi:

"Ey Muhammed ümmeti! Beni gerçekle gönderen Yüce Allah'a yemin olsun ki Allah, kendi akrabaları onun el uzatıp yardımına muhtaçken başlarına sadaka veren adamın sadakasını kabul etmez. Canımı elinde tutan Allah'a yemin olsun ki, kıyamet günü onun yüzüne bakmaz."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Âmir el-Eslemî zayıftır. Ebû Hâtim dedi ki: "Metrûk değildir." Bunun dışındaki kişiler güvenilirdir.

٤٦٥٣ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا حَمَّادُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَنْبَسَةَ الْوَرَّاقُ ، قَالَ : نا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ ، قَالَ : نا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ شَقِيقٍ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ ، " فَحَضَّ الرِّجَالَ عَلَى الصَّدَقَةِ ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى النِّسَاءِ ، فَحَثَّهُنَّ عَلَى الصَّدَقَةِ فَبَعَثَتْ إِلَيْهِ زَيْنَبُ امْرَأَةُ عَبْدِ اللَّهِ بِلالا ، فَقَالَتْ : اقْرَأْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ السَّلامَ مِنِ امْرَأَةٍ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ ، وَلا تُبَيِّنْ لَهُ ، وَقُلْ لَهُ : هَلْ لَهَا مِنْ أَجْرٍ فِي

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7834)

زَوْجِهَا مِنَ الْمُهَاجِرِينَ لَيْسَ لَهُ شَيْءٌ ، وَأَيْتَامٍ فِي حَجْرِهَا ، وَهُمْ بَنُو أَخِيهَا أَنْ تَجْعَلَ صَدَقَتَهَا فِيهِمْ ؟ فَأَتَى بِلَالٌ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " نَعَمْ ، لَهَا أَجْرَانِ : أَجْرُ الْقَرَابَةِ ، وَأَجْرُ الصَّدَقَةِ " رواه الطبراني في الأوسط والبزار بنحوه, وفيه: حجاج بن نصر, وثقه ابن حبان وغيره وفيه كلام, ورجال البزار رجال الصحيح .

4653. Abdullah b. Mes'ûd anlatıyor

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), kadın ve erkeklerin arasında ayağa kalkıp erkekleri sadakaya teşvik ettikten sonra bu sefer kadınlara yönelip onları da sadakaya teşvik etti. (Abdullah'ın eşi) Zeyneb, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e Bilal'i gönderip kendisinin göndermiş olduğunu fark ettirmeden Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e Muhacirlerden bir kadının selam söylemesini tenbih edip ayrıca şunu sormasını söyledi: "Muhacirlerden olan ve hiçbir şeyi olmayan kocası ve bakımını kendisinin üstlendiği yetimlere -ki bunlar kardeşinin çocuklarıdır- sadaka/ zekâtını verebilir mi?" Bilâl, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelip bunu sorduğunda Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Evet, olur ve kendisine de iki sevap verilir: Akrabalık bağlarından dolayı aldığı sevap ile sadakadan dolayı aldığı sevap."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta ve Bezzâr rivayet etmiştir. İbn Hibbân ve başkaları, isnâdında bulunan Haccâc b. Nasr isimli kişiyi tevsîk etmişlerdir. Ancak bu kişi şâibelidir. Bezzâr'ın ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٦٥٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو يَعْنِي ابْنَ أَبِي عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْصَرَفَ مِنَ الصُّبْحِ يَوْماً فَأَتَى النِّسَاءَ فِي الْمَسْجِدِ فَوَقَفَ عَلَيْهِنَّ فَقَالَ " يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ مَا رَأَيْتُ مِنْ نَوَاقِصِ عُقُولٍ وَدِينٍ أَذْهَبَ لِقُلُوبِ ذَوِي الْأَلْبَابِ مِنْكُنَّ فَإِنِّي قَدْ رَأَيْتُكُنَّ أَكْثَرَ أَهْلِ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَتَقَرَّبْنَ إِلَى اللَّهِ مَا اسْتَطَعْتُنَّ . وَكَانَ فِي النِّسَاءِ امْرَأَةُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ فَأَتَتْ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ فَأَخْبَرَتْهُ بِمَا سَمِعَتْ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَخَذَتْ حُلِيًّا لَهَا فَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ فَأَيْنَ تَذْهَبِينَ بِهَذَا الْحُلِيِّ فَقَالَتْ أَتَقَرَّبُ بِهِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَرَسُولِهِ لَعَلَّ اللَّهَ أَلاَّ يَجْعَلَنِي مِنْ أَهْلِ النَّارِ. فَقَالَ وَيْلَكِ هَلُمِّي فَتَصَدَّقِي بِهِ عَلَيَّ وَعَلَى وَلَدِي فَإِنَّا لَهُ مَوْضِعٌ. فَقَالَتْ لاَ وَاللَّهِ حَتَّى أَذْهَبَ

[1] Bezzâr, *Müsned* (949).

بِهِ إِلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلمفَذَهَبَتْ تَسْتَأْذِنُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذِهِ زَيْنَبُ تَسْتَأْذِنُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ أَيُّ الزَّيَانِبِ هِيَ . فَقَالُوا امْرَأَةُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ. فَقَالَ ائْذَنُوا لَهَا . فَدَخَلَتْ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي سَمِعْتُ مِنْكَ مَقَالَةً فَرَجَعْتُ إِلَى ابْنِ مَسْعُودٍ فَحَدَّثْتُهُ وَأَخَذْتُ حُلِيًّا أَتَقَرَّبُ بِهِ إِلَى اللَّهِ وَإِلَيْكَ رَجَاءَ أَلاَّ يَجْعَلَنِي اللَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَقَالَ لِي ابْنُ مَسْعُودٍ تَصَدَّقِي بِهِ عَلَيَّ وَعَلَى وَلَدِي فَإِنَّا لَهُ مَوْضِعٌ فَقُلْتُ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَصَدَّقِي بِهِ عَلَيْهِ وَعَلَى بَنِيهِ فَإِنَّهُمْ لَهُ مَوْضِعٌ . ثُمَّ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ مَا سَمِعْتُ مِنْكَ حِينَ وَقَفْتَ عَلَيْنَا مَا رَأَيْتُ مِنْ نَوَاقِصِ عُقُولٍ قَطُّ وَلاَ دِينٍ أَذْهَبَ بِقُلُوبِ ذَوِي الأَلْبَابِ مِنْكُنَّ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمَا نُقْصَانُ دِينِنَا وَعُقُولِنَا فَقَالَ أَمَّا مَا ذَكَرْتُ مِنْ نُقْصَانِ دِينِكُنَّ فَالْحَيْضَةُ الَّتِي تُصِيبُكُنَّ تَمْكُثُ إِحْدَاكُنَّ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَمْكُثَ لاَ تُصَلِّي وَلاَ تَصُومُ فَذَلِكَ مِنْ نُقْصَانِ دِينِكُنَّ وَأَمَّا مَا ذَكَرْتُ مِنْ نُقْصَانِ عُقُولِكُنَّ فَشَهَادَتُكُنَّ إِنَّمَا شَهَادَةُ الْمَرْأَةِ نِصْفُ شَهَادَةِ الرَّجُلِ " قلت : في الصحيح طرف منه . رواه أحمد وأبو يعلى, ورجال أحمد ثقات .

4654. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün sabah namazından sonra Mescid'deki kadınların yanına gelerek kendilerine şöyle bir hitapta bulundu:

"Ey kadınlar topluluğu! Aklı ve dini noksan olup ta, akıllıları sizlerden daha çok şaşırtan, çıkmaza sokan başkasını görmedim. Bir de (ne yazık ki) sizlerin kıyamet günü, cehennemin çoğunluğunu oluşturduğunuzu gördüm. Bundan dolayı, elinizden geldiğince, gücünüzün yettiğince Allah'a yaklaşınız."

Bu kadınlar arasında Abdullah b. Mes'ûd'un eşi de vardı. Bu kadın, Abdullah b. Mes'ûd'un yanına gelip, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den duyduklarını anlatıp kendisine ait takı- zinet eşyasını aldığında Abdullah b. Mes'ûd ona: "Onu nereye götürüyorsun?" diye sorunca o da: "Bununla, beni cehennemliklerden kılmaması ümidiyle Yüce Allah ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e yaklaşacağım" dedi.

Bunun üzerine Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: "Allah iyiliğini versin! Onu (başkalarına vereceğine) bana ve çocuklarıma sadaka olarak versene. Çünkü biz, onu alabiliriz." Eşi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gidip sormadan vallahi olmaz" dedikten sonra Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gidip kendisiyle görüşmek için izin istedi. Bunun üzerine oradaki sahabiler Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e: "Ya Resûlallah! Zeyneb seninle görüşmek istiyor" dediler. Resûlullah

(sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Hangi Zeyneb?"* diye sorunca onlar: "Abdullah b. Mes'ûd'un eşi olan" dediler. O da: *"Müsaade edin gelsin"* buyurdu. Bunun üzerine o da Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelip şöyle dedi:

"Ya Resûlallah! Ben, senin yapmış olduğun konuşma sonrası dönüp te kocam olan Abdullah b. Mes'ûd'a senin anlattıklarını anlatıp daha sonra da Allah'ın beni bağışlaması ümidiyle Allah'a ve sana yakınlaşmak için zinet eşyamı başığlamak üzere alınca kocam Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: «Onu bana ve çocuğuma sadaka olarak ver; zira bizler de onu alabiliriz.» Ben de kendisine: «Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den izin aldıktan sonra» dedim."

Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: "*Kocan ve çocuklarına sadaka olarak ver; çünkü onlar bunu alabilirler*" buyurdu. Daha sonra Zeyneb dedi ki: "Ya Resûlallah! Seni dinlerken: «*Ey kadınlar topluluğu! Aklı ve dini noksan olup ta, akıllıları sizlerden daha çok şaşırtan, çıkmaza sokan başkasını görmedim*» demiştin. Ya Resûlallah! Dinimiz ve aklımızın noksanlığı nedir?"

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: "*Dininizin noksanlığıyla kastettiğim, müddetini tam olarak Yüce Allah'ın bildiği, sizin namaz kılmanızı ve oruç tutmanızı engelleyen hayızdır ki bunu dininizin noksanlığı olarak (ifade ettim). Aklınızın noksanlığı diye ifade ettiğim şeyle ise (herhangi bir olay karşısında yaptığınız) şahitliğinizdir ki, bunda da bir kadının şahitliği bir adamın yaptığı şahitliğinin yarısına denk gelmektedir.*"[1]

Dedi ki: *Sahîh*'te bunun bir kısmı vardır.

★Hadisi, İmam Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٦٥٥ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِى عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِى هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ رَائِطَةَ امْرَأَةِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَأُمِّ وَلَدِهِ وَكَانَتِ امْرَأَةً صَنَاعَ الْيَدِ قَالَ فَكَانَتْ تُنْفِقُ عَلَيْهِ وَعَلَى وَلَدِهِ مِنْ صَنْعَتِهَا قَالَتْ فَقُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ لَقَدْ شَغَلْتَنِى أَنْتَ وَوَلَدُكَ عَنِ الصَّدَقَةِ فَمَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَتَصَدَّقَ مَعَكُمْ بِشَىْءٍ. فَقَالَ لَهَا عَبْدُ اللَّهِ اللَّهِ مَا أُحِبُّ إِنْ لَمْ يَكُنْ فِى ذَلِكَ أَجْرٌ أَنْ تَفْعَلِى. فَأَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّى امْرَأَةٌ ذَاتُ صَنْعَةٍ أَبِيعُ مِنْهَا وَلَيْسَ لِى وَلاَ لِوَلَدِى وَلاَ لِزَوْجِى نَفَقَةٌ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (2/373)

غَيْرَهَا وَقَدْ شَغَلُونِى عَنِ الصَّدَقَةِ فَمَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَتَصَدَّقَ بِشَىْءٍ فَهَلْ لِى مِنْ أَجْرٍ فِيمَا أَنْفَقْتُ قَالَ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَنْفِقِى عَلَيْهِمْ فَإِنَّ لَكِ فِى ذَلِكَ أَجْرَ مَا أَنْفَقْتِ عَلَيْهِمْ" رواه أحمد و الطبراني في الكبير، وفيه: ابن إسحاق، وهو مدلس ولكنه ثقة وقد توبع .

4655. Abdullah b. Mes'ûd'un kölesiyken eşi olan ve kendinden çocuğu bulunan ve on parmağında on marifet bulunan Râita isimli kadından rivayet edildiğine göre o, kazancıyla kocası ve çocuğunun geçimini sağlardı. (O şöyle bildirmiştir:)

(Kocam) Abdullah'a dedim ki: "Sana ve çocuğuna bakmaktan hiçbir sadaka veremiyorum (bu konuda ne yapabilirim)?" Bunun üzerine Abdullah ona: "Şayet bu yaptıklarının karşılığında bir sevap almıyorsan vallahi bunu yapmandan hoşlanmıyorum (buna razı değilim) istemiyorum!" karşılığını verdi.

Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına varıp: "Ya Resûlallah! Ben, el emeğimle bir şeyler yapıp satan bir kadınım. Benim çocuğum ve kocamın, bunun dışında bir gelirimiz yok. Dolayısıyla da onlara yaptığım harcamalardan dolayı hiç sadaka veremiyorum. Bari onlara yapmış olduğum harcamalardan dolayı sevap kazanabiliyor muyum?" diye sorunca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Onlar için harcamaya (infak etmeye) devam et. Şunu çok iyi bil ki onlara infak ettikçe, onlar için harcamalarda bulunduğun sürece sevap kazanıyorsun."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn İshâk müdellistir; ancak aynı zamanda da güvenilirdir.

٤٦٥٦ – وعَنْ أَبِى سَعِيدٍ الْخُدْرِىِّ أَنَّهُ قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى أَضْحًى أَوْ فِطْرٍ فَصَلَّى ثُمَّ انْصَرَفَ فَوَعَظَ النَّاسَ وَأَمَرَهُمْ بِالصَّدَقَةِ وَقَالَ "يَا أَيُّهَا النَّاسُ تَصَدَّقُوا . ثُمَّ انْصَرَفَ فَمَرَّ عَلَى النِّسَاءِ فَقَالَ لَهُنَّ تَصَدَّقْنَ ، فَإِنِّى رَأَيْتُكُنَّ أَكْثَرَ أَهْلِ النَّارِ . فَقُلْنَ بِمَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ إِنَّكُنَّ تُكْثِرْنَ اللَّعْنَ وَتَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ ، مَا رَأَيْتُ مِنْ نَاقِصَاتِ عَقْلٍ وَدِينٍ أَذْهَبَ لِقَلْبِ الرَّجُلِ الْحَازِمِ مِنْ إِحْدَاكُنَّ يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ . فَقُلْنَ : مَا نُقْصَانُ عَقْلِهَا وَدِينِهَا يَا رَسُولَ اللهِ ؟ قَالَ : " أَلَيْسَ شَهَادَةُ الْمَرْأَةِ بِنِصْفِ شَهَادَةِ الرَّجُلِ ؟ فَذَلِكَ مِنْ نُقْصَانِ عَقْلِهَا .

[1] Ahmed, *Müsned* (3/503), Taberânî, *M. el-Kebîr* (24/263-4)

أَلَيْسَ إِذَا حَاضَتْ الْمَرْأَةُ لَمْ تُصَلِّ ؟ " . قُلْنَ : بَلَى . قَالَ : " فَذَلِكَ مِنْ نُقْصَانِ دِيْنِهَا " قَالَ ثُمَّ انْصَرَفَ فَلَمَّا صَارَ إِلَى مَنْزِلِهِ جَاءَتْهُ امْرَأَةُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ تَسْتَأْذِنُ عَلَيْهِ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذِهِ زَيْنَبُ تَسْتَأْذِنُ عَلَيْكَ فَقَالَ أَيُّ الزَّيَانِبِ . فَقِيلَ امْرَأَةُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ . قَالَ نَعَمِ ائْذَنْ لَهَا . فَأُذِنَ لَهَا قَالَتْ يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنَّكَ أَمَرْتَنَا الْيَوْمَ بِالصَّدَقَةِ ، وَعِنْدِي حُلِيٌّ لِي ، فَأَرَدْتُ أَنْ أَتَصَدَّقَ بِهِ ، فَزَعَمَ ابْنُ مَسْعُودٍ أَنَّهُ هو وَوَلَدَهُ أَحَقُّ مَنْ تَصَدَّقْتُ بِهِ عَلَيْهِمْ . فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " صَدَقَ ابْنُ مَسْعُودٍ ، زَوْجُكِ وَوَلَدُكِ أَحَقُّ مَنْ تَصَدَّقْتِ بِهِ عَلَيْهِمْ"

رواه البزار, ورجاله ثقات .

4656. Ebû Saîd el-Hudrî anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), kurban veya Ramazan bayramında çıkıp ta (musallada) namaz kıldıktan sonra insanlara vaaz edip sadaka vermelerini emrederek: *"Ey insanlar! Sadaka / zekât verin!"* buyurdu. Daha sonra kadınlara yönelerek onlara da: *"Sadaka / zekât verin, zira ben sizlerin, ateşe atılacakların çoğunluğunu oluşturacağınızı gördüm"* dedi. Bunun üzerine: "Bunun sebebi ne olabilir, ya Resûlallah?" dediklerinde ise şu karşılığı verdi:

"Çünkü sizler çok lanet ediyor ve iyiliklere nankörlük ediyorsunuz. Aklı ve dini noksan olup ta, sağlam/şahsiyetli bir adamın kalbini sizlerden daha çok şaşırtan, çıkmaza sokan başka birini görmedim, ey kadınlar topluluğu." Bunun üzerine dediler ki: "Kadının aklının ve dininin noksanlığı nedir, ya Resûlallah?" Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bir kadının şahitliği, bir erkeğin şahitliğinin yarısına eşit değil midir? Bu, aklının noksanlığı sebebiyledir. (Söyleyin bakalım) kadın hayız (aybaşı) olduğunda namazını bırakmıyor mu?" Kadınlar: "Evet" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"İşte bu da dinlerinin yarım olmasıdır"* buyurdu.

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra dönüp evine ulaştığında Abdullah b. Mes'ûd'un hanımı gelerek kendisiyle görüşmek için izin verilmesini istedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e: "Ya Resûlallah! Bu gelen Zeyneb'dir, seninle görüşmek istiyor" dediler. Bunun üzerine: *"Hangi Zeyneb?"* diye sordu. "Abdullah b. Mes'ûd'un eşi olan Zeyneb" cevabını verdiler.

"Kendisine müsaade edin" buyurdu. Kendisine izin verilince gelerek Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e şöyle dedi:

"Ya Resûlallah! Bugün bizlere sadaka vermemizi emir buyurdun. Benim de yanımda takılarım var ve bunları sadaka olarak vermek isteyince Abdullah b. Mes'ûd, bunları kendisi ve çocuğuna vermemin

başkalarına sadaka olarak vermemden daha yerinde olacağını iddia etti." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Abdullah b. Mes'ûd doğru söylemiş. Kocan ve çocuğu buna başkalarına sadaka vermenden daha uygun ve layıktırlar."[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٦٥٧ – حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ ، ثنا بِشْرُ بْنُ الْوَلِيدِ ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عَازِبٍ ، حَدَّثَنِي شَبِيبُ بْنُ غَرْقَدَةَ ، عَنْ جَمْرَةَ بِنْتِ قُحَافَةَ ، قَالَتْ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ : " تَصَدَّقْنَ وَلَوْ مِنْ حُلِيِّكُنَّ ، فَإِنَّكُنَّ أَكْثَرُ أَهْلِ النَّارِ فَأَتَتْ زَيْنَبُ ، فَقَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ زَوْجِي مُحْتَاجٌ فَهَلْ يَجُوزُ لِي أَنْ أَعُودَ عَلَيْهِ ؟ قَالَ : نَعَمْ لَكِ أَجْرَانِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الحسن بن عازب, و لم أجد من ترجمه .

4657. Cemre binti Kuhâfe dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in Veda haccında şöyle buyurduğunu işittim:

"Ey kadınlar! Takılarınızdan da olsa sadaka / zekât verin. Zira sizler ateşe atılacakların çoğunluğunu oluşturacaksınız." Bunun üzerine Zeyneb gelerek şöyle dedi: "Ya Resûlallah! Kocam ihtiyaç sahibidir. Ona yardımda bulunsam olur mu?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *" Evet, ve hatta bunun için iki kat sevap kazanırsın."*[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hüseyn b. Âzib'in tercemesini (biyografisini) yazana rastlayamadım.

(بَابٌ فِي نَفَقَةِ الرَّجُلِ عَلَى نَفْسِهِ وَأَهْلِهِ وَغَيْرِ ذَلِكَ)

Kişinin Kendisi, Ailesi ve Başkasına Harcamada Bulunması

٤٦٥٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ هَمَّامٍ أَخُو عَبْدِ الرَّزَّاقِ قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ أَبِى حُمَيْدٍ الْمَدَنِىُّ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَا أَعْطَى الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ فَهُوَ صَدَقَةٌ" رواه أحمد, وفيه: محمد بن أبي حميد, وهو ضعيف .

4658. Amr b. Umeyye der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim: *"Erkeğin eşine verdiği şey sadakadır."*[3]

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (950).
[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (24/210)
[3] Ahmed, *Müsned* (4/179), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6877). İsnâdı ceyyiddir.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ebî Humeyd zayıftır.

٤٦٥٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ وَهُوَ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْمَدَائِنِيُّ أَخْبَرَنِي عَبَّادُ بْنُ الْعَوَّامِ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ عَنِ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا سَقَى امْرَأَتَهُ مِنَ الْمَاءِ أُجِرَ ". قَالَ فَأَتَيْتُهَا فَسَقَيْتُهَا وَحَدَّثْتُهَا بِمَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم.

رواه أحمد و الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: سفيان بن حسين, وفي حديثه عن الزهري ضعف وهذا منها .

4659. İrbâd b. Sâriye dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle buyururken işittim: *"Erkek eşine su ikram ettiğinde sevap kazanır."*

Ravi şöyle devam ediyor. Bunun üzerine ben de eşimin yanına gelip kendisine su ikram ederek Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den duyduklarımı anlattım.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında, Süfyân b. Hüseyn vardır. Bu kişinin Zührî'den rivayetinde zayıflık vardır ki bu da o kabildendir.

٤٦٦٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي الْعَبَّاسِ قَالَ حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ قَالَ حَدَّثَنَا بَحِيرُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِيكَرِبَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَا أَطْعَمْتَ نَفْسَكَ فَهُوَ لَكَ صَدَقَةٌ وَمَا أَطْعَمْتَ وَلَدَكَ فَهُوَ لَكَ صَدَقَةٌ وَمَا أَطْعَمْتَ زَوْجَتَكَ فَهُوَ لَكَ صَدَقَةٌ وَمَا أَطْعَمْتَ خَادِمَكَ فَهُوَ لَكَ صَدَقَةٌ "

رواه أحمد, ورجاله ثقات . قلت : وتأتي لهذه الأحاديث وغيرها طرق في النكاح إن شاء الله .

4660. Mikdâm b. Ma'dîkerib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kendine yedirdiğin sana sadakadır. Çocuğuna yedirdiğin seinin sadakandır. Hanımına yedirdiğin senin sadakandır. Hizmetçine (kölene) yedirdiğin senin sadakandır." [2]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdındaki kişiler güvenilir kişilerdir.

Derim ki: İnşallah "Nikâh" kitabında bu ve başka hadisler gelecek.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/128), Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/258), Taberânî, *M. el-Evsat* (858).

[2] Ahmed, *Müsned* (4/131-2), Taberânî, *M. el-Kebîr* (20/268)

٤٦٦١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رُسْتَهْ ، نَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَلْمِ بْنِ رُشَيْدٍ ، نَا عُمَرُ بْنُ حَبِيبٍ الْقَاضِي ، نَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ كُنَّ لَهُ ابْنَتَانِ أَوْ أُخْتَانِ أَوْ عَمَّتَانِ أَوْ خَالَتَانِ فَعَالَهُنَّ ، فُتِحَتْ لَهُ الثَّمَانِيَةُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ ، يَا عِبَادَ اللَّهِ أَغِيثُوهُ ، يَا عِبَادَ اللَّهِ أَعْطُوهُ ، يَا عِبَادَ اللَّهِ أَقْرِضُوهُ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: عمر بن حبيب العدوي, وهو متروك .

4661. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Her kim, iki kızı veya iki kız kardeşi veya iki halası veya iki teyzesi olup ta bunların nafakasını üstlenirse Yüce Allah, onun için cennetin sekiz kapısını açar. Ey Allah'ın kulları! Bu durumdaki bir kişiye yardım edin. Ey Allah'ın kulları! Bu durumdaki bir kişiye elinizden gelirse verin. Ey Allah'ın kulları! Bu durumdaki bir kişiye ödünç verin."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ömer b. Habîb el-Adevî metruktur.

٤٦٦٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْخُرْزِ بْنِ عَمْرٍو ، ثَنَا صَالِحُ بْنُ بَشِيرٍ ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْقُرَشِيُّ ، نَا مِسْوَرُ بْنُ الصَّلْتِ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا أَنْفَقَ الْمَرْءُ عَلَى نَفْسِهِ وَوَلَدِهِ وَأَهْلِهِ وَذِي رَحِمِهِ فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: مسور بن الصلت, وهو متروك .

4662. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kişinin kendisine, çocuğuna, ailesine ve akrabaları ve yakınlarına yaptığı harcamalar onun için sadaka yerine geçerlidir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Misver b. es-Salt metruktur.

٤٦٦٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عَبَّادُ بْنُ أَحْمَدَ الْعَرْزَمِيُّ ، ثنا عَمِّي ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ ، عَنْ أَبِي رِفَاعَةَ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ : أَقْبَلَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَنْ أُعْطِي مِنْ فَضْلِ مَا خَوَّلَنِي اللَّهُ ؟ قَالَ : " ابْدَأْ بِأُمِّكَ وَأَبِيكَ وَأُخْتِكَ وَأَخِيكَ ، وَالأَدْنَى فَالأَدْنَى ، وَلا تَنْسَوُا الْجِيرَانَ ، وَذَا الْحَاجَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عباد بن أحمد العرزمي ,وهو ضعيف .

4663. Muâz b. Cebel anlatıyor: Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e yönelip gelerek: "Ya Resûlallah! Yüce Allah'ın beni sahip kıldığı şeylerin fazlasından kime vereyim?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Annenden başla! Daha sonra baban, kız kardeşin, erkek kardeşin ve bu şekilde en yakınların. Sakın komşularını ve muhtaçları unutma."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abbâd b. Ahmed el-Arzemî zayıftır.

٤٦٦٤ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَرَمِيُّ بْنُ حَفْصٍ الْقَسْمَلِيُّ ، ثنا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقُرَشِيُّ ، ثنا عَاصِمُ بْنُ بَهْدَلَةَ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْيَدُ الْعُلْيَا أَفْضَلُ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى ، وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ ، أُمَّكَ وَأَبَاكَ ، وَأُخْتَكَ وَأَخَاكَ ، وَأَدْنَاكَ فَأَدْنَاكَ " رواه الطبراني في الكبير، وإسناده حسن .

4664. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüksek (veren) el, alan elden daha hayırlıdır. Vermeye en yakınından başla ki bunlar da: annen, baban, kız kardeşin, erkek kardeşin ve bu şekilde en yakınlarındır."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٤٦٦٥ – حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُقْبِلٍ الْبَصْرِيُّ ، أَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْزُوقٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَرْبٍ ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَسْعَدَ ، يُلَقَّبُ بِابْنِ دَاحَةَ ، حَدَّثَنِي عِقَالُ بْنُ شَبَّةَ بْنِ عِقَالِ بْنِ صَعْصَعَةَ بْنِ نَاجِيَةَ الْمُجَاشِعِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ جَدِّي ، عَنْ أَبِيهِ صَعْصَعَةَ بْنِ نَاجِيَةَ الْمُجَاشِعِيِّ ، قَالَ : دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، رُبَّمَا فَضَلَتْ لِي الْفَضْلَةُ ، خَبَّأْتُهَا لِلنَّائِبَةِ ، وَابْنِ السَّبِيلِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أُمَّكَ وَأَبَاكَ , أُخْتَكَ وَأَخَاكَ , أَدْنَاكَ أَدْنَاكَ "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: من لم أعرفه .

4665. Sa'sa'a b. Nâciye el-Mucâşi'î anlatıyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in huzuruna girip dedim ki: "Ya Resûlallah! Kendi ihtiyaçlarımı gördükten sonra malımdan artanları çıkabilecek sorun veya afete hazırlık için veya yolda kalan bir garibana

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (20/150)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10405)

yardım için saklasam olur mu?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şu karşılığı verdi:

"(İlk önce) annen, baban, kız kardeşin, erkek kardeşin ve bu şekilde en yakınlarından başla."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım bir kişi vardır.

٤٦٦٦ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ، قَالَ: نا عِمْرَانُ بْنُ بَكَّارٍ الْبَرَّادُ الْحِمْصِيُّ، قَالَ: نا الرَّبِيعُ بْنُ رَوْحٍ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِيدِ الزُّبَيْدِيِّ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَبِي الْهَيْثَمِ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ بِشْرِ بْنِ نُمَيْرٍ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " مَنْ أَنْفَقَ عَلَى نَفْسٍ نَفَقَةً يَسْتَعِفُّ بِهَا فَهِيَ صَدَقَةٌ، وَمَنْ أَنْفَقَ عَلَى امْرَأَتِهِ وَوَلَدِهِ وَأَهْلِ بَيْتِهِ فَهِيَ صَدَقَةٌ " رواه الطبراني في الأوسط والكبير، بإسنادين أحدهما حسن.

4666. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Başkasına tenezzül etmektense kendi kendine harcayan kişinin bu davranışı sadakadır. Kişinin kendi eşine, çocuğuna ve ev halkına yaptığı harcamaları sadakadır."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de biri hasen olmak üzere iki isnâdla rivayet etmiştir.

٤٦٦٧ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ، قَالَ: نا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ الطُّوسِيُّ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْكُوفِيُّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " نَفَقَةُ الرَّجُلِ عَلَى أَهْلِهِ صَدَقَةٌ " رواه الطبراني في الأوسط والكبير، وفيه: محمد بن كثير الكوفي، وهو ضعيف. قلت: وبقية أحاديث النفقة في النكاح.

4667. Abdullah b. Ebî Evfâ dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir erkeğin, kendi ailesine yaptığı harcama sadakadır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kufeli Muhammed b. Kesîr zayıftır.

Derim ki: Nafaka hadislerinin devamı Nikah kitabındadır.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7413)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7476, 7932)

(بَابٌ فِي الْمُكْثِرِيْنَ)

Servet Sahipleri

٤٦٦٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ عَطِيَّةَ الْعَوْفِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم" هَلَكَ الْمُكْثِرُونَ . قَالُوا إِلاَّ مَنْ. قَالَ هَلَكَ الْمُكْثِرُونَ . قَالُوا إِلاَّ مَنْ. قَالَ هَلَكَ الْمُكْثِرُونَ . قَالُوا إِلاَّ مَنْ. قَالَ حَتَّى خِفْنَا أَنْ يَكُونَ قَدْ وَجَبَتْ. فَقَالَ إِلاَّ مَنْ قَالَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا وَقَلِيلٌ مَا هُمْ"

قلت : رواه ابن ماجة باختصار .رواه أحمد, وفيه: عطية بن سعيد, وفيه كلام وقد وثق .

4668. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Aşırı mal sahipleri helak oldu."* Dediler ki: "Bunlardan helak olmayan var mı?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tekrar: *"Aşırı mal sahipleri helak oldu"* buyurdu. Sahabe tekrar: "Bunlardan helak olmayan var mı?" diye sordular. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tekrar: *"Aşırı mal sahipleri helak oldu"* buyurdu. Sahabiler dördüncü kez: "Bunlardan helak olmayan var mı?" diye sordular. Nihayet artık bunlar arasında kimsenin istisna tutulmayacağını ve herkesin de helak olacağını zannettik. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şöyle, şöyle diyenler bundan müstesnadır; ancak onlar da çok azdır."*[1]

Derim ki: İbn Mâce bunu kısa metinle rivayet etmiştir.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Atiyye b. Saîd şaibelidir ancak diğer bir yandan güvenilir sayılmıştır.

٤٦٦٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا سَالِمٌ يَعْنِي ابْنَ أَبِي حَفْصَةَ وَأَبِي مَنْصُورٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم" يَا أَبَا ذَرٍّ أَيُّ جَبَلٍ هَذَا . قُلْتُ أُحُدٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا يَسُرُّنِي أَنَّهُ لِي ذَهَباً قِطَعاً أُنْفِقُهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَدَعُ مِنْهُ قِيرَاطاً . قَالَ قُلْتُ قِنْطَاراً يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ قِيرَاطاً . قَالَهَا ثَلاَثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ قَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ إِنَّمَا أَقُولُ الَّذِي أَقَلُّ وَلاَ أَقُولُ الَّذِي هُوَ أَكْثَرُ"

رواه أحمد ,وفيه: سالم بن أبي حفصة, وفيه كلام .

[1] Ahmed, *Müsned* (3/52), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1083), İbn Mâce (4129).

4669. Ebû Zer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana şöyle buyurdu:

"Ey Ebû Zer! Bu, hangi dağdır?" Dedim ki: "Uhud'dur, ya Resûlallah!" Buyurdu ki: *"Canımı elinde tutan Yüce Allah'a yemin olsun ki, bu dağın hepsi altın külçeleri olsa ve bunların hepsini Yüce Allah yolunda dağıtsam, bunlardan bir kırat'ın dahi bende kalmasından hoşlanmam."* Bunun üzerine: "Kantar (büyük/ağır bir miktar) mı dedin, ya Resûlallah?" diye sorunca üç defa: *"Kırat"* buyurdu. Daha sonra ekledi: *"Ey Ebû Zer! Sadece az olanı söylüyorum, çok olanı değil."*[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sâlim b. Ebî Hafsa şaibelidir.

٤٦٧٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ حَدَّثَنَا الْجُرَيْرِيُّ عَنْ أَبِي السَّلِيلِ قَالَ وَقَفَ عَلَيْنَا رَجُلٌ فِي مَجْلِسِنَا بِالْبَقِيعِ فَقَالَ حَدَّثَنِي أَبِي أَوْ عَمِّي أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْبَقِيعِ وَهُوَ يَقُولُ " مَنْ يَتَصَدَّقُ بِصَدَقَةٍ أَشْهَدُ لَهُ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ . قَالَ فَحَلَلْتُ مِنْ عِمَامَتِي لَوْثاً أَوْ لَوْثَيْنِ وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أَتَصَدَّقَ بِهِمَا فَأَدْرَكَنِي مَا يُدْرِكُ بَنِي آدَمَ فَعَقَدْتُ عَلَى عِمَامَتِي فَجَاءَ رَجُلٌ وَلَمْ أَرَ بِالْبَقِيعِ رَجُلاً أَشَدَّ سَوَاداً أَصْغَرَ مِنْهُ وَلاَ آدَمَ يَعْبُرُ بِنَاقَةٍ لَمْ أَرَ بِالْبَقِيعِ نَاقَةً أَحْسَنَ مِنْهَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَصَدَقَةٌ قَالَ نَعَمْ . قَالَ دُونَكَ هَذِهِ النَّاقَةَ. قَالَ فَلَمَزَهُ رَجُلٌ فَقَالَ هَذَا يَتَصَدَّقُ بِهَذِهِ فَوَاللَّهِ لَهِيَ خَيْرٌ مِنْهُ. قَالَ فَسَمِعَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ كَذَبْتَ بَلْ هُوَ خَيْرٌ مِنْكَ وَمِنْهَا . ثَلاَثَ مِرَارٍ ثُمَّ قَالَ وَيْلٌ لأَصْحَابِ الْمِئِينَ مِنَ الإِبِلِ ثَلاَثاً قَالُوا إِلاَّ مَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ إِلاَّ مَنْ قَالَ بِالْمَالِ هَكَذَا وَهَكَذَا .وَجَمَعَ بَيْنَ كَفَّيْهِ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ ثُمَّ قَالَ قَدْ أَفْلَحَ الْمُزْهِدُ الْمُجْهِدُ . ثَلاَثاً الْمُزْهِدُ فِي الْعَيْشِ الْمُجْهِدُ فِي الْعِبَادَةِ "

رواه أحمد, وفيه :رجل لم يسم .

4670. Ebu's-Selîl anlatıyor: Bir adam Bakî mevkiindeki oturumumuza katılıp şöyle dedi: Bana babamın amcamdan rivayet ettiğine göre kendisi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i Bakî'de gördüğünde şöyle diyormuş:

"Sadaka veren kişinin kıyamet günü tanıklığını yaparım."

Bunun üzerine ben de sadaka vermek üzere sarığımdan bir iki sarım miktarını çözdüm, ancak her insana olduğu gibi bana da bir takım

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/149)

vesveseler gelince bundan vazgeçtim. Bakî mevkiinde daha önce kendisinden daha siyah olan birisini görmediğim bir adam daha önce daha güzelini görmediğim bir devenin üzerinde gelerek dedi ki: "Ya Resûlallah! Sadaka mı (topluyorsun)?"

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* buyurunca adam: "Buyurun bunu alın" dedi. Bir adam onu müteakip dedi ki: "Hayret! Böyle bir adam böyle bir sadaka veriyor. Yüce Allah'a yeminler olsun ki sadaka olarak verdiği şey kendisinden daha güzel." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adamın bu sözlerini işitince, üç defa:

"Yanıldın. Bilakis o kişi hem senden, hem de verdiğinden daha hayırlıdır" buyurduktan sonra, üç defa: *"Yüzlerce deve sahiplerine yazıklar olsun"* dedi. "Bunun bir istisnası var mıdır, ya Resûlallah?" diye sorduklarında ise: *"Şöyle şöyle diyenler müstesna"* cevabını verdi. Elbisesinin sağından solundan toparlayıp avucuyla tuttuktan sonra üç defa şöyle buyurdu:

"Geçiminde zor yaşam süren kanaatkâr, kendini ibadete veren (gibi)dir."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında isimsiz bir adam vardır.

٤٦٧١ - و عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزى قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "هَلَكَ الْمُكْثِرُونَ إِلاَّ مَنْ قَالَ هَكَذَا وَهَكَذَا"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عمران بن سليمان, قال فيه الأزدي : يعرف وينكر .

قلت : وتأتي أحاديث من نحو هذا في الزهد إن شاء الله .

4671. Abdurrahman b. Ebzâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Şöyle, şöyle diyenler müstesna, mal yığanlar helak olmuştur."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ezdî, isnâdında bulunan İmrân b. Süleyman için "Maruf ve münker rivayetleri vardır" demiştir.

Derim ki: İnşallah Zühd kitabında bu mevzuda benzer hadisler gelecek.

[1] Ahmed, *Müsned* (5/149)

(بَابٌ فِيمَنْ تُفْتَحُ عَلَيْهِمُ الدُّنْيَا)

Dünya (Mal ve Nimetleri Bolca) Kendilerine Verilenler

٤٦٧٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ قَالَ سَمِعَتِ الأَنْصَارُ أَنَّ أَبَا عُبَيْدَةَ قَدِمَ بِمَالٍ مِنْ قِبَلِ الْبَحْرَيْنِ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَهُ عَلَى الْبَحْرَيْنِ فَوَافَوْا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلاةَ الصُّبْحِ فَلَمَّا انْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَعَرَّضُوا فَلَمَّا رَآهُمْ تَبَسَّمَ وَقَالَ "لَعَلَّكُمْ سَمِعْتُمْ أَنَّ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ قَدِمَ وَقَدِمَ بِمَالٍ . قَالُوا أَجَلْ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ قَالَ أَبْشِرُوا وَأَمِّلُوا خَيْراً فَوَاللَّهِ مَا الْفَقْرُ أَخْشَى عَلَيْكُمْ وَلَكِنْ إِذَا صُبَّتْ عَلَيْكُمُ الدُّنْيَا فَتَنَافَسْتُمُوهَا كَمَا تَنَافَسَهَا مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ " رواه أحمد، ورجاله رجال الصحيح .

4672. Misver b. Mahrame anlatıyor:

Ensâr'dan işittiğime göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Ubeyde'yi Bahreyn'e göndermişti. Ebû Ubeyde Bahreyn tarafından bir takım mallarla geldi. Ashâb-ı kirâm da sabah namazını Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte kıldıktan sonra o giderken önüne çıktılar. Bunun üzerini Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tebessüm ederek:

"Anlaşılan Ebû Ubeyde'nin Bahreyn'den yanında bir takım mallarla döndüğümü duydunuz" buyurdu. "Evet, ya Resûlallah!" dediler. Şöyle buyurdu:

"Müjdeler olsun, hayırlı olanı ümit edin. Yüce Allah'a yemin olsun ki sizin fakir olmanızdan değil de, sizlerden öncekiler gibi sizlerin de başlarınızdan aşağı dünya varlığının boşaltılmasından endişe ediyor, korkuyorum." [1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdındaki ravileri güvenilir kişilerdir.

٤٦٧٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ الْبُرْسَانِيُّ حَدَّثَنَا جَعْفَرٌ يَعْنِي ابْنَ بُرْقَانَ قَالَ سَمِعْتُ يَزِيدَ بْنَ الأَصَمِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَا أَخْشَى عَلَيْكُمُ الْفَقْرَ وَلَكِنْ أَخْشَى عَلَيْكُمُ التَّكَاثُرَ وَمَا أَخْشَى عَلَيْكُمُ الْخَطَأَ وَلَكِنْ أَخْشَى عَلَيْكُمُ الْعَمْدَ "

رواه أحمد، ورجاله رجال الصحيح .

[1] Ahmed, *Müsned* (4/327)

4673. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sizlerin fakir olmasından değil, aşırı miktarda mallarınızın olmasından endişeleniyorum. Sizlerin hata yapmanızdan değil, kasıtlı davranmanızdan korkuyorum."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ricâlidir.

٤٦٧٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا أَبُو الأَسْوَدِ أَنَّهُ سَمِعَ مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ لَبِيبَةَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي سِنَانٍ الدُّؤَلِيِّ أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَعِنْدَهُ نَفَرٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ الأَوَّلِينَ فَأَرْسَلَ عُمَرُ إِلَى سَفَطٍ أُتِيَ بِهِ مِنْ قَلْعَةٍ مِنَ الْعِرَاقِ فَكَانَ فِيهِ خَاتَمٌ فَأَخَذَهُ بَعْضُ بَنِيهِ فَأَدْخَلَهُ فِي فِيهِ فَانْتَزَعَهُ عُمَرُ مِنْهُ ثُمَّ بَكَى عُمَرُ فَقَالَ لَهُ مَنْ عِنْدَهُ لِمَ تَبْكِي وَقَدْ فَتَحَ اللَّهُ لَكَ وَأَظْهَرَكَ عَلَى عَدُوِّكَ وَأَقَرَّ عَيْنَكَ فَقَالَ عُمَرُ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " لاَ تُفْتَحُ الدُّنْيَا عَلَى أَحَدٍ إِلاَّ أَلْقَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ". وَأَنَا أُشْفِقُ مِنْ ذَلِكَ رواه أحمد وأبو يعلى في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

4674. Ebû Sinan ed-Duelî'nin bildirdiğine göre o, Hz. Ömer'in huzuruna girdiğinde, onun yanında, ilk Muhacirlerden bir grup vardı. Hz. Ömer, Irak'taki bir kaleden getirilmiş olan bir tepsiyi getirmesi için birini yolladı. Tepsinin içinde yüzük te vardı. Oğullarından biri onu alıp ağzına sokunca o da elini içine sokarak onu zorla çıkartıverdi ve daha sonra da ağladı. Yanındaki kişi ona:

"Yüce Allah sana fetih ve düşmanlarının üzerinde bir üstünlük sağlamanı nasib edip yüzünü güldürdüğü halde neden ağlıyorsun?" diye sorunca şöyle cevap verdi:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim: *"Yüce Allah, kendisine dünya kapıları açılan bir toplumun arasına, kıyamete kadar devam edecek nefret ve düşmanlık (tohumları) atar. İşte ben, bundan korkuyorum."* [2]

★Hadisi, İmam Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında bulunan İbn Lahîa şaibeli bir kişidir.

-

[1] Ahmed, *Müsned* (8060)
[2] Ahmed, *Müsned* (93)

٤٦٧٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ الْمُنْذِرِ ، ثنا أَبِي ، ثنا أَبُو الأَجْلَحِ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ وَثَّابٍ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ هَذَا الدِّينَارَ وَالدِّرْهَمَ أَهْلَكَا مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ ، وَلا أُرَاهُمَا إِلا مُهْلِكَاكُمْ "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: يحيى بن المنذر، وهو ضعيف .

قلت : وتأتي أحاديث من نحو هذا في الزهد إن شاء الله .

4675. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Şu dinar ve dirhem (altın ve gümüş paralar) sizlerden öncekileri helak etmişti ve bu ikisinin sizleri de perişan edeceğini görmekteyim." [1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yahyâ b. el-Munzir, zayıftır.

Derim ki: İnşallah Zühd kitabında konuyla ilgili buna benzer hadisler gelecek.

(بَابُ اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقاً خَلَفاً)

"Ey Allahım! Harcayana Daha Fazlasını İhsan Et" Bölümü

٤٦٧٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ خُلَيْدٍ الْعَصَرِيِّ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم" مَا طَلَعَتْ شَمْسٌ قَطُّ إِلاَّ بُعِثَ بِجَنَبَتَيْهَا مَلَكَانِ يُنَادِيَانِ يُسْمِعَانِ أَهْلَ الأَرْضِ إِلاَّ الثَّقَلَيْنِ يَا أَيُّهَا النَّاسُ هَلُمُّوا إِلَى رَبِّكُمْ فَإِنَّ مَا قَلَّ وَكَفَى خَيْرٌ مِمَّا كَثُرَ وَأَلْهَى وَلاَ آبَتْ شَمْسٌ قَطُّ إِلاَّ بُعِثَ بِجَنَبَتَيْهَا مَلَكَانِ يُنَادِيَانِ يُسْمِعَانِ أَهْلَ الأَرْضِ إِلاَّ الثَّقَلَيْنِ اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقاً خَلَفاً وَأَعْطِ مُمْسِكاً مَالاً تَلَفاً"

رواه أحمد، ورجاله رجال الصحيح .

4676. Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Güneşin her doğuşunda mutlaka iki melek güneşin iki tarafına gönderilerek yeryüzünde insan ve cinlerin dışındakilerin duyacağı şekilde şunu duyururlar: «Ey insanlar! Rabbınıza yönelin ve şunu bilin ki az ve yeterli olan, çok ve meşgul edenden daha hayırlıdır». Ayrıca güneşin her batışında mutlaka iki melek güneşin iki tarafına gönderilerek yeryüzündeki insan ve cinlerin

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10069). Sahîh şahitleri vardır. Bkz. *es-Silsiletu's-sahîha* (1703)

dışındakilerin duyacağı şekilde şunu duyururlar: «Ey Allahım! Harcayana daha fazlasını ihsan et. Pintilik yapıp kısanın ise malını telef et.»"[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ricâlidir.

٤٦٧٧ – و عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي سَبْرَةَ قال : دَخَلْتُ أنا وَأَبِي عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لأَبِي: هَذَا ابْنُكَ؟ قُلْتُ : نَعَمْ . قَالَ : " مَا اسْمُهُ ؟ " . قَالَ : الحُبَابُ . قَالَ : " لاَ تُسَمِّهِ الحُبَابَ فَإِنَّ الحُبَابَ شَيْطَانٌ وَلَكِنَّ هُوْ عَبْدُ الرَّحْمَنِ " . ثُمَّ قَالَ لأَبِي : " مَاذَا لَكَ مِنَ المَالِ ؟ " . قَالَ : لِي مِنْ أَنْوَاعِ المَالِ أَتَصَدَّقُ بِهِ وَأَعْتِقُ وَأَحْمِلُ وَلَكِنَّ أُنْفِقُهُ فِيهِ فَيَذْهَبُ ثُمَّ أُقَيِّدُهُ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ مَلِكاً يُنَادِي فِي السَّمَاءِ : اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِمُنْفِقٍ خَلَفاً وَلِمُمسِكٍ مَالَهُ تَلَفاً ؟ " . قُلْتُ : يَا رَسُولَ الله بِمَا أُوتِرُ ؟ قَالَ " : بِ ﴿سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى﴾ و ﴿قُلْ يَأَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ و ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سويد بن عبد العزيز, وهو ضعيف .

4677. Abdurrahman b. Ebî Sebra bildiriyor: Ben ve babam, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in huzuruna gelince babama: *"Bu, oğlun mudur?"* diye sorunca ben: "Evet" dedim. *"İsmi nedir?"* diye sorunca: "Hubâb" dedim. Bunun üzerine:

"Hubâb ismini kullanma; çünkü Hubâb ismi, şeytanın isimlerindendir. Bundan sonra artık o, Abdurrahman'dır" dedikten sonra babama tekrar: *"Mal (servet) olarak neyin var?"* diye sorunca babam şu karşılığı verdi:

"Benim çeşitli mallarım vardır; bunların bir kısmını infak eder, azat ederim ve bir takım şeyler taşırım. Ancak harcadıklarımla infak ettiklerimin bir kısmı gidince onları bu sefer elimde tutarım ve harcamam." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sen bir meleğin gökten: «Ey Allahım! Harcayana daha fazlasını ihsan et! Onu harcamayıp elinde tutan kişinin malını ise telef et!» diye bağırdığını nida ettiğini bilmiyor musun?"

Dedim ki: "Ya Resûlallah! Vitir namazında hangi sûreleri okuyayım?" Buyurdu ki: *"Sebbih'isme rabbike'l-a'lâ, Kul yâ eyyuhe'l-kâfirûn ve Kul huvallahu ehad sûrelerini oku."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Suveyd b. Abdilazîz zayıftır.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/197), İbn Hibbân, *Sahîh* (689, 3330)

٤٦٧٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنِ ابْنِ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ سَائِلاً سَأَلَ. قَالَتْ فَأَمَرْتُ الْخَادِمَ فَأَخْرَجَ لَهُ شَيْئاً. قَالَتْ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَهَا " يَا عَائِشَةُ لاَ تُحْصِي فَيُحْصِيَ اللَّهُ عَلَيْكِ " رواه أحمد, ورجاله ثقات .

4678. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre bir dilenci kendilerinden dilenince hizmetçisine ona bir şey vermesini emretti. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *" Ey Âişe! Sakın hesap etme (sayma)! Yoksa Yüce Allah da sana verdiklerini sayar."* [1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ricâli güvenilir kişilerdir.

(بَابٌ فِي الإِنْفَاقِ)

İnfak Hakkında

٤٦٧٩ – حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ ، قَالَ : أَنَا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ ، عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَا مِنْ عَبْدٍ إِلا وَلَهُ ثَلاثَةُ أَخِلاءَ : فَأَمَّا خَلِيلٌ ، فَيَقُولُ : مَا أَنْفَقْتَ فَلَكَ ، وَمَا أَمْسَكْتَ فَلَيْسَ لَكَ ، فَذَاكَ مَالُهُ "

قلت : فذكر الحديث ويأتي بتمامه في الزهد إن شاء الله .رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله رجال ثقات, وفي بعضهم كلام .

4679. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Her kulun mutlaka üç tane dostu vardır. Bu dostların biri şöyle der: İnfak ettiğin -harcadığın- senindir. Harcamadığın ise senin değildir. İşte bu, kişinin malıdır."[2]

Derim ki: Bu hadisin tamamı inşallah Zühd kitabında gelecek.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ricâli güvenilir kişilerdir. Ancak bazıları şaibelidir.

٤٦٨٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ الْفِرْيَابِيُّ بِبَيْتِ الْمَقْدِسِ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَزِيرِ الدِّمَشْقِيُّ ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ السَّفْرِ ، حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ ، حَدَّثَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ يُونُسَ الْكِنَانِيُّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ

---

1 Ahmed, *Müsned* (6/70-1)

2 Taberânî, *M. el-Evsat* (2539).

، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : نَشَدَ اللَّهُ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِهِ أَكْثَرَ لَهُمَا مِنَ الْمَالِ وَالْوَلَدِ ، فَقَالَ لأَحَدِهِمَا : أَيْ فُلانُ ، فَقَالَ : لَبَّيْكَ رَبِّ وَسَعْدَيْكَ ، قَالَ : أَلَمْ أُكْثِرْ لَكَ مِنَ الْمَالِ وَالْوَلَدِ ؟ ، قَالَ : بَلَى أَيْ رَبِّ ، قَالَ : فَكَيْفَ صَنَعْتَ فِيمَا آتَيْتُكَ ؟ ، قَالَ : تَرَكْتُهُ لِوَلَدِي مَخَافَةَ الْعَيْلَةِ عَلَيْهِمْ ، قَالَ : أَمَا إِنَّكَ لَوْ تَعْلَمَ الْعِلْمَ لَضَحِكْتَ قَلِيلا وَلَبَكَيْتَ كَثِيرًا ، أَمَا إِنَّ الَّذِي تَخَوَّفْتَ عَلَيْهِمْ قَدْ أَنْزَلْتُهُ بِهِمْ ، وَيَقُولُ لِلآخَرِ : أَيْ فُلانُ بْنَ فُلانٍ ، فَيَقُولُ : لَبَّيْكَ أَيْ رَبِّ وَسَعْدَيْكَ ، قَالَ : أَلَمْ أُكْثِرْ لَكَ مِنَ الْمَالِ وَالْوَلَدِ ؟ قَالَ : بَلَى أَيْ رَبِّ ، قَالَ : فَكَيْفَ صَنَعْتَ فِيمَا آتَيْتُكَ ؟ ، قَالَ : أَنْفَقْتُهُ فِي طَاعَتِكَ ، وَوَثَّقْتُ لِوَلَدِي مِنْ بَعْدِي بِحُسْنِ عَدْلِكَ ، فَقَالَ : أَمَا إِنَّكَ لَوْ تَعْلَمَ الْعِلْمَ لَضَحِكْتَ كَثِيرًا وَلَبَكَيْتَ قَلِيلا ، أَمَا إِنَّ الَّذِي وَثَّقْتَ لَهُمْ قَدْ أَنْزَلْتُهُ بِهِمْ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: يوسف بن السفر, وهو ضعيف .

4680. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah, kendilerine hem bir sürü mal, hem de servet verdiği iki kulunu diriltip birine şöyle der: "Ey falan oğlu falan!" O kişi de: "Buyur ey Allahım!» karşılığını verir. Yüce Allah ona: "Ben sana bol bol mal mülk ve çoluk çocuk vermedim mi?" diye sorunca o da: "Tabiî ki verdin ey Rabbim" der. "Peki, sana verdiklerimi nasıl değerlendirdin?" diye sorunca o kişi şöyle cevap verir: "Geçim sıkıntısı çekerler korkusuyla çocuğuma bıraktım" der. Yüce Allah buyurur ki: "Sen gerçekleri bilebilseydin az güler, çok ağlardın. Şunu iyi bilki kendisinden endişelenip te korktuğun şeyi onların üzerlerine indirdim, onlara musallat ettim."

Yüce Allah bu kez diğer kişiye şöyle sorar: "Ey falan oğlu falan!" O kişi de: "Buyur ey Allahım!" der. Yüce Allah ona: "Ben sana bol bol mal mülk ve çoluk çocuk vermedim mi?" diye sorunca o: "Tabiî ki verdin ey Rabbim" der. "Peki, sana verdiklerimi nasıl değerlendirdin?" diye sorar Yüce Allah. O kişi ise şöyle cevap verir: "Senin razı olacağın şekilde harcadım ve benden sonra da oğluma senin adaletini ve onu yalnız bırakmayacağın inancını aşıladım." Bunun üzerine Yüce Allah: "Sen gerçekleri bilebilseydin az ağlar, çok gülerdin. Şunu iyi bil ki kendilerine aşıladığın inanç ve güvenceyi onların üzerlerine indirdim."[1]

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (600)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yusuf b. es-Sefer zayıftır.

٤٦٨١ – حَدَّثَنَا جبرون بْنُ عِيسَى ، ثنا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ ، عَنْ حُصَيْنٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ : خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَصْحَابِهِ ذَاتَ يَوْمٍ وَفِي يَدِهِ قِطْعَةٌ مِنْ ذَهَبٍ ، فَقَالَ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ : " مَا كَانَ مُحَمَّدٌ قَائِلا لِرَبِّهِ لَوْ مَاتَ وَهَذِهِ عِنْدَهُ ؟ فَقَسَمَهَا قَبْلَ أَنْ يَقُومَ ، ثُمَّ قَالَ : مَا يَسُرُّنِي أَنَّ لأَصْحَابِ مُحَمَّدٍ مِثْلَ هَذَا الْجَبَلِ ، وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى أُحُدٍ ، ذَهَبًا وَفِضَّةً فَيُنْفِقُهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَيَتْرُكُ مِنْهَا دِينَارًا فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ : قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ قُبِضَ ، وَلَمْ يَدَعْ دِينَارًا ، وَلا دِرْهَمًا ، وَلا عَبْدًا ، وَلا أَمَةً وَلَقَدْ تَرَكَ دِرْعَهُ مَرْهُونَةً عِنْدَ رَجُلٍ مِنَ الْيَهُودِ بِثَلاثِينَ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ كَانَ يَأْكُلُ مِنْهُ وَيُطْعِمُ مِنْهُ عِيَالَهُ " رواه الطبراني في الكبير، ورجاله موثقون .

4681. İbn Abbâs anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün elinde bir parça altınla insanların arasına gelip Abdullah b. Ömer'e dedi ki: *"Muhammed öldüğü zaman bunlar yanında olursa Rabb'ına ne der?"* Sonra oradan ayrılmadan onu paylaştırıp Uhud dağını işaret ederek şöyle buyurdu: *"Muhammed'in dostlarının şu dağ kadar altın ve gümüşleri ashâbının olsa ve bunların hepsini Yüce Allah yolunda infak etseler ve ellerinde bir dirhem bıraksalar bu dahi hoşuma gitmez."*

İbn Abbâs şöyle devam ediyor:

Nitekim Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ruhunun alındığı gün, ne bir altın, ne bir gümüş, ne de köle veya cariye gibi bir şeye sahipti. Yani hiçbir şeye sahip değildi. Hatta zırhını Yahudilerden bir adama, otuz sâ (ölçek) arpa karşılığında rehin olarak bırakmıştı. Kendisi ve ailesi bununla karınlarını doyuruyorlardı.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricâli -senetteki kişiler- güvenilir kişilerdir.

٤٦٨٢ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا عَارِمٌ أَبُو النُّعْمَانِ ، ثنا ثَابِتُ بْنُ يَزِيدَ ، ثنا هِلالُ بْنُ خَبَّابٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْتَفَتَ إِلَى أُحُدٍ ، فَقَالَ : " وَالَّذِي نَفْسِي

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (11697), Taberânî'nin hocası Cebrûn meçhul, Yahya b. Süleymân ise zayıftır.

بِيَدِهِ مَا يَسُرُّنِي أَنَّ أُحُدًا هَذَا يُحَوَّلُ لآلِ مُحَمَّدٍ ذَهَبًا ، أُنْفِقُهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمُوتُ يَوْمَ أَمُوتُ وَأَدَعُ مِنْهُ دِينَارَيْنِ إِلا دِينَارَيْنِ أُعِدُّهُمَا لِدَيْنٍ إِنْ كَانَ عَلَيَّ "

رواه الطبراني في الكبير ,ورجاله ثقات, ورواه أحمد .

4682. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud dağına dönerek şöyle buyurmuştur:

"Canımı elinde tutan Yüce Allah'a yemin olsun ki, şu Uhud dağı, Muhammed'in ailesinin sahip olacağı altına dönüşse de bunların hepsini infak etsem ve sadece iki dinar kalsa bu beni üzer. Ancak üzerimde bulunan iki dinar borç müstesna."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir. İmam Ahmed de rivayet etmiştir.

٤٦٨٣ – حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا دُحَيْمٌ ، ثنا يَحْيَى بْنُ حَسَّانَ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ مُوسَى ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ سَمُرَةَ ، حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِنِّي لأَلِجُ هَذِهِ الْغُرْفَةَ مَا أَلِجُهَا حِينَئِذٍ إِلا خَشْيَةَ أَنْ يَكُونَ فِيهَا مَالٌ ، فَأَتَوَفَّى وَلَمْ أُنْفِقْهُ " رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

4683. Semure b. Cundub'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ben (beytülmalın bulunduğu) bu odaya girmeye yelteniyorum, fakat onda mal olur da onu infak etmeden bana ölüm gelir endişesiyle girmiyorum."*[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnadı hasendir.

٤٦٨٤ – حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ جَعْفَرٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ خُبَيْبِ بْنِ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ: قَالَ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ ، يَقُولُ لَنَا : " إِنِّي وَاللَّهِ مَا سَرَّنِي أَنَّ لِي أُحُدًا ذَهَبًا كُلَّهُ ، ثُمَّ أُوَرِّثُهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفي إسناده ضعف .

4684. Semure b. Cundub'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizlere şöyle buyururdu:

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (11899)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7105)

"Vallahi şu Uhud dağının hepsi bana ait altın olsa ben, bunları benden sonrakilere miras olarak bırakmaktan hoşlanmam."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnadında zayıflık vardır.

٤٦٨٥ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ : كَانَتْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبْعَةُ دَنَانِيرَ وَضَعَهَا عِنْدَ عَائِشَةَ ، فَلَمَّا كَانَ عِنْدَ مَرَضِهِ ، قَالَ : " يَا عَائِشَةُ اذْهَبِي بِالذَّهَبِ إِلَى عَلِيٍّ ، ثُمَّ أُغْمِيَ عَلَيْهِ ، وَشَغَلَ عَائِشَةَ مَا بِهِ ، حَتَّى قَالَ ذَلِكَ مِرَارًا ، كُلُّ ذَلِكَ يُغْمَى عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَيَشْغَلُ عَائِشَةَ مَا بِهِ ، فَبَعَثَ بِهِ إِلَى عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ، فَتَصَدَّقَ بِهَا ، وَأَمْسَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ الاثْنَيْنِ فِي جَدِيدِ الْمَوْتِ ، فَأَرْسَلَتْ عَائِشَةُ بِمِصْبَاحٍ لَهَا إِلَى امْرَأَةٍ مِنْ نِسَائِهَا ، فَقَالَتْ : اهْدِي لَنَا فِي مِصْبَاحِنَا مِنْ عُكَّكِ السَّمْنِ ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمْسَى فِي جَدِيدِ الْمَوْتِ" رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

قلت : وتأتي أحاديث من نحو هذا في الزهد إن شاء الله .

4685. Sehl b. Sa'd anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yedi tane dinarı vardı ve bunları Hz. Âişe validemizin yanına bırakmıştı. Hastalandığı zaman: *"Ey Âişe! Altınları Ali'ye gönder"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu sözünden sonra bayılınca Âişe validemiz, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile meşgul olmuş ve onun yanından ayrılamamıştı. Hatta bunu defalarca söylemiş; ancak her konuşma sonrası baygınlık geçirdiğinden Hz. Âişe, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile meşgul olduğundan buna fırsat bulamamıştı. Nihayet Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu Hz. Ali'ye gönderdi, o da onları sadaka olarak dağıttı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) pazartesi akşamı ölüm döşeğinde geceledi. Hz. Âişe arkadaşlarından birine lambayı göndererek: "Lambamıza koymak üzere bir tabak yağ hediye etmenizi rica ediyorum; zira Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabaha kadar ölümle pençeleşti" dedi.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricali *Sahîh* ricalidir.

Derim ki: Zühd kitabında inşallah benzer hadisler gelecek.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7074)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (5990)

٤٦٨٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ ح ، وَحَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ حَمْدَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ سَرِيعٍ الْكُوفِيُّ ، قَالا : ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ ، عَنْ مُوسَى الصَّغِيرِ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَابِطٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَامِرِ بْنِ حِذْيَمٍ ، قَالَ : بَلَغَ عُمَرَ أَنَّهُ لا يَدَّخِرُ فِي بَيْتِهِ مِنَ الْحَاجَةِ ، فَبَعَثَ إِلَيْهِ بِعَشَرَةِ آلافٍ فَأَخَذَهَا ، فَجَعَلَ يُفَرِّقُهَا صُرَرًا ، فَقَالَتْ لَهُ امْرَأَتُهُ : أَيْنَ تَذْهَبُ بِهَذِهِ ، قَالَ : أَذْهَبُ بِهَا إِلَى مَنْ يُرَجِّحُ لَنَا فِيهَا ، فَمَا أَبْقَى مِنْهَا إِلا شَيْئًا يَسِيرًا ، فَلَمَّا نَفَذَ الَّذِي كَانَ عِنْدَهُمْ ، قَالَتْ لَهُ امْرَأَتُهُ : اذْهَبْ إِلَى بَعْضِ أَصْحَابِكَ الَّذِينَ أَعْطَيْتَهُمْ يُرَجِّحُونَ لَكَ فَخُذْ مِنْ أَرْبَاحِهِمْ ، وَجَعَلَ يُدَافِعُهَا وَيُمَاطِلُهَا حَتَّى طَالَ ذَلِكَ ، فَقَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " لَوْ أَنَّ حُورًا أَطْلَعَتْ أُصْبُعًا مِنْ أَصَابِعِهَا لَوَجَدَ رِيحَهَا كُلُّ ذِي رُوحٍ " ، فَأَنَا أَدَعُهُنَّ ، لَكِنْ وَاللَّهِ لأَنْتُنَّ أَحَقُّ أَنْ أَدَعَكُنَّ لَهُنَّ مِنْهُنَّ لَكُنَّ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات , وله طرق في صفة الجنة .

4686. Saîd b. Âmir b. Hizyem anlatıyor: Hz. Ömer'e onun evinde hiçbir şeyi bırakıp saklamadığı haberi ulaşmış. Bunun üzerine Ömer kendisine onbin (dirhem) gönderince o da bu paraları alıp keselere koydu. Hanımı ona: "Bunları nereye götüreceksin?" diye sorunca: "(Bunları çalıştırıp) bize daha fazlasını verecek olana götürüyorum" dedi. Kendisine de çok az bir miktar ayırdı. Nihayet ayırdıkları da bitip tükenince hanımı ona: "Hadi bakalım, işletmeleri için paraları verdiğin şu arkadaşlarına git te kârlarından biraz al" deyince o da onları savunup eşini oyalamaya başladı. Ancak bu iş uzayınca şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle derken işittim:

"Şayet (Cennet hurilerinden) bir huri parmaklarından bir tanesini açacak (çıkaracak) olsa can sahibi herkes, onun kokusunu duyardı. Üstelik ben sizleri onlara tercih ediyorum. Ama vallahi de hayır, sizleri onlara tercih etmektense onları sizlere tercih ediyorum."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir. Cennetin Vasıfları kitabında başka tarikleri de vardır.

٤٦٨٧ - حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْقَرَاطِيسِيُّ ، ثنا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ ، أنا مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ ، أنا أَبُو حَازِمٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ يَرْبُوعٍ ، عَنْ مَالِكٍ الدَّارِ ، أن عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ ، أَخَذَ أَرْبَعَ مِائَةِ دِينَارٍ ، فَجَعَلَهَا فِي صُرَّةٍ ، فَقَالَ لِلْغُلامِ : " اذْهَبْ بِهِمْ إِلَى أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ ، ثُمَّ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (5511)

تَلَهُ سَاعَةً فِي الْبَيْتِ ، سَاعَةً حَتَّى تَنْظُرَ مَا يَصْنَعُ ، فَذَهَبَ بِهَا الْغُلامُ إِلَيْهِ " ، فَقَالَ : يَقُولُ لَكَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ : اجْعَلْ هَذِهِ فِي بَعْضِ حَاجَتِكَ ، فَقَالَ : وَصَلَهُ اللَّهُ وَرَحِمَهُ ، ثُمَّ قَالَ : تَعَالَيْ يَا جَارِيَةُ ، اذْهَبِي بِهَذِهِ السَّبْعَةِ إِلَى فُلانٍ ، وَبِهَذِهِ الْخَمْسَةِ إِلَى فُلانٍ ، حَتَّى أَنْفَذَهَا ، فَرَجَعَ الْغُلامُ وَأَخْبَرَهُ ، فَوَجَدَهُ قَدْ أَعَدَّ مِثْلَهَا إِلَى مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، فَقَالَ : " اذْهَبْ بِهَذَا إِلَى مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ وَتَلَهُ فِي الْبَيْتِ حَتَّى تَنْظُرَ مَا يَصْنَعُ " ، فَذَهَبَ بِهَا إِلَيْهِ ، فَقَالَ : يَقُولُ لَكَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ : اجْعَلْ هَذَا فِي بَعْضِ حَاجَتِكَ ، فَقَالَ : رَحِمَهُ اللَّهُ وَوَصَلَهُ ، تَعَالَيْ يَا جَارِيَةُ ، اذْهَبِي إِلَى بَيْتِ فُلانٍ بِكَذَا ، وَاذْهَبِي إِلَى بَيْتِ فُلانٍ بِكَذَا ، فَاطَّلَعَتِ امْرَأَةُ مُعَاذٍ ، فَقَالَتْ : نَحْنُ وَاللَّهِ مَسَاكِينُ ، فَأَعْطِنَا ، وَلَمْ يَبْقَ فِي الْخِرْقَةِ إِلا دِينَارَانِ ، فَدَحَا بِهِمَا إِلَيْهَا ، وَرَجَعَ الْغُلامُ إِلَى عُمَرَ ، فَأَخْبَرَهُ وَسُرَّ بِذَلِكَ ، وَقَالَ : " إِنَّهُمْ إِخْوَةٌ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ "

روله الطبراني في الكبير, ومالك الدار لم أعرفه, وبقيه رجاله ثقات .

4687. Mâlik ed-Dâr'dan rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb dörtyüz dirhemi bir keseye koyup hizmetçiye dedi ki: "Bunu alıp Ebû Ubâde b. el-Cerrâh'a götür, sonra da evini bir müddet gözetle bakalım ne yapacak?" Hizmetçi de keseyi alıp ona götürdü ve kendisine şöyle dedi: "Müminlerin emiri, bu keseyi bir takım ihtiyaçlarınızı görmeniz için size yolladı." Bunun üzerine o da: "Yüce Allah bu yardımının karşılığını kendisinin karşısına çıkarıp merhamet eylesin" dedikten sonra cariyesini yanına çağırıp şöyle dedi: "Şu yedi dirhemi falanca kişiye, şu beş tanesini filanca kişiye, şu beşini ise filana..." şeklinde bitinceye kadar paylaştırarak dağıttı. Bunun üzerine hizmetçi geri dönüp te gördüklerini Hz. Ömer'e anlatınca Muâz b. Cebel'e verilmek üzere, aynısından bir kese daha hazırlamış olduğunu gördü.

Hz. Ömer hizmetçiye yine: "Bunu alıp Muâz b. Cebel'e götür, sonra da evini bir müddet gözetle bakalım ne yapacak?" Hizmetçi de keseyi alıp ona götürdü ve kendisine şöyle dedi: "Müminlerin emiri, bu keseyi bir takım ihtiyaçlarınızı görmeniz için size yolladı." Bunun üzerine o da: "Yüce Allah ona merhamet eylesin, bu yardımının karşılığını önüne çıkarsın" dedikten sonra cariyesine: "Falancanın evine şu kadar, filancanın evine şu kadar... götür" şeklinde dağıtınca Muâz b. Cebel'in hanımı: "Vallahi biz ihtiyaç sahipleriyiz, bizlere de ver" diye çıkıştı. Bezin içinde iki dinardan başkası kalmayınca o iki dinarı da eşine verdi.

Bunun üzerine hizmetçi geri dönerek gördüklerini Hz. Ömer'e anlatınca sevinçle şöyle dedi: "Onlar birbirlerinin kardeşleridir."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Mâlik ed-Dâr'ın kim olduğu hakkında bir bilgim yok. Bunun dışındakiler güvenilirdir.

٤٦٨٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ الْحَكَمِ بْنِ أَبِي زِيَادٍ الْقَطَوَانِيُّ ، ثنا عِصَامُ بْنُ عَمْرٍو أَبُو أَحْمَدَ الطَّائِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ حَيَّانَ الطَّائِيُّ ، قَالَ : " كَانَ رَافِعُ بْنُ عُمَيْرَةَ السِّنْبِسِيُّ يُغَدِّي أَهْلَ ثَلاثَةِ مَسَاجِدَ ، وَيَسْقِيهِمُ الْقرطمةَ ، يَعْنِي الْحَيْسَ ، وَمَا لَهُ إِلا قَمِيصٌ ، وَهُوَ لِلْبَيْتِ ، وَهُوَ لِلْجُمُعَةِ " رواه الطبراني في الكبير , وعمرو بن حيان: لم أعرفه .

4688. Amr b. Hayyân et-Tâî dedi ki: Râfi b. Umeyre es-Senbesî kendisinin hem Cumada, hem de yatarken giydiği bir elbisesinden başka elbisesi olmamasına rağmen, üç mescid halkının, hays denilen yiyecek ve içecek ihtiyacını karşılardı.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Amr b. Hayyân'ın kim olduğu hakkında bir bilgim yok.

(بَابٌ فِي الادِّخَارِ)

Stok Yapmak (Karaborsa) Hakkında

٤٦٨٩ – حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ الْحِمْصِيُّ ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ عُتْبَةَ بْنِ أَبِي حَكِيمٍ ، حَدَّثَنِي عُمَارَةُ بْنُ رَاشِدٍ ، عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى بْنِ هِلالٍ السُّلَمِيِّ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " مَا مِنْ عَبْدٍ يَمُوتُ يَوْمَ يَمُوتُ ، فَيَتْرُكُ أَصْفَرَ وَأَبْيَضَ إِلا كُوِيَ بِهِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بقيه, وهو مدلس .

4689. Ebû Umâme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle buyururken işittim:

"Kendisi ölüp te peşinden gümüş veya altın bırakan her kul, geride bıraktığı (o gümüş veya altını)yla dağlanır."[3]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Bakiyye müdellistir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (20/33)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (4466)

[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7636)

٤٦٩٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : وَجَدْتُ فِي كِتَابِ أَبِي بِخَطِّهِ ، ثنا مُسْتَلِمُ بْنُ سَعِيدٍ ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ زَاذَانَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ ، أَنَّ أَبَا ذَرٍّ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ أُوكِيَ عَلَى ذَهَبٍ ، أَوْ فِضَّةٍ ، وَلَمْ يُنْفِقْهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، كَانَ جَمْرًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، يُكْوَى بِهِ "

رواه الطبراني في الكبير وأحمد بنحوه, ورجاله ثقات وله طريق رجالها رجال الصحيح .

4690. Ebû Zer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle buyururken işittim:

"Kim altın veya gümüşe dayanır da onu Yüce Allah yolunda infak etmezse o serveti kıyamet günü kendisiyle dağlanacağı kora dönüşür."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İmam Ahmed de aynısını rivayet etmiştir. Ricâli güvenilir kişilerdir. Ayrıca ravileri *Sahîh* ricali olan bir başka kanalı da vardır.

٤٦٩١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ ، ثنا عِمْرَانُ بْنُ أَبَانَ ، ثنا طَلْحَةُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ سِنَانٍ ، عَنْ أَبِي الْمُبَارَكِ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، عَنْ بِلالٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَ : قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا بِلالُ ، مُتْ فَقِيرًا ، وَلا تَمُتْ غَنِيًّا ، قُلْتُ : وَكَيْفَ بِذَاكَ ؟ قَالَ : مَا رُزِقْتَ فَلا تَخْبَأْ ، وَمَا سُئِلْتَ فَلا تَمْنَعْ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، كَيْفَ لِي بِذَاكَ ؟ فَقَالَ : هُوَ ذَاكَ أَوِ النَّارُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: طلحة بن زيد القرشي, وهو ضعيف .

4691. Bilâl bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana şöyle buyurdu: *"Ey Bilâl! Fakir olarak öl. Zengin olarak ölme."* Dedim ki: "Bunu nasıl yapabilirim?" Buyurdu ki: *"Rızıklandırıldığında (bir kenarda) saklama, senden istendiğinde ise esirgeme."*

"Bunu nasıl yapabilirim ki?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ya o, ya da cehennem"* buyurdu

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Talha b. Zeyd el-Kuraşî zayıftır.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/156, 164-5), Taberânî, *M. el-Kebîr* (1634, 1641)

٤٦٩٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ مُسَاوِرٍ الْجَوْهَرِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، ثنا عَبَّادُ بْنُ الْعَوَّامِ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ ، عَنْ قَيْسٍ ، قَالَ : دَخَلْنَا عَلَى سَعْدِ بْنِ مَسْعُودٍ نَعُودُهُ ، فَقَالَ : " مَا أَدْرِي مَا يَقُولُونَ ، وَلَكِنْ لَيْتَ مَا فِي تَابُوتِي هَذَا جَمْرٌ " ، فَلَمَّا مَاتَ ، نَظَرُوا ، فَإِذَا فِيهِ أَلْفٌ أَوْ أَلْفَانِ. رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح.

4692. Kays b. Ebî Hâzım dedi ki: Hasta olması sebebiyle, Sa'd b. Mes'ûd'un ziyaretine gitmiştik. Şöyle diyordu: "Anlayamıyorum, ne diyorlar? Ahh!... Keşke şu tabutumdaki kor olsaydı." Öldüğünde tabutuna baktıklarında bir de ne görsünler bin veya iki bin (altın veya gümüş) vardı.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ricâlidir.

٤٦٩٣ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي عُتْبَةَ الْكِنْدِيِّ ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا أُمَامَةَ ، يَقُولُ : تُوُفِّيَ رَجُلٌ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَتَرَكَ دِينَارَيْنِ دَيْنًا عَلَيْهِ ، وَلَيْسَ لَهُ وَفَاءٌ ، فَأَبَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْهِ ، وَقَالَ : " صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ " ، فَقَامَ إِلَيْهِ أَبُو قَتَادَةَ ، فَقَالَ : أَنَا أَقْضِي عَنْهُ ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَصَلَّى عَلَيْهِ"

4693. Ebû Umâme dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında bir kişi vefat etmişti. Bu kişinin başkasına iki dinar borcu vardı ve bunu ödeyecek herhangi bir kefili de yoktu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de onun cenaze namazını kıldırmayarak şöyle buyurdu: *"Arkadaşınızın namazını kılın."* Ebû Katâde kalkarak: "Ben onun borcunu öderim" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kalkıp o kişinin cenaze namazını kıldı.

٤٦٩٤ - وفي رواية وَذَكَرَ أَيْضًا أَنَّ رَجُلا تُوُفِّيَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَتَرَكَ دِينَارَيْنِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كَيَّتَيْنِ "

4694. Diğer rivayette şu ibare geçer: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında vefat eden bir adam geride iki dinar bırakmıştı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"(Bu adam, bu iki dinarla) dağlanacak."*

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (5481)

٤٦٩٥ – وفي رواية حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ يُونُسَ الرَّقِّيُّ ، ثنا عُقْبَةُ بْنُ عَلْقَمَةَ ، عَنْ أَرْطَاةَ بْنِ الْمُنْذِرِ ، عَنْ ضَمْرَةَ بْنِ حَبِيبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : تُوُفِّيَ رَجُلٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمْ يُوجَدْ لَهُ كَفَنٌ ، فَأَتَوُا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " انْظُرُوا إِلَى دَاخِلَةِ إِزَارِهِ " فَأُصِيبَ دِينَارٌ أَوْ دِينَارَانِ ، فَقَالَ : " كَيَّتَانِ"

4695. Diğer rivayet: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında bir adam vefat etti; ancak kendisini kefenleyecek kefen bulunamadı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) durumdan haberdar edilince: *"Alt giysisinin iç kısmına bakın bakalım"* buyurdu. Bakıldığında bir veya iki dinara rastlandı. İşte Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunun üzerine şöyle dedi: *"(Bu adam, bu iki dinarla) dağlanacak."*

٤٦٩٦ – وفي رواية : حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا مُسَدَّدٌ ، ح وَحَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ ، قَالا : ثنا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ ، ثنا سَعِيدٌ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : تُوُفِّيَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ ، فَوُجِدَ فِي مِئْزَرِهِ دِينَارٌ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كَيَّةٌ " ، ثُمَّ تُوُفِّيَ آخَرُ ، فَوُجِدَ فِي مِئْزَرِهِ دِينَارَانِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كَيَّتَانِ "

رواه الطبراني في الكبير، وبعض طرقه رجاله رجال الصحيح غير شهر بن حوشب وهو ثقة وفيه كلام .

قلت : وتأتي أحاديث من هذا في الزهد إن شاء الله .

4696. Diğer rivayet şöyledir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında Suffe halkından bir adam vefat edince giysisinde bir dinar bulunması üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"(Bu adam, bu dinarla) dağlanacak." Daha sonra başka bir adam vefat edince onun da giysisinde iki dinar bulununca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun hakkında da şöyle buyurdu: *"(Bu adam, bu iki dinarla) dağlanacak."* [1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Bazı senetlerindeki ravileri *Sahîh* ricâlidir. Ancak Şehr b. Havşeb bunun dışındadır; çünkü bu kişi şaibeli olması yanında diğer bir yandan güvenilir sayılmıştır.

Derim ki: Bu konudaki hadisler, inşallah Zühd kitabında gelecek.

[1] Ahmed, *Müsned* (5/252, 253, 258)

٤٦٩٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ ، ثنا الثِّقَةُ ، عَنْ أَبِي أُسَامَةَ ، عَنِ الأَجْلَحِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْهُذَيْلِ ، قَالَ : دَخَلْتُ عَلَى خَبَّابٍ ، فَرَأَيْتُ فِي بَيْتِهِ دَرَاهِمَ مَكْشُوفَةً ، فَقُلْتُ : مَا هَذَا ؟ قَالَ : " بِعْتُ ضَيْعَتِي الْفُلانِيَّةَ وَقَدْ أَنْفَقْتُها مَا أَرَى أَحَدًا أَحَقَّ بِهِ مِنِّي " رواه الطبراني في الكبير، وفيه: رجل لم يسم .

4697. Abdullah b. Ebi'l-Hüzeyl dedi ki: Habbâb'ın evine girmiştik. Dirhemlerin açıkta olduğunu görünce dedim ki: "Bunlar nedir?" O da: "Bu benim falanca kaybolan malımdır. Onu benden daha muhtaç olana tahsis ettim."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında isimsiz birisi vardır.

٤٦٩٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ ، ثنا عِمْرَانُ بْنُ أَبَانَ ، ثنا طَلْحَةُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ سِنَانٍ ، عَنْ أَبِي الْمُبَارَكِ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ، عَنْ بِلالٍ ، قَالَ : دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدِي شَيْءٌ مِنْ تَمْرٍ ، فَقَالَ : " مَا هَذَا ؟ ، فَقُلْتُ : ادَّخَرْنَاهُ لِشِتَائِنَا ، فَقَالَ : أَمَا تَخَافُ أَنْ تَرَى لَهُ بُخَارًا فِي جَهَنَّمَ "

4698. Bilâl bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma gelmişti ve benim de birazcık hurmam vardı. Bunun üzerine: *"Bu nedir?"* diye sorduğunda ben: "Onu kışımız için sakladım" karşılığını verince şöyle buyurdu: *"Cehennemde onun buharını görmekten korkmuyor musun?"*

٤٦٩٩ - وفي رواية حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ ، ثنا أَبِي ، ثنا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ مَسْرُوقِ بْنِ الأَجْدَعِ ، عَنْ بِلالٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَطْعِمْنَا يَا بِلالُ تَمْرًا ، فَقَبَضْتُ لَهُ قَبَضَاتٍ ، فَقَالَ : زِدْنَا يَا بِلالُ ، فَزِدْتُهُ ثَلاثًا ، فَقُلْتُ : لَمْ يَبْقَ شَيْءٌ إِلا شَيْءٌ ادَّخَرْتُهُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : أَنْفِقْ يَا بِلالُ وَلا تَخْشَ مِنْ ذِي الْعَرْشِ إِقْلالا "

رواه الطبراني في الكبير، وفي الأولى محمد بن الحسن بن زبالة . وفي الثانية طلحة بن زيد القرشي، وكلاهما ضعيف .

4699. Bir rivayette ise şöyle geçmektedir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bizi yedir, ey Bilâl."* Bunun üzerine ben de

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (3706)

kendisine avuç avuç verdim. Bunun üzerine: *"Arttır, ey Bilâl"* buyurdu. Bu şekilde üç defa arttırıp daha sonra da: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e ayırdığım azıcık bir miktar dışında geride hiçbirşey kalmadı" dedim. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Harca, infak et, ey Bilâl! Ayrıca Arş'ın sahibinin azaltacağı endişesi taşıma."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Birinci rivayette Muhammed b. el-Hasan b. Zubâle, ikinci rivayette ise Talha b. Zeyd el-Kuraşî vardır ve her ikisi de zayıftır.

٤٧٠٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو غَسَّانَ مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ . ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، وَعُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ ، قَالا : ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ ، قَالا : أنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ وَثَّابٍ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى بِلالٍ وَعِنْدَهُ صُبَرٌ مِنْ تَمْرٍ ، فَقَالَ : " مَا هَذَا يَا بِلالُ ؟ " ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، ذَخَرْتُهُ لَكَ وَلِضِيفَانِكَ ، قَالَ : " أَمَا تَخْشَى أَنْ يفوزَ لَهَا بُخَارٌ مِنْ جَهَنَّمَ ؟ أَنْفِقْ يَا بِلالُ وَلا تَخْشَ مِنْ ذِي الْعَرْشِ إِقْلالا "

رواه كله الطبراني في الكبير, وفيه: قيس بن الربيع, وثقه شعبة والثوري وفيه كلام, وبقية رجاله ثقات.

4700. Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bilâl'in yanına girdiğinde birbirine yapışmış bir miktar hurması olduğunu görünce: *"Bu nedir, ey Bilâl?"* diye sordu. Bilâl de: "Ya Resûlallah! Bu senin ve misafirlerin için sakladığım (hurma) dır" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cehennemde onun buharının yükselmesinden endişelenmiyor musun? Harca, infak et onu ey Bilâl! Ayrıca Arş'ın sahibinin azaltacağı endişesi de taşıma."*[1]

★Hadisin hepsini Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kays b. er-Rabî şaibelidir; ancak diğer bir yandan Şa'bî ve Sevrî tarafından güvenilir sayılmıştır. Bunun dışındakiler güvenilir kimselerdir.

٤٧٠١ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ ، ثنا بِشْرُ بْنُ سَيْحَانَ ، حَدَّثَنَا حَرْبُ بْنُ مَيْمُونٍ ، ثنا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَادَ بِلالا ، فَأَخْرَجَ لَهُ صُبَرًا مِنْ تَمْرٍ ، فَقَالَ : " مَا هَذَا يَا بِلالُ ؟ " ، قَالَ : ادَّخَرْتُهُ لَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : " أَمَا تَخْشَ أَنْ يُجْعَلَ لَكَ بُخَارٌ فِي نَارِ جَهَنَّمَ ، أَنْفِقْ بِلالُ ، وَلا تَخْشَ مِنْ ذِي الْعَرْشِ إِقْلالا"

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10300), Bezzâr, *Müsned* (3654), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6040)

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: مبارك بن فضالة ,وهو ثقة وفيه كلام, وبقية رجاله رجال الصحيح, ورواه الطبراني في الأوسط بإسناد حسن .

4701. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), hasta olan Bilâl'i ziyaret edince kendisi bir öbek hurma çıkardı. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu nedir, ey Bilâl?"* diye sordu. Bilâl de: "Ya Resûlallah! Bunu senin için saklamıştım" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Cehennemde onun sana buhar kılınmasından endişelenmiyor musun? Harca, infak et, ey Bilâl! Ayrıca Arş'ın sahibinin azaltacağı endişesi de taşıma."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mubârek b. Fadâle şaibelidir; ancak diğer bir yandan güvenilir sayılmıştır. Bunun dışındaki ravileri *Sahîh* ricalidir. Taberânî de *M. el-Evsât*'ta hasen isnadla rivayet etmiştir.

(بَابٌ فِي الْبُخْلِ)

Cimrilik

٤٧٠٢ - حَدَّثَنَا مِقْدَامٌ ، نا أَسَدُ بْنُ مُوسَى ، ثنا أَبُو الرَّبِيعِ السَّمَّانُ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : جَاءَ حَيٌّ مِنَ الأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُمْ : بَنُو سَلَمَةَ ، رَهْطُ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، فَقَالَ : " يَا بَنِي سَلَمَةَ ، مَنْ سَيِّدُكُمْ ؟ " قَالُوا : جَدُّ بْنُ قَيْسٍ ، وَإِنَّا لَنُبَخِّلُهُ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " وَأَيُّ دَاءٍ أَدْوَى مِنَ الْبُخْلِ ؟ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أبو الربيع السمان, وهو ضعيف .

قلت : وتأتي أحاديث من هذا في المناقب إن شاء الله .

4702. Câbir bildiriyor: Ensar'dan, Muâz b. Cebel'in mensubu olduğu Seleme oğulları kabilesi gelmişti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Seleme oğulları! Sizin lideriniz kimdir?"* diye sorunca onlar da: "Cedd b. Kays'dır; fakat onun cimri olduğunu düşünüyoruz" karşılığını verdiler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hangi hastalık cimrilikten daha beter olabilir ki?"*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebu'r-Rabî es-Semmân zayıftır.

Derim ki: Menkıbeler kitabında bu mevzuda başka hadisler inşallah gelecek.

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (1025, 1026), Bezzâr, *Müsned* (3654), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6040)

٤٧٠٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ ذَكْوَانَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِفُلاَنٍ نَخْلَةً فِي حَائِطِي فَمُرْهُ فَلْيَبِعْنِيهَا أَوْ لِيَهَبْهَا لِي. قَالَ فَأَبَى الرَّجُلُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " افْعَلْ وَلَكَ بِهَا نَخْلَةٌ فِي الْجَنَّةِ . فَأَبَى فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا أَبْخَلُ النَّاسِ "

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4703. Ebû Sâlih Zekvân, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbından birinden naklediyor:

Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek kendisine şöyle dedi: "Ya Resûlallah! Falancanın benim bahçemde bir hurma ağacı var; kendisine emretseniz de onu bana ya satsa, ya da hediye etse." Kendisinden bahsedilen adam geldiğinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Söyleneni yaparsan bunun karşılığında sana cennette bir hurma ağacı verilecektir"* buyurdu. Ancak adam bunu kabul etmedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunun üzerine şöyle dedi: *"Bu, insanların en cimrisidir."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٧٠٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنَّ لِفُلاَنٍ فِي حَائِطِي عَذْقًا وَإِنَّهُ قَدْ آذَانِي وَشَقَّ عَلَيَّ مَكَانُ عَذْقِهِ. فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ " بِعْنِي عَذْقَكَ الَّذِي فِي حَائِطِ فُلاَنٍ . قَالَ لاَ. قَالَ فَهَبْهُ لِي . قَالَ لاَ. قَالَ فَبِعْنِيهِ بِعَذْقٍ فِي الْجَنَّةِ . قَالَ لاَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا رَأَيْتُ الَّذِي هُوَ أَبْخَلُ مِنْكَ إِلاَّ الَّذِي يَبْخَلُ بِالسَّلاَمِ "

رواه أحمد والبزار ,وفيه: عبد الله بن محمد بن عقيل, وفيه كلام وقد وثق .

4704. Câbir'in bildirdiğine göre bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek kendisine şöyle demiştir: "Falancanın benim bahçemde bir hurma ağacı var. Bu ağacın bahçemdeki yeri beni bayağı sıkıntıya sokuyorum." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o kişiye bir adamla: *"Falanca kişinin bahçesindeki o ağacı bana sat"* şeklinde bir haber yolladı. Adam: "Hayır" diyerek bunu kabul etmeyince, bu defa da: *"O halde hibe (hediye) et"* buyurduğunda adam yine: "Hayır" diyerek bunu kabul etmeyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem : *"Onun aynısı cennette sana verilmek üzere ver"* buyurdu. Ancak adam: *"Hayır"*

diyerek bunu yine kabul etmeyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"İslam'a girmemek şeklinde cimrilik yapan kişi hariç, senden daha cimrisini görmedim."

★Hadisi, İmam Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan güvenilir olmakla birlikte Abdullah b. Muhammed b. Akîl şaibelidir.

٤٧٠٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُذُوعِيُّ الْقَاضِي ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُسْتَمِرِّ الْعُرُوقِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُمْهَانَ ، عَنْ أَبِي الْقَيْنِ ، أَنَّهُ " مَرَّ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَهُ شَيْءٌ مِنْ تَمْرٍ ، فَأَهْوَى إِلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَأْخُذَ مِنْهُ قَبْضَةً يَنْثُرُهَا بَيْنَ أَصْحَابِهِ فَضَمَّ طَرَفَ رِدَائِهِ إِلَى صَدْرِهِ وَإِلَى بَطْنِهِ ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : زَادَكَ اللَّهُ شُحًّا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سعيد بن جمهان, وثقه جماعة وفيه خلاف, وبقية رجاله رجال الصحيح .

قلت : وبقية طرق أحاديث هذا الباب في الزهد .

4705. Ebu'l-Kayn'ın bildirdiğine göre o, bir gün kucağında (entarisinin etek kısmına koyduğu ve dökülmesin diye de eliyle tuttuğu) bir miktar hurmayla Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanından geçerken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına dağıtmak üzere eğilip hurma almak isteyince o da kucağındaki hurmaları göğsü ve karnına doğru çekti. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Yüce Allah, cimriliğini artırsın"* buyurdu.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Saîd b. Cumhân bir grup tarafından güvenilir sayılmıştır. Ancak bu konuda ihtilaf vardır. Bunun dışındakiler ise *Sahîh* ricalidir.*

Derim ki: Bu bölümün diğer hadisleri Zühd kitabındadır.

(بَابٌ فِي السَّخَاءِ)

Cömertlik

٤٧٠٦ – حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا ، نا عَمْرُو بْنُ الْحُصَيْنِ الْعُقَيْلِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَطَاءٍ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ الْحُصَيْنِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (17067)

اسْتَخْلَصَ هَذَا الدِّينَ لِنَفْسِهِ ، فَلا يَصْلُحُ لِدِينِكُمْ ، إلا السَّخَاءُ ، وَحُسْنُ الْخُلُقِ ، ألا فَزَيِّنُوا دِينَكُمْ بِهِمَا " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عمرو بن الحصين العقيلي, وهو متروك .

4706. İmrân b. Husayn'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah, bu dini kendisine ayırdı. Dininizde en uygun olan şey cömertlik ve güzel ahlâklı olmaktır. Dikkat edin ve dininizi bu ikisiyle süsleyin."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Amr b. el-Husayn el-Ukaylî metruktur.

٤٧٠٧ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا أَبِي ، قَالَ : نا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَرَّاقُ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ التَّيْمِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " السَّخِيُّ قَرِيبٌ مِنَ اللَّهِ ، بَعِيدٌ مِنَ النَّارِ ، قَرِيبٌ مِنَ الْجَنَّةِ ، قَرِيبٌ مِنَ النَّاسِ ، وَالْبَخِيلُ بَعِيدٌ مِنَ اللَّهِ ، بَعِيدٌ مِنَ الْجَنَّةِ ، بَعِيدٌ مِنَ النَّاسِ ، قَرِيبٌ مِنَ النَّارِ ، وَالْجَاهِلُ السَّخِيُّ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنَ الْعَابِدِ الْبَخِيلِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: سعيد بن محمد الوراق, وهو ضعيف .

4707. Hz. Âişe diyor ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Cömert, Yüce Allah'a yakın, cehenneme ise uzaktır. Allah'a yakındır. Cimri ise Allah'dan, cennetten ve insanlardan uzak, cehenneme ise yakındır. Bilgisiz (cahil) cömert, Yüce Allah'a cimri âbidden daha sevgilidir."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Saîd b. Muhammed el-Verrâk zayıftır.

٤٧٠٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : ثنا جَحْدَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرَّحَبِيُّ ، قال : ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عُرْوَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " فِي الْجَنَّةِ بَيْتٌ يُقَالُ لَهُ : بَيْتُ السَّخَاءِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وقال : تفرد به جحدر بن عبد الله, قلت : و لم أجد من ترجمه .

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (123 *M. el-Bahreyn*), Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/159); *es-Silsiletu'd-daîfe* (1282; "uydurma")

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (2384)

4708. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cennette öyle bir ev vardır ki, kendisine cömertlik evi denir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet ederek şöyle demiştir: Cehder b. Abdillah'dan başkası rivayet etmemiştir.

Derim ki: Bu kişinin biyografisini yazana rastlamadım.

٤٧٠٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نَصْرٍ الْهَمْدَانِيُّ ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى اللَّخْمِيُّ ، ثَنَا نَافِعٌ السُّلَمِيُّ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ قِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَنِ السَّيِّدُ ؟ قَالَ : " ذَاكَ يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ " ، قَالُوا : فَمَا فِي أُمَّتِكَ سَيِّدٌ ؟ قَالَ : " بَلَى ، رَجُلٌ أُعْطِيَ مَالا حَلالا ، وَرُزِقَ سَمَاحَةً ، فَأَدْنَى الْفَقِيرَ ، وَقَلَّتْ شِكَايَتُهُ فِي النَّاسِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: نافع أبو هرمز, وهو ضعيف .

4709. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e şöyle soruldu: "Ya Resûlallah! Seyyid (efendi) kimdir?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"İbrâhîm (peygamberin torununun oğlu olan yani onun neslinden gelen) İshak'ın oğlu, Yakub'un oğlu olan Yusuf (peygamber)dir."

"Peki, senin ümmetinin seyyidi (efendisi) var mıdır?" diye sorulunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Tabiî ki vardır. Kendisine helal mal verilen ve hoşgörüyle rızıklandırılıp, fakiri kendisine yaklaştıran ve insanlarla fazla sorunu olmayan kişi, benim ümmetimin efendisidir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Nâfi Ebû Hurmuz zayıftır.

٤٧١٠ – حَدَّثَنَا مُعَاذٌ ، قَالَ : نا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ ، قَالَ : نا سَعْدُ بْنُ زِيَادٍ أَبُو عَاصِمٍ ، قَالَ : نا نَافِعٌ مَوْلَى حَمْنَةَ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ سَلْعٍ الأَنْصَارِيِّ ، أَنَّ إِخْوَتَهُ شَكَوْهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالُوا : إِنَّهُ يُبَذِّرُ مَالَهُ وَيَنْبَسِطُ فِيهِ ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا قَيْسُ ، مَا شَأْنُ إِخْوَتِكَ يَشْكُونَكَ ؟ يَزْعُمُونَ أَنَّكَ تُبَذِّرُ مَالَكَ وَتَنْبَسِطُ فِيهِ " ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي آخُذُ نَصِيبِي مِنَ الثَّمَرَةِ ، فَأُنْفِقُهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَلَى مَنْ صَحِبَنِي ، قَالَ : فَضَرَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَدْرَهُ ، فَقَالَ : " أَنْفِقْ ، يُنْفِقِ اللَّهُ عَلَيْكَ " ثَلاثَ مَرَّاتٍ فَلَمَّا كَانَ بَعْدَ ذَلِكَ خَرَجْتُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَعِي رَاحِلَةٌ ، قَالَ : " أَنَا أَكْثَرُ أَهْلِ بَيْتِي الْيَوْمَ وَأَيْسَرُهُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وقال : تفرد به سعيد بن زياد أبو عاصم, قلت : و لم أجد من ترجمه .

4710. Kays b. Sela' el-Ensârî'nin bildirdiğine göre kardeşleri onu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e şu şekilde şikâyet etmişler: "(Kardeşimiz) malını saçıp savuruyor ve onu sorumsuzca harcıyor." Ben de kendimi şöyle savundum: "Ya Resûlallah! Payıma düşen meyveleri alıp onu Yüce Allah yolunda ve arkadaşlarım için harcıyorum." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) göğsüne vurup şöyle buyurdu: *"Harca! Yüce Allah da sana harcayacak."* Bunu üç defa tekrar etti. O günden sonra Yüce Allah yolunda savaşa çıktığımda sadece bir bineğe sahiptim. Bugün ise ailemin en büyüğü ve rahat olanıyım.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet ederek şöyle demiştir: Bunu sadece Saîd b. Ziyâd Ebû Âsım rivayet etmiştir.

Derim ki: Bu kişinin biyografisini yapana rastlamadım.

٤٧١١ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ الْحَجَبِيُّ ، قَالَ : نا عَاصِمُ بْنُ سُوَيْدِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ جَارِيَةَ الأَنْصَارِيُّ أَحَدُ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ إِمَامُ مَسْجِدِ قُبَاءَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ السُّلَمِيِّ ، قَالَ : أَتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَارَ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ يَوْمَ الأَرْبِعَاءِ ، فَرَأَى حِصْنَةً فِي الأَمْوَالِ وَالأَرَاضِي ، وَلَمْ يَكُنْ رَآهُ قَبْلَ ذَلِكَ ، فَقَالَ لَهُمْ : " مَعْشَرَ الأَنْصَارِ " ، فَقَالُوا : لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، بِآبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا أَنْتَ ، قَالَ : " لَوْ أَنَّكُمْ إِذَا هَبَطْتُمْ لِعِيدِكُمْ ، يَعْنِي الْجُمُعَةَ ، مَكَثْتُمْ حَتَّى تَسْمَعُوا مِنِّي قَوْلِي " ، قَالُوا : نَعَمْ ، أَيْ رَسُولَ اللَّهِ ، بِآبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا أَنْتَ ، فَلَمَّا كَانَتِ الْجُمُعَةُ حَضَرُوا صَلاةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْجُمُعَةَ ، ثُمَّ انْصَرَفَ فَتَنَفَّلَ رَكْعَتَيْنِ عِنْدَ مُقَامِهِ ، وَكَانَ قَبْلَ ذَلِكَ إِذَا صَلَّى الْجُمُعَةَ انْصَرَفَ إِلَى بَيْتِهِ فَصَلاهُمَا فِي بَيْتِهِ ، حَتَّى كَانَ يَوْمَئِذٍ فَتَنَفَّلَهُمَا فِي الْمَسْجِدِ ، فَلَمَّا انْصَرَفَ اسْتَقْبَلَهُمْ بِوَجْهِهِ ، فَتَبِعَتِ الأَنْصَارُ مِنَ الْمَسْجِدِ ، حَتَّى أَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَعْشَرَ الأَنْصَارِ " ، فَقَالُوا : لَبَّيْكَ ، أَيْ رَسُولَ اللَّهِ ، بِآبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا أَنْتَ ، قَالَ : " كُنْتُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ إِذْ لا يُعْبَدُ اللَّهُ ، تَحْمِلُونَ الْكَلَّ فِي أَمْوَالِكُمْ ، وَتَفْعَلُونَ الْمَعْرُوفَ ، وَتُصَلُّونَ ، حَتَّى إِذَا مَنَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ بِالإِسْلامِ وَأَتَى مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَنْتُمْ تُحْصِنُونَ ، فِيمَا يَأْكُلُ ابْنُ آدَمَ أَجْرٌ ، وَفِيمَا يَأْكُلُ الطَّيْرُ أَجْرٌ ، وَفِيمَا يَأْكُلُ السَّبُعُ أَجْرٌ " ، فَانْصَرَفَ الْقَوْمُ ، فَمَا بَقِيَ أَحَدٌ إِلا هَدَمَ فِي مَالِهِ ثُلْمَتَيْنِ أَوْ ثَلاثًا ، يَعْنِي : هَدَمَ فِي حِيطَانِ بَسَاتِينِهِمْ ، لِيَدْخُلَ الْفُقَرَاءُ فَيَأْكُلُونَ مِنَ التَّمْرِ"

رواه الطبراني في الأوسط, والبزار بنحوه وزاد : " وكان يعود المريض ويشهد الجنازة ويدعى فيجيب " . وقال : لا يروى عن جابر إلا بهذا الإسناد قلت : وفيه جماعة لم أعرفهم .

4711. Câbir b. Abdillah es-Sülemî anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Çarşamba günü Amr b. Avf oğullarının bölgesine geldiğinde mal ve arazilerinin daha önce olmadığı bir şekilde duvarlarla çevrilmiş olduğunu görünce kendilerine: *"Ey Ensâr topluluğu!"* diye hitap edince onlar: "Buyur, anamız babamızdan daha kıymetli olan, buyur emrindeyiz!" karşılığını verdiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de:

"Cuma günü Cuma namazı için geldiğinizde namazdan sonra, sizinle bir konuyu konuşmak istiyorum, ayrılmaz da beni beklerseniz memnun olurum" buyurdu. Bunun üzerine onlar da: "Tabiî ki ya Resûlallah! Anamız babamızdan daha kıymetli olan senin emrine amadeyiz" dediler.

Cuma günü olduğunda Cuma namazını Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in arkasında kılmak üzere geldiler. Namaz bittiğinde Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) diğer Cuma günlerinde olduğu gibi selam verdikten sonra evine gidip iki rekat nafile kılarken bu defa namazı evinde değil de Mescid'deki kendine mahsus olan yerde kıldı. Namazı bittiğinde yüzünü onlara çevirdi. Bu arada ben de Mescid'de Ensar'ın hareketlerini gözlemliyordum. Onlar Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelince kendilerine: *"Ey Ensâr topluluğu!"* diye hitap edince onlar da: "Buyur, anamız babamızdan daha kıymetli olan, buyur, emrindeyiz" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Cahiliye döneminde Yüce Allah'a ibadet etmezdiniz. Ancak buna rağmen mallarınızı ihtiyaç sahiplerine taşır, iyilik yapar ve akrabalarınızla olan irtibatınızı kesmezdiniz. Şimdi Allah, sizlere İslam ve Muhammed'i ihsan ve ikram ettikten sonra arazilerinizi geçilmez kılıyorsunuz. (Şunu çok iyi biliniz ki, sizlerin bahçe ve arazilerinizden) insanların, kuşların, yabani ve yırtıcı hayvanların yediğine karşılık mükafat vardır."

Bunun üzerine arazilerine giden bu gruptan istisnasız hepsi bağ ve bahçelerinin duvarlarının her tarafını veya üç tarafını yıkarak insanların girip meyvelerinden yemeleri için kapılar açtılar.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Bezzâr da benzerini rivayet etmiş ve şunu eklemiştir: O, hasta ziyaretine gider, cenaze merasimlerine katılır ve davet edildiğinde davet edildiği yere giderdi." Bezzâr şunu da demiştir: Câbir'den sadece bu isnadla rivayet edilmiştir.

Derim ki: İsnâdında kendilerini tanımadığım bir grup vardır.

[1] Bezzâr, *Müsned* (951)

(بَابُ التَّجَاوُزُ عَنْ ذَنْبِ السَّخِيِّ)

Cömert Kişinin Hatalarının Bağışlanması

٤٧١٢ - وَبِهِ : حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، نَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ سَكَنِ بْنِ قَتَادَةَ أَبُو قَتَادَةَ الْحَنْظَلِيُّ ، نَا يَحْيَى بْنُ عَبَّادٍ الْحَنْظَلِيُّ ، أَنَّ وَفْدًا قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَسَأَلَهُمْ فَكَذَبَهُ بَعْضُهُمْ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَوْلا سَخَاءٌ فِيكَ وَمَقَكَ اللَّهُ عَلَيْهِ لَشَرَّدْتُ بِكَ وَافِدَ قَوْمٍ "

رواه الطبراني في الأوسط , وكأن الصحابي سقط ,فإن الأصل سقيم, وفيه: جماعة لم أعرفهم .

قلت : وتأتي أحاديث من هذا في الحدود إن شاء الله .

4712. Yahyâ b. Abbâd el-Hanzalî'den rivayet edildiğine göre bir heyet Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına geldiğinde kendilerine sorular sorup ta birisi yalan konuşunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Şayet sen, Yüce Allah'ın kendisinden dolayı seni sevdiği cömertliğin olmasaydı bir kavmi temsilen gelen heyeti, senin yüzünden kovardım."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Derim ki: İnşallah Hudud Bölümü'nde benzeri hadisler gelecek.

(بَابٌ فِي الْوَقْفِ)

Vakıf Hakkında

٤٧١٣ - حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ ، نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ ، ثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَخِيهِ عِيسَى بْنِ لَهِيعَةَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : لَمَّا نَزَلَتْ آيَةُ الْفَرَائِضِ فِي سُورَةِ النِّسَاءِ " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْحَبْسِ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: المقدام بن داود, وهو ضعيف .

4713. İbn Abbâs der ki:

Nisa sûresindeki miras âyetleri nazil olunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (ölen bir kişinin malları ve hanımının başkasıyla evlenmesinin önündeki) engellemeyi yasakladı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mikdâd b. Dâvûd zayıftır.

٤٧١٤ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا حَسَّانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ الْحَجَّاجِ ، عَنْ حَنَشٍ ، عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لا حَبْسَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

4714. Fadâle b. Ubeyd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Engelleme yasaktır."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn Lehîa şaibelidir.

٤٧١٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلٍ السَّرَّاجُ ، وَأَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَزَّارُ الأَصْبَهَانِيُّ ، قَالا : ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ ، ثنا الْمُحَارِبِيُّ ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ يَعْنِي عَبْدَ الأَعْلَى بْنَ أَبِي الْمُسَاوِرِ الْجِرَارِ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بِشْرِ بْنِ بَشِيرٍ الأَسْلَمِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : لَمَّا قَدِمَ الْمُهَاجِرُونَ الْمَدِينَةَ اسْتَنْكَرُوا الْمَاءَ ، وَكَانَتْ لِرَجُلٍ مِنْ بَنِي غِفَارٍ عَيْنٌ يُقَالُ لَهَا : رُومَةُ ، وَكَانَ يَبِيعُ مِنْهَا الْقِرْبَةَ بِمُدٍّ ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " بِعْنِيهَا بِعَيْنٍ فِي الْجَنَّةِ " ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ لَيْسَ لِي ، وَلا لِعِيَالِي غَيْرُهَا ، لا أَسْتَطِيعُ ذَلِكَ ، فَبَلَغَ ذَلِكَ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ فَاشْتَرَاهَا بِخَمْسَةٍ وَثَلاثِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ ، ثُمَّ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَجْعَلُ لِي مِثْلَ الَّذِي جَعَلْتَهُ لَهُ عَيْنًا فِي الْجَنَّةِ إِنِ اشْتَرَيْتُهَا ؟ قَالَ : " نَعَمْ " ، قَالَ : قَدِ اشْتَرَيْتُهَا ، وَجَعَلْتُهَا لِلْمُسْلِمِينَ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :عبد الأعلى بن أبي المساور, وهو ضعيف .

4715. Ebû Seleme Bişr b. Beşîr el-Eslemî, babasının şöyle dediğini nakletmiştir:

Muhâcirler, Medine'ye geldiklerinde suyundan hoşlanmadılar. Ğifâr oğullarından bir kişinin Rûme adlı bir kuyusu vardı. Bu adamcağız bir ölçek müd karşılığında bir tulum miktarı su verirdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Onu, bana Cennette bir kaynak karşılında sat"* buyurdu. Adamsa: "Ya Resûlallah! Ben ve ailemin, bundan başka bir şeyimiz yok. Maalesef bunu yapamam" dedi. Bu olay, Hz. Osman'a ulaştığında hemen o kuyuyu otuz beş bin dirheme satın aldı. Daha sonra da Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek: "Ya Resûlallah! Şayet onu satın alırsam, ona vaad ettiğin cennetteki kuyuyu bana da vaat eder misin?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* karşılığını verdi. O da: "O halde ben de onu satın aldım ve Müslümanların hizmetine sundum" dedi.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdula'lâ b. Ebi'l-Musâvir zayıftır.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/304)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (1226)

(بَابُ الصَّدَقَةُ لاَ تُورَثُ)

Sadakanın Miras Olmaması

٤٧١٦ - حَدَّثَنَا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ ، نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ أَبِي فَرْوَةَ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، وَعَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ قَارِظٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ رَجُلا مِنَ الأَنْصَارِ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَالِي كُلُّهُ صَدَقَةٌ ، قَالَ : فَافْتَقَرَ أَبَوَاهُ حَتَّى جَلَسَا مَعَ الأَوْفَاضِ ، ثُمَّ جَاءَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، كَانَ ابْنُنَا مِنْ أَكْثَرِ الأَنْصَارِ مَالا ، فَتَصَدَّقَ بِمَالِهِ ، وَافْتَقَرْنَا حَتَّى جَلَسْنَا مَعَ الأَوْفَاضِ ، قَالَ : " صَدَقَةُ ابْنِكُمَا رَدٌّ عَلَيْكُمَا " ، ثُمَّ تُوُفِّيَا ، فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى ابْنِهِمَا : " أَنِ ارْدُدِ الصَّدَقَةَ ، فَإِنَّ الصَّدَقَةَ لا تُوَرَّثُ ، وَلا تُعْتَمَرُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: إسحاق بن عبد الله بن أبي فروة ,وهو متروك . وأحاديث هذا الباب كلها في آخر الفرائض .

4716. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Ensâr'dan bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek şöyle dedi: "Ya Resûlallah! Malımın hepsini sadaka olarak veriyorum."

Ancak sonraları, bu kişinin anne ve babası fakirleşip çok yoksul insanlarla oturmaya başladılar. Bu anne-baba daha sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek: "Ya Resûlallah! Oğlumuz Ensâr'ın en varlıklı kişilerindendi. Malını sadaka olarak dağıtınca bizler de fakirleştik ve artık yoksul insanlarla oturuyoruz" dediklerinde: *"Çocuğunuzun sadakası sizlere iade edilecek"* buyurdu. Bu ebeveyn daha sonra vefat edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oğullarına haber göndererek: *"Sadakayı geri (bize) iade et; zira sadaka, miras olarak bırakılmaz; ömür boyu kullanılmaz."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İshak b. Abdillah b. Ebi Ferve metruktur.

Konuyla ilgili başka hadisler Ferâiz (Miras) kitabında gelecektir.

(بَابُ الصَّدَقَةُ الْمُجْحِفَةُ)

Fakirleştiren Sadaka

٤٧١٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ ، ثنا ذَيَّالُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ حَنْظَلَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ جَدِّي حَنْظَلَةَ ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ فِي حِجْرِي

يَتِيمٌ وَقَدْ تَصَدَّقْتُ عَلَيْهِ بِمِئَةٍ مِنَ الإِبِلِ ، فَرَأَيْتُ الْغَضَبَ فِي وَجْهِهِ ، وَقَالَ : " لا ، إِنَّمَا الصَّدَقَةُ خَمْسٌ ، وَإِلا فَعَشْرٌ ، وَإِلا فَخَمْسَ عَشْرَةَ ، حَتَّى يَبْلُغَ أَرْبَعِينَ "

رواه الطبراني في الكبير. قلت : رواه أحمد أطول من هذا وأنها كانت وصية, ولم تجزها الورثة - ويأتي في الوصايا إن شاء الله - وإسناده حسن .

4717. Hanzale bildiriyor: Dedim ki: "Ya Resûlallah! Benim himayemde bir yetim var. Ben ona sadaka olarak yüz tane deve verdim." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle derken yüzünden sinirlendiğini anladık: *"Sadaka dediğin beştir; hadi olmadı on, hadi o da olmadı onbeştir..."* şeklinde kırka varıncaya kadar çıktı.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Derim ki: İmam Ahmed bundan çok daha uzun bir metinle, ayrıca bu sadakanın vasiyet oluğunu ve varislerin buna müsaade etmediklerini rivayet etmiştir. İnşallah vasiyetler bölümünde gelecektir. İsnâdı hasendir.

(بَابُ الصَّدَقَةِ عَلَى الْمَمَالِيكِ)

Memluk Olanlara (Kölelere) Verilen Sadaka

٤٧١٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ ، نا عَمَّارُ بْنُ خَالِدٍ ، نا أَبُو صَيْفِيٍّ ، قَالَ : سَمِعْتُ مُجَاهِدًا ، يُحَدِّثُ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِنْ صَدَقَةٍ أَفْضَلُ مِنْ صَدَقَةٍ تُصُدِّقَ بِهَا عَلَى مَمْلُوكٍ عِنْدَ مَلِيكٍ سُوءٍ " رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: بشير بن ميمون, وهو ضعيف .

4718. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kötü bir efendinin kölesine verdiği sadakadan daha güzel bir sadaka olamaz."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Beşir b. Meymûn zayıftır.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (567-8). Taberânî, *M. el-Kebîr* (3500)

(بَابُ فِيمَنْ أَطْعَمَ مُسْلِماً أَوْ سَقَاهُ)

Müslümana Su veya Yemek İkram Eden Kişi

٤٧١٩ - حَدَّثَنَا سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَزِيدَ ، عَنْ بَكْرِ بْنِ خُنَيْسٍ ، عَنْ صَدَقَةَ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنِ اهْتَمَّ بِجَوْعَةِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ فَأَطْعَمَهُ حَتَّى يَشْبَعَ وَسَقَاهُ حَتَّى يُرْوَى ، غَفَرَ اللَّهُ لَهُ "

رواه أبو يعلى, وفيه: بكر بن خنيس, وهو ضعيف .

4719. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Her kim, Müslüman kardeşinin açlığıyla ilgilenip doyuncaya kadar onu yedirirse, susuzluğu gidene kadar da onu içirirse, Yüce Allah onun bağışlar."

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Bekr b. Huneys zayıftır.

٤٧٢٠ - و عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَطْعَمَ أَخَاهُ: حَتَّى يُشْبِعَهُ وَسَقَاهُ مِنَ الْمَاءِ حَتَّى يَرْوِيَهُ بَاعَدَهُ اللهُ مِنَ النَّارِ سَبْعَ خَنَادِقَ مَا بَيْنَ كُلِّ خَنْدَقَيْنِ خَمْسُ مِئَةِ عَامٍ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط بنحوه, إلا أنه قال : " من أطعم أخاه خبزا " , وفيه: رجاء بن أبي عطاء, وهو ضعيف .

4720. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Her kim kardeşini doyuncaya kadar yedirirse, kanıncaya kadar da içirirse, Yüce Allah cehennemi ondan her birinin arası beşyüz yıl uzaklıkta olmak üzere yedi hendek (miktarınca) uzaklaştırır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *"Kim kardeşine ekmek yedirirse"* ifadesiyle *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Racâ b. Ebî Atâ zayıftır.

٤٧٢١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الْمُؤَدِّبُ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشِيرٍ الْكِنْدِيُّ ، قَالَ : نَا عَلِيُّ بْنُ هَاشِمِ بْنِ الْبَرِيدِ ، عَنْ كَثِيرٍ النَّوَّاءِ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبُو مَرْيَمَ الأَنْصَارِيُّ ، وَكَانَ ابْنَ خَمْسِينَ وَمِائَةِ سَنَةٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ ، يَقُولُ : سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَيُّ الأَعْمَالِ أَفْضَلُ ؟ قَالَ : " إِدْخَالُكَ السُّرُورَ عَلَى مُؤْمِنٍ أَشْبَعْتَ جَوْعَتَهُ ، أَوْ كَسَوْتَ عُرْيَهُ ، أَوْ قَضَيْتَ لَهُ حَاجَةً "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن بشير الكندي, وهو ضعيف .

4721. Ömer b. el-Hattâb bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e amellerin hangisinin daha üstün olduğu sorulunca şöyle buyurdu:

"Yedirmek suretiyle açlığını gidererek veya giydirmek suretiyle açığını kapatarak veya herhangi bir ihtiyacını karşılamak suretiyle bir mümin kişiyi mutlu ettiğin (amel en güzel amel)dir."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Beşîr el-Kindî zayıftır.

٤٧٢٢ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عِيسَى بْنِ الْمُنْذِرِ الْحِمْصِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ الصُّورِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، قَالا : ثنا عَمْرُو بْنُ وَاقِدٍ ، عَنْ يُونُسَ بْنِ مَيْسَرَةَ ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " مَنْ أَطْعَمَ مُؤْمِنًا حَتَّى يُشْبِعَهُ مِنْ سَغَبٍ أَدْخَلَهُ اللَّهُ بَابًا مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ ، لا يُدْخِلُهُ إِلا مَنْ كَانَ مِثْلَهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :عمرو بن واقد, وفيه كلام ,وقال محمد بن المبارك الصوري : كان يتبع السلطان وكان صدوقا .

4722. Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim, mümin bir kişiyi açlığından kurtarıp yedirirse, Yüce Allah onu cennete, sadece kendisi gibilerinin o kapıdan girdiği bir kapıdan sokacaktır."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Amr b. Vâkıd şaibelidir. Muhammed b. el-Mübârek es-Sûrî onun hakkında dedi ki: "Sultana (o zamanki devlet adamlarına) yakınlaşırdı ve doğru sözlü idi."

٤٧٢٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ الْحِمْصِيُّ ، ثنا أَبُو غَسَّانَ مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي فَرْوَةَ ، عَنْ أَبِي حُنَيْدَةَ الْفِهْرِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ سَقَى عَطْشَانَ فَأَرْوَاهُ فُتِحَ لَهُ بَابٌ مِنَ الْجَنَّةِ ، فَقِيلَ لَهُ : ادْخُلْ مِنْ أَيِّهَا شِئْتَ وَمَنْ أَطْعَمَ جَائِعًا فَأَشْبَعَهُ وَسَقَى عَطْشَانَ فَأَرْوَاهُ فُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ كُلُّهَا فَقِيلَ لَهُ : ادْخُلْ مِنْ أَيِّهَا شِئْتَ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: إسحاق بن عبد الله بن أبي فروة, وهو ضعيف .

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (95 *M. el-Bahreyn*). Hadisin şahitleri vardır. Bkz. *es-Silsiletu's-sahîha* (1494)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (20/85)

4723. Ebû Cuneyde el-Fihrî, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Her kim, bir susuzun suzuzluğunu giderirse, Cennetten onun için bir kapı açılarak kendisine: «Şu kapıdan gir!» denir. Her kim de bir açı yedirip doyurur ve bir susuzun susuzluğunu giderirse Cennetin bütün kapıları onun için açılarak kendisine: «Şu kapıdan istediğinden içeri gir!» denir."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İshak b. Abdillah b. Ebi Ferve zayıftır.

(بَابُ سَقْيِ الْمَاءِ)

Su Vermek

٤٧٢٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ عَنْ عِيَاضِ بْنِ مَرْثَدٍ أَوْ مَرْثَدِ بْنِ عِيَاضٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْهُمْ أَنَّهُ سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ. قَالَ هَلْ مِنْ وَالِدَيْكَ مِنْ أَحَدٍ حَيٌّ قَالَ لَهُ مَرَّاتٍ قَالَ لاَ. قَالَ " فَاسْقِ الْمَاءَ . قَالَ كَيْفَ أَسْقِيهِ قَالَ اكْفِهِمْ آلَتَهُ إِذَا حَضَرُوهُ وَاحْمِلْهُ إِلَيْهِمْ إِذَا غَابُوا عَنْهُ "

رواه أحمد و الطبراني في الكبير, وقد جهل الحسيني عياض بن مرثد أو مرثد بن عياض ,وقد رواه الطبراني عنه أنه سأل النبي صلى الله عليه و سلم , والراوي ثقة من رجال الصحيح فارتفعت الجهالة .

4724. İyâd b. Mersed veya Mersed b. İyâd'ın kendilerinden bir kişiden rivayet ettiğine göre o, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e şöyle bir soru sormuş: "Ya Resûlallah! Bana, beni cennete sokacak bir amel söyler misin?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adama: *"Anne babandan sağ olan var mıdır?"* şeklinde birkaç defa sorunca adam: "Hayır" cevabını verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O halde su dağıt"* Buyurdu. Adam bu defa: "Peki nasıl dağıtayım?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Geldiklerinde kendilerine su kabını sunup ikram et. Yanına gelemediklerinde ise onlara bunu sen taşıyıp götür."[2]

★Hadisi İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Huseynî, İyâd b. Mersed miydi, yoksa Mersed b. İyâd mı? şeklinde tereddüde düşmüştür.

Taberânî'nin kendisinden rivayet ettiğine göre ise Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e soran kişi İyâd b. Mersed veya Mersed b. İyâd'ın bizzat kendisidir. Râvi, *Sahîh* ricalinden

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (22/375)

[2] Ahmed, *Müsned* (5/368), Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/370)

güvenilir bir kişidir. Dolayısıyla senedin başında (zikredilen bir adam şeklinde)ki bilinmezlik ortadan kalkmış bulunmaktadır.

٤٧٢٥ - حدثنا أبو خليفة ، ثنا أبو الوليد الطيالسي ، ثنا شعبة ، أخبرني عاصم بن كليب ، قال : سمعت عياض بن مرثد ، أو مرثد بن عياض العامري يحدث رجلا ، أنه سأل النبي صلى الله عليه وسلم عن عمل يدخله الجنة ، فقال : " هل من والديك أحد حي ؟ " قال : لا ، سأله ثلاثا ، قال : " اسق الماء ، احمله إليهم إذا غابوا ، واكفهم إياه إذا حضروا "

رواه الطبراني في الكبير، ورجاله رجال الصحيح .

4725. Âsım b. Kuleyb bildiriyor: İyâd b. Mersed veya Mersed b. İyâd'ı bir adama anlatırken duyduğuma göre kendisi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e kendisini cennete sokacak bir amel (öğretmesin)i istemeyip te Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Anne babandan sağ olan var mıdır?"* şeklinde üç defa sorunca adam: "Hayır" cevabını verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Su dağıt, suyu senin yanında olmadıklarında onlara taşı; yanında olduklarında ise ikram et, engelleme."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٧٢٦ - حدثنا عبد الله حدثني أبي حدثنا هارون بن معروف حدثنا عبد الله بن وهب أخبرني أسامة أن عمرو بن شعيب حدثه عن أبيه عن جده أن رجلاً جاء إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال " إني أنزع في حوضي حتى إذا ملأته لأهلي ورد علي البعير لغيري فسقيته فهل لي في ذلك من أجر فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم في كل ذات كبد حرى أجر " رواه أحمد، ورجاله ثقات .

4726. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek dedi ki:

"Ben, havuzuma (kuyudan) su çekiyorum. Onu kendi develerim için doldurduğumda bazen başka develer geliyor ve ben onları da suluyorum. Bundan solayı bana sevap veriliyor mu?"

Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ciğeri susuzluktan yanmış her canlı için sevap vardır."*[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (7075)

٤٧٢٧ – حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ نَصْرٍ الْجَهْضَمِيُّ ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ الْمُغِيرَةِ ، حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى الصَّفَّارُ ، قَالَ : سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ أَوْ سُئِلَ : أَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ ؟ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ الْمَاءُ ، أَلَمْ تَسْمَعْ إِلَى أَهْلِ النَّارِ لَمَّا اسْتَغَاثُوا بِأَهْلِ الْجَنَّةِ قَالُوا : ﴿ أَفِيضُوا عَلَيْنَا مِنَ الْمَاءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ ﴾"

رواه أبو يعلى ورواه الطبراني في الأوسط, وفيه :موسى بن المغيرة ,وهو مجهول .

4727. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"En üstün ve değerli sadaka, sudur. Cehennemliklerin Cennetliklerden ısrarla ne istediğini duymadın mı? Cehennemlikler cennetliklere: **«Bize biraz su veya Allah'ın size verdiği rızıktan gönderin»** *derler."*[1]

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mûsa b. el-Muğîra mechuldür.

٤٧٢٨ – حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ , ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ , ثنا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدٍ , عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ الْقُرَشِيِّ , حَدَّثَنِي أَبِي , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ , فَقَالَ : مَا عَمَلٌ إِنْ عَمِلْتُ بِهِ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ ؟ قَالَ : " أَنْتَ بِبَلَدٍ يُجْلَبُ بِهِ الْمَاءُ ؟ " قَالَ : نَعَمْ , قَالَ : " فَاشْتَرِ بِهَا سِقَاءً جَدِيدًا ثُمَّ اسْتَقِ فِيهَا حَتَّى تَخْرِقَهَا , فَإِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَهَا حَتَّى تَبْلُغَ بِهَا عَمَلَ الْجَنَّةِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه :يحيى الحماني, وفيه كلام وقد وثق, وبقية رجاله ثقات .

4728. İbn Abbâs bildiriyor: Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelerek: "Yaptığım zaman sayesinde cennete gireceğim amel nedir?" diye sordu. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adama: *"Sen, suyun taşındığı bir bölgede mi yaşıyorsun?"* diye sordu. Adam da: "Evet" diye karşılık verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem):

"Orası için yeni bir su kabı satın alıp o delininceye kadar onunla su ikram et. Onu delinceye kadar hiç şüphen olmasın ki cennete ulaştıracak amele sahip olursun."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yahyâ b. el-Himmânî şaibelidir; ancak diğer bir yandan güvenilir sayılmıştır. Bunun dışındaki kişiler güvenilirdir.

---

[1] A'râf Sur. 50-51; Ahmed, *Müsned* (7075)

[2] Ahmed, *Müsned* (7075)

٤٧٢٩ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، أَخْبَرَنِي كُدَيْرٌ الضَّبِّيُّ ، أَنَّ رَجُلا أَعْرَابِيًّا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُقَرِّبُنِي مِنَ الْجَنَّةِ وَيُبَاعِدُنِي مِنَ النَّارِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَوَهُمَا أَهْمَلَتَاكَ ؟ ، قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : " تَقُولُ الْعَدْلَ وَتُعْطِي الْفَضْلَ ، قَالَ : وَاللَّهِ مَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَقُولَ الْعَدْلَ كُلَّ سَاعَةٍ ، وَمَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أُعْطِيَ فَضْلَ مَالِي ، قَالَ : تُطْعِمُ الطَّعَامَ وَتُفْشِي السَّلامَ ، قَالَ : هَذِهِ أَيْضًا شَدِيدَةٌ ، فَقَالَ : فَهَلْ لَكَ إِبِلٌ ؟ ، قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : فَانْظُرْ إِلَى بَعِيرٍ مِنْ إِبِلِكَ وَسِقَاءٍ ثُمَّ اعْمِدْ إِلَى أَهْلِ بَيْتٍ لا يَشْرَبُونَ الْمَاءَ إِلا غِبًّا فَاسْقِهِمْ ، فَلَعَلَّكَ لا تُهْلِكُ بَعِيرَكَ وَلا تَخْرِقُ سِقَاءَكَ حَتَّى تَجِبَ لَكَ الْجَنَّةُ " ، فَانْطَلَقَ الأَعْرَابِيُّ يُكَبِّرُ ، فَمَا انْخَرَقَ سِقَاؤُهُ وَلا هَلَكَ بَعِيرُهُ حَتَّى قُتِلَ شَهِيدًا رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4729. Kudeyr ed-Dabbî'nin bildirdiğine göre bir bedevi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek: "Bana, beni cennete yaklaştırıp cehennemden uzaklaştıracak bir amel söyle" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Seni, bu ikisi mi meşgul ediyor?"* diye sordu. Adam da: "Evet" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Dürüst ol ve malının fazlasını başkalarına ver."*

Bedevi: "Vallahi sürekli doğruyu söyleyemem, dürüst olamam ve malımın fazlasını veremem" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O halde yemek yedir ve bol bol selam ver"* deyince, adam yine: "Bu da ağır" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Deven var mı?"* diye sordu. Adam: "Evet" dedi.

"Devene ve su kabına iyi bak; daha sonra da ev halkına yönel. Susuzluktan kavrulduklarında onları sula. Umulur ki develerin ölmeden ve su kabın delinmeden cenneti hak edeceksin" buyurdu.

Bedevi tekbir getirerek oradan uzaklaştı. Develeri ölmeden su kabı delinmeden şehit olarak öldürüldü.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ricâlidir.

٤٧٣٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا ضِرَارُ بْنُ صُرَدَ أَبُو نُعَيْمٍ الطَّحَّانُ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ أَبِي الصَّعْبَةِ ، عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (19/187)

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ : " يَا سَعْدُ ، أَلا أَدُلُّكَ عَلَى صَدَقَةٍ يَسِيرَةٍ مُؤْنَتُهَا ، عَظِيمٍ أَجْرُهَا ؟ " قَالَ : بَلَى ، قَالَ : " تَسْقِي الْمَاءَ " ، فَسَقَى سَعْدٌ الْمَاءَ

قلت : له حديث في سقي الماء غير هذا رواه أبو داود . رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ضرار بن صرد, وهو ضعيف .

4730. Sa'd b. Ubâde'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine şöyle buyurdu: *Ey Sa'd! Sana, yükte hafif, mükâfatı büyük (kıymette ağır) bir sadaka bildireyim mi?"* O da: "Tabii ki ya Resûlallah" diye cevap verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Su dağıtmak"* buyurdu. Nitekim Sa'd da su dağıtırdı.

Derim ki: Sa'd'ın bu hadisin dışında Ebû Dâvud'da yer alan başka bir "Su dağıtmak" hadisi vardır.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Dırâr b. Surad zayıftır.

٤٧٣١ – حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا الصَّلْتُ بْنُ مَسْعُودٍ ، قَالَ : نا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : نا أَبُو ظِلالٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ ، عَنْ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " سَلَكَ رَجُلانِ مَفَازَةً : عَابِدٌ ، وَالآخَرُ بِهِ رَهَقٌ ، فَعَطِشَ الْعَابِدُ حَتَّى سَقَطَ ، فَجَعَلَ صَاحِبُهُ يَنْظُرُ إِلَيْهِ ، وَمَعَهُ مِيضَأَةٌ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ مَاءٍ ، فَجَعَلَ يَنْظُرُ إِلَيْهِ وَهُوَ صَرِيعٌ ، فَقَالَ : وَاللَّهِ لَئِنْ مَاتَ هَذَا الْعَبْدُ الصَّالِحُ عَطَشًا وَمَعِي مَاءٌ لا أُصِيبُ مِنَ اللَّهِ خَيْرًا أَبَدًا ، وَلَئِنْ سَقَيْتُهُ مَائِي لأَمُوتَنَّ ، فَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَعَزَمَ ، فَرَشَّ عَلَيْهِ مِنْ مَائِهِ وَسَقَاهُ فَضْلَهُ ، فَقَامَ حَتَّى قَطَعَا الْمَفَازَةَ ، فَيُوقَفُ الَّذِي بِهِ رَهَقٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِلْحِسَابِ ، فَيُؤْمَرُ بِهِ إِلَى النَّارِ ، فَتَسُوقُهُ الْمَلائِكَةُ ، فَيَرَى الْعَابِدَ ، فَيَقُولُ : يَا فُلانُ ، أَمَا تَعْرِفُنِي ؟ فَيَقُولُ : وَمَنْ أَنْتَ ؟ فَيَقُولُ : أَنَا فُلانٌ الَّذِي آثَرْتُكَ عَلَى نَفْسِي يَوْمَ الْمَفَازَةِ ، فَيَقُولُ : بَلَى ، أَعْرِفُكَ ، فَيَقُولُ لِلْمَلائِكَةِ : قِفُوا ، فَيَقِفُوا وَيَجِيءُ حَتَّى يَقِفَ ، فَيَدْعُو رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ، فَيَقُولَ : يَا رَبِّ قَدْ تَعْرِفُ يَدَهُ عِنْدِي ، وَكَيْفَ آثَرَنِي عَلَى نَفْسِهِ ، يَا رَبِّ هَبْهُ لِي ، فَيَقُولُ لَهُ : هُوَ لَكَ ، فَيَجِيءُ فَيَأْخُذُ بِيَدِ أَخِيهِ ، فَيُدْخِلُهُ الْجَنَّةَ " ، قَالَ جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ : فَقُلْتُ لأَبِي ظِلالٍ : حَدَّثَكَ أَنَسٌ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ فَقَالَ : نَعَمْ .

رواه الطبراني في الأوسط, وأبو ظلال: وثقه البخاري وابن حبان, وفيه كلام .

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (5385)

4731. Enes b. Mâlik, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şöyle rivayet etmiştir:

"İki adam tenha bir yola girmişler, bunlardan biri âbid, diğeri ise ayak takımındanmış. Âbid olan öyle susamış ki (susuzluğu sebebiyle) yere düşmüş. Bunun üzerine ayak takımından ve yanındaki matarasında birazcık suyu olan adam, baygın âbide bakarak şöyle düşünmüş: «Bende bu su varken vallahi bu iyi insan ölecek olursa Yüce Allah'ın hiçbir iyiliğine asla uğratılmam. Şayet suyumu ona verecek olsam bu defa da ben ölürüm.» Daha sonra da Yüce Allah'a güvenip kesin karar alarak âbid olanın yüzüne suyu serpiştirmiş. Kalanı da yine ona içirmiş. Bunun üzerine âbid olan yeniden kalkmış ve birlikte o ıssız yolu katedip oradan kurtulmuşlar.

Kıyamet olup ta o ayak takımından olan kişi hesaba çekildiğinde kendisinin cehenneme gönderilmesi emredilir. Üstelik melekler de onu oraya doğru sürüklerler. Oraya doğru sürüklenirken âbid olan kişiyi görünce ona: «Beni tanımadın mı?» diye sorar. Âbid: «Sen de kimsin?» diye sorunca o da:«Ben o ıssız yolda seni kendime tercih eden kişiyim» deyince, âbid olan kul: «Tamam seni tanıdım» der. Daha sonra hemen meleklere: «Durun» der. Melekler de hemen dururlar. O kişi Yüce Allah'ın huzuruna gelerek şöyle yalvarmaya başlar: «Ya Rabbi! Sen onun yardım elini ve benim için kendisini nasıl tehlikeye attığını biliyorsun. Ya Rabbi! Onu bana bağışla...» Yüce Allah da ona şöyle buyurur: «Onu sana bağışladım.» O da hemen gelerek kardeşinin elinden tutup onu cennete sokar."

Câfer b. Süleyman ekledi: Ebû Zilâl'e; "Enes bunu sana Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den mi rivayet etti?"diye sordum. O da: "Evet" dedi.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ebû Zilâl, Buhârî ve İbn Hibbân'a göre güvenilir sayılmıştır. Ancak diğer bir yönden şaibelidir.

(بَابُ أَجْرِ المَاءِ وَالمِلْحِ وَالنَّارِ)

Su, Tuz ve Ateşe Karşılık Verilen Sevap

٤٧٣٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْمَقَابِرِيُّ ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ غُرَابٍ ، ثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مَرْزُوقٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدِ بْنِ جُدْعَانَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّهَا قَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا الشَّيْءُ الَّذِي لا يَحِلُّ مَنْعُهُ ؟ ، قَالَ : " الْمَاءُ وَالْمِلْحُ وَالنَّارُ " . قَالَتْ : هَذَا الْمَاءُ قَدْ عَرَفْنَاهُ ، فَمَا بَالُ الْمِلْحِ وَالنَّارِ ؟ فَقَالَ : " مَنْ أَعْطَى مِلْحًا فَكَأَنَّمَا تَصَدَّقَ بِجَمِيعِ مَا طَيَّبَ ذَلِكَ

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (2927)

الْمِلْحُ ، وَمَنْ أَعْطَى نَارًا فَكَأَنَّمَا تَصَدَّقَ بِجَمِيعِ مَا أَنْضَجَتْ تِلْكَ النَّارُ ، وَمَنْ سَقَى مُسْلِمًا شَرْبَةً مِنْ مَاءٍ حَيْثُ يُوجَدُ الْمَاءُ فَكَأَنَّمَا أَعْتَقَ رَقَبَةً ، وَمَنْ سَقَى مُسْلِمًا شَرْبَةً مِنْ مَاءٍ حَيْثُ لا يُوجَدُ الْمَاءُ فَكَأَنَّمَا أَحْيَاهُ "

قلت : رواه ابن ماجة باختصار. رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: زهير بن مرزوق, قال البخاري : مجهول منكر الحديث .

4732. Hz. Âişe bildiriyor: Dedim ki: "Ya Resûlallah! Engellenmesi haram olan şey nedir?"

"*Su, tuz ve ateştir*" buyurdu. Dedim ki: "Hadi suyu anladık; tuz ve ateşin hikmeti nedir?" Şöyle buyurdu:

"Tuz veren kişi, o tuzun kullanıldığı şeylerin hepsini vermiş gibidir. Ateş veren kişi, o ateşin pişirdiği şeylerin hepsini vermiş gibidir. Kim suyun bulunduğu bir ortamda, bir müslümana bir içimlik su verirse bir köle azat etmiş gibi olur. Kim de suyun bulunmadığı bir ortamda, bir müslümana bir içimlik su verirse ona hayat vermiş gibi olur."[1]

Derim ki: İbn Mâce kısa metinle rivayet etmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Zuheyr b. Merzûk, Buhârî'ye göre mechûl ve hadisleri münker birisidir.

٤٧٣٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ غِيَاثٍ أَبُو بَحْرٍ ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ ، عَنْ أَنَسٍ : " أَنَّ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُنَّ يُدْلِجْنَ بِالْقِرَبِ يَسْقِينَ أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه أبو يعلى, ورجاله ثقات .

4733. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in eşleri, akşam karanlığında, tulumları su doldurur ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbına su dağıtırlardı.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْمِنْحَةِ)

Bağış (Hediye) Hakkında

٤٧٣٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الْهَجَرِيِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الأَحْوَصِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ "أَتَدْرُونَ أَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ . قَالُوا اللَّهُ

---

[1] Ebû Buheyse hadisinden şahidi vardır; bkz Ebû Ya'lâ, *Müsned* (7177)

وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ الْمَنِيحَةُ أَنْ يَمْنَحَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ الدِّرْهَمَ أَوْ ظَهْرَ الدَّابَّةِ أَوْ لَبَنَ الشَّاةِ أَوْ لَبَنَ الْبَقَرَةِ " رواه أحمد وأبو يعلى, وزاد : " الدينار أو البقرة " , والبزار والطبراني في الأوسط, ورجال أحمد رجال الصحيح .

4734. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hangi sadaka daha hayırlıdır, biliyor musunuz?"* Dediler ki: "Yüce Allah ve onun elçisi daha iyi bilir." Buyurdu ki: *"Bağış ve yardım; birinizin diğer bir kardeşinize dirhem (para) bağışlaması binek hayvan bağışlaması, koyun veya inek sütü bağışlamasıdır."*[1]

★Hadisi, İmam Ahmed ve *"...dinar ve inek..."* fazlalığı ile Ebû Ya'lâ ile Bezzâr ve *M. el-Evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricalidir.

٤٧٣٥ - وعَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ مَنَحَ مِنْحَةَ وَرِقاً أَوْ ذَهباً أَوْ سِقاءِ لَبناً أَوْ أَهْدَى رِفَافاً فَهُو كَعِتْقِ رَقَبَةٍ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4735. Nu'man b. Beşîr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle buyururken işittim: *"Kişinin, gümüş veya altın veya bir kap süt bağışlaması veya bir deve hediye etmesi, bir köleyi azat etmesine eş değerdedir."*[2]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٧٣٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يُونُسُ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحُصَيْنِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ صَبِيحَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " خَيْرُ الصَّدَقَةِ الْمَنِيحَةُ تَغْدُو بِأَجْرٍ وَتَرُوحُ بِأَجْرٍ وَمَنِيحَةُ النَّاقَةِ كَعِتَاقَةِ الأَحْمَرِ وَمَنِيحَةُ الشَّاةِ كَعِتَاقَةِ الأَسْوَدِ"

رواه أحمد, وفيه: عبد الله بن صبيحة, ذكره ابن أبي حاتم و لم يذكر فيه كلاما, وبقية رجاله ثقات.

4736. Ebû Hureyre dedi ki: "Sadakanın en hayırlısı, sabah akşam sevap kazandırandır. Bir deve bağışlaması, sarışın veya kumral bir köle azat etmek gibidir. Bir koyun bağışlaması ise, zenci bir köle bağışlamak gibidir."

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4415), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (5121), Bezzâr, *Müsned* (947), Taberânî, *M. el-Kebîr* (10029), Taberânî, *M. el-Evsat* (120 *M. el-Bahreyn*). İbr. b. Müslim, *Sahîh* ricâlinden değildir.

[2] Bezzâr, *Müsned* (948)

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Sabîha'yı İbn ebî Hâtim zikretmiş; ancak herhangi bir değerlenirmede bulunmamıştır. Bunun dışındaki kişiler güvenilirdir.

٤٧٣٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفِ بْنِ صَالِحٍ الْبَصْرِيُّ ، ثَنَا مُحْرِزُ بْنُ بَشَّارٍ ، حَدَّثَنِي صَالِحٌ الْمُرِّيُّ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " أَرْبَعُونَ خُلُقًا يُدْخِلُ اللَّهُ بِهَا الْجَنَّةَ ، أَرْفَعُهَا خُلُقًا مَنِيحَةُ شَاةٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: صالح المري, وهو ضعيف .

4737. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kırk güzel huydan dolayı Yüce Allah cennete sokacaktır. Bunların en yücesi, koyun bağışlamaktır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sâlih el-Murrî zayıftır.

٤٧٣٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْ هَارُونَ وَحَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو عَنِ الْحَارِثِ بْنِ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ الْغِفَارِىِّ عَنِ النُّعْمَانِ الْغِفَارِىِّ عَنْ أَبِي ذَرٍّ عَنِ النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ "يَا أَبَا ذَرٍّ اعْقِلْ مَا أَقُولُ لَكَ لَعَنَاقٌ يَأْتِي رَجُلاً مِنَ الْمُسْلِمِينَ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أُحُدٍ ذَهَباً يَتْرُكُهُ وَرَاءَهُ" رواه أحمد, وفيه: أبو الأسود الغفاري ,ضعفه النسائي .

4738. Ebû Zer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ey Ebû Zer! Sana söyleyeceklerimi iyi anlayıp düşün. Müslümanlardan bir kişinin, kendisinden istifade edeceği bir deve, kendisinden sonraya bırakacağı Uhud dağı kadar altından daha hayırlıdır."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Nesâî, ravilerinden Ebu'l-Esved el-Ğifârî'nin zayıf olduğunu belirtmiştir.

(بَابٌ فِيمَنْ غَرَسَ غَرْساً أَوْ بَنَى بُنْيَاناً)

Ağaç Diken veya Bina Yapan Kişi

٤٧٣٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا زَبَّانُ عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ " مَنْ بَنَى بُنْيَاناً مِنْ غَيْرِ ظُلْمٍ وَلاَ اعْتِدَاءٍ أَوْ غَرَسَ غَرْساً فِي غَيْرِ ظُلْمٍ وَلاَ اعْتِدَاءٍ كَانَ لَهُ أَجْرٌ جَارٍ مَا انْتُفِعَ بِهِ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى"

رواه أحمد، وفيه: زبان، وثقه أبو حاتم، وفيه كلام .

4739. Muâz b. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Zulüm ve taşkınlık yapmadan, kim bir bina yaparsa veya zulüm ve taşkınlık yapmadan bir ağaç dikerse, yüce Rahmân olan Allah'ın kulları ondan faydalandığı sürece o kişi sürekli sevap kazanr."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Zebbân'ı, Ebû Hâtim tevsîk etmiştir. Ancak bu kişi şaibelidir.

٤٧٤٠ – حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ ، ثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَغْرِسُ مُسْلِمٌ غَرْسًا ، وَلا يَزْرَعُ زَرْعًا فَيَأْكُلُ مِنْهُ إِنْسَانٌ ، وَلا طَائِرٌ ، وَلا شَيْءٌ ، إِلا كَانَ لَهُ أَجْرٌ "

رواه الطبراني في الأوسط، وإسناده حسن . قلت : وتأتي أحاديث في البناء والغرس في البيع إن شاء الله تعالى .

وقد تقدم حديث جابر في باب السخاء قبل هذا بيسير .

4740. Abdullah b. Amr b. el-Âs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bir Müslüman bir ağaç veya bitki eker ve dikerse, onun bu ektiğinden de bir insan veya bir kuş veya başka bir canlı yerse, mutlaka kendisine sevap verilecektir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

Derim ki: Alışveriş kitabında inşallah ağaç dikme ve bina yapmayla ilgili hadisler gelecektir. Daha önceki Cömertlik Bölümü'nde Câbir'in hadisi geçmişti.

(بَابٌ فِيمَا يُؤْجَرُ فِيهِ الْمُسْلِمُ)

Müslümana Sevap Kazandıran Şey

٤٧٤١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا خَلِيفَةُ بْنُ غَالِبٍ اللَّيْثِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلاً أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عِنْدَهُ فَسَأَلَهُ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَيُّ الأَعْمَالِ أَفْضَلُ قَالَ " الإِيمَانُ بِاللَّهِ وَالْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ . قَالَ فَإِنْ لَمْ أَسْتَطِعْ ذَاكَ قَالَ فَأَيُّ الرِّقَابِ أَعْظَمُ أَجْرًا قَالَ أَغْلاَهَا ثَمَنًا وَأَنْفَسُهَا عِنْدَ أَهْلِهَا . قَالَ فَإِنْ لَمْ

[1] Ahmed, *Müsned* (3/438). Ayrıca ihtilaflı İbn Lehîa mevcuttur.

أَسْتَطِعْ قَالَ فَتُعِينُ ضَائِعاً أَوْ تَصْنَعُ لأَخْرَقَ . قَالَ فَإِنْ لَمْ أَسْتَطِعْ ذَاكَ قَالَ فَاحْبِسْ نَفْسَكَ عَنِ الشَّرِّ فَإِنَّهَا صَدَقَةٌ حَسَنَةٌ تَصَدَّقْتَ بِهَا عَلَى نَفْسِكَ " رواه أحمد, ورجاله ثقات .

4741. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek: "Ya Resûlallah! Hangi ameller daha üstündür?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap verdi:

"Yüce Allah'a iman ve onun yolunda cihad (etmek en hayırlı amellerdendir.)"

Adam bu defa: "Peki ya buna gücüm yetmezse?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap verdi: *"Kaybolmuş veya sakat birine yardım etmen (de ondan sonra en hayırlı amellerdendir.)"*

Adam tekrar: "Peki ya buna da gücüm yetmezse?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kendini kötülükten koru. Bunu yapmak kendin için yapmış olduğun sadaka mesabesindedir."*[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٧٤٢ - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاءِ ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ ، حَدَّثَنَا مِنْهَالُ بْنُ خَلِيفَةَ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : حَدَّثَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحَدِيثٍ ، فَمَا فَرِحْنَا بِشَيْءٍ مُذْ عَرَفْنَا الإِسْلامَ أَشَدَّ مِنْ فَرَحِنَا بِهِ ، قَالَ : " إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيُؤْجَرُ فِي إِمَاطَتِهِ الأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ ، وَفِي هِدَايَتِهِ السَّبِيلَ ، وَفِي تَعْبِيرِهِ عَنِ الأَرْثَمِ ، وَفِي مِنْحَةِ اللَّبَنِ ، حَتَّى إِنَّهُ لَيُؤْجَرُ فِي السِّلْعَةِ تَكُونُ مَصْرُورَةً فِي ثَوْبِهِ فَيَلْمَسُهَا ، فَتُخْطِئُهَا يَدُهُ "

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط والبزار, وزاد : " وَأَنَّهُ يُؤْجَرُ فِي إِتْيَانِهِ أَهْلَهُ حَتَّى إِنَّهُ لَيُؤْجَرُ فِي السِّلْعَةِ تَكُونُ فِي طَرَفِ ثَوْبِهِ ، فَيَلْبَسُهَا فَيُخْطِئُهَا كَفُّهُ فَيَخْفِقُ لَهَا فُؤَادُهُ فَتَرُدُّ عَلَيْهِ وَيُكْتَبُ لَهُ أَجْرُهَا"

وفي إسناده: المنهال بن خليفة, وثقه أبو حاتم وأبو داود والبزار, وفيه كلام .

4742. Enes bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize öyle bir şey anlattı ki İslam'la müşerref olduktan sonra ondan daha sevindirici bir şeyle karşılaşmadık. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Mümin olan kişinin, yoldaki (güzergahı aksatan) bir taşı uzaklaştırması (yol kenarına çıkarması), bir kişiye yolunu bulmasında yardım etmesi, kekeme

[1] Ahmed, *Müsned* (2/388)

veya konuşma, özürlü birisinin meramını anlatmasına yardımcı olması, süt vermesine karşılık mükafatlandırılır. Hatta elbisesinin cebindeki para kesesine elinin çarpmasıyla dokunmasına karşılık dahi mükâfatlandırılır."[1]

★Hadisi, Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Bezzâr ise şu ilaveyle irad etmiştir: *"O, ailesiyle girdiği ilişkiye karşılık, hatta ve hatta elbisesi (nin cebi)nde bulunan parayı yoklamak üzere elini yanlış yere uzatıp onu yerinde bulamaması, daha sonra ise iyice yokladığında, Yüce Allah'ın onu yerine koyması ve onu kaybetmediğini fark edinceye kadarki içinin sızlamasına karşılık mükâfatlandırılır."*

Senedinde bulunan Minhâl b. Halîfe, Ebû Hâtim ve Ebû Dâvûd'a göre güvenilir olsa da aynı zamanda şaibelidir.

٤٧٤٣ – حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُعَاذٍ الْعَقَدِيُّ ، نا يَحْيَى بْنُ أَبِي عَطَاءٍ ، حَدَّثَنِي عِكْرِمَةُ بْنُ عَمَّارٍ ، عَنْ سَالِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ تَبَسُّمَكَ فِي وَجْهِ أَخِيكَ يُكْتَبُ لَكَ بِهِ صَدَقَةٌ ، وَإِنَّ إِفْرَاغَكَ مِنْ دَلْوِكَ فِي دَلْوِ أَخِيكَ يُكْتَبُ لَكَ بِهِ صَدَقَةٌ ، إِنَّ أَمْرَكَ بِالْمَعْرُوفِ ، وَنَهْيَكَ عَنِ الْمُنْكَرِ يُكْتَبُ لَكَ بِهِ صَدَقَةٌ ، وَإِمَاطَتَكَ الأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ يُكْتَبُ لَكَ بِهِ صَدَقَةٌ ، وَإِرْشَادَكَ الضَّالَّ يُكْتَبُ لَكَ بِهِ صَدَقَةٌ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط, وفيه: يحي بن أبي عطاء, وهو مجهول .

4743. Abdullah b. Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kardeşinin yüzüne karşı gösterdiğin güler yüz, senin hesabına, sadaka vermişsin şeklinde yazılır. Senin kovandan kardeşinin kovasına su vs. boşaltman senin hesabına, sadaka vermişsin şeklinde yazılır. Yoldan, eziyet veren bir şeyi uzaklaştırman senin hesabına, sadaka vermişsin şeklinde yazılır. İyiliğe teşvik etmen sadakadır. Kötülükten sakındırman sadakadır. Yolunu kaybeden birine doğru yolu göstermen senin hesabına, sadaka vermişsin şeklinde yazılır."[2]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yahyâ b. Ebî Atâ mechuldür.

٤٧٤٤ – حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ بْنِ الصَّبَّاحِ الرَّقِّيُّ ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ ، ثنا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمَّارٍ ، عَنْ أَبِي زُمَيْلٍ ، عَنْ مَالِكِ بْنِ مَرْثَدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ أَبُو ذَرٍّ قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ مَاذَا يُنَجِّي الْعَبْدَ مِنَ النَّارِ ؟ قَالَ : " الإِيمَانُ بِاللَّهِ " ، قُلْتُ : يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، إِنَّ مَعَ الإِيمَانِ عَمَلٌ ، قَالَ : "

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (3473), Bezzâr, *Müsned* (957)

[2] Bezzâr, *Müsned* (956)

يُرْضَخُ مِمَّا رَزَقَهُ اللَّهُ " ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فَقِيرًا ، لا يَجِدُ مَا يُرْضَخُ بِهِ ؟ قَالَ : " يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ ، وَيَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ " ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَيِيًّا لا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَأْمُرَ بِالْمَعْرُوفِ ، وَلا يَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ ؟ قَالَ : " يَصْنَعُ لأَخْرَقَ " ، قُلْتُ : أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ أَخْرَقَ لا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَصْنَعَ شَيْئًا ؟ قَالَ : " يُعِينُ مَغْلُوبًا " ، قُلْتُ أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ ضَعِيفًا ، لا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُعِينَ مَظْلُومًا ؟ فَقَالَ : " مَا تُرِيدُ أَنْ تَتْرُكَ فِي صَاحِبِكَ ، مِنْ خَيْرٍ تُمْسِكُ الأَذَى ، عَنِ النَّاسِ " ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِذَا فَعَلَ ذَلِكَ دَخَلَ الْجَنَّةَ ؟ قَالَ : " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَفْعَلُ خَصْلَةً مِنْ هَؤُلاءِ ، إِلا أَخَذَتْ بِيَدِهِ حَتَّى تُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ "

رواه الطبراني في الكبير، ورجاله ثقات ,وقد تقدمت له طرق

4744. Ebû Zer anlatıyor: Dedim ki: "Ya Resûlallah! Kulu cehennemden ne kurtarır?"

"Yüce Allah'a inanmak (kulu ateşten kurtarır)" buyurdu. Dedim ki: "Ya Resûlallah! Peki ya imanla beraber amel de (gerekir) mi?" Buyurdu ki: *"Yüce Allah'ın verdiği rızıktan, azıcık sadaka verilmesi (kulu ateşten kurtarır)."*

"Ya Resûlallah! Peki ya fakir ve bir şey verebilecek durumda değilse?" diye sordum. *"İyiliği emredip kötülükten sakındırır"* karşılığını verdi. Dedim ki: "Ya Resûlallah! Ya bilgisiz biri olduğu için iyiliği emredemez, kötülükten de sakındıramazsa?" Buyurdu ki: *"Becerebildiğini yapar."*

"Ya Resûlallah! Peki, beceriksiz olduğundan bir şey yapamazsa?" deyince şöyle buyurdu: *"Yenilgiye uğramış (mazlum olan) birine yardım eder."* Dedim ki: "Peki, eğer zayıf olduğu için yenilgiye uğramış (mazlum olan) birine yardım edemezse?" Buyurdu ki:

"Arkadaşının hayırlı bir iş yapmasına olanak tanı da böylece insanlara eziyet etmekten kendini koruyup frenlesin." Dedim ki: "Ya Resûlallah! Bunu yaparsa cennete girer mi?" Buyurdu ki: *"Bunları yapan her Müslümanın elinden tutup onu cennete sokarım."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir. Daha önce de geçmişti.

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (1650, İbn Hibbân, *Sahîh* (373)

(بَابُ عَزْلُ الأَذَى عَنِ الطَّرِيْقِ)

Yoldaki Eziyet Veren Şeyin Kaldırılması

٤٧٤٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا أَبُو هِلاَلٍ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَتْ شَجَرَةٌ فِى طَرِيقِ النَّاسِ تُؤْذِى النَّاسَ فَأَتَاهَا رَجُلٌ فَعَزَلَهَا عَنْ طَرِيقِ النَّاسِ. قَالَ قَالَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ يَتَقَلَّبُ فِى ظِلِّهَا فِى الْجَنَّةِ "

رواه أحمد وأبو يعلى, وفيه: أبو هلال وهو ثقة وفيه كلام .

4745. Enes b. Mâlik dedi ki: İnsanlara rahatsızlık veren bir ağaç vardı. Bir adam gelip o ağacı yolun dışına çekince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki:

"Onu (adamı), cennette o ağacın gölgesinde keyiflenirken gördüm."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Hilâl, güvenilir olmakla birlikte şaibelidir.

٤٧٤٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ ، قَالَ : حَدَّثَنَا أبو المغيرة ، قَالَ : حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ عُقْبَةَ بْنِ رُومَانَ ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " مَنْ أَخْرَجَ مِنْ طَرِيقِ الْمُسْلِمِينَ شَيْئًا يُؤْذِيهِمْ ، كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِهِ حَسَنَةً ، وَمَنْ كَتَبَ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً أَدْخَلَهُ بِهَا الْجَنَّةَ " رواه الطبراني في الأوسط و الكبير وفيه: أبو بكر بن أبي مريم, وهو ضعيف .

4746. Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim, Müslümanların yolundan, onlara rahatsızlık veren bir şeyi kaldırırsa Yüce Allah bundan dolayı ona yüz sevap (hasene) verir. Her kime kendi katında bir sevap (hasene) verirse, onu bundan dolayı cennete sokar."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ile *"Bunun dışında başka bir şey yapmasa da"* ziyadesiyle *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.

İsnâdında yer alan Ebû Bekr b. Ebî Meryem zayıftır.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/154), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (3058); Ebû Hureyre hadisinden sahih bir şahidi vardır.

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (32)

٤٧٤٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زَيْدِ بْنِ الْحَرِيشِ الأَهْوَازِيُّ ، ثنا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ السِّجِسْتَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ ، ثنا شُعْبَةُ ، عَنْ أَبِي الْفَيْضِ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا شَيْبَةَ ، يَقُولُ : كَانَ مُعَاذٌ يَمْشِي وَرَجُلٌ مَعَهُ ، فَرَفَعَ حَجَرًا مِنَ الطَّرِيقِ ، فَقَالَ : مَا هَذَا ؟ فَقَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " مَنْ رَفَعَ حَجَرًا مِنَ الطَّرِيقِ كُتِبَتْ لَهُ حَسَنَةٌ ، وَمَنْ كَانَتْ لَهُ حَسَنَةٌ دَخَلَ الْجَنَّةَ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

4747. Ebû Şeybe el-Mehrî anlatıyor: Muâz, bir adamla birlikte yürürken aniden yerde duran bir taşı kaldır(ıp kenara at)dı. Adam: "Bunu neden yaptın?" diye sorunca Muâz şu karşılığı verdi:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle buyururken işittim: *"Kim, Müslümanların yolundan bir taş kaldırırsa onun için bir sevap verilir. Kendisinin bir sevabı bulunan kişi ise cennete girer."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٧٤٨ - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَرْعَرَةَ ، ح وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ الْعَنْبَرِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي سَمِينَةَ ، قَالُوا : ثنا الْخَلِيلُ بْنُ أَحْمَدَ ، وَقَالَ الْعَبَّاسُ الْعَنْبَرِيُّ حَدَّثَنِي الْخَلِيلُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ بِشْرِ بْنِ الْمُسْتَنِيرِ السُّلَمِيُّ ثنا الْمُسْتَنِيرُ بْنُ أَخْضَرَ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : كُنْتُ مَعَ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ فِي بَعْضِ الطُّرُقَاتِ ، فَمَرَرْنَا بِأَذًى فَأَمَاطَهُ أَوْ نَحَّاهُ عَنِ الطَّرِيقِ فَرَأَيْتُ مِثْلَهُ فَأَخَذْتُهُ فَنَحَّيْتُهُ ، فَأَخَذَ بِيَدِي ، فَقَالَ : يَا ابْنَ أَخِي ، مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ ؟ قُلْتُ : يَا عَمِّ رَأَيْتُكَ صَنَعْتَ شَيْئًا فَصَنَعْتُ مِثْلَهُ ، فَقَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " مَنْ أَمَاطَ أَذًى عَنْ طَرِيقِ الْمُسْلِمِينَ كُتِبَتْ لَهُ حَسَنَةٌ ، وَمَنْ تُقُبِّلَتْ مِنْهُ حَسَنَةٌ دَخَلَ الْجَنَّةَ "

رواه الطبراني في الكبير, وقال المزي : صوابه :عن المستنير بن أخضر بن معاوية بن قرة, عن جده كما رواه البخاري في كتاب الأدب, فإن كان كما قال المزي ,فإسناده حسن إن شاء الله , وإن كان فيه : عن أبيه أخضر فلم أجد من ذكر أخضر ,والله أعلم .

4748. Muâviye b. Kurra, babasından nakilediyor:

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (20/101-2)

Ma'kıl b. Yesâr ile beraber yolların birinde giderken rahatsızlık veren bir şey yolumuza çıkınca onu yolun kenarına veya dışına attı. Ben de aynı rahatsız edici başka bir manzara gördüğümde aynı harekette bulundum. Bunun üzerine elimi tutarak bana şöyle dedi:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle buyururken işittim:

"Kim, Müslümanların yolundan onlara rahatsızlık veren bir şey kaldırırsa onun için kendisine bir hasene (sevap) verilir. Yaptığı hasene kabul edilen kişi ise cennete girer."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Mizzî der ki: Bunun doğru olanı, Buhârî'nin *el-Edebu'l-mufred*'de verdiği gibi senedin "Müstenîr b. el-Ahdar b. Muâviye b. Kurra, dedesinden" şeklinde olmasıdır. Şayet Mizzî'nin dediği gibiyse isnâdı hasendir. Ayrıca ravi zinciri, "Babası Ahdar'dan" şeklinde ise ben, Ahdar hakkında bir bilgi verene de rastlamadım. En doğrusunu Yüce Allah bilir.

(بَابُ كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ)

Her İyilik Sadakadır

٤٧٤٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنِي عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ عَبَّاسٍ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ الْخَطْمِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ "

رواه أحمد و الطبراني في الكبير, ورجال أحمد ثقات .

4749. Abdullah b. Yezîd el-Hatmî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her iyilik sadakadır."*

★Hadisi İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ahmed'in ricâli güvenilirdir.

٤٧٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا الْمُنْكَدِرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ وَمِنَ الْمَعْرُوفِ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلْقٍ وَأَنْ تُفْرِغَ مِنْ دَلْوِكَ فِي إِنَائِهِ "

إلى ههنا انتهى حديث الإمام أحمد .

4750. Câbir b. Abdillah dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Her iyilik sadakadır. Güler yüzle kardeşini karşılaman, kovandakinden onun kabına boşaltman (bile bir) iyiliktir."

★ İmam Ahmed'in hadisi buraya kadardır.

٤٧٥١ - ولجابر عند أبي يعلى حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى الْهَرَوِيُّ ، حَدَّثَنَا الْمُعَافَى ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كُلُّ مَعْرُوفٍ يَصْنَعُهُ أَحَدُكُمْ إِلَى غَنِيٍّ أَوْ فَقِيرٍ ، فَهُوَ صَدَقَةٌ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

4751. Ebû Ya'lâ'daki rivayet ise şöyledir:

Câbir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Zengine veya fakire fark etmez, yapmış olduğun her iyilik kıyamet günü senin için sadaka olarak değerlendirilecektir."

٤٧٥٢ - ولجابر عند أبي يعلى في رواية أخرى أيضا حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْوَلِيدِ الْكِنْدِيُّ ، حَدَّثَنَا مِسْوَرُ بْنُ الصَّلْتِ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ قَالَ : " كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ ، وَمَا أَنْفَقَ الرَّجُلُ عَلَى أَهْلِهِ وَمَالِهِ كُتِبَ لَهُ صَدَقَةٌ ، وَمَا وَقَى بِهِ عِرْضَهُ فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ " . قَالَ : " وَكُلُّ نَفَقَةِ مُؤْمِنٍ فِي غَيْرِ مَعْصِيَةٍ فَعَلَى اللَّهِ خَلَفُهُ ضَامِنًا ، إِلا نَفَقَتَهُ فِي بُنْيَانٍ " . قَالَ مِسْوَرٌ : قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ : فَقُلْنَا لِجَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ : مَا أَرَادَ بِقَوْلِهِ : " وَمَا وَقَى بِهِ الْمَرْءُ عِرْضَهُ " ؟ . قَالَ : يُعْطِي الشَّاعِرَ ، وَذَا اللِّسَانِ . قَالَ جَابِرٌ : كَأَنَّهُ يَقُولُ : الَّذِي يُتَّقَى لِسَانُهُ قلت : في الصحيح طرف منه.

رواه بطوله أبو يعلى, واختصره الإمام أحمد, كما تقدم ,وفي إسناد أحمد: المنكدر بن محمد بن المنكدر, وثقه أحمد وغيره, وضعفه النسائي وغيره, وفي إسناد أبي يعلى: مسور بن الصلت, وهو ضعيف .

4752. Ebû Ya'lâ, başka bir kanalla nakletmektedir: Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Her iyilik sadakadır. Bir kişinin kendi ailesi ve sahip olduğu şeyler için yaptığı harcamalar kendisi için sadaka olarak kaydedilir. Kendisiyle namusunu koruduğu harcamalar sadakadır."

Ayrıca şunu söyledi: *"Mümin bir kulun masiyete yönelik olmayan ve bina yapımı dışındaki bütün harcamalarına Yüce Allah telafi garantisi vermiştir."*

Misver ekledi: Muhammed b. el-Münkedir şöyle dedi: Bunun üzerine Câbir b. Abdullah'a: *"Sayesinde namusunu koruduğu harcamalar sadakadır"* sözünün anlamı nedir?" diye sorunca: "Şair ve keskin dilliler ile onların çirkeflilerinden korunmak için harcama yapar" demektir şeklinde cevap verdi. Câbir yine: "Yani dilinden korunulması gerekenler kastedilmektedir" demiştir.

Derim ki: *Sahîh*'te, bunun bir kısmı vardır.

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İmam Ahmed ise geride geçtiği üzere kısa metinle rivayet etmiştir. Ahmed'in rivayetinde bulunan Münkedir b. Muhammed b. el-Münkedir, İmam Ahmed ve başkalarına göre güvenilirdir. Nesâî ve başkalarına göre ise zayıftır. Ebû Ya'lâ'nın rivayetindeki Misver b. es-Salt zayıftır.

٤٧٥٣ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ نُبَيْطِ بْنِ شَرِيطٍ الأَشْجَعِيُّ ، صَاحِبُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِصْرَ فِي جِيزَتِهَا ، حَدَّثَنَا أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِيهِ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ أَبِيهِ نُبَيْطِ بْنِ شَرِيطٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ "

رواه الطبراني في الصغير, وفيه: من لم أعرفه .

4753. Nubeyt b. Şarît dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim: *"Her iyilik, bir sadakadır."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında bilmediğim biri vardır.

٤٧٥٤ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى ، عَنْ فَرْقَدٍ السَّبَخِيِّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ النَّخَعِيُّ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ ، غَنِيًّا كَانَ أَوْ فَقِيرًا " رواه الطبراني في الكبير والبزار, وفيه: صدقة بن موسى الدقيقي, وهو ضعيف .

4754. Abdullah b. Mes'ud'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Zengine olsun, fakire olsun, her iyilik bir sadakadır."*[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ve Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sadaka b. Mûsâ ed-Dakîkî zayıftır.

٤٧٥٥ – حدثنا حَاجِبُ بْنُ أَرْكِينَ الْفَرْغَانِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ ، ثنا طَلْقُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا شَرِيكٌ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4755. Ebû Mes'ûd el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her iyilik, bir sadakadır."*[3]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricalidir.

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (64), Taberanî'nin hocası Ah. b. İshâk el-Eşcaî hadis uydurmakla suçlanmıştır.

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10047), Bezzâr, *Müsned* (955)

[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/230)

٤٧٥٦ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَتُّوَيْهِ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ ، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ النُّعْمَانِ ، ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ الْعَبَّاسِ ، حَدَّثَنِي عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ "

رواه الطبراني في الكبير , وثابت لم يرو عنه غير ابنه عدي ,وبقية رجاله موثقون .

4756. Adiy b. Sâbit, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her iyilik, bir sadakadır."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sâbit'ten, oğlu Adiy dışında kimse rivayet etmemiştir. Bunun dışındakiler güvenilir kimselerdir.

٤٧٥٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ ، ثنا يَزِيدُ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْوَانَ ، عَنْ أَبِي مَالِكٍ الأَشْجَعِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جماعة لم أعرفهم .

4757. Ebû Mâlik el-Eşcaî, babasından, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: *"Her iyilik, bir sadakadır."*[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım birkaç kişi vardır.

(بَابٌ فِيمَنْ يَجْرِي عَلَيْه أَجْرُهُ بَعْدَ مَوْته)

Öldükten Sonra Dahi Sayesinde Sevap Alınan Şeyler

٤٧٥٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ خَالِدِ بْنِ أَبِي عِمْرَانَ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ " أَرْبَعَةٌ تَجْرِى عَلَيْهِمْ أُجُورُهُمْ بَعْدَ الْمَوْتِ مُرَابِطٌ فِى سَبِيلِ اللَّهِ وَمَنْ عَمِلَ عَمَلاً أُجْرِىَ لَهُ مِثْلُ مَا عَمِلَ وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَجْرُهَا لَهُ مَا جَرَتْ وَرَجُلٌ تَرَكَ وَلَداً صَالِحاً فَهُوَ يَدْعُو لَهُ "

رواه أحمد وقد تقدمت له طريق فيمن علم علما وفيه: ابن لهيعة وفيه كلام .

4758. Ebû Umâme el-Bâhilî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (2/387)
[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (8200)

"Dört grup vardır ki öldükten sonra sevapları yine devam eder: Kendini Yüce Allah'ın yoluna adamış kişi; bir amel işleyerek başkalarının da onu işlemesine vesile (örnek) olan kişi; verdiği sadakadan faydalanma işi devam ettikçe kişinin vermiş olduğu sadaka ve arkasından, kendisi için dua eden bir evlat bırakan kişi."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Daha önce ilim öğreten kişi bölümünde başka bir kanalla geçmişti. İsnâdında yer alan İbn Lehîa zayıftır.

(بَابٌ فِيْمَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ)

Hayra Yönlendiren Kişi

٤٧٥٩ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الدَّالُّ عَلَى الْخَيْرِ كَفَاعِلِهِ ، وَاللَّهُ يُحِبُّ إِغَاثَةَ اللَّهْفَانِ " رواه البزار, وفيه: زياد النميري, ووثقه ابن حبان,وقال : يخطئ وابن عدي, وضعفه جماعة, وبقية رجاله ثقات , ورواه أبو يعلى كذلك .

4759. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hayırlı bir şeye teşvik eden ve ona götüren, onu yapan gibi sevap alır. Yüce Allah, sıkıntıya düşen kişiye yardım edilmesinden hoşlanır."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İbn Hibbân, isnâdında yer alan Ziyâd en-Numeyrî'nin güvenilir olduğunu belirterek: "Hata yaptığı olurdu" diye eklemiştir. İbn Adiy de aynı değerlendirmede bulunmuştur. Bu arada çoğunluk onun zayıf olduğunu belirtmiştir. Bunun dışındakiler güvenilir kimselerdir. Ebû Ya'lâ da aynısını rivayet etmiştir.

٤٧٦٠ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ ابْنُ عَائِشَةَ ، قَالَ : نا عِمْرَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الدَّالُّ عَلَى الْخَيْرِ كَفَاعِلِهِ " رواه الطبراني في الأوسط, وقال : لا يروى عن سهل إلا بهذا الإسناد .قلت : وفيه من لم أعرفه :

وقد تقدمت أحاديث هذا الباب في العلم .

4760. Sehl b. Sa'd es-Sâidî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hayırlı bir şeye teşvik eden, ona yol gösteren, onu yapan gibi sevap alır."[2]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/261)

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (2405)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet ederek şöyle demiştir: Sehl'den sadece bu isnadla rivayet edilir.

Derim ki: İsnâdında tanımadığım biri vardır. Bu bölüme dair diğer hadisler İlim kitabında geçmişti.

(بَابُ صَدَقَةُ الْمَرْأَةِ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا)

Kadının Kocasının Malından Sadaka Vermesi

٤٧٦١ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : الْعَبَّاسُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الطَّيَالِسِيُّ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَغْرَاءَ ، قَالَ : نا رِشْدِينُ بْنُ كُرَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَصَدَّقُ الْمَرْأَةِ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا إِلا بِإِذْنِهِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: رشدين بن كريب, ضعفه أحمد وجماعة, وقال ابن عدي : ممن يكتب حديثه على ضعفه .

4761. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kadın kocasının evinden (malından), ancak onun izninin olması halinde sadaka verebilir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İmam Ahmed ve bir grup, ravilerinden Rişdeyn b. Kureyb hakkında "zayıftır" demişlerdir. İbn Adiy ise: "Zayıf ta olsa hadisi yazılabilirlerdendir" demiştir.

٤٧٦٢ - حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ النَّضْرِ أَبُو يَزِيدَ الْقُرَشِيُّ الْبَصْرِيُّ ، قَالَ : نا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبُو الْجُوَيْرِيَةِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نَهَارٍ ، قَالَ : حَدَّثَتْنِي أُمُّ سَعْدٍ ، قَالَتْ : دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ ، فَقُلْتُ : يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ ، الْمَرْأَةُ تُعْطِي الشَّيْءَ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا صَدَقَةً ، فَهُوَ لَهَا أَوْ لِزَوْجِهَا ؟ قَالَتْ : " هُوَ بَيْنَهُمَا ، حَدَّثَنِي بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

قلت : لعائشة في الصحيح : إذا أنفقت المرأة من بيت زوجها غير مفسدة فله أجره ولها مثل ذلك "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: من لم أعرفه .

4762. Ümmü Sa'd anlatıyor: Hz. Âişe'nin yanına gidip kendisine dedim ki: "Ey müminlerin annesi! Bir kadın, kocasının evinden (malından) bir şeyi sadaka olarak verdiğinde bunun sevabı kadına mı, yoksa kocasına mıdır?"

"Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in bana bildirdiğine göre o sevap ikisine de aittir" cevabını verdi

Derim ki: Hz. Âişe'nin *Sahîh*'te yer alan rivayeti şöyledir: *"Art niyet olmadığı sürece ve zarar vermeksizin, kadın kocasının malından (evinden) bir sadaka verirse, bunun sevabı kocasına ve onun sevabından hiçbir şey eksilmeksizin aynısı da hanımına verilir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım biri vardır.

(بَابٌ فِيمَنْ قَادَ أَعْمَى)

Gözleri Göremeyen Kişiye El Ayak Olan Kişi

٤٧٦٣ – حَدَّثَنَا رَجَاءُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ زَيْدٍ الْبَغْدَادِيُّ ، قَالَ : نا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ ، قَالَ : نا يُوسُفُ بْنُ عَطِيَّةَ الصَّفَّارُ ، قَالَ : نا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ قَادَ أَعْمَى أَرْبَعِينَ ذِرَاعًا كَانَ لَهُ كَعِتْقِ رَقَبَةٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: يوسف بن عطية الصفار, وهو متروك .

4763. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim bir köre kırk adım kadar el ayak olur da ona yoldaşlık ederse, bir köle azat etmiş gibi olur."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yûsuf b. Atiyye es-Saffâr metrûktur.

٤٧٦٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ , ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ صَالِحٍ , ثنا سَلْمُ بْنُ سَالِمٍ , عَنْ عَلِيِّ بْنِ عُرْوَةَ , عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ قَادَ أَعْمَى أَرْبَعِينَ خُطْوَةً وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ "

رواه الطبراني في الكبير وأبو يعلى ,وفيه: علي بن عروة, وهو كذاب .

4764. İbn Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim bir köre kırk adım kadar el ayak olur da ona yoldaşlık ederse, cennet kendisine vacip olur."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ali b. Urve hadis uydurmakla maruftur.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (13322)

٤٧٦٥ - حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ مُوسَى , ثنا عُمَرُ بْنُ يَحْيَى الأُبُلِّيُّ , ثنا عِيسَى بْنُ شُعَيْبٍ , ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ , عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ , عَنْ يُوسُفَ بْنِ مِهْرَانَ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ قَادَ أَعْمَى حَتَّى يُبْلِغَهُ مَأْمَنَهُ غَفَرَ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ أَرْبَعِينَ كَبِيرَةً , وَأَرْبَعَ كَبَائِرَ تُوجِبُ النَّارَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :عمر بن يحيى الأبلي, و لم أحد من ترجمه, ولكن فيه علي بن يزيد وفيه كلام .

4765. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kör birini güveneceği bir yere kadar ulaştıran kişinin kırk büyük günahı ve cehenneme girmesini gerektiren dört büyük günahı bağışlanır."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ömer b. Yahyâ el-Ubullî'nin biyografisini yapana raslamadım. Bununla beraber senette şaibeli olan Ali b. Yezîd vardır.

(بَابُ الصَّدَقَةِ عَلَى الْمَيِّتِ)

Ölünün Yerine Sadaka Verme

٤٧٦٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى وَمُوسَى بْنُ دَاوُدَ قَالاَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ أَنَّ غُلاَماً أَتَى النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم وَقَالَ مُوسَى فِي حَدِيثِهِ سَأَلَ رَجُلٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أُمِّي مَاتَتْ وَتَرَكَتْ حُلِيًّا أَفَأَتَصَدَّقُ بِهِ عَنْهَا قَالَ أُمُّكَ أَمَرَتْكَ بِذَلِكَ . قَالَ لاَ. قَالَ فَأَمْسِكْ عَلَيْكَ حُلِيَّ أُمِّكَ "

رواه أحمد و الطبراني في الكبير إلا أنه قال : إِنَّ أُمِّي تُوُفِّيَتْ وَتَرَكَتْ حُلِيًّا وَلَمْ تُوصِ ، فَهَلْ يَنْفَعُهَا إِنْ تَصَدَّقْتُ عَنْهَا ؟ فَقَالَ " : احْبِسْ عَلَيْكَ مَالَكَ "

ورجال الطبراني رجال الصحيح ,وفي إسناد أحمد: ابن لهيعة .

4766. Ukbe b. Âmir'in bildirdiğine göre bir delikanlı, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek: "Ya Resûlallah! Annem vefat etti ve zinet eşyalarını geride bıraktı; onun adına bunları sadaka olarak vereyim mi?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana böyle*

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12942). Ravilerinden Ömer b. Yahyâ hadis hırsızlığı ile suçlanmıştır, bkz. *Lisânu'l Mîzân* (4/338)

yapmanı annen mi emretti?" buyurunca o: "Hayır" cevabını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"O halde malını elinde tut."* buyurdu.[1]

★Hadisi İmam Ahmed ve ayrıca şu ibarelerle Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir: "Annem öldü ve takılarını geride bıraktı. Ancak herhangi bir vasiyette bulunmadı. Bunları onun adına sadaka olarak dağıtsam kendisine faydası olur mu?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Malını kendine sakla"* buyurdu.

Taberânî'nin ravileri *Sahîh* ricalidir. Ahmed'in isnâdında İbn Lehîa vardır.

٤٧٦٧ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ الْعَدَنِيُّ ، نا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ ، عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ سَعْدًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ أُمِّي تُوُفِّيَتْ ، وَلَمْ تُوصِ ، أَفَيَنْفَعُهَا أَنْ أَتَصَدَّقَ عَنْهَا ؟ ، قَالَ : " نَعَمْ ، وَعَلَيْكَ بِالْمَاءِ "

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله رجال الصحيح

4767. Enes'in bildirdiğine göre Sa'd, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek: "Ya Resûlallah! Annem öldü ve bir vasiyette de bulunmadı, onun adına sadaka vermem kendisine bir fayda sağlar mı?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet, hatta (onun adına) su dağıtmalısın."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ricali, *Sahîh* ricalidir.

٤٧٦٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ ، نَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلَمَةَ ، نَا أَبُو زُهَيْرٍ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ كُرَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ ، قَالَ : جِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقُلْتُ : " تُوُفِّيَتْ أُمِّي وَلَمْ تُوصِ وَلَمْ تَتَصَدَّقْ ، فَهَلْ يُقْبَلُ إِنْ تَصَدَّقْتُ عَنْهَا ؟ قَالَ : نَعَمْ . قَالَ : فَهَلْ يَنْفَعُهَا ذَلِكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، وَلَوْ بِكُرَاعِ شَاةٍ مُحْتَرِقٍ "

قلت : لسعد عند أبي داود حديث غير هذا . رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن كريب, وهو ضعيف

4768. Sa'd b. Ubâde anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelerek dedim ki: "Annem vefat etti ve herhangi bir vasiyette bulunmadığı gibi sadaka da vermedi. Onun yerine sadaka versem kabul edilir mi? Bunun ona herhangi bir faydası olur mu?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Evet, velev ki bir parça yanık koyun (eti dahi) olsun (yararı olur)."*

Dedim ki: Ebû Dâvûd'da Sa'd'ın bundan başka bir hadisi de mevcuttur.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/150), Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/280-1)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Kureyb zayıftır.

٤٧٦٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى بْنِ السَّكَنِ ، ثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْجَبُّلِيُّ ، ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ خَارِجَةَ بْنِ مُصْعَبٍ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ سَعْدٍ الْكَاتِبِ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا عَلَى أَحَدِكُمْ إِذَا تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ تَطَوُّعًا أَنْ يَجْعَلَهَا عَنْ أَبَوَيْهِ ، فَيَكُونَ لَهُمَا أَجْرُهَا ، وَلَا يُنْقَصُ مِنْ أَجْرِهِ شَيْءٌ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: خارجة بن مصعب الضبي, وهو ضعيف .

4769. Abdullah b. Amr b. el-Âs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bir kişi nafile olarak (zekât ve fitrenin dışında) anne babası adına sadaka verirse kendisine bunun sevabının tamamı ve kendi sevabından eksiltilmeksizin bir aynısı da anne ve babasına verilir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hârice b. Mus'ab ed-Dabbî zayıftır.

٤٧٧٠ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ بْنِ أَسْلَمَ الصَّدَفِيُّ ، نا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمُنْكَدِرِيُّ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي فُدَيْكٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا مُحَمَّدٍ الشَّامِيَّ يُحَدِّثُ ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَذْكُرُ ، أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " مَا مِنْ أَهْلِ بَيْتٍ يَمُوتُ مِنْهُمْ مَيِّتٌ فَيَتَصَدَّقُونَ عَنْهُ بَعْدَ مَوْتِهِ ، إِلا أَهْدَاهَا إِلَيْهِ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ عَلَى طَبَقٍ مِنْ نُورٍ ، ثُمَّ يَقِفُ عَلَى شَفِيرِ الْقَبْرِ ، فَيَقُولُ : يَا صَاحِبَ الْقَبْرِ الْعَمِيقِ ، هَذِهِ هَدِيَّةٌ أَهْدَاهَا إِلَيْكَ أَهْلُكَ فَاقْبَلْهَا ، فَيَدْخُلُ عَلَيْهِ ، فَيَفْرَحُ بِهَا وَيَسْتَبْشِرُ ، وَيَحْزَنُ جِيرَانُهُ الَّذِينَ لا يُهْدَى إِلَيْهِمْ بِشَيْءٍ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: أبو محمد الشامي ,قال عنه الأزدي كذاب .

4770. Enes b. Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle buyururken işittim:

"Bir ev halkından biri ölür de onun ölümünden sonra yine onun adına sadaka verilirse, Cebrâil nurdan bir tabak içerisinde, kabrinin kenarında durur ve sonra da, bunu ona hediye ederken şöyle sunar: «Ey derin kabrin sahibi! Bu, sana ailen tarafından gönderilmiş bir hediyedir; buyur kabul et.» Hediye, kendisine ulaşır ve o da bundan son derece sevinç duyarak mutlu olur. Kendilerine hediye edilmeyen yanındaki komşuları ise üzülüp kederlenirler."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ezdî, isnâdında bulunan Şamlı Ebû Muhammed'in yalancı olduğunu söylemiştir.

كِتَابُ الصِّيَامِ

ORUÇ KİTABI

بَابٌ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى : ﴿كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ .

" Oruç Tutmak, Sizden Öncekilere Farz Kılındığı Gibi, Sizlere de Farz Kılındı"[1] Âyeti

٤٧٧١ – حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، نا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ ، نا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ دَغْفَلٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " كَانَ عَلَى النَّصَارَى صَوْمُ شَهْرِ رَمَضَانَ ، وَكَانَ عَلَيْهِمْ مَلِكٌ فَمَرِضَ ، فَقَالُوا : لَئِنْ شَفَاهُ اللَّهُ لَنَزِيدَنَّ ثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ ، ثُمَّ كَانَ عَلَيْهِمْ مَلِكٌ بَعْدَهُ ، فَأَكَلَ اللَّحْمَ فَوَجِعَ ، فَقَالُوا : لَئِنْ شَفَاهُ اللَّهُ لَنَزِيدَنَّ ثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ ، ثُمَّ كَانَ عَلَيْهِمْ مَلِكٌ بَعْدَهُ ، فَقَالَ : مَا نَدَعُ مِنْ هَذِهِ الأَيَّامِ أَنْ نُتِمَّهَا ، وَنَجْعَلُ صَوْمَنَا فِي الرَّبِيعِ فَفَعَلَ ، فَصَارَتْ خَمْسِينَ يَوْمًا "

رواه الطبراني في الأوسط مرفوعا كما تراه, ورواه الطبراني في الكبير موقوفا على دغفل, ورجال إسنادهما رجال الصحيح .

4771. Dağfel (b. Hanzale), Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu bildiriyor:

"Ramazan orucu Hıristiyanlarda farz idi. Kralları bir gün hastalanınca, Yüce Allah kendisine şifa verirse, Ramazan orucuna on gün daha ekleyeceğini vaad etti. O kraldan sonra gelen kral da et yediği için hastalanınca Yüce Allah'ın kendisini iyileştirmesi karşılığında sekiz gün daha bu oruçlara ekleyeceğini vaad etti. Bundan sonra da bir kral geldi ve «Oruçlarımızı bitirmeyip bahara kadar devam ettirelim» deyince gün sayısı elliye ulaştı."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta gördüğün gibi merfû olarak rivayet etmiştir. Taberânî aynı hadisi, *el-Mu'cemu'l*-kebîr'de ise Dağfel'e kadar onun sözü (mevkuf olarak) rivayet etmiştir. Her iki isnadın ricâli de *Sahîh* ricâlidir.[2]

---

[1] Bakara Sur. 183.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (130 *M. el-Bahreyn*), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4203)

٤٧٧٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ ، نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو ، ثَنَا هُشَيْمٌ ، عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي مَرْيَمَ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ الْبَاهِلِيَّ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِنَّ اللَّهَ فَرَضَ عَلَيْكُمْ صَوْمَ رَمَضَانَ ، وَلَمْ يَفْرِضْ عَلَيْكُمْ قِيَامَهُ ، وَإِنَّمَا قِيَامُهُ شَيْءٌ أَحْدَثْتُمُوهُ فَدُومُوا عَلَيْهِ ، فَإِنَّ نَاسًا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ ابْتَدَعُوا بِدْعَةً فَعَابَهُمُ اللَّهُ بِتَرْكِهَا ، وَقَالَ : ﴿وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا﴾ إِلَى آخِرِ الآيَةِ"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: زكريا بن أبي مريم, ضعفه النسائي وغيره .

4772. Ebû Umâme el-Bâhilî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim:

"Yüce Allah, sizlere Ramazan orucunu farz kıldı. O günün gecesini ise ibadetle geçirmenizi farz kılmadı. Geceki yapılanlar, sizlerin (sonradan) ortaya çıkardığınız şeylerdir. O halde devam edin bırakmayın. Şunu iyi bilin ki Yüce Allah kendilerinden istenmeyen bir takım ibadetler uydurup daha sonra da bunlara devam etmeyen İsrail oğullarını kınamıştır."

Sonra şu âyeti okudu: **"(Kendiliklerinden) icat ettikleri ruhbanlığa gelince; biz onu onlara farz kılmamıştık. Allah'ın rızasını kazanmak için onu kendileri icat etmişlerdi. Fakat ona da gereği gibi uymadılar."**[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Nesâî ve başkaları isnâdında bulunan Zekeriya b. Ebî Meryem'in zayıf olduğunu belirtmişlerdir.

(بَابٌ فِيمَنْ أَدْرَكَ شَهْرَ رَمَضَانَ فَلَمْ يَصُمْهُ)

Ramazan Ayında Oruç Tutmayan Kişi

٤٧٧٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا الْعَبَّاسُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الطَّيَالِسِيُّ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَغْرَاءَ ، قَالَ : نا الْفَضْلُ بْنُ مُبَشِّرٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَدْرَكَ رَمَضَانَ وَلَمْ يَصُمْهُ فَقَدْ شَقِيَ ، وَمَنْ أَدْرَكَ وَالِدَيْهِ أَوْ أَحَدَهُمَا فَلَمْ يَبَرَّهُ فَقَدْ شَقِيَ ، وَمَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ فَقَدْ شَقِيَ " .

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الفضل بن مبشر, وفيه كلام وقد وثقه ابن حبان وغيره .

4773. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

---

[1] *Hadîd* 57/27.

"Ramazan ayına ulaşıp ta o ayda oruç tutmayan kişi, kötü kişi demektir. Anne ve babası veya sadece birisine yetişip te onlara iyilik yapmayan kişi, kötü kişi demektir. Benim adım zikredilip te bunu duyduğu halde benim için salavât getirmeyen kişi, kötü kişi demektir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Fadl b. Mubeşşir şaibelidir; ancak İbn Hibbân ve başkaları tarafından güvenilir sayılmıştır.

(بَابٌ فِي شُهُورِ الْبَرَكَةِ وَفَضْلُ شَهْرِ رَمَضَانَ)

Bereket Ayları ve Ramazan Ayının Fazileti

٤٧٧٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَالِكٍ الْقُشَيْرِيُّ ، نَا زَائِدَةُ بْنُ أَبِي الرُّقَادِ ، عَنْ زِيَادٍ النُّمَيْرِيِّ ، عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا دَخَلَ رَجَبٌ قَالَ : " اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ وَشَعْبَانَ ، وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ " رواه البزار والطبراني في الأوسط, وفيه: زائدة بن أبي الرقاد, وفيه كلام وقد وثق .

4774. Enes bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Recep ayı geldiğinde şöyle derdi: *"Ey Allahım! Recep ve Şaban aylarını bizlere berketli kılıp bizleri Ramazan ayına ulaştır."*

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Zâide b. Ebi'r-Rukâd şaibelidir; ancak diğer bir yandan güvenilir sayılmıştır.

٤٧٧٥ - وعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "سَيِّدُ الشُّهُورِ شَهْرُ رَمَضَانَ وَأَعْظَمُهَا حُرْمَةً ذُو الْحِجَّةِ" رواه البزار, وفيه: يزيد بن عبد الملك النوفلي .

4775. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ayların efendisi Ramazan ayıdır. En çok hürmet edilmesi gereken de Zilhicce ayıdır."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında Yezîd b. Abdilmelik en-Nevfelî vardır.[1]

٤٧٧٦ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخَ ، ثنا نَافِعٌ أَبُو هُرْمُزٍ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَلا أُخْبِرُكُمْ بِأَفْضَلِ الْمَلائِكَةِ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ ، وَأَفْضَلُ النَّبِيِّينَ آدَمُ ، وَأَفْضَلُ الأَيَّامِ يَوْمُ الْجُمُعَةِ ، وَأَفْضَلُ الشُّهُورِ شَهْرُ رَمَضَانَ ، وَأَفْضَلُ اللَّيَالِي لَيْلَةُ الْقَدْرِ ، وَأَفْضَلُ النِّسَاءِ مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ" رواه الطبراني في الكبير, وفيه: نافع أبو هرمز, وهو ضعيف .

1 Bezzâr, *Müsned* (960)

4776. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"En üstün meleğin kim olduğunu söyleyeyim mi? O Cibril Aleyhisselâmdır. Peygamberlerin en üstünü, Âdem'dir. Günlerin en üstünü, Cumadır. Ayların en üstünü, Ramazan ayıdır. Gecelerin en üstünü, Kadir gecesidir. Kadınların en üstünü, İmrân'ın kızı Meryem'dir."

★ Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Nâfi Ebû Hurmuz zayıftır.

٤٧٧٧ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " سَيِّدُ الشُّهُورِ رَمَضَانُ ، وَسَيِّدُ الأَيَّامِ يَوْمُ الْجُمُعَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وأبو عبيدة لم يسمع من أبيه .

4777. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: "Ayların efendisi Ramazan ayıdır. Günlerin efendisi ise Cuma günüdür."

★ Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Ubeyde, babasından hadis işitmemiştir.

٤٧٧٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ أَبِي هِشَامٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الأَسْوَدِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أُعْطِيَتْ أُمَّتِي خَمْسَ خِصَالٍ فِي رَمَضَانَ لَمْ تُعْطَهَا أُمَّةٌ قَبْلَهُمْ خُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ وَتَسْتَغْفِرُ لَهُمُ الْمَلاَئِكَةُ حَتَّى يُفْطِرُوا وَيُزَيِّنُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ كُلَّ يَوْمٍ جَنَّتَهُ ثُمَّ يَقُولُ يُوشِكُ عِبَادِي الصَّالِحُونَ أَنْ يُلْقُوا عَنْهُمُ الْمَئُونَةَ وَالأَذَى وَيَصِيرُوا إِلَيْكِ وَتُصَفَّدُ فِيهِ مَرَدَةُ الشَّيَاطِينِ فَلاَ يَخْلُصُوا فِيهِ إِلَى مَا كَانُوا يَخْلُصُونَ إِلَيْهِ فِي غَيْرِهِ وَيُغْفَرُ لَهُمْ فِي آخِرِ لَيْلَةٍ . قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَهِيَ لَيْلَةُ الْقَدْرِ قَالَ لاَ وَلَكِنَّ الْعَامِلَ إِنَّمَا يُوَفَّى أَجْرَهُ إِذَا قَضَى عَمَلَهُ "

رواه أحمد والبزار, وفيه: هشام بن زياد أبو المقدام, وهو ضعيف .

4778. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ümmetime Ramazan'da başka kimseye verilmeyen beş özellik verilmiştir: Oruçlunun ağız kokusu, Yüce Allah katında en güzel misk kokusundan daha hoştur. Tüm balıklar, iftara kadar onlar için bağışlanma dilerler. Allah, her gün cenneti süsledikten sonra şöyle buyurur: «Salih kullarım kendilerine yapılan eziyet ve işkence sonucu neredeyse sana gelmek üzereler.» O ay azgın şeytanlar öyle bağlanır ki Ramazan boyunca asla ondan kurtulamazlar ve son gecelerinde

de bağışlanırlar." Ashâb-ı kirâm: "Yâ Resûlallah! O, Kadir gecesi midir?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hayır, işçi işini bitirdikten sonra ancak onun (çalıştığı kadarının) ücretini alabilir."*

★ Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hişâm b. Ziyâd Ebu'l-Mikdâm zayıftır.[1]

٤٧٧٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا كَثِيرُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ تَمِيمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لَمَحْلُوفُ رَسُولِ اللَّهِ مَا أَتَى عَلَى الْمُسْلِمِينَ شَهْرٌ خَيْرٌ لَهُمْ مِنْ رَمَضَانَ وَلاَ أَتَى عَلَى الْمُنَافِقِينَ شَهْرٌ شَرٌّ لَهُمْ مِنْ رَمَضَانَ وَذَلِكَ لِمَا يُعِدُّ الْمُؤْمِنُونَ فِيهِ مِنَ الْقُوَّةِ لِلْعِبَادَةِ وَمَا يُعِدُّ فِيهِ الْمُنَافِقُونَ مِنْ غَفَلاَتِ النَّاسِ وَعَوْرَاتِهِمْ هُوَ غَنْمٌ وَالْمُؤْمِنُ يَغْتَنِمُهُ الْفَاجِرِ "

4779. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Müslümanlar, Ramazan ayından daha hayırlı bir ay yaşamamışlardır. Münafıklar da Ramazan ayından daha kötü bir ay yaşamamışlardır. Çünkü Müslümanlar, bu ay boyunca ibadete azık (güç) hazırlarlar; münafıklar ise insanların ayıp ve hatalarını gözetlerler. O, müminler için bir fırsat; fâcirler için de bir pişmanlık ayıdır."[2]

٤٧٨٠ – وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ حَدَّثَنَا ابْنُ مُبَارَكٍ عَنْ كَثِيرِ بْنِ زَيْدٍ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ تَمِيمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيَكْتُبُ أَجْرَهُ وَنَوَافِلَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُدْخِلَهُ وَيَكْتُبُ إِصْرَهُ وَشَقَاءَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُدْخِلَهُ"

رواه أحمد و الطبراني في الأوسط, عن تميم مولى ابن رمانة, و لم أحد من ترجمه .

4780. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yüce Allah, onun mükâfat ve nafilelerini onu işleyeni (cennete) sokmadan önce (ezeli takdirinde) yazar. Yüce Allah günah ve isyankârlığını da onu (cehenneme) sokmadan önce (ezeli takdirinde) yazar."*

★Hadisi, Taberânî'de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta, biyografisini bulamadığım İbn Rumâne'nin azatlısı Temîm den rivayet etmiştir.

٤٧٨١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ أَبِي سَمِينَةَ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ ، حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ أَيُّوبَ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ نَافِعِ بْنِ بُرْدَةَ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَقُولُ وَقَدْ أَهَلَّ

---

1 Ahmed, *Müsned* (7148, 7767, 7768, 7770), Bezzâr, *Müsned* (963)

2 Ahmed, *Müsned* (2/330)

رَمَضَانُ : " لَوْ عَلِمَ الْعِبَادُ مَا فِي رَمَضَانَ لَتَمَنَّتْ أُمَّتِي أَنْ يَكُونَ رَمَضَانُ السَّنَةَ كُلَّهَا " ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ خُزَاعَةَ : حَدِّثْنَا بِهِ ، قَالَ : " إِنَّ الْجَنَّةَ تَزَيَّنُ لِرَمَضَانَ مِنْ رَأْسِ الْحَوْلِ إِلَى الْحَوْلِ ، حَتَّى إِذَا كَانَ أَوَّلُ يَوْمٍ مِنْ رَمَضَانَ ، هَبَّتْ رِيحٌ مِنْ تَحْتِ الْعَرْشِ فَصَفَّقَتْ وَرَقَ الْجَنَّةِ ، فَتَنْظُرُ الْحُورُ الْعِينُ إِلَى ذَلِكَ فَيَقُلْنَ : يَا رَبِّ اجْعَلْ لَنَا مِنْ عِبَادِكَ فِي هَذَا الشَّهْرِ أَزْوَاجًا ، تُقِرُّ أَعْيُنَنَا بِهِمْ وَتَقِرُّ أَعْيُنُهُمْ بِنَا ، قَالَ : فَمَا مِنْ عَبْدٍ يَصُومُ رَمَضَانَ إِلا زُوِّجَ زَوْجَةً مِنَ الْحُورِ الْعِينِ فِي خَيْمَةٍ مِنْ دُرٍّ مُجَوَّفَةٍ مِمَّا نَعَتَ اللَّهُ ، ﴿حُورٌ مَقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ﴾ ، عَلَى كُلِّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ سَبْعُونَ حُلَّةً ، لَيْسَ فِيهَا حُلَّةٌ عَلَى لَوْنِ الأُخْرَى ، وَتُعْطِي سَبْعِينَ لَوْنًا مِنَ الطِّيبِ لَيْسَ مِنْهَا لَوْنٌ عَلَى رِيحِ الآخَرِ ، لِكُلِّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ سَبْعُونَ سَرِيرًا مِنْ يَاقُوتَةٍ حَمْرَاءَ مُوَشَّحَةٍ بِالدُّرِّ عَلَى كُلِّ سَرِيرٍ سَبْعُونَ فِرَاشًا بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ ، وَفَوْقَ السَّبْعِينَ فِرَاشًا سَبْعُونَ أَرِيكَةً ، لِكُلِّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ سَبْعُونَ أَلْفَ وَصِيفَةٍ لِحَاجَاتِهَا ، وَسَبْعُونَ أَلْفَ وَصِيفٍ ، مَعَ كُلِّ وَصِيفٍ صَحْفَةٌ مِنْ ذَهَبٍ ، فِيهَا لَوْنُ طَعَامٍ يَجِدُ لآخِرِ لُقْمَةٍ مِنْهَا لَذَّةً لا يَجِدُ لأَوَّلِهِ ، وَيُعْطَى زَوْجُهَا مِثْلَ ذَلِكَ عَلَى سَرِيرٍ مِنْ يَاقُوتٍ أَحْمَرَ عَلَيْهِ سِوَارَانِ مِنْ ذَهَبٍ مُوَشَّحٍ بِيَاقُوتٍ أَحْمَرَ ، هَذَا بِكُلِّ يَوْمٍ صَامَ مِنْ رَمَضَانَ سِوَى مَا عَمِلَ مِنَ الْحَسَنَاتِ "

رواه أبو يعلى, وفيه: جرير بن أيوب, وهو ضعيف .

4781. İbn Mes'ûd, Ramazan ayı başlarında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işitmiş:

"Kullar (insanlar), Ramazan ayının ihtiva ettiği şeyleri biliyor olsalardı senenin tümünün Ramazan olmasını arzularlardı." Huzâa'lı bir adam: "O halde bize onu anlat!" deyince şöyle devam etti: *"Cennet, yıl boyunca Ramazan ayı için süslenir. Ramazan'ın ilk günü olunca, Arş'ın altından güzel bir rüzgâr eser ve ağaçların yaprakları bir birlerine değmek suretiyle ses çıkarırlar. Cennet hurileri buna bakarak şöyle derler: «Ya Rab! Bu ay bizlere öyle eşler ver ki biz onların gözlerini aydınlatıp mutlu edelim, onlar da bizlerin gözlerini aydınlatsın ve bizleri mutlu etsinler.» Ramazan'ı oruçla geçiren kişiye mutlaka, Yüce Allah'ın da Kur'ân'da överek anlattığı* **"Çadırlar içinde ceylan gözlüler vardır"**[1] *âyetindeki gibi, içleri boş büyük incilerden yapılmış çadırlardaki eşlerle evlendirilirler. Bu hurilerin üzerlerinde her biri değişik renklerde ve bir birine benzemeyen yetmiş çeşit elbise vardır. Bu elbiseler yetmiş değişik güzel koku verirler ve bunların da hiç biri bir diğerine benzemez. Her*

[1] Rahman Sur. 72.

kadının, büyük beyaz incilerle süslenmiş, kırmızı yakuttan yetmiş tane sergisi vardır. Bunların üzerinde de yüzleri kalın parlak kumaşla kaplı yetmiş yatak ve bunların üzerinde de yine yetmiş tane taht vardır. Her bir kadının ihtiyaçlarını görüp ona hizmet etmek üzere yetmiş bin nedimesi ve yine yetmiş bin erkek hizmetçisi vardır. Bunların her birerinin ellerinde altından yemek kabı vardır ki, bu kabın içindeki yemekten alınan her lokmanın değişik tadı vardır. Onun kocasına da bunun aynısından kırmızı yakutla süslenmiş altından iki korkuluğu (çiti) bulunan kırmızı yakuttan sergisi üzerindeyken verilir. Bu (anlatılanlar), yapmış olduğu güzellikler bir tarafa, Ramazan'da sadece her gün oruç tutana verilecek olandır."[1]

★Hadisi, Taberânî'de *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Cerîr b. Eyyûb zayıftır.

٤٧٨٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ سُورَةَ الْبَغْدَادِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ ، ثنا الْهَيَّاجُ بْنُ بِسْطَامٍ ، ثنا عَبَّادٌ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْغِفَارِيِّ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ ذَاتَ يَوْمٍ وَقَدْ هَلَّ شَهْرُ رَمَضَانَ : " لَوْ يَعْلَمُ الْعِبَادُ مَا فِي شَهْرِ رَمَضَانَ لَتَمَنَّى الْعِبَادُ أَنْ يَكُونَ شَهْرُ رَمَضَانَ سَنَةً " ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ خُزَاعَةَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ! ، حَدِّثْنَا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الْجَنَّةَ تُزَيَّنُ لِشَهْرِ رَمَضَانَ مِنْ رَأْسِ الْحَوْلِ إِلَى رَأْسِ الْحَوْلِ حَتَّى إِذَا كَانَ أَوَّلُ لَيْلَةٍ هَبَّتْ رِيحٌ مِنْ تَحْتِ الْعَرْشِ فَصَفَقَتْ وَرَقَ شَجَرِ الْجَنَّةِ فَنَظَرَ الْحُورُ الْعِينُ إِلَى ذَلِكَ ، فَقُلْنَ : يَا رَبِّ ، اجْعَلْ لَنَا مِنْ عِبَادِكَ فِي هَذَا الشَّهْرِ أَزْوَاجًا تَقَرُّ أَعْيُنُنَا بِهِمْ وَتَقَرُّ أَعْيُنُهُمْ بِنَا ، وَمَا مِنْ عَبْدٍ صَامَ شَهْرَ رَمَضَانَ إِلا زَوَّجَهُ اللَّهُ زَوْجَةً فِي كُلِّ يَوْمٍ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ فِي خَيْمَةٍ مِنْ دُرَّةٍ مُجَوَّفَةٍ مِمَّا بَعَثَ اللَّهُ بِهِ الْحُورَ الْعِينَ الْمَقْصُورَاتِ فِي الْخِيَامِ عَلَى كُلِّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ سَبْعُونَ حُلَّةً لَيْسَ مِنْهَا حُلَّةٌ عَلَى لَوْنِ الأُخْرَى وَيُعْطَى سَبْعُونَ لَوْنًا مِنَ الطِّيبِ لَيْسَ مِنْهُ لَوْنٌ يُشْبِهُ الآخَرَ ، وَكُلُّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ عَلَى سَرِيرٍ مِنْ يَاقُوتٍ مُوَشَّحٌ بِالدُّرِّ عَلَى سَبْعِينَ فِرَاشًا بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ وَفَوْقَ السَّبْعِينَ فِرَاشًا سَبْعُونَ أَرِيكَةً ، وَلِكُلِّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ سَبْعُونَ وُصَفَاءَ يَخْدِمْنَهَا وَسَبْعِينَ وُصَفَاءَ لِلُقِيِّهَا وَوُجَهَاءَ مَعَ كُلِّ وَصِيفٍ صَحْفَةٌ مِنْ ذَهَبٍ فِيهَا لَوْنٌ مِنَ الطَّعَامِ يَجِدُ لآخِرِهِ مِنَ اللَّذَّةِ مِثْلَ الَّذِي يَجِدُ لأَوَّلِهِ ، وَيُعْطَى زَوْجُهَا مِثْلَ ذَلِكَ عَلَى سَرِيرٍ مِنْ يَاقُوتَةٍ حَمْرَاءَ عَلَيْهِ سِوَارَانِ مِنْ ذَهَبٍ مُوَشَّحٌ بِالْيَاقُوتِ الأَحْمَرِ هَذَا لِكُلِّ يَوْمٍ صَامَهُ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ سِوَى مَا عَمِلَ مِنَ الْحَسَنَاتِ "

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (5273). Cerîr b. Eyyûb hadis uydurmakla töhmetlidir.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الهياج بن بسطام, وهو ضعيف .

4782. Ebû Mes'ûd el-Ğifârî dedi ki: Ramazan ayı hilalinin göründüğü bir sırada Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim:

"Kullar, Ramazan ayındakileri bir bilselerdi tüm yılın Ramazan olmasını arzu ederlerdi." Huzâa'lı bir adam: "Yâ Resûlallah! Bize onu anlat!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cennet, yıl boyunca Ramazan ayı için süslenir. Ramazan'ın ilk günü olunca, Arş'ın altından güzel bir rüzgâr eser. Bu rüzgâr, ağaçların yaprakları birbirlerine sürtünce ses çıkarırlar. Cennet hurileri buna bakarak şöyle derler: «Ya Rab! Bu ay, bizlere öyle eşler ver ki, biz onların gözlerini aydınlatıp mutlu edelim, onlar da bizlerin gözlerini aydınlatsın, bizleri mutlu etsinler.» Ramazan'ı oruçla geçiren kişiye mutlaka, Yüce Allah'ın da Kur'ân'da överek anlattığı* **"Çadırlar içinde ceylan gözlüler vardır"**[1] *âyetindeki gibi, içleri boş büyük incilerden yapılmış çadırlardaki eşlerle her gün evlendirilirler. Bu hurilerin üzerlerinde her biri değişik renklerde ve bir birine benzemeyen yetmiş çeşit elbise vardır. Bunlara yetmiş değişik güzel koku verilmiştir ve bunların da hiç biri bir diğerine benzemez. Her kadının, büyük beyaz incilerle süslenmiş, kırmızı yakuttan yetmiş tane sergisi vardır. Bunların üzerinde de yüzleri kalın parlak kumaşla kaplı yetmiş yatak ve bunların üzerinde de yine yetmiş tane taht vardır. Her bir kadının ihtiyaçlarını görüp ona hizmet etmek üzere yetmiş hizmetçisi ve onu kocasına hazırlamak üzere yine yetmiş başka hizmetçisi vardır. Bunların her birerinin ellerinde altından yemek kabı vardır ki bu kabın içindeki yemekten alınan her lokmanın değişik tadı vardır; hatta ilk aldıkları lokmayla son aldıkları lokmanın tatları bir birinden farklıdır. Onun kocasına da bunun aynısından, kırmızı yakutla süslenmiş altından iki korkuluğu (çiti) bulunan kırmızı yakuttan sergisi üzerindeyken verilir. Bu, yapmış olduğu güzellikler bir tarafa, Ramazan'da sadece tuttuğu her bir günlük oruç için verilecek olandır."*[2]

★ Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Heyyâc b. Bistâm zayıftır.

٤٧٨٣ – وعَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ إنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللهُ عَلَيهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ يَوْماً وَحَضَرَ رَمَضَانَ : "أتَاكُمْ رَمَضانُ شَهْرُ بَرَكَةٍ يُغْشِيكُمُ اللهُ فِيهِ فَيُنْزِلُ الرَّحْمَةَ وَيَحُطُّ الخَطَايا وَيَسْتَجيبُ فِيهِ الدُّعَاءَ يَنْظُرُ اللهُ إلَى تَنَافُسِكُمْ وَيُبَاهِي بِكُم مَلاَئِكَتَهُ فَأَرُوا اللهَ مِنْ أنْفُسِكُمْ خَيْراً فإنَّ الشَّقِيَّ مَنْ حُرِمَ فِيهِ رَحْمَةَ اللهِ عَزَّ و جلَّ "

[1] Rahman Sur. 72.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/388)

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن أبي قيس,و لم أجد من ترجمه .

4783. Ubâde b. Sâmit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ramazan ayının geldiği bir gün şöyle buyurdu:

"Bereket ayı olan Ramazan ayı gelmiş bulunmakta. Yüce Allah bu ayda sizleri zenginleştirecek, üzerlerinize rahmet indirip hatalarınızı da bir yana bırakacaktır. Bu ayda sizlerin dualarını kabul edip, hayır ve iyilikte bir birinizle olan yarışlarınızı seyredecek ve meleklerine karşı sizinle övünecektir. Yüce Allah'a, özünüzdeki güzellikleri gösterin, açığa çıkarın. Şakî (bedbaht), bu ayda Yüce Allah'ın şefkatinden mahrum olan kişidir."

★ Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ebî Kays'ın biyorafisini yapana rastlayamadım.

٤٧٨٤ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ الْجَنَّةَ لَتَزَخْرَفُ لِرَمَضَانَ مِنْ رَأْسِ الْحَوْلِ إِلَى الْحَوْلِ الْمُقْبِلِ ، فَإِذَا كَانَ أَوَّلُ يَوْمٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ هَبَّتْ رِيحٌ مِنْ تَحْتِ الْعَرْشِ ، فَصَفَقَتْ وَرَقَ الْجَنَّةِ وَيَجِيءُ الْحُورُ الْعِينِ ، يَقُلْنَ : يَا رَبُّ ، اجْعَلْ لَنَا مِنْ عِبَادِكَ أَزْوَاجًا تَقَرُّ بِهِمِ أَعْيُنُنَا ، وَتَقَرُّ أَعْيُنُهُمْ بِنَا "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط باختصار, وفيه: الوليد بن الوليد القلانسي, وثقه أبو حاتم ,وضعفه جماعة .

4784. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Cennet, yılın başından diğerine kadar (yıl boyunca) Ramazan ayı için süslenip donatılır. Ramazan ayının birinci günü geldiğinde, Arş'ın altından güzel bir rüzgâr eser. Bu rüzgâr ağaçların yapraklarını birbirlerine sürtünce yapraklar ses çıkarırlar. Cennet hurileri de gelerek şöyle derler: «Ya Rab! Bu ay bizlere öyle eşler ver ki, biz onların gözlerini aydınlatıp mutlu edelim, onlar da bizim gözlerimizi aydınlatsınlar, bizleri mutlu etsinler."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de kısaca rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Velîd b. el-Velîd el-Kalânisî, Ebû Hâtim'e göre güvenilir, bir gruba göre ise zayıftır.

٤٧٨٥ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا أَيُّوبُ الْوَزَّانُ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنِ ابْنِ ثَوْبَانَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَامَ يَوْمًا مِنْ رَمَضَانَ مُحْتَسِبًا ، كَانَ لَهُ بِصَوْمِهِ مَا لَوْ أَنَّ أَهْلَ الدُّنْيَا اجْتَمَعُوا مُنْذُ كَانَتِ الدُّنْيَا إِلَى أَنْ تَنْقَضِيَ لأَوْسَعَهُمْ طَعَامًا وَشَرَابًا لا يَطْلُبُ إِلَى أَهْلِ الْجَنَّةِ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الوليد بن الوليد القلانسيو وثقه أبو حاتم, وضعفه جماعة .

4785. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim Ramazan ayında, mükâfatını Yüce Allah'tan umarak, bir gün oruç tutarsa, bu orucuna karşılık kendisine, yeryüzünün var olmasından yok olmasına kadarki zaman zarfında var olmuş ve olacak insanların tümüne yetecek miktarda yiyecek ve içecek verilir. Cennetlikler için de ondan hiçbir şey talep edilmez."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Velîd b. el-Velîd el-Kalânisî, İbn Hibbân'a göre güvenilir, bir gruba göre ise zayıftır.

٤٧٨٦ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْعَلافُ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، أَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قُرَيْظٍ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " صِيَامُ رَمَضَانَ إِلَى رَمَضَانَ كَفَّارَةُ مَا بَيْنَهُمَا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الله بن قريظ, ذكره ابن أبي حاتم,وقال : يروي عنه يحيى بن أيوب , وبقية رجاله رجال الصحيح .

4786. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ramazan'dan Ramazan'a oruç tutmak ikisi arasındaki günahlara kefaret olur."*[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Kurayz hakkında İbn Ebî Hâtim şöyle demiştir: "Kendisinden, Yahyâ b. Eyyûb rivayet etmektedir." Bunun dışındaki kişiler *Sahîh* ricalidir.

٤٧٨٧ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَدِينِ الأَصْبَهَانِيُّ أَبُو الْفَضْلِ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الأَصْبَهَانِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ الْعَنْبَرِيُّ الْكُوفِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْوَانَ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدَ ، أَخْبَرَنِي أَبُو نَضْرَةَ ، وَعَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ : " إِنَّ أَبْوَابَ السَّمَاءِ تُفْتَحُ فِي أَوَّلِ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ ، فَلا تُغْلَقُ إِلَى آخِرِ لَيْلَةٍ مِنْهُ "

رواه الطبراني في الصغير, وفيه: محمد بن مروان السدي, وهو ضعيف .

4787. Yine, Ebû Saîd el-Hudrî'den rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün şöyle buyurdu: *"Cennetin kapıları, Ramazan ayının ilk gecesi açılır ve son gecesine kadar asla kapatılmaz."*[3]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11199)
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5445)
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (323)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Mervân es-Suddî zayıftır.

٤٧٨٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمَرْزُبَانِ الأَدَمِيُّ ، نَا نُوحُ بْنُ أَنَسٍ الْمُقْرِئُ الرَّازِيُّ ، نَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَغْرَاءَ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عِيسَى الرَّقَاشِيِّ ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " هَذَا رَمَضَانُ قَدْ جَاءَ ، تُفْتَحُ فِيهِ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ ، وَتُغْلَقُ فِيهِ أَبْوَابُ النَّارِ ، وَتُغَلُّ فِيهِ الشَّيَاطِينُ ، بُعْدًا لِمَنْ أَدْرَكَ رَمَضَانَ وَلَمْ يُغْفَرْ لَهُ ، إِذَا لَمْ يُغْفَرْ لَهُ فِيهِ فَمَتَى ؟ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الفضل بن عيسى الرقاشي, وهو ضعيف .

4788. Enes bin Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim:

"Ramazan ayı işte geldi. Bu ayda cennetin kapıları açılıp cehenneminkiler kapanır ve şeytanlar bağlanır. Ramazan ayına kavuşup ta günahları affedilmeyene yazıklar olsun. Bir insan Ramazan ayında bağışlanmıyorsa ne zaman bağışlanabilir ki?"

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Fadl b. İsa er-Rakkâşî zayıftır.

٤٧٨٩ – حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، نَا كَامِلُ بْنُ طَلْحَةَ الْجَحْدَرِيُّ ، نَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، نَا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا دَخَلَ رَمَضَانُ فُتِحَتْ أَبْوَابُ الْجِنَانِ كُلُّهَا ، فَلَمْ يُغْلَقْ مِنْهَا بَابٌ إِلَى آخِرِ الشَّهْرِ ، وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ النَّارِ فَلَمْ يُفْتَحْ مِنْهَا بَابٌ إِلَى آخِرِ الشَّهْرِ ، وَسُلْسِلَتْ مَرَدَةُ الشَّيَاطِينِ ، وَلِلَّهِ عُتَقَاءُ عِنْدَ وَقْتِ كُلِّ فِطْرٍ , يَعْتِقُهُمْ مِنَ النَّارِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة ,وحديثه حسن وفيه كلام, وبقية رجاله رجال الصحيح .

4789. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ramazan ayı geldiğinde Cennetin bütün kapıları açılır ve ayın sonuna kadar hiçbir tanesi kapatılmaz. Cehennemin bütün kapıları da kapatılır ve ayın sonuna kadar hiçbir tanesi açılmaz ve azgın şeytanlar da zincirlere vurulurlar. Yüce Allah'ın her iftar vakti ateşten azat ettiği kişileri vardır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn Lehîa'nın hadisi hasendir; aynı zamanda bu kişi tenkide uğramıştır. Bunun dışındaki kişiler *Sahîh* ricalidir.

٤٧٩٠ - حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ صَالِحٍ الْهَاشِمِيُّ ، قَالَ : نَا الصَّلْتُ بْنُ مَسْعُودٍ الْجَحْدَرِيُّ ، قَالَ : نَا عَمْرُو بْنُ حَمْزَةَ بْنِ أُسَيْدٍ ، قَالَ : نَا خَلَفٌ يَعْنِي الضَّبِّيُّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " سُبْحَانَ اللَّهِ مَاذَا اسْتَقْبَلَكُمْ ؟ وَمَاذَا تَسْتَقْبِلُونَ ؟ " ثَلاثًا ، قَالَ : فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ : " أَوَحْيٌ نَزَلَ ؟ أَوَعَدُوٌّ حَضَرَ ؟ " قَالَ : فَقَالَ : " إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ فِي أَوَّلِ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ لِكُلِّ أَهْلِ هَذِهِ الْقِبْلَةِ " ، قَالَ : فَقَالَ رَجُلٌ بَيْنَ يَدَيْهِ يَهُزُّ رَأْسَهُ : بَخٍ بَخٍ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كَأَنَّهُ ضَاقَ صَدْرُكَ ؟ " فَقَالَ : لا ، وَلَكِنْ ذَكَرْتُ الْمُنَافِقَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْمُنَافِقُ كَافِرٌ ، وَلَيْسَ لِكَافِرٍ فِي ذَلِكَ مِنْ شَيْءٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: خلف أبو الربيع, و لم أجد له راو غير عمرو بن حمزة, كما ذكر ابن أبي حاتم

4790. Enes bin Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç defa şöyle buyurdu:

"Sübhânallah, neyi karşıladınız (farkında mısınız)? Neyi karşılamaktasınız (farkında mısınız)?" Bunun üzerine Ömer b. el-Hattâb: "Vahiy mi indi, yoksa düşman mı geldi?" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüce Allah, Ramazan ayının ilk gecesi bu kıblenin bütün halkını bağışlar."* buyurunca, önünde duran bir adam başını sallayarak: "Vay canına, hey gidi hey!" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) adama: *"Hayırdır, canın sıkılmış gibi?"* diye sorunca adam şöyle cevap verdi: "Hayır, bir an münafıklar aklıma geldi" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunun üzerine: *"Münafık, kâfirdir. Üstelik kâfirin de böyle bir hakkı yoktur"* buyurdu.

★Hadisi, Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta, rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Halef Ebu'r-Rabî isimli kişiden, İbn Ebî Hâtim'in de ifade ettiği gibi, Amr b. Hamza'dan başka kimsenin rivayet ettiğine rastlayamadım.

٤٧٩١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَنِيفَةَ الْوَاسِطِيُّ ، قال : نا أَحْمَدُ بْنُ مَنْصُورٍ الْمَرْوَزِيُّ ، قال : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ قَيْسٍ الضَّبِّيُّ ، قال : ثنا هِلالُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ذَاكِرُ اللَّهِ فِي رَمَضَانَ مَغْفُورٌ لَهُ ، وَسَائِلُ اللَّهِ فِيهِ لا يَخِيبُ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: هلال بن عبد الرحمن ,وهو ضعيف .

4791. Ömer b. el-Hattâb dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ramazan'da Yüce Allah'ı anan kişi bağışlanır. Yüce Allah'dan bir istekte bulunan kişi ise hayal kırıklığına uğramaz."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hilâl b. Abdirrahman zayıftır.

٤٧٩٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، قَالَ: نا أَيُّوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَزَّانُ، قَالَ: نا الْوَلِيدُ بْنُ الْوَلِيدِ وَعَنِ ابْنِ ثَوْبَانَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: " مَنْ صَامَ يَوْمًا مِنْ رَمَضَانَ فِي إِنْصَاتٍ وَسُكُوتٍ بُنِيَ لَهُ بَيْتٌ فِي الْجَنَّةِ مِنْ زَبَرْجَدَةٍ خَضْرَاءَ، أَوْ يَاقُوتَةٍ حَمْرَاءَ "

وفيه: الوليد بن الوليد, وثقه أبو حاتم,وضعفه جماعة .

4792. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim Ramazan ayında sessiz sakin bir şekilde bir gün oruç tutarsa, kendisi için cennette, kırmızı veya sarı yakuttan bir ev (saray) inşa edilir."[1]

★ İsnâdında yer alan Velîd b. el-Velîd el-Kalânisî, Ebû Hâtim'e göre güvenilir, bir gruba göre ise zayıftır.

٤٧٩٣ - و عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إن لِلَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عُتَقَاءَ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ - يَعْنِي فِي رَمَضَانَ - وَإِنَّ لِكُلِّ مُسْلِمٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ دَعْوَةً مُسْتَجَابَةً

رواه البزار, وفيه: أبان بن أبي عياش, وهو ضعيف .

4793. Ebû Sâîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah'ın Ramazan ayının her gün ve gecesi cehennemden azat ettiği kulları ve her müslümanın da Ramazan ayının her gün ve gecesinde dualarının mutlaka kabul edildiği bir saati (vakti) vardır."[2]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebân b. Ebî Ayyâş zayıftır.

٤٧٩٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ حُسَيْنٍ الْخُرَاسَانِىِّ عَنْ أَبِى غَالِبٍ عَنْ أَبِى أُمَامَةَ عَنِ النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِنَّ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ عِنْدَ كُلِّ فِطْرٍ عُتَقَاءَ "

رواه أحمد و الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1789)

[2] Bezzâr, *Müsned* (962), Ahmed, *Müsned* (7443)

4794. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yüce Allah'ın, her iftar vakti cehennemden azat ettiği kulları vardır."*[1]

★Hadisi İmam Ahmed ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan kişiler güvenilirdir.

(بَابُ احْتِرَامُ شَهْرِ رَمَضَانَ وَمَعْرِفَةِ حَقِّهِ)

Ramazan Ayına Hürmet ve Değerinin Takdir Edilmesi

٤٧٩٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ مُبَارَكٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قُرَيْطٍ أَنَّ عَطَاءَ بْنَ يَسَارٍ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَنْ صَامَ رَمَضَانَ وَعَرَفَ حُدُودَهُ وَتَحَفَّظَ مِمَّا كَانَ يَنْبَغِي لَهُ أَنْ يَتَحَفَّظَ فِيهِ كَفَّرَ مَا قَبْلَهُ " رواه احمد وأبو يعلى بنحوه, وفيه: عبد الله بن قريط, ذكره ابن أبي حاتم, ولم يذكر فيه جرحا ولا تعديلا.

4795. Ebû Sâîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bir insan, Ramazan ayını oruçla geçirir, onun sınırlarını (yasaklarını) çiğnemez ve o ay boyunca kendisine dikkat edilmesi gereken konularda hassas olursa, daha önceki günahlarına perde çekmiş olur."[2]

★Hadisi İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İbn Ebî Hâtim, isnâdında yer alan Abdullah b. Kurayz'dan bahsetmiş; ancak iyi veya kötü herhangi bir eleştiri ve yorumda bulunmamıştır.

٤٧٩٦ - حَدَّثَنَا طَاهِرُ بْنُ عِيسَى بْنِ قَيْرَسٍ الْمِصْرِيُّ ، قَالَ : نا زُهَيْرُ بْنُ عَبَّادٍ الرُّؤَاسِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ أَبْيَضَ الْمَدِينِيُّ ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الْجَنَّةَ لَتَزَيَّنُ مِنَ السَّنَةِ إِلَى السَّنَةِ لِشَهْرِ رَمَضَانَ ، وَإِنَّ الْحُورَ لَتَتَزَيَّنُ مِنَ السَّنَةِ إِلَى السَّنَةِ لِشَهْرِ رَمَضَانَ ، فَإِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ ، قَالَتِ الْجَنَّةُ : اللَّهُمَّ اجْعَلْ لَنَا فِي هَذَا الشَّهْرِ مِنْ عِبَادِكَ سُكَّانًا ، وَيَقُلْنَ الْحُورُ الْعِينُ ، اللَّهُمَّ اجْعَلْ لَنَا فِي الشَّهْرِ مِنْ عِبَادِكَ أَزْوَاجًا " . قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " فَمَنْ صَانَ نَفْسَهُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ ، فَلَمْ يَشْرَبْ فِيهِ مُسْكِرًا ، وَلَمْ يَرْمِ فِيهِ مُؤْمِنًا بِالْبُهْتَانِ ، وَلَمْ يَعْمَلْ فِيهِ خَطِيئَةً ، زَوَّجَهُ اللَّهُ كُلَّ لَيْلَةٍ مِائَةَ حَوْرَاءَ ، وَبَنَى

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/256), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8088)

[2] Ahmed, *Müsned* (3/55), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1058)

لَهُ قَصْرًا فِي الْجَنَّةِ مِنْ ذَهَبٍ وَفِضَّةٍ وَيَاقُوتٍ وَزَبَرْجَدٍ ، لَوْ أَنَّ الدُّنْيَا جُمِعَتْ فَجُعِلَتْ فِي ذَلِكَ الْقَصْرِ لَمْ يَكُنْ فِيهِ إِلا كَمَرْبَطِ عَنْزٍ فِي الدُّنْيَا ، وَمَنْ شَرِبَ فِيهِ مُسْكِرًا وَرَمَى فِيهِ مُؤْمِنًا بِبُهْتَانٍ ، وَعَمِلَ فِيهِ خَطِيئَةً أَحْبَطَ اللَّهُ عَمَلَهُ سَنَةً ، فَاتَّقُوا شَهْرَ رَمَضَانَ ؛ فَإِنَّهُ شَهْرُ اللَّهِ ، إِنْ تُفَرِّطُوا فِيهِ فَقَدْ جَعَلَ لَكُمْ أَحَدَ عَشَرَ شَهْرًا تَنْعَمُونَ فِيهَا وَتَتَلَذَّذُونَ ، وَجَعَلَ لِنَفْسِهِ شَهْرَ رَمَضَانَ ، فَاحْذَرُوا شَهْرَ رَمَضَانَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وقال : لم يروه عن الأوزاعي إلا أحمد بن أبيض, قلت : ولم أجد من ترجمه, وبقية رجاله موثقون .

4796. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Cennet yıldan yıla Ramazan ayı için süslenir. Ramazan ayı geldiğinde cennet şöyle der: «Ya Rab! Bu ay içinde kullarından bende kalan kullar nasip et.» Ceylan gözlü huriler ise şöyle derler: «Ya Rab! Bu ay, kullarından bizlere eşler nasip et.»

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle devam etti: *"Ramazan ayında kim kendisini korur, sarhoş edici şeyler içmez, hiçbir mümin kişiye iftira etmez ve günah işlemezse, Yüce Allah her gece için onu yüz huri ile evlendirir. Ayrıca Cennette kendisine sarı ve kırmızı yakutla, gümüş ve altından bir saray inşa eder. Tüm dünya halkı toplanıp ta o sarayda bir araya getirilseler ancak bir keçinin bağlandığı alanın kapladığı bir alan kadarını kaplayabilirler. Kim de bunların aksine sarhoş edici şeyler içer, mümin bir kula iftira eder ve günah işlerse Yüce Allah, bir yıllık amelini boşa çıkarır. Ramazan ayından sakının, dikkat edin, haddi aşmayın. Çünkü bu, Yüce Allah'ın (değer verdiği bir) aydır. Yüce Allah sizlere on bir ay vermiştir. Bu on bir ay boyunca dilediğiniz gibi zevki sefa sürüyor eğleniyorsunuz. Ramazan ayını ise kendisine tahsis etmiştir. Onun için Ramazan ayından sakının."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet ederek şöyle demiştir: Evzâî'den Ahmed b. Ebyad'dan başka kimse rivayet etmemiştir.

Dedim ki: Onun biyografisini verene rastlayamadım. Bunun dışındaki kişiler güvenilirdirler.

٤٧٩٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو نُعَيْمٍ الْجُرْجَانِيُّ ، بِبَغْدَادَ سَنَةَ ثَمَانٍ وَثَمَانِينَ وَمِائَتَيْنِ ، حَدَّثَنَا عَمَّارُ بْنُ رَجَاءٍ الْجُرْجَانِيُّ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي طَيْبَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أُمِّ هَانِئٍ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ أُمَّتِي لَمْ تُخْزَ مَا أَقَامُوا شَهْرَ رَمَضَانَ ، قِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، وَمَا خِزْيُهُمْ فِي إِضَاعَةِ شَهْرِ رَمَضَانَ ؟ ، قَالَ :

انْتِهَاكُ الْمَحَارِمِ فِيهِ ، مَنْ زَنَا فِيهِ أَوْ شَرِبَ فِيهِ خَمْرًا ، لَعَنَهُ اللَّهُ وَمَنْ فِي السَّمَاوَاتِ إِلَى مِثْلِهِ مِنَ الْحَوْلِ ، فَمَنْ مَاتَ قَبْلَ أَنْ يُدْرِكَ رَمَضَانَ فَلَيْسَتْ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ حَسَنَةٌ يَتَّقِي بِهَا النَّارَ ، فَاتَّقُوا شَهْرَ رَمَضَانَ ، فَإِنَّ الْحَسَنَاتِ تُضَاعَفُ فِيهِ مَا لا تُضَاعَفُ فِيمَا سِوَاهُ وَكَذَلِكَ السَّيِّئَاتُ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: عيسى بن سليمان أبو طيبة, ضعفه ابن معين ولم يكن ممن يتعمد الكذب ولكنه نسب إلى الوهم .

4797. Ebû Tâlib'in kızı Ümmü Hâni bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ümmetim, Ramazan ayını ihya ettikleri sürece yüzleri kızarmayacak ve mahcup olmayacaklar." Denildi ki: "Yâ Resûlallah! Ramazan ayını mahfeden yüz kızartıcı şey nedir ki?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sınırların (yasakların) çiğnenmesidir. Kim bu ayda zina eder veya içki içerse, Yüce Allah ona lanet eder. Gökteki melekler de bir sene sonraki Ramazan ayına kadar, aynı şekilde ona lanet ederler. Bu kişi, diğer Ramazan ayı gelmeden ölecek olsa, Yüce Allah'ın katında kendisini cehennem ateşinden koruyacak hiçbir şey bulamaz. Ramazan ayından sakının. Çünkü Ramazan ayında yapılan iyilikler, başka hiçbir zaman olmadığı kadar kat kat fazla olarak hesap edilir. Günahlar da aynı şekilde."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İbn Ma'în, isnâdında bulunan İsa b. Süleymân Ebû Tayyibe'nin zayıf olduğunu bildirmiştir. Bilerek yalan söyleyenlerden değilse de yanılgılarda bulunduğu söylenmiştir.

(بَابٌ فِيمَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَاناً وَاحْتِسَاباً)

İnanarak ve Sevap Kazandığını Umarak Oruç Tutan Kişi

٤٧٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ أَنْبَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ عَنِ الْحَسَنِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَاناً وَاحْتِسَاباً غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ "

قلت : هو في الصحيح من حديث أبي هريرة خلا قوله : " وما تأخر " .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (697); İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-mutenâhiyye* (883; "sahih değildir")

رواه أحمد, ورجاله موثقون إلا أن حمادا شك في وصله وإرساله .

4798. Ebû Hureyre ile Hasan(-ı Basrî)'nin bildirdiklerine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bir insan, inanarak ve sevabını kazandığını umarak oruç tutarsa geçmiş ve gelecek tüm günahları affedilir."

★Derim ki: *Sahîh*'te bu hadisin aynısı *"gelecek"* sözü hariç, Ebû Hureyre'den rivayet edilmiş olarak yer alır.

(بَابٌ فِي صَوْمِ رَمَضَانَ بِمَكَّةَ)

Mekke'de Oruç Tutma

٤٧٩٩ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنُ ابْنَةِ حَمَّادِ بْنِ مَسْعَدَةَ ، نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ ، نا عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " رَمَضَانُ بِمَكَّةَ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ رَمَضَانَ بِغَيْرِ مَكَّةَ "

رواه البزار, وفيه: عاصم بن عمر, ضعفه الأئمة أحمد وغيره, ووثقه ابن حبان, وقال : يخطئ ويخالف .

4799. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Mekke'de tutulan Ramazan ayı orucu, Mekke dışında tutulan bin Ramazan ayı orucundan daha üstündür."[1]

★Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Âsım b. Ömer hakkında, İmam Ahmed ve başka imamlar zayıf hükmü vermişlerdir. İbn Hibbân ise güvenilir olduğunu bildirerek: "Hata yapar ve sahih rivayetlere ters düşerdi' demiştir.

(بَابٌ فِي صِيَامِ رَمَضَانَ بِالْمَدِينَةِ)

Medine'de Oruç Tutma

٤٨٠٠ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ نَصْرٍ الطُّوسِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَيُّوبَ الْمُخَرِّمِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ كَثِيرِ بْنِ جَعْفَرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ بِلَالِ بْنِ الْحَارِثِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " رَمَضَانُ بِالْمَدِينَةِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ رَمَضَانَ فِيمَا سِوَاهَا مِنَ الْبُلْدَانِ ، وَجُمُعَةٌ بِالْمَدِينَةِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ جُمُعَةٍ فِيمَا سِوَاهَا مِنَ الْبُلْدَانِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه :كثير بن عبد الله ,وهو ضعيف .

[1] Bezzâr, *Müsned* (966), *es-Silsiletu'z-zaîfe* (831)

4800. Bilâl b. el-Hâris'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Medine'de tutulan Ramazan ayı orucu, Medine dışında tutulan bin Ramazan ayı orucundan daha üstündür. Medine'de kılınan Cuma namazı Medine dışında başka şehirlerde kılınan bin Cuma namazından daha üstündür."[1]

★Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir İsnâdında yer alan Kesîr b. Abdillah zayıftır.

(بَابٌ فِي فَضْلِ الصَّوْمِ)

Orucun Üstünlüğü

- يَأْتِي بَعْدُ إِنْ شَاءَ اللهُ

Bu bölüm, inşallah daha sonra gelecek.

(بَابٌ فِي الأَهِلَّةِ وَقَوْلُهُ : " صُومُوا لِرُؤْيَتِهِ ")

Hilaller ve "Onu Gördüğünüz de Oruç Tutun" Sözü

٤٨٠١ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَابِرٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ طَلْقٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ جَعَلَ هَذِهِ الأَهِلَّةَ مَوَاقِيتَ لِلنَّاسِ صُومُوا لِرُؤْيَتِهِ وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَتِهِ فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَأَتِمُّوا الْعِدَّةَ "

رواه أحمد و الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن جابر اليمامي, وهو صدوق ولكنه ضاعت كتبه وقبل التلقين .

4801. Talk b. Ali dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah, şu hilalleri insanların vakitlerini ayarlamaları için tahsis etmiştir. Onu (Şaban ayının bitiminde) gördüğünüzde Ramazan ayı orucuna başlayın. (Ramazan'ın bitiminde) gördüğünüzde ise artık orucu bırakarak günlük yeme içmelerinize başlayabilirsiniz. Ancak hava bulutlu olursa, (bir ayın dolması için gerekli gün sayısı) tamamlanıncaya kadar oruç tutmaya devam edin."[2]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1144); *es-Silsiletu'z-zaîfe* (831)

[2] Ahmed, *Müsned* (4/23), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8237)

★Hadisi İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Câbir el-Yemâmî "sadûk"tur. Ancak kitaplarını kaybettikten sonra telkini kabul etmiştir.

٤٨٠٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا حَدَّثَنَا أَبُو الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " إِذَا رَأَيْتُمُ الْهِلاَلَ فَصُومُوا وَإِذَا رَأَيْتُمُوهُ فَأَفْطِرُوا فَإِنْ غُمِّيَ عَلَيْكُمْ فَعُدُّوا ثَلاَثِينَ يَوْماً "

رواه أحمد وأبو يعلى الطبراني في الأوسط, ورجال أحمد رجال الصحيح .

4802. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hilali gördüğünüzde (Ramazan ayını başlatmak suretiyle) oruç tutun. Bir daha gördüğünüzde (Ramazan ayını bitirmek suretiyle) iftar edin. Hava size göre bulutlu veya bulanık olursa, otuz güne tamamlayın."[1]

★Hadisi Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Taberânî de *M. el-Evsat*'ta rivayet etmiştir. Ahmed'in ricali *Sahîh* ricalidir.

٤٨٠٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، وَعَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، قَالا : نَا أَبُو دَاوُدَ ، قَالَ : نَا عِمْرَانُ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " صُومُوا لِرُؤْيَتِهِ ، وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَتِهِ فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ ، فَأَكْمِلُوا الْعِدَّةَ " ، قَالَ : وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الشَّهْرُ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه: عمران بن داود القطان, وثقه ابن حبان وغيره وفيه كلام .

4803. Ebû Bekre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hilali gördüğünüzde (Ramazan ayını başlatmak suretiyle) oruç tutun. Bir daha gördüğünüzde (Ramazan ayını bitirmek suretiyle) yemek yiyin. Hava size göre bulutlu veya bulanık olursa (otuza) tamamlayın."[2]

Ayrıca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir ay şu kadar, şu kadar, şu kadardır."*

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İbn Hibbân ve başkaları, isnâdında bulunan İmrân b. Dâvûd el-Kattân'ın güvenilir olduğunu belirtmişlerdir. Ancak bu kişi şaibelidir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/329, 341), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2248)

[2] İbn Mâce, *Sünen* (970)

٤٨٠٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْمُحَارِبِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ هَاشِمٍ ، عَنْ حُرَيْثٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، وَالْبَرَاءِ ، قَالا : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " صُومُوا لِرُؤْيَتِهِ ، وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَتِهِ ، فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَأَتِمُّوا ثَلاثِينَ ، وَقَالَ بِيَدِهِ : الشَّهْرُ هَكَذَا ، وَهَكَذَا يَعْنِي تِسْعًا وَعِشْرِينَ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: علي بن هاشم بن البريد, صدوق يتشيع .

4804. Mesrûk ve Berâ dediler ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hilali gördüğünüzde (Ramazan ayını başlatmak suretiyle) oruç tutun. Bir daha gördüğünüzde (Ramazan ayını bitirmek suretiyle) yemek yiyin. Hava size göre bulutlu veya bulanık olursa, otuz günü sayın." Eliyle de: "Bir ay şu kadar, şu kadardır" şeklinde işaret ederek yirmi dokuzu gösterdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ali b. Hâşim b. el-Berîd sadûk ve Şii görüşlüdür.

٤٨٠٥ - حدثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حُمَيْدٍ الرُّوَاسِيُّ ، عَنْ مُجَالِدٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ ، قَالَ : قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا جَاءَ رَمَضَانُ ، فَصُمْ ثَلاثِينَ إِلا أَنْ تَرَى الْهِلالَ قَبْلَ ذَلِكَ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: مجالد بن سعيد, وثقه النسائي,وضعفه جماعة .

4805. Adiy b. Hâtim'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ramazan ayı geldiğinde otuz gün oruç tut. Ancak daha önce (diğer ayın) hilalini görürsen otuza tamamlamana gerek yok."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mücâlid b. Sâîd, Nesâî tarafından güvenilir sayılırken bir grup tarafından zayıf olarak nitelenmiştir.

٤٨٠٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُمَرَ الْعَلافُ الرَّازِيُّ ، ثَنَا أَبُو زُهَيْرٍ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَغْرَاءَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَبِي عَامِرٍ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَقَدَّمُوهُ " يَعْنِي شَهْرَ رَمَضَانَ ، " صُومُوا لِرُؤْيَتِهِ ، وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَتِهِ ، فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَأَتِمُّوا ثَلاثِينَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ابن إسحاق ,وهو مدلس ولكنه ثقة .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/78), Ahmed, *Müsned* (4/377)

4806. Ömer b. el-Hattâb dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"(Ramazan ayını) öne almayın. Hilali gördüğünüzde oruç tutun. Bir daha gördüğünüzde yemek yiyin. Hava size göre bulutlu veya bulanık olursa otuz güne tamamlayın."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn İshâk müdellis, fakat güvenilirdir.

٤٨٠٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ ، قَالَ : نَا يَحْيَى بْنُ عَيَّاشٍ ، قَالَ : ثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الأَيْلِيُّ ، قَالَ : نَا مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مَيْسَرَةَ ، قَالَ : وَبِهَا ابْنُ عُمَرَ ، وَابْنُ عَبَّاسٍ ، فَجَاءَ رَجُلٌ إِلَى وَالِيهَا ، وَشَهِدَ عِنْدَهُ عَلَى رُؤْيَةِ هِلالِ رَمَضَانَ ، فَسَأَلَ ابْنَ عُمَرَ ، وَابْنَ عَبَّاسٍ : شَهِدْتُ الْمَدِينَةَ عَنْ شَهَادَتِهِ ، فَأَمَرَاهُ أَنْ يُجِيزَهَا ، وَقَالا : " إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجَازَ شَهَادَةَ رَجُلٍ وَاحِدٍ عَلَى رُؤْيَةِ هِلالِ رَمَضَانَ ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لا يُجِيزُ شَهَادَةً فِي الإِفْطَارِ إِلا شَهَادَةَ رَجُلَيْنِ "

قلت : هو في السنن باختصار عن هذا .رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: حفص بن عمرو الأيلي, وهو ضعيف

4807. Abdülmelik b. Meysere dedi ki: İbn Amr ve İbn Abbâs'ın yaşadıkları Medine'de bulunduğum bir dönemde, bir adam şehrin valisine gelerek Ramazan ayı hilalini gördüğüne şahitlik yaptı. Vali de İbn Amr ve İbn Abbâs'a sadece bu kişinin şahitliğinin yeterli olup olmadığını sorunca her ikisi de onun şahitliğinin yeterli ve geçerli olduğunu belirterek şöyle dediler: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), bir kişinin Ramazan ayı hilalini gördüğüne dair şahitliğini yeterli görerek kabul etti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) (Ramazan ayı bitimi-Şevval ayı başlangıcı olan ve orucun) bitirilmesi demek olan hilalin görülmesine iki kişinin şahitliğinden azını kabul etmezdi."

Derim ki: *Sünen*'de daha kısa bir metinle yer almıştır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hafs b. Amr el-Eylî zayıftır.

٤٨٠٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الأَزْرَقِ الأَنْطَاكِيُّ ، بِأَنْطَاكِيَةَ ، حَدَّثَنَا أَبِي ، حَدَّثَنَا مُبَشِّرُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، عَنْ شُعَيْبِ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " مِنِ اقْتِرَابِ السَّاعَةِ انْتِفَاخُ الأَهِلَّةِ ، وَأَنْ يُرَى الْهِلالُ لِلَيْلَةٍ ، فَيُقَالُ : هُوَ ابْنُ لَيْلَتَيْنِ "

رواه الطبراني في الصغير, وفيه: عبد الرحمن بن الأزرق الأنطاكي, ولم أجد من ترجمه .

4808. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kıyamet alametlerinden biri de hilallerin olduğundan daha büyük görülmesi ve bir gecelik hilalin iki gecelik şeklinde görülmesi (zannedilmesidir)."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemus-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Antakyalı Abdurrahman b. el-Ezrak'ın biyografisine rastlayamadım.

٤٨٠٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زُهَيْرٌ ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ ، وَعَلْقَمَةَ ، وَمَسْرُوقٍ ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ ، قَالَ : " الصِّيَامُ مِنْ رُؤْيَةِ الْهِلالِ إِلَى رُؤْيَتِهِ ، فَإِنْ خَفِيَ عَلَيْكُمْ فَثَلاثُونَ يَوْمًا " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4809. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: "Ramazan ayı orucu hilalin görülmesinden diğer görülmesine kadardır. Şayet görülmezse ay, otuz gündür."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ricalidir.

٤٨١٠ - وعَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ : خَرَجَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَنْظُرُ إِلى الهِلَالِ فَطَلَعَ رَاكِبٌ فَقَالَ عُمَرُ : مِنْ أَيْنَ أَقْبَلْتَ؟ قَالَ : مِنَ الشَّامِ. قَالَ : أَهْلَلْتَ ؟ قَالَ : نَعَمْ . قَالَ : اللهُ أَكْبَرُ. فَلَقِيَ المُؤْمِنُونَ أَحَدَهُمْ . . فَذَكَرَ الحَدِيثَ "

رواه أبو يعلى, وفيه: جرير بن أيوب البجلي, وهو ضعيف .

4810. Abdurrahman b. Ebî Leylâ bildiriyor: Ömer b. el-Hattâb, Ramazan ayını gözetlemek üzere yola çıkmışken karşısına bir süvari çıkınca ona: "Nereden geliyorsun?" diye sordu. Adam: "Şam'dan geliyorum" cevabını verdi. Ömer adama: "Hilali gördün mü?" diye sorunca adam: "Evet" dedi. Ömer: "Allahu Ekber" (diyerek sevincini belirtti). Böylece bu haber ve olay diğer müminler arasında yayıldı...[3]

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Cerîr b. Eyyûb el-Becelî zayıftır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (877)
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9563)
[3] Mevcut matbu Ebû Ya'lâ nüshasında bulamadım.

٤٨١١ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا دُحَيْمٌ ، ثنا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يُوسُفَ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مِهْرَانَ ، عَنْ شَقِيقٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مِنِ اقْتِرَابِ السَّاعَةِ انْتِفَاخُ الأَهِلَّةِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الرحمن بن يوسف, ذكر له في الميزان هذا الحديث وقال : إنه مجهول . قلت : ويأتي حديث أنس في أمارات الساعة .

4811. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kıyamet alametlerinden biri de hilallerin daha büyük (şişkin) olmasıdır."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdurrahman b. Yûsuf hakkında *Mîzân*'da Zehebî, bu hadisi zikrettikten sonra: "Meçhuldür" demiştir.

Derim ki: Enes'in rivayet ettiği bu konudaki hadis, Kıyamet Alametlerinde gelecektir.

٤٨١٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَنْبَأَنَا إِسْرَائِيلُ بْنُ يُونُسَ عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى الثَّعْلَبِىِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِى لَيْلَى قَالَ كُنْتُ مَعَ عُمَرَ فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ إِنِّى رَأَيْتُ الْهِلاَلَ هِلاَلَ شَوَّالٍ فَقَالَ عُمَرُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَفْطِرُوا

رواه أحمد والبزار, وفيه: عبد الأعلى الثعلبي ,قال النسائي : ليس بالقوي ويكتب حديثه وضعفه الأئمة .

4812. Abdurrahman b. Ebî Leylâ bildiriyor: Ömer b. el-Hattâb'ın yanındayken bir adam gelerek ona: "Hilali, Şevval ayının hilalini gördüm" dedi. Bunun üzerine Hz. Ömer: "Ey insanlar! Artık orucunuzu bozun" dedi. [2]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Nesâî, isnâdında bulunan Abdula'lâ es-Sa'lebî hakkında: "Güçlü değildir; ancak hadisi kaydedilir" derken, imamlar ise zayıf olduğunu belirtmişlerdir.

٤٨١٣ - حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، نَا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ ، نَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ قَوْمًا شَهِدُوا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى رُؤْيَةِ الْهِلالِ ، هِلالِ شَوَّالٍ ، فَأَمَرَهُمْ أَنْ يُفْطِرُوا وَأَنْ يَغْدُوا عَلَى عِيدِهِمْ " رواه والبزار, ورجاله رجال الصحيح إلا أن البزار قال : الصواب أنه مرسل .

4813. Enes'den rivayet edildiğine göre bir topluluk, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanında Şevval ayı hilalini gördüklerine şahitlik

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10451)

[2] Ahmed, *Müsned* (193, 307), Bezzâr, *Müsned* (973)

edince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara yemek yemelerini ve bayram yapmalarını emretti.[1]

★ Bunu Bezzâr rivayet etti ve ravileri *Sahîh* ricâlidir. Ancak Bezzâr ekledi: "Doğru olanı bu hadisin mürsel olduğudur."

٤٨١٤ - حدثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الطَّالِقَانِيُّ ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ ، قَالَ : أَصْبَحَ النَّاسُ صِيَامًا لِتَمَامِ ثَلاثِينَ ، فَجَاءَ رَجُلانِ فَشَهِدَا أَنَّهُمَا رَأَيَا الْهِلالَ بِالأَمْسِ " فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاسَ فَأَفْطَرُوا "

رواه الطبراني في الكبير, وقال : لم يقل في هذا الحديث عن أبي مسعود إلا إسحاق بن إسماعيل الطالقاني, قلت : وهو ثقة .

4814. Ebû Mes'ûd anlatıyor: Otuz günü tamamlamak üzere insanlar oruçlu olarak sabahladılar. İki adam gelerek dün akşam hilali gördüklerine şahitlik yapınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) insanlara iftar etmelerini emretti. Böylece onlar da oruçlarını bozdular.[2]

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş ve şöyle demiştir: Bu hadisin ravilerinden Ebû Mes'ûd'un ismini sadece İshâk b. İsmâîl et-Talikânî isimli ravi söylemiştir. Ben de derim ki: "Bu kişi güvenilirdir."

٤٨١٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قِيلَ لِعَائِشَةَ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ رُئِيَ هَذَا الشَّهْرُ لِتِسْعٍ وَعِشْرِينَ. قَالَتْ وَمَا يُعْجِبُكُمْ مِنْ ذَاكَ لَمَا صُمْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تِسْعاً وَعِشْرِينَ أَكْثَرُ مِمَّا صُمْتُ ثَلاثِينَ"

رواه أحمد والطبراني, ورجال أحمد رجال الصحيح .

4815. Saîd b. Amr el-Umevî bildiriyor: Hz. Âişe'ye: "Bu ay yirmi dokuz gün olarak görülmüş" denilince o: "Bunda hayret edilecek ne var ki? Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile yirmi dokuz gün olarak tuttuğumuz oruçlar, otuz gün olarak tuttuğumuz oruçlardan daha fazlaydı" karşılığını verdi.

★ Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (972)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/238-9)

٤٨١٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَدِينِيُّ ، قَالَ : ثَنَا صَالِحُ بْنُ مَالِكٍ الْخُوَارَزْمِيُّ ، قَالَ : نَا مِسْوَرُ بْنُ الصَّلْتِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : " لا تَقُولُوا : نَقَصَ الشَّهْرُ ، لَقَدْ صُمْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تِسْعًا وَعِشْرِينَ أَكْثَرَ مِمَّا صُمْنَا ثَلاثِينَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: مسور بن الصلت, وهو ضعيف .

4816. Câbir dedi ki: "Sakın ayın günleri azaldı şeklinde konuşmayın. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile yirmi dokuz gün olarak tuttuğumuz oruçlar, otuz gün olarak tuttuğumuz oruçlardan daha fazlaydı."

★ Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Misver b. es-Salt zayıftır.

(بَابٌ)

Bölüm

٤٨١٧ - وَحَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يُوسُفَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي يُوسُفُ بْنُ خَالِدٍ ، قَالَ : نا جَعْفَرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ سَمُرَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لا يُكْمِلُ شَهْرَانِ سِتِّينَ لَيْلَةً "

رواه البزار والطبراني في الكبير, إلا أنه قال : " لا يتم شهران ستين يوما " .

4817. Semure dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İki ay, atmış geceyi tamamlamazlar."*[1]

★ Bezzâr rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de *"İki ay atmış günü tamamlamazlar"* şeklinde rivayet etmiştir.

٤٨١٨ - وَفِي رِوَايَةٍ عِنْدَهُ أَيْضاً : "إِنَّ الشَّهْرَ لا يَكْمُلُ ثَلاثِينَ لَيْلَةً "

4818. Başka bir rivayetinde ise: *"Bir ay otuz geceyi tamamlamaz"* ifadesi yer almıştır.

٤٨١٩ - قَالَ بَعْضُ الرُّوَاةِ : "أَنَّهُ لا يَكْمُلُ كُلُّ شَهْرِينَ ثَلاثِينَ . يعني : أَحْيَانًا يَكُونُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ " وإسناده ضعيف .

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (971), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6782-3)

4819. Ravilerden birine göre ifade: *"Her iki ay da otuzu tamamlamazlar. Yani bazen yirmi dokuz olurlar"* şeklindedir.

★ İsnadı zayıftır.

٤٨٢٠ - و عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عُمَيْرَةَ الْمُزَنِيُّ قال : خَمْسٌ حَفِظْتُهُنَّ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لا صَفَرَ, ولا عَدْوَى ، وَلا هَامَ ، وَلا يَتِمُّ شَهْرَانِ سِتِينَ لَيْلَةً، وَمَنْ خَفَرَ بِذِمَّةِ اللهِ لَمْ يُرَحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سويد بن عبد العزيز, قال دحيم : ثقة له أحاديث يغلط فيها , وضعفه جمهور الأئمة .

4820. Abdurrahman b. Ebî Umeyre el-Muzenî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) den beş şey öğrendim (ezberledim): *"Hastalığın kendi kendine bulaşması ve Safer ayı uğursuzluğu diye bir şey yoktur. Kuşların uçuşundan ve ötmesinden uğursuzluk çıkarmak ta yoktur. İki ay, altmış geceye tamamlanmaz. Kim de ahdini (Müslüman olmayan birine) Allah adına verdiği güvence sözünü (zimmetini) bozarsa cennetin kokusunu alamaz."*[1]

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr'*de rivayet etmiştir. Duhaym, isnâdında bulunan Suveyd b. Abdilazîz hakkında: "Güvenilirdir; ancak karıştırdığı rivayetleri de olurdu" derken, imamların ezici çoğunluğu zayıf olduğunu söylemişlerdir.

٤٨٢١ - وعَنْ أَبِي بَكْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ شَهْرٍ حَرَامٍ لاَ يَنْقُصُ ثَلاَثِينَ يَوْماً وَثَلاَثِيْنَ لَيْلَةً " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4821. Ebû Bekre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Haram olan her ay, otuz gün ve otuz geceden eksik olamaz."*

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr'*de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٨٢٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " الشَّهْرَانِ تِسْعٌ وَخَمْسُونَ يَوْمًا " رواه الطبراني في الكبير , والقاسم لم يدرك ابن مسعود .

4822. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: "İki ay, elli dokuz gündür."[2]

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr'*de rivayet etmiştir. Kâsım, İbn Mes'ûd'a yetişememiştir.

---

[1] İbn Hacer, *İsâbe* (2/415)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8948)

(بَابٌ فِيْمَنْ يَتَقَدَّمُ رَمَضانَ بِصَوْمٍ)

Ramazan Girmeden Oruca Başlayan Kişi

٤٨٢٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الزِّنْبَقِيُّ الْبَصْرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مِسْكِينٍ الْيَمَامِيُّ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفِ بْنِ حِبَّانَ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُمَيْرٍ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ طَلْقٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ " نَهَى أَنْ نَتَقَدَّمَ قَبْلَ رَمَضَانَ بِصَوْمِ يَوْمٍ حَتَّى يَرَوُا الْهِلالَ أَوْ تَفِيَ الْعِدَّةُ ، ثُمَّ لا نُفْطِرُ حَتَّى يَرَوْهُ أَوْ تَفِيَ الْعِدَّةُ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: من لا أعرفه .

4823. Talk b. Ali, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den onun, insanlar hilali görünceye kadar ya da gün sayısı tamamlanmadan bir gün öncesinden Ramazan orucuna başlanmasını yasakladığını nakletmiştir. Daha sonra da (yani Ramazan ayı orucuna başlandıktan sonra da) hilal görününceye veya sayı tamamlanıncaya kadar oruçlarını bozmalarını yasaklamıştır.[1]

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım biri vardır.

٤٨٢٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْمَدَائِنِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ بَزِيعٍ الْخَفَّافُ الرَّقِّيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مَسْلَمَةَ ، عَنْ أَبِي جَنَابٍ ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، " أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ صِيَامِ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ : تَعْجِيلِ يَوْمٍ قَبْلَ التَّرْوِيَةِ ، وَالْفِطْرِ ، وَالأَضْحَى " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سعيد بن مسلمة, وثقه ابن حبان, وقال : يخطئ , وضعفه جماعة.

4824. Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç günün orucunu yasaklamıştır: Hilalinin görülmediği Ramazan'dan bir önceki günde, Ramazan ve kurban bayramı günleri oruç tutulmasını (yasaklamıştır).

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İbn Hibbân isnâdında bulunan Sâîd b. Mesleme'nin güvenilir olduğu görüşünde olup şöyle demiştir: "Hata yapardı." Bir grup ise zayıf değerlendirmesinde bulunmuştur.

٤٨٢٥ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الطُّوسِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَخْلَدٍ الْبَصْرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَدِيٍّ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ سَمُرَةَ ، قَالَ : " نَهَانَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَصِلَ رَمَضَانَ بِصَوْمٍ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه :إسماعيل بن مسلم المكي, وهو ضعيف .

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8258)

4825. Semure dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan ayı orucuna bir oruç eklememizi yasakladı.[1]

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mekkeli İsmaîl b. Müslim zayıftır.

٤٨٢٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُمَيْرٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِى مُوسَى قَالَ أَرْسَلَنِى مُدْرِكٌ أَوِ ابْنُ مُدْرِكٍ إِلَى عَائِشَةَ أَسْأَلُهَا عَنْ أَشْيَاءَ قَالَ فَأَتَيْتُهَا وَسَأَلْتُهَا عَنِ الْيَوْمِ الَّذِى يُخْتَلَفُ فِيهِ مِنْ رَمَضَانَ فَقَالَتْ لأَنْ أَصُومَ يَوْماً مِنْ شَعْبَانَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُفْطِرَ يَوْماً مِنْ رَمَضَانَ. قَالَ فَخَرَجْتُ فَسَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ وَأَبَا هُرَيْرَةَ فَكُلٌّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا قَالَ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْلَمُ بِذَاكَ مِنَّا"

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4826. Abdullah b. Ebî Mûsâ bildiriyor: Mudrik ya da İbn Mudrik, beni kendisine bir takım şeyleri sormam için Âişe validemize gönderdi. Ben de kendisine gidip insanların ihtilaf ettikleri Ramazan(ın ilk) gününü sormaya geldim. Şöyle cevap verdi: "Ramazan ayından olan bir günde yemek yemektense Şaban ayından olan bir günde oruç tutmayı tercih ederim." Bunun üzerine ben de Abdullah b. Ömer ve Ebû Hureyre'nin her birerine sorduğumda her ikisi de şu cevabı verdiler: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in eşleri bu konuda bizlerden daha bilgilidirler."

★ Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٨٢٧ – حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا أَبِي ، قَالَ : نا أَبُو أُسَامَةَ ، عَنْ أَبِي كُدَيْنَةَ يَحْيَى بْنِ الْمُهَلَّبِ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ الْحَارِثِ التَّيْمِيِّ ، عَنْ جِبَالِ بْنِ رُفَيْدَةَ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ فِي الْيَوْمِ الَّذِي يُشَكُّ فِيهِ مِنْ رَمَضَانَ ، فَقَالَتْ : " يَا جَارِيَةُ ، خَوِّصِي لَهُ سَوِيقًا " ، فَقَالَ : إِنِّي صَائِمٌ ، فَقَالَتْ : " تَقَدَّمْتَ الشَّهْرَ ؟ " فَقُلْتُ : لا ، وَلَكِنِّي صُمْتُ شَعْبَانَ كُلَّهُ ، فَوَافَقَ ذَلِكَ هَذَا الْيَوْمَ ، فَقَالَتْ : " إِنَّ نَاسًا كَانُوا يَتَقَدَّمُونَ الشَّهْرَ ، فَيَصُومُونَ قَبْلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : ﴿يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: حبال بن رفيدة ,وهو مجهول .

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6953)

4827. Mesrûk anlatıyor: Ramazan ayı olup olmadığında şüphelenilen bir gün, Âişe validemizin yanına gitmiştim. Cariyesine: "Ey cariye! Ona kavurga hazırla!" dedi. Ben de kendisine: "Ben oruçluyum dedim. Bu defa o: "Zamanı ileriye mi aldın?" diye sorunca ona: "Hayır, ancak Şaban ayının tümünü oruçla geçirdim ve bu da onun bir parçasıdır" dedim. Bunun üzerine şöyle dedi:

İnsanların bir kısmı zamanı gelmediği halde aceleci davranarak, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den önce oruç tutunca Yüce Allah şu âyeti indirdi: **"Ey inananlar! Allah'tan ve Peygamberinden öne geçmeyin."**[1]

★ Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hibâl b. Rufeyde'nin durumu bilinmemektedir.

٤٨٢٨ – حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ ، نَا خَالِدُ بْنُ نِزَارٍ ، وَثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْعَلَّافُ ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، قَالَا : ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ ، قَالَ : دَخَلْتُ عَلَى أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عِنْدَ الْعَصْرِ يَوْمَ يَشُكُّونَ فِيهِ رَمَضَانَ ، وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أُسَلِّمَ عَلَيْهِ ، " فَدَعَا بِطَعَامٍ ، فَأَكَلَ " ، فَقُلْتُ : هَذَا الَّذِي تَصْنَعُ سُنَّةٌ ؟ قَالَ : " نَعَمْ "

قلت : روى له الترمذي حديثا في الفطر إذا أراد السفر . رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح .

4828. Muhammed b. Ka'b dedi ki: Ramazan ayı olup olmadığında şüphelendiğimiz bir gün ikindi vakti, sadece selam vermek için Enes bin Mâlik'in yanına gitmiştim. Kendisine yemek getirterek yiyince: "Bu yaptığın sünnet midir?" diye sordum. O da: "Evet" karşılığını verdi.

★ Derim ki: Tirmizî bunu, "Yolculuğa çıkmak istediğinde orucu bozmak" bölümünde irad etmiştir.

Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٨٢٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ ، ثنا أَبُو غَسَّانَ مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ ، أنا عُتْبَةُ بْنُ عَمَّارٍ ، عَنِ ابْنِ عَيَّاشٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : أَتَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ ، فَقُلْتُ : صَامَ نَاسٌ مِنَ الْحَيِّ وَنَاسٌ مِنْ جِيرَانِنَا الْيَوْمَ ، قَالَ : " عَنْ رُؤْيَةِ الْهِلَالِ ؟ " قَالَ : لا ، قَالَ : " لأَنْ أُفْطِرَ يَوْمًا مِنْ رَمَضَانَ ، ثُمَّ أَقْضِيَهُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَصُومَ يَوْمًا مِنْ شَعْبَانَ "

رواه الطبراني في الكبير , وعتبة وأبوه لم أجد من ذكرهما .

---

[1] Hucurât Sur. 1.

4829. İbn Ayyâş, babasından bildiriyor: İbn Mes'ûd'un yanına gidip dedim ki: "Kabilemizden ve komşularımdan bazı insanlar oruç tuttular (ne dersin)?" Şu karşılığı verdi: "Hilali gördükleri için mi?" Ben: "Hayır" dedim. O da: "Ramazan ayından bir gün yiyip bunu kaza etmektense Şaban ayından bir gün oruç tutmayı yeğlerim" karşılığını verdi.[1]

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Utbe ve babasından bahseden, bilgi veren kimseye rastlayamadım.

(بَابٌ فِي الكَافِرِ يُسْلِمُ فِي أَثْنَاءِ الشَّهْرِ)

Ramazan Ayında Müslüman Olan Kâfir

٤٨٣٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا ابْنُ الأَصْبَهَانِيِّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُخْتَارِ الرَّازِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ عِيسَى بْنِ عَبْدِ اللهِ ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عَطِيَّةَ بْنِ رَبِيعَةَ الثَّقَفِيِّ ، قَالَ : " قَدِمَ وَفْدُنَا مِنْ ثَقِيفٍ عَلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَسْلَمُوا فِي النِّصْفِ مِنْ رَمَضَانَ ، فَأَمَرَهُمْ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَصَامُوا مَعَهُ مَا اسْتَقْبَلَهُمْ ، وَلَمْ يَأْمُرْهُمْ بِقَضَاءِ مَا فَاتَهُمْ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن إسحاق, وهو ثقة ولكنه مدلس .

4830. Süfyân b. Atiyye b. Rabîa es-Sekafî dedi ki: [illegible]cü heyetimiz, Sekîf'ten, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelmişti. Ramazan ayının ortasında hemen Müslüman olunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in kendilerine emretmesi üzerine hemen oruç tutup namaza başladılar. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha önce kaçırdıkları oruçları tutmalarını emretmedi.[2]

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn İshâk güvenilir, ancak müdellistir.

٤٨٣١ - حدثنا أَبُو زُرْعَةَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو الدِّمَشْقِيُّ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خَالِدٍ الْوَهْبِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، عَنْ عِيسَى بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنْ عَطِيَّةَ بْنِ سُفْيَانَ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ ، قَالَ : قَدِمَ وَفْدٌ مِنْ ثَقِيفٍ عَلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رَمَضَانَ ، فَضَرَبَ لَهُمْ قُبَّةً فِي الْمَسْجِدِ ، فَلَمَّا أَسْلَمُوا صَامُوا مَعَهُ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن إسحاق, وهو ثقة ولكنه مدلس .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9564)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6401)

4831. Abdullah (b. Mes'ûd) anlatıyor: Sekif sözcü heyeti Ramazan ayında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelmişti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onları Mescid'e yerleştirdi. Müslüman olunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte oruç tuttular.

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn İshâk güvenilir, ancak müdellistir.

(بَابُ نِيَّةِ الصِّيَامِ مِنَ اللَّيْلِ)

Oruca Geceden Niyet Etmek

٤٨٣٢ – حَدَّثَنَا الْخَلالُ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ ، ثنا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْرِضُ الصِّيَامَ مِنَ اللَّيْلِ ، ثُمَّ يُصْبِحُ ، فَيَقُولُ : " هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ ؟ " ، فَنَقُولُ : مَا عِنْدَنَا شَيْءٌ أَلَسْتَ صَائِمًا ؟

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن عبيد الله العرزمي, وهو ضعيف .

4832. Ümmü Seleme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geceleyin niyet etmek suretiyle orucu kendisine farz kılıyor; daha sonra da sabah olduğunda: *"(Yiyecek) bir şeyiniz var mı?"* diye soruyordu. Onlar da: "Bir şeyimiz yok, oruçlu değil misin?" diye cevap veriyorlardı.[1]

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ubeydillah el-Arzamî zayıftır.

(بَابٌ فِيمَنْ أَدْرَكَهُ رَمَضَانُ وَعَلَيْهِ رَمَضَانُ آخَرُ)

Ramazan Ayı Geldiği Halde Diğer Ramazan'dan Tutması Gereken Oruçları Olan Kişi

٤٨٣٣ – حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ ، قَالَ : نا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَافِعٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَدْرَكَهُ رَمَضَانُ وَعَلَيْهِ رَمَضَانُ آخَرُ لَمْ يَقْضِهِ لَمْ يُتَقَبَّلْ مِنْهُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وأحمد أطول من هذا, ويأتي في بابه إن شاء الله. وفيه: ابن لهيعة وحديثه حسن وفيه كلام, وبقية رجاله رجال الصحيح .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (23/404)

4833. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ramazan ayı gelip te başka bir Ramazan ayından üzerinde borç olan kişinin (orucu) kabul edilmez."*[1]

★ Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ahmed ise daha uzun olarak rivayet etmiştir. Kendi bölümünde inşallah gelecek. İsnâdında yer alan İbn Lehîa'nın hadisi hasendir; fakat bu kişi şaibelidir. Bunun dışındaki ravileri *Sahîh* ricâlidir.

(بَابٌ فِيمَنْ أَصْبَحَ جُنُباً وَهُوَ يُرِيدُ الصَّوْمَ)

Oruç Tutmak İstediği Halde Cünüp Olarak Uyanan Kişi

٤٨٣٤ – حدثنا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى كَاتِبُ الْعُمَرِيِّ ، ثنا رِشْدِينُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُرَادِيِّ ، عَنْ أَبِي مَرْوَانَ سَهْلِ بْنِ عَلْقَمَةَ ، عَنْ بَكْرِ بْنِ سَوَادَةَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حُجَيْرَةَ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ ، وَفُضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ " يُصْبِحُ جُنُبًا ثُمَّ يَسْتَحِمُّ فَيَصُومُ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جماعة لم أجد من ذكرهم .

4834. Ukbe b. Âmir ve Fadâle b. Ubeyd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), cünüp olarak sabahladığında boy abdesti alıyor; daha sonra da oruç tutuyordu.[2]

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında kendilerinden bahseden kimseye rastlayamadığım bir grup var.

٤٨٣٥ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ جَامِعِ بْنِ شَدَّادٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مِرْدَاسٍ ، قَالَ : جَاءَنِي رَجُلٌ مِنَ الْحَيِّ ، فَقَالَ : إِنِّي مَرَرْتُ بِامْرَأَتِي فِي الْقَمَرِ فَأَعْجَبَتْنِي فَجَامَعْتُهَا فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فَنِمْتُ حَتَّى أَصْبَحْتُ ، فَقُلْتُ : عَلَيْكَ بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ أَوْ بِأَبِي حَكِيمٍ الْمُزَنِيِّ ، فَإِذَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ ، فَسَأَلْتُهُ فَقُلْتُ : إِنِّي كُنْتُ جُنُبًا ، فَقَالَ : " كُنْتَ جُنُبًا لا يَحِلُّ لَكَ الصَّلاةُ ، فَاغْتَسَلْتَ فَحَلَّتْ لَكَ الصَّلاةُ ، وَحَلَّ لَكَ الصِّيَامُ فَصُمْ "

4835. Abdullah b. Mirdâs bildiriyor: Kabileden bir adam bana gelerek: "Ay ışığında eşim çok çekici gelmişti ve Ramazan ayında idik. Kendisiyle ilişkiye girdikten sonra sabaha kadar uyumuşum (ne yapmam gerekiyor?)" diye sordu. Şu karşılığı verdim: "Bunu, Abdullah b. Mes'ûd veya Ebû Hakîm el-Muzenî'ye sormalısın." O da hemen gidip

---

[1] Ahmed, *Müsned* (2/352), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (99/2); *es-Silsiletu'd-daîfe* (838)
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/326; 18/315)

Abdullah b. Mes'ûd'a sorunca şu karşılığı verdi: "Cünüpken, yasaktı namaz kılamıyordun. Yıkandın, artık kılabilirsin, oruç ta tutabilirsin. Git ve namaz kıl."[1]

٤٨٣٦ - وفي رواية : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ ، ثنا يَعْلَى بْنُ الْحَارِثِ الْمُحَارِبِيُّ ، قَالَ : سَمِعْتُ جَامِعَ بْنَ شَدَّادٍ أَبَا صَخْرَةَ يُحَدِّثُ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مِرْدَاسٍ ، أَنَّهُ جَاءَ إِلَى مَسْجِدِ الْحَيِّ بَعْدَمَا صَلَّوُا الْفَجْرَ ، فَقَالَ لَهُمْ وَذَاكَ فِي رَمَضَانَ : إِنِّي أَصَبْتُ مِنْ أَهْلِي ، ثُمَّ غَلَبَتْنِي عَيْنِي فَأَصْبَحْتُ وَلَمْ أَغْتَسِلْ فَمَا تَرَوْنَ ؟ فَقَالَ لَهُ الْقَوْمُ : مَا نَرَاكَ إِلا قَدْ أَفْطَرْتَ ، فَانْطَلَقَ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، فَقَالَ لَهُمْ : أَتَيْتُ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْكُمْ أَوْ أَفْقَهُ ، فَقَالَ : " إِنَّمَا الإِفْطَارُ مِنَ الطَّعَامِ ، وَالشَّرَابِ فَأَتِمَّ صَوْمَكَ "

وعبد الله بن مرداس: لم أجد من ذكره, وبقية رجاله رجال الصحيح .

4836. Yine Abdullah b. Mirdâs anlatıyor: O, bir Ramazan ayı günü sabah namazını kıldıktan sonra kabilenin mescidine gelerek onlara şöyle dedi: "Ben eşimle birlikte olduktan sonra uykum bastırınca yıkanmadan uyumuşum, bu konuda bana neyi tavsiye edersiniz?" Bunun üzerine topluluk ona: "Bizce senin orucun bozuldu; artık oruçlu sayılmazsın" dediler. Bunun üzerine o, Abdullah b. Mes'ûd'a giderek olayı ona sordu. (ve başka bir cevapla yine o topluluğun yanına gelerek) şöyle dedi: "Sizden daha hayırlı veya âlim birisinin yanından geliyorum. O şöyle dedi: «Oruç, yemek yemek veya sıvı içmekle bozulur, sen orucuna devam et.»"[2]

★ Abdullah b. Mirdâs hakkında bilgi verene rastlayamadım. Bunun dışındaki ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٨٣٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنْ هِشَامٍ ، قَالَ : قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ : حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ الْجَزَّارِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " لَوْ أَتَيْتُ امْرَأَةً مِنَ اللَّيْلِ ثُمَّ تَرَكْتُ الْغُسْلَ عَمْدًا حَتَّى أُصْبِحَ لَمْ يَمْنَعْنِي مِنَ الصَّوْمِ ، إِنَّمَا أَتَيْتُهَا وَهِيَ تَحِلُّ لِي "

رواه الطبراني في الكبير , ويحيى بن الحارث: لم أجد من ذكره ,وبقية رجاله رجال الصحيح .

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9565)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9566)

4837. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: "Eşimle, geceleyin cinsi münasebette bulunsam ve bilerek sabaha kadar yıkanmasam. Bu, benim orucuma engel teşkil etmez. Çünkü onunla birlikte olurken bunu yapmam yasak değildi."[1]

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Yahyâ b. el-Cezzâr hakkında bir bilgi verene rastlayamadım. Bunun dışındaki ravileri *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ فِعْلُ الخَيْرِ وَالإِكْثَارُ مِنْهُ فِي رَمَضَانَ)

Ramazan Ayında Bol Bol İyilik Yapılması

٤٨٣٨ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَانَ إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ أَطْلَقَ كُلَّ أَسِيْرٍ وَأَعْطَى كُلَّ سَائِلٍ " رواه البزار, وفيه: أبو بكر الهذلي, وهو ضعيف .

قلت : وتأتي أحاديث فيمن يتصدق وهو صائم أو يعود مريضا أو يشهد جنازة إن شاء الله .

4838. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ramazan ayı geldiğinde bütün esirleri serbest bırakır; hiçbir dilenciyi (isteyeni) boş çevirmezdi.[2]

★ Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Bekr el-Huzelî zayıftır.

Derim ki: İnşallah, oruçluyken sadaka veren, hasta ziyaret eden ve cenazeye merasimine iştirak eden kişiler hakkında bir çok hadis ilerde gelecektir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي السَّحُورِ)

Sahur Hakkında

٤٨٣٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ حَدَّثَنَا شَرِيكٌ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَنْ أَرَادَ أَنْ يَصُومَ فَلْيَتَسَحَّرْ بِشَيْءٍ "

رواه أحمد وأبو يعلى والبزار الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الله بن محمد بن عقيل, وحديثه حسن, وفيه كلام

4839. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim oruç tutmak isterse biraz (da olsa) bir şeyler yesin."*[3]

★Ahmed, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan şaibeli Abdullah b. Muhammed b. Akîl'in hadisi hasendir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9568)

[2] Bezzâr, *Müsned* (968); İbn Ebî Hâtim, *İlel* (1/227, "münker")

[3] Ahmed, *Müsned* (3/367, 399), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1930), Bezzâr, *Müsned* (979).

٤٨٤٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ هِشَامٍ الدَّسْتَوَائِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي رِفَاعَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " السَّحُورُ أَكْلُهُ بَرَكَةٌ فَلاَ تَدَعُوهُ وَلَوْ أَنْ يَجْرَعَ أَحَدُكُمْ جَرْعَةً مِنْ مَاءٍ فَإِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ وَمَلاَئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى الْمُتَسَحِّرِينَ " رواه أحمد, وفيه: أبو رفاعة, و لم أجد من وثقه ولا جرحه, وبقية رجاله رجال الصحيح .

4840. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sahur yemek berekettir. Bir yudum suyla da olsa onu ihmal etmeyin. Sahur yapanlara Yüce Allah ile merhamet melekleri dua ederler."[1]

★Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Rifâ'a'nın güvenilir veya zayıf olduğunu söyleyen kimseye rastlayamadım. Bunun dışındakiler *Sahîh* ricâlidir.

٤٨٤١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ ثَابِتٍ الْبَاهِلِيُّ ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " تَسَحَّرُوا وَلَوْ بِجُرْعَةٍ مِنْ مَاءٍ "

رواه أبو يعلى, وفيه :عبد الواحد بن ثابت الباهلي, وهو ضعيف .

4841. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir yudum suyla da olsa sahur yapın."*[2]

★Ebû Ya'lâ, rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdulvâhid b. Sâbit el-Bâhilî zayıftır.

٤٨٤٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الرَّبِيعِ ، ثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَبِي طَيْبَةَ ، ثَنَا إِدْرِيسُ بْنُ يَحْيَى الْخَوْلاَنِيُّ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ عَيَّاشِ بْنِ عَبَّاسٍ الْقِتْبَانِيُّ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ سُلَيْمَانَ الطَّوِيلِ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللهَ وَمَلاَئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى الْمُتَسَحِّرِينَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وقال : تفرد به يحيى بن يزيد الخولاني, قلت : و لم أجد من ترجمه .

4842. İbn Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sahur yapanlara Yüce Allah ile merhamet melekleri dua ederler."

★Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet ederek şöyle demiştir: "Bunu sadece Yahyâ b. Yezîd el-Havlânî rivayet etmiştir." Derim ki: Bu kişinin biyografisini verene rastlayamadım.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/442)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (3340), şahitleri vardır.

٤٨٤٣ - وعَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " صَلَّى عَلَى الْمُتَسَحِّرِينَ" رواه البزار و الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الله بن صالح ,وثقه عبد الملك بن شعيب بن الليث, وضعفه الأئمة .

4843. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbının birinden rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) sahur yapan kişilere dua etti.[1]

★Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Sâlih'i Abdulmelik b. Şuayb b. el-Leys tevsîk etmiş; imamlar ise zayıf değerlendirmesinde bulunmuşlardır.

٤٨٤٤ - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ ، ثنا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْعُمَرِيُّ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ النَّوْفَلِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " نِعْمَ السُّحُورُ التَّمْرُ " وَقَالَ : " يَرْحَمُ اللَّهُ الْمُتَسَحِّرِينَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يزيد بن عبد الملك النوفلي, وهو ضعيف .

4844. Sâib b. Yezîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hurma ne güzel bir sahurluktur." Bir de dedi ki: *"Yüce Allah, sahur yapanlara merhamet etsin."*[2]

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yezîd b. Abdilmelik en-Nevfelî zayıftır.

٤٨٤٥ - حَدَّثَنَا سَهْلٌ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى الْفَرَّاءُ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِصْمَةَ ، عَنْ أَبِي الصَّبَّاحِ ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " ثَلاثَةٌ لَيْسَ عَلَيْهِمْ حِسَابٌ فِيمَا طَعِمُوا إِنْ شَاءَ اللَّهُ إِذَا كَانَ حَلالا : الصَّائِمُ وَالْمُتَسَحِّرُ وَالْمُرَابِطُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ "

رواه البزار و الطبراني في الكبير, وفيه :عبد الله بن عصمة عن أبي الصباح, وهما مجهولان .

4845. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (974), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/337)
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6689)

"Üç grup vardır ki helal olması şartıyla yediklerinden sorumlu tutulmayacaklardır: Oruçlu kişi (iftar açarken), sahur yapan kişi ve Yüce Allah yolunda cihad eden kişi."[1]

★Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. İsmet, Ebu's-Sabbâh'dan rivayet etmiştir. Her ikisi de meçhuldür.

٤٨٤٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا الْمُطَّلِبُ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِى لَيْلَى عَنْ عَطِيَّةَ الْعَوْفِىِّ عَنْ أَبِى سَعِيدٍ الْخُدْرِىِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِى السَّحُورِ بَرَكَةً"

رواه أحمد و الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن أبي ليلى وعطية, وكلاهما فيه كلام, وحديثهما حسن .

4846. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sahur yapınız. Zira sahurda bereket vardır."*

★Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ebî Leylâ ve Atiyye'nin her ikisi de şaibelidir. Hadisleri ise hasendir.

٤٨٤٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ مُسَاوِرٍ الْجَوْهَرِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخُو أَبِي مَعْمَرٍ ، قَالَ : نا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ ، عَنْ طَاوُسٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : أَرْسَلَ لِي عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَدْعُونِي إِلَى السَّحُورِ ، وَقَالَ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " سَمَّاهُ الْغَدَاءَ الْمُبَارَكَ"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن إبراهيم أخو أبي معمر, وهو محمد بن إبراهيم بن معمر بن الحسن أبو بكر الهذلي, قال موسى بن هارون الحمال : صدوق لا بأس به, وسئل ابن معين عن أبي معمر فقال : مثل أبي معمر لا يسأل عنه هو وأخوه من أهل الحديث, وبقية رجاله رجال الصحيح .

4847. İbn Abbâs anlatıyor: Ömer b. el-Hattâb birisini bana göndererek beni sahura davet edip şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sahuru: *"Mübarek (bereketli) gıda"* diye isimlendirdi.

★Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. İbrâhîm Ebû Ma'mer'in kardeşidir. Bu kişi, Muhammed b. İbrâhîm b. Ma'mer b. el-Hasan Ebû Bekr el-Huzelî'dir. Mûsâ b. Hârûn el-Hammâl dedi ki: "Doğru sözlüdür (yani hadis uydurması mümkün değildir), fena sayılmaz." İbn Maîn'e Ebû Ma'mer hakkında soru sorulunca: "Onun gibilerin araştırılmalarına gerek yok. O ve kardeşi hadis erbabındandır" şeklinde cevap vermiştir. Bunun dışındakiler *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (975), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12012)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (505)

٤٨٤٨ - حَدَّثَنَا أَبُو هِشَامٍ مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ رِفَاعَةَ ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سُلَيْمَانَ الرَّازِيُّ ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عُرْوَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " قَرِّبِي إِلَيْنَا الْغَدَاءَ الْمُبَارَكَ " ، يَعْنِي : السَّحُورَ ، وَرُبَّمَا لَمْ يَكُنْ إِلا تَمْرَتَيْنِ رواه أبو يعلى, ورجاله ثقات .

4848. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Mübarek yemeği (gıdayı) bizlere yaklaştır." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bununla sahuru kastetmişti ve galiba (yediği) sadece iki hurmadan ibaretti.

★Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

٤٨٤٩ - حدثنا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ الشَّامِيُّ الْكُوفِيُّ ، ثنا جُبَّارَةُ بْنُ مُغَلِّسٍ ، ثنا بِشْرُ بْنُ عِمَارَةَ ، عَنِ الأَحْوَصِ بْنِ حَكِيمٍ ، عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ عُتْبَةَ بْنِ عَبْدٍ وأَبِي الدَّرْدَاءِ قَالا : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تَسَحَّرُوا مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ " وَكَانَ يَقُولُ : " هُوَ الْغَدَاءُ الْمُبَارَكُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جبارة بن مغلس ,وهو ضعيف .

4849. Utbe b. Abd ve Ebu'd-Derdâ dediler ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Gecenin sonunda sahur yapın."* Ayrıca şöyle derdi: *"O, mübarek bir gıdadır."*

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Cubâre b. Muğallis zayıftır.[2]

٤٨٥٠ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْعَلافُ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، ثنا دَاوُدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْعَطَّارُ ، حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْبَصْرِيُّ ، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ ، عَنْ سَلْمَانَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْبَرَكَةُ فِي ثَلاثَةٍ : فِي الْجَمَاعَةِ ، وَالثَّرِيدِ ، وَالسُّحُورِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو عبد الله البصري, قال الذهبي : لا يعرف, وبقية رجاله ثقات .

قلت : ويأتي حديث أبي هريرة في الأطعمة في الثريد إن شاء الله .

4850. Selmân dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Şu üç şeyde bereket vardır: Cemaat, tirid ve sahur."

---

1 Ebû Ya'lâ, *Müsned* (4679), ravilerinden Muâviye b. Yahya zayıftır.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/131), ayrıca Ahvas b. Hakîm de zayıftır. *es-Silsiletu'z-zaîfe* (1961)

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İmam Zehebî, isnâdında yer alan Ebû Abdillah el-Basrî hakkında: "Durumu bilinmiyor" yorumunu yapmıştır. Bunun dışındaki ravileri güvenilir kimselerdir.

Derim ki: İnşallah Yiyecekler kitabında, Tirid bölümünde Ebû Hureyre'nin hadisinde gelecektir.

٤٨٥١ – وعَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : "نِعْمَ السُّحُورُ التَّمْرُ"

رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح .

4851. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hurma, ne kadar güzel bir sahurdur."*

★Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.[1]

(بَابٌ)

Bölüm

٤٨٥٢ – حَدَّثَنَا خَلادُ بْنُ أَسْلَمَ ، قَالَ : نا حَنِيفَةُ بْنُ مَرْزُوقٍ ، قَالَ : نا سَوَّارُ بْنُ مُصْعَبٍ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : دَخَلَ عَلْقَمَةُ بْنُ عُلاثَةَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَدَعَا لَهُ بِرَأْسٍ وَجَعَلَ يَأْكُلُ مَعَهُ ، فَجَاءَهُ بِلالٌ فَدَعَاهُ إِلَى الصَّلاةِ فَلَمْ يُجِبْ ، فَرَجَعَ فَمَكَثَ فِي الْمَسْجِدِ مَا شَاءَ اللَّهُ ، ثُمَّ جَاءَ ، فَقَالَ : الصَّلاةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَدْ وَاللَّهِ أَصْبَحْتُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : يَرْحَمُ اللَّهُ بِلالا ، لَوْلا بِلالٌ لَرَجَوْنَا أَنْ يُرَخَّصَ لَنَا مَا بَيْنَنَا وَبَيْنَ طُلُوعِ الشَّمْسِ ، فَقَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ : لَوْلا أَنَّ بِلالا حَلَفَ لأَكَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى يَقُولَ لَهُ جِبْرِيلُ ارْفَعْ يَدَكَ "

رواه البزار, وفيه: سوار بن مصعب ,وهو ضعيف .

4852. Hz. Ali b. Ebî Tâlib anlatıyor: Alkame b. Ulâse, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelince kendisine bir kelle getirilmesini emretti ve onunla beraber yemeye başladı. Bilâl gelip: "Namaz, ey Allah'ın Resûlü!" diyerek namaza çağırdığı halde yemeğe devam ettiler. Bilâl geri giderek bir müddet Mescid'de bekledikten sonra tekrar gelip: "Vallahi de namaz vakti geldi, Yâ Resûlallah!" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüce Allah, Bilâl'e merhamet etsin. O olmasaydı neredeyse, güneşin doğuşuyla bulunduğumuz anın arasının uzatılacağını (imsak vaktinin geç olmasını) ümit ediyorduk."* Hz. Ali ekledi: Bilâl şayet

[1] Bezzâr, *Müsned* (978)

yemin etmiş olmasaydı, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Cibril O'na: "Elini sofradan çek!" deyinceye kadar yemeye devam ederdi.

★Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sevvâr b. Mus'ab zayıftır.[1]

٤٨٥٣ - و عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ سُهَيْلٍ الثَّقَفِيِّ قَالَ : كُنْتُ فِي الْوَفْدِ الَّذِينَ قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَضَرَبَ لَنَا قُبَّةً عِنْدَ دَارِ الْمُغِيرَةِ فَكَانَ بِلالٌ يَأْتِينَا بِفِطْرِنَا فِي رَمَضَانَ وَنَحْنُ مُسْفِرُونَ جِدًّا " حَتَّى وَاللهِ مَا نَحْسَبُ إِلاَّ أَنَّ ذَلِكَ شَيْئاً بَيْنَنَا فَنَقُولُ : يَا بِلالُ ، أَفْطَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَقُولُ : " نَعَمْ ، وَالَّذِى نَفْسِي بِيَدِهِ مَا جِئْتُكُمْ حَتَّى أَفْطَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ . وَكَانَ بِلالٌ يَأْتِينَا بِسُحُورِنَا وَإِنَّا لَمُسْتَدْفِئُونَ فَنَكْشِفُ سِجَفَ الْقُبَّةِ فَيَسْتَنِيرُ لَنَا طَعَامُنَا . رواه البزار و الطبراني في الأوسط والكبير بنحوه ,إلا أنه قال : علقمة بن سفيان ,عن عبد الكريم ,عن علقمة, و لم أجد من اسمه عبد الكريم وقد سمع من صحابي ,وبقية رجاله ثقات .

4853. Alkame b. Suheyl es-Sekafî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelen heyetteydim. Bizim için, Muğira b. Şu'be'nin evinin yanında bir çadır kurdurdu. Bilâl ise birbirimizi ayan beyan gördüğümüz bir durumdayken bizlere (yemek getirerek) oruçlarımızı açtırıyordu. Vallahi biz de bunun sadece aramızda olduğu fikrine kapılmıştık ve Bilâl'e: "Ey Bilâl! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) orucunu açtı mı diye soruyorduk?" O da bize: "Evet, canımı elinde tutan Yüce Allah'a yemin olsun ki sizlerin yanına Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) orucunu açtıktan sonra geldim" diyordu. Yine Bilâl, bizlere sahurla geldiği vakitte biz ısınırken, çadırın örtüsünü açtığında yemeğimiz (dışarıdan gelen ışıkla) aydınlanıyordu.

★Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet ederek şöyle demiştir: Alkame b. Süfyân, Abdülkerîm'den, o da Alkame'den rivayet etmiştir. Ancak adı Abdulkerîm olup ta sahabeden hadis duyan birini hiç işitmedim. Bunun dışındaki ricâli güvenilir kimselerdir.[2]

٤٨٥٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ وَأَبُو أَحْمَدَ قَالاَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْقِلٍ الْمُزَنِيِّ عَنْ بِلاَلٍ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُوذِنُهُ بِالصَّلاَةِ قَالَ أَبُو أَحْمَدَ وَهُوَ يُرِيدُ الصِّيَامَ فَدَعَا بِقَدَحٍ فَشَرِبَ وَسَقَانِي ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الْمَسْجِدِ لِلصَّلاَةِ فَقَامَ

[1] Bezzâr, *Müsned* (980)

[2] Bezzâr, *Müsned* (981), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (838), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/9)

يُصَلِّي بِغَيْرِ وُضُوءٍ يُرِيدُ الصَّوْمَ " قلت : هكذا هو في الأصل ولعله أكل شيئا مما غيرت النار . رواه أحمد و الطبراني في الكبير .

4854. Bilâl anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek kendisine namazı(n vaktini) haber verdim -Ebû Ahmed'in rivayetinde burada imsak ezanı kastedilmektedir.- Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de bir bardak su isteyerek onu içti ve sonra da bana ikram etti. Daha sonra ise namaz kılmak üzere Mescid'e gitti. Ayrıca (geceleyin uyumadığı için) abdest almadan oruca niyet etmiş oldu.

Derim ki: Hadis, aslında da böyledir. Galiba ateşte pişirilmiş bir şeyler yediğinden dolayı (su isteyip içmiştir.)

Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1]

٤٨٥٥ – وله عند أحمد في رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْقِلٍ عَنْ بِلَالٍ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُوذِنُهُ بِالصَّلَاةِ وَهُوَ يُرِيدُ الصِّيَامَ فَشَرِبَ ثُمَّ نَاوَلَنِي وَخَرَجَ إِلَى الصَّلَاةِ. ورجالهما رجال الصحيح .

4855. İmam Ahmed, Bilâl'in şu sözünü nakletmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek kendisine namazı haber verdim, kendisi oruç tutmak istiyordu. Su içip sonra da suyu bana uzattı ve namaza gitti.

★Ravileri *Sahîh* ricâlidir.[2]

٤٨٥٦ – وله عنده في رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ عَنْ شَدَّادٍ مَوْلَى عِيَاضِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ بِلَالٍ أَنَّهُ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُؤْذِنُهُ بِالصَّلَاةِ فَوَجَدَهُ يَتَسَحَّرُ فِي مَسْجِدِ بَيْتِهِ. وشداد مولى عياض، لم يدرك بلالا .

4856. Bilâl'in İmam Ahmed'de yine şöyle bir rivayeti vardır: Bilâl, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına, ona namazı haber vermeye geldiğinde onu evinin mescid edindiği yerinde sahur yaparken buldu.

★İyâd'ın azatlısı olan Şeddâd, Bilâl'e yetişmemiştir.[3]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/12), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1082-3)
[2] Ahmed, *Müsned* (6/13)
[3] Ahmed, *Müsned* (6/13)

٤٨٥٧ - و عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : انْظُرْ مِنْ فِي المَسْجِدِ فَادْعُهُ فَدَخَلْتُ يَعْنِي المَسْجِدَ فَإِذَا أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَدَعَوْتُهُمَا فَأَتَيْتُهُ بِشَيْءٍ فَوَضَعْتُهُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَأَكَلَ وَأَكَلُوا ثُمَّ خَرَجُوا فَصَلَّى بِهِمْ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ صَلَّى بِهِمْ صَلاةَ الْغَدَاةِ

رواه البزار, وإسناده حسن .

4857. Enes dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bak bakalım, Mescid'de kim varsa çağır." Bunun üzerine ben de - Mescid'e- girdim ve Ebû Bekr ve Ömer'in orada olduğunu görünce ikisini de davet ettim. Derken hemen bir şeyler getirerek önüne koydum. O yiyince, onlar da yediler ve daha sonra da çıktılar. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara sabah namazını kıldırdı.

★Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٤٨٥٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ قَالَ سَأَلْتُ جَابِراً عَنِ الرَّجُلِ يُرِيدُ الصِّيَامَ وَالإِنَاءُ عَلَى يَدِهِ لِيَشْرَبَ مِنْهُ فَيَسْمَعُ النِّدَاءَ قَالَ جَابِرٌ كُنَّا نُحَدَّثُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ "لِيَشْرَبْ " رواه أحمد, وإسناده حسن .

4858. Ebu'z-Zubeyr dedi ki: Câbir'e oruç tutmak isteyip te su kâsesi elindeyken ezanı duyan kişinin ne yapması gerektiğini sorunca Câbir şu karşılığı verdi: "Biz de bu konuyu konuşurken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"İçmeye devam etsin."*

★Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.[1]

٤٨٥٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لاَ يَمْنَعُكُمْ أَذَانُ بِلاَلٍ مِنَ السُّحُورِ فَإِنَّ فِي بَصَرِهِ شَيْئاً "

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح ورواه أبو يعلى أيضا .

4859. Enes dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bilâl'in ezanı sakın sizin sahur yapmanıza engel olmasın. Çünkü onun gözlerinde bir sorun var."

★Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir. Aynı şekilde Ebû Ya'lâ da rivayet etmiştir.[2]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/348), şahitleri vardır; *es-Silsiletu's-sahîha* (1394)

[2] Ahmed, *Müsned* (3/140), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2917)

٤٨٦٠ - حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، وَسَعِيدُ بْنُ بَحْرٍ قَالا : نَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ ، نَا سَعِيدٌ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِنَّ بِلالا يُؤَذِّنُ بِلَيْلٍ فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُؤَذِّنَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ " رواه البزار، ورجاله رجال الصحيح .

4860. Yine Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bilâl geceden ezan okuyor; siz İbn Ümmi Mektûm ezan okuyuncaya kadar rahatça yiyip içiniz."

★ Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٨٦١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خُبَيْبٍ قَالَ سَمِعْتُ عَمَّتِي تَقُولُ وَكَانَتْ حَجَّتْ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " إِنَّ ابْنَ أُمِّ مَكْتُومٍ يُنَادِي بِلَيْلٍ فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُنَادِيَ بِلالٌ أَوْ إِنَّ بِلالاً يُنَادِي بِلَيْلٍ فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُنَادِيَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ " . وَكَانَ يَصْعَدُ هَذَا وَيَنْزِلُ هَذَا فَنَتَعَلَّقُ بِهِ فَنَقُولُ كَمَا أَنْتَ حَتَّى نَتَسَحَّرَ

4861. Habîb b. Abdirrahman dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile hac yapmış olan halamın şöyle dediğini işittim: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"İbn Ümmi Mektûm, geceden ezan okuyor; siz Bilâl ezan okuyuncaya kadar rahatça yiyip içiniz." Böylece biri iner, biri çıkardı ki, biz de kendisine: "Biraz bekle de sahurumuzu tamamlayalım" şeklinde takılırdık.[1]

٤٨٦٢ - وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ يَعْنِي ابْنَ زَاذَانَ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَمَّتِهِ أُنَيْسَةَ بِنْتِ خُبَيْبٍ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِذَا أَذَّنَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ فَكُلُوا وَاشْرَبُوا " قلت : رواه النسائي باختصار . رواه أحمد، ورجاله رجال الصحيح .

4862. Yine başka bir rivayette ise: *"İbn Ümmi Mektûm ezan okuyunca rahatça yiyip içiniz"* şeklinde geçmiştir.

★ Dedim ki: Nesâî'de kısa metinle geçmiştir.

Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

1 Ahmed, *Müsned* (6/433)

٤٨٦٣ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ ، ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سَوَّارٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبَّادٍ ، عَنْ جَدِّهِ شَيْبَانَ ، أَنَّهُ غَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ ، فَجَلَسَ إِلَى بَعْضِ حُجَرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَسَمِعَ صَوْتَهُ ، فَقَالَ : " أَبَا يَحْيَى ، قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : ادْخُلْ ، فَدَخَلَ ، فَإِذَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَغَدَّى ، فَقَالَ : هَلُمَّ إِلَى الْغَدَاءِ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي أُرِيدُ الصِّيَامَ ، قَالَ : وَأَنَا أُرِيدُ الصِّيَامَ ، إِنَّ مُؤَذِّنَنَا فِي بَصَرِهِ سُوءٌ ، أَذَّنَ قَبْلَ الْفَجْرِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: قيس بن الربيع ,وثقه شعبة والثوري وفيه كلام .

4863. Şeybân'dan rivayet edildiğine göre o, erkenden Mescid'e giderek Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in odalarına yakın bir yere oturmuş. Onun sesini işitince de: *"Ebû Yahyâ sen misin?"* deyince o da: "Evet" cevabını vermiş. Bu defa Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"İçeri gir!"* deyince o da içeriye girdiğinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yemek yediğini görmüş. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Gel sen de yemek ye!"* buyurunca o: "Yâ Resûlallah! Oruç tutmak istiyorum" demiş. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Ben de oruç tutacağım, müezzinimizin gözünde sorun olduğu için ezanı vaktinden önce okudu"* buyurmuş.

Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kays b. er-Rabî'yi Şu'be ve Sevrî güvenilir kabul etmişlerdir. Kendisi şaibelidir.[1]

٤٨٦٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ طَاهِرٍ ، قَالَ : نا جَدِّي حَرْمَلَةُ ، قَالَ : نا ابْنُ وَهْبٍ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ ، قَالا : نا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , يَقُولُ : " إِنَّ بِلالا يُنَادِي بِلَيْلٍ ، فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُنَادِيَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ ، وَكَانَ الشَّافِعِيُّ يَزِيدُ فِي حَدِيثِهِ : وَكَانَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ لا يُؤَذِّنُ حَتَّى يُقَالَ لَهُ : أَصْبَحْتَ أَصْبَحْتَ "

رواه الطبراني في الأوسط ,ورجاله رجال الصحيح .

4864. Sehl b. Sa'd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim:

"Bilâl geceden ezan okuyor; siz İbn Ümmi Mektûm ezan okuyuncaya kadar rahatça yiyip içiniz." (Kör olan) İbn Ümmi Mektûm, kendisine "Sabaha ulaştın, sabah vakti yaklaştı" denilmeden ezan okumazdı.

★ Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.[1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7228)

٤٨٦٥ - وعَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ : رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ لَيْلَةٍ وَعِنْدَهُ قَوْمٌ فَجَاءَ عَلْقَمَةُ بْنُ عُلاثَةَ الْعَامِرِيُّ فَدَعَا لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرَأْسٍ فَجَاءَ بِلاَلٌ لِيُؤذِّنَ بِالصَّلاَةِ فَقَالَ : رُوَيْدَكَ يَا بِلاَلُ يَتَسَحَّرُ عَلْقَمَةُ "

رواه الطبراني في الكبير,وفيه: قيس بن الربيع ,وثقه شعبة وسفيان الثوري وفيه كلام .

4865. Abdullah b. Ömer anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gece yanındaki bir toplulukla birlikte sahur yapmıştı. Alkame b. Ulâse el-Âmirî de onun yanına gelince ona bir kelle getirilmesini emretti. Bilâl namaza çağırmak üzere gelince: *"Yavaş ol Bilâl, Alkame sahur yapıyor"* buyurdu.

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan şaibeli Kays b. er-Rabî'yi Şu'be ve Sufyân es-Sevrî güvenilir kabul etmişlerdir.[2]

٤٨٦٦ - وعَنْ عَامِرِ بْنِ مَطَرٍ قَالَ : تَسَحَّرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قُمْنَا إِلَى الصَّلاَةِ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

4866. Âmir b. Matar dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile sahur yapıp sonra da kalkıp namaz kıldık.

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٨٦٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَارُودِيُّ ، ثنا حَفْصُ بْنُ عَمْرٍو الرَّبَالِيُّ ، ثنا زِيَادٌ ، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ ، عَنْ سَلْمَانَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لا يَمْنَعَنَّ نِدَاءُ بِلالٍ أَحَدَكُمْ مِنْ سُحُورِهِ ، فَإِنَّمَا بِلالٌ يُؤَذِّنُ لِيَرْجِعَ قَائِمُكُمُ الَّذِي فِي الصَّلاةِ ، وَيُنَبِّهَ نَائِمَكُمْ "

رواه الطبراني في الكبير ,وفيه :سهل بن زياد, وثقه أبو حاتم ,وفيه كلام لا يضر .

4867. Selmân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bilâl, sakın sahurunuzu yapmanızı engellemesin. O ezanı, sizlerin uyanık olanınıza namazı hatırlatmak; uyuyanınızı da uyandırmak için okur."

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sehl b. Ziyâd, Ebû Hâtim'e göre güvenilirdir. Zarar vermeyecek bir eleştiriye de tâbi tutulmuştur.[3]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1902), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5773); Taberânî'nin hocası Ah. b. Tâhir hadis uyduran biridir.

[2] Tayâlisî, *Müsned* (885), *es-Silsiletu's-sahîha* (1394)

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6135)

٤٨٦٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَسْعُودٍ الْمَقْدِسِيُّ ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ جَمِيلٍ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ السَّقَطِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالا : ثنا يَزِيدُ بْنُ عِيَاضٍ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي حَكِيمٍ ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ بِلالا يُؤَذِّنُ بِلَيْلٍ ، فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُؤَذِّنَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يزيد بن عياض, وهو متروك .

4868. Zeyd b. Sâbit dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dedi: *"Bilâl geceden ezan okur. Onun için İbn Ümmi Mektûm ezan okuyuncaya kadar yiyip içebilirisiniz."*

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yezîd b. İyâd, metruktur.[1]

٤٨٦٩ - حَدَّثَنَا مُصْعَبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، حَدَّثَنِي ابْنُ الدَّرَاوَرْدِيِّ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ عُرْوَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُؤَذِّنَ بِلالٌ "

رواه أبو يعلى, ورجاله ثقات .

4869. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bilâl ezan okuyuncaya kadar yiyip içebilirsiniz."*[2]

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٨٧٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْحَوْضِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ ، قَالا : ثنا شُعْبَةُ ، عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَمَّتِي وَكَانَتْ قَدْ حَجَّتْ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ بِلالا يُؤَذِّنُ بِلَيْلٍ فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُؤَذِّنَ بِلالٌ أَوِ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ " ، وَكَانَ يَصْعَدُ هَذَا وَيَنْزِلُ هَذَا فَكُنَّا نَتَعَلَّقُ بِهِ كَمَا أَنْتَ حَتَّى نَتَسَحَّرَ

رواه الطبراني في الكبير , وروى لها النسائي : " إذا أذن ابن أم مكتوم فكلوا على الغلس من هذا " . ,ورجال الطبراني رجال الصحيح .

4870. Hubeyb b. Abdirrahman dedi ki: Bana Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile hac ibadetini yapmış olan halam dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bilâl geceden ezan okur. Bu nedenle İbn Ümmi*

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4818, 4819); iki ayrı isnâdla gelmiştir ki diğer isnâdda yer alan Yahya el-Himmânî hadis hırsızlığı ile suçlanmıştır.

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (4385)

Mektûm ezan okuyuncaya kadar yiyip içebilirsiniz." Böylece biri iner, biri çıkardı. Biz de kendisine: "Biraz bekle de sahurumuzu tamamlayalım" şeklinde takılırdık.

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Nesâî bu raviden şöyle rivayet etmiştir: *"İbn Ümmi Mektûm, ezan okuduğu karanlık vakitte, sahur yemeğinden yiyip içebilirisiniz."* Taberânî'nin ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٨٧١ – حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ الضَّبِّيُّ ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ رَجَاء ، ثنا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَعْقِلٍ ، عَنْ سَالِمٍ ، مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ ، أَنَّهُ كَانَ مَعَ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ عَلَى سَطْحٍ فِي رَمَضَانَ وَهُوَ يُصَلِّي ، فَأَتَاهُ : فَقَالَ : أَلا تَطْعَمُ يَا خَلِيفَةَ رَسُولِ اللهِ ؟ فَأَشَارَ بِيَدِهِ , حَتَّى فَعَلَ ذَلِكَ مَرَّتَيْنِ ، فَلَمَّا كَانَ فِي الثَّالِثَةِ ، قَالَ : ائْتِنِي بِطَعَامِكَ ، فَطَعِمَ ، وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ، ثُمَّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ ، وَأُقِيمَتِ الصَّلاةُ رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح

4871. Ebû Huzeyfe'nin azatlısı Sâlim'den rivayet edildiğine göre o, bir Ramazan gecesi Hz. Ebû Bekr'le terasta birliktelerdi. Ona gelip: "Ey Müminlerin halifesi! Yemeyecek misiniz?" diye sorunca iki defa eliyle işaret etti. Üçüncü defa olunca: "Yemeğini getir bakalım" dedi. Daha sonra da yemeği yiyip iki rekât namaz kıldıktan sonra Mescid'e geçince namaz kılındı.[1]

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٨٧٢ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ ، وَكِيعٌ ، عَنْ مِسْعَرٍ ، عَنْ جَبَلَةَ بْنِ سُحَيْمٍ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ مَطِيرٍ الشَّيْبَانِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " تَسَحَّرْنَا مَعَ عَبْدِ اللهِ ، ثُمَّ خَرَجْنَا فَأُقِيمَتِ الصَّلاةُ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4872. Matîr eş-Şeybânî dedi ki: Abdullah (b. Mes'ûd) ile sahur yemeği yiyip (mescide geçince hemen) kamet getirildi ve namaz kılındı.

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.[2]

٤٨٧٣ – وعَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ قال : كَانَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْرَعُ النَّاسِ إِفْطَاراً وَأَبْطَأَهُمْ سَحُوراً رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6378)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9577). Buradaki Mutayr, İbn ebî Hâlid ise *Sahîh* ravilerinden olmayıp zayıf bir ravidir.

4873. Amr b. Hureys dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbı iftar konusunda insanların en çabuğu, sahur konusunda ise en yavaş kişileriydiler.

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٨٧٤ - وعَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ : كَانَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْرَعُ النَّاسِ إِفْطَاراً وَأَبْطَأهُ سَحُوراً رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح

4874. Amr b. Meymûn dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbı iftar konusunda insanların en çabuğu, sahur konusunda da en yavaş kişileriydiler.

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ تَعْجِيلُ الإِفْطَارِ وَتَأْخِيرُ السَّحُورِ)

İftarda Acele Edilmesi ve Sahurun İse Geciktirilmesi

٤٨٧٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ غَيْلاَنَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ الْحِمْصِيِّ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لاَ تَزَالُ أُمَّتِي بِخَيْرٍ مَا عَجَّلُوا الإِفْطَارَ وَأَخَّرُوا السُّحُورَ"

رواه أحمد, وفيه: سليمان بن أبي عثمان, قال أبو حاتم : مجهول .

4875. Ebû Zer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ümmetim oruç açmakta acele ettikleri, sahuru da geç yaptıkları sürece hayır üzere yaşarlar."

★Ahmed rivayet etmiştir. Ebû Hâtim, isnâdında yer alan Süleyman b. Ebî Osman hakkında: "Durumu meçhuldür" demiştir.

٤٨٧٦ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ ثَعْلَبَةَ بْنِ سَوَاءٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَوَاءٍ قَالَ حَدَّثَنَا حُمْرَانُ بْنُ يَزِيدَ الْعُمَرِيُّ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي سَدُوسٍ عَنْ قُطْبَةَ بْنِ قَتَادَةَ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُفْطِرُ إِذَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ " رواه أحمد و الطبراني في الكبير, وفيه :رجل لم يسم .

4876. Kutbe b. Katâde dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in, güneş batınca orucunu açtığını gördüm.

★Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında ismi belirtilmeyen biri vardır.

٤٨٧٧ - حَدَّثَنَا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخَ ، حَدَّثَنَا طِيبُ بْنُ سَلْمَانَ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَمْرَةَ ، قَالَتْ : وَسَمِعْتُ عَائِشَةَ ، تَقُولُ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ " يَنْهَى عَنِ الْوِصَالِ فِي الصِّيَامِ ، وَيَأْمُرُ بِتَبْكِيرِ الإِفْطَارِ ، وَتَأْخِيرِ السَّحُورِ " رواه أبو يعلى, وفيه: الطيب بن سليمان ,وهو ضعيف .

4877. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), iki gün orucun arada herhangi bir iftar ve sahur olmaksızın yemeksiz olarak bitiştirilmesini yasakladı. Bunun tam aksine iftarın hemen, sahurun ise geç yapılmasını emrederdi.

★Ebû Ya'lâ[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Tayyib b. Süleyman zayıftır.

٤٨٧٨ - وعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ عَنِ النَّبِيِّ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : "لَنْ تَزَالَ أُمَّتِي عَلَى سُنَّتِي مَا لَمْ يَنْتَظِرُوا بِفِطْرِهِمْ طُلُوعَ النَّجْمِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الواقدي وهو ضعيف, وقد وثق .

4878. Ebu'd-Derdâ'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ümmetim iftar etmek için yıldızların görünmesini beklemeden iftar ettikleri sürece, sünnetim (yolum) üzere olacaklardır."

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Vâkıdî şaibelidir; ancak diğer yandan güvenilir sayılmıştır.

٤٨٧٩ - وَبِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ صَائِمًا أَمَرَ رَجُلاً يَقُومُ عَلَى نَشَزٍ مِنَ الأَرْضِ فَإِذَا قَالَ : قَدْ وَجَبَتِ الشَّمْسُ أَفْطَرَ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الواقدي ,وهو ضعيف وقد وثق .

4879. Yine Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oruçlu olduğu zaman bir adamı yüksek bir yere (tepeye) çıkmakla görevlendirirdi. Bu adam "Güneş battı" dediğinde iftar ederdi.

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Vâkıdî şaibelidir, ancak diğer yandan güvenilir sayılmıştır.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/78), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/20)
[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (4367)

٤٨٨٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ طَاهِرٍ ، قَالَ : نا جَدِّي حَرْمَلَةُ ، قَالَ : نا ابْنُ وَهْبٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَطَاءَ بْنَ أَبِي رَبَاحٍ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , يَقُولُ : " إِنَّا مَعَاشِرَ الأَنْبِيَاءِ أُمِرْنَا أَنْ نُعَجِّلَ فِطْرَنَا ، وَأَنْ نُؤَخِّرَ سَحُورَنَا ، وَأَنْ نَضَعَ أَيْمَانَنَا عَلَى شَمَائِلِنَا فِي الصَّلاةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله رجال الصحيح .وقد تقدمت لهذا الحديث طرق في الصلاة .

4880. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle buyururken işittim:

"Biz peygamberler topluluğu, iftarımızı erken sahurumuzu geç yapıp namazdayken sağ elimizi sol elimizin üzerine koymakla emrolunduk."

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[1] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

Namaz bölümünde bu hadisin başka versiyonları vardır.

٤٨٨١ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ الْخُزَاعِيُّ الْمَكِّيُّ ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدِ بْنِ سَالِمٍ الْقَدَّاحُ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَجِيدِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِنَّا مَعْشَرَ الأَنْبِيَاءِ أُمِرْنَا بِثَلاثٍ : بِتَعْجِيلِ الْفِطْرِ ، وَتَأْخِيرِ السَّحُورِ ، وَوَضْعِ الْيُمْنَى عَلَى الْيُسْرَى فِي الصَّلاةِ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: يحيى بن سعيد بن سالم القداح, وهو ضعيف .

4881. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Biz peygamberler topluluğu üç şeyle emrolunduk: İftarımızı erken yapmak, sahurumuzu geç yapmak ve namazdayken sağ elimizi sol elimizin üzerine koymak."

★ Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yahyâ b. Sâîd b. Sâlim el-Kaddâh zayıftır.

٤٨٨٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلَمَةَ ، ثنا أَبُو زُهَيْرٍ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَغْرَاءَ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَعْلَى بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1905), Taberanî'nin hocası A. b. Tâhir, hadis uydurmakla suçlanmıştır.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (279), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11/7)

ثَلاثَةٌ يُحِبُّهَا اللَّهُ : تَعْجِيلُ الْفِطْرِ ، وَتَأْخِيرُ السُّحُورِ ، وَضَرْبُ الْيَدَيْنِ إِحْدَاهُمَا عَلَى الأُخْرَى فِي الصَّلاةِ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :عمر بن عبد الله بن يعلى, وهو ضعيف .

4882. Ya'lâ b. Murra'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah, üç şeyi sever: Erkenden iftar yapılmasını, sahurun geciktirilmesini ve namazdayken ellerden birini diğerinin üzerine konulmasını."

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Amr b. Abdillah b. Ya'lâ zayıftır.

٤٨٨٣ – حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ , حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ الْجُعْفِيُّ ، عَنْ زَائِدَةَ ، عَنْ حُمَيْدٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : " مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَطُّ صَلَّى الْمَغْرِبَ حَتَّى يُفْطِرَ ، وَلَوْ كَانَ عَلَى شَرْبَةٍ مِنْ مَاءٍ " رواه أبو يعلى والبزار والطبراني في الأوسط, ورجال أبي يعلى رجال الصحيح .

4883. Enes bin Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in bir yudum su dahi olsa orucunu açmadan asla namaz kıldığını görmedim.

★Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ'nın ravileri *Sahîh* ricâlidir.[1]

٤٨٨٤ – حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ ، ثنا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، حَدَّثَتْنَا حُبَابَةُ بِنْتُ عَجْلانَ ، حَدَّثَتْنِي أُمِّي حَفْصَةُ ، عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ جَرِيرٍ ، عَنْ أُمِّ حَكِيمٍ بِنْتِ وَدَاعٍ ، قَالَتْ : سَمِعْتُ النَّبِيَّ ، يَقُولُ : " عَجِّلُوا الإِفْطَارَ ، وَأَخِّرُوا السُّحُورَ "

رواه الطبراني في الكبير من طريق حبابة بنت عجلان, عن أمها, عن صفية بنت جرير , وهؤلاء النسوة روى لهن ابن ماجة و لم يجرحهن أحد, و لم يوثقهن .

4884. Vedâ'ın kızı Ümmü Hakîm dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim: *"İftarı çabuk, sahuru ise geç yapın."*

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] Hubâbe binti Aclân kanalıyla annesinden, o da Safiyye binti Cerîr'den rivayet etmiştir. İbn Mâce bu kadınların rivayetlerine yer vermiştir. Ancak kimse, kendileri hakkında müsbet veya menfi herhangi bir değerlendirmede bulunmamıştır.

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (3792), Bezzâr, *Müsned* (984), İbn Huzeyme (2063)
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (25/163); *es-Silsiletu's-sahîha* (1773)

٤٨٨٥ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنِ الْمُعَلَّى الأَسَدِيِّ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَبْدَأُ بِالشَّرَابِ إِذَا كَانَ صَائِمًا ، وَكَانَ لا يَعُبُّ يَشْرَبُ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاثًا " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يحيى بن عبد الحميد الحماني, وفيه كلام.

4885. Ümmü Seleme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oruçlu olduğu zaman iftara suyla başlardı. Fazla içmezdi, iki veya üç yudum içerdi.

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yahyâ b. Abdilhamîd el-Himmânî zayıftır.

(بَابُ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ يُفْطِرُ)

Orucun Ne ile Açıldığı

٤٨٨٦ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ السَّامِيُّ ، حَدَّثَنَا أَبُو ثَابِتٍ عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ ثَابِتٍ ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : " كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحِبُّ أَنْ يُفْطِرَ عَلَى ثَلاثِ تَمَرَاتٍ أَوْ شَيْءٍ لَمْ تُصِبْهُ النَّارُ " رواه أبو يعلى, وفيه: عبد الواحد بن ثابت, وهو ضعيف .

4886. Enes dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç tane hurma veya ateşte pişmemiş bir yiyecekle iftarını açmaktan hoşlanırdı.

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] İsnâdında yer alan Abdülvâhid b. Sâbit zayıftır.

٤٨٨٧ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى بْنِ أَبَانَ ، قَالَ : نا مِسْكِينُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ التُّجِيبِيُّ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، إِذَا كَانَ صَائِمًا لَمْ يُصَلِّ حَتَّى نَأْتِيَهُ بِرُطَبٍ وَمَاءٍ ، فَيَأْكُلُ وَيَشْرَبُ إِذَا كَانَ الصَّيْفُ الرُّطَبُ ، وَإِذَا كَانَ الشِّتَاءُ لَمْ يُصَلِّ حَتَّى نَأْتِيَهُ بِتَمْرٍ وَمَاءٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: من لم أعرفه .

4887. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oruçlu olduğu zaman, biz kendisine su ve taze hurma (nın bulunduğu vakit) getirmeden ve o da hurmayı yiyip suyu içmeden namaza başlamazdı. Kış olduğunda (ve dolayısıyla taze hurmanın bulunmadığı zamanlarda) ise bizler kendisine kuru hurma ve su getirdikten sonra namaz kılardı.

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (3305); *es-Silsiletu'z-zaîfe* (996)

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında ismi belirtilmeyen biri vardır.

٤٨٨٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، قَالَ: نا أَبُو جَعْفَرٍ، قَالَ: نا عَبَّادُ بْنُ كَثِيرٍ الرَّمْلِيُّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّدِّيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُفْطِرُ إِذَا كَانَ صَائِمًا عَلَى اللَّبَنِ، وَجِئْتُهُ بِقَدَحٍ مِنْ لَبَنٍ، فَوَضَعْتُهُ إِلَى جَانِبِهِ، فَغَطَّى عَلَيْهِ وَهُوَ يُصَلِّي "

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه: عباد بن كثير الرملي، وفيه كلام وقد وثق .

4888. Enes diyor ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oruçlu olduğu zaman sütle orucunu bozardı. Ben de kendisine bir bardak süt getirmiştim. Namaz kılıyorken onu alıp yanına koyarak üzerini örttü.

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abbâd b. Kesîr er-Ramlî şaibelidir; ancak diğer bir yandan güvenilir sayılmıştır.

٤٨٨٩ - وعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أن رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِي سَفَرٍ فِي رَمَضَانَ فَأَفْطَرَ عَلَى تَمْرِ الْعَجْوَةِ

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه :أحمد بن حفص بن إبراهيم البلخي، و لم أجد من ترجمه، وبقية رجاله ثقات .

4889. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir Ramazan ayı yolcuyken acve hurmasıyla orucunu açtı.

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ahmed b. Hafs b. İbrâhîm el-Belhî'nin biyografisini verene rastlayamadım. Bunun dışındakiler güvenilir kimselerdir.

٤٨٩٠ - حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَلَفٍ الدُّورِيُّ، ثنا مُؤَمَّلُ بْنُ هِشَامٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ، عَنِ السَّرِيِّ بْنِ يَحْيَى، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، قَالَ: " رُبَّمَا أَفْطَرَ ابْنُ عُمَرَ عَلَى الْجِمَاعِ"

رواه الطبراني في الكبير، وإسناده حسن .

4890. Muhammed b. Sîrîn dedi ki: Abdullah b. Ömer, orucunu bazen cinsel ilişkiyle açardı.

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1113)
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13080)

(بَابٌ فِيْمَنْ أَفْطَرَ عَلَى مُحَرَّمٍ)

Haram Bir Şeyle İftar Açan Kişi

٤٨٩١ – حَدَّثَنَا حَمْدَانُ بْنُ جَعْفَرِ الْجُنْدِيسَابُورِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صُدْرَانَ السَّلِيمِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خِرَاشٍ ، عَنْ وَاسِطِ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ لِلَّهِ تَعَالَى عُتَقَاءَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ إِلا رَجُلا أَفْطَرَ عَلَى خَمْرٍ "

رواه الطبراني في الصغير, وفيه: واسط بن الحارث, وهو ضعيف .

قلت : وقد تقدمت أحاديث من هذا في فضل شهر رمضان .

4891. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah'ın Ramazan ayının her gün ve gecesi, iftarını içkiyle açan kişi dışında (cehennemden) azat ettiği kulları vardır."

★ Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Vâsıt b. el-Hâris zayıftır.

Derim ki: Ramazan ayının faziletleri bölümünde konuyla ilgili hadisler geçmişti.

(بَابُ مَا يَقُولُ إِذَا أَفْطَرَ)

İftar Anında Söylenecek Şey

٤٨٩٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ ، نَا دَاوُدُ بْنُ الزِّبْرِقَانِ ، نَا شُعْبَةُ ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَفْطَرَ ، قَالَ : " بِسْمِ اللَّهِ ، اللَّهُمَّ لَكَ صُمْتُ ، وَعَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: داود بن الزبرقان, وهو ضعيف .

4892. Enes bin Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) iftar açarken şöyle derdi:

"Yüce Allah'ın adıyla, ey Allahım! Senin için oruç tuttum ve senin verdiğin rızıkla orucumu açıyorum."

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Dâvûd b. ez-Zibrikân zayıftır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (434); ravilerinden Abdullah b. Hirâş oldukça zayıftır.

٤٨٩٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ , ثنا يُوسُفُ بْنُ قَيْسٍ الْبَغْدَادِيُّ , ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ هَارُونَ بْنِ عَنْتَرَةَ , عَنْ أَبِيهِ , عَنْ جَدِّهِ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَفْطَرَ قَالَ : " لَكَ صُمْتُ , وَعَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ فَتَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الملك بن هارون ,وهو ضعيف .

4893. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) iftar açarken şöyle derdi:

"Ey Allahım! Senin için oruç tuttum ve senin verdiğin rızıkla orucumu açıyorum. Orucumu kabul et. Şüphesiz sen, her şeyi en iyi işiten ve bilensin."

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdulmelik b. Hârun zayıftır.

(بَابٌ فِيمَنْ فَطَّرَ صَائِماً)

Oruçlu Birine İftar Veren Hakkında

٤٨٩٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهِ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا أَبُو حَفْصٍ عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ قُرَّةَ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ ، عَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا عَلَى طَعَامٍ ، وَشَرَابٍ مِنْ حَلالٍ ، صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلائِكَةُ فِي سَاعَاتِ شَهْرِ رَمَضَانَ ، وَصَلَّى جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ "

رواه الطبراني في الكبير والبزار, وزاد بعد قوله ليلة القدر : " ورزق دموعا ورقة " . قال سلمان : إن كان لا يقدر على قوته . قال : على كسرة خبز أو مذقة لبن أو شربة ماء كان له ذلك.

وفيه: الحسن بن أبي جعفر قال ابن عدي : له أحاديث صالحة وهو صدوق قلت : وفيه كلام .

4894. Selmân dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Her kim oruçlu bir kişiyi helal olan su veya yemekle iftar ettirirse Ramazan ayında bazı vakitler melekler ona dua ederler. Cibril meleği ise Kadir gecesi onun bağışlanması için dua eder."

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (912)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12720)

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Bezzâr da "Kadir gecesi" ibaresinden sonra şu fazlalığa yer vermiştir: *"ve gözyaşı ile hassaslık (incelikle) rızıklandırılır."* Selmân ekledi: Şayet azığı buna yetmiyorsa; bir kuru ekmek parçası, bir tadımlık süt veya bir içimlik su onun için yeterlidir."

İbn Adiy dedi ki: "İsnâdında yer alan Hasan b. Ebî Câfer, doğru sözlüdür ve hadisleri (rivayete) uygundur." Derim ki: O, şaibelidir.

٤٨٩٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُوحٍ ، ثَنَا خَالِدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو وَائِلٍ ، ثَنَا كَثِيرُ بْنُ هِشَامٍ ، ثَنَا عِيسَى بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الأَيْلِيِّ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا ، وَمَا عَمِلَ مِنْ أَعْمَالِ الْبِرِّ إِلا كَانَ أَجْرُهُ كَصَاحِبِ الطَّعَامِ ، مَا كَانَ مِنْ قُوَّةِ الطَّعَامِ فِيهِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الحكم بن عبد الله الأيلي, وهو متروك .

4895. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim oruçlu olan bir insanı iftar ettirirse, oruçlunun sevabından hiçbir şey eksiltilmeksizin iftar ettirene, oruçlunun sevabının aynısı verilir. Ancak bunun gücü, yedirenin ikram ettiği yemeğin kalitesine göredir."

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hakem b. Abdillah el-Eylî metruktur.

٤٨٩٦ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ شُعَيْبٍ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ النَّسَائِيُّ ، أَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ ، ثنا نَصْرُ بْنُ خَالِدٍ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ رُشَيْدٍ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الحسن بن رشيد, وهو ضعيف .

4896. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Oruçlu kişiye iftar verene aynı sevap vardır."*

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hasan b. Raşîd zayıftır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6162); *es-Silsiletu'z-zaîfe* (1333)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11449)

(بَابٌ فِيمَنْ أَكَلَ نَاسِياً)

Unutarak Yiyen Kişi

٤٨٩٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ قَالَ حَدَّثَنَا بَشَّارُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ وَقَالَ حَدَّثَتْنِي أُمُّ حَكِيمٍ بِنْتُ دِينَارٍ عَنْ مَوْلَاتِهَا أُمِّ إِسْحَاقَ أَنَّهَا كَانَتْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأُتِيَ بِقَصْعَةٍ مِنْ ثَرِيدٍ فَأَكَلَتْ مَعَهُ وَمَعَهُ ذُو الْيَدَيْنِ فَنَاوَلَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَرْقاً فَقَالَ " يَا أُمَّ إِسْحَاقَ أَصِيبِي مِنْ هَذَا . فَذَكَرْتُ أَنِّي كُنْتُ صَائِمَةً فَبَرَّدْتُ يَدِي لَا أُقَدِّمُهَا وَلَا أُؤَخِّرُهَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لَكِ. قَالَتْ كُنْتُ صَائِمَةً فَنَسِيتُ. فَقَالَ ذُو الْيَدَيْنِ الآنَ بَعْدَ مَا شَبِعْتِ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتِمِّي صَوْمَكِ فَإِنَّمَا هُوَ رِزْقٌ سَاقَهُ اللَّهُ إِلَيْكِ"

رواه أحمد و الطبراني في الكبير, وفيه: أم حكيم ,ولم أجد لها ترجمة .

4897. Ümmü İshâk anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanındayken bir tabak etli yemek getirildi. Ben de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte yedim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanında da Zülyedeyn (isimli sahabi) vardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ümmü İshâk'a bir parça uzatarak: *"Ey Ümmü İshâk! Al, bunu ye!"* buyurdu. İşte o zaman oruçlu olduğumu hatırlayınca elim (ayağım tutuldu) dondu; ne geri, ne de ileri hareket ettirebiliyordum. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Neyin var?"* diye sorunca ben de kendisine: "Oruçluydum ve bunu unuttum" dedim. Bunun üzerine Zülyedeyn (isimli sahabi): "Şimdi, doyduktan sonra mı?" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Orucunu tamamla. O yediğin Yüce Allah'ın sana yönlendirdiği bir rızıktı"* buyurdu.

★ Ahmed ve Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ümmü Hakîm'in biyografisini yapana rastlayamadım

٤٨٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ بَلَغَنِي أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ صَائِماً فَنَسِيَ فَأَكَلَ وَشَرِبَ فَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَطْعَمَهُ وَسَقَاهُ " رواه أحمد ,وهو مرسل صحيح الإسناد .

4898. Hasan(-ı Basrî) şöyle demiştir: Bana, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğu ulaştırıldı:

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (25/169); Ahmed, *Müsned* (6/367)

"Sizlerden biriniz oruçlu iken unutarak yer veya içerse, orucunu tamamlasın. Çünkü Yüce Allah, bu kişiyi yedirmiş ve içirmiştir."

★ Ahmed[1] rivayet etmiştir. Bu, isnadı *sahîh* bir mürseldir.

٤٨٩٩ - وَبِهِ : عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ الْفَزَارِيِّ ، عَنْ عَطِيَّةَ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ، قَالَ : سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صَائِمٍ أَكَلَ وَشَرِبَ نَاسِيًا ، فَلَمْ يَأْمُرْهُ بِالْقَضَاءِ ، وَقَالَ : " إِنَّمَا ذَلِكَ طَعَامٌ أَطْعَمَهُ اللَّهُ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن عبيد الله العرزمي, وهو ضعيف .

4899. Ebû Sâîd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e unutarak yiyip içen kişinin durumu sorulduğunda kaza yapmasını emretmeyerek şöyle dedi: *"Şüphesiz bu, Yüce Allah'ın ona ikram ettiği bir yiyecektir."*

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Abdillah el-Arzamî zayıftır.

٤٩٠٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْزُوقٍ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيُّ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَكَلَ أَوْ شَرِبَ نَاسِيًا فِي رَمَضَانَ فَلا قَضَاءَ عَلَيْهِ ، وَلا كَفَّارَةَ "

قلت : له حديث في الصحيح غير هذا رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن عمرو ,وحديثه حسن .

4900. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ramazan ayında unutarak yiyip içen kişiye ne kaza, ne de kefaret gerekir."

★ Dedim ki: Ebû Hureyre'nin *Sahîh*'te bu konuda bir hadisi vardır.

Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında Muhammed b. Amr vardır ki, hadisi hasendir.

(بَابٌ فِي الوِصَالِ)

Visal (Yemeksiz Birleştirilmiş İki) Orucu

٤٩٠١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حُجَيْنُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوَاصِلُ إِلَى السَّحَرِ "

رواه أحمد و الطبراني في الكبير ,ورجاله رجال الصحيح .

---

1 Ahmed, *Müsned* (2/493)

4901. Ali b. Ebî Tâlib der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in sahura kadar yemek yemediği olurdu.

★Hadisi İmam Ahmed ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.[1]

٤٩٠٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ وَعَفَّانُ قَالاَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ إِيَادٍ حَدَّثَنَا إِيَادٌ يَعْنِي ابْنَ لَقِيطٍ عَنْ لَيْلَى امْرَأَةِ بَشِيرٍ قَالَتْ أَرَدْتُ أَنْ أَصُومَ يَوْمَيْنِ مُوَاصَلَةً فَمَنَعَنِي بَشِيرٌ وَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْهُ وَقَالَ " يَفْعَلُ ذَلِكَ النَّصَارَى. وَقَالَ عَفَّانُ يَفْعَلُ ذَلِكَ النَّصَارَى وَلَكِنْ صُومُوا كَمَا أَمَرَكُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَأَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ فَإِذَا كَانَ اللَّيْلُ فَأَفْطِرُوا " رواه أحمد و الطبراني في الكبير , وليلى: لم أحد من جرحها, وبقية رجاله رجال الصحيح .

4902. Beşîr'in hanımı Leylâ dedi ki: İki gün peş peşe yemek yemeksizin (visâl) oruç tutmak isteyince kocam Beşîr, buna müsade etmeyerek şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) böyle bir orucu yasaklayarak şöyle buyurdu:

"Bunu Hristiyanlar yapar. Bunun yerine, Yüce Allah'ın sizlere emrettiği gibi akşama kadar oruç tutun. Akşam olduğunda da iftar edin."

★Hadisi İmam Ahmed ve Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leylâ hakkında kimse eleştiride bulunmamıştır. Bunun dışındakiler *Sahîh* ricâlidir.[2]

٤٩٠٣ – عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ قَالَ : " نَهَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نُوَاصِلَ ، وَلَيْسَتْ بِالْعَزِيمَةِ " رواه البزار والطبراني في الكبير, وإسناده ضعيف .

4903. Semure b. Cundub dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizlerin iki gün peş peşe yemek yemeksizin (visâl) oruç tutmamızı yasakladı. Ayrıca böyle bir oruç azimet, değildir.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[3] Taberânî rivayet etmiştir. İsnadı zayıftır.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (700, 1194), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (185). Ravilerinden Abdüla'la zayıftır.

[2] Ahmed, *Müsned* (5/225), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1231)

[3] Bezzâr, *Müsned* (1024), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6953)

٤٩٠٤ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَالِكٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا أَبُو قُتَيْبَةَ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ ، أَخُو مُبَارَكِ بْنِ فَضَالَةَ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا سَالِمُ أَبُو عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ سَالِمٍ ، عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " صُومُوا مِنْ وَضَحٍ إِلَى وَضَحٍ "

رواه البزار و الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: سالم بن عبيد الله بن سالم, و لم أجد من ترجمه, وبقية موثقون

4904. Ebu'l-Melîh'in, babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Aydınlıktan aydınlığa (bir gün) oruç tutun."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sâlim b. Abdillah b. Sâlim'in biyografisini verene rastlayamadım. Bunun dışındakiler güvenilir sayılmışlardır.[1]

٤٩٠٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، قَالَ : نا أَبُو غَسَّانَ مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ النَّهْدِيُّ ، قَالَ : نا شَرِيكٌ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عُقَيْلٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوَاصِلُ مِنَ السَّحَرِ إِلَى السَّحَرِ " رواه الطبراني في الأوسط, وهو حديث حسن .

4905. Câbir b. Abdillah şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sahurdan sahura yemek yerdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Bu hadis hasendir.

٤٩٠٦ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ , ثنا سَهْلُ بْنُ سِنَانٍ النَّهْرَتِيرِيُّ , ثنا عَمْرُو بْنُ عَبْدِ الْغَفَّارِ , عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ وِصَالِ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ , فَقَالُوا : إِنَّكَ تُوَاصِلُ , قَالَ : إِنِّي أَظَلُّ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِي "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سهل بن سنان النهرتيري, و لم أجد من ترجمه .

4906. Abdullah b. Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizlere peş peşe üç gün yemek yemeksizin (visâl) oruç tutmamızı yasakladı. Ashab dediler ki: "Peki, sen peş peşe yemek yemeksizin (visâl) oruç tutuyorsun." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunun üzerine: *"Beni Yüce Allah yedirip içiriyor"* karşılığını verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sehl b. Sinân en-Nehretîrî'nin biyografisini verene rastlayamadım.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1025), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (504), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (3046). Ravilerinden Mufaddal zayıftır. Lakin hasen bir şahidi vardır. Bkz. *es-Silsiletu's-sahîha* (1918)

٤٩٠٧ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاصَلَ بَيْنَ يَوْمَيْنِ وَلَيْلَةٍ ، فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ ، فَقَالَ : " إِنَّ اللَّهَ قَدْ قَبِلَ وِصَالَكَ ، وَلا يَحِلُّ لأَحَدٍ بَعْدَكَ وَذَلِكَ أَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَقُولُ : ﴿أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ﴾ فَلا صِيَامَ بَعْدَ اللَّيْلِ ، وَأَمَرَنِي بِالْوِتْرِ بَعْدَ الْفَجْرِ "

رواه الطبراني في الأوسط, عن عبد الملك, عن أبي ذر, و لم أعرف عبد الملك, وبقية رجاله رجال الصحيح .

4907. Ebû Zer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) iki gün, bir geceyi birleştirerek oruç tutunca Hz. Cibril kendisine gelerek şöyle dedi:

"Yüce Allah visâl orucunu kabul etti. Senin dışında kimseye böyle yapması helal değildir. Çünkü Yüce Allah «... sonra orucu geceye kadar tamamlayın»[2] buyurmaktadır. Dolayısıyla akşamdan sonra oruç tutulmaz. Yüce Allah ayrıca sabah namazından sonra bana vitri emretti."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Abdulmelik kanalıyla Ebû Zer'den rivayet etmiştir. Abdulmelik'in kim olduğunu bulamadım. Bunun dışındakiler *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ الصِّيَامِ فِي السَّفَرِ)

Yolculuk Halindeyken Oruç Tutmak

٤٩٠٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ عَبْدِ السَّلَامِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَصُومُ فِى السَّفَرِ وَيُفْطِرُ وَيُصَلِّى رَكْعَتَيْنِ لاَ يَدَعُهُمَا. يَقُولُ لاَ يَزِيدُ عَلَيْهِمَا يَعْنِى الْفَرِيضَةَ.

رواه أحمد وأبو يعلى والبزار بنحوه, ورجال أحمد رجال الصحيح .

4908. İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yolculuk halindeyken oruç tuttuğu da, tutmadığı da olurdu. Farz namazları da her zaman iki rekât olarak kılardı.

★Hadisi İmam Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricâlidir.[3]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13300)

[2] Bakara Sur. 187.

[3] Ahmed, *Müsned* (1/402, 407), Bezzâr, *Müsned* (992), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (5309)

٤٩٠٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي حَافِياً وَنَاعِلاً وَيَصُومُ فِي السَّفَرِ وَيُفْطِرُ "

قلت : الصلاة حافيا وناعلا رواه النسائي. رواه أحمد و الطبراني في الأوسط, ورجال أحمد ثقات .

4909. Abdullah b. Amr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ayakkabıyla ve ayakkabısız olarak namaz kıldığını, bir de yolculukta bazen oruç tuttuğunu, bazen de tutmadığını gördüm.

Derim ki: Yalın ayak ve ayakkabıyla namazı Nesâî rivayet etmiştir.

★Hadisi İmam Ahmed ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ahmed'in ricâli güvenilir kimselerdir.

٤٩١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ سَأَلْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ قُلْتُ مَا تَقُولُ فِي الصَّوْمِ فِي السَّفَرِ قَالَ تَأْخُذُ إِنْ حَدَّثْتُكَ قُلْتُ نَعَمْ. قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَرَجَ مِنْ هَذِهِ الْمَدِينَةِ قَصَرَ الصَّلاَةَ وَلَمْ يَصُمْ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْهَا" رواه أحمد , وبشر: فيه كلام وقد وثق .

4910. Bişr b. Harb dedi ki: Abdullah b. Ömer'e: "Yoculukta oruç tutulması konusunda ne düşünüyorsun?" diye sorunca: "Sana söylemem halinde uygulayacak mısın?" karşılığını verdi. Ben de: "Evet" deyince şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu şehir (Medine)den ayrıldığında (çıktığında) namazlarını kısaltır ve dönünceye kadar oruç tutmazdı.

★Hadisi İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Bişr şaibelidir; ancak diğer bir yandan güvenilir sayılmıştır.

٤٩١١ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى الأَرُزِّيُّ ، قَالَ : نَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، قَالَ : نَا هَارُونُ بْنُ مُوسَى ، عَنْ حُسَيْنٍ الْمُعَلِّمِ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَمْشِي حَافِيًا وَنَاعِلا ، وَيَشْرَبُ قَائِمًا وَقَاعِدًا ، وَيَنْفَتِلُ عَنْ يَمِينِهِ وَيَسَارِهِ ، وَيَصُومُ فِي السَّفَرِ وَيُفْطِرُ " رواه البزار, ورجاله ثقات .

4911. İmrân b. Husayn'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), yalın ayakla da, ayakkabıyla da yürürdü. Oturarak ta, ayakta da su içerdi. Sağına da, soluna da tükürürdü. Yolcuyken de bazen oruç tutar, bazen de tutmazdı.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5750)

★ Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٩١٢ - حَدَّثَنَا تَمِيمُ بْنُ الْمُنْتَصِرِ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يُوسُفَ ، عَنْ شَرِيكٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا مُسْلِمٌ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَ : " خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَّا الصَّائِمُ وَمِنَّا الْمُفْطِرُ ، فَلَمْ يَعِبِ الصَّائِمُ عَلَى الْمُفْطِرِ ، وَلا الْمُفْطِرُ عَلَى الصَّائِمِ "

رواه البزار, وإسناده حسن .

4912. Abdullah b. Amr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile çıkmış olduğumuz bir yolculuk esnasında aramızda oruç tutan da, tutmayan da vardı. Ne oruçlular oruçlu olmayanları, ne de oruç olmayanlar oruçlu olanları ayıpladı.

★Hadisi Bezzâr[1] rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٤٩١٣ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُسْتَمِرِّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ الْكِلابِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مَرْوَانَ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا غَيْلانُ بْنُ جَرِيرٍ ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ ، عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : " كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ فِي سَفَرٍ ، مِنَّا الصَّائِمُ وَمِنَّا الْمُفْطِرُ ، فَلَمْ يَعِبِ الصَّائِمُ عَلَى الْمُفْطِرِ ، وَلا الْمُفْطِرُ عَلَى الصَّائِمِ " رواه البزار والطبراني في الأوسط, وفيه: الوليد بن مروان, وهو ضعيف .

4912. Ebû Mûsâ dedi ki: Bizler, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberken, aramızda oruç tutan da, tutmayan da vardı. Ne oruçlular oruçlu olmayanları, ne de oruç olmayanlar oruçlu olanları ayıpladı.

★Hadisi Bezzâr ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Velîd b. Mervân zayıftır.

٤٩١٤ - و عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَصُومُ فِي السَّفَرِ وَيُفْطِرُ فَأَنَا أَصُومُ وَأُفْطِرُ " رواه الطبراني في الكبير, وله طريق رجاله ثقات كلهم .

4914. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), yolculukta iken oruç tuttuğu da, tutmadığı da olurdu; ben de bazen oruç tutarım, bazen de tutmam.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Başka tariki de vardır. Ravilerinin tümü güvenilir kimselerdir.

[1] Bezzâr, *Müsned* (993)

٤٩١٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ يَعِيشَ ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَعْلَى ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشَّعْثَاءِ ، عَنْ مَثْعَبٍ ، قَالَ : كَانَ غَزْوٌ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمْ يَكُنْ أَحَدٌ مِنْهُمْ إِلا وَلَهُ رَاحِلَتُهُ يَعْتَقِبُ عَلَيْهَا غَيْرِي ، قَالَ : فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْزِلُ ، ثُمَّ يَقُولُ لِي : " ارْكَبْ ، فَأَقُولُ : إِنَّ بِي قُوَّةً ، حَتَّى يَفْعَلَ ذَلِكَ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاثًا ، فَيَقُولُ : مَا أَنْتَ إِلا مَثْعَبٌ ، قَالَ : فَكَانَ مِنْ أَحَبِّ أَسْمَائِي إِلَيَّ " قَالَ : فَكُنْتُ أُسَافِرُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ فَيَصُومُ بَعْضُهُمْ وَيُفْطِرُ بَعْضُهُمْ ، فَلَمْ يَعِبِ الصَّائِمَ عَلَى الْمُفْطِرِ ، وَلا الْمُفْطِرَ عَلَى الصَّائِمِ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون إلا أن أشعث بن أبي الشعثاء, لم يسمع من أحد من الصحابة والله أعلم .

4915. Mes'ab anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte birlikte gazaya çıkmıştık. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbından, benim dışımda hepsinin bindikleri binekleri vardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bineğinden inip bana: *"Bin!"* deyince ona: "Benim takatim yerinde, ihtiyacım yok" diyordum. O bunu iki üç defa tekrar edip şöyle diyordu: *"Sen, Mes'ab'dan başkası değilsin."* İşte bundan dolayı bu isim benim için isimlerin en güzelidir. (Mes'ab ayrıca) şöyle ekledi: Ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve ashabıyla yolculuk yapardım, aralarında oruç tutan da, tutmayan da olurdu. Ne oruçlular oruçlu olmayanları, ne de oruçlu olmayanlar oruçlu olanları ayıplardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ricâli güvenilir sayılmışlardır. Ancak Eş'as b. Ebi'ş-Şa'sâ, sahabeden kimseden işitmemiştir. Yüce Allah en doğrusunu bilendir.

٤٩١٦ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الأَنْصَارِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ ، ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلْمٍ الرَّازِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ سَالِمٍ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سَوَّارٍ ، عَنْ أَبِي الأَشْعَثِ الْعَطَّارِ ، عَنْ حَمْزَةَ بْنِ عَمْرٍو الأَسْلَمِيِّ ، قَالَ : سَأَلْتُهُ عَنِ الصِّيَامِ فِي السَّفَرِ ؟ قَالَ : " كُنَّا نَصُومُ وَنُفْطِرُ ، وَلا يَعِيبُ الْمُفْطِرُ عَلَى الصَّائِمِ ، وَلا الصَّائِمُ عَلَى الْمُفْطِرِ "

رواه الطبراني في الكبير, وأبو الأشعث العطار: لم أعرفه .

4916. Ebu'l- Eş'as el-Attâr diyor ki: Hamza b. Amr el-Eslemî'ye yoculukta iken oruç tutmayı sorunca şu karşılığı verdi: "Oruç

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/361)

tuttuğumuz da, tutmadığımız da olurdu. Ne oruçlular oruçlu olamayanları, ne de oruçlu olmayanlar oruçlu olanları ayıplardı."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebu'l-Eş'as el-Attâar'ı tanımıyorum.

٤٩١٧ – حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ حَاجِبِ الأَنْطَاكِيُّ ، ثنا أَبُو صَالِحٍ الْفَرَّاءُ ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ ، عَنْ بِشْرِ بْنِ نُمَيْرٍ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : لَمَّا كَانَتْ غَزْوَةُ خَيْبَرَ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّا مُصَبِّحُوهُمْ ، فَافْطُرُوا وَتَقَوَّوْا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بشر بن نمير, وهو ضعيف .

4917. Ebû Umâme bildiriyor: Hayber gazvesi esnasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Onlara, sabah saldıracağız. Oruç tutmayın güçlü kalın."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Bişr b. Numeyr zayıftır.

٤٩١٨ – حدثنا سَهْلُ بْنُ مُوسَى شِيرَانُ الرَّامَهُرْمُزِيُّ ، ثنا زُرَيْقُ بْنُ السَّخْتِ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ ، ثنا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنْ عُتْبَةَ بْنِ عَبْدٍ السُّلَمِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَرِيضَةً بَاعَدَ اللَّهُ مِنْهُ جَهَنَّمَ كَمَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرَضِينَ السَّبْعِ ، وَمَنْ صَامَ يَوْمًا تَطَوُّعًا بَاعَدَ اللَّهُ مِنْهُ جَهَنَّمَ مَسِيرَةَ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الواقدي, وفيه كلام كثير وقد وثق .

4918. Utbe b. Abd es-Sülemî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim Yüce Allah yolundayken bir gün, farz olan oruç tutarsa, Yüce Allah cehennemi ondan yerle gök mesafesince uzaklaştırır. (Kim Yüce Allah yolundayken) bir gün nafile oruç tutarsa, Yüce Allah cehennemi ondan, yerle gök arası yürüme miktarı uzaklaştırır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[3] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Vâkıdî çok şaibelidir; ancak diğer bir yandan güvenilir sayılmıştır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2996)
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7934)
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/119-120)

٤٩١٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا خَالِدُ بْنُ يُوسُفَ السَّمْتِيُّ ، قَالَ : نا أَبِي ، عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : " خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رَمَضَانَ ، فَصَامَ وَصَامَ أَصْحَابُهُ ، ثُمَّ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْطَرَ وَأَفْطَرَ مَعَهُ بَعْضُ أَصْحَابِهِ ، وَصَامَ بَعْضُهُمْ ، وَكَانَ الصَّائِمُ أَفْضَلَ مِنَ الْمُفْطِرِ " قلت : هو في الصحيح خلا قوله : وكان الصائم أفضل من المفطر .

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: يوسف بن خالد السمتي, وهو ضعيف .

4919. Enes bin Mâlik anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte bir Ramazan ayı sefere çıkmıştık. O oruç tutunca ashâb da onun gibi oruç tuttu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra oruç tutmadı. Ashâbdan da onun gibi oruç tutmayanlar oldu. Oruç tutanlar tutmayanlardan daha faziletli sayılırdı.

Dedim ki: *Sahîh*'de "Oruç tutanlar tutmayanlardan daha faziletli sayılırdı" ifadesinin dışındakiler mevcuttur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yûsuf b. Hâlid es-Semtî zayıftır.

٤٩٢٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِي سَفَرٍ فِي رَمَضَانَ فَأُتِيَ بِإِنَاءٍ فَوَضَعَهُ عَلَى يَدِهِ فَلَمَّا رَآهُ النَّاسُ أَفْطَرُوا" رواه أحمد .

4920. Enes bin Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan ayının bir gününde seferdeyken kendisine bir kap getirildi. Onu önüne koyup orucunu bozunca ashâb da oruçlarını bozdular.

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir.

٤٩٢١ - وروى الطبراني في الأوسط حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا الْهَيْثَمُ بْنُ مَرْوَانَ ، قَالَ : نا زَيْدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عُبَيْدٍ ، قَالَ : نا سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ فِي غَزْوَةِ حُنَيْنٍ لِثَمَانِ عَشَرَ خَلَتْ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ ، وَهُوَ صَائِمٌ ، فَمَرُّوا بِنَهْرٍ ، فَشَدَّدُوا النَّظَرَ إِلَيْهِ ، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تَشْرَبُونَ ؟ فَقَالُوا : نَشْرَبُ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1212)

وَأَنْتَ صَائِمٌ ؟ فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِإِنَاءٍ ، فَشَرِبَ ، فَلَمَّا فَرَغَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ غَزْوَةِ حُنَيْنٍ ، وَالطَّائِفِ أَتَى الْجِعِرَّانَةَ ، فَقَسَّمَ الْغَنَائِمَ بِهَا ، وَاعْتَمَرَ مِنْهَا"

ورجال أحمد رجال الصحيح ,ورجال الطبراني فيهم: سعيد بن بشير, وفيه كلام .

4921. Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-evsat*'ında Enes'den rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ramazan ayının yirmi sekizinci günü oruçlu halde Huneyn gazvesine çıkmıştı. Bir nehirden geçerken ashâb suya derinden bakınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara: *"İçer misiniz?"* diye sorunca ashâb da ona: "Sen oruçluyken nasıl içebiliriz?" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir kap isteyerek ondan içti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Huneyn ve Tâif gazvelerini hallettikten sonra Ci'râne isimli yere gelerek ganimetleri dağıtıp oradan umreye niyet etti.

★ Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricâlidir. Taberânî rivayetinde bulunan Saîd b. Beşîr ise şaibelidir.

٤٩٢٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رُسْتَةَ ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي الرَّبِيعِ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ دِينَارٍ ، ثَنَا سَعْدُ بْنُ أَوْسٍ ، ثَنَا سَيَّارُ بْنُ مِخْرَاقٍ ، قَالَ : سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ عَنْ صِيَامِ الْمُسَافِرِ ، فَقَالَ : " خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ لأَرْبَعَ عَشْرَةَ خَلَتْ مِنْ رَمَضَانَ ، فَأَنَاخَ رَاحِلَتَهُ ، وَوَضَعَ إِحْدَى رِجْلَيْهِ فِي الْغَرْزِ وَالأُخْرَى فِي الأَرْضِ ، ثُمَّ دَعَا بِلَبَنٍ مِنْ لَبَنِهَا ، فَشَرِبَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: من لم أعرفه .

4922. Abdullah b. Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan ayının ondördüncü günü yolculuğa çıkmıştı. Bineğini çökerterek bir ayağını devenin üzengisine, diğerini ise yere koyduktan sonra süt getirilmesini buyurarak onun sütünü içti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[1] rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım biri vardır.

٤٩٢٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ ، أنا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ مُسْلِمٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ : " سَافَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رَمَضَانَ فَصَامَ يَوْمًا إِلَى الْعَصْرِ ثُمَّ أَفْطَرَ ، ثُمَّ صَامَ فَأَتَمَّ الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ رواه الطبراني في الكبير, وفيه :مسلم الملائي ,وهو ضعيف .

[1] İbn Cerîr, *Tehzîbu'l-âsâr*'da (İbn Abbâs *Müsnedi*, no. 142) zayıf bir isnâdla tahrîc etmiştir.

4923. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir Ramazan ayı günü sefere çıkmıştı. Oruç tuttuğu bir gün orucunu ikindi vakti bozdu. Daha sonra oruç tuttuğunda ise orucunu akşama kadar bozmayarak tamamladı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Müslim el-Mulâî zayıftır.

٤٩٢٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " سَافَرَ فِي رَمَضَانَ ، فَاشْتَدَّ الصَّوْمُ عَلَى رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِهِ ، فَجَعَلَتْ نَاقَتُهُ تَهِيمُ بِهِ تَحْتَ ظِلَالِ الشَّجَرِ ، فَأُخْبِرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَمَرَهُ فَأَفْطَرَ ، ثُمَّ دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِإِنَاءٍ فِيهِ مَاءٌ ، فَوَضَعَهُ عَلَى يَدِهِ ، فَلَمَّا رَآهُ النَّاسُ شَرِبَ شَرِبُوا " قلت : لجابر حديث في الصحيح غير هذا . رواه أبو يعلى ,ورجاله رجال الصحيح .

4924. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan ayı (seferde olduğu bir vakit) oruçluyken bir adama oruç çok ağır gelince devesini bir ağaç gölgesine doğru çekti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu duyunca, orucunu bozmasını emir buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra bir kap getirilmesini emretti. Bu kap önüne koyulduğunda insanlar onun içtiğini görünce onlar da içtiler.

Derim ki: *Sahîh*'de Câbir'in bundan başka hadisi vardır.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.[2]

٤٩٢٥ - قَالَ الْقُطَيْعِيُّ فِى زِيَادَاتِهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ عَثْمَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ عَنْ أَبِى بَرْزَةَ الأَسْلَمِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم" لَيْسَ مِنَ الْبِرِّ الصِّيَامُ فِى السَّفَرِ"

رواه أحمد والبزار والطبراني في الأوسط ,وفيه: رجل لم يسم .

4925. Ebû Berze el-Eslemî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Seferde oruç tutmak erdemlilik değildir."*

★Hadisi İmam Ahmed ve Bezzâr ile Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında ismi belirtilmeyen biri vardır.

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11131)

2 Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1780, 1883, 2203, 2252), Ahmed, *Müsned* (3/329)

٤٩٢٦ - وعَنْ كَعْبِ بْنِ عَاصِمٍ الأَشْعَرِيِّ وَكَانَ مِنْ أَهْلِ السَّقِيْفَةِ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَيْسَ مِنْ أَمْ بِرِّ أَمْ صِيَامُ فم سَفَرٍ "

قلت : رواه النسائي وابن ماجة من حديثه أيضا إلا أنه قال : " ليس من البر الصيام في السفر " .

رواه أحمد و الطبراني في الكبير, ورجال أحمد رجال الصحيح .

4926. Sekîfe halkından olan Kâ'b b. Âsım el-Eş'arî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim: *"Seferde oruç tutmak erdemlilik değildir."*

Derim ki: Nesâî ve İbn Mâce, bu kişinin hadisini Kureyş lehçesiyle rivayet etmişlerdir.

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٩٢٧ - وعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " لَيْسَ الْبِرُّ الصِّيَامَ فِي السَّفَرِ " رواه البزار و الطبراني في الكبير, ورجال البزار رجال الصحيح .

4927. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Seferde oruç tutmak erdemlilik değildir."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Bezzâr'ın ravileri *Sahîh* ricâlidir.[1]

٤٩٢٨ - وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ : سَافَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَزَلَ بِأَصْحَابِهِ وَإِذَا نَاسٌ قَدْ جَعَلُوا عَرِيْشاً عَلَى صَاحِبِهِمْ وَهُوَ صَائِمٌ فَمَرَّ بِهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : مَا شَأْنُ صَاحِبِكُمْ ؟ أَوَجِعٌ ؟ قَالُوا : لاَ يَا رَسُولَ اللهِ وَلَكِنَّهُ صَائِمٌ وَذَلِكَ فِي يَوْمٍ حَرُورٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " لاَ بِرَّ أَنْ يُصَامَ فِي سَفَرٍ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4928. Abdullah b. Amr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yolculuğa çıkmıştı. Ashâbının yanına uğradığında bazılarının, bir arkadaşları için gölgelik hazırladıklarını görünce: *"Arkadaşınızın neyi var? Sancısı mı?"* diye sordu. Onlar da: "Hayır, yâ Resûlallah! Kendisi oruçlu" şeklinde cevap verince şöyle buyurdu: *"Seferde oruç tutulmasında erdemlilik yoktur."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (983), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11447)

٤٩٢٩ - وعَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ قَالض : أَقْبَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ غَزْوَةٍ فَسِرْنَا فِي يَوْمٍ شَدِيْدِ الحَرِّ فَنَزَلْنَا فِي بَعْضِ الطَّرِيْقِ فَانْطَلَقَ رَجُلٌ مِنَّا فَدَخَلَ تَحْتَ شَجَرَةٍ فَإِذَا أَصْحَابُهُ يَلُوذُونَ بِهِ وَهُوْ مُضْطَجِعٌ كَهَيْئَةِ الوَجعِ فَلَمَّا رَآهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ :

مَا بَالُ صَاحِبِكُم ؟ قَالُوا : صَائِمٌ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ مِنَ البِرِّ أَنْ تَصُومُوا فِي السَّفَرِ عَلَيْكُم بِالرُّخْصَةِ الَّتِي أَرْخَصَ اللهُ لَكُمْ فَاقْبَلُوهَا "

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

4929. Ammâr b. Yâsir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile bir gazveden dönerken, şiddetli bir sıcağın altında yürüdüğümüz bir günde yolda mola verdik. Aramızdan bir adam hemen bir ağacın gölgesine sığınınca arkadaşları da hemen ağrı çektiğini sandıkları bu kişiye yardım ettiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunları bu şekilde görünce: *"Arkadaşınızın neyi var?"* diye sorunca, onlar: "Oruçlu" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yolculuktayken oruç tutmanız iyi değildir. Yüce Allah'ın sizlere sunmuş olduğu kolaylıkları kabul ederek değerlendirip faydalanın."

★**Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.**

٤٩٣٠ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ يَحْيَى ، عَنِ اللَّيْثِ . ح وَحَدَّثَنَا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَزْدِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ ، عَنْ كَعْبِ بْنِ عَاصِمٍ الأَشْعَرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ مِنَ الْبِرِّ الصِّيَامُ فِي السَّفَرِ " رواه الطبراني, ورجاله رجال الصحيح .

4930. Ka'b b. Âsım'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Seferde oruç tutmak erdemlilik değildir."*

★**Hadisi Taberânî, rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.**[1]

٤٩٣١ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مِقْلاصٍ ، ثنا أَبِي ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ ، أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ ، عَنْ حُنَيْنِ بْنِ أَبِي حَكِيمٍ ، أَنَّ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ عُقْبَةَ حَدَّثَهُ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ ، أَنَّهُ قَالَ : " لَيْسَ مِنَ السُّنَّةِ الصَّوْمُ فِي السَّفَرِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: من لم أعرفه .

---

[1] İbn Cerîr, *Tehzîbu'l-âsâr*'da (*İbn Abbâs M.* 178), Ümmü'd-Derdâ kanalıyla Ka'b b. Âsım'dan rivayet etmiştir.

4931. Muâviye der ki: "Seferde oruç tutmak sünnetten değildir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında durumunu bilmediğim biri vardır.

٤٩٣٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ ، ثنا عَبْثَرُ بْنُ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سَوَّارٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى ، عَنْ رَجُلٍ مِنْهُمْ ، أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَأْكُلُ ، فَقَالَ : " هَلُمَّ " ، فَقَالَ : إِنِّي صَائِمٌ ، فَقَالَ : " هَلُمَّ أُحَدِّثْكَ ، إِنَّ اللَّهَ وَضَعَ عَنِ الْمُسَافِرِ الصِّيَامَ ، وَشَطْرَ الصَّلَاةِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عباد بن السري, ولم أجد من ترجمه .

4932. Zurâra b. Evfâ'nın bildirdiğine göre kendilerinden bir adam yemek yemekte olan Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) adama: *"Buyur (yemeğe)"* dedi. Adam da: "Ben oruçluyum" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunun üzerine: *"Gel de sana bir şeyler anlatayım. Yüce Allah, yolcu olan kişiden oruç sorumluluğunu ve namazların yarısını kaldırmıştır"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abser'in biyografisini yapana rastlayamadım.

٤٩٣٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَالِمٍ الرَّازِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِمْرَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا أَبُو دَاوُدَ ، ثنا شُعْبَةُ ، عَنْ أَبِي الْفَيْضِ ، قَالَ : خَطَبَنَا مَسْلَمَةُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ ، فَقَالَ : " لا تَصُومُوا فِي السَّفَرِ رَمَضَانَ ، فَمَنْ صَامَ فَلْيَقْضِهِ ، قَالَ أَبُو الْفَيْضِ : فَلَقِيتُ أَبَا قِرْصَافَةَ ، وَاثِلَةَ بْنَ الأَسْقَعِ فَسَأَلْتُهُ ، فَقَالَ : لَوْ صُمْتَ ، ثُمَّ صُمْتَ ، ثُمَّ صُمْتَ مَا قَضَيْتَهُ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

4933. Ebu'l-Feyz bildiriyor: Mesleme b. Abdilmelik, bizlere şöyle bir konuşma yaptı: "Ramazan'da yolculuktayken oruç tutmayın. Kim tutarsa onu da kaza yapsın." Ebu'l-Feyz ekledi: Bunun üzerine Ebû Kırsâfe Vâsile b. el-Eska ile karşılaşınca bu konuyu sordum, o da: "Şayet oruç tutsan, sonra yine tutsan, sonra yine tutsan kaza etmen gerekmez."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (19/394)
[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (22/52)

٤٩٣٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَزَّازُ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي صَفْوَانَ الثَّقَفِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ ، قَالَ : " الإِفْطَارُ فِي السَّفَرِ رُخْصَةٌ " رواه الطبراني في الكبير والأوسط, ورجاله ثقات .

4934. Osman b. Ebi'l-Âs dedi ki: "Seferdeyken oruç tutmak bir ruhsattır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٩٣٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الأَخْرَمُ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ الْعَنْبَرِيُّ ، ثنا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ ، ثنا أَشْعَثُ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ " أَنَّهُ كَانَ يَسْتَحِبُّ الصَّوْمَ فِي السَّفَرِ ، وَيَقُولُ : إِنَّهَا كَانَتْ رُخْصَةً "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أحمد بن عبد الله بن الحسين العنبري, ولم أجد من ترجمه .

4935. Osman b. Ebi'l-Âs, seferiyken oruç tutmaktan hoşlanır ve şöyle derdi: "Oruç tutmak ruhsat işi idi (kişinin isteğine bırakılmıştı)."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ahmed b. Ubeydillah b. el-Hüseyn el-Anberî'nin biyografisini verene rastlayamadım.

٤٩٣٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا أَبُو طُعْمَةَ أَنَّهُ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عُمَرَ إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِنِّي أَقْوَى عَلَى الصِّيَامِ فِي السَّفَرِ. فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَنْ لَمْ يَقْبَلْ رُخْصَةَ اللَّهِ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الإِثْمِ مِثْلُ جِبَالِ عَرَفَةَ " رواه أحمد والطبراني في الكبير, وإسناد أحمد حسن .

4936. Ebû Tu'me anlatıyor: Abdullah b. Ömer'in yanındaydım. Bir adam kendisinin yanına gelerek şöyle dedi: "Ey Ebû Abdirrahman! Ben, yolculuktayken oruç tutacak güç ve bünyeye sahibim." Bunun üzerine Abdullah b. Ömer şu karşılığı verdi: Ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim:

"Kim Yüce Allah'ın vermiş olduğu ruhsatı (kolaylığı) kabul etmezse, kendisine Arafat dağı gibi günah verilir."

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8390), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1483)

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8389)

★Hadisi İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ahmed'in isnadı hasendir.

٤٩٣٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ السَّيْلَحِينِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ رُزَيْقٍ الثَّقَفِيِّ. وَقُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ رُزَيْقٍ الثَّقَفِيِّ عَنِ ابْنِ شِمَاسَةَ يُحَدِّثُ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَمْ يَقْبَلْ رُخْصَةَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الذُّنُوبِ مِثْلُ جِبَالِ عَرَفَةَ " رواه أحمد والطبراني في الأوسط, وفيه: رزيق الثقفي ,ولم أحد من وثقه ولا جرحه, وبقية رجاله ثقات .

4937. Ukbe b. Âmir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim Yüce Allah'ın vermiş olduğu ruhsatı (kolaylığı) kabul etmezse, kendisine Arafat dağı gibi günah verilir."

★Hadisi İmam Ahmed ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ruzayk es-Sekafî'nin menfi veya müspet eleştirisini yapana rastlayamadım. Bunun dışındakiler güvenilir kimselerdir.

٤٩٣٨ - و عَنْ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ لَمْ يَقْبَلْ رُخْصَةَ اللَّهِ فَعَلَيْهِ مِنَ الإِثْمِ مِثْلَ جِبَالِ أُحُدٍ آثَاماً "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سليمان بن عمرو بن إبراهيم الأنصاري ,ذكره ابن أبي حاتم و لم يذكر فيه جرحا ولا تعديلا .

4938. Amr b. Hazm dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim Yüce Allah'ın vermiş olduğu ruhsatı (kolaylığı) kabul etmezse, kendisine Uhud dağı gibi günah verilir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Süleyman b. Amr b. İbrâhîm el-Ensârî hakkında İbn Ebî Hâtim, menfi veya müspet eleştiri yapmamıştır.

٤٩٣٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ عَنْ حَرْبِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم" إِنَّ اللَّهَ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5392)

يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى رُخَصُهُ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ تُؤْتَى مَعْصِيَتُهُ " رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح ,والبزار و الطبراني في الأوسط وإسناده حسن .

4939. Abdullah b. Ömer, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Yüce Allah, kendisine isyan edilmesinden ne kadar hoşlanmazsa, bunun tam tersi ruhsatlarının kullanılmasından da o derece hoşlanır."*

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ricâli *Sahîh* ravileridir. Ayrıca Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.[1]

٤٩٤٠ - و عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى رُخَصُهُ كَمَا يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى عَزَائِمُهُ " رواه الطبراني في الكبير والبزار, ورجال البزار ثقات وكذلك رجال الطبراني

4940. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah, koymuş olduğu kurallardan hoşlandığı gibi, ruhsatlarının kullanılmasından da o derece hoşlanır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ayrıca Bezzâr, rivayet etmiştir. her ikisinin ricâlide güvenilir kimselerdir.[2]

٤٩٤١ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، ثنا مَعْمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيُّ ، ثنا شُعْبَةُ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُحِبُّ أَنْ تُقْبَلَ رُخَصُهُ كَمَا يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى عَزَائِمُهُ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه :معمر بن عبد الله الأنصاري, قال العقيلي : لا يتابع على رفع حديثه .

4941. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah, koymuş olduğu kurallardan hoşlandığı gibi, ruhsatlarının kullanılıp kabul görmesinden de hoşlanır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ukaylî, isnâdında bulunan Mâmer b. Abdillah el-Ensârî hakkında: "Bu kişinin, «merfu'» hadisine itibar edilmez" demiştir.[3]

---

1 Ahmed, *Müsned* (5866), Bezzâr, *Müsned* (988, 989)

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11880), Bezzâr, *Müsned* (990), İbn Hibbân, *Sahîh* (354)

3 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10030), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (2602)

٤٩٤٢ - وعن عبد الله بن يزيد بن آدم قال : حدثني أبو الدرداء وواثلة بن الأسقع وأبو أمامة وأنس بن مالك أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : إن الله يحب أن تقبل رخصة كما يحب العبد مغفرته

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وعبد الله بن يزيد ضعفه أحمد وغيره

4942. Abdullah b. Yezîd b. Âdem der ki: Bana, Ebu'd-Derdâ, Vâsile b. el-Eska, Ebû Umâme ve Enes bin Mâlik, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu bildirdiler:

"Kulun bağışlanmaktan hoşlandığı gibi, Yüce Allah da ruhsatların kabul edilmesinden hoşlanır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ahmed ve başkaları, isnâdında bulunan Abdullah b. Yezîd'in zayıflığına hükmetmişlerdir.[1]

٤٩٤٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ، ثَنَا أَبو عُمَرَ الضَّرِيرُ حَفْصُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحُلْوَانِيُّ ، قال : نا عُمَرُ بْنُ عُبَيْدٍ الْبَصْرِيُّ صَاحِبُ الْخمرِ ، نا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يُؤْخَذَ بِرُخَصِهِ كَمَا يُحِبُّ أَنْ يُؤْخَذَ بعزَائِمِهِ " . قُلْتُ : وَمَا عَزَائِمُهُ ؟ قَالَ : " فَرَائِضُهُ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عمر بن عبيد صاحب الخمر, وهو ضعيف .

4943. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yüce Allah, ruhsatlarının icra edilmesini, yapılmasını emrettiği kuralların yapılmasını sevdiği gibi sever."*

Bunun üzerine: "Onun kuralları (azimetleri) nelerdir?" diye sorunca: *"Onun farzlarıdır"* cevabını verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ömer b. Ubeyd zayıftır.

(بَابٌ فِي الصَّائِمِ يَعُودُ الْمَرِيضَ وَيَفْعَلُ الْخَيْرَ)

Hasta Ziyaretinde Bulunan ve İyilik Yapan Oruçlu

٤٩٤٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا زَبَّانُ عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ " مَنْ كَانَ صَائِماً وَعَادَ مَرِيضاً وَشَهِدَ جَنَازَةً غُفِرَ لَهُ مِنْ بَأْسٍ إِلاَّ أَنْ يُحْدِثَ مِنْ بَعْدُ " رواه أحمد, وفيه: زبان بن فائد, وثقه أبو حاتم ,وضعفه غيره .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7661)

4944. Muâz b. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Oruçlu olup da, bir hastayı ziyaret eden veya bir cenazenin kaldırılmasına iştirak eden kişinin (yaptıkları) bundan dolayı -bunları daha sonra başa kakmaması şartıyla- bağışlanmasına sebep olur."

★Hadisi İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. Ebû Hâtim isnâdında bulunan Zebbân b. Fâid'in güvenilir olduğunu savunurken başkaları ise şaibeli olduğunu belirtmişlerdir.

٤٩٤٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ وَرْدَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَصْحَابِهِ ذَاتَ يَوْمٍ " مَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الْيَوْمَ جَنَازَةً. قَالَ عُمَرُ أَنَا. قَالَ مَنْ عَادَ مِنْكُمْ مَرِيضاً. قَالَ عُمَرُ أَنَا. قَالَ مَنْ تَصَدَّقَ. قَالَ عُمَرُ أَنَا. قَالَ مَنْ أَصْبَحَ صَائِماً. قَالَ عُمَرُ أَنَا. قَالَ وَجَبَتْ وَجَبَتْ "

رواه أحمد والبزار, وفيه: سلمة بن وردان, وهو ضعيف .

4945. Enes bin Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün ashâbına: *"İçinizden kim cenazeye katıldı?"* diye sorunca Hz. Ömer: "Ben" karşılığını verdi. Bu defa: *"Sizlerden kim hasta ziyaret etti?"* diye sordu. Ömer de: "Ben" diye cevap verdi. Bu defa: *"Sizlerden kim sadaka verdi?"* diye sordu. Yine Hz. Ömer: "Ben" diye cevap verdi. Bu defa: *"Sizlerden kim bu sabah oruca niyet etti?"* diye sordu. Hz. Ömer yine: "Ben" diye cevap verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu defa: *"(Cennet) vacip oldu, gerekli oldu"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr ve İmam Ahmed[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Seleme b. Verdân zayıftır.

٤٩٤٦ - و عَنْ عَائِشَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ لِأَصْحَابِهِ : أَيُّكُمْ أَصْبَحَ صَائِماً ؟ قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ . قَالَ : " فَأَيُّكُمْ عَادَ مَرِيْضاً ؟ " . قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ . قَالَ: " أَيُّكُمْ شَيَّعَ جِنَازَةً ؟ " . قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ . قَالَ: " أَيُّكُمْ أَطْعَمَ مِسْكِيناً ؟ " . قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ . قَالَ: " مَنْ كَانَتْ لَهُ هَذِهِ الأَرْبَعُ بُنِيَ لَهُ بَيْتٌ فِي الجَنَّةِ "

رواه البزار. رواه الطبراني في الأوسط باختصار, وفيه: إسماعيل بن يحيى بن سلمة, وهو ضعيف .

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/440)

[2] Ahmed, *Müsned* (3/118), Bezzâr, *Müsned* (1043)

4946. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına: *"İçinizden kim bu sabah oruca niyet etti?"* diye sordu. Ebû Bekr: "Ben, ey Allah'ın elçisi" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu defa: *"Kim hasta ziyaret etti?"* diye sordu. Ebû Bekr: "Ben, ey Allah'ın elçisi" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İçinizden kim cenazeye katıldı?"* diye sorunca Ebû Bekr: "Ben, ey Allah'ın elçisi" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir miskini doyurdu?"* diye sordu. Ebû Bekr: "Ben, ey Allah'ın elçisi" diye cevap verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu defa: *"Her kim bu dört şeye sahip olursa kendisine cennette bir ev inşa edilir"* dedi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta kısaca rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İsmaîl b. Yahyâ b. Seleme zayıftır.[1]

٤٩٤٧ – حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، أنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ زَحْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ يَوْمًا لأَصْحَابِهِ : " هَلْ أَصْبَحَ مِنْكُمُ الْيَوْمَ صَائِمًا ؟ فَسَكَتُوا ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ : أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ ، ثُمَّ قَالَ : هَلْ عَادَ أَحَدٌ مِنْكُمُ الْيَوْمَ مَرِيضًا ؟ فَسَكَتُوا ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ : أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ ، ثُمَّ قَالَ : " هَلْ تَصَدَّقَ أَحَدٌ مِنْكُمُ الْيَوْمَ صَدَقَةً ؟ فَسَكَتُوا ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ : أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ ، فَضَحِكَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى اسْتَعْلَى بِهِ الضَّحِكُ ، ثُمَّ قَالَ : وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ ، مَا جَمَعَهُنَّ فِي يَوْمٍ وَاحِدٍ إِلا مُؤْمِنٌ ، وَإِلا دَخَلَ بِهِنَّ الْجَنَّةَ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبيد الله بن زحر, وفيه كلام وقد وثق .

قلت : ويأتي حديث بنحو هذا في صوم يوم الجمعة إن شاء الله .

4947. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İçinizden bugün oruç tutmaya niyetli olarak kimse uyandı mı?"* diye sordu. Hepsi susunca Ebû Bekr: "Ben, yâ Resûlallah" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Aranızdan kimse bugün bir hasta ziyaretinde bulundu mu?"* diye sorunca Ebû Bekr: "Ben, yâ Resûlallah" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Aranızdan kimse bugün sadaka verdi mi?"* diye sorunca hepsi sustu. Yine Ebû Bekr: "Ben, yâ Resûlallah" karşılığını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bayağı güldükten sonra ve şöyle buyurdu: *"Canımı elinde tutan Yüce Allah'a yemin ederim ki, bunları bir günde bir araya toplayan mümin, bu yaptıkları sebebiyle mutlaka cennete girer."*

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1042)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Zahr şaibelidir; ancak diğer bir yandan güvenilir sayılmıştır.

Derim ki: İnşallah "Cuma Günü Oruç Tutmak" bölümünde konuya dair hadisler gelecektir.

٤٩٤٨ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ التُّسْتَرِيُّ، ثنا عُمَرُ بْنُ شَبَّةَ، ثنا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ طَلِيقٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " مَنْ أَصْبَحَ صَائِمًا ؟ قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا، قَالَ: مَنْ عَادَ مَرِيضًا ؟ قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا، قَالَ: مَنْ شَيَّعَ جَنَازَةً ؟ قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا، قَالَ: مَنْ جَمَعَهُنَّ فِي يَوْمٍ دَخَلَ الْجَنَّةَ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عثمان بن طليق, و لم أحد من ترجمه .

4948. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim oruçlu olarak sabahladı?"* diye sordu. Ebû Bekr: "Ben" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim hasta ziyaret etti?"* diye sorunca Ebû Bekr: "Ben" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim cenaze kaldırdı?"* diye sorunca Ebû Bekr: "Ben" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim bunları bir gün içerisinde yaparsa cennete girer"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Osmân b. Talîk'in biyografisini verene rastlayamadım.

٤٩٤٩ - عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ قال: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصُّبْحَ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ: " هَلْ مِنْكُمْ أَحَدٌ أَصْبَحَ صَائِماً ؟ . فَقَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللهِ لَمْ أُحَدِّثْ نَفْسِي بِالصَّوْمِ الْبَارِحَةَ فَأَصْبَحْتُ مُفْطِراً . فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: لَكِنِّي حَدَّثْتُ نَفْسِي بِالصَّوْمِ الْبَارِحَةِ فَأَصْبَحْتُ صَائِماً . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " هَلْ مِنْكُمُ الْيَوْمَ أَحَدٌ عَادَ مَرِيضاً ؟ " . فَقَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللهِ صَلَّيْنَا ثُمَّ لَمْ نَبْرَحْ فَكَيْفَ نَعُودُ الْمَرْضَى ؟ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: بَلَغَنِي أَنَّ أَخِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ اشْتَكَى فَجَعَلْتُ طَرِيقِي عَلَيْهِ حِينَ خَرَجْتُ إِلَى الْمَسْجِدِ لأَنْظُرَ كَيْفَ أَصْبَحَ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " هَلْ مِنْكُمْ أَحَدٌ أَطْعَمَ الْيَوْمَ مِسْكِيناً ؟ " . فَقَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللهِ صَلَّيْنَا ثُمَّ لَمْ نَبْرَحْ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَإِذَا أَنَا بِسَائِلٍ يَسْأَلُ فَوَجَدْتُ كِسْرَةَ خُبْزِ شَعِيرٍ فِي يَدِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَأَخَذْتُهَا

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7826); ayrıca Ali b. Yezîd zayıftır.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11300)

فَدَفَعْتُهَا إِلَيْهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَنْتَ فَأَبْشِرْ بِالْجَنَّةِ " . فَتَنَفَّسَ عُمَرُ فَقَالَ : وَاهًا لِلْجَنَّةِ . فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَلِمَةً رَضِّى بِهَا عُمَرَ : " رَحِمَ اللَّهُ عُمَرَ ، رَحِمَ اللَّهُ عُمَرَ ، لَمْ يُرِدْ خَيْرًا قَطُّ إِلاَّ سَبَقَهُ أَبُو بَكْرٍ إِلَيْهِ "

قلت : روى أبو داود منه طرفا . رواه الطبراني في الكبير, وفيه: مبارك بن فضالة, وهو ثقة وفيه كلام .

4949. Hz. Ebû Bekir'in oğlu Abdurrahman bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazını kıldıktan sonra ashâbına doğru dönerek: *"İçinizden oruçlu olarak uyanan var mı?"* diye sordu. Hz. Ömer dedi ki: "Yâ Resûlallah! Geceleyin kendi kendime niyet etmediğim için oruçsuz olarak sabahladım." Ebû Bekr ise: "Yâ Resûlallah! Fakat ben geceleyin kendi kendime niyet ettiğim için oruçlu olarak sabahladım" dedi.

Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İçinizden kimse bugün hasta ziyaretinde bulundu mu?"* diye sordu. Ömer dedi ki: "Yâ Resûlallah! Daha henüz namaz kıldık ve henüz ayrılmadık, hasta ziyaretinde nasıl bulunabiliriz ki?" Bunun üzerine Ebû Bekr: "Kardeşim Abdurrahman b. Avf'ın hasta olduğunu işittim. Ben de mescide gelirken yolumu değiştirerek durumunu kontrol etmek için ona uğradım" dedi.

Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İçinizden kimse bugün yoksul yedirdi mi?"* diye sorunca Hz. Ömer: "Yâ Resûlallah! Namazımızı yeni kıldık ve hâlâ buradayız" karşılığını verdi. Ebû Bekr ise: "Mesicide girdiğimde bir de ne göreyim bir dilenci dileniyor. Baktım ki oğlum Abdurrahman'ın elinde bir arpa ekmeği parçası var, ben de alıp bunu o fakire verdim" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana cennet kutlu olsun"* buyurdu. Ömer ise: "Ahh cennet!" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ömer'e hoşlandığı şu sözleri söyledi: *"Yüce Allah Ömer'e şefkat ve merhamet eylesin, kendisinin yapmayı düşündüğü her iyilikte Ebû Bekr onu geçiyor."*

Derim ki: Ebû Dâvûd bunun bir bölümünü rivayet etmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mubârek b. Fadâle şaibeli olmakla birlikte güvenilir bir ravidir.

(بَابٌ فِيمَنْ يَضْعُفُ عَنِ الصَّوْمِ)

Oruç Tutmaya Takati Kalmayan Kişi

٤٩٥٠ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، ثنا هِشَامٌ الدَّسْتَوَائِيُّ ، ثنا قَتَادَةُ ، " أَنَّ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ضَعُفَ عَنِ الصَّوْمِ قَبْلَ مَوْتِهِ عَامًا ، فَأَفْطَرَ ، وَأَطْعَمَ كُلَّ يَوْمٍ مِسْكِينًا "

رواه الطبراني في الكبير، ورجاله رجال الصحيح .

4950. Katâde'den rivayet edildiğine göre Enes, vefatından bir yıl önce oruç tutamayınca tutamadığı her bir gün için bir fakiri yedirdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٩٥١ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذِ بْنِ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيُّ ، حَدَّثَنَا أَبِي ، حَدَّثَنَا عِمْرَانُ ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ أَبِي تَمِيمَةَ ، قَالَ : " ضَعُفَ أَنَسٌ عَنِ الصَّوْمِ فَصَنَعَ جَفْنَةً مِنْ ثَرِيدٍ فَدَعَا بِثَلاثِينَ مِسْكِينًا فَأَطْعَمَهُمْ " رواه أبو يعلى، ورجاله رجال الصحيح .

4951. Eyyub b. Ebî Temîme dedi ki: Enes, takatsiz kalıp oruç tutamayınca etli sulu yemek hazırlatarak otuz fakir çağırıp onları yedirdi.

★Hadisi Ebû Ya'lâ[2] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٩٥٢ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مِقْلاصٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثَنَا ابْنُ وَهْبٍ ، أَخْبَرَنِي يَزِيدُ بْنُ عِيَاضٍ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، أَنَّ قَيْسَ بْنَ السَّائِبِ كَبِرَ حَتَّى مَرَّتْ بِهِ سِتُّونَ عَلَى الْمِائَةِ وَضَعُفَ عَنِ الصِّيَامِ فَأَطْعَمَ عَنْهُ "

4952. Mücâhid'den rivayet edildiğine göre Kays b. es-Sâib, yüz altmış yaşını aşıp ta oruç tutmaya takati kalmayınca onun yerine (miskinlere yemek) yedirdi.

٤٩٥٣ - وفي رواية : حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ ، ثَنَا خَالِدُ بْنُ نِزَارٍ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ الطَّائِفِيُّ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ ، حَدَّثَنِي مُجَاهِدٌ ، قَالَ : سَمِعْتُ قَيْسَ بْنَ السَّائِبِ ، يَقُولُ : " إِنَّ شَهْرَ رَمَضَانَ يَفْتَدِي بِهِ الإِنْسَانُ ، يُطْعِمُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ مِسْكِينًا ، فَأَطْعِمُوا عَنِّي مِسْكِينًا لِكُلِّ يَوْمٍ صَاعًا ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَرِيكًا لِي فِي الْجَاهِلِيَّةِ ، فَخَيْرُ شَرِيكٍ لا يُمَارِي وَلا يُشَارِي " رواه الطبراني في الكبير، ورجاله ثقات .

4953. Bir rivayette ise Kays b. es-Sâib der ki: "Ramazan ayında insan (tutamadığı) her bir günün orucu için fidye olarak bir yoksulu doyurur. Benim adıma her gün için bir yoksul yedirin. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Cahiliye döneminde ortağımdı. Ortakların en hayırlısı, boş yere tartışmayan ve entirika yapmayandır."

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (675)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (4194); Eyyûb, Enes'i işitmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

(بَابُ السِّوَاكِ لِلصَّائِمِ)

Oruçlunun Misvak Kullanması

٤٩٥٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الأَخْرَمُ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْخَلِيلِ الْمُخَرِّمِيُّ ، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ النُّعْمَانِ ، ثنا كَيْسَانُ أَبُو عُمَرَ الْعَطَّارُ ، عَنْ يَزِيدَ يَعْنِي ابْنَ بِلالٍ ، عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : وَثنا كَيْسَانُ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ خَبَّابٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِذَا صُمْتُمْ فَاسْتَاكُوا بِالْغَدَاةِ وَلا تَسْتَاكُوا بِالْعَشِيِّ ، فَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ صَائِمٍ تَيْبَسُ شَفَتَاهُ بِالْعَشِيِّ إِلا كَانَ نُورًا بَيْنَ عَيْنَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " رواه الطبراني في الكبير, ورفعه عن خباب, ولم يرفعه عن علي, وفيه: كيسان أبو عمر, وثقه ابن حبان, وضعفه غيره .

4954. Hz. Ali ile Habbâb'ın rivayet ettiklerine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Oruç tuttuğunuzda sabahları misvak kullanın; ancak akşama doğru kullanmayın. Şunu iki bilin ki oruçlunun akşama doğru kuruyan dudakları, kıyamet günü gözlerinin arasında nur olacaktır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] Habbâb'dan merfû olarak, Hz. Ali'den ise onun sözü olarak rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Keysân Ebû Ömer, İbn Hibbân'a ve başkalarına göre ise zayıftır.

٤٩٥٥ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ ، ثنا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْحَرَّانِيُّ ، أنا بَكْرُ بْنُ خُنَيْسٍ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نُسَيٍّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ ، قَالَ : سَأَلْتُ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ : أَتَسَوَّكُ وَأَنَا صَائِمٌ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قُلْتُ : أَيَّ النَّهَارِ أَتَسَوَّكُ ؟ قَالَ : أَيَّ النَّهَارِ شِئْتَ ، إِنْ شِئْتَ غُدْوَةً ، وَإِنْ شِئْتَ عَشِيَّةً ، قُلْتُ : فَإِنَّ النَّاسَ يَكْرَهُونَهُ عَشِيَّةً ، قَالَ : وَلِمَ ؟ قُلْتُ : يَقُولُونَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ " ، فَقَالَ : سُبْحَانَ اللَّهِ ، لَقَدْ أَمَرَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالسِّوَاكِ حِينَ أَمَرَهُمْ ، وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ لا بُدَّ أَنْ يَكُونَ بِفَمِ الصَّائِمِ خُلُوفٌ وَإِنِ اسْتَاكَ وَمَا كَانَ بِالَّذِي يَأْمُرُهُمْ أَنْ يُنْتِنُوا أَفْوَاهَهُمْ عَمْدًا ، مَا فِي ذَلِكَ مِنَ الْخَيْرِ شَيْءٌ ، بَلْ فِيهِ شَرٌّ ، إِلا مَنِ ابْتُلِيَ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/363); *İsâbe* (3/248)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3696), *es-Silsiletu'z-zaîfe* (401)

بِلاءِ لا يَجِدُ مِنْهُ بُدًّا ، قُلْتُ : وَالْغُبَارُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَيْضًا كَذَلِكَ ؟ إِنَّمَا يُؤْجَرُ فِيهِ مَنِ اضْطُرَّ إِلَيْهِ وَلَمْ يَجِدْ عَنْهُ مَحِيصًا ؟ قَالَ : " نَعَمْ ، وَأَمَّا مَنْ أَلْقَى نَفْسَهُ فِي الْبَلاءِ عَمْدًا فَمَا لَهُ مِنْ ذَلِكَ مِنْ أَجْرٍ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بكر بن خنيس, وهو ضعيف, وقد وثقه ابن معين في رواية .

4955. Abdurrahman b. Ğanm anlatıyor: Muâz b. Cebel'e şöyle sordum: "Oruçluyken misvak kullanabilir miyim?" O da: "Evet" dedi. Ben: "Gündüzün hangi vaktinde kullanabilirim?" diye sorunca o: "Hangi vaktinde istersen, ister sabah, ister akşam" cevabını verdi. "İnsanlar onun akşam vakti kullanılmasını hoş karşılamıyorlar" deyince ise: "Neden?" diye sordu. Ben de dedim ki: Çünkü dediklerine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuş: *"Oruçlunun ağız kokusu, Yüce Allah katında misk kokusundan daha hoştur."*

Bunun üzerine şu karşılığı verdi: "Sübhânallah! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına misvak kullanmayı emrettiğinde, bunu yerine getirerek misvak kullansalar da elbette oruçluların ağızlarının kokacağını biliyordu. Onlara emretmiş olduğu şey, bilerek ağızlarını kokutmaları değildir. Zaten böyle bir şeyde de hayır olmadığı gibi çirkin bir durumdur da. Tabii böyle bir musibete yakalanmış bununla imtihan edilen kişi bunun dışındadır."

Dedim ki: "Peki Allah yolundaki kişinin tozlanıp yorulması da aynı mıdır? Toza maruz kalmaktan başka bir çaresi olmayan kişi de bundan dolayı sevap kazanır mı?" Şu karşılığı verdi: "Evet, ancak bilerek kendisini bir takım tehlikelere atan kişi, bundan dolayı sevap kazanamaz."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Bekr b. Huneys zayıftır. İbn Maîn onu bir rivayette tevsîk etmiştir.

(بَابُ الْمَضْمَضَةِ لِلصَّائِمِ)

Oruçlu Kişinin Ağzını Çalkalaması

٤٩٥٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَتَّابُ بْنُ زِيَادٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا السَّرِيُّ بْنُ يَحْيَى عَنْ كَثِيرِ بْنِ زِيَادٍ قَالَ قَالَ ابْنُ عَبَسَةَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ فِي رَمَضَانَ" رواه أحمد , وكثير بن زياد لم يدرك ابن عبسة .

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/70)

4956. İbn Abese bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in Ramazan'da ağzını ve burnunu suyla çalkaladığını gördüm.

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kesîr b. Ziyâd, İbn Abese'ye yetişmemiştir.

(بَابُ الْقُبْلَةِ وَالْمُبَاشَرَةِ لِلصَّائِمِ)

Oruçlu Kişinin Eşini Öpmesi ve Ona Sarılması

٤٩٥٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا لَيْثٌ يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ صُعَيْرٍ الْعُذْرِيِّ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ مَسَحَ عَلَى وَجْهِهِ وَأَدْرَكَ أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَانُوا يَنْهَوْنِي عَنِ الْقُبْلَةِ تَخَوُّفاً أَنْ أَتَقَرَّبَ لِأَكْثَرَ مِنْهَا ثُمَّ الْمُسْلِمُونَ الْيَوْمَ يَنْهَوْنَ عَنْهَا وَيَقُولُ قَائِلُهُمْ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَهُ مِنْ حِفْظِ اللَّهِ مَا لَيْسَ لِأَحَدٍ " رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4957. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in o zamanlar henüz küçük olduğundan yüzünü okşadığı ve Ashâb-ı Kirâma da ulaşmış olan, Abdullah b. Sa'lebe b. Suayr el-Uzrî dedi ki: Daha ileriye giderim endişesiyle (oruçlu iken) öpmekten beni sakındırırlardı. Müslümanlar bugün de beni öpmekten sakındırıyor ve şöyle diyorlar: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hiç kimsenin sahip olmadığı bir şekilde Yüce Allah tarafından bu konuda muhafaza edilmekteydi."

★Hadisi İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٩٥٨ – حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ الْعَسْكَرِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو أُسَامَةَ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ حَمْزَةَ ، عَنْ سَالِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عُمَرَ ، قَالَ : رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي النَّوْمِ ، فَرَأَيْتُهُ لا يَنْظُرُ إِلَيَّ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا شَأْنِي ؟ قَالَ : " أَوَلَسْتَ الْمُقَبِّلَ وَأَنْتَ صَائِمٌ ؟ " فَقُلْتُ : وَالَّذِي نَفْسُ عُمَرَ بِيَدِهِ لا أُقَبِّلُ وَأَنَا صَائِمٌ أَبَدًا. رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح : قال البزار : وقد روي عن عمر عن النبي صلى الله عليه و سلم خلاف هذا .

4958. Ömer b. el-Hattâb bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in rüyamda bana bakmadığını görünce kendisine: "Yâ Resûlallah! Neyin var?" dedim. *"Oruçluyken eşini öpen sen değil misin?"* buyurdu. Dedim ki: "Canımı elinde tutan Yüce Allah'a yemin ederim ki bundan sonra oruçluyken asla eşimi öpmeyeceğim."

---

1 Ahmed, *Müsned* (5/432)

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir. Bezzâr ekledi: Hz. Ömer'in Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den bunun tersi bir rivayeti vardır.

٤٩٥٩ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا ، نا أَزْهَرُ بْنُ مَرْوَانَ الرَّقَاشِيُّ ، نا الْحَارِثُ بْنُ نَبْهَانَ ، عَنْ مَعْمَرِ بْنِ رَاشِدٍ ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ أَبِي عَمَّارٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُقَبِّلَ الرَّجُلُ وَهُوَ صَائِمٌ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الحارث بن نبهان, قال ابن عدي : له أحاديث حسان وهو ممن يكتب حديثه, وضعفه الأئمة .

4959. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir erkeğin oruçluyken eşini öpmesini yasakladı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İmamlar, isnâdında bulunan Hâris b. Nebhân'ın zayıf olduğunu belirtmişlerdir. Ancak İbn Adiy şöyle demiştir: "Kendisinin hasen hadisleri vardır. Üstelik o, hadisleri yazılabilecek kişilerdendir."

٤٩٦٠ - حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَلَطِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو نُعَيْمٍ الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ ، قَالَ : نا زَيْدُ بْنُ حِبَّانَ الرَّقِّيُّ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ، أَنَّهُ كَانَ يَنْهَى الصَّائِمَ أَنْ يُقَبِّلَ ، وَيَقُولُ : " إِنَّهُ لَيْسَ لأَحَدِكُمْ مِنَ الْعِصْمَةِ مَا كَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: زيد بن حبان الرقي, وقد وثقه ابن حبان وغيره, وفيه كلام .

4960. Ömer b. el-Hattâb'dan bildirildiğine göre kendisi, oruçlu bir kişinin öpmesine müsaade etmez ve şöyle derdi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in sahip olduğu korunma ve muhafaza edilme kalkanına hiç biriniz sahip değilsiniz."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İbn Hibbân ve başkaları, isnâdında bulunan Zeyd b. Hibbân er-Rakkî'yi tevsîk etmiştir. Bu kişi şaibelidir.

٤٩٦١ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ هِلالِ بْنِ يَسَافٍ ، عَنِ الْهُرْمُزَانِ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، فِي الرَّجُلِ يُقَبِّلُ وَهُوَ صَائِمٌ ، قَالَ : " يَقْضِي يَوْمًا مَكَانَهُ " ، قَالَ سُفْيَانُ : " لا يُؤْخَذُ بِهَذَا " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

4961. İbn Mes'ûd, oruçluyken eşini öpen kişi hakkında şöyle dedi: "Onun yerine bir gün kaza yapar." Süfyân ekledi: "Bu görüşe uyulması gerekmez."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٩٦٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ قَيْصَرَ التُّجِيبِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِي قَالَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَ شَابٌّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أُقَبِّلُ وَأَنَا صَائِمٌ فَقَالَ " لاَ. فَجَاءَ شَيْخٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أُقَبِّلُ وَأَنَا صَائِمٌ قَالَ نَعَمْ . فَنَظَرَ بَعْضُنَا إِلَى بَعْضٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ عَلِمْتُ نَظَرَ بَعْضِكُمْ إِلَى بَعْضٍ إِنَّ الشَّيْخَ يَمْلِكُ نَفْسَهُ " رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة , وحديثه حسن وفيه كلام .

4962. Abdullah b. Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanındayken bir genç gelerek: "Yâ Resûlallah! Oruçluyken öpebilir miyim?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır"* dedi. Yaşlı bir adam gelip te: "Oruçluyken öpebilir miyim?" diye sorunca ona ise: *"Evet"* cevabını verdi. Biz bir birimize baktık. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sizlerin neden bir birinize baktığınızı biliyorum. Şüphesiz ki yaşlı olan, kendine hâkim olabilir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn Lehîa'nın hadisi hasendir. Çünkü şaibeli bir kişidir.

٤٩٦٣ – وَبِهِ ، حَدَّثَنَا عَبَّادٌ ، عَنْ عُثْمَانَ الْبُرِّيِّ ، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَأَلَهُ الشَّابُّ عَنِ الْقُبْلَةِ نَهَاهُ ، وَإِذَا سَأَلَهُ الشَّيْخُ رَخَّصَ لَهُ ، وَقَالَ : " إِنَّ الشَّابَّ لَيْسَ كَالشَّيْخِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عباد بن صهيب, وهو متروك .

4963. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e genç birisi, öpmenin hükmünü sorduğunda ona yasaklar ve bundan sakındırırdı. Ancak yaşlı biri sorduğunda ise ona izin verip şöyle derdi:

"Yaşlı, genç gibi değildir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abbâd b. Suheyb metruktur.

٤٩٦٤ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا مِسْعَرٌ ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : " رُخِّصَ لِلشَّيْخِ وَهُوَ صَائِمٌ ، وَنُهِيَ الشَّابُّ "

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9572)

[2] Ahmed, *Müsned* (6739), *es-Silsiletu's-sahîha* (1606)

رواه الطبراني في الكبير،ورجاله رجال الصحيح .

4964. İbn Abbâs dedi ki: "Yaşlının oruçluyken öpmesine izin verildi. Gence ise yasaklandı."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٩٦٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ مَرْزُوقٍ ، عَنْ عَطِيَّةَ ، قَالَ : سَأَلَ شَابٌّ ابْنَ عَبَّاسٍ : أَيُقَبِّلُ وَهُوَ صَائِمٌ ؟ قَالَ : " لا ، ثُمَّ جَاءَ شَيْخٌ ، فَقَالَ : أَيُقَبِّلُ وَهُوَ صَائِمٌ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ الشَّابُّ : سَأَلْتُكَ أُقَبِّلُ وَأَنَا صَائِمٌ ، فَقُلْتَ : لا ، وَسَأَلَكَ هَذَا أَيُقَبِّلُ وَهُوَ صَائِمٌ ، فَقُلْتَ : نَعَمْ ، فَكَيْفَ يَحِلُّ لِهَذَا مَا يَحْرُمُ عَلَيَّ وَنَحْنُ عَلَى دِينٍ وَاحِدٍ ؟ فَقَالَ لَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ : إِنَّ عُرُوقَ الْخُصْيَتَيْنِ مُعَلَّقَةٌ بِالأَنْفِ ، فَإِذَا شَمَّ الأَنْفُ يَتَحَرَّكُ الذَّكَرُ ، وَإِذَا تَحَرَّكَ الذَّكَرُ دَعَا إِلَى مَا هُوَ أَكْبَرُ مِنْ ذَاكَ ، وَالشَّيْخُ أَمْلَكُ لإِرْبِهِ ، وَذَاكَ بَعْدَمَا ذَهَبَ بَصَرُ عَبْدِ اللَّهِ ، وَخَلْفَهُ امْرَأَةٌ ، فَقِيلَ : يَا ابْنَ عَبَّاسٍ ، إِنَّ خَلْفَكَ امْرَأَةً ، قَالَ : أُفٌّ لَكَ مِنْ جَلِيسِ قَوْمٍ "

رواه الطبراني في الكبير , وعطية فيه كلام وقد وثق .

4965. Atiyye dedi ki: Bir genç İbn Abbâs'a şunu sordu: "Oruçluyken öpülür mü?" İbn Abbâs: "Hayır" cevabını verdi. Daha sonra bir ihtiyar gelerek: "Oruçluyken öpülür mü?" diye sorunca İbn Abbâs'ın bu ihtiyara: "Evet" demesi üzerine genç: "Ben oruçluyken öpebilir miyim diye sorunca «Hayır» dedin. Bu sorunca ise: «Evet» dedin. Peki, aynı dinden olmamıza rağmen, buna helal olan şey, nasıl oluyor da bana haram oluyor?" dedi. Bunun üzerine İbn Abbâs şu karşılığı verdi: "Taşakların sinirleri burunla bağlantılıdır. Burun koku alınca erkeklik organı hareketlenir. Erkeklik organı hareketlenince de bundan daha fazlasını arzular!! Yaşlı olan kişi kendine daha hâkimdir."

Fakat bu olay, Abdullah b. Abbâs'ın gözlerini kaybetmesinden sonra cereyan etti. Arkasında da kadın vardı. Kendisine: "Ey İbn Abbâs! Arkanda kadın var" deyince kızarak: "Allah seni zelil kılsın! Bu mecliste ne işin var!?" diye çıkıştı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. Atiyye ise şaibeli olmakla beraber güvenilir sayılmıştır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11040). Şahitleri vardır.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10604)

٤٩٦٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ أَنَّ الأَنْصَارِيَّ أَخْبَرَ عَطَاءً أَنَّهُ قَبَّلَ امْرَأَتَهُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ صَائِمٌ فَأَمَرَ امْرَأَتَهُ فَسَأَلَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ يَفْعَلُ ذَلِكَ . فَأَخْبَرَتْهُ امْرَأَتُهُ فَقَالَ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرَخَّصُ لَهُ فِي أَشْيَاءَ فَارْجِعِي إِلَيْهِ فَقُولِي لَهُ. فَرَجَعَتْ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ قَالَ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرَخَّصُ لَهُ فِي أَشْيَاءَ. فَقَالَ أَنَا أَتْقَاكُمْ لِلَّهِ وَأَعْلَمُكُمْ بِحُدُودِ اللَّهِ "

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4966. Ata b. Yesâr'ın Ensar'dan bir adamdan rivayet ettiğine göre bu kişi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında hanımını öpmesi üzerine, hanımının bu konuyu Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'e sormasını emretmiştir. Eşi de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e bunu sorunca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): ***"Allah'ın Resûlü** (sallallahu aleyhi vesellem) **de bunu yapıyor"*** karşılığını verdi. Hanımı kendisine bunu iletince adam hanımına: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e bazı konularda müsamaha göstermiştir. Bu nedenle dön ve (bunun genel olup olmadığını) sor" dedi. Bunun üzerine eşi tekrar Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek: "Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bazı hususlarda özel bir yetki ve haklara sahiptir; bu da onlardan mı?" diye sorunca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: ***"Yüce Allah'dan en çok korkanınız ve onun sınırlarını en iyi bileniniz benim."***

★Hadisi İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٩٦٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصِيبُ مِنَ الرُّءُوسِ وَهُوَ صَائِمٌ

رواه أحمد والبزار والطبراني في , وقال : أي يقبل . ورجال أحمد رجال الصحيح .

4967. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oruçluyken başlardan öperdi.

★Hadisi Bezzâr, İmam Ahmed ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet ederek şöyle demiştir. İmam Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricâlidir.[2]

---

1 Ahmed, *Müsned* (5/434)

2 Ahmed, *Müsned* (2241), Bezzâr, *Müsned* (1020), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11868)

٤٩٦٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى بْنِ أَبِي عُثْمَانَ الْأَنْمَاطِيُّ الْبَغْدَادِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْأَرُزِّيُّ ، حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " أَيُقَبِّلُ الصَّائِمُ ؟ ، فَقَالَ : وَمَا بَأْسٌ بِذَلِكَ ، رَيْحَانَةٌ يَشُمُّهَا "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط .

4968. Enes bin Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e oruçlu bir kişinin öpmesinin hükmü sorulunca buyurdu ki: *"Bunda bir mahzur yoktur. Zira (öptüğü eşi) kokladığı reyhan çiçeği sayılır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.[1]

٤٩٦٩ - حَدَّثَنَا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ أَبِي الْحَكَمِ الْأَنْصَارِيِّ أَنَّهُ حَدَّثَهُ ، أَنَّ ابْنَ هُرْمُزَ حَدَّثَهُ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُقَبِّلُ وَهُوَ صَائِمٌ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الله بن صالح, قال عبد الملك بن الليث : ثقة مأمون , وضعفه الأئمة أحمد وغيره .

4969. Ebû Hureyre'den rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oruçluyken öperdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Abdulmelik b. el-Leys, isnâdında bulunan Abdullah b. Sâlih hakkında: "Güvenilir ve emin biridir" demiştir. Ahmed ve başka imamlar ise zayıf değerlendirmesinde bulunmuşlardır.

٤٩٧٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ ، حَدَّثَنَا مَرْوَانُ ، عَنْ رَزِينٍ الْبَكْرِيِّ ، قَالَ : حَدَّثَتْنَا مَوْلَاةٌ لَنَا يُقَالُ لَهَا سَلْمَى مِنْ بَكْرِ بْنِ وَائِلٍ ، أَنَّهَا سَمِعَتْ عَائِشَةَ ، تَقُولُ : دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " يَا عَائِشَةُ ، هَلْ مِنْ كِسْرَةٍ ؟ " ، فَأَتَيْتُهُ بِقُرْصٍ فَوَضَعَهُ عَلَى فِيهِ ، وَقَالَ : " يَا عَائِشَةُ ، هَلْ دَخَلَ بَطْنِي مِنْهُ شَيْءٌ ؟ كَذَلِكَ قُبْلَةُ الصَّائِمِ ، إِنَّمَا الْإِفْطَارُ مِمَّا دَخَلَ ، وَلَيْسَ مِمَّا خَرَجَ "

رواه أبو يعلى, وفيه: من لم أعرفه .

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (614)

4970. Hz. Âişe dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) içeriye girerek: *"Ey Âişe! Ekmek parçası var mı?"* diye sorunca kendisine bir tam ekmek getirdim. Onu ağzına koyup buyurdu ki: *"Ey Âişe! Bundan hiç birşey karnıma girdi mi, işte oruçlunun öpmesi de buna benzer. Oruç giren şeyden dolayı bozulur, çıkan şeyden dolayı değil."*

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım biri vardır.[1]

(بَابُ الْكُحْلِ لِلصَّائِمِ)

Oruçlunun Sürme Çekmesi

٤٩٧١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْقَطِرَانِيُّ ، ثنا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ . ح وَحَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْبَاقِي ، ثنا لُوَيْنٌ ، قَالَا : حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ عَلِيٍّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَكْتَحِلُ بِالإِثْمِدِ وَهُوَ صَائِمٌ "

رواه الطبراني في الكبير, من رواية حبان بن علي بن محمد بن عبيد الله بن أبي رافع, وقد وثقا وفيهما كلام كثير .

4971. Ebû Râfi dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oruçluyken sürme taşı ile sürmelenirdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] "Hibbân b. Ali, Muhammed b. Abdillah b. Ebî Râfi'den" kanalıyla rivayet etmiştir. Her ikisi de çok şaibelidirler; ancak diğer bir yandan güvenilir sayılmışlardır.

٤٩٧٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حَبِيبٍ ، ثنا أَبُو يُوسُفَ الصَّيْدَلَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مِهْرَانَ الْمِصِّيصِيُّ ، عَنْ مُغِيرَةَ بْنِ أَبِي مُغِيرَةَ الرَّمْلِيِّ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي عَبْلَةَ ، عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ ، عَنْ بَرِيرَةَ مَوْلَاةِ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَكْتَحِلُ بِالإِثْمِدِ وَهُوَ صَائِمٌ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: جماعة لم أعرفهم .

4972. Hz. Âişe'nin azatlısı Berîra dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in oruçluyken sürme taşı ile sürmelendiğini gördüm.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım bir grup vardır.

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (4602, 4954), *es-Silsiletu'z-zaîfe* (961)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (939), *es-Silsiletu'z-zaîfe* (1541)

٤٩٧٣ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْبَاقِي الْمِصِّيصِيُّ ، ثنا الْيَمَانُ بْنُ سَعِيدٍ الْمِصِّيصِيُّ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ ، عَنْ مَيْسَرَةَ بْنِ عَبْدِ رَبِّهِ ، عَنْ مُغِيرَةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " أَوْصَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَنْ أُصْبِحَ يَوْمَ صَوْمِي دَهِينًا مُتَرَجِّلا ، وَلا تُصْبِحْ يَوْمَ صَوْمِكَ عَبُوسًا رواه الطبراني, وفيه: اليمان بن سعيد, وهو ضعيف .

4973. İbn Mes'ûd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana oruç tuttuğum gün saçlarımı yağlamış ve bakımlı olarak sabahlamamı ve oruçlu olduğumda asık suratlı olmamamı tavsiye etti.

★Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yemân b. Sâîd zayıftır.[1]

٤٩٧٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا مِسْعَرٌ ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " أَصْبِحُوا مُتَدَهِّنِينَ صُيَّامًا " رواه الطبراني, ورجاله رجال الصحيح ,إلا أني لم أجد لأبي حصين من ابن مسعود سماعا .

4974. İbn Mes'ûd dedi ki: "Oruçluyken yağlanmış olarak sabahlayın."

★Taberânî rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir. Ancak ben Ebû Husayn'ın İbn Mes'ûd'dan işiterek hadis riveyet ettiğini daha önce duymadım.[2]

(بَابٌ فِيمَنْ أَفْطَرَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ مُتَعَمِّداً أَوْ جَامَعَ)

Bilerek Ramazan Orucunu Bozan veya Cinsi İlişkide Bulunan Kişi

٤٩٧٥ - حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ زَنْجَلَةَ الرَّازِيُّ ، حَدَّثَنَا الصَّبَّاحُ بْنُ مُحَارِبٍ ، عَنْ هَارُونَ بْنِ عَنْتَرَةَ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : إِنِّي أَفْطَرْتُ يَوْمًا فِي رَمَضَانَ ، قَالَ : " مِنْ غَيْرِ عُذْرٍ وَلا سَفَرٍ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : بِئْسَ مَا صَنَعْتَ ، قَالَ : أَجَلْ ، فَمَا تَأْمُرُنِي ؟ قَالَ : أَعْتِقْ رَقَبَةً ، قَالَ : وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا مَلَكْتُ رَقَبَةً قَطُّ ، قَالَ : فَصُمْ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ ، قَالَ : فَلا أَسْتَطِيعُ ذَلِكَ ، قَالَ : فَأَطْعِمْ سِتِّينَ مِسْكِينًا ، قَالَ : وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أُشْبِعُ أَهْلِي ، قَالَ : فَأُتِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِكْتَلٍ فِيهِ تَمْرٌ ، فَقَالَ : تَصَدَّقْ بِهَذَا عَلَى سِتِّينَ مِسْكِينًا ، قَالَ : إِلَى مَنْ أَدْفَعُهُ ؟ قَالَ : إِلَى أَفْقَرِ مَنْ تَعْلَمُ ، قَالَ : وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا بَيْنَ قُتْرَيْهَا أَهْلُ بَيْتٍ أَحْوَجُ مِنَّا ، قَالَ : فَتَصَدَّقْ بِهِ عَلَى عِيَالِكَ "

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10028)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9208), Dırâr b. Surad zayıf bir ravidir.

رواه أبو يعلى والطبراني في الكبير والأوسط ,ورجاله ثقات .

4975. Abdullah b. Ömer anlatıyor: Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın yanına gelerek: "Ben Ramazan ayı günü orucumu bozdum" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Herhangi bir mazeretin veya yolcu olmadığın halde mi?"* diye sorunca adam: "Evet" diye cevap verdi. O da: *"Yaptığın ne kötüdür!"* buyurdu. Adam: "Evet haklısınız, peki neyi emredersiniz?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir köle azat et!"* buyurdu. Adam: "Seni hak ile gönderene yemin ederim ki hayatımda bir köleye sahip olmadım ki" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O halde peş peşe iki ay oruç tut"* buyurdu. Adam: "Bunu yapamam" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O halde altmış yoksul doyur"* buyurdu. Adam: "Seni hak ile gönderene yemin ederim ki kendi ailemi doyuramıyorum" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir sepet hurma getirterek: *"Bunu altmış yoksula dağıt"* buyurdu. Adam: "Kime vereyim?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Tanıdığın en fakirlere"* buyurdu. Adam: "Seni hak ile gönderene yemin ederim ki şu iki sınır arasında benim ev halkımdan daha fakiri yok" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O halde kendi ev halkına dağıt"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٩٧٦ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلامٍ الْمُؤَدِّبُ ، قَالَ : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ وَاقِدٍ ، قَالَ : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، " أَنَّ رَجُلا ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي هَلَكْتُ ، أَفْطَرْتُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ مُتَعَمِّدًا ، قَالَ : أَعْتِقْ رَقَبَةً ، قَالَ : لا أَجِدُ ، قَالَ : صُمْ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ ، قَالَ : لا أَقْدِرُ ، قَالَ : فَأَطْعِمْ سِتِّينَ مِسْكِينًا "

رواه البزار, وفيه :الواقدي وفيه كلام كثير وقد وثق .

4976. Sa'd b. Ebî Vakkâs'dan rivayet edildiğine göre bir adam şöyle dedi: "Yâ Resûlallah! Ben mahvoldum, Ramazan'da bilerek orucumu bozdum." Bunun üzerine: *"Köle azat et!"* buyurdu. Adam: "Bulamam (alacak gücüm yok)" karşılığını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki ay peş peşe oruç tut"* buyurdu. Adam: "Buna takatim yetmez" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Altmış yoksulu yedir!"* buyurdu.

★Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Vakidî çok şaibeli olmakla birlikte güvenilir.

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (5725). Habîb, İbn Ömer'e yetişmemiştir.

٤٩٧٧ - وَبِهِ : عَنِ الْجَرَّاحِ ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، وَمُجَاهِدٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : إِنِّي أَفْطَرْتُ يَوْمًا مِنْ رَمَضَانَ مُتَعَمِّدًا ، وَوَقَعْتُ عَلَى أَهْلِي فِيهِ ، فَقَالَ : " أَعْتِقْ رَقَبَةً ، قَالَ : لا أَجِدُ ، قَالَ : أَهْدِ بَدَنَةً ، قَالَ : لا أَجِدُ ، فَقَالَ : تَصَدَّقْ بِعِشْرِينَ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ ، أَوْ تِسْعَةَ عَشَرَ ، أَوْ أَحَدٍ وَعِشْرِينَ قَالَ : لا أَجِدُ ، فَأُتِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِكْتَلٍ ، فِيهِ عِشْرُونَ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ ، فَقَالَ : تَصَدَّقْ بِهَذَا ، فَقَالَ : مَا بِالْمَدِينَةِ أَهْلُ بَيْتٍ أَحْوَجُ إِلَيْهِ مِنَّا ، قَالَ : فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ "

قلت : لأبي هريرة حديث في الصحيح في الجامع بغير سياقه . رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو ثقة ولكنه مدلس .

4977. Ebû Hureyre anlatıyor: Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelerek: "Ben, Ramazan'da bilerek orucumu bozdum ve eşimle cinsel ilişkiye girdim" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Köle azat et"* buyurdu. Adam: "Bulamam (alacak gücüm yok)" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dişi deve kes!"* buyurdu. Adam: "Bulamam (alacak gücüm yok)" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yirmi veya on dokuz veya yirmi bir sâ (ölçek) hurmayı sadaka olarak dağıt!"* buyurdu. Adam: "Bulamam (alacak gücüm yok)" dedi. *"İki ay peş peşe oruç tut!"* dedi. Adam: "Buna takatim yetmez" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Altmış yoksulu yedir!"* buyurdu.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e içinde yirmi ölçek hurma bulunan bir sepet getirilince bunu adama verip: *"Bunu sadaka olarak dağıt"* deyince adamın: "Medine'de buna bizimkinden daha çok muhtaç bir ev yok" demesi üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adama: *"O halde bununla aileni doyur"* buyurdu.

Derim ki: Ebû Hureyre'nin *Sahîh*'te bundan farklı kanallarla hadisleri mevcuttur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leys b. Ebî Süleym güvenilir, ancak müdellistir.

٤٩٧٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا الْحَجَّاجُ عَنْ عَطَاءٍ وَعَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ بِمِثْلِهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَزَادَ بَدَنَةً . وَقَالَ عَمْرٌو فِي حَدِيثِهِ وَأَمَرَهُ أَنْ يَصُومَ يَوْماً مَكَانَهُ . وذكره عقيب حديث أبي هريرة بنحو ما في الصحيح إلا أنه قال : " كُلْهُ أَنْتَ وَعِيَالُكَ " رواه أحمد, وفيه :الحجاج بن أرطاة, وفيه كلام .

4978. Abdullah b. Amr, aynısını Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den "Dişi deve" ibaresiyle nakletmiştir. Ayrıca buradaki rivayette:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adama bozduğu orucun yerine bir gün oruç tutmasını emretti. Ayrıca ona: *"O halde sen ve ailen bu hurmaları yiyin"* buyurdu.[1]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Haccâc b. Artât şaibelidir.

٤٩٧٩ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ وَاصِلٍ الأَحْدَبِ ، عَنْ مُغِيرَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْيَشْكُرِيِّ ، عَنْ رَجُلٍ ، قَالَ : قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ : " مَنْ أَفْطَرَ يَوْمًا مِنْ رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ رُخْصَةٍ لَقِيَ اللَّهَ بِهِ ، وَإِنْ صَامَ الدَّهْرَ كُلَّهُ ، إِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ ، وَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ "

رواه الطبراني في الكبير، ورجاله ثقات .

4979. İbn Mes'ûd dedi ki: "Kim, bir mazereti ve ruhsatı olmaksızın orucunu bozarsa ve bu şekilde Yüce Allah'a kavuşursa, ömrünün tamamını oruçla da geçirmiş olsa (işi Yüce Allah'a kalmıştır); dilerse affeder, dilerse de azab eder."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ الحِجَامَةِ لِلصَّائِمِ)

Oruçlunun Hacamat Yaptırması (Kan Aldırması)

٤٩٨٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَنْبَأَنَا أَبُو الْعَلَاءِ. وَمُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْعَلَاءِ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ بِلَالٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَحْجُومُ " رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير , وشهر لم يلق بلالا .

4980. Bilâl dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kan alan da, aldıran da orucunu bozmuştur."[3]

★Hadisi İmam Ahmed, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî tarafından rivayet olunmuştur. İsnâdında yer alan Şehr, Bilâl'le görüşmemiştir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6945). İki isnâdla rivayet etmiştir ki biri mürsel, diğeri ise muttasıl sahihtir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9574, 9575). İsnâdın ilkinde isimsiz bir ravi, diğerinde ise Dırâr b. Surad isimli zayıf bir ravi vardır.

[3] Ahmed, *Müsned* (6/12), Bezzâr, *Müsned* (1008), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1122)

٤٩٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَشْعَثَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ " أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمُسْتَحْجِمُ "

رواه أحمد والبزار , والحسن: مدلس وقيل لم يسمع من أسامة .

4981. Usâme b. Zeyd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kan alan da, aldıran da orucunu bozmuştur."*[1]

★Hadisi Bezzâr ve İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hasan, müdellis olup Usâme'den işitmediği söylenmiştir.

٤٩٨٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ عَبْدُ اللهِ وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ قَالَ شَهِدَ عِنْدِي نَفَرٌ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ مِنْهُمُ الْحَسَنُ بْنُ أَبِي الْحَسَنِ عَلَى مَعْقِلِ بْنِ سِنَانٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِهِ وَهُوَ يَحْتَجِمُ لِثَمَانِ عَشْرَةَ فَقَالَ " أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَحْجُومُ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: عطاء بن السائب, وقد اختلط .

4982. Atâ b. es-Sâib der ki: Basra ahalisinden içlerinde Hasan b. Ebi'l-Hasan (el-Basrî)'nin de bulunduğu bir grubun Ma'kıl b. Sinân el-Eşceî'den bildirdiklerine göre kendisi şöyle demiş:

Ramazan ayının on sekizinde ben hacamat yaptırırken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma uğramıştı. Şöyle buyurdu: *"Kan alan da, aldıran da orucunu bozmuştur."*[2]

★Hadisi İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Atâ b. es-Sâib ömrünün sonlarında bunamıştır.

٤٩٨٣ - وَعَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ : مَرَّ بِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أَحْتَجِمُ فِي لِثَمَانِ عَشْرَةَ خَلَتْ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ ، فَقَالَ : " أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَحْجُومُ "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه :عطاء بن السائب ,وقد اختلط .

4983. Ma'kıl b. Yesâr dedi ki: Ben, Ramazan ayının on sekizinde, hacamat yaptırırken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana uğramıştı. Şöyle bildiriyor: *"Kan alan da, aldıran da orucunu bozmuştur."*[3]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/215), Bezzâr, *Müsned* (997)
[2] Ahmed, *Müsned* (3/474, 480), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/233)
[3] Bezzâr, *Müsned* (1001, 1002), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/210)

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Atâ b. es-Sâib ömrünün sonlarında bunamıştır.

٤٩٨٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمَّارٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ ، حَدَّثَنَا مُثَنَّى بْنُ الصَّبَّاحِ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَعَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمُسْتَحْجِمُ "

رواه أبو يعلى والبزا عن عائشة وحدها, والطبراني في الكبير الأوسط .

4984. Ebû Hureyre ile Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kan alan da, aldıran da orucunu bozmuştur."*[1]

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve sadece Âişe validemizden Bezzâr rivayet etmişlerdir. Ayrıca Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.

٤٩٨٥ – عَنْ عَلِيٍّ،عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " أَفْطَرَ الْحَاجِمُ ، وَالْمَحْجُومُ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط, وفيه: الحسن, وهو مدلس ولكنه ثقة .

وحديث عائشة فيه: المثنى بن الصباح وفيه كلام وقد وثق .

4985. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kan alan da, aldıran da orucunu bozmuştur."*

★Hadisi Bezzâr ve Taberânî *el-Mu'cemu'l- evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Atâ b. es-Sâib bunamıştır. İsnâdında yer alan Hasan, müdellis fakat güvenilirdir. Âişe'nin hadisinde ise Müsenna b. es-Sabbâh vardır ki bu kişi şaibeli olmakla birlikte güvenilirdir.

٤٩٨٦ – وعَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : أَفْطَرَ الْحَاجِمُ ، وَالْمَحْجُومُ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط, وقال : تفرد به سلام أبو المنذر عن مطر .

4986. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kan alan da, aldıran da orucunu bozmuştur."*[2]

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l- evsat'ta* Taberânî rivayet etmiş ve şöyle demiştir: "Bunu Matar'dan sadece Selâm Ebu'l-Münzir rivayet etmiştir."

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (5849). Müsennâ b. es-Sabbâh zayıftır. Ebû Hureyre hadisini İbn Mâce (1679), Nesaî (6/169), Tirmizî (2305); Âişe hadisini Bezzâr, *Müsned* (999, 1000) tahric ettiler.

[2] Bezzâr, *Müsned* (995)

٤٩٨٧ - حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ الأَحْمَرُ ، قَالَ : نا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ ، قَالَ : نا فِطْرٌ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَحْجُومُ "

رواه البزار والطبراني في الكبير, ورجال البزار موثقون إلا أن فطر بن خليفة, فيه كلام وهو ثقة .

4987. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kan alan da, aldıran da orucunu bozmuştur."*[1]

★Hadisi Bezzâr ve Taberânî *el-Mu'cemu'l- kebîr*'de rivayet etmiştir. Bezzâr'ın ravileri güvenilir kimselerdir. Ancak Fıtr b. Halîfe şaibeli olmakla birlikte güvenilirdir.

٤٩٨٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، قَالَ : نا يَعْلَى بْنُ عَبَّادٍ ، قَالَ : نا هَمَّامٌ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ سَمُرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَحْجُومُ "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه: يعلى بن عباد, وهو ضعيف .

4988. Semure'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kan alan da, aldıran da orucunu bozmuştur."*[2]

★Hadisi Bezzâr ve Taberânî *el-Mu'cemu'l- kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ya'lâ b. Abbâd zayıftır.

٤٩٨٩ - أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ شُعَيْبٍ الْبَغْدَادِيُّ ، وَعَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ ، قَالا : أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا سَعِيدٌ يَعْنِي ابْنَ أَبِي عَرُوبَةَ ، عَنْ مَطَرٍ الْوَرَّاقِ ، عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ الْمُزَنِيِّ ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ ، أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى أَبِي مُوسَى وَهُوَ يَحْتَجِمُ لَيْلا ، فَقَالَ : لَوْ كَانَ هَذَا نَهَارًا ، فَقَالَ : تَأْمُرُونِي أَنْ أُهَرِيقَ دَمِي وَأَنَا صَائِمٌ ، وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَفْطَرَ الْحَاجِمُ ، وَالْمَحْجُومُ "

رواه البزار والطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح خلا شيخ البزار, وهو ثقة لم يتكلم فيه أحد .

4989. Ebû Râfi'nin bildirdiğine göre kendisi, bir gece hacamat yapmakta olan Ebû Mûsâ'nın evine gittiğinde kendisine demiş ki: "Bunu gündüz yapsaydın (daha iyi olmaz mıydı)?" O da şu karşılığı vermiş: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kan alan da, aldıran da orucunu bozmuştur"* buyurmuşken oruçlu bir halde kanımı akıtmamı mı istiyorsun?[3]

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (998), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11286)
[2] Bezzâr, *Müsned* (1003), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6909)
[3] Bezzâr, *Müsned* (1004-6)

★Hadisi Bezzâr ve Taberânî *el-Mu'cemu'l- kebîr*'de rivayet etmiştir. Güvenilir olan ve kimsenin kendisi hakkında eleştiride bulunmadığı Bezzâr'ın hocası hariç ravileri, *Sahîh* ricâlidir.

٤٩٩٠ - وعَنْ أَنسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ " أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَحْجُومُ "

رواه البزار, وفيه: مالك بن سليمان, وضعفوه بهذا الحديث .

4990. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kan alan da, aldıran da orucunu bozmuştur."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında Mâlik b. Süleymân vardır. Bu hadisiyle onu zayıf olarak tanımlamışlardır.

٤٩٩١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الأُبُلِّيُّ ، قال : نا مُحَمَّدُ بْنُ اللَّيْثِ الْهَدَادِيُّ ، قال : ثنا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، قال : ثنا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ ، عَنْ أَيُّوبَ ، عَنْ نافع ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَفْطَرَ الْحَاجِمُ ، وَالْمَحْجُومُ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :الحسن بن أبي جعفر الجفري, وفيه كلام وقد وثق .

4991. Abdullah b. Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hacamat yapan da, yaptıran da orucunu bozmuştur."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hasan b. Ebî Cafer el-Cefrî şaibeli olmakla birlikte güvenilirdir.

٤٩٩٢ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ ، قَالَ : نَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، قَالَ : نَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى اللَّخْمِيُّ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بُرْقَانَ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ أَبَا طَيْبَةَ ، فَوَضَعَ الْمَحَاجِمَ مَعَ غَيْبُوبَةِ الشَّمْسِ ، ثُمَّ أَمَرَهُ مَعَ إِفْطَارِ الصَّائِمِ ، فَحَجَمَ ، ثُمَّ سَأَلَهُ : " كَمْ خَرَاجُكَ ؟ قَالَ : صَاعَيْنِ ، فَوَضَعَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَاعًا "

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله رجال الصحيح .

4992. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Tayyibe'ye güneşin batışına doğru hacamat âletlerini vücudun kan alacağı bölgesine yerleştirmesini emretti. Oruçlu kişinin orucunu açması vaktinde de hacamatı yapmasını emrettikten sonra: *"Ücretin ne kadar?"* diye sordu. O da: "İki ölçek (sâ)", deyince ona bir sâ verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٩٩٣ - وعَنْ أَبِي سَعِيدٍ ، قَالَ: إِنَّمَا كُرِهَتْ الحِجَامَةِ لِلصَّائِمِ مِنْ أَجَلِ الضَّعْفِ "

رواه البزار, ورجاله ثقات .

4993. Ebû Sâîd dedi ki: "Hacamat, zayıf ve takatsiz, düşürdüğü için oruçlu kişiye mekruh kılınmıştır."[1]

★Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٩٩٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ بَابٍ عَنِ الْحَجَّاجِ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ مِقْسَمٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احْتَجَمَ صَائِماً مُحْرِماً فَغُشِيَ عَلَيْهِ قَالَ فَلِذَلِكَ كَرِهَ الْحِجَامَةَ لِلصَّائِمِ" قلت : له حديث في الصحيح : أنه احتجم وهو صائم محرم من غير ذكر الكراهة .

رواه أحمد وأبو يعلى والبزار والطبراني في الكبير, وفيه: نصر بن باب, وفيه كلام كثير, وقد وثقه أحمد .

4994. İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ihramlı ve oruçluyken hacamat yaptırınca baygınlık geçirdi. İşte bundan dolayı oruçlu olan kişiye hacamat yaptırmak mekruh sayılmıştır.[2]

Derim ki: Bunun *Sahîh*'deki versiyonunda Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in oruçlu ve ihramlıyken hacamat yaptırdığı geçmektedir; ancak mekruh kelimesi yoktur.

★Hadisi İmam Ahmed, Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmişlerdir. İsnâdında yer alan Nasr b. Bâb çok şaibelidir; ancak diğer bir yandan Ahmed bu kişiyi güvenilir saymıştır.

(بَابُ جَوَازُ الْحِجَامَةِ لِلصَّائِمِ)

Oruçlu Bir Kişinin Hacamat Yaptırmasının Caiz Olması

٤٩٩٥ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ صَالِحٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ ، عَنِ الأَحْوَصِ بْنِ حَكِيمٍ ، عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " احْتَجَمَ وَهُوَ صَائِمٌ "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه: الأحوص بن حكيم, وفيه كلام وقد وثق .

4995. Muâz b. Cebel'den rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oruçluyken hacamat yaptırmıştır.[3]

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ahves b. Hakîm şaibeli olmakla birlikte güvenilirdir.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1009-1010)

[2] Ahmed, *Müsned* (2228, 3547), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2449), Bezzâr, *Müsned* (1015), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11320, 11699, 12086).

[3] Bezzâr, *Müsned* (1014), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/93)

٤٩٩٦ - و عَنْ أَنَسٍ , قَالَ: مَرَّ بِنَا أَبُو طَيْبَةَ - أَحْسَبُهُ قَالَ : بَعْدَ العَصْرِ فِي رَمَضَانَ - فَقَالَ : حَجَمْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " رواه البزار .

4996. Enes bildiriyor: Ebû Tayyibe bize uğramıştı ve sanıyorum şöyle dedi: "Ramazan ayı ikindi sonrasıydı, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e hacamat yaptım."[1]

★Bezzâr rivayet etmiştir.

٤٩٩٧ - وله عند الطبراني في الأوسط قال : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ الْمُنْذِرِ ، قال : نا هَانِئُ بْنُ يَحْيَى ، قال : نا عَلِيلَةُ بْنُ بَدْرٍ ، قال : نا الأَعْمَشُ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : " بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، إِلَى حَجَّامٍ ، يُكَنَّى أَبَا طَيْبَةَ ، فَحَجَمَهُ بَعْدَ الْعَصْرِ فِي رَمَضَانَ "

وفي إسنادهما :عليلة بن بدر, وهو متروك .

4997. Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-evsat*'ında şu ifade yer almıştır: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Tayyibe künyeli kişiyi çağırttı ve o da Ramazan'da ona hacamat yaptı.

★Her ikisinin de isnadında bulunan Alîle b. Bedr, metruktur.

٤٩٩٨ - وعَنْ أَبِي سَعِيدٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " رَخَّصَ فِي الْحِجَامَةِ لِلصَّائِمِ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط, إلا أنه قال : رخص في القبلة والحجامة للصائم , ورجال البزار رجال الصحيح .

4998. Ebû Sâîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oruçlu kişinin hacamat yaptırmasına izin vermiştir.

★Hadisi Bezzâr ve "Oruçluya öpmeyi ve hacamatı serbest bıraktı" ibaresiyle *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Bezzâr'ın ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤٩٩٩ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الشَّاذَكُونِيُّ ، قَالَ : نا يُوسُفُ بْنُ خَالِدٍ السَّمْتِيُّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " احْتَجَمَ فِي رَمَضَانَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: يوسف بن خالد السمتي, وهو ضعيف .

4999. Enes bin Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan'da hacamat yaptırdı.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1011)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yûsuf b. Hâlid es-Semtî zayıftır.

٥٠٠٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَسْعُودٍ الْمَقْدِسِيُّ ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ جَمِيلٍ ، ثنا شَرِيكٌ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ عَبْدِ الْوَارِثِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : " مَرَّ بِنَا أَبُو طَيْبَةَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ ، فَقُلْنَا : مِنْ أَيْنَ جِئْتَ ؟ فَقَالَ : حَجَمْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه الطبراني في الكبير وأبو يعلى, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو ثقة ولكنه مدلس .

5000. Enes bildiriyor: Ebû Tayyibe bize uğramıştı. Kendisine: "Nereden geliyorsun?" diye sorunca: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i hacamat yapmaktan" karşılığını verdi.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ da rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leys b. Ebî Suleym güvenilir olmakla birlikte müdellistir.

٥٠٠١ - و عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُفْيَانَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " احْتَجَمَ وَهُوَ صَائِمٌ "

رواه الطبراني في الكبير ,وفيه :محمد بن أبي ليلى, وفيه كلام .

5001. Abdullah b. Süfyân'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oruçluyken hacamat yaptırmıştır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ebî Leylâ şaibelidir.

٥٠٠٢ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ , ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى , ثنا سَلْمُ بْنُ سَالِمٍ , ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ , عَنْ نَافِعٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : " احْتَجَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ صَائِمٌ , وَأَعْطَى الْحَجَّامَ أَجْرَهُ , وَلَوْ كَانَ حَرَامًا لَمْ يُعْطِهِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سلم بن سالم, وهو ضعيف .

5002. Abdullah b. Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oruçluyken hacamat yaptırıp hacamatı yapan kişiye de ücretini verdi. Şayet haram olsaydı bunu yapmazdı.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Selm b. Sâlim zayıftır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/383), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (4225). Ayrıca ravilerinden Şerîk el-Kâdı ile Abdülvâris mevlâ Enes de zayıf addedilmiş iki ravidirler.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13399)

٥٠٠٣ – حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ ، ثَنَا أَبِي ، ثَنَا أَبُو حَمْزَةَ السُّكَّرِيُّ ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ ، عَنْ أَنَسٍ " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احْتَجَمَ بَعْدَ مَا ، قَالَ : " أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَحْجُومُ "

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه: طريف أبو سفيان، وهو ضعيف، وقد وثقه ابن عدي .

5003. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hacamatı yapan da, yaptıran da orucunu bozmuştur"* dedikten sonra hacamat yaptırdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Tarîf Ebû Süfyân zayıftır. İbn Adiy onu tevsik etmiştir.

٥٠٠٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عِيسَى بْنِ سَلْسَانَ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ثَلاثَةٌ لا تُفَطِّرُ الصَّائِمَ : الْقَيْءُ ، وَالْحِجَامَةُ ، وَالاحْتِلامُ "

رواه البزار بإسنادين وصحح أحدهما، وظاهره الصحة .

5004. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Üç şey oruçlunun orucunu bozmaz: Kusmak, hacamat ve ihtilam olmak"*[1]

★Bezzâr iki isnadla rivayet etmiş ve birinin de sahih olduğunu belirtmiştir. Görünüşte de sahihtir.

٥٠٠٥ – حَدَّثَنَا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَزْدِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلالٍ ، عَنِ ابْنِ خُصَيْفَةَ ، عَنِ ابْنِ عَدِيٍّ ، عَنْ ثَوْبَانَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ثَلاثٌ لا يَمْنَعْنَ الصِّيَامَ : الْحِجَامَةُ ، وَالْقَيْءُ ، وَالاحْتِلامُ ، وَلا يَتَقَيَّأُ الصَّائِمُ مُتَعَمِّدًا " رواه الطبراني في الكبير .

5005. Sevbân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Üç şey oruçlunun orucunu bozmaz: Hacamat, kusmak ve ihtilam olmak. Oruçlu kişi bilerek kusmaz."*[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.

[1] Bezzâr, *Müsned* (1016-7)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1438)

٥٠٠٦ – ولثوبان في الأوسط : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ مَوْهَبٍ ، ثَنَا ابْنُ وَهْبٍ ، أَخْبَرَنِي يَزِيدُ بْنُ عِيَاضٍ ، عَنْ أَبِي عَدِيٍّ الْفَدَكِيِّ ، عَنِ الْقَاسِمِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ ثَوْبَانَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " ثَلاثٌ لا يُفْطِرْنَ " فذكره وإسنادهما ضعيف .

5006. Sevbân'ın Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-evsat*'taki diğer bir rivayeti ise şöyledir: *"Üç şey oruçlunun orucunu bozmaz..."* Devamında hadisi aynen yukarıdaki gibi zikretti.

★Her ikisinin isnadı da zayıftır.

٥٠٠٧ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا أَبُو بِلالٍ الأَشْعَرِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ الْقُرَشِيُّ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ الصُّنَابِحِيِّ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَصْبَحَ صَائِمًا ، فَاحْتَلَمَ أَوِ احْتَجَمَ أَوْ ذَرَعَهُ الْقَيْءُ ، فَلا قَضَاءَ عَلَيْهِ ، وَمَنِ اسْتَقَاءَ فَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أبو بلال الأشعري, وهو ضعيف .

5007. Abdullah es-Sunâbihî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Oruçlu olarak sabahlayıp ta ihtilam olan veya kan aldıran veya kusan kişinin orucunu kaza etmesine gerek yotur. Her kim bilerek kendini kusturursa orucunu kaza etmesi gerekir."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Bilâl el-Eş'arî zayıftır.

(بَابُ الغِيبَةِ لِلصَّائِمِ)

Oruçlunun Gıybet Etmesi

٥٠٠٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَنْبَأَنَا سُلَيْمَانُ. وَابْنُ أَبِى عَدِىٍّ عَنْ سُلَيْمَانَ الْمَعْنَى عَنْ رَجُلٍ حَدَّثَهُمْ فِى مَجْلِسِ أَبِى عُثْمَانَ النَّهْدِىِّ قَالَ ابْنُ أَبِى عَدِىٍّ عَنْ شَيْخٍ فِى مَجْلِسِ أَبِى عُثْمَانَ عَنْ عُبَيْدٍ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ امْرَأَتَيْنِ صَامَتَا وَأَنَّ رَجُلاً قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ هَا هُنَا امْرَأَتَيْنِ قَدْ صَامَتَا وَإِنَّهُمَا قَدْ كَادَتَا أَنْ تَمُوتَا مِنَ الْعَطَشِ. فَأَعْرَضَ عَنْهُ أَوْ سَكَتَ ثُمَّ عَادَ وَأُرَاهُ قَالَ بِالْهَاجِرَةِ قَالَ يَا نَبِىَّ اللَّهِ إِنَّهُمَا وَاللَّهِ قَدْ مَاتَتَا أَوْ كَادَتَا أَنْ تَمُوتَا. قَالَ " ادْعُهُمَا . قَالَ فَجَاءَتَا قَالَ فَجِىءَ بِقَدَحٍ أَوْ عُسٍّ فَقَالَ لإِحْدَاهُمَا قِيئِى . فَقَاءَتْ قَيْحاً أَوْ دَماً وَصَدِيداً وَلَحْماً حَتَّى

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1591)

قَاءَتْ نِصْفَ الْقَدَحِ ثُمَّ قَالَ لِلأُخْرَى قِيئِي . فَقَاءَتْ مِنْ قَيْحٍ وَدَمٍ وَصَدِيدٍ وَلَحْمٍ عَبِيطٍ وَغَيْرِهِ حَتَّى مَلأَتِ الْقَدَحَ ثُمَّ قَالَ إِنَّ هَاتَيْنِ صَامَتَا عَمَّا أَحَلَّ اللَّهُ وَأَفْطَرَتَا عَلَى مَا حَرَّمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْهِمَا جَلَسَتْ إِحْدَاهُمَا إِلَى الأُخْرَى فَجَعَلَتَا يَأْكُلاَنِ لُحُومَ النَّاسِ"

5008. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in azatlısı Ubeyd anlatıyor: İki kadın oruç tutmuşlardı. Bir adam gelerek: "Yâ Resûlallah! Şurada iki oruçlu kadın var ve bunlar susuzluktan neredeyse ölecekler" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yüzünü çevirdi veya ona cevap vermedi. Adam daha sonra tekrar gelerek -ve zannedersem ısrarlı bir eda ile-: "Yâ Resûlallah! Vallahi o iki kadın öldüler ya da ölmek üzereler" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Onları çağır!"* buyurunca adam onları çağırdı. Daha sonra da bir bardak veya kâse getirterek iki kadından birine: *"Kus!"* buyurdu. Bunun üzerine kadın bardağın yarısını dolduracak kadar, kan, irin ve et kustu. Daha sonra da diğer kadına: *"Kus!"* buyurdu. Bunun üzerine ikinci kadın da, bardağın tamamını dolduracak kadar, kan, irin, çiğ et ve başka şeyler kustu. İşte bundan sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Şu ikisi Yüce Allah'ın kendilerine helal kıldığı şeylerle oruç tuttular; fakat haram kıldığı şeylerle oruçlarını bozdular. Birbirlerinin yanına oturup insan eti yemeye başladılar."*[1]

٥٠٠٩ – وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ غِيَاثٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ حَدَّثَنَا سَعْدٌ أَوْ عُبَيْدٌ عُثْمَانُ بْنُ غِيَاثٍ الَّذِي يَشُكُّ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "أَنَّهُمْ أُمِرُوا بِصِيَامٍ قَالَ فَجَاءَ رَجُلٌ بَعْضَ النَّهَارِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ فُلاَنًا وَفُلاَنَةَ قَدْ بَلَغَهُمَا الْجَهْدُ"

5009. Bir rivayette ise: Onlar oruçla emrolundular ve bir adam öğle vakti gelerek dedi ki: "Yâ Resûlallah! Falanca ve filanca kadın çok kötüleştiler."

٥٠١٠ – وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا رَجُلٌ فِي حَلْقَةِ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي سَعْدٌ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُمْ أُمِرُوا بِصِيَامٍ "

رواه كله أحمد, وروى أبو يعلى نحوه, وفيه: رجل لم يسم .

[1] Ahmed, *Müsned* (5/431), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1576)

5010. Başka bir rivayet ise şöyledir: Bana Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in azatlısı onların oruç tutmakla emrolunduklarını söyledi.

★Tümünü İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ'da aynısı yer almıştır. İsnâdında ismi belirtilmeyen biri vardır.

٥٠١١ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ سُلَيْمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكَرَةَ أَبُو هَمَّامٍ الْبَكْرَاوِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْخَطَّابِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَجِيدِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ لَمْ يَدَعِ الْخَنَا وَالْكَذِبَ ، فَلا حَاجَةَ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط، وفيه: من لم أعرفه .

5011. Enes bin Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Çirkin sözü ve yalanı bırakmayan kişinin terk ettiği yemek ve içeceğe Yüce Allah'ın ihtiyacı yoktur."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım biri vardır.

٥٠١٢ - حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ ، ثَنَا زَكَرِيَّا ، ثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ بَدْرٍ ، عَنْ يُونُسَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الصِّيَامُ جُنَّةٌ ، مَا لَمْ يَخْرِقْهُ " ، قَالَ : قِيلَ : مَا يَخْرِقُهُ ؟ ، قَالَ : " بِكَذِبَةٍ أَوْ بِغِيبَةٍ " رواه الطبراني في الأوسط، وفيه :الربيع بن بدر، وهو ضعيف .

5012. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Oruç, delinmeyen kalkandır" Denildi ki: "O ne ile delinir?" *"Yalan ve gıybetle"* cevabını verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Rabî b. Bedr zayıftır.

(بَابٌ فِيمَنْ لَمْ يَخْرِقْ صَوْمَهُ)

Orucunu Sakatlamayan Kişi

٥٠١٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رُسْتَةَ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ الْعَمِّيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ يُوسُفَ الأَزْرَقُ ، عَنْ أَبِي جَنَابٍ الْكَلْبِيِّ ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْسَجَةَ ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (472) Ravileri maruf kimselerdir.

عَازِبٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَامَ يَوْمًا لَمْ يَخْرِقْهُ كُتِبَتْ لَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أبو جناب, وهو ثقة ولكنه مدلس .

5013. Berâ b. Âzib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim bir gün oruç tutar ve bunu da sakatlamazsa kendisine on sevap yazılır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Cenâb güvenilir olmakla birlikte müdellistir.

(بَابٌ فِي الصَّائِمِ يَأْكُلُ الْبَرَدَ)

Oruçlu Kişinin Dolu Yemesi

٥٠١٤ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي الرَّبِيعِ الْجُرْجَانِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : مُطِرَتِ السَّمَاءُ بَرَدًا ، فَقَالَ لَنَا أَبُو طَلْحَةَ ، وَنَحْنُ غِلْمَانٌ : نَاوِلْنِي يَا أَنَسُ مِنْ ذَاكَ الْبَرَدِ ، فَجَعَلَ يَأْكُلُ وَهُوَ صَائِمٌ ، فَقُلْتُ : أَلَسْتَ صَائِمًا ؟ قَالَ : بَلَى ، إِنَّ ذَا لَيْسَ بِطَعَامٍ وَلا شَرَابٍ ، وَإِنَّمَا هُوَ بَرَكَةٌ مِنَ السَّمَاءِ نُطَهِّرُ بِهِ بُطُونَنَا ، قَالَ أَنَسٌ : فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرْتُهُ ، فَقَالَ : " خُذْ ، عَنْ عَمِّكَ "

رواه أبو يعلى والبزار,وفيه: علي بن زيد, وفيه كلام وقد وثق, وبقية رجاله رجال الصحيح , ورواه البزار موقوفا وزاد : فذكرت ذلك لسعيد بن المسيب فكرهه, وقال : إنه يقطع الظمأ والله أعلم .

5014. Enes bin Mâlik dedi ki: Dolu yağdığı bir vakitte Ebû Talha bize - ki o zaman çocuktuk-: "Ey Enes! Bana dolu uzat!" dedi. Ben de kendisine doluyu uzatınca onu aldı ve oruçlu olduğu halde yedi. Bunun üzerine kendisine: "Oruçlu değil misin?" diye sorunca: "Tabiî ki oruçluyum. Bu ise ne yemek, ne de içecektir. Aslında gökten inen berekettir ve biz de bununla karınlarımızı temizliyoruz" karşılığını verdi. Bunun üzerine ben de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelip ona bu olayı anlatınca: *"Amcanın söylediğine inan"* buyurdu.[1]

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ali b. Zeyd şaibeli olmakla birlikte güvenilirdir. Bunun dışındakiler *Sahîh* ricâlidir. Ayrıca Bezzâr mevkûf olarak şu fazlalıkla rivayet etmiştir: Bu olayı Sâid b. el-Müseyyeb'e anlatınca bundan hoşlanmayarak şöyle dedi: "O, susuzluğu keser." En doğrusunu Yüce Allah bilir.

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1424), Bezzâr, *Müsned* (1021, merfû; 1022, mevkûf), Ahmed, *Müsned* (3/279), İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-mutenâhiyye* (895), *es-Silsiletu'z-zaîfe* (63).

(بَابُ قِيَامُ رَمَضَانَ)

Ramazan Gecelerinin İhya Edilmesi

٥٠١٥ - عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ " رواه البزار , وفيه: إبراهيم بن إسماعيل بن مجمع, وهو ضعيف .

5015. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim, Ramazan ayının inanarak ve sevabını ümid ederek gerektiği gibi gecelerini yaşarsa geçmiş ve gelecek günahları affolunur."[1]

★Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbrâhîm b. İsmaîl b. Mucemmi' zayıftır.

٥٠١٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِى ذِئْبٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِى سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرَغِّبُ النَّاسَ فِى قِيَامِ رَمَضَانَ وَيَقُولُ مَنْ قَامَهُ إِيمَاناً وَاحْتِسَاباً غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ . وَلَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَمَعَ النَّاسَ عَلَى الْقِيَامِ" قلت : في الصحيح منه : كان يرغب الناس في قيام رمضان .

رواه أحمد, وإسناده حسن .

5016. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in Ramazan ayı gecelerini ihya etmeye teşvik ettiğini duydum. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) insanları gece birlikte ibadete toplamazdı.

Derim ki: *Sahîh*'te bunun şu bölümü vardır: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) insanları Ramazan ayı gecelerini ihya etmeye teşvik ederdi.

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٥٠١٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ غَيْلاَنَ حَدَّثَنَا رِشْدِينُ يَعْنِى ابْنَ سَعْدٍ حَدَّثَنِى عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ قَالَ وَحَدَّثَنِى رِشْدِينُ عَنْ سَالِمِ بْنِ غَيْلاَنَ التُّجِيبِىِّ حَدَّثَهُ أَنَّ سُلَيْمَانَ بْنَ أَبِى عُثْمَانَ حَدَّثَهُ عَنْ حَاتِمِ بْنِ عَدِىٍّ أَوْ عَدِىِّ بْنِ حَاتِمٍ الْحِمْصِىِّ عَنْ أَبِى ذَرٍّ قَالَ قُلْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنِّى أُرِيدُ أَنْ أَبِيتَ عِنْدَكَ اللَّيْلَةَ فَأُصَلِّىَ بِصَلاَتِكَ. قَالَ " لاَ تَسْتَطِيعُ صَلاَتِى. فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَغْتَسِلُ فَيَسْتُرُ بِثَوْبٍ وَأَنَا مُحَوِّلٌ عَنْهُ فَاغْتَسَلَ ثُمَّ فَعَلْتُ مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّى وَقُمْتُ مَعَهُ حَتَّى جَعَلْتُ أَضْرِبُ بِرَأْسِى الْجُدْرَانَ مِنْ طُولِ صَلاَتِهِ ثُمَّ أَذَّنَ بِلاَلٌ لِلصَّلاَةِ فَقَالَ أَفَعَلْتَ. قَالَ

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (967)

نَعَمْ. قَالَ يَا بِلاَلُ إِنَّكَ لَتُؤَذِّنُ إِذَا كَانَ الصُّبْحُ سَاطِعاً فِي السَّمَاءِ وَلَيْسَ ذَلِكَ الصُّبْحَ إِنَّمَا الصُّبْحُ هَكَذَا مُعْتَرِضاً. ثُمَّ دَعَا بِسَحُورٍ فَتَسَحَّرَ.

رواه أحمد, وفيه: رشدين بن سعد, وفيه كلام كثير وقد وثق .

5017. Ebû Zer anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e şöyle dedim: "Ben, bu gece senin yanında kalıp senin kılacağın namazın aynısını kılmak istiyorum."

"Gücün yetmez" buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra yıkanmak için uyanıp elbiseyle örtündü ve benim sırtım ona dönükken yıkandı. Sonra ben de aynısını yaptım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra kalkıp namaz kıldı. Ben de kalkıp namaz kıldım. Namazının uzunluğundan kafamı duvarlara vurmaya başladım. Daha sonra, Bilâl namaza çağırmak üzere onun yanına geldi. Ona: *"Yaptın mı?"* diye sorunca o da: "Evet" cevabını verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bilâl'e: *"Ey Bilâl sen, sabah aydınlığı ufuğa ulaşmadan daha gökteyken ezanı okuyorsun. O vakit sabah vakti değildir. Sabah vakti şu şekilde yatık (genişlemesine) olur."* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra sahur yemeğini getirterek sahur yaptı.[1]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Rişdeyn b. Sa'd çok şaibeli olmakla birlikte güvenilirdir.

٥٠١٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ ، ثنا أَبُو شَيْبَةَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ عُثْمَانَ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يُصَلِّي فِي رَمَضَانَ عِشْرِينَ رَكْعَةً وَالْوِتْرَ " رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: أبو شيبة إبراهيم, وهو ضعيف .

5018. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan ayında yirmi rekât ve vitir kılardı. [2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Şeybe İbrâhîm zayıftır.

٥٠١٩ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ ، قَالَ : " كَانَ عَبْدُ اللَّهِ ، يُصَلِّي بِنَا فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فَيَنْصَرِفُ بِلَيْلٍ "

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/171)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12102), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (802), *es-Silsiletu'z-zaîfe* (560)

رواه الطبراني في الكبير، ورجاله رجال الصحيح .

5019. Zeyd b. Vehb dedi ki: Abdullah (b. Mes'ûd) bizlere Ramazan ayında namaz kıldırırdı ve biz geceleyin evlerimize dönerdik.[1]

★ Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٠٢٠ – حدثنا أبو الربيع، حدثنا يعقوب، أخبرنا عيسى، عن جابر بن عبد الله، قال: صلى بنا رسول الله صلى الله عليه وسلم في شهر رمضان ثمان ركعات وأوتر، فلما كانت القابلة اجتمعنا في المسجد ورجونا أن يخرج إلينا، فلم نزل فيه حتى أصبحنا، ثم دخلنا، فقلنا: يا رسول الله، اجتمعنا في المسجد ورجونا أن تصلي بنا، فقال: "إني خشيت أو كرهت أن تكتب عليكم"

رواه أبو يعلى والطبراني في الصغير، وفيه: عيسى بن جارية، وثقه ابن حبان وغيره، وضعفه ابن معين .

5020. Câbir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan ayı, bizlere sekiz rekat teravih ve vitir namazı kıldırdı. Ertesi gece yine Mescid'de toplanarak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in gelmesini ümit ederek bekledik. Ancak evinden çıkmayınca bizler yanına girip: "Yâ Resûlallah! Mescid'de bize namaz kıldırmanız ümidiyle bekledik" deyince şu karşılığı verdi: *"Ben onun farz kılınmasından endişelendim veya hoşlanmadı(ğım için aynısını yapmadım.)"*[2]

★ Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İbn Hibbân ve başkaları, isnâdında bulunan İsa b. Câriye'nin güvenilir olduğunu söylemiş ve İbn Maîn ise zayıf değerlendirmesinde bulunmuştur.

٥٠٢١ – حدثنا موسى بن هارون، ثنا إسحاق بن راهويه، أنا النضر بن شميل، ثنا حماد بن سلمة، أنا ثمامة، عن أنس بن مالك، أن النبي صلى الله عليه وسلم كان "يصلي بالليل في رمضان"، فجاء قوم، فقاموا خلفه، "فصلى فكان يخفف، ثم يدخل بيته فيصلي، ثم يخرج ويخفف"، فلما أصبح، قالوا: يا رسول الله، قمنا خلفك الليلة، فكنت تدخل بيتك ثم تخرج، فقال: إنما فعلت ذلك من أجلكم" رواه الطبراني في الأوسط، ورجاله رجال الصحيح .

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9588)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1805), Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (525), İbn Hibbân, *Sahîh* (2409).

5021. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **Ramazan ayında geceleri namaz kılardı. Bir** topluluk gelmişti ki onlara **da kıldırdı ve fakat uzatmadı. Daha** sonra evine girip namaz kılıyor; **sonra yeniden çıkıp uzatmadan** namaz kılıyordu. Sabah olunca dediler **ki: "Yâ Resûlallah! Dün gece** arkanda namaz kılmak için geldik; ancak **evine girip çıktın." Buyurdu ki:** *"Bunu sizin için yaptım."*

★ Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ الاعْتِكَافِ)

İtikâf

٥٠٢٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَابِسٍ عَنْ أَبِي فَزَارَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ أَبِيهِ فِيمَا أَعْلَمُ شَكَّ مُوسَى أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اعْتَكَفَ فِي قُبَّةٍ مِنْ خُوصٍ رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط، وفيه: علي بن عابس، وهو ضعيف .

5022. Ebû Leylâ bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)**'in yapraktan yapılmış bir çardakta itikâfa girdiğini gördüm.**[1]

★ Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî'de *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ali b. Abbâs zayıftır.

٥٠٢٣ – حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يُونُسَ الأَهْوَازِيُّ الْكَاتِبُ ، ثنا النَّضْرُ بْنُ يَزِيدَ النَّهْرَتِيرِيُّ ، ثنا مُبَشِّرُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ مُعَيْقِيبٍ ، قَالَ : " اعْتَكَفَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي قُبَّةٍ مِنْ خُوصٍ ، بَابُهَا مِنْ حَصِيرٍ ، وَالنَّاسُ فِي الْمَسْجِدِ " رواه الطبراني في الكبير والأوسط، وفيه: النضر بن يزيد النهرتيري، ولم أجد من ترجمه .

5023. Muaykîb bildiriyor: İnsanlar Mescid'deyken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **kapısı hasırdan olan ve yapraktan yapılmış bir çardakta itikâfa girdi.**[2]

★ Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Nadr b.Yezîd el-Nehretîrî'nin biyografisini verene rastlayamadım.

٥٠٢٤ – حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ ، ثنا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ وَاهِبِ بْنِ عَبْدِ اللهِ الْمَعَافِرِيِّ ، أَنَّهُ سَمِعَ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ تُخْبِرُ ، عَنْ أُمِّهَا أُمِّ سَلَمَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اعْتَكَفَ أَوَّلَ سَنَةٍ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/348), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6422)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/352), Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (411)

الْعَشْرَ الأُوَلَ ، ثُمَّ اعْتَكَفَ الْعَشْرَ الأَوْسَطَ ، ثُمَّ اعْتَكَفَ الْعَشْرَ الأَوَاخِرَ ، وَقَالَ : " إِنِّي رَأَيْتُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِيهَا فَأُنْسِيتُهَا " ، فَلَمْ يَزَلْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْتَكِفُ فِيهِنَّ حَتَّى تُوُفِّيَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

5024. Ümmü Seleme'den rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ilk senenin ilk on günü itikâfa girdi. Daha sonra(ki sene ise) ortadaki on gün itikâfa girdi. Daha sonra(ki sene ise) son on gün itikâfa girdi ve şöyle buyurdu:

"Ben Kadir gecesini onda (son on günde) gördüm; ancak (hangi olduğu) unutturuldum." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat edinceye kadar son on gün itikâf yapmaya devam etmiştir.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٥٠٢٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ السَّقَطِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، ثنا الْهَيَّاجُ بْنُ بِسْطَامَ ، ثنا عَنْبَسَةُ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " اعْتِكَافُ عَشْرٍ فِي رَمَضَانَ كَحَجَّتَيْنِ وَعُمْرَتَيْنِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عنبسة بن عبد الرحمن القرشي ,وهو متروك .

5025. Hz. Hüseyn b. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ramazan ayının on günü itikâf yapmak iki hac ve iki umre gibidir."*[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kureyşli Anbese b. Abdurrahman metruktur.

٥٠٢٦ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ ، عَنْ جَامِعِ بْنِ أَبِي رَاشِدٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ ، يَقُولُ : قَالَ حُذَيْفَةُ لِعَبْدِ اللَّهِ : قَوْمٌ عُكُوفٌ بَيْنَ دَارِكَ ، وَدَارِ أَبِي مُوسَى أَلا تَنْهَاهُمْ ؟ فَقَالَ لَهُ عَبْدُ اللَّهِ : " فَلَعَلَّهُمْ أَصَابُوا وَأَخْطَأْتَ ، وَحَفِظُوا وَنَسِيتَ " ، فَقَالَ حُذَيْفَةُ : " لا اعْتِكَافَ إِلا فِي هَذِهِ الْمَسَاجِدِ الثَّلاثَةِ : مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ ، وَمَسْجِدِ مَكَّةَ ، وَمَسْجِدِ إِيلِيَا " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

5026. Ebû Vâil anlatıyor: Huzeyfe, Abdullah b. Mes'ûd'a şöyle dedi: "Bir grup senin evinle Ebû Mûsa'nın evinin arasında itikâfa girmişler.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (23/ 412)

[2] *es-Silsiletu'd-daîfe* (518); "uydurma bir hadistir"

Onları engellemeyecek misin?" Abdullah ona şu karşılığı verdi: "Belki de onlar doğru olanı tutturdular ve ben de yanlış yapmışım, onlar ezberlemiş ben ise unutmuşumdur?" Bunun üzerine Huzeyfe dedi ki: "Benim de bildiğim kadarıyla Mekke mescidi, Medine mescidi ve İliyâ (Kudüs) mescidi olmak üzere üç mescidin dışında hiçbir yerde itikâf yapılmaz."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٠٢٧ – وفي رواية : فقال حذيفة : حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا أَبُو عَوَانَةَ ، عَنْ مُغِيرَةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، أَنَّ حُذَيْفَةَ قَالَ لابْنِ مَسْعُودٍ : " أَمَّا أَنَا فَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّهُ لا اعْتِكَافَ إِلا فِي مَسْجِدِ جَمَاعَةٍ " وإسنادها مرسل .

5027. Diğer rivayette şöyle geçer: Bunun üzerine Huzeyfe dedi ki: "Ben ise çok iyi biliyorum ki sadece cemaatin bulunduğu mescitte itikâf yapılabilir."[2]

★İsnadı mürseldir.

٥٠٢٨ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا سُفْيَانُ . ح وَحَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ وَاصِلٍ الأَحْدَبِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : جَاءَ حُذَيْفَةُ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ ، فَقَالَ : أَلا أُعَجِّبُكَ مِنْ نَاسٍ عُكُوفٍ بَيْنَ دَارِكَ ، وَبَيْنَ دَارِ الأَشْعَرِيِّ ؟ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ : "فَلَعَلَّهُمْ أَصَابُوا ، وَأَخْطَأْتَ ، قَالَ حُذَيْفَةُ : مَا أُبَالِي أَفِيهِ أَعْتَكِفُ أَمْ فِي سُوقِكُمْ هَذِهِ ، وَإِنَّمَا الاعْتِكَافُ فِي هَذِهِ الْمَسَاجِدِ الثَّلاثَةِ : مَسْجِدِ الْحَرَامِ ، وَمَسْجِدِ الْمَدِينَةِ ، وَمَسْجِدِ الأَقْصَى " ، وَكَانَ الَّذِينَ اعْتَكَفُوا فَعَابَ عَلَيْهِمْ حُذَيْفَةُ فِي مَسْجِدِ الْكُوفَةِ الأَكْبَرِ

رواه الطبراني في الكبير , وإبراهيم لم يدرك حذيفة .

5028. İbrâhîm anlatıyor: Huzeyfe, Abdullah'ın yanına gelerek şöyle dedi: "Senin evinle Ebû Mûsa el-Eş'arî'nin evinin arasında itikâfa girmiş bir gruba nasıl hayret etmeyeyim!?" Bunun üzerine Abdullah (b. Mes'ûd) dedi ki: "Belki de ben hatalıyım, onlarsa doğrudur." Huzeyfe buna şu karşılığı verdi: "Ha orada itikâfa girmişler, ha kendi evlerinde; benim için aynı şeydir. İtikâf aslında sadece şu üç mescitte yapılır: Haram mescidi (Kâbe), Medine mescidi ve Aksa mescidi."

Huzeyfe, Kufe'nin büyük mescidinde itikâfa girenleri de azarladı.[1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9511)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9509)

★ Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbrâhîm(-i Nehaî), Huzeyfe'ye yetişememiştir.

(بَابٌ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ)

Ramazan Ayının Son On Günü

٥٠٢٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَكَمِ بْنِ أَبِي زِيَادٍ الْقَطَوَانِيُّ . قال : ثنا حَفْصُ بْنُ وَاقِدٍ الْبَصْرِيُّ ، عَنْ هِشَامٍ الدَّسْتُوَائِيِّ ، عَنْ قتادة ، عَنِ أَنَسٍ ، قَالَ : " كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ الْأَوَاخِرُ مِنْ رَمَضَانَ ، طَوَى فِرَاشَهُ ، وَاعْتَزَلَ النِّسَاءَ ، وَجَعَلَ عَشَاءَهُ سُحُورًا " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: حفص بن واقد البصري, قال ابن عدي : له أحاديث منكرة .

5029. Enes der ki: Ramazan ayının son on gününe girildiğinde Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yatağını toplar ve hanımlarından uzaklaşarak akşam yemeğini sahur olarak kullanırdı.

★ Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İbn Adiy, isnâdında bulunan Basralı Hafs b. Vâkıd'ın münker hadisleri olduğunu söylemiştir.

٥٠٣٠ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ ، نَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ الْقَاسِمِ أَبُو مَرْيَمَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيِّ ، عَنْ هَانِئِ بْنِ هَانِئٍ ، وَهُبَيْرَةَ بْنِ يَرِيمَ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، قَالَ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوقِظُ أَهْلَهُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ ، وَكُلَّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ يُطِيقُ الصَّلَاةَ "

قلت : رواه الترمذي باختصار. رواه الطبراني في الأوسط وأبو يعلى باختصار عنه, وفي إسناد الطبراني :عبد الغفار بن قاسم ,وهو ضعيف, وإسناد أبي يعلى حسن .

5030. Hz. Ali b. Ebî Tâlib der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan ayının son on günü eşlerini ve büyük küçük namaza gücü yeten herkesi uyandırırdı.[2]

Derim ki: Tirmizî bunu kısa metinle rivayet etmiştir.

★ Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta ve Ebû Ya'lâ kısa metinle rivayet etmiştir. Taberânî'nin isnadında bulunan Abdulğafûr b. el-Kâsım zayıftır. Ebû Ya'lâ'nın isnadı hasendir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9510)

[2] Ahmed, *Müsned* (1/98, 128, 137), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (282), Tirmizî (795).

(بَابٌ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ)

Kadir Gecesi

٥٠٣١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ الْحَسَنِ الْهِلَالِيُّ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ هُبَيْرَةَ بْنِ يَرِيمَ عَنْ عَلِيٍّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " اطْلُبُوا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ فَإِنْ غُلِبْتُمْ فَلَا تُغْلَبُوا عَلَى السَّبْعِ الْبَوَاقِي "

رواه أحمد, وفيه: عبد الحميد بن حسن الهلالي ,وثقه ابن معين وغيره, وفيه كلام .

5031. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:**

"Kadir gecesini son on günde arayınız. Şayet (onu) kaçırırsanız son yedi geceyi kaçırmayın."[1]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdulhamid b. Hasan el-Hilali'yi İbn Maîn ve başkaları tevsik etmişlerdir. Aynı zamanda şaibelidir.

٥٠٣٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ ، حَدَّثَنَا حُدَيْجُ بْنُ مُعَاوِيَةَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي حُذَيْفَةَ ، عَنْ عَلِيٍّ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ قَالَ : " رَأَيْتُ الْقَمَرَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ كَأَنَّهُ شِقُّ جَفْنَةٍ "

رواه أبو يعلى .

5032. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Ay'ı Kadir gecesi bir sahan (sini) yarısı gibi gördüm"*[2]

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.

٥٠٣٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ لُوَيْنٌ حَدَّثَنَا حُدَيْجٌ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي حُذَيْفَةَ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " خَرَجْتُ حِينَ بَزَغَ الْقَمَرُ كَأَنَّهُ فِلْقُ جَفْنَةٍ ". فَقَالَ اللَّيْلَةَ لَيْلَةُ الْقَدْرِ . رواه عبد الله بن أحمد من زياداته, وأبو يعلى كما تقدم, وفيه: حديج بن معاوية, وثقه أحمد وغيره وفيه كلام .

5033. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:**

"Ay'ın göründüğü vakitte çıktığımda sanki sininin yarısı gibiydi." Şöyle ekledi: *"İşte o gece Kadir gecesidir."*

---

[1] Ahmed, *Müsned* (1111). Hadisin şahitleri vardır. *es-Silsiletu's-sahîha* (1471)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (525), Ahmed, *Müsned* (1/101)

★Abdullah b. Ahmed ve önce geçtiği gibi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hadîc b. Muâviye'yi Ahmed ve başkaları tevsîk etmişlerdir. Ancak yine de şaibelidir.

٥٠٣٤ - و عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ وِتْراً رواه أبو يعلى والبزار, ورجال أبي يعلى ثقات .

5034. Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Onu, son on günün tek gecelerinde arayın."*[1]

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ'nın ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٠٣٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ - يَعْنِي شَيْبَانَ - عَنْ أَبِي الْيَعْفُورِ عَنْ أَبِي الصَّلْتِ عَنْ أَبِي عَقْرَبٍ قَالَ غَدَوْتُ إِلَى ابْنِ مَسْعُودٍ ذَاتَ غَدَاةٍ فِي رَمَضَانَ فَوَجَدْتُهُ فَوْقَ بَيْتِهِ جَالِساً فَسَمِعْنَا صَوْتَهُ وَهُوَ يَقُولُ صَدَقَ اللَّهُ وَبَلَّغَ رَسُولُهُ. فَقُلْنَا سَمِعْنَاكَ تَقُولُ صَدَقَ اللَّهُ وَبَلَّغَ رَسُولُهُ. فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِنَّ لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي النِّصْفِ مِنَ السَّبْعِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ تَطْلُعُ الشَّمْسُ غَدَاتَئِذٍ صَافِيَةً لَيْسَ لَهَا شُعَاعٌ فَنَظَرْتُ إِلَيْهَا فَوَجَدْتُهَا كَمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رواه أحمد وأبو يعلى, وأبو عقرب: لم أجد من ترجمه, وبقية رجاله ثقات .

5035. Ebû Akreb bildiriyor: Ramazan ayı sabahlarından bir sabah, İbn Mes'ûd'un evine gitmiştim. Kendisini terasta buldum. Şöyle dediğini duyduk: "Yüce Allah, doğru söyledi ve onun elçisi de eksiksiz aktardı." Bunun üzerine ona: "Senin «Yüce Allah doğru söyledi ve onun elçisi de eksiksiz aktardı» şeklinde bir şeyler söylediğini duyduk" deyince şu karşılığı verdi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kadir gecesi, Ramazan ayının son yedisinin yarısındadır. O günün sabahında güneş hüzmesiz olarak doğar." Güneşe baktığımda onun Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in dediği gibi doğduğunu gördüm.[2]

★Hadisi İmam Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ebû Akreb'in biyografisini verene rastlayamadım. Bunun dışındakiler güvenilir kimselerdir.

---

1 Ebû Ya'lâ, *Müsned* (165), Bezzâr, *Müsned* (1027)

2 Ahmed, *Müsned* (1/406), Ebu's-Salt mechûldür; Ebû Ya'lâ, *Müsned* (5371), Ebû Akreb ihtilaflıdır.

٥٠٣٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو قَطَنٍ حَدَّثَنَا الْمَسْعُودِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ رَجُلاً أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَتَى لَيْلَةُ الْقَدْرِ قَالَ " مَنْ يَذْكُرُ مِنْكُمْ لَيْلَةَ الصَّهْبَاوَاتِ . قَالَ عَبْدُ اللَّهِ أَنَا بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي وَإِنَّ فِي يَدِي لَتَمَرَاتٍ أَتَسَحَّرُ بِهِنَّ مُسْتَتِراً مِنَ الْفَجْرِ بِمُؤْخِرَةِ رَحْلِي وَذَلِكَ حِينَ طَلَعَ الْقَمَرُ"

رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني في الكبير وزاد : وذلك ليلة سبع وعشرين , وأبو عبيدة: لم يسمع من أبيه .

5036. Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelerek şöyle dedi: "Kadir gecesi ne zamandı?" Şu karşılığı verdi: *"İçinizden hanginiz kırmızı ve sarıya çalan beyaz renklerin olduğu geceyi hatırlıyor?"* Abdullah dedi ki: "Anam babam sana feda olsun, ben gördüm. O vakit elimde hurmalar vardı ve ben de onlarla sahur yapıyordum. Bineğimin arka kısmını siper edinmiş ve örtüye bürünmüştüm, Ay'ın doğduğu sabaha yakın bir vakitteydi!!"[1]

★Hadisi İmam Ahmed, Ebû Ya'lâ ve "İşte o gece yirmi yedinci geceydi" ilavesiyle *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir: Ebû Ubeyde'ye gelince; bu kişi babasından hadis işitmemiştir.

٥٠٣٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ عَنْ شَرِيكٍ عَنْ سِمَاكٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " الْتَمِسُوا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ "

رواه أحمد, وزاد ابنه : " فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ ، فِي وَتْرٍ ، فَإِنِّي قَدْ رَأَيْتُهَا فَنُسِّيتُهَا ، هِيَ لَيْلَةُ مَطَرٍ وَرِيحٍ " ، أَوْ قَالَ " : قَطْرٍ وَرِيحٍ "

رواه البزار والطبراني في الكبير وزاد : " ورعد " , ورجال أحمد رجال الصحيح .

5037. Câbir b. Semure'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kadir gecesini, son on günün gecelerinde arayın."*[2]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Oğlu ise şu ziyadede bulunmuştur: *"Ramazan ayının son on gününün tek gecelerinde arayın. Ben onu gördüm fakat daha sonra unutturuldum. O rüzgâr ve çisenin bulunduğu bir gecededir."* Veya şöyle dedi: *"Yağmur ve rüzgârın bulunduğu bir gecededir."*

★Hadisi Bezzâr ve Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de *"şimşek"* ziyadesiyle rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3565, 3764, 4326), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (5293), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10289)

[2] Ahmed, *Müsned* (5/86-7), Bezzâr, *Müsned* (1031-3), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1906, 1941)

٥٠٣٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ وَيَزِيدُ بْنُ عَبْدِ رَبِّهِ قَالاَ حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنِي بَحِيرُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنْ أَبِي بَحْرِيَّةَ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ عَنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ فَقَالَ " هِيَ فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ أَوْ فِي الْخَامِسَةِ أَوْ فِي الثَّالِثَةِ "

رواه أحمد ,ورجاله ثقات .

5038. Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e Kadir gecesi sorulunca şöyle buyurdu: *"O, son on gündedir. Üçüncü veya beşincisinde."*[1]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٠٣٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا أَبُو الزُّبَيْرِ أَخْبَرَنِي جَابِرٌ أَنَّ أَمِيرَ الْبَعْثِ كَانَ غَالِباً اللَّيْثِيُّ وَقُطْبَةَ بْنَ عَامِرٍ الَّذِي دَخَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّخْلَ وَهُوَ مُحْرِمٌ ثُمَّ خَرَجَ مِنَ الْبَابِ وَقَدْ تَسَوَّرَ مِنْ قِبَلِ الْجِدَارِ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُنَيْسٍ الَّذِي سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَقَدْ خَلَتِ ثِنْتَانِ وَعِشْرُونَ لَيْلَةً فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " الْتَمِسُوهَا فِي هَذِهِ السَّبْعِ الأَوَاخِرِ الَّتِي بَقِينَ مِنَ الشَّهْرِ "

رواه أحمد, وهو في الأصل كما ترى وإسناده حسن .

5039. Câbir'in bildirdiğine göre heyetin başkanı Gâlib el-Leysî idi. Kutbe b. Âmir ise, ihramlı olan ve hurma bahçesinde bulunan Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına girerken duvarın üzerinden atlamış, çıkarken kapıdan çıkmıştı. Abdullah b. Uneys ise, Ramazan ayından yirmi iki gece geçtikten sonra Kadir gecesini soran kişiydi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap vermişti:

"Onu, ayın kalan bu yedi gecesinde arayın."[2]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٥٠٤٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سَلَمَةَ يَعْنِي ابْنَ أَبِي الْحُسَامِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ أَنَّهُ سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " فِي رَمَضَانَ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/234), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/92), *es-Silsiletu's-sahîha* (1471)

[2] Ahmed, *Müsned* (3/336)

فَالْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ فَإِنَّهَا فِي وِتْرٍ فِي إِحْدَى وَعِشْرِينَ أَوْ ثَلاَثٍ وَعِشْرِينَ أَوْ خَمْسٍ وَعِشْرِينَ أَوْ سَبْعٍ وَعِشْرِينَ أَوْ تِسْعٍ وَعِشْرِينَ أَوْ فِي آخِرِ لَيْلَةٍ فَمَنْ قَامَهَا ابْتِغَاءَهَا إِيمَاناً وَاحْتِسَاباً ثُمَّ وُفِّقَتْ لَهُ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: عبد الله بن محمد بن عقيل, وفيه كلام وقد وثق .

5040. Ubâde b. es-Sâmit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e Kadir gecesinin ne zaman olduğu sorulunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ramazan'dadır. Onu, son on günün tek gecelerinde arayın. O, yirmi bir, yirmi üç, yirmi beş, yirmi yedi, yirmi dokuzuncu veya son gecedir. Kim inanarak ve mükâfatına ulaşacağını umarak geceyi ihya eder ve onu tutturursa, geçmiş ve gelecek tüm günahları affolunur."[1]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Muhammed b. Akîl, şaibeli olmakla birlikte güvenilirdir.

٥٠٤١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ حَدَّثَنِي بَحِيرُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " لَيْلَةُ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْبَوَاقِي مَنْ قَامَهُنَّ ابْتِغَاءَ حِسْبَتِهِنَّ فَإِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَغْفِرُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ وَهِيَ لَيْلَةُ وِتْرٍ تِسْعٍ أَوْ سَبْعٍ أَوْ خَامِسَةٍ أَوْ ثَالِثَةٍ أَوْ آخِرِ لَيْلَةٍ. وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ أَمَارَةَ لَيْلَةِ الْقَدْرِ أَنَّهَا صَافِيَةٌ بَلْجَةٌ كَأَنَّ فِيهَا قَمَراً سَاطِعاً سَاكِنَةٌ سَاجِيَةٌ لاَ بَرْدَ فِيهَا وَلاَ حَرَّ وَلاَ يَحِلُّ لِكَوْكَبٍ أَنْ يُرْمَى بِهِ فِيهَا حَتَّى تُصْبِحَ وَإِنَّ أَمَارَتَهَا أَنَّ الشَّمْسَ صَبِيحَتَهَا تَخْرُجُ مُسْتَوِيَةً لَيْسَ لَهَا شُعَاعٌ مِثْلَ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ وَلاَ يَحِلُّ لِلشَّيْطَانِ أَنْ يَخْرُجَ مَعَهَا يَوْمَئِذٍ "

رواه أحمد, ورجاله ثقات .

5041. Ubâde b. es-Sâmit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kadir gecesi kalan son ondadır. Kim bu geceleri sevabını umarak ihya ederse, yüce ve üstün olan Allah, onun geçmiş ve gelecek tüm günahlarını affeder. O tekli olan gecededir. Dokuzuncu, yedinci, beşinci, üçüncü veya sonuncu gecedir." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ayrıca şöyle buyurdu:

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/313, 318, 319, 321, 324), *es-Silsiletu's-sahîha* (1471)

"Kadir gecesinin belirtisi ise; o gece, dolunay varmış gibi aydınlık, berrak, tenha ve durgundur. O gece ne soğuk, ne de sıcaktır. O gecede yıldızlar sabaha kadar savrulmazlar (kayan yıldız görünmez). Bir diğer işareti ise o gecenin sabahında güneş, dolunay gibi tam ve hüzmesiz olarak doğar. O gün şeytanların onunla çıkmasına müsaade edilmez."[1]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٠٤٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ وَهُوَ أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِىُّ حَدَّثَنَا عِمْرَانُ يَعْنِى الْقَطَّانَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِى مَيْمُونَةَ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِى لَيْلَةِ الْقَدْرِ " إِنَّهَا لَيْلَةُ سَابِعَةٍ أَوْ تَاسِعَةٍ وَعِشْرِينَ إِنَّ الْمَلاَئِكَةَ تِلْكَ اللَّيْلَةَ فِى الأَرْضِ أَكْثَرُ مِن عَدَدِ الْحَصَى"

رواه أحمد والبزار والطبراني في الأوسط ,ورجاله ثقات .

5042. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Kadir gecesi hakkında şöyle buyurdu:

"O, yirmi yedi veya yirmi dokuzuncu gecedir. O gece yeryüzündeki meleklerin sayısı çakıl taşlarının sayısından daha fazladır." [2]

★Hadisi Bezzâr, İmam Ahmed ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir ve ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٠٤٣ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ ، قَالَ : نا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمَنْجُوفِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ ، قَالَ : نا سُلَيْمُ بْنُ حَيَّانَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبُو الْمُهَزِّمِ يَزِيدُ بْنُ سُفْيَانَ التَّمِيمِيُّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " الْتَمِسُوا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي سَبْعَ عَشْرَةَ ، أَوْ تِسْعَ عَشْرَةَ ، أَوْ إِحْدَى وَعِشْرِينَ ، أَوْ ثَلاثٍ وَعِشْرِينَ ، أَوْ خَمْسٍ وَعِشْرِينَ ، أَوْ سَبْعٍ وَعِشْرِينَ أَوْ تِسْعٍ وَعِشْرِينَ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أبو المهزم ,وهو ضعيف .

5043. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kadir gecesini, on yedinci, on dokuzuncu, yirmi birinci, yirmi üçüncü, yirmi beşinci, yirmi yedinci veya yirmi dokuzuncu gecede arayınız."[3]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebu'l-Muhezzim zayıftır.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/324)
[2] Ahmed, *Müsned* (2/519), Bezzâr, *Müsned* (1030)
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1305)

٥٠٤٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنِ الصُّنَابِحِيِّ عَنْ بِلَالٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " لَيْلَةُ الْقَدْرِ لَيْلَةُ أَرْبَعٍ وَعِشْرِينَ "

قلت : لبلال في الصحيح : أنها في العشر الأواخر . رواه أحمد , وإسناده حسن .

5044. Bilâl'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kadir gecesi yirmi dördüncü gecedir."*[1]

★ Derim ki: *Sahîh*de Bilâl'in, Kadir gecesinin son onda olduğuna dair rivayeti vardır. Bunu Ahmed rivayet etmiş olup isnâdı hasendir.

٥٠٤٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَنْ كَانَ مُتَحَرِّيهَا فَلْيَتَحَرَّهَا لَيْلَةَ سَبْعٍ وَعِشْرِينَ " . وَقَالَ " تَحَرَّوْهَا لَيْلَةَ سَبْعٍ وَعِشْرِينَ " . يَعْنِي لَيْلَةَ الْقَدْرِ .

قلت : لابن عمر حديث في الصحيح غير هذا . رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

5045. Abdullah b. Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Onu arayanınız olursa yirmi yedinci gecede arasın." Ayrıca: *"Onu – yani Kadir gecesini – yirmi yedide arayın"* buyurmuştur.[2]

Dedim ki: *Sahîh*'de Abdullah b. Ömer'in başka bir hadisi vardır.

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٠٤٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ قَالَ أَخْبَرَنَا سِمَاكٌ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أُتِيتُ وَأَنَا نَائِمٌ فِي رَمَضَانَ فَقِيلَ لِي إِنَّ اللَّيْلَةَ لَيْلَةُ الْقَدْرِ قَالَ فَقُمْتُ وَأَنَا نَاعِسٌ فَتَعَلَّقْتُ بِبَعْضِ أَطْنَابِ فُسْطَاطِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا هُوَ يُصَلِّي قَالَ فَنَظَرْتُ فِي تِلْكَ اللَّيْلَةِ فَإِذَا هِيَ لَيْلَةُ ثَلَاثٍ وَعِشْرِينَ.

رواه أحمد والطبراني في الكبير, ورجال أحمد رجال الصحيح .

5046. İbn Abbâs dedi ki: Ramazan ayında rüyamda yanıma gelinerek bana: "Bu gece Kadir gecesidir" denildi. Uykulu bir şekilde kalkarak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in çadırının bir kenarından tutunup Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına vardım. Bir de baktım ki

[1] Ahmed, *Müsned* (6/12)
[2] Ahmed, *Müsned* (4808)

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaz kılıyor. O gecenin hangi gece olduğuna bakınca yirmi üçüncü gece olduğunu farkettim.[1]

★Hadisi İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٠٤٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ حَدَّثَنِى أَبِى عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا نَبِىَّ اللَّهِ إِنِّى شَيْخٌ كَبِيرٌ عَلِيلٌ يَشُقُّ عَلَىَّ الْقِيَامُ فَأْمُرْنِى بِلَيْلَةٍ لَعَلَّ اللَّهَ يُوَفِّقُنِى فِيهَا لَيْلَةَ الْقَدْرِ. قَالَ " عَلَيْكَ بِالسَّابِعَةِ "

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

5047. İbn Abbâs bildiriyor: Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelerek şöyle dedi: "Ey Allah'ın Peygamberi! Ben yaşlı ve ihtiyar bir insanım; bana Kadir gecesinin hangi gece olabileceğini söyle de belki Yüce Allah beni bu geceyi ihya etmekte muvaffak kılar." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yirmi yediye sarıl."* [2]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٠٤٨ – حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الْقُرَشِيُّ ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ ، قَالَ : وَأَخْبَرَنِي سَالِمٌ ، أَنَّهُ سَمِعَ مُحَمَّدَ بْنَ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ يُحَدِّثُ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ الْجُهَنِيَّ ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، نَحْنُ بِحَيْثُ قَدْ عَلِمْتَ وَلا نَسْتَطِيعُ أَنْ نَحْضُرَ الشَّهْرَ فَأَخْبِرْنَا بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ ، قَالَ : " احْضُرِ السَّبْعَ الأَوَاخِرَ مِنَ الشَّهْرِ ، قَالَ : لا أَسْتَطِيعُ ذَلِكَ ، قَالَ : الْتَمِسْهَا لَيْلَةَ سَابِعَةٍ تَبْقَى ، وَهِيَ هَذِهِ اللَّيْلَةُ ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، هَذِهِ لَيْلَةُ ثَلاثٍ وَعِشْرِينَ ، وَهِيَ لِثَمَانٍ بَقِينَ ، فَقَالَ : كَذَا هَذَا الشَّهْرُ يَنْقُصُ ، وَهِيَ سَبْعٌ بَقِينَ " رواه أبو يعلى, وفيه: من لم أعرفه .

5048. Enes bin Mâlik'in bildirdiğine göre Cuheynî, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e şöyle dedi: "Yâ Resûlallah! Malumunuz olduğu gibi Ramazan ayı gecelerini ihya edemiyoruz. Onun için Kadir gecesini bize söyleyiverseniz." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şu karşılığı verdi: *"Son yedi gece gel."* O: "Bunu yapamam" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kalan son yedinci gecede ara, o gecedir"* buyurdu.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11777), Ahmed, *Müsned* (2302)

[2] Ahmed, *Müsned* (1/240), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11836)

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e dedim ki: Yâ Resûlallah! Bu yirmi üçüncü ve kalan sekiz günün gecesi midir?" Buyurdu ki: *"Öyledir, bu ay eksiktir ve ondan sonra da yedi gün vardır."*[1]

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında ismini bilmediğim biri vardır.

٥٠٤٩ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ ، حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ ، أَخْبَرَنَا الأَعْمَشُ ، قَالَ : أُخْبِرْتُ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : " خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ لَيْلَةٍ وَهُوَ يُرِيدُ أَنْ يُخْبِرَنَا بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ ، وَقَدْ أَخْبَرَنَا بِهِ ، فَسَمِعَ لَغَطًا فِي الْمَسْجِدِ فَاخْتُلِسَتْ مِنْهُ "

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط, وسقط منه التابعي, ورجاله ثقات .

5049. Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gece Kadir gecesini bizlere haber vermek için gelmişti – daha önce haber vereceğini söylemişti.- Mescid'den bir takım gürültüler gelince unutuverdi.[2]

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdından bir tabiî düşmüştür. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٠٥٠ - وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ فقال : كُنْتُ أُعْلِمْتُهَا ثُمَّ انْفَلَتَتْ مِنِّي فَاطْلُبُوهَا فِي سَبْعٍ يَبْقَيْنَ أَوْ ثَلاَثٍ يَبْقَيْنَ

رواه البزار, ورجاله ثقات .

5050. Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e Kadir gecesi sorulunca şöyle buyurdu: *"Bana bildirilmişti; ancak aklımdan çıkıverdi. Onu kalan yedi veya üçte arayın."*[3]

★ Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٠٥١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الصَّاغَانِيُّ ، نَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَطَاءٍ ، نَا سَعِيدٌ : أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ ، فَحَدَّثَنَا عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " الْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ فِي التَّاسِعَةِ وَالسَّابِعَةِ وَالْخَامِسَةِ " رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح .

5051. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Onu son on gecenin dokuzuncu, yedinci ve beşincisinde bekleyin."*

★ Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (3712)
[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (4021)
[3] Bezzâr, *Müsned* (1028), *es-Silsiletu's-sahîha* (1112)

٥٠٥٢ - وعَن ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْلَةِ الْقَدْرِ : " لَيْلَةٌ طَلِقَةٌ لاَ حَارَّةٌ وَلاَ بَارِدَةٌ " رواه البزار, وفيه: سلمة بن وهرام, وثقه ابن حبان وغيره, وفيه كلام .

5052. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kadir gecesi, berrak bir gecedir. Ne sıcak, ne de soğuktur."*[1]

★ Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Seleme b. Vehrâm'ı İbn Hibbân ve başkaları tevsîk etmiştir. Aynı zamanda şaibelidir.

٥٠٥٣ - و عَنْ مَرْثَدٍ قَالَ : لَقِيتُ أَبَا ذَرٍّ عِنْدَ الجَمْرَةِ الوُسْطَى فَسَأَلْتُهُ : عَنْ لَيْلَةِ القَدْرِ ؟ فَقَالَ : مَا كَانَ أَحَدٌ بِأَسْأَلَ لَهَا مِنِّي . قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللهِ أُنْزِلَت عَلى الأَنْبِيَاء بِوَحيٍ إِلَيْهِم ثُمَّ تُرْفَعُ ؟ قَالَ : بَلْ هِيَ إِلَى يَوْمِ القِيَامَة قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللهِ أَيَّتُهُنَّ هِيَ ؟ قَالَ : " لَوْ أُذِنَ لِي لأَنْبَأْتُكَ بِها وَلَكِنْ التَمِسْهَا فِي التِّسْعِينَ وَالسَّبْعِينَ وَلاَ تَسْأَلْنِي بَعْدَهَا " . قَالَ : ثُمَّ أَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَعَلَ يُحَدِّثُ قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللهِ فِي أَيِّ السَّبْعِينَ هِيَ ؟ فَغَضِبَ عَلَي غَضَبَةً لَمْ يَغْضَب عَلَي قَبْلَهَا وَلاَ بَعْدَهَا مِثْلَهَا ثُمَّ قَالَ : " أَلَمْ أَنْهَكَ عَنْهَا ؟ لَوْ أُذِنَ لِي لأَنْبَأْتُكَ بِها وَلَكِنْ . . " وَذَكَرَ كَلِمَةً " . أَنْ تَكُونَ فِي السَّبْعِ الأَوَاخِرِ "

رواه البزار , ومرثد هذا لم يرو عنه غير أبيه مالك ,وبقية رجاله ثقات .

5053. Mersed bildiriyor: Orta cemrenin (Şeytan'ın) yakınlarında Ebû Zer ile karşılaşınca kendisine Kadir gecesini sordum. Dedi ki: "Bu konuda benim kadar soru soran yoktu. Nitekim dedim ki: "Yâ Resûlallah! Kadir gecesini peygamberlere vahiyle bildirilip daha sonra da kaldırılan bir gece midir?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bilakis Kadir gecesi kıyamete kadar devam edecektir."* Dedim ki: "Yâ Resûlallah! O hangisindedir?" Buyurdu ki: *"Şayet açıklamama izin verilseydi elbette ki sana bunu söylerdim. Ama onu dokuzlu ve yedililerde ara ve bana da bundan sonra (bu konuda hiçbirşey) sorma."*

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra başka konularda konuşmaya başlayınca dedim ki: "Yâ Resûlallah! O hangi yedililerdedir?" Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana ne daha önce, ne de daha sonra kızmadığı kadar kızdı ve şöyle buyurdu: *"Sana onu (sormayı) yasaklamadım mı? Şayet açıklamama izin verilseydi*

[1] Bezzâr, *Müsned* (1034)

elbette ki sana bunu söylerdim. Ama onu son yedide..." Burada bir şey daha söyledi; ama hatırlayamıyorum.[1]

★ Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında bulunan Mersed'den babası Mâlik dışında kimse rivayet etmemiştir. Bunun dışındakiler güvenilir kimselerdir.

٥٠٥٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ ، قال : ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يَحْيَى الْمَدَنِيُّ ، قال : نا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلالٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حُمَيْدٍ ، عَنْ حَمِيلَةَ بِنْتِ عِبَادَةَ الأَنْصَارِيِّ ، عَنْ أُخْتِهَا ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَطَبَ النَّاسَ عَلَى الْمِنْبَرِ فِي رَمَضَانَ ، فَقَالَ : " قَدْ قُمْتُ عَلَى هَذَا الْمِنْبَرِ ، وَأَنَا أَعْلَمُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ ، فَالْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ ، فِي لَيْلَةِ الْوِتْرِ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير, وفيه :عبد العزيز بن يحيى المدني, وهو متروك .

5054. Ukbe b. Mâlik şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan ayında minbere çıkarak insanlara konuşma yapıp şöyle buyurdu:

"Minbere çıkmış olduğum şu vakitte Kadir gecesinin ne zaman olduğunu biliyorum. Onu son on günün tekil gecelerinde arayın." [2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdulazîz b. Yahyâ el-Medenî metruktur.

٥٠٥٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يَحْيَى الْمَدَنِيُّ ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلالٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حُمَيْدٍ ، عَنْ حُمَيْدَةَ بِنْتِ عَبَّادٍ الأَنْصَارِيَّةِ ، عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَطَبَ النَّاسَ عَلَى الْمِنْبَرِ فِي رَمَضَانَ ، فَقَالَ : " قَدْ قُمْتُ عَلَى هَذَا الْمِنْبَرِ ، وَأَنَا أَعْلَمُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ ، فَالْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ ، لَيْلَةَ الْوِتْرِ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير, وفيه: عبد العزيز بن يحيى المدني, وهو متروك.

5055. Kâ'b b. Mâlik şöyle demiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan ayında minbere çıkarak insanlara konuşma yapıp şöyle buyurdu:

"Minbere çıkmış olduğum şu vakitte Kadir gecesinin ne zaman olduğunu biliyorum. Onu son on günün tekil gecelerinde arayın." [3]

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1035, 1036), Ahmed, *Müsned* (5/171)
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/357), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (141 *M. el-Bahreyn*)
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/103)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdulazîz b. Yahyâ el-Medenî metruktur.

٥٠٥٦ – حَدَّثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ ، ثنا أَبُو دَاوُدَ ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حُمَيْدٍ ، حَدَّثَتْنِي حُمَيْدَةُ بِنْتُ عُبَيْدٍ ، عَنْ أُمِّهَا ، عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، رَقِيَ الْمِنْبَرَ ، فَقَالَ : " رَقِيتُ وَقَدْ عَلِمْتُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ فَأُنْسِيتُهَا ، فَالْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ فِي وِتْرٍ "

رواه الطبراني في الكبير، عن حميدة بنت عبيد، عن أمها عن أمها وأمها لم أعرفها، وبقية رجاله ثقات .

5056. Kâ'b b. Ucre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) minbere çıkarak şöyle buyurmuştur:

"Kadir gecesinin ne zaman olduğunu biliyorum. Ancak tam değil de tahmini olarak söyleyebiliyorum. Onu son on günün tekillerinde arayın."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Humeyde binti Ubeyd'den, o da annesinden rivayet etmiştir. Annesini tanımıyorum. Bunun dışındaki ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٠٥٧ – عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : الْتَمِسُوا لَيْلَةَ الْقَدْرِ لَيْلَةَ سَبْعٍ وَعِشْرِينَ " رواه الطبراني في الأوسط عن أبي بكر بن أبي شيبة وجادة عن خط أبيه ورجاله ثقات

5057. Câbir b. Semure'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kadir gecesini yirmi yedinci gecede arayın."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Ebû Bekr b. Ebî Şeybe'den babasının yazılarından vicâdesiyle rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٠٥٨ – حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ ، ثنا أَبُو بِلالٍ الأَشْعَرِيُّ – ، ثنا ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّهُ كَانَ يُحْيِي لَيْلَةَ ثَلاثٍ وَعِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَلَيْلَةَ سَبْعٍ وَعِشْرِينَ وَلا كَإِحْيَائِهِ لَيْلَةَ سَبْعَ عَشْرَةَ ، فَقِيلَ لَهُ : كَيْفَ تَخُصُّ لَيْلَةَ سَبْعَ عَشْرَةَ ؟ فَقَالَ : " إِنَّ فِيهَا نَزَلَ الْقُرْآنُ وَفِي صَبِيحَتِهَا فُرِّقَ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ ، وَكَانَ فِيهَا يُصْبِحُ مُبْهَجَ الْوَجْهِ " رواه الطبراني في الكبير، وفيه: أبو بلال الأشعري، وهو ضعيف .

5058. Hârice b. Zeyd b. Sâbit'in, babasından rivayet ettiğine göre kendisi, Ramazan ayının yirmi üçüncü gecesiyle yirmi yedinci gecesini, on yedinci geceyi ihya ettiği gibi ihya etmezdi. Ona: "On yedinci geceyi

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/162), Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (285)

neden (nasıl) ihya ediyorsun?" denilince şöyle cevap verdi: "O gece Kur'ân indirildi ve o gecenin sabahında, hakla batıl birbirinden ayrıldı."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Bilâl el-Eş'arî zayıftır.

٥٠٥٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا سَلْمُ بْنُ جُنَادَةَ ، ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، حَدَّثَنِي حَوْطٌ الْعَبْدِيُّ ، قَالَ : سَأَلْتُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ ، عَنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ ؟ ، فَقَالَ : " مَا أَشُكُّ وَمَا أَمْتَرِي أَنَّهَا لَيْلَةُ سَبْعَ عَشْرَةَ ، لَيْلَةَ نُزُولِ الْقُرْآنِ ، وَيَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ "

رواه الطبراني في الكبير , وحوط قال البخاري : حديثه هذا منكر .

5059. Havt el-Abdî bildiriyor: Zeyd b. Erkam'a Kadir gecesini sordum. O da şu karşılığı verdi: "Ne şüphem var, ne de kafadan söylüyorum, Kadir gecesi on yedinci gecedir. O gecede Kur'ân indirildi ve yine o gün iki topluluk karşılaştılar."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Buhâri dedi ki: "Havt'ın bu hadisi münkerdir.

٥٠٦٠ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ صَالِحِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ خَالِهِ الفَلَتَانِ بْنِ عَاصِمٍ ، قَالَ : أَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِنَّا لَجُلُوسٌ نَنْتَظِرُهُ إِذْ خَرَجَ عَلَيْنَا فِي وَجْهِهِ الْغَضَبُ ، فَجَلَسَ طَوِيلا لا يَتَكَلَّمُ ثُمَّ سُرِّيَ عَنْهُ ، فَقَالَ : " إِنِّي خَرَجْتُ إِلَيْكُمْ وَقَدْ تَبَيَّنَتْ لِي لَيْلَةُ الْقَدْرِ وَمَسِيحُ الضَّلالَةِ ، فَخَرَجْتُ إِلَيْكُمْ لأُبَيِّنَهَا لَكُمْ فَلَقِيتُ بِالْمَسْجِدِ رَجُلانِ يَتَلاحَيَانِ بَيْنَهُمَا الشَّيْطَانُ ، فَحَجَزْتُ بَيْنَهُمَا ، فَاخْتُلِسَتْ مِنِّي فَالْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ ، وَأَمَّا مَسِيحُ الضَّلالَةِ فَإِنَّهُ أَجْلَى الْجَبْهَةِ ، مَمْسُوحُ الْعَيْنِ ، عَرِيضُ النَّحْرِ فِيهِ دِمَاءٌ كَأَنَّهُ ابْنُ الْعُزَّى أَوِ ابْنُ الْعُزَّى بْنِ فُلانٍ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

5060. Feltân b. Âsım anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelmiştik. Oturup kendisinin gelmesini beklerken birden kızgın bir çehre ile çıkageldi. Uzun bir müddet konuşmadan oturdu. Daha sonra çehresindeki kızginlığın yerini aydınlık alınca şöyle buyurdu:

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4865)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5079)

"Sizlerin yanına gelmek üzereyken Kadir gecesini ve Deccâl'ın bilgilerine sahip idim. Özellikle de bunları sizlere açıklamak ve müjde vermek üzere geliyordum ki, mescitte şeytanın aralarına girdiği ve birbirleriyle tartışan iki adamın aralarını düzeltirken bu bilgiler benden gizlendi (alındı). Son on gecededir. Deccâl ise alnının yan tarafları saçsız olup bir gözü silinmiştir. Geniş göğsü olup İbnu'-Uzzâ veya falancanın oğlu olan Abduluzzâ'yı andırmaktadır."

Başka bir rivayette ise: *"Kadir gecesine gelince onu son onda arayın."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٠٦١ – حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى , ثنا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ , ثنا جَرِيرٌ , عَنْ قَابُوسَ , عَنْ أَبِيهِ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : أَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُسْرِعًا وَنَحْنُ قُعُودٌ فَأَفْزَعَنَا سُرْعَتُهُ , فَلَمَّا انْتَهَى إِلَيْنَا سَلَّمَ , ثُمَّ قَالَ : " لَقَدْ أَقْبَلْتُ إِلَيْكُمْ مُسْرِعًا لأُخبِرَكُمْ بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ , فَنَسِيتُهَا فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ فذكر الحديث رواه الطبراني في الكبير, وفيه: [قابوس بن أبي ظبيان وفيه] كلام وقد وثق .

5061. İbn Abbâs dedi ki: Bizim oturmakta olduğumuz bir anda Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hızla geliverince onun bu sürati bizleri ürküttü. Yanımıza ulaştığında selam verdikten sonra şöyle buyurdu:

"Sizlere Kadir gecesini bildirmek üzere gelirken, benim ve sizden bazıları arasında (ki konuşma neticesinde bu bilgi) bana unutturuldu." Hadis devam etmektedir.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kâbûs b. Ebî Zıbyân şaibeli olmakla beraber güvenilir sayılmıştır.

٥٠٦٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مَسْعُودٍ الْجَحْدَرِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُنَيْسٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي بِلالُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُنَيْسٍ عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّهُ قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبَرَنِي أَيَةَ لَيْلَةٍ يُبْتَغَى فِيهَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ، فَقَالَ : " لَوْلا أَنْ يَتْرُكَ النَّاسُ الصَّلاةَ ، إلا تِلْكَ اللَّيْلَةَ لأَخْبَرْتُكَ " رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

5062. Abdullah b. Uneys'in babasından bildiriyor: "Yâ Resûlallah! Kadir gecesi hangi gecede aranır?" diye sordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/334), Bezzâr, *Müsned* (3384)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12621), Ahmed, *Müsned* (2352)

"İnsanların onun dışındaki ibadetlerini bırakmayacaklarını bilsem sana onu mutlaka söylerdim."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٥٠٦٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى الْمُحَارِبِيُّ ، وَهَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ ، قَالا : ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُحَارِبِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَحْشٍ ، عَنْ أَبِيهِ الْجُهَنِيِّ ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ لِي بَادِيَةً أُصَلِّي فِيهَا ، فَمُرْنِي بِلَيْلَةٍ أَنْزِلُهَا إِلَى الْمَسْجِدِ فَأُصَلِّيَ فِيهِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " انْزِلْ لَيْلَةَ ثَلاثٍ وَعِشْرِينَ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن إسحاق ,وهو ثقة ولكنه مدلس .

5063. Abdullah b. Cahş, Cüheyneli babasından bildiriyor: "Yâ Resûlallah! Ben dışarıda, (otlak ve sahrada) namaz kılan bir kişiyim. Bana, gelip mescitte ibadet edeceğim bir gece söyle" dedim. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yirmi üçüncü gece (mescide) gel."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn İshâk, müdellis olmakla beraber güvenilirdir.

٥٠٦٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ رَاهَوَيْهِ ، ثنا أَبِي ، ثنا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْجُعْفِيُّ ، ثنا وَاقِدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُعْتَكِفًا فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ ، فَلَمَّا أَنْ كَانَ لَيْلَةُ ثَلاثٍ وَعِشْرِينَ ، قَالَ : " مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَقُومَ مَعَنَا هَذِهِ اللَّيْلَةَ فَلْيَقُمْ مَقَامِي ، حَتَّى انْقَضَى ثُلُثُ اللَّيْلِ " ، ثُمَّ انْصَرَفَ فَمَشَيْتُ مَعَهُ إِلَى قُبَيَّةٍ ، فَقُلْنَا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، لَوْ قُمْتَ بِنَا هَذِهِ اللَّيْلَةَ ؟ , فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " بِحَسْبِ امْرِئٍ أَنْ يَقُومَ مَعَ الإِمَامِ حَتَّى يَنْصَرِفَ يُحْسَبُ لَهُ قِيَامُ لَيْلَةٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عثمان بن عطاء الخرساني, وثقه دحيم, وضعفه الأئمة .

5064. Avf b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan ayının son on günü itikâftaydı. Yirmi üçüncü gece olunca: *"Bu akşamı kim bizimle birlikte ihya etmek isterse ihya etsin"* buyurdu. Gecenin üçte birini bizimle ihya etti. Daha sonra ise oradan ayrılınca ben de kendi çardağına ulaşıncaya kadar O'na eşlik ettim. Kendisine şöyle dedik: "Yâ Resûlallah! Geceyi bizlerle ihya etseniz?" Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2199)

"Kişinin imamla beraber imam gidinceye kadar ihya etmesi yeterlidir. Bu, onun için gecenin tümünü ibadetle geçirmiş şeklinde hesaplanacaktır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Horasanlı Osman b. Atâ'yı Duhaym tevsîk etmiştir. İmamlar ise zayıf değerlendirmesinde bulunmuşlardır.

٥٠٦٥ – حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ حَمَّادٍ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ عَوْنٍ ، عَنْ بَكَّارِ بْنِ تَمِيمٍ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الأَسْقَعِ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لَيْلَةُ الْقَدْرِ بَلْجَةٌ ، لا حَارَّةٌ وَلا بَارِدَةٌ ، وَلا سَحَابٌ فِيهَا ، وَلا مَطَرٌ ، وَلا رِيحٌ ، وَلا يُرْمَى فِيهَا بِنَجْمٍ ، وَمِنْ عَلامَةِ يَوْمِهَا تَطْلُعُ الشَّمْسُ لا شُعَاعَ لَهَا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بشر بن عون, عن بكار بن تميم, وكلاهما ضعيف .

5065. Vâsile b. el-Eska, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu bildiriyor:

"Kadir gecesi, aydınlık bir gecedir. O gece ne soğuk, ne sıcak, ne yağmurlu, ne rüzgârlı olur, ne de o gecede yıldızlar savrulurlar. Ayrıca o gün, güneşin hüzmesiz olarak doğması onun belirtilerindendir."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında Bişr b. Avn ile hocası Bekkâr b. Temîm vardır. Bunların her ikisi de zayıftır.

(بَابٌ فِي قَضَاءِ الفَائِتِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ)

Ramazan Ayında Tutulamayanların Kaza Edilmesi

٥٠٦٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا أَبُو الأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَدْرَكَ رَمَضَانَ وَعَلَيْهِ مِنْ رَمَضَانَ شَيْءٌ لَمْ يَقْضِهِ لَمْ يُتَقَبَّلْ مِنْهُ وَمَنْ صَامَ تَطَوُّعاً وَعَلَيْهِ مِنْ رَمَضَانَ شَيْءٌ لَمْ يَقْضِهِ فَإِنَّهُ لاَ يُتَقَبَّلُ مِنْهُ حَتَّى يَصُومَهُ " رواه أحمد والطبراني في الأوسط باختصار, وهو حديث حسن .

5066. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ramazan ayına ulaşıp ta, üzerinde geçen Ramazan ayından tutması gereken borç olan kişinin orucu kabul edilmez. Üzerinde Ramazan ayı orucu borcu olup ta nafile oruç tutan kişinin orucu, borç olan orucu tutuncaya kadar kabul edilmez."

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/59)

★Hadisi İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Bu hadis hasendir.

٥٠٦٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ نَصْرٍ التِّرْمِذِيُّ ، قَالَ : نَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الصِّينِيُّ ، قَالَ : نَا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عُمَرَ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِذَا فَاتَهُ شَيْءٌ مِنْ رَمَضَانَ قَضَاهُ فِي عَشْرِ ذِي الْحِجَّةِ " رواه الطبراني في الأوسط والصغير .

5067. Hz. Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan ayından bir şey kaçırırsa bunu Zilhicce ayında kaza ederdi.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir.

٥٠٦٨ – وفي رواية الأوسط : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ : نَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الصِّينِيُّ ، قَالَ : نَا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عُمَرَ ، قَالَ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لا يَرَى بَأْسًا بِقَضَاءِ رَمَضَانَ فِي عَشْرِ ذِي الْحِجَّةِ "

وفي إسناد الأول وهذا أيضا: إبراهيم بن إسحاق الصيني, وهو ضعيف .

5068. Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-evsat*'taki rivayeti şöyledir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan ayının kazasının Zilhicce ayının on gününde yapılmasında bir mahzur görmüyordu.

★Hem birinci, hem de bu isnadların her ikisinde de İbrâhîm b. İshâk es-Sînî vardır ki bu kişi zayıftır.

٥٠٦٩ – و عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ فَلْيَصُمْ عَنْهُ وَلِيُّهُ إِنْ شَاءَ " قلت : هو في الصحيح خلا قوله : " إن شاء " . رواه البزار, وإسناده حسن .

5069. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim, üzerinde oruç borcu varken ölürse, şayet arzu ederse, onu temsilen velisi tutabilir."*[2]

Derim ki: *Sahîh*'te , *"Şayet arzu ederse"* ifadesi olmadan geçmiştir.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (878), İbr. es-Sînî metruktur.
[2] Bezzâr, *Müsned* (1023)

(بَابٌ فِي فَضْلِ الصَّوْمِ)

Orucun Üstünlüğü

وَقَدْ تَقَدَّمَ فَضْلَ شَهْرَ رَمَضَانَ وَفِيْهِ بَعْضَ فَضْلَ الصَّوْمِ

Daha önce, Ramazan ayının faziletlerinde orucun üstünlüklerine kısmen değinilmişti.

٥٠٧٠ – حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا ، نا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ فُضَيْلٍ الْجَزَرِيُّ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي دَاوُدَ ، نا زُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اغْزُوا تَغْنَمُوا ، وَصُومُوا تَصِحُّوا ، وَسَافِرُوا تَسْتَغْنُوا "

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله ثقات .

5070. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Savaşın, ganimet kazanırsınız. Oruç tutun sıhhat bulursunuz. Yolculuğa çıkın kimseye muhtaç olmazsınız." [1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٠٧١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ سَمِعْتُ أَبَا الْقَاسِمِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ كُلُّ الْعَمَلِ كَفَّارَةٌ إِلاَّ الصَّوْمَ وَالصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِى بِهِ "قلت : هو في الصحيح خلا قوله : كل العمل كفارة إلا الصوم .

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

5071. Ebû Hureyre der ki: Ebu'l-Kâsım'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle derken işittim:

"Yüce Allah şöyle buyurdu: Oruç dışında her amelin bir karşılığı vardır. Ancak oruç benimdir. Orucun mükâfatını ben vereceğim." [2]

Dedim ki: *"Oruç dışında her amelin bir karşılığı vardır"* ifadesinin dışındaki bölüm *Sahîh*'te yer almıştır.

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (2/280), *es-Silsiletu'z-zaîfe* (253, 254, 255

[2] Ahmed, *Müsned* (2/467)

٥٠٧٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ قَرَأْتُ عَلَى أَبِي حَدَّثَكُمْ عَمْرُو بْنُ مُجَمِّعٍ أَبُو الْمُنْذِرِ الْكِنْدِيُّ قَالَ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ الْهَجَرِيُّ عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ جَعَلَ حَسَنَةَ ابْنِ آدَمَ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ إِلاَّ الصَّوْمَ وَالصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ وَلِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ فَرْحَةٌ عِنْدَ إِفْطَارِهِ وَفَرْحَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ "

رواه أحمد والبزار باختصار والطبراني في الكبير, وزاد عن النبي صلى الله عليه و سلم : إِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ فَلَا يَرْفُثْ وَلَا يَجْهَلْ ، فَإِنْ جُهِلَ عَلَيْهِ فَلْيَقُلْ : إِنِّي صَائِمٌ . وله أسانيد عند الطبراني, وبعض طرقه رجالها رجال الصحيح, وفي إسناد أحمد: عمرو بن مجمع, وهو ضعيف .

5072. İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah, insanoğlunun oruç dışında yaptığı bir iyiliğinin karşılığını on misliyle eşdeğer yaptı. (Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:) *Oruç benimdir. Orucun mükâfatını ben vereceğim. Oruç tutan kişinin iki sevinci vardır: Bir sevinci orucunu açması esnasındadır. Bir sevinci de kıyamet günündedir. Oruç tutan kişinin ağız kokusu Yüce Allah katında misk kokusundan daha hoştur."*[1]

★Hadisi İmam Ahmed ve Bezzâr kısa metinle rivayet etmiştir. Taberânî, ise *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de şu ibareyle rivayet etmiştir: *"Oruçlu olduğunuz günde çirkin söz söylemeyin. Cahilce hareket etmeyin. Birisi oruçlu bir kişiye cahilce davranırsa desin ki: Ben oruçluyum"*

Aynı kişinin Taberânî'de çeşitli versiyonları vardır. Bunların bazı kanallarının ravileri *Sahîh* ricâlidir. Ahmed'in isnadında bulunan Amr b. Mucemmi' zayıftır.

٥٠٧٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَنِيفَةَ الْوَاسِطِيُّ ، قال : نا الْحَسَنُ بْنُ حَبَلَةَ الشِّيرَازِيُّ ، قال : نا عُمَرُ بْنُ حَبِيبٍ الْقَاضِي ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " فِي الْجَنَّةِ بَابٌ يُقَالُ لَهُ : الرَّيَّانُ ، لا يَدْخُلُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلا الصَّائِمُونَ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: عمر بن حبيب العدوي, وفيه كلام كثير وقد وثق .

5073. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Cennette Reyyân denilen bir kapı vardır. Bu kapıdan sadece oruç tutan kişiler girecektir."

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4256), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10078, 10198)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ömer b. Habîb el-Adevî isimli ravi çok şaibeli olmakla beraber güvenilir sayılmıştır.

٥٠٧٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الْمُبَرِّدُ النَّحْوِيُّ أَبُو الْعَبَّاسِ ، حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ يَحْيَى أَبُو الْخَطَّابِ ، حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ حَمَّادٍ أَبُو عَتَّابٍ الدَّلالُ ، حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ أَيُّوبَ الْبَجَلِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيِّ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِنْ عَبْدٍ يُصْبِحُ صَائِمًا إِلا فُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ ، وَسَبَّحَتْ لَهُ أَعْضَاؤُهُ ، وَاسْتَغْفَرَ لَهُ أَهْلُ السَّمَاءِ الدُّنْيَا إِلَى أَنْ تُوَارَى بِالْحِجَابِ ، فَإِنْ صَلَّى رَكْعَةً أَوْ رَكْعَتَيْنِ تَطَوُّعًا أَضَاءَتْ لَهُ السَّمَاءُ نُورًا ، وَقُلْنَ أَزْوَاجُهُ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ : اللَّهُمَّ ، اقْبِضْهُ إِلَيْنَا فَقَدِ اشْتَقْنَا إِلَى رُؤْيَتِهِ ، فَإِنْ هُوَ هَلَّلَ أَوْ سَبَّحَ أَوْ كَبَّرَ تَلَقَّتْهُ مَلائِكَةٌ يَكْتُبُونَهَا إِلَى أَنْ تُوَارَى بِالْحِجَابِ "

رواه الطبراني في الصغير, وفيه: جرير بن أيوب, وهو ضعيف جدا .

5074. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bir kişi oruçlu olarak uyanınca mutlaka Cennetin kapıları açılır ve azaları onun adına tesbih ederken Dünya seması halkı da onun için güneş batıncaya kadar istiğfar (bağışlanması için dua) ederler. Nafile olarak bir veya iki rekât namaz kılacak olsa gökler kendisi için nurla aydınlanırken huri olan eşleri de şöyle derler: «Ey Allahımız! Onu bize kavuştur. Kendisini ve onu görmeyi çok özledik.» Lâ ilâhe illallah veya Sübhânallah veya Allahu Ekber dese melekler onun bu sözlerini akşama kadar karşılayarak yazarlar."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Cerîr b. Eyyûb çok zayıftır.

٥٠٧٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ فِرَاسٍ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ " لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ فِيحِ الْمِسْكِ قَالَ صَامَ هَذَا مِنْ أَجْلِي وَتَرَكَ شَهْوَتَهُ عَنِ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ مِنْ أَجْلِي فَالصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ "

رواه أحمد, وفيه: عطية بن سعد, وفيه كلام كثير, وقد وثق .

5075. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (840)

"Oruç tutan kişinin ağız kokusu Yüce Allah katında misk kokusundan daha hoştur. Yüce Allah der ki: Bu kişi benim için oruç tuttu ve benim için yemek arzusunu bir kenara bıraktı. Oruç benimdir ve onun mükâfatını vermek ve takdir etmek de bana aittir."

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Atiyye b. Saîd şaibeli olmakla beraber güvenilir sayılmıştır.

٥٠٧٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَتَّابٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو يُونُسَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " الصِّيَامُ جُنَّةٌ وَحِصْنٌ حَصِينٌ مِنَ النَّارِ "

رواه أحمد . قلت : هو في الصحيح خلا قوله : " وحصن حصين من النار " , وإسناده حسن .

5076. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Oruç, ateşten kendisine sığınılacak son derece sağlam ve sarsılmaz bir sığınak (korunak)tır."[1]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

Derim ki: *Sahîh*'te bu hadisin sadece *"Oruç korunaktır"* bölümü vardır.

٥٠٧٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَتَّابُ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِنَّمَا الصِّيَامُ جُنَّةٌ يَسْتَجِنُّ بِهَا الْعَبْدُ مِنَ النَّارِ هُوَ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ " رواه أحمد, وإسناده حسن .

5077. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah şöyle buyurdu: Oruç, kulun cehennemden kendisine sığındığı bir sığınaktır. Oruç benimdir ve ben onun ödülünü vereceğim."[2]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٥٠٧٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ السَّرَّاجِ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، ثنا أَيُّوبُ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الصِّيَامُ جُنَّةٌ ، وَهُوَ حِصْنٌ مِنْ حُصُونِ الْمُؤْمِنِ ، وَكُلُّ عَمَلٍ لِصَاحِبِهِ ، وَالصِّيَامُ لِي ، وَأَنَا أَجْزِي بِهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أيوب بن مدرك, وهو ضعيف .

---

[1] Ahmed, *Müsned* (2/402)
[2] Ahmed, *Müsned* (3/396)

5078. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Oruç korunaktır. Müminin sığınaklarından bir sığınaktır. Her iş yapana aittir; ama oruç bana aittir. Onun ödülünü ben vereceğim."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Eyyûb b. Mudrik zayıftır.

٥٠٧٩ – حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ حَمَّادٍ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، ثنا بِشْرُ بْنُ عَوْنٍ ، ثنا بَكَّارُ بْنُ تَمِيمٍ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ وَاثِلَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الصِّيَامُ جُنَّةٌ ، وَهُوَ حِصْنٌ مِنْ حُصُونِ الْمُؤْمِنِ ، وَكُلُّ عَمَلٍ لِصَاحِبِهِ إِلا الصِّيَامَ ، يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : الصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بشر بن عون, وهو ضعيف .

5079. Vâsile'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Oruç korunaktır. Mümin'in sığınaklarından bir sığınaktır. Oruç hariç her iş yapana aittir. Yüce Allah şöyle buyuruyor: Oruç benimdir ve oruçluyu ben mükâfatlandıracağım." [2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Bişr b. Avn zayıftır.

٥٠٨٠ – حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ ، ثنا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ الرَّقَّامُ ، ح وَحَدَّثَنَا عَبْدَانُ ، ثنا أَزْهَرُ بْنُ مَرْوَانَ الرَّقَاشِيُّ ، قَالا : ثنا عَبْدُ الأَعْلَى ، عَنْ سَعِيدٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ جُرَيِّ بْنِ كُلَيْبٍ ، عَنْ بَشِيرِ بْنِ الْخَصَاصِيَةِ ، قَالَ : وَحَدَّثَنَا أَصْحَابُنَا ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : يَرْوِي عَنْ رَبِّهِ تَعَالَى : " الصَّوْمُ جُنَّةٌ ، يَجُنُّ بِهَا عَبْدِي مِنَ النَّارِ ، وَالصَّوْمُ لِي ، وَأَنَا أَجْزِي بِهِ ، يَدَعُ طَعَامَهُ ، وَشَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِي ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ ، عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، أَطْيَبُ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ " قلت : حديث أبي هريرة في الصحيح بنحو هذا ,وحديث بشير أخرجته لأن إسنادهما واحد . رواه الطبراني في الكبير , وجري بن كليب: وثقه قتادة ,وضعفه غيره .

5080. Beşîr b. el-Hasâsiyye ile Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

---

[1] Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr (7608)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/59-60). Bekkâr ile Bikr hadis uydurmakla suçlanmışlardır.

"Oruç korunaktır. Kulum onunla ateşten korunur. Oruç bana aittir. Onun mükâfatını ben vereceğim. Kulum, benim için yemek ve şehvetini bırakır. Canımı elinde tutan Yüce Allah'a yeminler olsun ki oruç tutan kişinin ağız kokusu, Yüce Allah katında misk kokusundan daha hoştur."[1]

Derim ki: Ebû Hureyre'nin *Sahîh*'de başka hadisi vardır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Katâde, isnâdında bulunan Cerîr b. Kuleyb'i tevsîk etmiştir. Başkaları ise zayıf değerlendirmesinde bulunmuşlardır.

٥٠٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ حُيَيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " الصِّيَامُ وَالْقُرْآنُ يَشْفَعَانِ لِلْعَبْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَقُولُ الصِّيَامُ أَيْ رَبِّ مَنَعْتُهُ الطَّعَامَ وَالشَّهَوَاتِ بِالنَّهَارِ فَشَفِّعْنِي فِيهِ.وَيَقُولُ الْقُرْآنُ مَنَعْتُهُ النَّوْمَ بِاللَّيْلِ فَشَفِّعْنِي فِيهِ. قَالَ فَيُشَفَّعَانِ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, ورجال الطبراني رجال الصحيح .

5081. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Oruç ve Kur'ân kıyamet günü sahiplerine şefaat edeceklerdir. Oruç şöyle diyecektir: «Ey Rabbim! Ben onu yiyecek ve şehvetten alıkoydum; bu nedenle müsaade et ona şefaat edeyim.» Kur'ân ise şöyle diyecek: «Gece uyumasını engelledim. Bu nedenle müsaade et te ona şefaat edeyim.» Böylece her ikisi de ona şefaat edecekler."

★Hadisi İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Taberânî'nin ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٠٨٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُرَيْجٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ يَعْنِي ابْنَ سَلَمَةَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ مُعَاذٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " سَأُنَبِّئُكَ بِأَبْوَابٍ مِنَ الْخَيْرِ الصَّوْمُ جُنَّةٌ وَالصَّدَقَةُ تُطْفِئُ الْخَطِيئَةَ كَمَا يُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ وَقِيَامُ الْعَبْدِ مِنَ اللَّيْلِ ". ثُمَّ قَرَأَ﴿تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ﴾ رواه أحمد , وشهر بن حوشب: لم يسمع من معاذ .

5082. Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sana hayır kapılarının çeşitlerinden bazılarını haber vereceğim: Oruç korunaktır. Sadaka, suyun ateşi söndürdüğü gibi günahı söndürür. Ve kulun gece yarısı ibadet etmesi."

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1235)

Daha sonra da şu ayeti okudu: **"Âyetlerimize ancak, kendilerine hatırlatıldığı zaman secdeye kapananlar, büyüklük taslamayarak Rablerini överek yüceltenler, vücutlarını yataklardan uzak tutarlar"**[1]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Şehr b. Havşeb, Muâz'dan işitmemiştir.

٥٠٨٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ هِلَالٍ حَدَّثَنِي رَجُلٌ فِي مَسْجِدِ دِمَشْقَ عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الصَّوْمُ قَالَ " فَرْضٌ مُجْزِئٌ " رواه أحمد,في حديث طويل ويأتي إن شاء الله بتمامه, وفيه:رجل لم يسم .

4083. Ebû Zer'den nakledildiğine göre kendisi: "Yâ Resûlallah! Oruç nedir?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Çok etkili, yeterli bir farzdır."

★Hadisi İmam Ahmed çok uzun bir hadisin içinde rivayet etmiştir. Tamamı inşallah gelecek. Senedinde ismi belirtilmeyen bir adam vardır.

٥٠٨٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنِي حُيَيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ائْذَنْ لِي أَنْ أَخْتَصِيَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " خِصَاءُ أُمَّتِي الصِّيَامُ وَالْقِيَامُ"

رواه أحمد, وإسناده حسن .

5084. Abdullah b. Amr bildiriyor: Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek şöyle dedi: "Yâ Resûlallah! Bana izin ver hadım olayım." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ümmetimin hadımlığı, oruç tutmak ve gece ibadet etmektir."*[2]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٥٠٨٥ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ ، حَدَّثَنِي ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ زَبَّانَ بْنِ فَائِدٍ ، أَنَّ لَهِيعَةَ بْنَ عُقْبَةَ حَدَّثَهُ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ رَبِيعَةَ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ قَيْصَرَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ صَامَ يَوْمًا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ ، بَاعَدَهُ اللَّهُ مِنْ جَهَنَّمَ كَبُعْدِ غُرَابٍ طَارَ وَهُوَ فَرْخٌ حَتَّى مَاتَ هَرَمًا " رواه أبو يعلى والطبراني في الكبير والأوسط, إلا أنه قال : سلامة بن قيصر, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام

5085. Seleme b. Kayser'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

---

[1] Secde Sur. 15-16; Ahmed, *Müsned* (5/248)

[2] Ahmed, *Müsned* (2/173)

"Kim, Yüce Allah için oruç tutarsa Allah da cehennemi ondan bir karganın yumurtasından çıktıktan sonra yaşlanıp ta ölünceye kadarki uçuşu müddeti mesafesince uzaklaştırır." [1]

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ancak Seleme yerine Selâme şeklinde söylemiştir. Şaibeli olan İbn Lehîa'nın bir rivayetidir.

٥٠٨٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ لَهِيعَةَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ رَجُلٍ قَدْ سَمَّاهُ حَدَّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ قَيْصَرَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَنْ صَامَ يَوْماً ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ تَعَالَى بَعَّدَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ جَهَنَّمَ كَبُعْدِ غُرَابٍ طَارَ وَهُوَ فَرْخٌ حَتَّى مَاتَ هَرِماً" رواه أحمد والبزار, وفيه: رجل لم يسم .

5086. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim, Yüce Allah için oruç tutarsa Allah da cehennemi ondan, bir karganın yumurtasından çıktıktan sonra yaşlanıp ta ölünceye kadarki uçuşu müddeti mesafesince uzaklaştırır." [2]

★Hadisi, İmam Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir. İsnadında, ismi belirtilmeyen bir kişi vardır.

٥٠٨٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا رَوْحٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ وَاصِلٍ مَوْلَى أَبِي عُيَيْنَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ أَنْشَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَزْوَةً فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ لِي بِالشَّهَادَةِ. فَقَالَ " اللَّهُمَّ سَلِّمْهُمْ وَغَنِّمْهُمْ . قَالَ فَسَلِمْنَا وَغَنِمْنَا. قَالَ ثُمَّ أَنْشَأَ رَسُولُ اللَّهِ غَزْواً ثَانِياً فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ لِي بِالشَّهَادَةِ فَقَالَ اللَّهُمَّ سَلِّمْهُمْ وَغَنِّمْهُمْ قَالَ فَسَلِمْنَا وَغَنِمْنَا قَالَ ثُمَّ أَنْشَأَ رَسُولُ اللَّهِ غَزْواً ثَالِثاً فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَتَيْتُكَ مَرَّتَيْنِ قَبْلَ مَرَّتِي هَذِهِ فَسَأَلْتُكَ أَنْ تَدْعُوَ اللَّهَ لِي بِالشَّهَادَةِ فَدَعَوْتَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يُسَلِّمَنَا وَيُغَنِّمَنَا فَسَلِمْنَا وَغَنِمْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَادْعُ اللَّهَ لِي بِالشَّهَادَةِ. فَقَالَ اللَّهُمَّ سَلِّمْهُمْ وَغَنِّمْهُمْ . قَالَ فَسَلِمْنَا وَغَنِمْنَا ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مُرْنِي بِعَمَلٍ. قَالَ عَلَيْكَ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لاَ مِثْلَ لَهُ . قَالَ فَمَا رُئِيَ أَبُو أُمَامَةَ وَلاَ امْرَأَتُهُ وَلاَ خَادِمُهُ إِلاَّ صُيَّاماً. قَالَ فَكَانَ

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (921), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6365), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (3270), *es-Silsiletu'd-daîfe* (1330)

[2] Ahmed, *Müsned* (2/526), Bezzâr, *Müsned* (1037), *es-Silsiletu'z-zaîfe* (1330)

إِذَا رُئِيَ فِي دَارِهِمْ دُخَانٌ بِالنَّهَارِ قِيلَ اعْتَرَاهُمْ ضَيْفٌ نَزَلَ بِهِمْ نَازِلٌ. قَالَ فَلَبِثَ بِذَلِكَ مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمَرْتَنَا بِالصِّيَامِ فَأَرْجُو أَنْ يَكُونَ قَدْ بَارَكَ اللَّهُ لَنَا فِيهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمُرْنِي بِعَمَلٍ آخَرَ. قَالَ اعْلَمْ أَنَّكَ لَنْ تَسْجُدَ لِلَّهِ سَجْدَةً إِلاَّ رَفَعَ اللَّهُ لَكَ بِهَا دَرَجَةً وَحَطَّ عَنْكَ بِهَا خَطِيئَةً " قلت : روى النسائي طرفا منه يسيرا في الصيام . رواه أحمد والطبراني في الكبير, ورجال أحمد رجال الصحيح .

5087. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gazve başlattığını ilan etmişti. Ben de O'na varıp dedim ki: "Yâ Resûlallah! Şehadet (şerbetini içmem) için dua et." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allahım! Sen onları koru ve ganimetlendir."* Gerçekten de Yüce Allah bizleri korudu ve ganimetlendirdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra ikinci bir gazve başlatınca yine kendisine gelerek dedim ki: "Yâ Resûlallah! Şehadet (şerbetini içmem) için dua et." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allahım! Sen onları koru ve ganimetlendir."* Gerçekten de Yüce Allah bizleri korudu ve ganimetlendirdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra üçüncü bir gazve başlatınca yine kendisine gelerek dedim ki: "Yâ Resûlallah! Ben bundan önce iki defa daha gelip şehit edilmem için Yüce Allah'a dua etmeni dilemiştim; sen de *«Allahım! Sen onları koru ve ganimetlendir»* şeklinde dua ettin. Ayrıca biz de hem yaralanmadık; hem de ganimet kazandık. Yâ Resûlallah! Bana (yapabileceğim) bir amel emir buyurun." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sana oruca sarılmanı tavsiye ederim; zira onun gibisi yoktur."*

- Bu olaydan sonra Ebû Umâme, eşi ve hizmetçisi hep oruç tutarken görüldüler. Gündüz vakti bacalarının tüttüğü görüldüğünde ise: "Bakın misafiri var" denirdi.-

(Ebû Umame şöyle devam ediyor) Bu ameli uzun bir müddet uyguladıktan sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek dedim ki: "Yâ Resûlallah! Bizlere orucu emir ve tavsiyede bulundun. Yüce Allah'dan bu amelimizde bizleri bereketlendirmesini ümit ediyoruz. Yâ Resûlallah! Bana başka bir amel daha emreder misin?"

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Şunu çok iyi bil (esin ki) Yüce Allah'a yapmış olduğun her secde sebebiyle Allah seni bir derece yüceltip bunun sebebiyle ayrıca bir hatanı bağışlar."*[1]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/248-9, 255), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7463)

Dedim ki: Nesâî, Oruç kitabında bunun çok küçük bir bölümüne yer vermiştir.

★Hadisi, İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ahmed'in Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٠٨٨ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ الْوَلِيدِ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لِكُلِّ شَيْءٍ زَكَاةٌ ، وَزَكَاةُ الْجَسَدِ الصَّوْمُ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: حماد بن الوليد, وهو ضعيف .

5088. Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her şeyin zekâtı vardır, bedenin zekâtı da oruçtur."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hammâd b. el-Velîd zayıftır.

٥٠٨٩ – و عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: مَا أَتَأَسَّى عَلَى شَيْءٍ فَاتَنِي إِلاَّ الصَّوْمَ وَالصَّلاَةِ وَتَرْكِي الفِئَةَ البَاغِيَةَ إِلاَّ أَنْ أَكُونَ قَاتَلْتُهَا وَاسْتِقَالَتِي عَلِياً البَيْعَةَ .

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, إلا أنه قال : مَا آسَى عَلَى شَيْءٍ فَاتَنِي مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا الصَّوْمُ فِي الْهَوَاجِرِ ، وَأَنْ لَا أَكُونَ أَفْرَحْتُ بَيْنَ قَدَمَيَّ فِي الصَّلَاةِ ، يَعْنِي : طُولَ الصَّلَاةِ

وفيه: سنان بن هارون, وثقه أبو حاتم وابن عدي, وضعفه ابن معين .

5089. Abdullah b. Ömer der ki: "Beni hatırladıkça üzen şeyler: Kaçırdığım oruç, namaz ile haksız ve taşkınlık yapan grubun cezasını vermeden onlarla savaşmadan onları bırakmış olmam ve Ali'ye biat etmeyişimdir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de şu şekilde rivayet etmiştir: "Dünyada kaçırdığım sadece şu şeylere üzülürüm: Kavurucu sıcaklarda oruç tutamayışıma, uzun namazlarda ayaklarımı açmadığıma üzülürüm."

Ebû Hâtim ve İbn Adiy, isnâdında bulunan Sinân b. Hârun'u tevsîk etmişlerdir. İbn Maîn ise zayıf değerlendirmesinde bulunmuştur.

٥٠٩٠ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : نا أَبُو عَقِيلٍ ، قَالَ : نا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الأَعْمَالُ سَبْعَةٌ : عَمَلانِ مُنْجِيَانِ ، وَعَمَلَانِ بِأَمْثَالِهِمَا ، وَعَمَلٌ بِعَشَرَةِ أَمْثَالِهِ ، وَعَمَلٌ بِسَبْعِمَائَةِ ضِعْفٍ ، وَعَمَلٌ لا يَعْلَمُ ثَوَابَ عَامِلِهِ إِلا اللَّهُ ، فَأَمَّا الْمُنْجِيَانِ : فَمَنْ لَقِيَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَعْبُدُهُ مُخْلِصًا لا

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5973), *es-Silsiletu'z-zaîfe* (1329)

يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ ، وَمَنْ لَقِيَ اللَّهَ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَجَبَتْ لَهُ النَّارُ ، وَمَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً جُزِيَ بِهَا ، وَمَنْ أَرَادَ أَنْ يَعْمَلَ حَسَنَةً ، فَلَمْ يَعْمَلْهَا جُزِيَ مِثْلَهَا ، وَمَنْ عَمِلَ حَسَنَةً جُزِيَ عَشْرًا ، وَمَنْ أَنْفَقَ مَالَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، ضُعِّفَتْ لَهُ نَفَقَةُ الدِّرْهَمِ بِسَبْعِمَائَةٍ ، وَالدِّينَارُ بِسَبْعِمَائَةٍ ، وَالصِّيَامُ لا يَعْلَمُ ثَوَابَ عَامِلِهِ إِلا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: يحيى بن المتوكل, وقد ضعفه جمهور الأئمة, ووثقه ابن معين في رواية وضعفه في أخرى .

5090. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ameller yedi (kısımdır): İlk ikisi(nin .neticeleri- hükümleri tartışmasız) geçerlidir. İkisi aynısıyla değerlendirilir. Birisi on katıyla, birisi de yediyüz katıyla değerlendirilir. Birisinin ise sevabını Yüce Allah'dan başka kimse bilemez.

İlk ikisine gelince: Her kim, Yüce Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmadan samimice ibadet ederken Allah'a kavuşursa cennet kendisine vacip olur. Kim de Yüce Allah'a bir şeyi şirk koşarken Allah'a kavuşursa (ölürse) cehennem kendisine vacip olur. Bir kötülük yapana karşılığı bir olarak verilir. Bir iyilik yapmak istediği, niyet ettiği halde yapamayan kişiye de yine yapmış gibi bir sevap verilir. Kim bir iyilik yaparsa buna karşılık olarak on iyilik verilir. Kim de Yüce Allah yolunda bir harcamada bulunursa ona bunun her dirhemi için yediyüz katı verilir. Oruç ise sevabını Yüce Allah'dan başka kimsenin bilemediği bir ameldir."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Hadis imamlarının büyük bir çoğunluğu isnâdında bulunan Yahyâ b. el-Mütevekkil'in zayıf olduğunu belirtmişlerdir. İbn Maîn ise bir rivayette zayıf olduğunu başka bir rivayette ise olmadığını belirtmiştir.

٥٠٩١ - حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ ، ثَنَا عَبْدُ الْمَجِيدِ بْنُ كَثِيرٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرٍ الْعَنْسِيُّ ، نَا أَبُو قَبِيلٍ الْمِصْرِيُّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " الصَّوْمُ يُذْبِلُ اللَّحْمَ ، وَيُبْعِدُ مِنْ حَرِّ السَّعِيرِ ، إِنَّ لِلَّهِ مَائِدَةً عَلَيْهَا مَا لا عَيْنٌ رَأَتْ ، وَلا أُذُنٌ سَمِعَتْ ، وَلا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ ، لا يَقْعُدُ عَلَيْهَا إِلا الصَّائِمُونَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :عبد الحميد بن كثير الحراني, ولم أجد من ترجمه .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (869)

5091. Enes bin Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Oruç, eti erimekle beraber kulu cehennem sıcaklığından korur. Yüce Allah'ın öyle bir sofrası vardır ki onda olanı ne gözler görmüştür, ne kulaklar işitmiştir, ne de bir insan onu hayalinden geçirebilmiştir. O sofraya sadece oruç tutan kişiler oturabilirler."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Harranlı Abdulmecîd b. Kesîr'in biyografisini verene rastlayamadım.

٥٠٩٢ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ هِلالٍ الصَّوَّافُ ، قَالَ : حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَوْ أَنَّ رَجُلا صَامَ يَوْمًا تَطَوُّعًا ، ثُمَّ أُعْطِيَ مِلْءَ الأَرْضِ ذَهَبًا ، لَمْ يَسْتَوْفِ ثَوَابَهُ دُونَ يَوْمِ الْحِسَابِ "

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو ثقة ولكنه مدلس, وبقية رجاله ثقات .

5092. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bir adam nafile bir oruç tutsa ve buna karşılık olarak da kendisine yeryüzü dolusu altın verilse yine de kıyametteki sevabına erişilmez."[2]

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leys b. Ebî Suleym, güvenilir olmakla birlikte müdellistir. Bunun dışındaki ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٠٩٣ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: الصِّيَامُ لِيٌ وَأَنَا أَجْزِي بِهِ . وَبِمَخْلُوفِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللهِ مِنْ رَائِحَةِ المِسْكِ فَأَيُّمَا امْرِئٍ مِنْكُمْ أَصْبَحَ صَائِماً فَلاَ يَرْفُثْ وَلاَ يَجْهَلْ وَإِنْ إِنْسَانٌ قَاتَلَهُ فَلْيَقُلْ : إِنِّي صَائِمٌ فَإِنَّ لَهُمْ يَوْمَ القِيَامَةِ حَوْضاً مَا يَرِدُهُ غَيْرُ الصُّوَّامِ "

قلت : هو في الصحيح باختصار الحوض . رواه البزار, ورجاله موثقون .

5093. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah şöyle buyurdu: Oruç benimdir ve onun mükâfatını ben tayin edeceğim." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yeminlerindendir: *"Oruçlu kişinin ağız kokusu Yüce Allah katında misk kokusundan daha hoş ve*

[1] *Daîfu'l-Câmi'is-sağîr* (3562)
[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6130)

sevimlidir. İçinizden kim oruçlu olarak uyanır da çirkin bir söz söylemezse, cahilce davranmazsa ve kendisiyle kavgaya gelen bir kişiye de: «Ben oruçluyum» derse; bu kişilere kıyamet günü oruç tutanların dışında kimsenin yanaşamayacağı bir havuz verilir."

Derim ki: Bu hadis, *Sahîh*'te özet olarak yer almıştır.

★Hadisi, Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٠٩٤ – حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ آدَمَ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ بْنِ الْحَارِثِ النَّمَرِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ ، عَنْ نُعَيْمِ بْنِ أَبِي هِنْدَ ، عَنْ رِبْعِيٍّ ، عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ خُتِمَ لَهُ بِصِيَامِ يَوْمٍ دَخَلَ الْجَنَّةَ "

رواه البزار, وهو مطول عند أحمد, وقد تقدم في تلقين الميت, ورجاله موثقون .

5094. Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Oruçlu olarak canı alınan kişi cennete girer."*

★Hadisi, Bezzâr rivayet etmiştir. Ahmed'in *Müsned*'inde ise daha uzun metinle yer almıştır. Daha önce ölüye telkin bölümünde geçmişti. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٠٩٥ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ الأَهْوَازِيُّ ، قَالَ : نا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُؤَمَّلِ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ أَبَا مُوسَى فِي سَرِيَّةٍ فِي الْبَحْرِ فَبَيْنَا هُمْ كَذَلِكَ قَدْ رَفَعُوا الشِّرَاعَ فِي لَيْلَةٍ مُظْلِمَةٍ إِذَا هَاتِفٌ مِنْ فَوْقِهِمْ يَهْتِفُ بِأَهْلِ السَّفِينَةِ : قِفُوا أُخْبِرُكُمْ بِقَضَاءٍ قَضَاهُ اللَّهُ عَلَى نَفْسِهِ . فَقَالَ أَبُو مُوسَى : أَخْبِرْ إِنْ كُنْتَ مُخْبِرًا . قَالَ : إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى ، قَضَى عَلَى نَفْسِهِ : أَنَّهُ مَنْ أَعْطَشَ نَفْسَهُ لَهُ فِي يَوْمٍ صَائِفٍ سَقَاهُ اللَّهُ يَوْمَ الْعَطَشِ " رواه البزار, ورجاله موثقون .

5095. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Mûsa'yı deniz yoluyla savaşa yolladı. Onlar bu haldeyken bir ara yelkenlerini açtıkları karanlık bir gecede üstlerinden kimden geldiği belli olamayan şu sesle karşılaştılar: "Ey gemidekiler! Durun da sizlere Yüce Allah'ın kendisine vermiş olduğu bir sözü, bir prensibi haber vereyim." Bunun üzerine Ebû Mûsa dedi ki: "Madem ki söylemek istiyorsun o halde söyle bakalım?! Yüce Allah kendi kendine şu sözü vermiştir: Kim sıcak bir günde onun için kendisini susatırsa (oruç tutarsa) o da susuzluk günü o kişiye su verecektir."[1]

★Hadisi, Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1039)

٥٠٩٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُوحِ بْنِ حَرْبٍ الْعَسْكَرِيُّ ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ يَزِيدَ الأَهْوَازِيُّ ، ثَنَا عَامِرُ بْنُ مُدْرِكٍ ، ثَنَا جَرِيرُ بْنُ أَيُّوبَ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ زَيْدٍ الْجُهَنِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَامَ يَوْمًا تَطَوُّعًا غُرِسَتْ لَهُ شَجَرَةٌ فِي الْجَنَّةِ ، ثَمَرُهَا أَصْغَرُ مِنَ الرُّمَّانِ ، وَأَضْخَمُ مِنَ التُّفَّاحِ وَعُذُوبَتُهُ كَعُذُوبَةِ الشَّهْدِ ، وَحَلاوَتُهُ كَحَلاوَةِ الْعَسَلِ ، يُطْعِمُ اللَّهُ الصَّائِمَ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يحيى بن يزيد الأهوازي, قال الذهبي : لا يعرف .

5096. Kays b. Yezîd el-Cühenî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim nafile oruç tutarsa kendisi için cennette öyle bir ağaç dikilir ki o ağacın meyveleri nardan daha küçük, elmadan ise daha büyüktür. Kıvamı petekteki bal gibi; tadı ise baldan daha tatlıdır. Yüce Allah kıyamet günü oruçluya bundan yedirecektir."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yahyâ b. Yezîd el-Ehvâzî hakkında İmam Zehebî: "(Durumu) bilinmiyor" demiştir.

٥٠٩٧ - عن أبي هريرة،قال : دخل أبو بكر على رسول الله صلى الله عليه وسلم: قَالَ : كَيْفَ أَصْبَحْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ فَقَالَ : " بِخَيْرٍ مِنْ رَجُلٍ لَمْ يُصْبِحْ صَائِمًا ، وَلَمْ يَعُدْ سَقِيمًا ، وَلَمْ يُشَيِّعْ جَنَازَةً " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عمر بن أبي سلمة, وثقه ابن حبان وجماعة, وضعفه آخرون . وقد تقدم حديث ابن عباس في عيادة المريض .

5097. Ebû Hureyre bildiriyor: Hz. Ebû Bekr, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek: "Nasıl sabahladın, yâ Resûlallah?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de cevaben:

"Oruç tutmayan, hasta ziyaretinde bulunmayan ve cenazeye iştirak etmeyen bir kişiden daha hayırlı, oruçlu olarak sabahladım" buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Amr b. Seleme'yi İbn Hibbân ve bir grup tevsîk etmiş; başkaları da zayıf değerlendirmesinde bulunmuşlardır. Daha önce İbn Abbâs'ın hasta ziyareti hadisi geçmişti.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/365-6)

(بَابٌ فِيمَنْ صَامَ رَمَضَانَ وَسِتَّةَ أَيَامٍ مِنْ شَوَّالٍ)

Ramazan Orucu ve Şevval'den de Altı Gün Oruç Tutan Kişi

٥٠٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ يَعْنِي ابْنَ أَبِي أَيُّوبَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ جَابِرٍ الْحَضْرَمِيُّ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَنْ صَامَ رَمَضَانَ وَسِتًّا مِنْ شَوَّالٍ فَكَأَنَّمَا صَامَ السَّنَةَ كُلَّهَا "

رواه أحمد والبزار والطبراني في الأوسط, وفيه: عمرو بن جابر, وهو ضعيف .

5098. Câbir b. Abdillah el-Ensârî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim:

"Kim Ramazan ayı(nın tamamını) ve Şevval ayından da altı gün oruç tutarsa senenin tamamını oruç tutmuş gibi olur."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed, Bezzâr ve Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Amr b. Câbir zayıftır.

٥٠٩٩ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ :مَنْ صَامَ رَمَضَانَ وَأَتْبَعَهُ بِسِتٍّ مِنْ شَوَّالٍ فَكَأَنَّمَا صَامَ الدَّهْرِ كُلَّهُ " رواه البزار, وله طرق رجال بعضها رجال الصحيح .

5099. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim Ramazan ayı(nın tamamını) oruç tutarsa ve Şevval ayından da ona altı gün eklerse senenin tamamını oruç tutmuş gibi olur."

★Hadisi, Bezzâr rivayet etmiştir. Başka rivayet yolları da vardır ki bunların bir kısımının ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥١٠٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شَاذَانَ ، ثَنَا أَبِي ، نَا سَعْدُ بْنُ الصَّلْتِ ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَمْرٍو الْفُقَيْمِيُّ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ ، عَنْ ثَوْبَانَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَامَ سِتَّةَ أَيَّامٍ بَعْدَ الْفِطْرِ مُتَتَابِعَةً ، فَكَأَنَّمَا صَامَ السَّنَةَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: من لم أعرفه .

5100. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/308, 324), Bezzâr, *Müsned* (1062)

"Ramazan bayramından sonra kim peş peşe altı gün oruç tutarsa senenin tamamını oruçlu geçirmiş gibi olur."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım biri vardır.

٥١٠١ – حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شَبِيبٍ الْقُرَشِيُّ ، قَالَ : نَا أَبِي ، قَالَ : نَا بَكَّارُ بْنُ الْوَلِيدِ الضَّبِّيُّ ، قَالَ : نَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْمَازِنِيُّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، وَجَابِرٍ ، أن النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ صَامَ رَمَضَانَ فَأَتْبَعَهُ سِتًّا مِنْ شَوَّالٍ ، صَامَ السَّنَةَ كُلَّهَا "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: يحيى بن سعيد المازني, وهو متروك .

5101. İbn Abbâs ve Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ramazan ayı(nın tamamında) oruç tutan ve Şevval ayından da altı gün ekleyen kişi, senenin tamamında oruç tutmuştur."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yahyâ b. Saîd el-Mâzinî metruktur.

٥١٠٢ – حَدَّثَنَا مَسْعُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّمْلِيُّ ، ثَنَا عِمْرَانُ بْنُ هَارُونَ ، نا مَسْلَمَةُ بْنُ عُلَيٍّ ، ثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْحِمْصِيُّ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَامَ رَمَضَانَ وَأَتْبَعَهُ سِتًّا مِنْ شَوَّالٍ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: مسلمة بن علي الخشني, وهو ضعيف .

5102. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim Ramazan ayı(nın tamamında) oruç tutarsa ve Şevval ayından da ona altı gün eklerse anasından doğduğu gün gibi temiz olarak günahlarından sıyrılır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mesleme b. Ali el-Huşenî zayıftır.

٥١٠٣ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، وَدَاوُدَ بْنِ قَيْسٍ ، و أبي بكر بن أبي سبرة عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ أَخِي يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ ثَابِتِ بْنِ الْحَجَّاجِ مِنْ بَنِي الْخَزْرَجِ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ صَامَ رَمَضَانَ ، وَأَتْبَعَهُ سِتًّا مِنْ شَوَّالٍ فَذَلِكَ صِيَامُ الدَّهْرِ ، قَالَ : قُلْتُ لَهُ : كُلُّ يَوْمٍ عَشْرٌ ؟ , قَالَ : نَعَمْ "

قلت : هو في الصحيح خلا قوله : لكل يوم عشر ؟ قال : " نعم " .

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

5103. Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim Ramazan ayı(nın tamamında) oruç tutarsa ve Şevval ayından da ona, altı gün eklerse, bu senenin tamamını oruç tutmuş olur." Dedim ki: "Her gün için on gün mü?" O da: *"Evet"* buyurdu.[1]

Derim ki: Bu hadisin «"Her gün için on gün mü?" O da: *"Evet"* buyurdu» bölümünün dışındaki ifade *Sahîh*'te mevcuttur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥١٠٤ - وَعَنْ غَنَّامَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ صَامَ سِتًّا بَعْدَ يَوْمِ الفِطْرِ فَكَأَنَّمَا صَامَ الدَّهْرَ وَالسَّنَةَ " رواه الطبراني في الكبير , وعبد الرحمن بن غنام: لم أعرفه .

5104. Ğannâm'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ramazan bayramından sonra kim altı gün oruç tutarsa senenin tamamını oruçlu geçirmiş gibi olur."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Abdurrahman b. Ğannâm'ın kim olduğunu bilmiyorum.

(بَابٌ فِي صِيَامِ عَاشُورَاءَ)

Aşure Günü Orucu

٥١٠٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ شُبَيْلٍ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ مَرَّ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأُنَاسٍ مِنَ الْيَهُودِ قَدْ صَامُوا يَوْمَ عَاشُورَاءَ فَقَالَ مَا هَذَا مِنَ الصَّوْمِ . قَالُوا هَذَا الْيَوْمُ الَّذِى نَجَّى اللَّهُ مُوسَى وَبَنِى إِسْرَائِيلَ مِنَ الْغَرَقِ وَغَرَّقَ فِيهِ فِرْعَوْنَ وَهَذَا يَوْمُ اسْتَوَتْ فِيهِ السَّفِينَةُ عَلَى الْجُودِىِّ فَصَامَ نُوحٌ وَمُوسَى شُكْرًا لِلَّهِ تَعَالَى. فَقَالَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا أَحَقُّ بِمُوسَى وَأَحَقُّ بِصَوْمِ هَذَا الْيَوْمِ . فَأَمَرَ أَصْحَابَهُ بِالصَّوْمِ.

رواه أحمد, وفيه: حبيب بن عبد الله الأزدي, لم يرو عنه غير ابنه .

5105. Ebû Hureyre anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Yahudilerden Aşure günü orucu tutmuş olan bir grubun yanına uğradığında: *"Bu ne orucudur?"* diye sorduğunda dediler ki: "Bugün Yüce Allah, Mûsa ve İsrail oğullarını boğulmaktan kurtarıp Firavun'u

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3902)

boğduğu gündür. Yine bu gün Nuh'un gemisinin durup Cudi dağına yerleştiği gündür. İşte bundan dolayı hem Mûsa, hem de Nuh bu günde Yüce Allah'a teşekkür mahiyetinde oruç tutmuşlardır." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ben, Mûsa'ya daha yakınım ve bu orucu tutmaya da daha layığım."* Böylece ashâbına da bu gün oruç tutmalarını tavsiyede bulundu.

★Hadisi, İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Habîb b. Abdillah el-Ezdî'den oğlu dışında kimse rivayet etmemiştir.

٥١٠٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ حَبِيبٍ الأَزْدِىُّ عَنْ أَبِيهِ حَبِيبِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ عَنْ شُبَيْلٍ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ النَّبِىُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَائِماً يَوْمَ عَاشُورَاءَ فَقَالَ لأَصْحَابِهِ " مَنْ كَانَ أَصْبَحَ مِنْكُمْ صَائِماً فَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ وَمَنْ كَانَ أَصَابَ مِنْ غَدَاءِ أَهْلِهِ فَلْيُتِمَّ بَقِيَّةَ يَوْمِهِ" رواه أحمد, وفيه أيضا: حبيب, و لم يرو عنه غير ابنه .

5106. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Aşure günü oruçlu idi ve ashâbına şöyle buyurdu:

"İçinizde kim oruçlu olarak sabahladıysa orucunu tamamlasın. Kim de evinde yemek yemişse gününün kalanını (yemeden) tamamlasın." [2]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yine kendisinden oğlu dışında kimsenin rivayette bulunmadığı Habîb vardır.

٥١٠٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبُو كُرَيْبٍ الْهَمْدَانِىُّ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِىِّ عَنْ جَابِرٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِى عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَلِىٍّ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ وَيَأْمُرُ بِهِ" رواه عبد الله بن أحمد والبزار, وفيه: جابر الجعفي, وثقه شعبة والثوري, وفيه كلام كثير .

5107. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Aşure günü oruç tutar ve tutulmasını tavsiye ederdi.

★Hadisi, İmam Ahmed'in oğlu Abdullah ve Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Câbir el-Cu'fî'yi Şu'be ve Sevrî tevsîk etmişlerdir. ancak bu kişi çok şaibelidir.

٥١٠٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ ثُوَيْرٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللّٰهِ بْنَ الزُّبَيْرِ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ هَذَا يَوْمُ عَاشُورَاءَ فَصُومُوهُ فَإِنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِصَوْمِهِ.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (2/359-60)
[2] Ahmed, *Müsned* (2/359)

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير، وثوير ضعيف.

5108. Suveyr b. Ebî Fâhite'den rivayet edildiğine göre dedi ki: Abdullah b. ez-Zübeyr'in minberdeyken şöyle dediğini işittim: "Bu, Aşure günüdür ve bu günü oruçlu geçirin. Çünkü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu gün oruç tutulmasını tavsiye etmişti."

★Hadisi, *İmam Ahmed,* Bezzâr ve Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Suveyr zayıftır.

٥١٠٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْرَائِيلَ أَوْ غَيْرِهِ عَنْ جَابِرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أَرْسَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أَهْلِ قَرْيَةٍ عَلَى رَأْسِ أَرْبَعَةِ فَرَاسِخَ أَوْ قَالَ فَرْسَخَيْنِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فَأَمَرَ مَنْ أَكَلَ أَنْ لَا يَأْكُلَ بَقِيَّةَ يَوْمِهِ وَمَنْ لَمْ يَأْكُلْ أَنْ يُتِمَّ صَوْمَهُ.

رواه أحمد والطبراني في الكبير، وفيه: جابر الجعفي، وثقه شعبة والثوري، وفيه كلام كثير.

5109. İbn Abbâs'dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dört fersah veya iki fersah uzaklıktaki bir köy halkına "Aşure günü yemek yemişse gününün kalanını (yemeden) tamamlasın. Yemeyenler de oruçlarını tamamlasın" şeklinde emir gönderdi. [1]

★Hadisi, *İmam Ahmed,* Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Câbir b. Caıfî'yi Şu'be ve Servî tevsîk etmişlerdir. Ancak bu kişi çok şaibelidir.

٥١١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ سَلَّامٍ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي بَعْجَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ أَبَاهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُمْ يَوْماً هَذَا يَوْمُ عَاشُورَاءَ فَصُومُوا. فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي تَرَكْتُ قَوْمِي مِنْهُمْ صَائِمٌ وَمِنْهُمْ مُفْطِرٌ. فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم اذْهَبْ إِلَيْهِمْ فَمَنْ كَانَ مِنْهُمْ مُفْطِراً فَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ" رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط والبزار، وإسناده حسن.

5110. Ba'ce b. Abdillah b. Bedr, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün kendilerine şöyle buyurdu: *"Bu, Aşure günüdür; bu nedenle bugün oruç tutun."* Amr b. Avf oğullarından biri dedi ki: "Yâ Resûlallah! Ben kavmimin yanından ayrılırken içlerinden oruçlu olan da, olmayan da vardı." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi

---

1 Ahmed, *Müsned* (2058)

vesellem) şöyle buyurdu: *"O halde onlara git (ve deki:) İçlerinden oruçlu olmayanlar yemek yemeden oruçlu gibi devam etsinler."*[1]

★Hadisi Bezzâr ve Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٥١١١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِى عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِى عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِى بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ حَبِيبِ بْنِ هِنْدِ بْنِ أَسْمَاءَ الأَسْلَمِىِّ عَنْ هِنْدِ بْنِ أَسْمَاءَ قَالَ بَعَثَنِى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى قَوْمِى مِنْ أَسْلَمَ فَقَالَ مُرْ قَوْمَكَ فَلْيَصُومُوا هَذَا الْيَوْمَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فَمَنْ وَجَدْتَهُ مِنْهُمْ قَدْ أَكَلَ فِى أَوَّلِ يَوْمِهِ فَلْيَصُمْ آخِرَهُ

رواه أحمد والطبراني في الكبير, ورجال أحمد ثقات .

5111. Hind b. Esmâ el-Eslemî anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni kavmimden Müslüman olan kişilere yollayarak şöyle buyurdu:

"Kavmine oruç tutmalarını emret. Bugün Aşure günüdür. Günün başlangıcında yemek yiyen birine rastlarsan o da gününün sonunu oruçlu olarak tamamlasın."[2]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri güvenilir kimselerdir.

٥١١٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى قَالَ حَدَّثَنَا عَفَّانُ قَالَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ حَرْمَلَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ هِنْدِ بْنِ حَارِثَةَ وَكَانَ هِنْدٌ مِنْ أَصْحَابِ الْحُدَيْبِيَةِ وَأَخُوهُ الَّذِى بَعَثَهُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُ قَوْمَهُ بِصِيَامِ عَاشُورَاءَ وَهُوَ أَسْمَاءُ بْنُ حَارِثَةَ فَحَدَّثَنِى يَحْيَى بْنُ هِنْدٍ عَنْ أَسْمَاءَ بْنِ حَارِثَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَهُ فَقَالَ " مُرْ قَوْمَكَ بِصِيَامِ هَذَا الْيَوْمِ قَالَ رَأَيْتَ إِنْ وَجَدْتُهُمْ قَدْ طَعِمُوا. قَالَ فَلْيُتِمُّوا آخِرَ يَوْمِهِمْ "

رواه أحمد هكذا شبه المرسل, ورواه ابنه ,عن يحيى بن هند بن حارثة, عن أبيه, ورجاله ثقات .

5112. Esmâ b. Hârise bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu göndererek: *"Kavmine, bugün oruç tutmalarını emret."* buyurdu. Bunun

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/467)

[2] Ahmed, *Müsned* (3/484), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/207)

üzerine o: "Peki, ya yemek yemişlerse?" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Günlerini oruçlu olarak tamamlasınlar."*[1]

★Hadisi, İmam Ahmed ve Ahmed'in oğlu Abdullah rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥١١٣ – حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ حَمْدَوَيْهِ الصَّفَّارُ ، ثنا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ . ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرَّقَاشِيُّ . ح وَحَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، ثنا سَهْلُ بْنُ بَكَّارٍ ، ثنا وَهْبٌ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ حَرْمَلَةَ ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ هِنْدَ بْنِ حَارِثَةَ ، عَنْ عَمِّهِ أَسْمَاءَ بْنِ حَارِثَةَ ، قَالَ : بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ ، فَقَالَ : " ائْتِ قَوْمَكَ فَمُرْهُمْ أَنْ يَصُومُوا هَذَا الْيَوْمَ " ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا أُرَانِي آتِيهِمْ حَتَّى يَطْعَمُوا ، قَالَ : " مُرْ مَنْ طَعِمَ مِنْهُمْ أَنْ يَصُومَ بَقِيَّةَ يَوْمِهِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, ورجاله رجال الصحيح .

5113. Esmâ b. Hârise bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni Aşure günü yollayarak: *"Kavmine git ve bugün oruç tutmalarını emret"* buyurdu. O da Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e: "Yâ Resûlallah! Ben oraya ulaşıncaya kadar onlar yemeklerini yemiş olurlar(sa ne yapayım)?" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yemek yiyen kişi de gününün sonunu oruçlu olarak tamamlasın"* buyurdu.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥١١٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ أَنَّهُ قَالَ أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَوْمِ عَاشُورَاءَ أَنْ نَصُومَهُ وَقَالَ هُوَ يَوْمٌ كَانَتِ الْيَهُودُ تَصُومُهُ "

رواه أحمد والطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة, وهو حسن الحديث, وفيه كلام .

5114. Câbir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizlere Aşure günü oruç tutmamızı emrederek şöyle buyurdu:

"O, Yahudilerin oruç tuttuğu bir gündü."[3]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan ve hadisi hasen olan İbn Lehîa aynı zamanda şaibeli bir kişidir.

---

1 Ahmed, *Müsned* (3/484). Ravi Yahyâ b. Hind'in babası, Hudeybiye biatına katılanlardan olup kardeşi Esmâ da Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) kavmine yollayarak onları Aşure günü orucunu tutmalarını emrettiği sahabidir.

2 Bezzâr, *Müsned* (1048)

3 Ahmed, *Müsned* (3/340)

٥١١٥ - و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَاشُورَاءُ عِيدُ نَبِيٍّ كَانَ قَبْلَكُمْ فَصُومُوهُ أَنْتُمْ " رواه البزار, وفيه: إبراهيم الهجري, وثقه ابن عدي, وضعفه الأئمة .

5215. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Aşure sizden önceki bir peygamberin bayram günüydü. Sizlerse o gün oruç tutun."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbrâhîm el-Hecerî isimli kişiyi İbn Adiy güvenilir saymıştır. İmamlar ise zayıf değerlendirmesinde bulunmuşlardır.

٥١١٦ - و عَنْ مَجْزَأَةَ بْنِ زَاهِرٍ ، عَنْ أَبِيهِ قال : سَمِعْتُ مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ وَهُوَ يَقُولُ : "مَنْ كَانَ صَائِمًا الْيَوْمَ فَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ وَمَنْ لَمْ يَكُنْ صَائِمًا فَلْيُتِمَّ مَا بَقِيَ أَوْ لِيَصُمْ " رواه البزار والطبراني في الكبير والأوسط, إلا أنه قال : إن النبي صلى الله عليه و سلم أمر , ورجال البزار ثقات .

5116. Mecze'e b. Zâhir, babasından şöyle nakletmiştir:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in tellallının Aşure günü şöyle ilanda bulunduğunu duydum:

"Oruçlu olanlarınız oruçlarını tamamlasın. Oruçlu olmayanlar ise ya oruç tutsun, ya da günün kalanını tamamlasın."[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ancak onun ifadesi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) emretti" şeklindedir. Bezzâr'ın ricali güvenilirdir.

٥١١٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ، عَنْ أَبِي هَارُونَ الْعَبْدِيِّ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَمَرَ بِصَوْمِ عَاشُورَاءَ وَكَانَ لا يَصُومُهُ "

رواه أبو يعلى, وفيه: أبو هارون العبدي, وهو ضعيف .

5117. Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) önceden kendisi tutmazken Aşure günü oruç tutulmasını emretti.[2]

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hârun el-Abdî zayıftır.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1047), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (593), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5312

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1132)

٥١١٨ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ الْقَوَارِيرِيُّ ، حَدَّثَتْنَا عُلَيْلَةُ ، عَنْ أُمِّهَا ، قَالَتْ : قُلْتُ لأَمَةِ اللهِ بِنْتِ رُزَيْنَةَ : يَا أَمَةَ اللهِ ، حَدَّثَتْكِ أُمُّكِ رُزَيْنَةُ أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَذْكُرُ صَوْمَ عَاشُورَاءَ ؟ قَالَتْ : نَعَمْ ، وَكَانَ يُعَظِّمُهُ حَتَّى يَدْعُوَ بِرُضَعَائِهِ وَرُضَعَاءِ ابْنَتِهِ فَاطِمَةَ ، فَيَتْفُلُ فِي أَفْوَاهِهِنَّ ، وَيَقُولُ لِلأُمَّهَاتِ : " لا تُرْضِعْنَهُنَّ إِلَى اللَّيْلِ "

رواه أبو يعلى والطبراني في الكبير والأوسط, ولفظه : كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يُعَظِّمُهُ حَتَّى إِنْ كَانَ لِيَدْعُو بِصِبْيَانِهِ ، وَصِبْيَانِ فَاطِمَةَ الْمَرَاضِيعِ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ فَيَتْفُلُ فِي أَفْوَاهِهِمْ وَيَقُولُ لِأُمَّهَاتِهِمْ : " لَا تُرْضِعُوهُمْ إِلَى اللَّيْلِ " فَكَانَ رِيقُهُ يُجْزِئُهُمْ " .

وعليلة ومن فوقها لم أجد من ترجمهن, وسمى الطبراني فقال : عليلة بنت الكميت, عن أمها أمينة .

5118. Uleyle, annesinden bildiriyor: Emetullah binti Ruzeyne'ye dedim ki: "Ey Allah'ın kulu! Annen Ruzeyne, Aşure günü hakkında, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den duymuş olduğu bir şey anlattı mı?" Şu karşılığı verdi: "Evet, o güne karşı çok saygılıydı. Kendi ve Fatıma'nın süt çocuklarını getirtip onların ağzına (dudak ve dil ucuyla) tükürür ve annelerine şöyle derdi: *"Akşama kadar onları emzirmeyin."*[1]

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de şu lafızla rivayet etmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o güne karşı çok saygılıydı. Kendi çocuklarıyla ve Fatıma'nın çocuklarını ve bebeklerini getirtip onların ağzına (dudak ve dil ucuyla) tükürür ve annelerine şöyle derdi: *"Akşama kadar onları emzirmeyin."* Onun tükürüğü onların açlıklarını bastırırdı.

İsnâdında yer alan Uleyle ve onun üstündekilerin bilgilerine ulaşamadım. Taberânî ise, bunun adını Uleyle binti'l-Kumeyt, annesininkini ise Emîne şeklinde vermiştir.

٥١١٩ - حَدَّثَنَا بَكْرٌ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ ، أَنَّ قَزَعَةَ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ ، فَعَظَّمَ مِنْهُ ثُمَّ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ : " مَنْ كَانَ لَمْ يَطْعَمْ مِنْكُمْ فَلْيَصُمْ يَوْمَهُ هَذَا ، وَمَنْ كَانَ قَدْ طَعِمَ مِنْكُمْ فَلْيَصُمْ بَقِيَّةَ يَوْمِهِ " رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله ثقات .

5119. Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Aşure gününü anıp ona olan saygısını ifade ederek etrafındakilere şöyle buyurdu: *"Henüz yemek yememiş olanınız varsa bugün oruç tutsun. Yemek yemiş olanlarınız da günün geri kalanını oruçlu geçirsin."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Rivali güvenilirdir.

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (7162), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (24/277)

٥١٢٠ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : نا أَبُو لَيْلَى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَيْسَرَةَ ، عَنْ مَزِيدَةَ بْنِ جَابِرٍ ، عَنْ أُمِّهِ ، أَنَّ أَبَا مُوسَى ، قَالَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ : " صُومُوا هَذَا الْيَوْمَ ، فَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَنَا بِصَوْمِهِ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: مزيدة بن جابر, وهو ضعيف .

5120. Mezîde b. Cabir, annesinden bildiriyor: Ebû Mûsa, Aşure günü dedi ki: "Bugünde oruç tutun; zira Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizlere bu günde oruç tutmamızı emretti."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mezîde b. Câbir zayıftır.

٥١٢١ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ الْعَيْشِيُّ ، ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ جَابِرٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ هُبَيْرَةَ ، عَنْ خَبَّابٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ : " أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ أَكَلَ فَلا يَأْكُلْ بَقِيَّةَ يَوْمِهِ ، وَمَنْ نَوَى مِنْكُمُ الصَّوْمَ فَلْيَصُمْهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أيوب بن جابر, وثقه أحمد وغيره, وضعفه ابن معين وغيره .

5121. Habbâb'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Aşure günü şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! İçinizden yemiş olanlar günün geri kalan bölümünde başka bir şey yemesin. Oruç tutmaya niyet etmiş olanlarınız da orucunu tutsun."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Eyyûb b. Câbir, İmam Ahmed ve başkası tarafından güvenilir kabul edilmiştir. İbn Maîn ve başkaları tarafından ise zayıf olduğu bildirilmiştir.

٥١٢٢ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْعَلافُ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ سَوَاءٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ نَبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لَمْ يَكُنْ يَتَوَخَّى فَضْلَ صَوْمِ يَوْمٍ عَلَى يَوْمٍ بَعْدَ رَمَضَانَ ، إِلا يَوْمَ عَاشُورَاءَ "

قلت : لابن عباس حديث في الصحيح غير هذا . رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن عبد الرحمن بن بكر العلاف, ولم أجد من ترجمه, وبقية رجاله ثقات

5122. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan orucu dışında sadece Aşure gününe özen gösterirdi.

Sahîh'te İbn Abbâs'a ait başka hadisler de vardır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3692)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Abdirrahman b. Bekr el-Allâf hakkında bir bilgiye rastlamadım. Bunun dışındaki ricali güvenilirdir.

٥١٢٣ – حَدَّثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، قالا : ثنا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ النَّرْسِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ الْوَرْدِ ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ لِيَوْمٍ فَضْلٌ عَلَى يَوْمٍ فِي الصِّيَامِ إِلا شَهْرَ رَمَضَانَ ، وَيَوْمَ عَاشُورَاءَ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات

5123. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Oruç konusunda, Ramazan orucu ve Aşure orucunun dışında, bir günün diğer bir günden farkı yoktur."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricâli güvenilirdir.

٥١٢٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُفْيَانَ بْنِ جَرِيرٍ الرَّمْلِيُّ ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ هِشَامٍ الْحَلَبِيُّ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ الْجَزَرِيِّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ عَلَى الْمِنْبَرِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَأْمُرُ بِصِيَامِ هَذَا الْيَوْمِ "

قلت : له حديث في الصحيح غير هذا . رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن هشام الحلبي, وتكلم في روايته عن ابن المبارك وهذا الحديث ليس منها .

5124. Saîd b. Müseyyib, Muaviye'nin Aşure günü hutbede şöyle dediğini işitmiş: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in bu günde oruç tutulmasını emrettiğini duydum."

Muâviye'nin bu konuda *Sahîh*'de başka bir hadisi vardır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ubeyd b. Hişâm el-Halebî'nin İbnü'l-Mübârek'ten yapmış olduğu rivayeti konusunda eleştiri vardır. Fakat bu hadis o kapsama girmemektedir.

٥١٢٥ – حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ غُلَيْبٍ الْمِصْرِيُّ , ثنا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ الْجُعْفِيُّ , ثنا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ , ثنا سُفْيَانُ , عَنْ حَكِيمِ بْنِ جُبَيْرٍ , عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْفَجْرَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ , فَلَمَّا انْصَرَفَ , قَالَ : " مَنْ كَانَ أَصْبَحَ مِنْكُمْ صَائِمًا فَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ , وَمَنْ لَمْ يُصْبِحْ صَائِمًا , فَلا يَأْكُلَنَّ شَيْئًا , فَإِنَّ هَذَا يَوْمٌ نُصِرَ فِيهِ مُوسَى عَلَى فِرْعَوْنَ , فَصَامَتْهُ الْيَهُودُ شُكْرًا , فَنَحْنُ أَحَقُّ بِالشُّكْرِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: حكيم بن جبير, قال أبو زرعة : محله الصدق إن شاء الله , وفيه كلام كثير وقد نسب إلى الكذب .

5125. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Aşure günü sabah namazını kıldıktan sonra çıkarken şöyle buyurdu:

"İçinizden oruçlu olarak sabahlamış olanlar oruçlarını tamamlasınlar. Sabah oruçlu olmayanlar hiçbir şey yemesinler. Bu, Mûsa'nın Firavun'u yendiği gündür. Yahudiler şükür niyetiyle bugün oruç tutmuşlardır. Bizler şükretmeye (onlardan) daha layıkız."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ebû Zür'a isnâdında yer alan Hakîm b. Cübeyr hakkında: "İnşallah doğruluğuna güvenilir birisidir" demiştir. Fakat bu ravi şaibeli birisidir. Hatta yalancı olduğu dahi vurgulanmıştır.

٥١٢٦ - و عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قال : بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَرِيَّةً أَسْمَاءَ بْنِ عَبْدُ اللَّهِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فَقَالَ : "ائْتِ قَوْمَكَ فَمَنْ أَدْرَكْتَ مِنْهُمْ لَمْ يَأْكُلْ فَلْيَصُمْ وَمَنْ طَعِمَ فَلْيَصُمْ " رواه الطبراني في الكبير, وإسحاق لم يدرك عبادة .

5126. Ubâde b. es-Sâmit der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Esma b. Abdillah'ı Aşure günü (bağlı olduğu kabilesine) göndererek şöyle buyurdu:

"Kavmine git; yemek yemeyenlere yetişirsen oruç tutsunlar. Yemek yemiş olanlar da oruç tutsun."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İshâk, Ubâde'ye yetişememiştir.

٥١٢٧ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ إِسْرَائِيلَ ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ ، عَنْ مَعْبَدٍ الْقُرَشِيِّ ، قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقُدَيْدٍ ، فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَطَعِمْتَ الْيَوْمَ شَيْئًا لِيَوْمِ عَاشُورَاءَ ؟ " فَقَالَ : لا ، إلا أَنِّي شَرِبْتُ مَاءً ، قَالَ : " فَلا تَطْعَمْ شَيْئًا حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ ، وأْمُرْ مَنْ وَرَاءَكَ أَنْ يَصُومُوا هَذَا الْيَوْمَ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

5127. Ma'bed el-Kuraşî dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Kudeyd denilen yerdeyken bir adam geldi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Bugün Aşure günü; bir şeyler yedin mi?"* diye sorunca adam: "Hayır, sadece su içtim" karşılığını verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona:

"O halde güneş batıncaya kadar hiçbir şey yeme. Arkandan gelenlere de bugün oruç tutmalarını emret" buyurdu.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricali güvenilirdir.

٥١٢٨ – حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا زَيْدُ بْنُ الْحَرِيشِ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الأَخْرَمُ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَبُو مُوسَى ، ح وَحَدَّثَنَا بُهْلُولُ بْنُ إِسْحَاقَ ، ثنا أَبِي ، ح وَحَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ عَبَّادٍ الْخَطَّابِيُّ الْبَصْرِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ بُهْلُولٍ الأَنْبَارِيُّ ، قَالُوا : ثنا حَشْرَجُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَشْرَجِ بْنِ حَشْرَجٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي سَعْدٍ ، قَالَ : دَخَلْنَا عَلَى عَائِذِ بْنِ عَمْرٍو فِي يَوْمِ عَاشُورَاءَ ، فَقَالَ : أَحْلِبْ لَهُمْ يَا غُلامُ ، فَقَامَ الْغُلامُ إِلَى لِقْحَةٍ فَحَلَبَهَا فَجَاءَهُمْ , فَقَالَ لِلَّذِي عَنْ يَمِينِهِ : اشْرَبْ , فَقَالَ : إِنِّي صَائِمٌ ، قَالَ : قَبِلَ اللَّهُ مِنْكَ وَمِنَّا ، ثُمَّ قَالَ لِلثَّانِي ، فَقَالَ : إِنِّي صَائِمٌ ، فَقَالَ مِثْلَ ذَلِكَ ، ثُمَّ قَالَ لِلثَّالِثِ فَقَالَ مِثْلَ ذَلِكَ ، فَقَالَ : " أَكُلُّكُمْ صَوَّامٌ يُوشِكُ أَنْ تَتَّخِذُوا هَذَا الْيَوْمَ بِمَنْزِلَةِ رَمَضَانَ ، إِنَّمَا كُنَّا نَصُومُ هَذَا الْيَوْمَ قَبْلَ أَنْ يُفْرَضَ عَلَيْنَا رَمَضَانُ ، فَلَمَّا فُرِضَ عَلَيْنَا رَمَضَانُ ، نَسَخَ صَوْمُ رَمَضَانَ صَوْمَ هَذَا الْيَوْمِ ، وَهَذَا الْيَوْمُ تَطَوُّعٌ لَيْسَ بِفَرِيضَةٍ ، فَمَنْ شَاءَ فَلْيَصُمْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُفْطِرْ " . فَلَمَّا سَمِعَ الْقَوْمُ ذَلِكَ مِنْهُ أَفْطَرُوا جَمِيعًا

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: حشرج بن عبد الله, و لم أجد من ترجمه .

5128. Abdullah b. Ebi Sa'd bildiriyor: Aşure günü Âiz b. Amr'ın yanına gitmiştik. Bunun üzerine: "Delikanlı! Onlara süt sağ!" dedi. Uşak kalkıp onlar için keçi sütü sağıp getirdi. Sağındakine: "Buyur iç!" deyince o: "Ben oruçluyum" karşılığını verdi. Bu defa o: "Allah kabul etsin!" dedikten sonra ikincisine içmesini söyleyince o da: "Ben de oruçluyum" dedi. Ona da aynısını dedikten sonra üçüncüsünden de aynı cevabı alınca şöyle dedi:

"Hepiniz de oruçlu musunuz? Bugünü Ramazan gibi algılamanızdan endişe ediyorum. Bizler Ramazan farz kılınmadan önce bugün oruç tutardık. Ramazan orucu bugünün orucunu iptal etmiştir. Dolayısıyla bugün oruç tutmak farz değil, nafiledir. Dileyen tutsun, dileyen de tutmasın."

Topluluk onun bu sözlerini işitince hepsi oruçlarını bozdular.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Haşrec b Abdillah hakkında bilgiye rastlayamadım.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/342)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/19-20)

٥١٢٩ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَوَارِيُّ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا زَيْدُ بْنُ أَخْزَمَ ، ثنا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ ، عَنِ ابْنِ أَبِي الزِّنَادِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " لَيْسَ يَوْمُ عَاشُورَاءَ بِالْيَوْمِ الَّذِي يَقُولُهُ النَّاسُ ، إِنَّمَا كَانَ يَوْمَ تُسْتَرُ فِيهِ الْكَعْبَةُ وَتَقْلِسُ فِيهِ الْحَبَشَةُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَكَانَ يَدُورُ فِي السَّنَةِ ، فَكَانَ النَّاسُ يَأْتُونَ فُلانًا الْيَهُودِيَّ ، فَيَسْأَلُونَهُ ، فَلَمَّا مَاتَ الْيَهُودِيُّ أَتَوْا زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ فَسَأَلُوهُ "

رواه الطبراني في الكبير, ولا أدري ما معناه ,وفيه: عبد الرحمن بن أبي الزناد, وفيه كلام كثير وقد وثق.

5129. Hârice b. Zeyd, babasından bildiriyor:

Aşure günü, öyle insanların dediği gibi değildir. Aslında bu günde Kâbe'nin örtüsü örtülür ve Habeşliler Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in huzurunda sevinç gösterilerinde bulunurdular. Sabit bir tarihi olmayıp yılın değişik bir vaktinde olurdu. Yahudiler, falanca bilgin yahudiye gelip onun tarihini sorup öğrenirlerdi. O kişi öldükten sonra ise Zeyd b. Sâbit'e gelip soruyorlardı.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Tam olarak ne kastedildiğini anlayamadım. İsnâdında yer alan Abdurrahman b. Ebi'z-Zinâd, şaibeli olmakla birlikte güvenilirdir.

٥١٣٠ – و عَنْ عَمَّارٍ قَالَ: أُمِرْنَا بِصَوْمِ عَاشُورَاءَ قَبْلَ أَنْ يَنْزِلَ رَمَضَانُ فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ لَمْ نُؤْمَرْ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

5130. Ammâr der ki: "Ramazan farz kılınmadan önce Aşure orucuyla emrolunduk. Ramazan orucu gelince Aşure'yle sorumlu tutulmadık."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥١٣١ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا عَارِمٌ أَبُو النُّعْمَانِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ مُجَالِدٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ عَبْدٍ ، قَالَ : كُنْتُ أَخْتَلِفُ إِلَى ابْنِ مَسْعُودٍ السَّنَةَ " فَمَا رَأَيْتُهُ مُصَلِّيًا الضُّحَى ، وَمَا رَأَيْتُهُ صَائِمًا تَطَوُّعًا إِلا يَوْمَ عَاشُورَاءَ "

رواه الطبراني في الكبير, وقيس بن عبد ذكره ابن أبي حاتم, و لم يرو عنه غير الشعبي ابن أخيه .

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4876)

5131. Kays b. Abd der ki: Bir yıl boyunca İbn Mesûd'un peşinde dolaştım. Ne kuşluk namazını kıldığını, ne de Aşure günü dışında herhangi bir nafile oruç tuttuğunu görmedim.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İbn Ebî Hâtim, Kays b. Abd'den bahsetmiştir. Kendisinden yeğeni olan Şa'bî'den başkası rivayet etmemiştir.

٥١٣٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا مُعَلَّى بْنُ مَهْدِيٍّ الْمَوْصِلِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ مَطَرٍ الشَّيْبَانِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الْغَفُورِ يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ عُثْمَانُ : وَكَانَتْ لأَبِيهِ صُحْبَةٌ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " رَجَبٌ شَهْرٌ عَظِيمٌ ، يُضَاعِفُ اللَّهُ فِيهِ الْحَسَنَاتِ ، فَمَنْ صَامَ يَوْمًا مِنْ رَجَبٍ فَكَأَنَّمَا صَامَ سَنَةً ، وَمَنْ صَامَ مِنْهُ سَبْعَةَ أَيَّامٍ غُلِّقَتْ عَنْهُ سَبْعَةُ أَبْوَابِ جَهَنَّمَ ، وَمَنْ صَامَ مِنْهُ ثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ فُتِحَتْ لَهُ ثَمَانِيَةُ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ ، وَمَنْ صَامَ مِنْهُ عَشَرَةَ أَيَّامٍ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ شَيْئًا إِلا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ ، وَمَنْ صَامَ مِنْهُ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا نَادَى مُنَادٍ فِي السَّمَاءِ قَدْ غُفِرَ لَكَ مَا مَضَى فَاسْتَأْنِفِ الْعَمَلَ ، وَمَنْ زَادَ زَادَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ، وَفِي رَجَبٍ حَمَلَ اللَّهُ نُوحًا فِي السَّفِينَةِ فَصَامَ رَجَبًا ، وَأَمَرَ مَنْ مَعَهُ أَنْ يَصُومُوا ، فَجَرَتْ بِهِمُ السَّفِينَةُ سِتَّةَ أَشْهُرٍ ، آخِرُ ذَلِكَ يَوْمُ عَاشُورَاءَ أُهْبِطَ عَلَى الْجُودِيِّ فَصَامَ نُوحٌ وَمَنْ مَعَهُ وَالْوَحْشُ شُكْرًا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ، وَفِي يَوْمِ عَاشُورَاءَ أَفْلَقَ اللَّهُ الْبَحْرَ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ ، وَفِي يَوْمِ عَاشُورَاءَ تَابَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى آدَمَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى مَدِينَةِ يُونُسَ ، وَفِيهِ وُلِدَ إِبْرَاهِيمُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: عبد الغفور، وهو متروك .

5132. Abdülazîz'in, sahabi olan babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Recep çok değerli bir aydır. Allah, bu ayda yapılan iyiliklerin karşılığını kat kat verir. Recep ayında bir gün oruç tutan bir yıl oruç tutmuş gibidir. Bu ayda yedi gün oruç tutan kişiye cehennemin yedi kapısı kapatılır. Bu ayda sekiz gün oruç tutan kişiye cennetin sekiz kapısı açılır. Allah, bu ayda on gün oruç tutan kişiye dilediği her şeyi verir. Bu ayda onbeş gün oruç tutan kişi için gökte şöyle bir duyuruda bulunulur: «Bundan önce yapmış olduğun bütün hataların affedilip hayatında yeni bir sayfa açıldı. Artık hayata sıfırdan günahsız olarak başlayabilirsin.» Daha fazla tutana Allah da daha fazla karşılık verir. Allah Recep ayında Nuh'u kurtarıp gemisini yürütmüştü. O da Recep'te oruç tutmuş ve yanındakilere de oruç tutmalarını emretmişti. Gemi onları tam altı ay dolaştırdı ve son olarak da Aşure günü onları Cudi'nin üzerine bıraktı. Nuh,

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8877)

onun yanındakiler ve vahşi canlılar Allah'a şükran ifadesi olarak o gün oruç tuttular. Allah, Aşure günü İsrail oğulları için denizi yardı. Allah, Aşure günü Âdem'i ve Yunus peygamberin kavmini bağışladı. Hz. İbrâhîm bu günde dünyaya geldi."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdulğafûr metruktur.

٥١٣٣ - حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ ، حَدَّثَنَا سَلامُ بْنُ سُلَيْمٍ ، عَنْ زَيْدٍ الْعَمِّيِّ ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ ، عَنْ أَنَسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " فُلِقَ الْبَحْرُ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ "

رواه أبو يعلى, وفيه: يزيد الرقاشي, وفيه كلام وقد وثق .

5133. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Deniz, İsrail oğulları için Aşure günü yarılmıştır."*[2]

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yezîd er-Rakâşî şaibeli olmakla birlikte güvenilirdir.

(بَابُ الصَّوْمِ قَبْلَ يَوْمِ عَاشُورَاءَ وَبَعْدَهُ)

Aşure Gününden Önce ve Sonra Oruç Tutulması

٥١٣٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي لَيْلَى عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " صُومُوا يَوْمَ عَاشُورَاءَ وَخَالِفُوا فِيهِ الْيَهُودَ صُومُوا قَبْلَهُ يَوْماً أَوْ بَعْدَهُ يَوْماً " رواه أحمد والبزار, وفيه: محمد بن أبي ليلى, وفيه كلام .

5134. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Aşure günü oruç tutun. Onun bir önceki veya bir sonraki günü de oruç tutmakla Yahudilere muhalefet edin."[3]

★Hadisi Bezzâr ve İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ebi Leylâ şaibelidir.

٥١٣٥ - وعَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِصِيَامِ عَاشُورَاءَ يَوْمَ الْعَاشِرِ "

رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5538). Ayrıca Osmân b. Matar oldukça zayıftır.
[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (4094) Ayrıca Zeyd el-Ummâ da zayıftır.
[3] Ahmed, *Müsned* (2154), Bezzâr, *Müsned* (1052)

5135. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Aşure günü, Aşure orucu tutulmasını emretti.[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ التَّوْسِعَةِ عَلَى العِيَالِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ)

Aşure Günü Ev Halkına Cömert Davranılması

٥١٣٦ – حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ مَرْثَدٍ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْجَعْفَرِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَمَةَ الرَّبَعِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ وَسَّعَ عَلَى أَهْلِهِ فِي يَوْمِ عَاشُورَاءَ أَوْسَعَ اللَّهُ عَلَيْهِ سَنَتَهُ كُلَّهَا" رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن إسماعيل الجعفري, قال أبو حاتم : منكر الحديث.

5136. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Aşure günü ailesine bol ve cömert davranana Yüce Allah, yıl boyunca daha cömert davranır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ebû Hâtim, isnâdında bulunan Muhammed b. İsmaîl el-Câferî hakkında "hadisleri münkerdir" demiştir.

٥١٣٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَبُو عُبَيْدَةَ الْعَسْكَرِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ الْبَزَّازُ ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ الشَّدَّاخِ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ وَسَّعَ عَلَى عِيَالِهِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ لَمْ يَزَلْ فِي سَعَةٍ سَائِرَ سَنَتِهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الهيثم بن الشداخ ,وهو ضعيف جدا .

5137. Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Aşure günü ailesine bol ve cömert davranan, yıl boyunca rahat ve sıkıntısız olur."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan el-Heysem b. eş-Şeddâh çok zayıftır.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1051)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10007).

(بَابُ صِيَامُ يَوْمِ عَرَفَةَ)

Arefe Günü Oruç Tutulması

٥١٣٨ – حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ بْنِ شَرُوسٍ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الأَسْلَمِيُّ ، عَنْ صَفْوَانَ بْنَ سُلَيْمٍ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صِيَامِ يَوْمِ عَرَفَةَ بِعَرَفَاتٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن أبي يحيى, وفيه كلام كثير وقد وثق .

5138. Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Arefe günü Arafat'ta oruç tutulmasını yasakladı."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ebî Yahya hakkında çok konuşulmuştur. Aynı zamanda güvenilir sayılmıştır.

٥١٣٩ – حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ح وَحَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا أَبُو الشَّعْثَاءِ عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ ، قَالا : ثنا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَشْرَبُ مِنْ شَنٍّ يَوْمَ عَرَفَةَ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح, ورواه أبو يعلى بنحوه .

5139. Fadl b. Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in Arefe günü içecekten içtiğini gördüm.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricalidir.

٥١٤٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَفَّانُ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا عَطَاءٌ الْخُرَاسَانِيُّ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِى بَكْرٍ دَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ يَوْمَ عَرَفَةَ وَهِيَ صَائِمَةٌ وَالْمَاءُ يُرَشُّ عَلَيْهَا فَقَالَ لَهَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ أَفْطِرِى. فَقَالَتْ أُفْطِرُ وَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " إِنَّ صَوْمَ يَوْمِ عَرَفَةَ يُكَفِّرُ الْعَامَ الَّذِى قَبْلَهُ "

رواه أحمد , وعطاء لم يسمع من عائشة بل قال ابن معين : لا أعلمه لقي أحدا من أصحاب النبي صلى الله عليه و سلم , وبقية رجاله رجال الصحيح .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/275), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2744)

5140. Atâ el-Horâsânî bildiriyor: Ebû Bekr'in oğlu olan Abdurrahman, Arefe günü oruçlu olan (kız kardeşi) Hz. Âişe'nin yanına girdiğinde üzerine (serinlik için) su serpilmekteydi. Abdurrahman ona orucunu bozmasını söyleyince şu karşılığı verdi:

"Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Arefe günü tutulan oruç geçen yılın günahlarını örter*» buyurmaktayken nasıl olur da orucumu bozarım."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Atâ, Hz. Âişe'den işitmemiştir. Hatta İbn Maîn: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashabından kimseyle karşılaştı mı bilmiyorum" demiştir. Bunun dışındaki ravileri *Sahîh* ricalidir.

٥١٤١ – حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ ، عَنْ أَبِي حَفْصٍ الطَّائِفِيِّ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَامَ يَوْمَ عَرَفَةَ ، غُفِرَ لَهُ سَنَتَيْنِ مُتَتَابِعَتَيْنِ " رواه أبو يعلى والطبراني في الكبير, ورجال أبي يعلى رجال الصحيح .

5141. Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Arefe günü oruç tutan kişinin iki yıl peş peşe günahları affedilir."[2]

★Hadisi, Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ'nın ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥١٤٢ – وعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :"مَنْ صَامَ يَوْمَ عَرَفَةَ غُفِرَ لَهُ سَنَةٌ أَمَامَهُ وَسَنَةٌ خَلْفَهُ وَمَنْ صَامَ عَاشُورَاءَ غُفِرَ لَهُ سَنَةٌ "

رواه البزار, وفيه :عمر بن صهبان, وهو متروك والطبراني في الأوسط باختصار يوم عاشوراء, وإسناد الطبراني حسن .

5142. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Arefe günü oruç tutan kişinin bir önceki ve bir sonraki yılının günahları affedilir. Aşure günü oruç tutanın ise bir yılı affedilir."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İmrân b. Suhbân metrûktur. Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta sadece Aşure günü orucu kısmıyla rivayet etmiştir. Taberânî'nin isnadı hasendir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/128)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (7548), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5923), isnâdı ceyyiddir.

٥١٤٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ ، نَا الْعَبَّاسُ بْنُ عُثْمَانَ الْمُعَلِّمُ الدِّمَشْقِيُّ ، ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، حَدَّثَنِي أَبُو دَاوُدَ سُلَيْمَانُ بْنُ مُوسَى الْكُوفِيُّ ، نَا دَلْهَمُ بْنُ صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ يَوْمَ عَرَفَةَ ، فَقَالَ : اسْقُونِي ، فَقَالَتْ عَائِشَةُ : يَا غُلامُ ، اسْقِهِ عَسَلًا ، ثُمَّ قَالَتْ : وَمَا أَنْتَ يَا مَسْرُوقُ بِصَائِمٍ ؟ قَالَ : لا ، إِنِّي أَتَخَوَّفُ أَنْ يَكُونَ يَوْمَ الأَضْحَى ، فَقَالَتْ عَائِشَةُ : " لَيْسَ ذَلِكَ ، إِنَّمَا يَوْمُ عَرَفَةَ يَوْمَ يُعَرِّفُ الإِمَامُ ، وَيَوْمُ النَّحْرِ يَوْمَ يَنْحَرُ الإِمَامُ ، أَوَ مَا سَمِعْتَ يَا مَسْرُوقُ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ " يَعْدِلُهُ بِصِيَامِ أَلْفِ يَوْمٍ " ؟ !

رواه الطبراني في الأوسط, وفي إسناده: دلهم بن صالح ,ضعفه ابن معين وابن حبان .

5143. Mesrûk'un bildirdiğine göre o, Arefe günü Âişe validemizin yanına giderek: "Bana su verin!" deyince Hz. Âişe hizmetçisine: "Ey çocuk! Ona bal şerbeti ikram et!" dedi. Daha sonra da: "Ey Mesrûk! Sen bugün oruçlu değil misin?" diye sorunca Mesrûk: "Hayır, ben bu günün kurbanın birinci günü olması endişesini taşımaktayım" diye cevap verdi. Bunun üzerine Hz. Âişe şöyle dedi:

"Hayır, öyle değil. Arefe günü, imamın (halifenin) Arefe olarak ilan ettiği gündür. Kurban bayramı günü de yine onun kurban kestiği gündür. Ey Mesrûk! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in bu günü bin günün orucuna denk tuttuğunu işitmedin mi?"

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İbn Maîn ve İbn Hibbân isnâdında bulunan Delhem b. Sâlih'in zayıf olduğunu bildirmişlerdir.

٥١٤٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَزِينِ بْنِ جَامِعٍ الْمِصْرِيُّ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْمُعَدِّلُ ، حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ حَبِيبٍ ، حَدَّثَنَا سَلامٌ الطَّوِيلُ ، عَنْ حَمْزَةَ الزَّيَّاتِ ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَامَ يَوْمَ عَرَفَةَ كَانَ لَهُ كَفَّارَةُ سَنَتَيْنِ ، وَمَنْ صَامَ يَوْمًا مِنَ الْمُحَرَّمِ فَلَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ ثَلاثُونَ يَوْمًا "

رواه الطبراني في الصغير, وفيه:الهيثم بن حبيب, عن سلام الطويل, وسلام ضعيف, وأما الهيثم بن حبيب فلم أر من تكلم فيه غير الذهبي اتهمه بخبر رواه, وقد وثقه ابن حبان .

5144. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Arefe günü oruç tutan kişinin (bu orucu) iki yıl günahlarına kefaret olur. Muharrem'de oruç tuttuğu her bir oruç ta otuzla çarpılır." [1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Heysem b. Habîb isimli ravi, bunu Selâm et-Tavîl'den almıştır. Bu kişi ise zayıftır. Heysem b. Habîb hakkında İmam Zehebî dışında rivayet ettiği bir haberden dolayı başka eleştirenle karşılaşmadım. İbn Hibbân ise bu kişinin güvenilir olduğunu belirtmiştir.

٥١٤٥ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ بَشِيرٍ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ ، قَالَ : نا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : قَرَأْتُ عَلَى الْفُضَيْلِ بْنِ مَيْسَرَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبُو حَرِيزٍ ، أَنَّهُ سَمِعَ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ ، يَقُولُ : سَأَلَ رَجُلٌ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ عَرَفَةَ ؟ فَقَالَ : " كُنَّا وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَعْدِلُهُ بِصَوْمِ سَنَتَيْنِ " قلت : له عند النسائي : يعدله بصوم سنة , رواه الطبراني في الأوسط, وهو حديث حسن .

5145. Saîd b. Cübeyr anlatıyor: Bir adam, Abdullah b. Ömer'e Arefe günü orucuyla ilgili soru sordu. Şu karşılığı verdi: "Bizler, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanındayken onu iki senelik oruca eşit sayıyorduk."

Nesaî'deki bir rivayette ise ibare, "Bir seneye eşit sayıyorduk" şeklindedir.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Bu, hasen bir hadistir.

٥١٤٦ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ الْمِصْرِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ قَيْسٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ أَبِي الْخَلِيلِ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ صِيَامِ عَرَفَةَ ؟ قَالَ : " يُكَفِّرُ السَّنَةَ الَّتِي أَنْتَ فِيهَا وَالسَّنَةَ الَّتِي بَعْدَهَا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: رشدين بن سعد, وفيه كلام وقد وثق .

5146. Zeyd b. Erkam'dan rivayet edildiğine göre o, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e Arefe günü orucuyla ilgili soru sordu. Ona şöyle cevap verdi: *"İçinde bulunduğun yıl ve bir sonraki yıla kefaret olur."*[3]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Rişdeyn b. Sa'd şaibeli olmakla birlikte güvenilirdir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (963), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11082), *es-Silsiletu'd-daîfe* (412)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (5648), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (755)

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5089), Taberânî'nin hocası hadis uydurmakla töhmetlidir.

(بَابٌ فِي صِيامِ شَوَّالَ وَغَيْرِهِ)

Şevval ve Diğer Oruçlar

٥١٤٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ وَعَفَّانُ قَالاَ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ قَالَ عَفَّانُ ابْنُ يَزِيدَ أَبُو زَيْدٍ حَدَّثَنَا هِلاَلُ بْنُ خَبَّابٍ عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ خَالِدٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَرِيفٌ مِنْ عُرَفَاءِ قُرَيْشٍ حَدَّثَنِي أَبِي أَنَّهُ سَمِعَ مِنْ فَلَقِ فِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَنْ صَامَ رَمَضَانَ وَشَوَّالاً وَالأَرْبِعَاءَ وَالْخَمِيسَ وَالْجُمُعَةَ دَخَلَ الْجَنَّةَ " رواه أحمد, وفيه: من لم يسم ,وبقية رجاله ثقات .

5147. İkrime b. Hâlid dedi ki: Bana Kureyş bilgelerinden biri, babasından Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ağzından -dudaklarından şöyle duyduğunu bildirdi:

"Her kim, Ramazan ve Şevval orucu yanında bir de Çarşamba, Perşembe ve Cuma oruçlarını tutarsa cennete girer."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında ismi zikredilmeyen biri vardır. Bunun dışındakiler güvenilirdir.

(بَابُ الصِّيَامُ فِي شَهْرِ اللهِ الْمُحَرَّمِ وَالأَشْهُرِ الْحُرُمِ)

Muharrem Ayı ve Haram Aylarda Oruç Tutulması

٥١٤٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَزِينِ بْنِ جَامِعٍ الْمِصْرِيُّ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْمُعَدِّلُ ، حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ حَبِيبٍ ، حَدَّثَنَا سَلاَّمٌ الطَّوِيلُ ، عَنْ حَمْزَةَ الزَّيَّاتِ ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَامَ يَوْمَ عَرَفَةَ كَانَ لَهُ كَفَّارَةُ سَنَتَيْنِ ، وَمَنْ صَامَ يَوْمًا مِنَ الْمُحَرَّمِ فَلَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ ثَلاثُونَ يَوْمًا "

رواه الطبراني في الصغير, وفيه: الهيثم بن حبيب, ضعفه الذهبي .

5148. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Arefe günü oruç tutan kişiye o günkü orucu, iki yıla kefaret olur. Muharrem ayından bir gün oruç tutan kişiye her bir gün için otuz gün sevabı verilir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Heysem b. Habîb isimli ravi zayıftır.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/416)

٥١٤٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رُزَيْقِ بْنِ جَامِعٍ ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ حَبِيبٍ ، ثنا سَلامُ الطَّوِيلُ ، عَنْ حَمْزَةَ الزَّيَّاتِ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَامَ يَوْمَانِ مِنَ الْمُحَرَّمِ فَلَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ ثَلاثِينَ حَسَنَةً " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الهيثم بن حبيب أيضا .

5149. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Muharrem ayından iki gün oruç tutan kişiye, her bir gün için otuz gün sevabı verilir."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yine Heysem b. Habîb isimli ravi vardır.

٥١٥٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبِي ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا جَنْدَلُ بْنُ وَالِقٍ ، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ النَّضْرِ الْعَسْكَرِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ حَفْصٍ النُّفَيْلِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْخَشَّابُ الرَّقِّيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الرَّقِّيُّ ، قَالُوا : ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنْ جُنْدُبِ بْنِ سُفْيَانَ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِنَّ أَفْضَلَ الصَّلاةِ بَعْدَ الْمَفْرُوضَةِ ، الصَّلاةُ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ ، وَأَفْضَلَ الصِّيَامِ بَعْدَ رَمَضَانَ ، شَهْرُ اللَّهِ الَّذِي تَدْعُونَهُ الْمُحَرَّمَ " قلت : عزاه في الأطراف إلى النسائي و لم أجده في نسختي وكأنه في الكبرى .

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

5150. Cundub b. Süfyân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Farz namazlar dışında en üstün namaz, gece yarısı kılınan namazdır. Ramazan orucu dışında en üstün oruç, sizlerin Muharrem dediğiniz ay olan Allah'ın ayı(nda tutulan oruç)tur."[2]

Derim ki: Hadisi (Mizzî) *Etrâf*'da Nesâî'ye dayandırmaktadır; ancak ben, kendi nüshamda bunu göremedim. Muhtemelen *S. el-Kübrâ*'sı olabilir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥١٥١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ , قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ ضُرَيْسٍ الْفَيْدِيُّ ، قَالَ : نا يَعْقُوبُ بْنُ مُوسَى الْمَدَنِيُّ ، عَنْ مَسْلَمَةَ ، عَنْ رَاشِدٍ أَبِي مُحَمَّدٍ الْمَدَنِيِّ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ ، يَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11081); *es-Silsiletu'z-zaîfe* (413)

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1695)

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَامَ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ شَهْرٍ حَرَامٍ : الْخَمِيسَ وَالْجُمُعَةَ وَالسَّبْتَ ، كُتِبَ لَهُ عِبَادَةُ سَنَتَيْنِ "

رواه الطبراني في الأوسط, عن يعقوب بن موسى المدني ,عن مسلمة ,ويعقوب مجهول ومسلمة هو ابن راشد الحماني, قال فيه أبو حاتم الرازي : مضطرب الحديث . وقال الأزدي في الضعفاء : لا يحتج به وأورد له هذا الحديث , وأبوه راشد بن نجيح أبو محمد الحماني أخرج له ابن ماجة وقال أبو حاتم : صالح الحديث . وذكره ابن حبان في الثقات وقال : ربما أخطأ وقال ابن الجوزي : إنه مجهول , وليس كما قال فقد روى عنه حماد بن زيد وابن المبارك وأبو نعيم الفضل بن دكين وآخرون .

5151. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Haram olan aydan kim üç gün, yani Perşembe, Cuma ve Cumartesi günleri oruç tutarsa, defterine iki yıl oruç tutmuş gibi yazılır."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Ya'kûb b. Mûsa el-Medenî kanalıyla Mesleme'den rivayet etmiştir. Ya'kûb mechûldür. Mesleme ise Râşid el-Himmânî'nin oğludur. Ebû Hâtim er-Râzî onun hakkında: "Rivayetleri çelişkilidir" demiştir. Ezdî ise onu "Zayıflar" arasında onun bu rivayetini zikrettikten sonra şöyle demektedir: "Rivayetleriyle ihticac edilemez." Babası olan Râşid b. Necîh ise Ebû Muhammed el-Himmânî'dir. İbn Mâce onun hadisini rivayet etmiştir. Ebû Hatim ise onun hakkında: "hadiste uygun bir konumda" değerlendirmesinde bulunmuştur. İbn Hibbân ise bu kişiyi güvenilir raviler arasında saymakta ve şöyle demektedir: "Bazen hata yapabilir." İbnü'l-Cevzî ise şöyle diyor: "O kişi mechûldür." Ama doğru olan onun dediği gibi değildir. Çünkü Hammâd b. Zeyd, İbnü'l-Mübârek, Ebû Nuaym Fadl b. Dukeyn ve başkaları bu kişiden rivayet etmişlerdir.

(بَابٌ فِي صِيَامِ رَجَب)

Recep Orucu

٥١٥٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمَرْزُبَانِ ، نَا الْحَسَنُ بْنُ جَبَلَةَ الشِّيرَازِيُّ ، نَا سَعْدُ بْنُ الصَّلْتِ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ وَبَرَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُسْلِيِّ ، عَنْ خَرَشَةَ بْنِ الْحُرِّ ، قَالَ : رَأَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَضْرِبُ أَكُفَّ الرِّجَالِ فِي صَوْمِ رَجَبٍ ، حَتَّى يَضَعُونَهَا فِي الطَّعَامِ ، وَيَقُولُ : " رَجَبٌ وَمَا رَجَبٌ ؟ إِنَّمَا رَجَبٌ شَهْرٌ كَانَ يُعَظِّمُهُ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ ، فَلَمَّا جَاءَ الإِسْلامُ تُرِكَ "

رواه الطبراني في الأوسط,وفيه: الحسن بن جبلة, و لم أجد من ذكره ,وبقية رجاله ثقات .

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1810)

5152. Haraşe b. el-Hurr anlatıyor: Ömer b. el-Hattâb'ın Recep orucu tutan adamların ellerine vurup onları yemeğe zorladığını görüp bunun yanında onlara şöyle dediğini işittim: "Recep mi, o da neymiş? Recep, Cahiliye insanlarının kıymet verdikleri bir aydan başka bir şey değildir. İslam geldikten sonra bu âdet terkedildi."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hasan b. Cebele hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadım. Bunun dışındaki kişiler güvenilirdir.

٥١٥٣ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا مُعَلَّى بْنُ مَهْدِيٍّ الْمَوْصِلِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ مَطَرٍ الشَّيْبَانِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الْغَفُورِ يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ عُثْمَانُ : وَكَانَتْ لِأَبِيهِ صُحْبَةٌ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " رَجَبٌ شَهْرٌ عَظِيمٌ ، يُضَاعِفُ اللَّهُ فِيهِ الْحَسَنَاتِ ، فَمَنْ صَامَ يَوْمًا مِنْ رَجَبٍ فَكَأَنَّمَا صَامَ سَنَةً ، وَمَنْ صَامَ مِنْهُ سَبْعَةَ أَيَّامٍ غُلِّقَتْ عَنْهُ سَبْعَةُ أَبْوَابِ جَهَنَّمَ ، وَمَنْ صَامَ مِنْهُ ثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ فُتِحَتْ لَهُ ثَمَانِيَةُ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ ، وَمَنْ صَامَ مِنْهُ عَشَرَةَ أَيَّامٍ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ شَيْئًا إِلا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ ، وَمَنْ صَامَ مِنْهُ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا نَادَى مُنَادٍ فِي السَّمَاءِ قَدْ غُفِرَ لَكَ مَا مَضَى فَاسْتَأْنِفِ الْعَمَلَ ، وَمَنْ زَادَ زَادَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ، وَفِي رَجَبٍ حَمَلَ اللَّهُ نُوحًا فِي السَّفِينَةِ فَصَامَ رَجَبًا ، وَأَمَرَ مَنْ مَعَهُ أَنْ يَصُومُوا

قلت : فذكر الحديث وقد تقدم بتمامه والكلام عليه في صيام عاشوراء

5153. Abdülazîz'in, sahabi olan babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

" Recep, çok değerli bir aydır. Allah, bu ayda yapılan iyiliklerin karşılığını kat kat verir. Recep ayında bir gün oruç tutan bir yıl oruç tutmuş gibidir. Bu ayda yedi gün oruç tutan kişiye cehennemin yedi kapısı kapatılır. Bu ayda sekiz gün oruç tutan kişiye cennetin sekiz kapısı açılır. Allah, bu ayda on gün oruç tutan kişiye dilediği her şeyi verir. Bu ayda onbeş gün oruç tutan kişi için gökte şöyle bir duyuruda bulunulur: «Bundan önce yapmış olduğun bütün hataların affedilip hayatında yeni bir sayfa açıldı. Artık hayata sıfırdan günahsız olarak başlayabilirsin.» Daha fazla tutana Allah da daha fazla karşılık verir. Allah Recep ayında Nuh'u kurtarıp gemisini yürütmüştü. O da Recep'te oruç tutmuş ve yanındakilere de oruç tutmalarını emretmişti."

★Bu hadisin tamamı ve bununla ilgili yorumlar Aşure günü orucu bölümünde geçmişti.

٥١٥٤ - حَدَّثَنَا هَيْثَمُ بْنُ خَلَفٍ ، نَا الْحَسَنُ بْنُ شَوْكَرٍ ، ثَنَا يُوسُفُ بْنُ عَطِيَّةَ الصَّفَّارُ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لَمْ يُتِمَّ صَوْمَ شَهْرٍ بَعْدَ رَمَضَانَ ، إِلا رَجَبٍ وَشَعْبَانَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: يوسف بن عطية الصفار, وهو ضعيف .

5154. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan orucu dışında tam olarak sadece Recep ve Şaban aylarını oruçlu geçirmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yûsuf b. Atiyye es-Saffâr zayıftır.

(بَابُ الصِّيَامِ فِي شَعْبَانَ)

Şaban Ayında Oruç Tutulması

٥١٥٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يُونُسُ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ رُشَيْدٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ سِيرِينَ قَالَ أَتَيْنَا أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ فِي يَوْمِ خَمِيسٍ فَدَعَا بِمَائِدَتِهِ فَدَعَاهُمْ إِلَى الْغَدَاءِ فَتَغَدَّى بَعْضُ الْقَوْمِ وَأَمْسَكَ بَعْضٌ ثُمَّ أَتَوْهُ يَوْمَ الاثْنَيْنِ فَفَعَلَ مِثْلَهَا فَدَعَا بِمَائِدَتِهِ ثُمَّ دَعَاهُمْ إِلَى الْغَدَاءِ فَأَكَلَ بَعْضُ الْقَوْمِ وَأَمْسَكَ بَعْضٌ فَقَالَ لَهُمْ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ لَعَلَّكُمْ اثْنَانِيُّونَ لَعَلَّكُمْ خَمِيسِيُّونَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ فَلاَ يُفْطِرُ حَتَّى نَقُولَ مَا فِي نَفْسِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُفْطِرَ الْعَامَ ثُمَّ يُفْطِرُ فَلاَ يَصُومُ حَتَّى نَقُولَ مَا فِي نَفْسِهِ أَنْ يَصُومَ الْعَامَ وَكَانَ أَحَبُّ الصَّوْمِ إِلَيْهِ فِي شَعْبَانَ. قلت : في الصحيح طرف منه . رواه أحمد والطبراني في الأوسط, وفيه: عثمان بن رشيد الثقفي, وهو ضعيف .

5155. Enes b. Sîrin anlatıyor: Perşembe günü Enes b. Mâlik'in yanına gitmiştik. Bir sofra hazırlatıp oradakileri öğle yemeğine davet etti. Oradakilerin bir kısmı yedi, bir kısmı ise yemediler. Daha sonra Pazartesi günü de geldiler. Yine aynı şeyi yaparak önce bir sofra hazırlatıp sonra da oradakileri yemeğe buyur etti. Yine aynı şekilde bir kısmı yedi, bir kısmı ise yemedi. Bunun üzerine Enes b. Mâlik onlara şöyle dedi: "Anlaşılan sizler Pazartesi ve Perşembecilersiniz. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oruç tutardı ve bizler de onun artık yıl boyunca sürekli oruç tutacağını zanneder ve kendi kendimize bunu söylerdik. Daha sonra da orucu öylesine uzun süre bırakırdı ki bizler de onun yıl boyunca bir daha oruç tutmayacağını zanneder ve kendi kendimize bunu söylerdik. Kendisi en çok Şaban ayı oruç tutmaktan hoşlanırdı."

Sahîh'te bunun bir bölümü geçmiştir.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Osman b. Ruşeyd es-Sekafî zayıftır.

٥١٥٦ - حَدَّثَنَا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ ، حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ خَالِدٍ ، عَنْ طَرِيفٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ عَائِشَةَ ، حَدَّثَتْهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، كَانَ يَصُومُ شَعْبَانَ كُلَّهُ ، قَالَتْ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَحَبُّ الشُّهُورِ إِلَيْكَ أَنْ تَصُومَهُ شَعْبَانُ ، قَالَ : " إِنَّ اللَّهَ يَكْتُبُ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ مَيِّتَةٍ تِلْكَ السَّنَةَ ، فَأُحِبُّ أَنْ يَأْتِيَنِي أَجَلِي وَأَنَا صَائِمٌ " قلت : في الصحيح طرف منه . رواه أبو يعلى, وفيه: مسلم بن خالد الزنجي, وفيه كلام وقد وثق .

5156. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Şaban ayının tümünde oruç tutardı. (Hz. Âişe şöyle devam ediyor) Dedim ki: "Ey Allah'ın elçisi! En çok Şaban ayında oruç tutmaktan mı hoşlanıyorsun?" Buyurdu ki: *"Allah, her canın o yıl ölecekse o vakit takdir ediyor. Ben de ecelim geldiğinde oruçlu olmaktan hoşlanıyorum."*[2]

Sahîh'de bir kısmı vardır.

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Müslim b. Hâlid ez-Zincî şaibeli olmakla beraber güvenilir sayılmıştır.

٥١٥٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الرَّازِيُّ ، ثنا عُمَرُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي بَكْرٍ الرَّازِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ، قَالَ : " كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ حَتَّى يُقَالَ : لا يُفْطِرُ ، وَيُفْطِرُ حَتَّى يُقَالَ : لا يَصُومُ ، وَكَانَ أَكْثَرُ صَوْمِهِ فِي شَعْبَانَ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: عمر بن صهبان ,وهو متروك .

5157. Sehl b. Sa'd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) öyle oruç tutardı ki bir daha hiç bırakmayacak denirdi. Yine oruçtan öyle uzak kalırdı ki bir daha asla oruç tutmayacak denirdi.[3]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ömer b. Suhbân metruktur.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/230)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (4911), ravilerinden Suveyd b. Saîd zayıftır

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5805)

٥١٥٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ شُعَيْبٍ ، قَالَ : نَا شُجَاعُ بْنُ مَخْلَدٍ ، قَالَ : نَا يُوسُفُ بْنُ عَطِيَّةَ الصَّفَّارُ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَصِلُ شَعْبَانَ بِرَمَضَانَ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: يوسف بن عطية, وهو ضعيف .

5158. Ebû Hureyre'den: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan ayında olduğu gibi Şaban ayının tamamını da oruçlu geçirirdi.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yûsuf b. Atiyye zayıftır.

٥١٥٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ , قَالا : ثنا دَاوُدُ بْنُ رُشَيْدٍ ، ثنا سُوَيْدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ الْحَارِثِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " كَانَ يَصِلُ شَعْبَانَ بِرَمَضَانَ رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

5159. Ebû Umâme dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Şaban ve Ramazan ayının tamamını oruçlu geçirirdi.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricali güvenilirdir.

٥١٦٠ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُذُوعِيُّ الْقَاضِي ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْزُوقٍ ، ثَنَا يَزِيدُ ، عَنِ الأَحْوَصِ بْنِ حَكِيمٍ ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ صُهَيْبٍ ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَصُومُ شَعْبَانَ وَرَمَضَانَ يَصِلُهُمَا جَمِيعًا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الأحوص بن حكيم, وفيه كلام كثير وقد وثق .

5160. Ebû Sa'lebe dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Şaban ayını ve Ramazan ayının tamamını oruçlu geçirirdi.[3]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ahves b. Hakîm çok şaibeli olmakla beraber güvenilir sayılmıştır.

٥١٦١ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ الْجُنْدِيسَابُورِيُّ ، قَالَ : نا سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي هَوْذَةَ ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ أَبِي قَيْسٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ أَخِيهِ عِيسَى ، عَنْ أَبِيهِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1794)
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7750)
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/224)

عَائِشَةَ ، قَالَتْ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ ، فَرُبَّمَا أَخَّرَ ذَلِكَ حَتَّى يَجْتَمِعَ عَلَيْهِ صَوْمُ السَّنَةِ ، وَرُبَّمَا أَخَّرَهُ حَتَّى يَصُومَ شَعْبَانَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن أبي ليلى ,وفيه كلام .

5161. Hz. Âişe dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) her ayın üç gününde oruç tutardı. Bunu bazen yıl sonuna kadar sarkıtır ve bazen de Şaban ayına kadar geciktirerek onun tamamamında oruç tutardı.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ebî Leylâ şaibelidir.

(بَابٌ فِي صِيَامِ الدَّهْرِ)

Bütün Yıl Oruç Tutmak

٥١٦٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنِ ابْنِ مُعَانِقٍ أَوْ أَبِي مُعَانِقٍ عَنْ أَبِي مَالِكٍ الأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنَّ فِي الْجَنَّةِ غُرْفَةً يُرَى ظَاهِرُهَا مِنْ بَاطِنِهَا وَبَاطِنُهَا مِنْ ظَاهِرِهَا أَعَدَّهَا اللَّهُ لِمَنْ أَطْعَمَ الطَّعَامَ وَأَلاَنَ الْكَلاَمَ وَتَابَعَ الصِّيَامَ وَصَلَّى وَالنَّاسُ نِيَامٌ "

رواه أحمد, ورجاله ثقات ولهذا الحديث طرق تذكر في مواضعها إن شاء الله .

5162. Ebû Mâlik el-Eş'arî dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cennette öyle bir oda vardır ki içinden dışı, dışından da içi görünür. Allah bu odayı, yemek yediren, kibar konuşan, sürekli oruç tutan ve bir de insanlar mışıl mışıl uyurken namaz kılan kişi için hazırlamıştır."*[2]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ricali güvenilirdir. Bu hadisini yeri geldiği zaman zikredilecek olan başka kanalları vardır.

٥١٦٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي تَمِيمَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى . قَالَ وَكِيعٌ وَحَدَّثَنِي الضَّحَّاكُ أَبُو الْعَلاَءِ أَنَّهُ سَمِعَهُ مِنْ أَبِي تَمِيمَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَنْ صَامَ الدَّهْرَ ضُيِّقَتْ عَلَيْهِ جَهَنَّمُ هَكَذَا " وَقَبَضَ كَفَّهُ .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (2119)

[2] Ahmed, *Müsned* (5/343)

رواه أحمد والبزار إلا أنه قال : وعقد تسعين , والطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

5163. Ebû Mûsa'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sürekli oruç tutan kişiye cehennemin kapıları işte böyle daraltılır"* buyurdu ve avuçlarını bir birine kavuşturdu.[1]

★Hadisi Bezzâr ve İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ancak Bezzar'da şu ilave yer almıştır: "Başparmağıyla işaret parmağını küçük bir halka oluşturacak şekilde birleştirdi." Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥١٦٤ - وعَنْ أَبِي قَيْسٍ مَوْلَى عَمْرٍو أَنَّ عَمْراً كَانَ يَسْرُدُ الصَّوْمَ

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

5164. Amr'ın azatlısı olan Ebû Kays'ın bildirdiğine göre Amr (b. el-Âs) hergün oruç tutardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥١٦٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ دَخَلْتُ أَنَا وَيَحْيَى بْنُ جَعْدَةَ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ مِنْ أَصْحَابِ الرَّسُولِ قَالَ ذَكَرُوا عِنْدَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَوْلَاةً لِبَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَقَالَ إِنَّهَا قَامَتِ اللَّيْلَ وَتَصُومُ النَّهَارَ. قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَكِنِّي أَنَا أَنَامُ وَأُصَلِّي وَأَصُومُ وَأُفْطِرُ فَمَنِ اقْتَدَى بِي فَهُوَ مِنِّي وَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي إِنَّ لِكُلِّ عَمَلٍ شِرَّةً ثُمَّ فَتْرَةً فَمَنْ كَانَتْ فَتْرَتُهُ إِلَى بِدْعَةٍ فَقَدْ ضَلَّ وَمَنْ كَانَتْ فَتْرَتُهُ إِلَى سُنَّةٍ فَقَدِ اهْتَدَى "

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح . وقد تقدمت أحاديث بنحو هذا .

5165. Mücâhid anlatıyor: Ben ve Yahya b. Ca'de, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbından olan Ensar'dan bir adamın yanına gittik. Adam şöyle anlattı:

Abdulmuttalib oğullarına ait, geceleri namaz kılan ve gündüzleri oruç tutan bir hizmetçiden bahsedilince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ama ben, kalkarım da, yatarım da. Bazen kılar, bazen de terk ederim. Bazen oruç tutar, bazen de tutmam. Bana uyan bendendir. Benim yolumdan yüz çeviren ise benden değildir. Her işin bir iştahlılık, bir de bıkkınlığı vardır.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/414), Bezzâr, *Müsned* (1040), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (2583)

Bıkkınlık bidata sürüklerse sapıtır. Ancak güzel yola sevkederse kişi doğru yola, hidayete erer."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir. Geride buna benzer hadisleri geçti.

٥١٦٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ وَحَسَنُ بْنُ مُوسَى قَالاَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ لَيْثٍ عَنْ شَهْرٍ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ قَالَتْ أُتِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشَرَابٍ فَدَارَ عَلَى الْقَوْمِ وَفِيهِمْ رَجُلٌ صَائِمٌ فَلَمَّا بَلَغَهُ قَالَ لَهُ اشْرَبْ . فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِنَّهُ لَيْسَ يُفْطِرُ أَوْ يَصُومُ الدَّهْرَ. فَقَالَ يَعْنِي رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ صَامَ مَنْ صَامَ الأَبَدَ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير وقال : " لا صام ولا أفطر من صام الأبد " , وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو ثقة ولكنه مدلس .

5166. Esmâ binti Yezîd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e bir bardak içecek getirilince oradakilerin hepsine dolaştırıldı. Aralarında oruçlu bir kişi de vardı. Sıra ona geldiğinde içmesini istedi. Bunun üzerine: "Ya Resûlallah! O, yıl boyu oruç tutuyor" denildi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sürekli oruç tutan kişi, oruç tutmuş sayılmaz."*[1]

★Hadisi, İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş ve şöyle demiştir: Sürekli oruç tutan kişi ne yemek yemiş; ne de oruç tutmuştur. İsnâdında yer alan Leys b. Ebî Süleym güvenilir; ancak aynı zamanda müdellistir.

٥١٦٧ - حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ , ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى , ثنا يَحْيَى بْنُ عِيسَى الرَّمْلِيُّ , عَنْ عُبَيْدَةَ , عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " لا صَامَ مَنْ صَامَ الأَبَدَ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبيدة بن معتب, وهو متروك .

5167. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sürekli oruç tutan kişi, oruç tutmamıştır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ubeyde b. Mu'tab metruktur.

٥١٦٨ - وعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سُفْيَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لا صَامَ مَنْ صَامَ الأَبَدَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن أبي ليلى, وفيه كلام .

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/455), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (24/179). Şahitleri vardır.

5168. Abdullah b. Süfyân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sürekli oruç tutan kişi, oruç tutmamıştır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ebî Leylâ şaibelidir.

٥١٦٩ – حَدَّثَنَا أَبُو خَلِيفَةَ ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ ، ثنا شُعْبَةُ ، قَالَ : يَحْيَى بْنُ عَمْرِو بْنِ سَلَمَةَ أَخْبَرَنِي ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : سُئِلَ ابْنُ مَسْعُودٍ ، عَنْ صَوْمِ الدَّهْرِ فَكَرِهَهُ ، وَقَالَ : " صَوْمُ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ " رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

5169. Yahyâ b. Amr b. Seleme, babasından nakletmiştir: Abdullah b. Mes'ûd'a sürekli oruç tutmakla ilgili bir soru sorulduğunda bundan hoşlanmayıp şöyle dedi: "Her ayın üç günü oruç tut(mak en güzelidir.)"[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnadı hasendir.

(بَابُ أَفْضَلِ الصَّوْمِ)

En Değerli Oruç

٥١٧٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ قَالَ حَدَّثَنَا الْفَرَجُ بْنُ فَضَالَةَ عَنْ أَبِي هَرِمٍ عَنْ صَدَقَةَ الدِّمَشْقِيِّ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ يَسْأَلُهُ عَنِ الصِّيَامِ فَقَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ الصِّيَامِ صِيَامَ أَخِي دَاوُدَ كَانَ يَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا"

رواه أحمد, وصدقه: ضعيف وإن كان فيه بعض توثيق و لم يدرك ابن عباس .

5170. Sadaka ed-Dimaşkî bildiriyor: Bir adam İbn Abbâs'a gelerek oruçla ilgili sorular sordu. Şu karşılığı verdi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Oruçların en güzeli kardeşim Davud'un orucudur. Kendisi bir gün oruç tutar, bir gün tutmazdı."*[2]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Sadaka isimli kişi güvenilir olarak tanımlanmış olsa da zayıftır. İbn Abbâs'a yetişememiştir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8983)

[2] Ahmed, *Müsned* (2878)

(بَابٌ فِيْمَنْ صَامَ يَوْماً فِي سَبِيلِ اللهِ)

Allah İçin Bir Gün Oruç Tutan

٥١٧١ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ ، أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ زَبَّانَ بْنِ فَائِدٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ مُتَطَوِّعًا فِي غَيْرِ رَمَضَانَ ، بَعُدَ مِنَ النَّارِ مِائَةَ عَامٍ سَيْرَ الْمُضَمَّرِ الْمُجِيدِ "

رواه أبو يعلى, وفيه: زبان بن فائد, وفيه كلام كثير وقد وثق .

5171. Sehl b. Muaz, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim Ramazan orucu dışında nafile niyetiyle Allah için bir gün oruç tutarsa bir yarış atının yüzyıllık koşu mesafesi cehennemden uzaklaştırılır."[1]

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Zebbân b. Fâid çok şaibeli olmakla beraber güvenilir sayılmıştır.

٥١٧٢ – حَدَّثَنَا خَطَّابُ بْنُ سَعْدِ الْخَيْرِ الدِّمَشْقِيُّ ، حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ إِهَابٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ الْعَدَنِيُّ ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ شِمْرِ بْنِ عَطِيَّةَ ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ جَعَلَ اللَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ خَنْدَقًا كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وإسناده حسن .

5172. Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim Allah için bir gün oruç tutarsa Allah, onunla cehennem arasına yerle gök arası uzunluğunda çukur engeli koyar."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٥١٧٣ – و عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "صِيامُ الْمَرْءِ فِي سَبِيلِ اللهِ يُبْعِدُهُ مِنْ جَهَنَّمَ مَسِيرَةَ سَبْعِينَ عَاماً " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: مسلمة بن علي, وهو ضعيف .

5173. Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1486)

"Kişinin Allah için bir gün oruç tutması, onu yetmiş yıllık mesafe cehennemden uzaklaştırır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mesleme b. Ali zayıftır.

٥١٧٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَدِيٍّ أَبُو نُعَيْمٍ الْجُرْجَانِيُّ سَنَةَ ثَمَانٍ وَثَمَانِينَ وَمِائَتَيْنِ ، قَالَ : نَا عَمَّارُ بْنُ رَجَاءٍ الْجُرْجَانِيُّ ، قَالَ : نَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي طَيْبَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ جَعَلَ اللَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ خَنْدَقًا كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ "

وفي رواية : " سَبْعِينَ خَرِيفًا " رواه الطبراني في الأوسط ,وفي إسناد السبعين: بقية, وهو ثقة ولكنه مدلس,

وفي إسناد الأول :عيسى بن سليمان الجرجاني, وهو ضعيف.

5174. Câbir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Kim Allah için bir gün oruç tutarsa, Allah onunla cehennem arasına yerle gök arası uzunluğunda çukur engeli koyar."[1]

Bir rivayette ise *"yetmiş yıllık"* şeklinde geçmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. "Yetmiş yıl" ifadesinin bulunduğu isnâdında Bakiyye isimli ravi vardır. Bu kişi güvenilir, ancak müdellistir. Birinci hadisin senedinde ise İsa b. Süleyman el-Cürcânî vardır. Bu kişi ise zayıftır.

٥١٧٥ - وَعَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بَعُدَتْ مِنْهُ النَّارُ مَسِيرَةَ مِائَةِ عَامٍ " رواه الطبراني في الكبير والأوسط ,ورجاله موثقون .

5175. Amr b. Abese'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim, Allah için bir gün oruç tutarsa, ateş ondan yüz yıl mesafesince uzaklaşır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricali güvenilirdir.

٥١٧٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَذَّاءُ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ أَبِي كَرِيمَةَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحِيمِ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنْ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ،

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (2194)

قَالَ : " مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بَاعَدَهُ اللَّهُ مِنْ جَهَنَّمَ مِائَةَ عَامٍ رَكْضَ الْفَارِسِ الْجَوَادِ الْمُضَمَّرِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: مطرح ,وهو ضعيف .

5176. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim Allah için bir gün oruç tutarsa, bir yarış atının yüzyıllık koşu mesafesince cehennemden uzaklaştırılır."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mutarrih zayıftır.

٥١٧٧ – حدثنا سَهْلُ بْنُ مُوسَى شِيرَانُ الرَّامَهُرْمُزِيُّ ، ثنا زُرَيْقُ بْنُ السَّخْتِ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ ، ثنا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنْ عُتْبَةَ بْنِ عَبْدٍ السُّلَمِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَرِيضَةً بَاعَدَ اللَّهُ مِنْهُ جَهَنَّمَ كَمَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرَضِينَ السَّبْعِ ، وَمَنْ صَامَ يَوْمًا تَطَوُّعًا بَاعَدَ اللَّهُ مِنْهُ جَهَنَّمَ مَسِيرَةَ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الواقدي, وفيه كلام كثير وقد وثق .

5177. Utbe b. Abd es-Sülemî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim farz olan bir orucu bir gün dahi tutarsa Allah, cenennemi ondan göklerle yedi kat yeri birbirinden uzaklaştırdığı gibi uzaklaştırır. Kim de nafile olarak bir oruç tutarsa yerle gök arası bir yolculuk mesafesince onu cehennemden uzaklaştırır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Vâkıdî çok şaibeli olmakla beraber güvenilir sayılmıştır.

٥١٧٨ – حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو ، قَالَ : نَا أَبُو الْيَمَانِ ، قَالَ : نَا حَرِيزُ بْنُ عُثْمَانَ ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ عُبَيْدٍ ، يَرُدُّهُ إِلَى أَبِي بِشْرٍ ، وَأَبُو بِشْرٍ يَرُدُّهُ إِلَى عَثَّامَةَ بْنِ قَيْسٍ الْبَجَلِيِّ ، وَعَثَّامَةُ يَرُدُّهُ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُفْيَانَ الأَزْدِيِّ ، وَكِلاهُمَا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَا مِنْ رَجُلٍ يَصُومُ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلا بَاعَدَهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ مِقْدَارَ مِائَةِ عَامٍ " . قَالَ حَبِيبٌ لأَبِي بِشْرٍ : مِائَتَيْ عَامٍ ؟ ، قَالَ أَبُو بِشْرٍ لِعَثَّامَةَ بْنِ قَيْسٍ : لَقَدْ ظَنَنْتُ ذَلِكَ . فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُفْيَانَ : إِنَّمَا أُحَدِّثُكُمْ بِمَا سَمِعْتُ ، لَيْسَ أُحَدِّثُكُمْ بِمَا تُحَدِّثُونِي

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7806)

رواه الطبراني في الأوسط والكبير بنحوه , وأبو بشر: لا أعرفه, وبقية رجاله ثقات .

5178. Abdullah b. Süfyân el-Ezdî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu

"Allah kendisi için oruç tutan istisnasız her kişiyi yüz yıllık bir mesafeyle cehennemden uzaklaştırır."

Bunun üzerine (ravi) Habîb (b. Ubeyd), Ebû Bişr'e: "İki yüz yıl değil mi(ydi)?" diye sordu. Ebû Bişr de bunun üzerine Assâme b. Kays'a: "Ben de öyle zannediyorum" deyince Abdullah b. Süfyân şu karşılığı verdi: "Ben sizlere duyduklarımı anlatıyor ve rivayet ediyorum. Sizlerin bana anlattıklarınızı anlatmıyorum."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Bişr'i tanımıyorum. Bunun dışındakiler güvenilirdir.

٥١٧٩ – حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ عَبَّادٍ الْخَطَّابِيُّ ، قَالَ : نَا إِسْحَاقُ بْنُ بُهْلُولِ الأَنْبَارِيُّ ، قَالَ : نَا يَحْيَى بْنُ الْمُتَوَكِّلِ ، قَالَ : نَا عَنْبَسَةُ بْنُ مِهْرَانَ الْحَدَّادُ ، قَالَ : نَا الزُّهْرِيُّ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَفْضَلُ الْغُزَاةِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَادِمُهُمْ ، ثُمَّ الَّذِي يَأْتِيهِمْ بِالأَخْبَارِ ، وَأَخَصُّهُمْ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ الصَّائِمُ فذكر الحديث ويأتي بتمامه في الجهاد إن شاء الله .

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :عنبسة بن مهران الحداد ,وهو ضعيف .

5179. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Allah yolundakilerin en hayırlıları onların hizmetçileridir. Ondan sonra ise onlara haber ulaştıranlardır. Onların Allah katında en gözde makama sahip olanları ise oruçlu olanlardır."

Hadisin eksiksiz olarak tam metni inşallah Cihad bölümünde zikredilecek.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Anbese b. Mihrân el-Haddâd zayıftır.

(بَابُ صِيَامُ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ)

Her Aydan Üç Gün Oruç Tutulması

٥١٨٠ – عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: صَامَ نُوحٌ عَلَيْهِ السَّلامَ الدَّهْرَ إِلاَّ يَوْمَ الْفِطْرِ وَالأَضْحَى. وَصَامَ دَاوُدُ عَلَيْهِ السَّلامَ نِصْفَ الدَّهْرِ. وَصَامَ إِبْرَاهِيمُ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ. صَامَ الدَّهْرَ وَأَفْطَرَ الدَّهْرَ "

قلت : صيام نوح رواه ابن ماجة . وصيام داود في الصحيح . رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو قنان, و لم أعرفه .

5180. Abdullah b. Amr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Hz. Nuh, Ramazan ve Kurban bayramları hariç ömrü boyunca oruç tuttu. Hz. Davud ömrünün yarısını oruçlu olarak geçirdi. Hz. İbrâhîm ise her ay üç gün oruç tutardı. O, ömrü boyunca hem oruç tutmuş, hem de tutmamıştır."

Nuh'un orucu kısmını İbn Mâce rivayet etmiştir. Hz. Dâvud'un orucu ise *Sahîh*'te mevcuttur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Kinân denen kişiyi tanıyamadım.

٥١٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبو النَّضرِ حَدَّثَنَا الْمَسْعُودِىُّ عَنْ حَكِيمِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ عَنِ ابْنِ الْحَوْتَكِيَّةِ قَالَ أُتِىَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّاب بِطَعَامٍ فَدَعَا إِلَيْهِ رَجُلاً فَقَالَ إِنِّى صَائِمٌ ثُمَّ قَالَ وَأَىُّ الصِّيَامِ تَصُومُ لَوْلاَ كَرَاهِيَةُ أَنْ أَزِيدَ أَوْ أَنْقُصَ لَحَدَّثْتُكُمْ بِحَدِيثِ النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ جَاءَهُ الأَعْرَابِىُّ بِالأَرْنَبِ وَلَكِنْ أَرْسِلُوا إِلَى عَمَّارٍ فَلَمَّا جَاءَ عَمَّارٌ قَالَ أَشَاهِدٌ أَنْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ جَاءَهُ الأَعْرَابِىُّ بِالأَرْنَب قَالَ نَعَمْ فَقَالَ إِنِّى رَأَيْتُ بِهَا دَماً. فَقَالَ كُلُوهَا . قَالَ إِنِّى صَائِمٌ قَالَ وَأَىُّ الصِّيَامِ تَصُومُ . قَالَ أَوَّلَ الشَّهْرِ وَآخِرَهُ. قَالَ إِنْ كُنْتَ صَائِماً فَصُمِ الثَّلاَثَ عَشْرَةَ وَالأَرْبَعَ عَشْرَةَ وَالْخَمْسَ عَشْرَةَ "

رواه أحمد, وفيه: عبد الرحمن بن عبد الله المسعودي, وقد اختلط .

5181. İbnü'l-Havtekiyye anlatıyor:

Ömer b. el-Hattâb'a yemek getirilmişti. O da o yemeği birlikte yemesi için bir adamı çağırınca adam: "Ben oruçluyum" dedi. Hz. Ömer adama: "Bu ne orucudur?" diye sordu. Hz. Ömer daha sonra sordu: "Şayet eksik veya fazla bir değişiklikte bulunmayacağımı bilsem, bu konuda, şimdi sana Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e tavşan eti getiren bir Bedevinin olayını anlatırdım. O halde en iyisi bana Ammâr'ı çağırın; bu olayı o anlatsın" dedi.

Ammâr geldiğinde ona şöyle dedi: "Sen, Bedevinin Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e tavşan eti getirmesi esnasındaki olaya tanık olmuş muydun?" diye sorunca Ammâr şöyle anlattı:

Evet, hatta getirdiğinde tavşan, kanlıydı. Onlara: *"Hadi yiyin!"* buyurunca adam: "Ben, oruçluyum" demişti. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Ne orucu tutuyorsun?"* diye sorunca adam:

"Ayın ilk ve son gün orucunu tutuyorum" demişti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de ona: *"İlla da oruç tutacaksan her ayın on üç, on dört ve on beşinci günleri oruç tut"* dedi.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdurranman b. Abdillah el-Mes'ûdî âhir ömründe bunamıştır.

٥١٨٢ - و عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ قَالَ : قَالَ : " عُمَرُ لأَبِي ذَرٍّ وَعَمَّارٍ و أَبِي الدَّرْدَاءِ أَتَذْكُرُونَ يَوْمَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَكَانِ كَذَا وَكَذَا فَأَتَاهُ أَعْرَابِيٌّ بِأَرْنَبٍ بِهَا دَمٌ فَأَمَرَنَا فَأَكَلْنَا وَلَمْ يَأْكُل ؟ قَالَ : نَعَمْ قَالَ لَهُ : ادْنُه فَاطْعَمْ قَالَ : إِنِّي صَائِمٍ أَصُومُ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ مِنَ الشَّهْرِ أَوْلَهُ وَأَخِرَهُ كَمَا تَيَسرَ عَلَيَّ . قَالَ عُمَرُ : هَلْ تَدْرُونُ مَا الَّذِي أَمَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالُوا : أَمَرَهُ أَنْ يَصُومَ ثَلاثَ عَشَرَةَ وَأَرْبَعَ عَشَرَةَ وَخَمْسَ عَشَرَةَ . فَقَالَ عُمَرُ : هَكَذَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " قلت : حديث أبي ذر وحده رواه الترمذي باختصار. رواه الطبراني في الكبير, وفيه حكيم بن جبير, وفيه كلام كثير, وقال أبو زرعة : محله الصدق إن شاء الله .

5182. Mûsa b. Talha dedi ki:

Hz. Ömer; Ebû Zer, Ammâr ve Ebu'd-Derdâ'ya şöyle dedi:

"Hatırlıyor musunuz, falanca yerdeyken bir Bedevi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e, kanı hala akmakta olan bir tavşan getirmişti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in bizlere yememizi emrettiğinde bizler yemiş; ancak onu getiren kişi yememişti. Oradakiler de: "Evet hatırlıyoruz" deyince Hz. Ömer şöyle devam etti: Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adama: *"Yaklaş ve ye!"* deyince adam: "Ben, oruçluyum; kolayıma geldiği şekilde her ay başında ve sonunda üç gün oruç tutuyorum" dedi. Ömer şöyle devam etti: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ona ne emrettiğini biliyor musunuz?" Onlar: "Ona, on üç, on dört ve on beşinci günleri oruç tutmasını emretti" dediler. Ömer ise şöyle dedi: "Gerçekten de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona böyle buyurdu."

Tirmizi sadece Ebû Zer'in hadisini kısa metinle rivayet etmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hakîm b. Cübeyr çok şaibelidir. Ebû Zur'a onun hakkında: "İnşallah sadûktur" demiştir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (210), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1612), Hakîm b. Cübeyr de zayıf bir ravidir. Başka sahabiler kaynaklı şahitleri vardır.

٥١٨٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَرْوَزِيُّ ، ثَنَا سَهْلُ بْنُ عَمَّارٍ النَّيسَابُورِيُّ ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَزِينٍ ، ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ ، حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ طَلْحَةَ ، أَنَّهُ دَفَعَ إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَهُوَ يُغَدِّي النَّاسَ ، فَمَرَّ بِهِ رَجُلٌ ، أَوْ سَلَّمَ عَلَيْهِ رَجُلٌ ، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ : هَلُمَّ ! قَالَ : إِنِّي صَائِمٌ ، قَالَ : وَأَيُّ الشَّهْرِ تَصُومُ ؟ قَالَ : مِنْ كُلِّ شَهْرٍ أَوَّلَهُ وَأَوْسَطَهُ ، فَقَالَ عُمَرُ : ادْعُوا لِي عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ ، وَأُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ ، فَسَمَّى رِجَالًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَجَاءُوا ، فَقَالَ : هَلْ تَحْفَظُونَ يَوْمَ جَاءَ الرَّجُلُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالأَرْنَبِ فِي وَادِي كَذَا ، يَوْمَ كَذَا ؟ قَالُوا : نَعَمْ. فذكر نحوه

قلت : حديث أبي بن كعب رواه النسائي , رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: سهل بن عمار النيسابوري, وهو ضعيف .

5183. Mûsa b. Talha'nın bildirdiğine göre kendisi, Ömer b. el-Hattâb'ın yanına götürüldüğünde o, insanlara öğle yemeği yediriyordu. Oradan bir adam geçerken veya kendilerine selam verince Hz. Ömer ona: "Buraya gel!" dedi. Adam: "Ben oruçluyum" deyince adama: "Hangi ay oruç tutuyorsun?" diye sordu. Adam: "Her ayın başında ve ortasında" cevabını verdi. Bunun üzerine Ömer: "Bana Abdullah b. Mes'ûd'u, Ubeyy b. Kâb'ı -ve bunların dışında isimlerini zikrederek- Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbından birçok kişiyi çağırın" dedi.

Topluluk gelince onlara: "Bir adamın falanca gün ve falanca yerde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e tavşan getirdiği olayı hatırlıyor musunuz?" diye sorunca onlar: "Evet" karşılığını verdiler. Hadisin devamı önceki rivayet gibidir.

Ubey b. Kâ'b hadisini Nesâî rivayet etmiştir.

★Bu hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sehl b. Ammâr en-Nîsâbûrî zayıftır.

٥١٨٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنِي قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ عَنِ الأَعْرَابِيِّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " صَوْمُ شَهْرِ الصَّبْرِ وَثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ يُذْهِبْنَ وَحَرَ الصَّدْرِ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, إلا أنه قال : ثنا رجل من عكل , ورجال أحمد رجال الصحيح .

5184. Yezîd b. Abdillah b. eş-Şıhhîr, bir bedeviden bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim:

"Sabır ayının tamamında ve her aydan üç gün oruç tutmak, yürekteki öfke, kin ve ateşi giderir."

★Hadisi, İmam Ahmed ve "Ukl'den bir adam" ibaresiyle *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İmam Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥١٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " صِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ صِيَامُ الدَّهْرِ وَإِفْطَارُهُ"

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير, ورجال أحمد رجال الصحيح .

5185. Muâviye b. Kurra, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Her aydan üç gün oruç tutmak, tüm yılın orucu ve iftarı sayılır."[1]

★Hadisi Bezzâr, İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İmam Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥١٨٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ هُنَيْدَةَ الْخُزَاعِيِّ عَنْ أُمِّهِ قَالَتْ دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَسَأَلْتُهَا عَنِ الصِّيَامِ فَقَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُنِى أَنْ أَصُومَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ أَوَّلُهَا الِاثْنَيْنِ وَالْجُمُعَةُ وَالْخَمِيسُ "

قلت : رواه النسائي خلا : والجمعة . رواه أحمد, وأم هنيدة لم أعرفها .

5186. Huneyde el-Huzâî, annesinden şöyle dediğini bildiriyor:

Ümmü Seleme'nin yanına gidip kendisine oruçla ilgili sorular sorunca şu karşılığı verdi:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), bana her ayın başındaki Pazartesi, Cuma ve Perşembe günleri olmak üzere üç günü oruç tutmamı emrederdi.[2]

Nesâî, Cuma dışındaki bölümü rivayet etmiştir.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Huneyde'nin annesinin kim olduğunu bilmiyorum.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/435; 4/19), Bezzâr, *Müsned* (1059), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9/26)

[2] Ahmed, *Müsned* (6/278, 289, 310), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (23/216, 420)

٥١٨٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ غِيَاثٍ ، قَالَ : نا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنِ الْحَجَّاجِ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ ، عَنْ عَلِيٍّ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " صَوْمُ شَهْرِ الصَّبْرِ ، وَثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ يَذْهَبْنَ بِوَحَرِ الصَّدْرِ " رواه البزار والطبراني في الأوسط, وفيه: الحجاج بن أرطاة, وفيه كلام

5187. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sabır ayının tamamını ve her aydan üç gün oruç tutmak, yürekteki öfke, kin ve ateşi giderir."[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Haccâc b. Artât şaibelidir.

٥١٨٨ - و عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " صَوْمُ شَهْرِ الصَّبْرِ ، وَثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ يَذْهَبْنَ وَحَرَ الصَّدْرِ " رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح .

5188. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sabır ayının tamamını ve her aydan üç gün oruç tutmak, yürekteki öfke, kin ve ateşi giderir."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥١٨٩ - وعَنْ جَابِرٍ ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ عَنِ الصِّيَامِ فَشُغِلَ عَنْهُ فَقَالَ لَهُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ: صُمْ رَمَضَانَ وَثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ فَقَالَ : أَعُوذُ بِاللهِ مِنْكَ يَا عَبْدَ اللهِ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " فَمَا تَبْغِي ؟ صُمْ رَمَضَانَ وَثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ " رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح .

5189. Câbir bildiriyor: Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelerek oruçla ilgi soru sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de başka bir şeyle ilgilendi. Bunun üzerine Abdullah b. Mes'ûd ona: "Ramazan orucunu ve bir de her aydan üç gün oruç tut" dedi. Bunun üzerine adam: "Senden Allah'a sığınırım, ey Abdullah" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Daha ne istiyorsun? Ramazan orucunu ve bir de her aydan üç gün oruç tut"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

[1] Bezzâr, *Müsned* (1054-6), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (442)

٥١٩٠ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا التُّسْتَرِيُّ ، نا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الشَّاذَكُونِيُّ ، نا عِيسَى بْنُ يُونُسَ ، عَنْ بَدْرِ بْنِ الْخَلِيلِ ، عَنْ عَمَّارٍ الدُّهْنِيِّ ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ رَجُلا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الصِّيَامِ ، فَقَالَ : " عَلَيْكَ بِالْبِيضِ : ثَلاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير, ورجاله ثقات .

5190. Abdullah b. Ömer bildiriyor: Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelerek oruç hakkında soru sordu. O da şu karşılığı verdi:

"Biyd günlerin orucunu bırakma ki bunlar, her ayın üç günüdür."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricali güvenilirdir.

٥١٩١ - حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ الْحُبَابِ الْجُمَحِيُّ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلامٍ الْجُمَحِيُّ ، قَالَ : ذَكَرَ خَلادُ بْنُ قُرَّةَ بْنِ خَالِدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : نَا الْجُرَيْرِيُّ ، عَنْ أَبِي الْعَلاءِ ، قَالَ : كُنَّا بِالْمِرْبَدِ ، فَأَتَانَا أَعْرَابِيٌّ ، وَمَعَهُ قِطْعَةُ أَدِيمٍ ، فَقَالَ : انْظُرُوا مَا فِيهَا ، فَإِذَا كِتَابٌ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى بَنِي زُهَيْرِ بْنِ أُقَيْشٍ حَيٍّ مِنْ عُكْلٍ : " إِنَّكُمْ إِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلاةَ ، وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ ، وَأَدَّيْتُمْ خُمُسَ مَا غَنِمْتُمْ ، وَسَهْمَ النَّبِيِّ ، وَالصَّفِيِّ ، فَأَنْتُمْ آمِنُونَ بِأَمَانِ اللَّهِ " ، فَقُلْتُ : أَنْتَ سَمِعْتَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ قَالَ : سَمِعْتُهُ ، يَقُولُ : " صَوْمُ شَهْرِ الصَّبْرِ ، وَثَلاثَةُ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ، يُذْهِبْنَ وَغَرَ الصَّدْرِ " فَقُلْنَا : أَنْتَ سَمِعْتَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ قَالَ : أَرَاكُمْ تَتَّهِمُونِي ، فَأَخَذَ الصَّحِيفَةَ ، وَانْصَاعَ فَسَأَلْنَا عَنْهُ ، فَقِيلَ : هَذَا النَّمِرُ بْنُ تَوْلَبٍ الْعُكْلِيُّ

قلت : رواه أبو داود خلا ذكر الصوم

رواه الطبراني في الأوسط, من طريق خلاد بن قرة بن خلاد,عن أبيه, وكلاهما لم أعرفه .

5191. Ebu'l-Alâ dedi ki: Mibred'deydik; yanımıza bir bedevi geldi. Yanında da eski bir deri parçası vardı. "Bakın bakalım bunda ne var?" diye sordu.

Baktığımızda bir de ne görelim Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den Ukl'e bağlı bir bölge halkı olan Züheyr b. Ukayş oğullarına hitaben yazılmış bir mektup. Yazı şöyleydi:

"Şayet namazlarınızı kılar, zekâtlarınızı verir ve ganimet malının beşte birini ve peygamber payını öderseniz Allah'ın güvencesi altında olursunuz." Dedim ki: "Sen bunu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den işittin mi?" Şu karşılığı verdi:

"Onu, *"Sabır ayının tamamını ve her aydan üç gün oruç tutmak, yürekteki öfke, kin ve ateşi giderir"* derken işittim."

Biz de ona dedik ki: "Bunu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den sen mi işittin!?" diye hayretle sorunca: "Anlaşılan sizler benimle alay ediyor, beni hafife alıyorsunuz" deyip o sayfayı alarak oradan uzaklaştı. Biz de o kişinin kim olduğunu araştırınca onun Ukl'lü Nemir b. Tevleb olduğu söylendi.

Ebû Dâvud, oruç kısmı dışındakileri irad etmiştir.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Hallâd b. Kurra b. Hâlid'den rivayet etmiştir. Her ikisini de tanımıyorum.

٥١٩٢ - و عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِى سُلَيْمٍ قَالَ : جَلَسْتُ فِي الْمِرْبَدِ فَجَاءَ أَعْرَابِيٌّ بِجِلْب لَهُ مِنْ إِبِلٍ فَأَقَامَهَا عِنْدَنَا فَغَشِيَتْنَا إِبِلَهُ فَقُمْنَا مِنْ مَجْلِسِنَا وَغَشِيَتْنَا الثَّانِيَة فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ : إِنِّي لأَرَاكَ مَجْنُوناً قَالَ : مَا أَنَا بِمَجْنُون وَإِنَّ مَعِي كِتَاباً مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَأَخْرَجَهُ فَإِذَا هُو كُرَاعٌ مِنْ أَدِيمٍ فَقَرَأْنَاهُ فَإِذَا فِيْهِ : صَوْمَ شَهْرَ الصَّبْرِ وَثَلاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ يُذْهِبْنَ وَحَرَ الصَّدْرِ فَقُلْنَا : رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَبَ لَكَ هَذَا ؟ فَقَالَ : أَشْهَدُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَبَ لِي"

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح ,خلا هذا الرجل الذي من بني سليم, فإني لم أعرفه .

5192. Süleym oğullarından bir adam anlatıyor:

Deve ağılının önünde oturuyordum; bir adam deve yavrusunu getirip dibimde durdurdu. Önümüzü tamamen kapatınca biz de oturduğumuz yeri değiştirdik. Bu defa ikici kez önümüzü kapatınca aramızdan bir adam: "Anladığım kadarıyla sen delisin" deyince adam şu karşılığı verdi: "Ben deli falan değilim. Hatta bende Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tarafından yazılmış bir mektup dahi var" deyip mektubu çıkardı. Bir de baktık ki eski bir deri üzerinde şunlar yazılıydı:

"Sabır ayının tamamını ve her aydan üç gün oruç tutmak, yürekteki öfke, kin ve ateşi giderir."

Bunun üzerine: "Bunu sana Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) mi yazdı?" diye sorduk. "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yazdığına şehadet ederim" cevabını verdi.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/363)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Süleym oğullarından olan adam dışındaki ravileri *Sahîh* ricalidir. Bu adamın kim olduğunu da bilmiyorum.

٥١٩٣ – حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ ، ثنا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ يَزِيدَ الْمِنْقَرِيُّ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ ، عَنْ كَهْمَسٍ الْهِلالِيِّ ، قَالَ : قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَأَقَمْتُ عِنْدَهُ ثُمَّ خَرَجْتُ عَنْهُ ، فَأَتَيْتُهُ بَعْدَ حَوْلٍ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَمَاتَعْرِفُنِي ؟ ، قَالَ : " لا ، قُلْتُ : أَنَا الَّذِي كُنْتُ عِنْدَكَ عَامَ أَوَّلٍ ، قَالَ : فَمَا غَيَّرَكَ بَعْدِي ؟ ، قَالَ : مَا أَكَلْتُ طَعَامًا بِنَهَارٍ مُنْذُ فَارَقْتُكَ ، قَالَ : فَمَنْ أَمَرَكَ بِتَعْذِيبِ نَفْسِكَ ، صُمْ يَوْمًا مِنَ السُّرُرِ ، قُلْتُ : زِدْنِي ، حَتَّى قَالَ : صُمْ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ مِنَ الشَّهْرِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: حماد بن يزيد المنقري, و لم أجد من ذكره .

5193. Kehmes el-Hilâlî anlatıyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in huzuruna gidip bir müddet yanında kaldıktan sonra oradan ayrıldım. Bir yıl sonra tekrar yanına döndüğümde: "Ya Resûlallah! Beni tanımadın mı?" diye sorduğumda: *"Hayır"* cevabını verdi. Dedim ki: "Ben, bir yıl önce yanındaki kişiyim." *"Benden ayrıldıktan seni bu derece ne değiştirdi?"* diye sorunca: "Senden ayrıldıktan sonra hiçbir gündüz yemek yemedim (devamlı oruçluydum)" dedim. *"Sana, kendine işkence etmeni kim emretti. Her ay bir gün oruç tut yeter"* buyurunca ben kendisine: "Benim için biraz arttır" deyince en son: *"Ayda üç gün oruç tut"* buyurdu.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hammâd b. Yezîd el-Munkarî hakkında herhangi bir kayda rastlamadım.

٥١٩٤ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ النَّضْرِ الْعَسْكَرِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ زُرَيْقٍ الرَّاسِبِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الطَّرَائِفِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ آمِنَةَ بِنْتِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ مَيْمُونَةَ بِنْتِ سَعْدٍ ، أَنَّهَا قَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَفْتِنَا عَنِ الصَّوْمِ . فَقَالَ : " مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ مَنِ اسْتَطَاعَ أَنْ يَصُومَهُنَّ ، فَإِنَّ كُلَّ يَوْمٍ يُكَفِّرُ عَشْرَ سَيِّئَاتٍ ، وَإِنَّهُ يُنَقِّي مِنَ الإِثْمِ ، كَمَا يُنَقِّي الْمَاءُ الثَّوْبَ "

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده ضعيف .

5194. Meymûne binti Sa'd anlatıyor: "Ya Resûlallah! Oruçla ilgili bizi bilgilendir" dedim. Buyurdu ki:

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/194)

"Gücü yeten kişi her ay üç gün oruç tutsun ki bu, her gün on günahın bağışlanmasına vesile olur. O oruç, kişiyi suyun elbiseyi arındırdığı gibi günahlardan arındırır."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnadı zayıftır.

(بَابُ صِيَامِ الاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ)

Pazartesi ve Perşembe Günü Oruçları

٥١٩٥ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ قِرَاطٍ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، قَالَ : حَدَّثَتْنَا أَسْمَاءُ بِنْتُ وَاثِلَةَ ، عَنْ أَبِيهَا ، " أَنَّهُ كَانَ يَصُومُ الاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسَ ، وَيَقُولُ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُهَا ، وَيَقُولُ : تُعْرَضُ فِيهِمَا الأَعْمَالُ عَلَى اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن عبد الرحمن القشيري, وهو متروك .

5195. Vâsile'nin kızı Esmâ'dan rivayet edildiğine göre babası, Pazartesi ve Perşembe günleri oruç tutar ve şöyle derdi:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu günlerde oruç tutar ve şöyle derdi:

"Ameller bu günlerde Allah'a sunulur."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Abdirrahman el-Kuşeyrî metrûktur.

٥١٩٦ - حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّلالُ الْكُوفِيُّ ، ثنا أَبُو بِلالٍ الأَشْعَرِيُّ ، ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنْ زِرٍّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ الاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو بلال الأشعري, وهو ضعيف .

5196. Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Pazartesi ve Perşembe günleri oruç tutardı."[3]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Bilâl el-Eş'arî zayıftır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (25/35)
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/97)
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10233)

٥١٩٧ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ ، ثنا مِنْدَلُ بْنُ عَلِيٍّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ " يَصُومُ الاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسَ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يحيى الحماني, وفيه كلام .

5197. Muhammed b. Ubeydillah b. Ebî Râfi, babasından, o da dedesinden bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Pazartesi ve Perşembe günleri oruç tutardı.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yahya el-Himmânî şaibelidir.

(بَابُ صِيَامِ السَّبْتِ وَالأَحَدِ)

Cumartesi ve Pazar Günü Orucu

٥١٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " لا تَصُمِ السَّبْتَ إِلا فَرِيضَةً ، وَلَوْ لَمْ تَجِدْ إِلا لَحَا شَجَرٍ فَأَفْطِرْ عَلَيْهِ "

رواه الطبراني في الكبير, من طريق إسماعيل بن عياش, عن الحجازيين, وهو ضعيف فيهم .

5198. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Farz oruçların dışında Cumartesi günleri oruç tutma! Ağaç kabuğundan başka bir şey bulamazsan bile yine de oruç tutma, onu ye."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsmaîl b. Âyyaş'ın Hicazlılardan rivayetleri zayıftır.

٥١٩٩ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ عُمَرَ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ كُرَيْبٍ ، قَالَ : أَرْسَلَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ وَأُنَاسٌ إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ ، أَسْأَلُهَا أَيُّ الأَيَّامِ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكْثَرَ صِيَامًا ؟ ، قَالَتْ يَوْمُ السَّبْتِ وَالأَحَدِ أَكْثَرُ مَا يَصُومُ مِنَ الأَيَّامِ " ، وَيَقُولُ : " إِنَّهُمَا يَوْمَا عِيدٍ لِلْمُشْرِكِينَ ، فَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ أُخَالِفَهُمْ "

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (942) Bunun dışında iki zayıf ravi daha mevcuttur.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7722)

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات وصححه ابن حبان .

5199. Kureyb bildiriyor: İbn Abbâs ve bir takım insanlar beni Ümmü Seleme'ye yollayıp Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in özellikle hangi günler oruç tuttuğunu sormamı istediler. Şu karşılığı verdi:

En çok Cumartesi ve Pazar günleri oruç tutar ve şöyle derdi: *"Bunlar, müşriklerin bayram günleridir. Onun için onlara muhalefet etmek hoşuma gidiyor."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricali güvenilirdir. İbn Hibbân sahîh olduğunu belirtmiştir.

٥٢٠٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ قَالَ أَنْبَأَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ وَرْدَانَ عَنْ عُبَيْدٍ الأَعْرَجِ قَالَ حَدَّثَتْنِي جَدَّتِي أَنَّهَا دَخَلَتْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَتَغَدَّى وَذَلِكَ يَوْمَ السَّبْتِ فَقَالَ " تَعَالَيْ فَكُلِي . فَقَالَتْ إِنِّي صَائِمَةٌ. فَقَالَ لَهَا صُمْتِ أَمْسِ . فَقَالَتْ لاَ. قَالَ فَكُلِي فَإِنَّ صِيَامَ يَوْمِ السَّبْتِ لاَ لَكِ وَلاَ عَلَيْكِ "

قلت : لها حديث في صيام يوم السبت في السنن غير هذا . رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة,وفيه كلام .

5200. Ubeyd el-Ârec bildiriyor: Bana ninemin anlattığına göre kendisi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına girdiğinde o, yemek yiyormuş. Günlerden de Cumartesi günüymüş.

"Gel de yemek ye!" buyurunca o da Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e:

"Ben oruçluyum" demiş. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Peki ya dün oruç tuttun mu?"* diye sorunca o: "Hayır" cevabını vermiş. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O halde ye! Çünkü Cumartesi günü orucunun sana ne faydası, ne de zararı vardır."*

Aynı ravinin, *Sünen* ve başka kaynaklarda Cumartesi orucuna dair hadisi vardır.[2]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn Lehîa şaibelidir.

٥٢٠١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ قَالَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ وَرْدَانَ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ بْنُ حُنَيْنٍ مَوْلَى خَارِجَةَ أَنَّ الْمَرْأَةَ الَّتِي سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صِيَامِ يَوْمِ السَّبْتِ حَدَّثَتْهُ أَنَّهَا سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ لاَ لَكِ وَلاَ عَلَيْكِ " رواه أحمد . وعبيد هذا لم أعرفه .

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (23/283, 402), Ahmed, *Müsned* (6/323)
[2] Ahmed, *Müsned* (6/368)

5201. Hârice'nin azatlısı Ubeyd b. Huneyn'in bildirdiğine göre; Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e Cumartesi orucunu soran kadın ona, bu olayı anlatarak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e bunu sorduğunda *"Bu hususta ne lehinde, ne da aleyhinde bir durum söz konusu değildir"* buyurduğunu haber verdi.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ubeyd'in kim olduğunu bilemiyorum.

(بَابٌ فِي صِيَامِ الأَرْبِعَاءِ وَالْخَمِيسِ وَالْجُمُعَةِ)

Çarşamba, Perşembe ve Cuma Günleri Oruç Tutulması

٥٢٠٢ - حَدَّثَنَا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ ، حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ حَنَشٍ الصَّنْعَانِيِّ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَامَ الأَرْبِعَاءَ ، وَالْخَمِيسَ ، كُتِبَ لَهُ بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ " رواه أبو يعلى, وفيه: أبو بكر بن أبي مريم, وهو ضعيف .

5202. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Çarşamba ve Perşembe günleri oruç tutan kişi için cehennemden kurtuluş beratı yazılır".[2]

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Bekr b. Ebî Meryem zayıftır.

٥٢٠٣ - حَدَّثَنَا سُوَيْدٌ ، حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، مِثْلَهُ " رواه أبو يعلى, وفيه: أبو بكر بن أبي مريم, وهو ضعيف .

5203. Abdullah b. Ömer de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den aynısını rivayet etmiştir. [3]

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Bekr b. Ebî Meryem zayıftır.

٥٢٠٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ ، قَالَ : نا زُهَيْرُ بْنُ عَبَّادٍ الرُّؤَاسِيُّ ، قَالَ : نا شِهَابُ بْنُ خِرَاشٍ ، عَنْ صَالِحِ بْنِ حَبَلَةَ ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/368)
[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (5636)
[3] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (5637)

مَنْ صَامَ الأَرْبعَاءَ وَالْخَمِيسَ وَالْجُمُعَةَ ، بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ ، يُرَى ظَاهِرُهُ مِنْ باطِنِهِ ، وَبَاطِنُهُ مِنْ ظَاهِرِهِ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: صالح بن جبلة, ضعفه الأزدي .

5204. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim, Çarşamba, Perşembe ve Cuma günleri oruç tutarsa, yüce Allah onun için cennette, içinden dışı, dışından da içi görünen bir ev inşa eder."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ezdî, isnâdında bulunan Sâlih b. Cebele'nin zayıf olduğunu söylemiştir.

٥٢٠٥ - وَعَنْ صَالِحِ بْنِ جَبَلَةَ ، عَنْ أَبِي قَبِيلٍ الْمِصْرِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " مَنْ صَامَ الأَرْبعَاءَ وَالْخَمِيسَ وَالْجُمُعَةَ ، بَنَى اللَّهُ لَهُ قَصْرًا فِي الْجَنَّةِ مِنْ لُؤْلُؤٍ ، وَيَاقُوتٍ ، وَزَبَرْجَدٍ ، وَكَتَبَ لَهُ بَرَاءَةً مِنَ النَّارِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: صالح بن جبلة, ضعفه الأزدي .

5205. Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim:

"Kim, Çarşamba, Perşembe ve Cuma günleri oruç tutarsa yüce Allah onun için cennette, inci yakut ve değerli taşlardan oluşan bir saray inşa ettiği gibi cehennemden de azad eder."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sâlih b. Cebele zayıftır.

٥٢٠٦ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَارِجَةَ ، ثنا شِهَابُ بْنُ خِرَاشٍ ، عَنْ صَالِحِ بْنِ جَبَلَةَ ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ صَامَ يَوْمَ الأَرْبعَاءِ ، وَالْخَمِيسِ ، وَالْجُمُعَةِ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ ، يُرَى ظَاهِرُهُ مِنْ بَاطِنِهِ وَبَاطِنُهُ مِنْ ظَاهِرِهِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه :صالح بن جبلة, ضعفه الأزدي .

5206. Ebû Umâme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim:

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (255)
[2] Taberânî, el-Mu'cemu'l-evsat (256)

"Kim, Çarşamba, Perşembe ve Cuma günleri oruç tutarsa yüce Allah onun için cennette, içinden dışı, dışından da içi görünen bir ev inşa eder."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ezdî, isnâdında bulunan Sâlih b. Cebele'nin zayıf olduğunu söylemiştir.

٥٢٠٧ - حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرَّانِيُّ , ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَابْلُتِّيُّ , ثنا أَيُّوبُ بْنُ نَهِيكٍ , قَالَ : سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ قَيْسٍ الْمَدَنِيَّ أَبَا حَازِمٍ , يَقُولُ : ابْنُ عُمَرَ , يَقُولُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , يَقُولُ : " مَنْ صَامَ يَوْمَ الأَرْبِعَاءِ , وَيَوْمَ الْخَمِيسِ , وَيَوْمَ الْجُمُعَةِ , ثُمَّ تَصَدَّقَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ بِمَا قَلَّ مِنْ مَالِهِ , غُفِرَ لَهُ كُلُّ ذَنْبٍ عَمِلَهُ حَتَّى يَصِيرَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ مِنَ الْخَطَايَا " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن قيس المدني أبو حازم, و لم أحد من ترجمه .

5207. Abdullah b. Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Kim, Çarşamba, Perşembe ve Cuma günleri oruç tutar, daha sonra da Cuma günü az olan malından sadaka verirse; anasından doğduğu günkü gibi temiz olacak şekilde hataları ve yapmış olduğu tüm günahları bağışlanır."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Muhammed b. Kays el-Medenî Ebû Hâzım hakkında herhangi bir biyografiye rastlayamadım.

(بَابٌ فِي صِيَامِ يَوْمِ الْجُمُعَةِ)

Cuma Günü Orucu

٥٢٠٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَتَّابُ بْنُ زِيَادٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لَا تَصُومُوا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَحْدَهُ" رواه أحمد, وفيه: الحسين بن عبيد الله, وثقه ابن معين, وضعفه الأئمة .

5208. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cuma günü tek olarak oruç tutmayın"*[3]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hüseyn b. Abdillah hakkında İbn Maîn "güvenilirdir" demiştir. İmamlar ise bu kişiyi zayıf olarak tanımlamışlardır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7981)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13308). Ayrıca iki ayrı zayıf ravi daha vardır: Yahya ve Eyyûb.

[3] Ahmed, *Müsned* (2615)

٥٢٠٩ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمَّارُ ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ ، قَالا : ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ إِيَادِ بْنِ لَقِيطٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ لَيْلَى امْرَأَةَ بَشِيرٍ ، قَالَتْ : أَخْبَرَنِي بَشِيرٌ ، أَنَّهُ سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : أَصُومُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَلا أُكَلِّمُ ذَلِكَ الْيَوْمَ أَحَدًا ، قَالَ : " لا تَصُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ ، إِلا فِي أَيَّامٍ هُوَ آخِرُهَا ، وَأَمَّا لا تُكَلِّمُ أَحَدًا فَلَعَمْرِي ، لأَنْ تَكَلَّمَ فَتَأْمُرَ بِمَعْرُوفٍ ، وَتَنْهَى عَنْ مُنْكَرٍ ، خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَسْكُتَ "

هكذا رواه الطبراني في الكبير, ورواه أحمد, عن ليلى امرأة بشير, أنه سأل النبي صلى الله عليه و سلم , وقد قيل : إنها صحابية , ورجاله ثقات .

5209. Beşîr'in hanımı Leylâ, kocasından bildiriyor: O, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e şöyle sormuş: "Cuma günü oruç tutup, kimseyle de konuşmasam olur mu?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona şu karşılığı vermiş:

"Cuma günü oruç tutma! Ancak başka günlerle bağlantılıysa olabilir. Kimseyle konuşmama meselesine gelince; yemin ederim ki iyiliği emredip kötülükten sakındırman susmandan daha hayırlıdır."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İmam Ahmed'in rivayetine göre soruyu soran Beşîr'in eşi Leylâ'dır ki onun da sahabi olduğu söylenmiştir. Ricali güvenilirdir.

٥٢١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شُعَيْبٍ الرَّجَانِيُّ ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَكِيمٍ الْمُقَوِّمُ ، حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى الزُّهْرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : دَخَلْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ ، وَبَيْنَ يَدَيْهِ طَعَامٌ يَأْكُلُ مِنْهُ ، فَقَالَ : " ادْنُوا ، فَكُلُوا مِنْ هَذَا الطَّعَامِ ، فَقُلْنَا : إِنَّا صِيَامٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَقَالَ : هَلْ صُمْتُمْ أَمْسِ ؟ ، قُلْنَا : لا ، قَالَ : فَهَلْ تُرِيدُونَ أَنْ تَصُومُوا غَدًا ؟ ، فَقُلْنَا : لا ، قَالَ : فَادْنُوا ، فَكُلُوا مِنْ هَذَا الطَّعَامِ ، فَإِنَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ لا يُصَامُ وَحْدَهُ " قلت : لجابر حديث في الصحيح باختصار.

رواه الطبراني في الصغير والأوسط ,بزيادة : " يتخذ عيدا " , وفيه: عبد الله بن سعيد بن أبي سعيد المقبري, وهو متروك .

5210. Câbir b. Abdillah der ki:

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1232), Ahmed, *Müsned* (5/224-5)

Bir Cuma günü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in huzuruna vardık; önünde yediği bir yemek vardı. *"Yaklaşıp şu yemekten yiyin bakalım"* buyurunca biz kendisine: "Bizler oruçluyuz, yâ Resûlallah" dedik. Bunun üzerine: *"Dün oruç tuttunuz mu?"* diye sorunca biz: "Hayır" cevabını verdik. *"Peki, yarın oruç tutmayı düşünüyor musunuz?"* diye sorunca: "Hayır" dedik. Bunun üzerine: *"O halde yaklaşıp şu yemekten yiyin; çünkü sadece Cuma günü oruç tutulmaz"* buyurdu.

Câbire ait *Sahîh*'te kısa metinli bir hadis vardır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta *"O gün bayram addedilir"* fazlalığıyla rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Saîd b. Ebî Saîd el-Makburî metrûktur.

٥٢١١ - وعَنْ عَامِرِ بْنِ لُدَيْنٍ الأَشْعَرِيِّ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ ": إِنَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ عِيدُكُمْ فَلاَ تَصُومُوهُ إِلاَّ أَنْ تَصُومُوا قَبْلَهُ أَوْ بَعْدَهُ" رواه البزار, وإسناده حسن .

5211. Âmir b. Lüdeyn el-Eş'arî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle buyururken işittim:

"Şüphesiz Cuma günü bayramınızdır. O gün, kendisinden bir gün öncesi veya sonrası oruç tutmaksızın sadece o gün oruç tutmayın."[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnadı hasendir.

٥٢١٢ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ أَيُّوبَ ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ ، كَانَ أَبُو الدَّرْدَاءِ يُحْيِي لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ ، وَيَصُومُ يَوْمَهَا ، فَأَتَاهُ سَلْمَانُ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آخَى بَيْنَهُمَا ، فَنَامَ عِنْدَهُ ، فَأَرَادَ أَبُو الدَّرْدَاءِ أَنْ يَقُومَ لَيْلَتَهُ ، فَقَامَ إِلَيْهِ سَلْمَانُ ، فَلَمْ يَدَعْهُ حَتَّى نَامَ وَأَفْطَرَ ، فَجَاءَ أَبُو الدَّرْدَاءِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَخْبَرَهُ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " عُوَيْمِرُ ، سَلْمَانُ أَعْلَمُ مِنْكَ ، لا تَخُصَّ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ بِصَلاةٍ ، وَلا يَوْمَهَا بِصِيَامٍ" رواه الطبراني في الكبير, وهو مرسل, ورجاله رجال الصحيح .

5212. İbn Sîrin anlatıyor:

Ebu'd-Derdâ, Cuma gecelerini ibadetle, Cuma günlerini ise oruçla ihya ederdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onları kardeş kıldığından Selman o gece misafir olarak onun yanında kalmaya gelmişti.

Ebu'd-Derdâ geceyi ihya etmek üzere kalkmak istediğinde Selman onun karşısına dikilerek kalkmasını engelleyip onu yatırdı ve sabah da

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1069), Ahmed, *Müsned* (8012).

kahvaltı yaptı. Bunun üzerine Ebu'd-Derdâ, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelip olanları anlattı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise şöyle buyurdu:

"Uveymir! Selman senden daha bilgilidir. Cuma gecesini sadece ibadete, gününü de oruca tahsis etme."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Hadis mürseldir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٢١٣ - وعَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: مَا رَأَيْتُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَائِماً فِي جُمُعَةٍ قَطُّ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو ثقة ولكنه مدلس.

5213. İbn Ömer şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i hiçbir Cuma günü oruçlu görmedim.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leys b. Ebi Süleym güvenilir, fakat müdellistir.

٥٢١٤ - وعَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: مَا رَأَيْتُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُفْطِرًا فِي يَوْمِ جُمُعَةٍ قَطُّ

رواه أبو يعلى والبزار, وفيه: الحسن بن أبي جعفر, وهو ضعيف, وقال ابن عدي : له أحاديث صالحة.

5214. İbn Ömer şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i hiçbir Cuma günü oruçlu olmadığını görmedim.[2]

★Hadisi Bezzâr ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hasan b. Ebî Câfer zayıftır. İbn Adiy dedi ki: "Bu ravinin (şartlarına) uygun hadisleri vardır."

٥٢١٥ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، قَالَ : نا مَيْمُونُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ طَاوُسٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، أَنَّهُ لَمْ يَرَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْطَرَ يَوْمَ جُمُعَةٍ قَطُّ

رواه البزار, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو ثقة ولكنه مدلس.

5215. İbn Abbâs, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in hiçbir Cuma günü oruç tutmadığını görmemiştir.[3]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leys b. Ebî Süleym güvenilir olup aynı zamanda müdellistir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6056), Ahmed, *Müsned* (6/444)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (5709), Bezzâr, *Müsned* (1071)

[3] Bezzâr, *Müsned* (1070)

٥٢١٦ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ متويه ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عِرْقٍ الْحِمْصِيُّ قَالا : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَفْصٍ الأَوْصَابِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرٍ ، عَنْ حَرِيزِ بْنِ عُثْمَانَ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ صَلَّى الْجُمُعَةَ ، وَصَامَ يَوْمَهُ ، وَعَادَ مَرِيضًا ، وَشَهِدَ جَنَازَةً ، وَشَهِدَ نِكَاحًا ، وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ " رواه الطبراني في الكبير والأوسط بنحوه, وفيه: محمد ابن حفص الأوصابي, وهو ضعيف .

5216. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Her kim Cuma namazını kılar; o gün oruç tutar; varsa hasta ziyaret edip cenaze ve nikâhta hazır bulunursa cennet kendisine vacip olur."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de benzer bir şekilde rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Hafs el-Evsâbî zayıftır.

(بَابُ الشِّتَاءُ رَبِيعُ الْمُؤْمِنِ)

Kış Müminin Baharıdır

٥٢١٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا دَرَّاجٌ عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ " الشِّتَاءُ رَبِيعُ الْمُؤْمِنِ "

رواه أحمد وأبو يعلى, وإسناده حسن .

5217. Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kış, müminin baharıdır."*[2]

★Hadisi, İmam Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnadı hasendir.

٥٢١٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ سُلَيْمَانَ الْحَرْمَلِيُّ الأَنْطَاكِيُّ ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ كَعْبٍ الْحَلَبِيُّ ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ بَشِيرٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " الصَّوْمُ فِي الشِّتَاءِ الْغَنِيمَةُ الْبَارِدَةُ "

رواه الطبراني في الصغير, وفيه: سعيد بن بشير, وهو ثقة ولكنه اختلط .

5218. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kışın oruç, soğuk ganimettir."*[1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7484)

[2] Ahmed, *Müsned* (3/75), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1061, 1386). Suyûtî, isnâdı hakkında hasen hükmü vermiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Saîd b. Beşîr güvenilirdir; ancak diğer taraftan âhir ömründe bunamıştır.

(بَابُ صِيَامُ الْمَرْأَةِ بِغَيْرِ إِذْنِ زَوْجِهَا)

Kadının Kocasından İzinsiz Oruç Tutması

٥٢١٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لاَ تَصُومُ الْمَرْأَةُ يَوْماً وَاحِداً وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلاَّ بِإِذْنِهِ إِلاَّ رَمَضَانَ" قلت : هو في الصحيح خلا قوله : " إلا رمضان " .

رواه أحمد, وإسناده حسن .

5219. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bir kadın, kocasının yanında buluduğu günlerde, Ramazan dışında ondan izinsiz oruç tutamaz."

Bu hadis *Sahîh*'te "Ramazan" şartı olmaksızın geçmiştir.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٥٢٢٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ ، قَالَ : نا أَبِي ، قَالَ : نا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَيُّمَا امْرَأَةٍ صَامَتْ بِغَيْرِ إِذْنِ زَوْجِهَا ، فَأَرَادَهَا عَلَى شَيْءٍ فَامْتَنَعَتْ عَلَيْهِ ، كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهَا ثَلاثًا مِنَ الْكَبَائِرِ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: بقية وهو ثقة ولكنه مدلس .

5220. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hangi kadın olursa olsun, kocasının izni olmaksınız oruç tutar ve kocası da ondan bir istekte bulunur da o kadın kocasının arzusunu gerçekleştirmezse, Allah o kadına üç büyük günah yazar." [2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Bakiyye güvenilir olup; aynı zamanda müdellistir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (716), şahitleri vardır.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (23)

(بَابٌ فِيمَنْ نَزَلَ بِقَوْمٍ فَأَرادَ الصَّوْمَ)

Bir Yerde Misafir Olduğu Halde Oruç Tutmak İsteyen Kişi

٥٢٢١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي غَسَّانَ الْفَرَائِضِيُّ أَبُو غَسَّانَ الْمِصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَلَمَةَ الْمُرَادِيُّ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ تَمِيمٍ ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَلْبَسَهُ اللَّهُ نِعْمَةً فَلْيُكْثِرْ مِنَ الْحَمْدِ لِلَّهِ ، وَمَنْ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ فَلْيَسْتَغْفِرِ اللَّهَ ، وَمَنْ أَبْطَأَ رِزْقُهُ فَلْيُكْثِرْ مِنْ قَوْلِ : لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ ، وَمَنْ نَزَلَ مَعَ قَوْمٍ فَلا يَصُومَنَّ إِلا بِإِذْنِهِمْ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وهو طويل ويأتي بتمامه في البر والصلة إن شاء الله, وفيه: يونس بن تميم, ضعفه الذهبي بهذا الحديث .

5221. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Allah'ın kendisine nimet giydirdiği kişi Allah'a bol bol hamdetsin. Günahları çoğalan kişi Allah'dan bağışlanmayı dilesin. Rızkı çok ağır gelen kişi bol bol Lâ havle velâ kuvvete illa billah sözünü tekrar etsin. Bir topluma misafir olan kişi onların izni olmadan oruç tutmasın.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Bu hadis aslında daha uzundur. Tamamı inşallah İyilik ve Sıla kitabında gelecektir. İsnâdında bulunan Yûnus b. Temîm, bu hadisiyle İmam Zehebî tarafından zayıf olarak nitelenmiştir.

٥٢٢٢ – حدثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ كَاسِبٍ ، قَالَ : نا أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ عِيسَى ، قَالَ : حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ ، عَنْ عَمْرَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : دَخَلَتْ عَلَيَّ امْرَأَةٌ فَأَتَيْتُهَا بِطَعَامٍ ، فَقَالَتْ : إِنِّي صَائِمَةٌ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَمِنْ قَضَاءِ رَمَضَانَ ؟ " قَالَتْ : لا ، قَالَ : " فَأَفْطِرِي ، وَاقْضِي مَكَانَهُ " رواه الطبراني في الأوسط .

5222. Hz. Âişe anlatıyor: Bir kadın yanıma gelmişti. Kendisine yemek ikram erdince: "Ben oruçluyum" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ramazan'ın oruç kazasını mı tutuyorsun?"* diye sordu. Kadın: "Hayır" cevabını verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"O halde şimdi ye; daha sonra onu kaza edersin."

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (965)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir.

٥٢٢٣ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ , ثنا أَبُو تَقِيٍّ الْحِمْصِيُّ , ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ , حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ الْكُوفِيُّ , عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ , عَنْ نَافِعٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ عَلَى أَخِيهِ الْمُسْلِمِ فَأَرَادَ أَنْ يُفْطِرَ فَلْيُفْطِرْ إِلا أَنْ يَكُونَ صَوْمُهُ ذَلِكَ رَمَضَانَ , أَوْ قَضَاءَ رَمَضَانَ , أَوْ نَذْرًا " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بقية بن الوليد, وهو مدلس .

5223. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Müslüman bir kardeşinizin yanına gittiğinizde, yemek ikram ettiğinde Ramazan veya Ramazan'ın kazası veya adak orucu dışında oruçlu da olsanız; orucunuzu bozun; onun yemeğini yiyin."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Bakiyye b. el-Velîd müdellistir.

٥٢٢٤ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى , ثنا مُسَدَّدٌ , ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ , عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ , سَمِعَ مُجَاهِدًا يُحَدِّثُ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ كَانَ " إِذَا أَرَادَ أَنْ يَصْحَبَهُ رَجُلٌ فِي سَفَرٍ اشْتَرَطَ عَلَيْهِ أَنْ لا يَصْحَبَهُ عَلَى بَعِيرٍ جَلالٍ , وَلا تُنَازِعُنَا الأَذَانَ , وَلا تَصُومَنَّ إِلا بِإِذْنِنَا "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

5224. Mücâhid'in bildirdiğine göre Abdullah b. Ömer, birisi kendisiyle birlikte yola çıkmak isterse ondan güzel bir binekle yola çıkmasını; namaz vakitleri konusunda onunla tartışmamasını ve onların izni olmadan oruç tutmamasını şart koşardı.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

(بَابٌ فِي الصَّائِمِ يُؤْكَلُ بِحَضْرَتِهِ)

Oruçlu Olan Kişinin Karşısında Yemek Yenilebileceği

٥٢٢٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو ثَنَا أَبِي ، ثَنَا زُهَيْرٌ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ ، عَنْ أَبَانَ بْنِ أَبِي عَيَّاشٍ ، عَنْ مُوَرِّقٍ ، قَالَ : كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ ، فَقَالَ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ الرَّجُلَ الصَّائِمَ إِذَا جَالَسَ الْقَوْمَ وَهُمْ يَطْعَمُونَ صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلائِكَةُ حَتَّى يُفْطِرَ الصَّائِمُ "

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13406), *Daîfu'l-Câmi* (581)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13052)

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :أبان بن أبي عياش, وهو متروك .

5225. Muverrik bildiriyor: İbn Abbâs'ın yanındayken şöyle dedi:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Oruçlu bir kişi, yemek yemekte olan topluluğun içinde bulunursa iftar edinceye kadar melekler ona dua ederler."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebân b. Ebi Ayyâş metrûktur.

(بَابٌ فِيمَنْ يُصْبِحُ صَائِماً ثُمَّ يُفْطِرُ)

Sabah Oruçluyken Daha Sonra Orucunu Bozan Kişi

٥٢٢٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زَيْدٍ أَخْبَرَنَا عُبَادَةُ بْنُ نُسَيٍّ عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ أَنَّهُ بَكَى فَقِيلَ لَهُ مَا يُبْكِيكَ قَالَ شَيْئاً سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُهُ فَذَكَرْتُهُ فَأَبْكَانِي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " أَتَخَوَّفُ عَلَى أُمَّتِي الشِّرْكَ وَالشَّهْوَةَ الْخَفِيَّةَ . قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتُشْرِكُ أُمَّتُكَ مِنْ بَعْدِكَ قَالَ نَعَمْ . قَالَ أَمَا إِنَّهُمْ لاَ يَعْبُدُونَ شَمْساً وَلاَ قَمَراً وَلاَ حَجَراً وَلاَ وَثَناً وَلَكِنْ يُرَاءُونَ بِأَعْمَالِهِمْ وَالشَّهْوَةُ الْخَفِيَّةُ أَنْ يُصْبِحَ أَحَدُهُمْ صَائِماً فَتَعْرِضُ لَهُ شَهْوَةٌ مِنْ شَهَوَاتِهِ فَيَتْرُكُ صَوْمَهُ"

قلت : رواه ابن ماجة خلا ذكر الصوم . رواه أحمد ,وفيه: عبد الواحد بن زيد, وهو ضعيف .

5226. Ubade b. Nusey'in bildirdiğine göre Şeddâd b. Evs ağlayınca kendisine neden ağladığı soruldu. O da şu karşılığı verdi:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in söylemiş olduğu bir şeyi hatırlayınca dayanamayarak ağladım. Zira Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işitmiştim: *"Ümmetimin şehvet ve gizli şirke düşmesinden endişe ediyorum."* Dedim ki: "Ya Resûlallah! Ümmetin senden sonra şirke düşecek mi?" Buyurdu ki:

"Evet; her ne kadar onlar Güneş'e, Ay'a, taşa, puta tapmayacaklar; ancak gösteriş için amel edecekler. Gizli şehvet ise, sabah oruçlu olarak kalktığı halde arzularından birisinin hareketlenmesi durumunda hemen orucunu bozmazıdır."[1]

İbn Mâce oruç kısmı olmaksızın rivayet etmiştir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/124)

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdulvâhid b. Zeyd zayıftır.

٥٢٢٧ – وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ الصُّدَائِيُّ ، نا حَمَّادُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ يَعْنِي : ابْنَ عُمَرَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : أَصْبَحَتْ عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ صَائِمَتَيْنِ ، فَأُهْدِيَ لَهُمَا طَعَامٌ فَأَفْطَرَتَا ، فَدَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَتْهُ إِحْدَاهُمَا , أَحْسِبُهَا حَفْصَةَ ، فَقَالَ : " اقْضِيَا يَوْمًا مَكَانَهُ " رواه البزار والطبراني في الأوسط, وفيه: حماد بن الوليد, ضعفه الأئمة, وقال أبو حاتم : شيخ .

5227. Abdullah b. Ömer dedi ki:

Hz. Âişe ve Hafsa, sabah oruçlu olarak uyanmışlardı; kendilerine yemek ikram edilince oruçlarını bozdular. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanlarına geldiğinde ikisinden biri -zannedersen Hafsa- bu durumun hükmünü sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Onun yerine başka bir gün oruç tutun."[1]

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hammâd b. el-Velîd isimli raviyi imamlar zayıf olmakla nitelemişlerdir. Ebû Hâtim ise bu kişi hakkında "Şeyh" nitelemesi yapmıştır.

٥٢٢٨ – حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ مِهْرَانَ الْجَمَّالُ ، قَالَ : ذَكَرَ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ الْمَكِّيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : أُهْدِيَتْ لِعَائِشَةَ ، وَحَفْصَةَ هَدِيَّةٌ وَهُمَا صَائِمَتَانِ فَأَكَلَتَا مِنْهَا ، فَذَكَرَتَا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : " اقْضِيَا يَوْمًا مَكَانَهُ ، وَلَا تَعُودَا " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن أبي سلمة المكي, وقد ضعف بهذا الحديث .

5228. Ebû Hureyre bildiriyor:

Oruçlu olan Âişe ve Hafsa'ya bir (yiyecek) hediye verilince onlar da o hediyeden yediler. Sonra bunu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e anlattılar. O da şöyle buyurdu:

"Onun yerine başka bir gün oruç tutun. Bir daha da böyle bir şey yapmayın."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ebî Seleme el-Mekkî'nin bu hadisi sebebiyle zayıf addedildiği bildirilmiştir.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1063)

٥٢٢٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْمَلِكِ ، قَالَ : نا ابْنُ السَّمَّاكِ بْنِ حَرْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَعْدَةَ بْنِ هُبَيْرَةَ ، عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ هَانِئٍ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ ، قَالَتْ : دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ ، وَأَنَا صَائِمَةٌ فَأَتَيْتُهُ بِقَدَحٍ مِنْ لَبَنٍ ، فَشَرِبَ ، وَقَالَ : " اشْرَبِي ، فَقُلْتُ : إِنِّي صَائِمَةٌ ، فَقَالَ : أَصَوْمُ قَضَاءٍ ؟ قُلْتُ : لا ، قَالَ : فَاشْرَبِي ، فَشَرِبْتُ"

قلت : لها عند الترمذي حديث غير هذا . رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: رجل لم يسم .

5229. Ümmü Hâni binti Ebî Talib bildiriyor:

Mekke'nin fethedildiği gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma gelmişti. Ben ise oruçluydum. Ona bir kadeh süt getirdim; kendisi içip bana da: "İç!" dedi. Ona: "Ben oruçluyum" dedim. *"Kaza orucu mu?"* diye sorup ta "Hayır" diye cevap verince: *"O halde iç!"* buyurdu ve ben de içtim.

Aynı ravinin Tirmizi'de bundan başka bir hadisi vardır.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında ismi belirtilmeyen bir ravi vardır.

٥٢٣٠ - حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ هَاشِمِ بْنِ سَعِيدٍ ، قَالَ : نا عُتْبَةُ بْنُ السَّكَنِ الْحِمْصِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي الأَوْزَاعِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عُبَادَةُ بْنُ نُسَيٍّ ، وَهُبَيْرَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، سَمِعَا أَبَا أَسْمَاءَ ، يَقُولُ : حَدَّثَنَا ثَوْبَانُ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، صَائِمًا فِي غَيْرِ رَمَضَانَ فَأَصَابَهُ ، أَحْسَبُهُ ، قَيْءٌ ، فَتَوَضَّأَ ، ثُمَّ أَفْطَرَ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَلَمْ تَكُ صَائِمًا ؟ قَالَ : " بَلَى ، وَلَكِنِّي قِئْتُ فَأَفْطَرْتُ . فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْغَدِ سَمِعْتُهُ يَقُولُ : هَذَا الْيَوْمُ مَكَانَ إِفْطَارِي أَمْسِ "

قلت : لثوبان عند أبي داود وغيره : أنه قاء فأفطر

رواه البزار, وفيه: عتبة بن السكن الحمصي, وهو متروك .

5230. Sevbân bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan dışında bir vakit oruçluyken kusmaya başlayınca önce abdest aldı; daha sonra da orucunu bozdu. "Ya Resûlallah! Oruçlu değil miydin!" deyince: *"Tabiî ki oruçluydum; ancak kusunca orucumu bozdum"* karşılığını verdi. Ertesi gün olunca şöyle dediğini işittim: *"Bu günkü oruç dün bozduğumun yerinedir."*

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1635)

Ebû Dâvud ve başkalarının rivayetinde "Sevbân, kustu ve orucunu bozdu" şeklinde geçmiştir.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Utbe b. es-Seken el-Hımsî metrûktur.

٥٢٣١ - وعَنْ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ كَانَ يُصْبِحُ صَائِماً مُتَطوِّعاً ثُمَّ يَأْتِي أَهْلَهُ فَيَقُولُ : هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ ؟" رواه البزار, وفيه: عبد الرحمن بن إسحاق الواسطي, وهو ضعيف .

5231. Ebû Talha, oruçlu olarak sabahlayıp ailesinin yanına geldiğinde: *"Yiyecek bir şeyleriniz var mı"* diye sorardı.[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdurrahman b. İshâk el-Vasıtî zayıftır.

(بَابُ مَا نُهِيَ عَنْ صِيَامِهِ مِنْ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ وَغَيْرِهَا)

Nice Oruç Tutan Vardır ki Elinde Açlıktan Başka Bir Kârı Olmamıştır

٥٢٣٢ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنِ بْنِ السَّمَيْدَعِ الأَنْطَاكِيُّ , ثنا مُوسَى بْنُ أَيُّوبَ النَّصِيبِيُّ , ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ , عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنُ يَحْيَى , عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ , عَنْ نَافِعٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " رُبَّ صَائِمٍ حَظُّهُ مِنْ صِيَامِهِ الْجُوعُ وَالْعَطَشُ , وَرُبَّ قَائِمٍ حَظُّهُ مِنْ قِيَامِهِ السَّهَرُ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

5232. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Nice oruç tutan vardır ki elinde açlıktan başka bir kârı olmamıştır. Nice ibadetle sabahlayan vardır ki uykusuzluktan başka bir şey kazanmamıştır."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricali güvenilirdir.

باب ما نُهِيَ عَنْ صِيَامِهِ مِنْ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ وَغَيْرِهَا

Oruç Tutulması Yasaklanan Teşrik ve Başka Günler

٥٢٣٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حُمَيْدٍ الْمَدَنِيُّ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ أُنَادِيَ أَيَّامَ مِنًى إِنَّهَا أَيَّامُ أَكْلٍ وَشُرْبٍ فَلاَ صَوْمَ فِيهَا يَعْنِي أَيَّامَ التَّشْرِيقِ" رواه أحمد .

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1065)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13413), *Müsnedu'ş-Şihâb* (1434)

5233. Sa'd b. Ebî Vakkâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana, Mina günlerinde -yani Teşrik günlerinde- bu günlerin yiyip içme günleri olduğunu ve bu günlerde oruç tutulmamasını duyurmamı emretti[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir.

٥٢٣٤ - وفي رواية عنده أيضا : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ أَنْبَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حُمَيْدٍ أَخْبَرَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَا سَعْدُ قُمْ فَأَذِّنْ بِمِنًى "فذكر نحوه .

ورواه البزار, ورجال الجميع رجال الصحيح .

5234. Sa'd b. Ebî Vakkâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana şöyle buyurdu: *"Ey Sa'd! Kalk ve şunu duyur..."* Devamında yukarıda geçen rivayetin aynısını zikretti.[2]

★Hadisi Bezzâr da rivayet etmiştir. Hepsinin ravileri de *Sahîh* ricalidir.

٥٢٣٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُهَاجِرٍ عَنْ أَبِي الشَّعْثَاءِ قَالَ أَتَيْنَا ابْنَ عُمَرَ فِي الْيَوْمِ الأَوْسَطِ مِنْ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ قَالَ فَأُتِيَ بِطَعَامٍ فَدَنَا الْقَوْمُ وَتَنَحَّى ابْنٌ لَهُ قَالَ فَقَالَ لَهُ ادْنُ فَاطْعَمْ. قَالَ فَقَالَ إِنِّي صَائِمٌ. قَالَ فَقَالَ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ "إِنَّهَا أَيَّامُ طُعْمٍ وَذِكْرٍ" رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

5235. Ebu'ş-Şa'sâ anlatıyor:

Teşrik günlerinin ortanca günü Abdullah b. Ömer'in yanına gitmiştik. Yemek getirildi; herkes yemeğe yaklaşırken onun oğlu (Abdurrahman) uzaklaştı. Bunun üzerine ona: "Yaklaş da ye!" dedi. O da: "Ben oruçluyum" karşılığını verdi. Bunun üzerine ona:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in: *"Bu günler yeme içme ve ibadet günleridir"* demiş olduğunu bilmiyor musun?" dedi.[3]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (1456), Bezzâr, *Müsned* (1067)
[2] Ahmed, *Müsned* (1500)
[3] Ahmed, *Müsned* (4970)

٥٢٣٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو مُوسَى الْعَنَزِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَثْمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي الشَّعْثَاءِ عَنْ يُونُسَ بْنِ شَدَّادٍ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ صَوْمِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ"

رواه عبد الله بن أحمد والبزار, وقال : لا يعلم أسند يونس إلا هذا الحديث , وفيه: سعيد بن بشير, وهو ثقة ولكنه اختلط .

5236. Yûnus b. Şeddâd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Teşrik günleri oruç tutulmasını yasakladı.

★Hadisi, İmam Ahmed'in oğlu Abdullah ve Bezzâr rivayet etmiş ve şöyle demiştir: "Yûnus sadece bu hadisi merfû olarak vermiştir." İsnâdında yer alan Saîd b. Beşîr güvenilirdir; ancak bunamıştır.

٥٢٣٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سَلَمَةَ بْنِ أَبِي الْحُسَامِ حَدَّثَنِي مَوْلًى لآلِ عُمَرَ حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ عَنْ عِيسَى بْنِ مَسْعُودِ بْنِ الْحَكَمِ الزُّرَقِيُّ عَنْ جَدَّتِهِ حَبِيبَةَ بِنْتِ شَرِيقٍ أَنَّهَا كَانَتْ مَعَ أَبِيهَا فَإِذَا بُدَيْلُ بْنُ وَرْقَاءَ عَلَى الْعَضْبَاءِ رَاحِلَةِ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرَحِّلُهُ فَنَادَى إِنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ "مَنْ كَانَ صَائِماً فَلْيُفْطِرْ فَإِنَّهَا أَيَّامُ أَكْلٍ وَشُرْبٍ" رواه أحمد والطبراني في الأوسط, إلا أنه قال : إنما كانت مع أمها العجماء , وفي إسناد أحمد رجل لم يسم .

5237. Habîbe binti Şerîk'in bildirdiğine göre o, babasıyla birlikteyken Budeyl b. Verkâ, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in bineğine binmiş; bir taraftan onu sürerken bir taraftran da şöyle bir duyuruda bulunuyordu:

"Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Oruçlu olan varsa orucunu bozsun. Çünkü bu günler yeme-içme günleridir."*[1]

★Hadisi, İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş; ancak Taberânî'de Habîbe, babasıyla değil de annesiyleyken bu duyuruya tanık olmuştur. İmam Ahmed'in isnadında ismi belirtilmeyen bir kişi var.

٥٢٣٨ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَيَّانَ ، حَدَّثَنَا كَهْمَسُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " نَهَى عَنْ صَوْمِ خَمْسَةِ أَيَّامٍ مِنَ السَّنَةِ : يَوْمِ الْفِطْرِ ، وَيَوْمِ النَّحْرِ ، وَأَيَّامِ التَّشْرِيقِ " رواه أبو يعلى, وهو ضعيف من طرقه كلها .

[1] İbn Cerîr, *Tehîbu'l-âsâr, Müsned Ali,* no. 403.

5238. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yılın beş günü oruç tutmayı yasaklamıştır: Ramazan bayramı günü, Kurban bayramı günü ve Teşrik günleri.[1]

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.

٥٢٣٩ - و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ صِيَامِ سِتَّةِ أَيَّامٍ مِنَ السَّنَةِ : يَوْمَ الأَضْحَى وَيَوْمِ الفِطْرِ وَأَيَّامِ التَّشْرِيقِ وَاليَوْمَ الَّذِي يَشُكُّ فِيهِ مِنْ رَمَضَانَ"

رواه البزار, وفيه: عبد الله بن سعيد المقبري ,وهو ضعيف .

5239. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yılın altı günü oruç tutmayı yasaklamıştır: Ramazan bayramı günü, Kurban bayramı günü, Teşrik günleri ve Ramazan'dan olup olmadığı belli olmayan şüpheli gün.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Saîd el-Makburî zayıftır.

٥٢٤٠ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي حَبِيبَةَ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَرْسَلَ أَيَّامَ مِنًى صَائِحًا يَصِيحُ : أَنْ لا تَصُومُوا هَذِهِ الأَيَّامَ ، فَإِنَّهَا أَيَّامُ أَكْلٍ وَشُرْبٍ وَبِعَالٍ " ، وَالْبِعَالُ : وِقَاعُ النِّسَاءِ رواه الطبراني في الكبير .

5240. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mina günlerinde bir tellal göndererek şöyle duyurdu:

"Bu günlerde oruç tutmayın. Çünkü bu günler, yeme-içme ve çiftleşme günleridir."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.

٥٢٤١ - وفي رواية له في الأوسط والكبير أيضا : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَهْلِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْعَسْكَرِيُّ ، ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ ، ثنا أَبُو جَمِيلَةَ الْفَضْلُ بْنُ صَالِحٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " بَعَثَ بُدَيْلَ بْنَ وَرْقَاءَ " وإسناد الأول حسن .

5241. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (yukarıdaki duyuruyu yapması için) Budeyl b. Verkâ'yı yollamıştır.[1]

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2913)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11587)

★Birincinin isnâdı hasendir.

٥٢٤٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا ضِرَارُ بْنُ صُرَدَ ، ثنا مُصْعَبُ بْنُ سَلَامٍ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ ، عَنْ أُمِّ الْحَارِثِ بِنْتِ عَيَّاشٍ ، قَالَتْ : رَأَيْتُ بُدَيْلَ بْنَ وَرْقَاءَ عَلَى جَمَلٍ يَتْبَعُ النَّاسَ ، فَيُنَادِي : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَأْمُرُكُمْ أَنْ لا تَصُومُوا هَذِهِ الأَيَّامَ ، فَإِنَّهَا أَيَّامُ أَكْلٍ ، وَشُرْبٍ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ضرار بن صرد, وهو ضعيف .

5242. Ümmü'l-Hâris binti Ayyâş şöyle dedi: Budeyl b. Verkâ'yı deveye binmiş olarak insanların arkasından şöyle seslenirken gördüm: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sizlere bu günlerde oruç tutmamanızı emrediyor. Çünkü bu günler yeme ve içme günleridir."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Dırâr b. Surad zayıftır.

٥٢٤٣ - حَدَّثَنَا إِدْرِيسُ بْنُ جَعْفَرٍ الْعَطَّارُ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، أنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنْ مَعْمَرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْعَدَوِيِّ ، قَالَ : بَعَثَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُنَادِي فِي النَّاسِ بِمِنًى : " إِنَّ أَيَّامَ التَّشْرِيقِ أَيَّامُ أَكْلٍ وَشُرْبٍ " رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

5243. Ma'mer b. Abdillah el-Adevî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni Mina'da şöyle duyurmam için gönderdi:

"Şüphesiz ki Teşrik günleri yeme içme günleridir."[3]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnadı hasendir.

٥٢٤٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْمَدَائِنِيُّ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ بَزِيعٍ الْخَصَّافُ الرَّقِّيُّ ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَسْلَمَةَ الأُمَوِيُّ ، عَنْ أَبِي جَنَابٍ يَحْيَى بْنِ أَبِي حَيَّةَ ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ " نَهَى عَنْ صِيَامِ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ : تَعْجِيلُ يَوْمٍ قَبْلَ الرُّؤْيَةِ ، وَيَوْمُ الأَضْحَى ، وَيَوْمُ الْفِطْرِ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: سعيد بن مسلمة, وقد ضعفه البخاري وجماعة, ووثقه ابن حبان وقال : يخطئ .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11203), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (140 *M. el-Bahreyn*)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (25/173)

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/446)

5244. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç gün oruç tutulmasını yasakladı: (Ramazan'ın başlangıcı için) Ay'ın gözlendiği gün, Kurban ve Ramazan bayramı günleri.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Saîd b. Mesleme'yi İmam Buhârî ve bir grup zayıf olarak nitelemiştir. İbn Hibbân ise güvenilir olduğunu belirterek "hata yapar" demiştir.

٥٢٤٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ الأَصْبَهَانِيُّ ، نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ الْبُرْسَانِيُّ ، عَنْ سَعِيدٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " أَيَّامُ التَّشْرِيقِ أَيَّامُ أَكْلٍ وَشُرْبٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الله بن عمر بن يزيد الأصبهاني, ولم أجد من ترجمه, وبقية رجاله ثقات .

5245. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Teşrik günleri, yeme içme günleridir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Ömer b. Yezîd el-Isbehânî hakkında herhangi bir kayda raslayamadım. Bunun dışındakiler güvenilirdir.

٥٢٤٦ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الرَّقَّامُ ، نا حَبِيبُ بْنُ بِشْرٍ أَخُو أَبِي الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيِّ لأُمِّهِ ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُفْيَانَ الْجَحْدَرِيُّ ، ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي حُمَيْدٍ ، عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ بْنِ أُسَامَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيَّامَ مِنًى رَجُلًا عَلَى جَمَلٍ أَحْمَرَ ، فَنَادَى : " أَيُّهَا النَّاسُ ، إِنَّهَا أَيَّامُ أَكْلٍ وَشُرْبٍ ، فَلا تَصُومُوا " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبيد الله بن أبي حميد, وهو متروك .

5246. Usâme el-Huzelî anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mina günleri bir adamı kırmızı bir devenin üzerinde şunu duyurması için gönderdi:

"Ey insanlar! Şüphesiz ki bu günler, yeme içme günleridir; oruç tutmayınız."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Ebî Humeyd metrûktur.

٥٢٤٧ – حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ ، قَالَ : نا هِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : شَهِدَ عِنْدِي رِجَالٌ مَرْضِيُّونَ ، وَأَرْضَاهُمْ عِنْدِي عُمَرُ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " نَهَى عَنْ صِيَامِ يَوْمِ الْفِطْرِ ، وَيَوْمِ النَّحْرِ "

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (621), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10051).

قلت : حديث عمر في الصحيح وحده . رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: حجاج بن نصير, وثقه ابن حبان

وقال : يخطئ وضعفه جماعة .

5247. İbn Abbâs der ki: Allah'ın kendilerinden razı olduğu birçok sahabi -ki bunların bana göre kendisinden en fazla razı olunanı Hz. Ömer'dir- şuna şahit olduklarını bildirdiler:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ramazan ve Kurban bayramı günü oruç tutmayı yasakladı.

*Sahîh*te sadece Ömer'in hadisi olarak vardır.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İbn Hibbân isnâdında bulunan Haccâc b. Nusayr'ın güvenilir olduğunu söylemiştir. Bir grup ise zayıf olduğunu bildirmiştir.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (2598)

كِتَابُ الحَجِّ

HAC KİTABI

(بَابُ فَرْضُ الحَجِّ)

Haccın Farz Olması

٥٢٤٨ - حدَّثنا أبو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ ، ثنا أبو زَيْدِ بْنِ أَبِي الْغِمْرِ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ يَحْيَى ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَمْرٍو ، حَدَّثَنِي سُلَيْمُ بْنُ عَامِرٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ ، قَالَ : قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي النَّاسِ ، فَقَالَ : " إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ عَلَيْكُمُ الْحَجَّ ، فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الأَعْرَابِ ، فَقَالَ : أَفِي كُلِّ عَامٍ ؟ فَغُلِقَ كَلامُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَضِبَ ، وَمَكَثَ طَوِيلا ، ثُمَّ تَكَلَّمَ ، فَقَالَ : مَنْ هَذَا السَّائِلُ ؟ فَقَالَ الأَعْرَابِيُّ : أَنَا ذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَقَالَ : وَيْحَكَ ، مَاذَا يُؤْمِنُكَ أَنْ أَقُولَ نَعَمْ ، وَاللَّهِ لَوْ قُلْتُ : نَعَمْ ، لَوَجَبَتْ ، وَلَوْ وَجَبَتْ لَتَرَكْتُمْ ، وَلَوْ تَرَكْتُمْ لَكَفَرْتُمْ ، أَلا إِنَّهُ إِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ قَبْلَكُمْ أَئِمَّةُ الْحَرَجِ ، وَاللَّهِ لَوْ أَنِّي أَحْلَلْتُ لَكُمْ جَمِيعَ مَا فِي الأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ ، وَحَرَّمْتُ عَلَيْكُمْ مِثْلَ خُفٍّ بَعِيرٍ لَوَقَعْتُمْ فِيهِ ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿ لا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ﴾ " رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن جيد .

5248. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ayağa kalkıp insanlara şöyle bir konuşma yaptı:

*"Yüce Allah sizlere haccı farz kılmıştır."*Bunun üzerine bir adam ayağa kalkarak: "Her yıl mı?"diye sordu. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in sesi yükseldi ve kızdı. Uzun bir duraksamadan sonra: *"Bu soran kimdir?"*diye sordu. Bunun üzerine soruyu soran Bedevi: "Ben, ya Resûlallah!"deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şu karşılığı verdi:

"Sana yazıklar olsun. Evet demem işine gelir miydi? Şayet evet diyecek olsam kesinlikle bu sizlere farz olur. Üstelik bu sizlere farz olursa terk edersiniz, terk ederseniz küfre düşersiniz. Beni iyi dinleyin ve şunu çok iyi bilin ki: Sizden öncekileri aşırıya kaçan önderler mahvetti. Vallahi şayet sizlere dünyadaki bütün her şeyi helal kılsam, daha sonra da sadece bir devenin bir basımlık yerini de haram kılsam tutup oraya düşersiniz." Bunun üzerine Yüce Allah şu âyeti indirdi: **"Ey inananlar! Size açıklanınca hoşunuza gitmeyecek şeyleri**

sormayın. Kur'ân indirilirken onları sorarsanız size açıklanır (ama üzülürsünüz). Allah sorduğunuz şeyleri affetmiştir. Allah Bağışlayan'dır, Halim'dir." [1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir, ceyyiddir.

٥٢٤٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَلِيٍّ الْجَارُودِيُّ النَّيْسَابُورِيُّ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَرْوَزِيُّ ، قَالا : ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَفْصٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ سَعِيدٍ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ ، عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي سَعْدِ بْنِ بَكْرٍ ، إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُسْتَرْضَعًا فِيهِمْ ، فَقَالَ : يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، قَالَ : " قَدْ أَجَبْتُكَ ، قَالَ : أَنَا وَافِدُ قَوْمِي وَرَسُولُهُمْ ، وَأَنَا سَائِلُكَ وَمُشْتَدَّةٌ مَسْأَلَتِي إِيَّاكَ وَنَاشِدُكَ ، فَمُشْتَدٌّ إِنْشَادِي إِيَّاكَ ، فَلا تَجِدَنَّ عَلَيَّ ، قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : أَخْبِرْنِي مِنْ خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَالْجَنَّةِ وَالنَّارِ ، قَالَ : اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ، قَالَ : نَشَدْتُكَ بِهِ أَهُوَ أَرْسَلَكَ بِمَا أَتَانَا كِتَابُكَ ، وَأَتَتْنَا رُسُلُكَ أَنْ نَشْهَدَ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَأَنْ نَدَعَ اللاتَ وَالْعُزَّى ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : نَشَدْتُكَ بِهِ ، أَهُوَ أَمَرَكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : أَتَانَا كِتَابُكَ ، وَأَتَتْنَا رُسُلُكَ أَنْ نُصَلِّيَ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ خَمْسَ صَلَوَاتٍ ، نَشَدْتُكَ بِهِ أَهُوَ أَمَرَكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : أَتَانَا كِتَابُكَ ، وَأَتَتْنَا رُسُلُكَ أَنْ نَصُومَ فِي كُلِّ سَنَةٍ شَهْرًا نَشَدْتُكَ ، أَهُوَ أَمَرَكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : أَتَانَا كِتَابُكَ ، وَأَتَتْنَا رُسُلُكَ أَنْ نَحُجَّ إِلَيْهِ فِي ذِي الْحِجَّةِ نَشَدْتُكَ ، أَهُوَ أَمَرَكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : هَؤُلاءِ خَمْسٌ ، وَلَسْتُ أَزِيدُ عَلَيْهِنَّ ، فَلَمَّا قَفَّا ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَمَا إِنَّهُ إِنْ فَعَلَ الَّذِي قَالَ دَخَلَ الْجَنَّةَ "

5249. İbn Abbâs bildiriyor: Sa'd b. Bekr oğullarından bir adam, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına geldi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de onların süt çocuklarındandı. Bu adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e: "Ey Abdulmuttalib'in oğlu!" diye hitab edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Buyur, sor cevaplayayım"* karşılığını verdi. Adam: "Ben kavmimin temsilcisi ve elçisiyim. Dolayısıyla soracağım şeyler sana ağır gelebilir ve seninle çetin bir tartışma yapabilirim. Bu yüzden beni mazur gör" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adama: *"Olur"* (Seni şimdiden mazur görüyorum) buyurdu. Adam, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'e: "Bana söyler misin gökleri, yerleri, cennet ve cehennemi kim yarattı?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7671)

vesellem): *"Allah"* cevabını verdi. Adam: "O halde onun adına doğruyu söylemeni istiyorum, bize gönderdiğin mektupların ve elçilerinin belirttikleri gibi, Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına şehadet edip Lat ve Uzza isimli putlarımızı terk etmemiz için seni o mu yolladı?"diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adama: *"Evet"*karşılığını verdi. Adam tekrar: "Allah adına doğruyu söylemeni istiyorum, seni o mu gönderdi?"diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* dedi. Adam bu defa: "Bize gönderdiğin mektup ve elçilerinin belirttikleri kadarıyla geceli gündüzlü bir günde beş vakit namaz kılmamız gerekiyormuş, Allah adına doğruyu söylemeni istiyorum, bunu sana o mu emretti?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"*buyurdu. Adam bu defa: "Bize gönderdiğin mektup ve elçilerinin belirttikleri kadarıyla Zilhicce ayında hac yapmamız gerekiyormuş Allah adına doğruyu söylemeni istiyorum, bunu sana o mu emretti?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* karşılığını verdi. Adam bu defa: "Bu beş vakit üzerine hiçbir şey ilave etmeyeceğim"dedi. Dönüp giderken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Şunu iyi bilin ki, şayet dediğini yaparsa cennete girer."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Geride namaz bölümünde İmam Ahmed ve başkaları tarafından değişik yollarla rivayet edilmişti. Bu senetlerin bazılarının ravileri *Sahîh* ricâlidir. Bu rivayette ise Mûsa b. Ebî Câfer vardır ki bu kişiden bahsedene rastlamadım.

٥٢٥٠ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْعَدَوِيُّ الْبَصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ ، أَنْبَأَنَا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَقِيمُوا الصَّلَاةَ ، وَآتُوا الزَّكَاةَ ، وَحُجُّوا ، وَاعْتَمِرُوا ، وَاسْتَقِيمُوا يُسْتَقَمْ لَكُمْ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: عمران القطان, وثقه ابن حبان وغيره, وضعفه ابن معين وغيره .

5250. Semure'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Namazı kılın, zekâtı verin, hac ve umre ibadeti yapın, doğru olun ki size karşı da doğru olunsun."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İmrân el-Kattân'ı İbn Hibbân ve başkaları tevsîk etmiş, İbn Maîn ve başkaları ise zayıf değerlendirmesinde bulunmuşlardır.

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (6897)

٥٢٥١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ ، عَنْ أَبِيهِ , قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَضَمِّخٌ بِالْخَلُوقِ ، عَلَيْهِ مُقَطَّعَاتٌ ، قَدْ أَحْرَمَ بِعُمْرَةٍ ، فَقَالَ : كَيْفَ تَأْمُرُنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ فِي عُمْرَتِي ؟ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : ﴿وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ﴾ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "مَنِ السَّائِلُ عَنِ الْعُمْرَةِ ؟ فَقَالَ : أَنَا ، فَقَالَ : أَلْقِ ثِيَابَكَ ، وَاغْتَسِلْ ، وَاسْتَنْقِ مَا اسْتَطَعْتَ ، وَمَا كُنْتَ صَانِعًا فِي حَجَّتِكَ فَاصْنَعْهُ فِي عُمْرَتِكَ " قلت : هو في الصحيح باختصار . رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله رجال الصحيح .

5251. Ya'lâ b. Umeyye'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e koku sürünmüş ve kısa bir ihramla umreye niyetlenmiş birisi geldi ve şöyle dedi: "Ya Resûlallah! Bana umremde ne emredersiniz?"Derken Yüce Allah şu âyeti indirdi: **"Başladığınız hac ve umreyi Allah için tamamlayın"**[1] Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Umre hakkında bana soru soran kimdi?"*diye sual edince adam: "Ben"dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adama: *"Elbiselerinden kurtul ve yıkanıp elinden geldiğince paklanıp temizlen. Daha sonra da haccında ne yapıyorsan umrende de aynısını yap"* buyurdu.

Derim ki: Bu *Sahîh*'de kısa metinle yer almıştır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٢٥٢ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : "الحَجُّ جِهَادٌ والعُمْرَةُ تَطَوُّعٌ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن الفضل بن عطية, وهو كذاب .

5252. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hac cihaddır, umre ise nafile (gönüllüce yapılan ibadet) dir."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. el-Fadl b. Atiyye yalancıdır.

---

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12252)

٥٢٥٣ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ الْعَلاءِ ، ثنا أَشْعَثُ بْنُ سَوَّارٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " أُمِرْتُمْ بِإِقَامَةِ أَرْبَعٍ : إِقَامَةِ الصَّلاةِ ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ ، وَأَقِيمُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ إِلَى الْبَيْتِ ، وَالْحَجُّ الْحَجُّ الأَكْبَرُ ، وَالْعُمْرَةُ الْحَجُّ الأَصْغَرُ "

رواه الطبراني في الكبير، ورجاله ثقات . قلت : وقد تقدمت في الإيمان أحاديث في فرض الحج وغيره .

5253. İbn b. Mes'ûd der ki: "Dört şeyi çok güzel yapmakla emrolundunuz: Namazı dosdoğru kılmak, zekat vermek, Kâbe'ye gitmek suretiyle dosdoğru hac ve umre yapmak. Mutlak hac, büyük hacdır (hacc-ı ekber'dir). Umre ise küçük hacdır."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

Derim ki: İman kitabında hac ve başka şeylerin farz oluşuyla ilgili hadisler geçmişti.

(بَابُ حَجُّ الصَّبِيِّ قَبْلَ الْبُلُوغِ وَالعَبْدِ قَبْلَ العِتْقِ)

Çocuğun Buluğa Ulaşmadan, Kölenin de Hür Olmadan Önce Yaptıkları Hac İbadeti

٥٢٥٤ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ الْمِنْهَالِ الضَّرِيرُ ، قَالَ : نا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ ، قَالَ : نا شُعْبَةُ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي ظَبْيَانَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَيُّمَا صَبِيٍّ حَجَّ ثُمَّ بَلَغَ الْحِنْثَ عَلَيْهِ أَنْ يَحُجَّ حَجَّةً أُخْرَى ، وَأَيُّمَا أَعْرَابِيٍّ حَجَّ ثُمَّ هَاجَرَ فَعَلَيْهِ أَنْ يَحُجَّ حِجَّةً أُخْرَى ، وَأَيُّمَا عَبْدٍ حَجَّ ثُمَّ عُتِقَ فَعَلَيْهِ أَنْ يَحُجَّ حِجَّةً أُخْرَى "

رواه الطبراني في الأوسط، ورجاله رجال الصحيح .

5254. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Herhangi bir çocuk hac yapar, daha sonra da buluğa ererse yeniden başka bir hac yapması üzerine farzdır. Ayrıca herhangi bir bedevi hac yaptıktan sonra hicret ederse yeniden başka bir hac yapması üzerine farzdır. Her hangi bir köle hac yaptıktan sonra hürriyetine kavuşursa yeniden başka bir hac yapması üzerine farzdır."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10298)

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (2752)

Derim ki: İnşallah çocuğun hac yapması ile ölü ve gücü yetmeyen kişinin yerine hac yapılmasıyla ilgili hadisler bu kitabın sonunda gelecek.

(بَابُ الحَثُّ عَلَى الحَجِّ)

Hacca Teşvik

٥٢٥٥ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ قَزَعَةَ ، نا سُفْيَانُ بْنُ حَبِيبٍ ، نا حُمَيْدٌ ، عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُزَنِيِّ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اسْتَمْتِعُوا بِهَذَا الْبَيْتِ فَقَدْ هُدِمَ مَرَّتَيْنِ وَيُرْفَعُ فِي الثَّالِثَةِ " رواه البزار والطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

5255. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bu eve (Kâbe'ye) zevkle bakın, iki defa yıkıma uğramış; üçüncü defasınra ise yeniden yükseltilecektir."[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Taberânî ise *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٢٥٦ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ , ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى زَحْمَوَيْهِ , ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سِنَانٍ , قَالَ : سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ الْمُنْكَدِرِ , يَقُولُ : لَقِيَ لاقٍ ابْنَ عُمَرَ وَهُوَ عَلَى نَابٍ جَمْعَاءَ لا تَسْوَى عَشَرَةَ دَرَاهِمَ , فَقَالَ لَهُ : يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ , عَلَى هَذِهِ تَحُجُّ ؟ قَالَ : نَعَمْ , سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , يَقُولُ : " لا تَدَعِ الْحَجَّ , وَلَوْ عَلَى نَابٍ جَمْعَاءَ تَسْوَى عَشَرَةَ دَرَاهِمَ " , فَوَاللَّهِ مَا حَضَرَنِي مِنْ ظَهْرِي غَيْرُهَا , وَمَا كُنْتُ لأَدَعَ الْحَجَّ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الله بن سنان الزهري, وهو ضعيف .

5256. Muhammed b. el-Münkedir anlatıyor: Birisi on para etmeyen yaşlı bir devenin üzerinde olan Abdullah b. Ömer'le karşılaşıp ona: "Ey Ebû Abdirrahmân! Bunun üzerinde mi hac yapacaksın?" diye sorunca "Evet" dedi ve ekledi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim: *"On para etmeyen yaşlı bir devenin üzerinde de olsa haccı terk etmeyin."* Yüce Allah'a yemin olsun ki onun dışında bineğim olmadı ve ben de haccı terk etmedim.[2]

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1072). İbn Ömer'in sözü olarak mervidir.

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (13323)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Sinân ez-Zührî zayıftır.

٥٢٥٧ – حدَّثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ السَّامِيُّ ، ثنا أَبُو عَوَانَةَ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ ، عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : إِنِّي جَبَانٌ ، وَإِنِّي ضَعِيفٌ ، قَالَ : " هَلُمَّ إِلَى جِهَادٍ لا شَوْكَةَ فِيهِ ، الْحَجُّ " رواه الطبراني في الكبير والأوسط, ورجاله ثقات .

5257. Hüseyn b. Ali bildiriyor: Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek: "Ben korkağım, ben zayıfım" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hadi bakalım içinde diken bulunmayan cihada yani hacca gidelim."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٢٥٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ حُمَيْدٍ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ أَبِي ثَوْرٍ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ ، عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ أَبِيهِ ، قَالَتْ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : إِنِّي أُرِيدُ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، فَقَالَ : " أَلا أَدُلُّكَ عَلَى جِهَادٍ لا شَوْكَةَ فِيهِ ؟ " قُلْتُ : بَلَى ، قَالَ : " حَجُّ الْبَيْتِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الوليد بن أبي ثور, ضعفه أبو زرعة وجماعة, وزكاه شريك .

5258. Osmân b. Süleyman'ın ninesinden, yani babasının annesinden rivayet ettiğine göre ninesi şöyle demiş: Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelip: "Ben, Yüce Allah yolunda cihad etmek istiyorum" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sana içinde diken bulunmayan bir cihad göstereyim mi?"*

"Tabiî ki" deyince o da şöyle buyurdu: *"Kâbe'ye hacca gitmek."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Velîd b. Ebî Sevr'i Ebû Zür'a ve bir grup zayıf addederek eleştirmiş, Şerîk ise onu aklamıştır.

٥٢٥٩ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلالُ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ الْعَدَنِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (2910)

وَسَلَّمَ ، قَالَ : " يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : إِنَّ عَبْدًا أَصْحَحْتُ لَهُ بَدَنَهُ ، وَأَوْسَعْتُ عَلَيْهِ فِي الرِّزْقِ ، لَمْ يَفِدْ إِلَيَّ فِي كُلِّ أَرْبَعَةِ أَعْوَامٍ لَمَحْرُومٌ "

رواه الطبراني في الأوسط وأبو يعلى, إلا أنه قال : " خَمْسَةَ أَعْوَامٍ " , ورجال الجميع رجال الصحيح .

5259. Ebu Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah şöyle buyuruyor: Bedenini sağlıklı ve rızkını da bol kıldığım kul, şayet dört yılda bir bana gelmiyorsa o kişi mahrumdur."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ ise *"beş yılda bir"* şeklinde rivayet etmiştir. Hepsinin de ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٢٦٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا هَارُونُ قَالَ حَدَّثَنِى ابْنُ وَهْبٍ عَنْ حَيْوَةَ عَنِ ابْنِ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ التَّيْمِىِّ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ إِنْ كَانَ قَالَهُ " جِهَادُ الْكَبِيرِ وَالضَّعِيفِ وَالْمَرْأَةِ الْحَجُّ وَالْعُمْرَةُ" رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

5260. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şayet demişse şöyle buyurmuştur: *"Yaşlı, zayıf ve kadının cihadı, hac ve umredir."*[2]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

(بَابٌ فِيمَنْ تَرَكَ الْخَيْرَ وَالْحَجَّ لِغَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا)

Dünyalık İçin, Hayır ve Haccı Terk Eden Kişi

٥٢٦١ - حَدَّثَنَا مَسْلَمَةُ بْنُ أَحْمَدَ الْغُورِيُّ الْحِمْصِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي جَدِّي لأُمِّي خَطَّابُ بْنُ عُثْمَانَ ، قَالَ : ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْقَاسِمِ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ ، عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِنْ عَبْدٍ وَلا أَمَةٍ يَدَعُ أَنْ يَمْشِيَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ إِلا مَشَى مِثْلَهَا فِي سَخَطِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ، وَلا يَدَعُ أَنْ يُنْفِقَ نَفَقَةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلا أَنْفَقَ أَضْعَافًا مُضَاعَفَةً فِي سَخَطِ اللَّهِ ، وَلا يَدَعُ الْحَجَّ لِغَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا إِلا رَأَى الْمُخَلَّفِينَ قَبْلَ أَنْ يَقْضِيَ تِلْكَ الْحَاجَةَ" رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبيد بن القاسم الأسدي, وهو متروك .

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (490), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1031)

[2] Ahmed, *Müsned* (2/421)

5261. Ebû Cuhayfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bir erkek veya bir kadın, Müslüman kardeşinin ihtiyacını gidermek yerine geçer giderse oradan Yüce Allah'ın öfkesine yürümüş demektir. Yüce Allah yolunda harcamayı bir tarafa bırakırsa Allah'ın gazaplanacağı yere kat kat harcamış gibi olur. Dünyalık bir çıkar uğruna haccı terk ederse o ihtiyacını halletmeden haccını bitirmiş insanları görür."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ubeyd b. el-Kâsım el-Esedî metruktur.

(بَابُ فَضْلُ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ)

Hac ve Umrenin Fazileti

٥٢٦٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ قَالَ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الإِسْلَامُ قَالَ " أَنْ يُسْلِمَ قَلْبُكَ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَأَنْ يَسْلَمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِكَ وَيَدِكَ . قَالَ فَأَيُّ الإِسْلَامِ أَفْضَلُ قَالَ الإِيمَانُ . قَالَ وَمَا الإِيمَانُ قَالَ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ . قَالَ فَأَيُّ الإِيمَانِ أَفْضَلُ قَالَ الْهِجْرَةُ . قَالَ مَا الْهِجْرَةُ قَالَ تَهْجُرُ السُّوءَ . قَالَ فَأَيُّ الْهِجْرَةِ أَفْضَلُ قَالَ الْجِهَادُ . قَالَ وَمَا الْجِهَادُ قَالَ أَنْ تُقَاتِلَ الْكُفَّارَ إِذَا لَقِيتَهُمْ . قَالَ أَيُّ الْجِهَادِ أَفْضَلُ قَالَ مَنْ عُقِرَ جَوَادُهُ وَأُهْرِيقَ دَمُهُ . قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ عَمَلَانِ هُمَا أَفْضَلُ الأَعْمَالِ إِلاَّ مَنْ عَمِلَ بِمِثْلِهِمَا حَجَّةٌ مَبْرُورَةٌ أَوْ عُمْرَةٌ " رواه أحمد والطبراني,ورجاله رجال الصحيح .

5262. Amr b. Abese bildiriyor: Bir adam: "Ya Resûlallah! İslam nedir?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kalbinin Yüce Allah'a teslim olması ve Müslümanların senin elin ve dilinden şikâyetçi olmamasıdır." Adam: "Hangi İslam daha faziletlidir?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İman"* diye cevap verdi. Adam bu defa da: "Peki iman ne demektir?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap verdi: *"Yüce Allah'a, onun meleklerine, kitaplarına, elçilerine ve öldükten sonra dirilmeye inanmaktır."* Adam: "Peki, imanın hangisi daha faziletlidir?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hicret"* karşılığını verince adam: "Hicret nedir?" diye sordu.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (22/129)

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kötülüklerden göç (hicret) etmektir"* buyurdu. Adam: "Hangi hicret daha faziletlidir?" diye sorunca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cihad"* cevabını verdi. Adam: "Cihad nedir?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Karşılaştığında kâfirlerle savaşmandır"* buyurdu. Adam: "Hangi cihad daha faziletlidir?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Atı vurulup kanı akıtılanın cihadı"* buyurdu.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şunu da ekledi: *"Daha sonra iki amel vardır ki bu ikisinden daha faziletli amel yoktur: Kabul edilmiş hac veya umre."*

★Hadisi İmam Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٢٦٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ يَعْنِي الْجُرَيْرِيَّ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ عَنْ مَاعِزٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ سُئِلَ أَيُّ الأَعْمَالِ أَفْضَلُ قَالَ " الإِيمَانُ بِاللَّهِ وَحْدَهُ ثُمَّ الْجِهَادُ ثُمَّ حَجَّةٌ بَرَّةٌ تَفْضُلُ سَائِرَ الْعَمَلِ كَمَا بَيْنَ مَطْلَعِ الشَّمْسِ إِلَى مَغْرِبِهَا" رواه أحمد والطبراني في الكبير, ورجال أحمد رجال الصحيح .

5263. Mâiz'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e: "Hangi amel daha faziletlidir?" diye sorulunca şöyle buyurdu:

"Sadece Yüce Allah'a inanmak, daha sonra cihad, daha sonra da güzel bir hac, diğer amellerden, güneşin doğduğu yerden battığı yere kadar daha üstündür."[1]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٢٦٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا شَبَابَةُ بْنُ سَوَّارٍ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ ، عَنْ رَجُلٍ ، مِنْ آلِ أَبِي خَثْمَةَ ، عَنِ الشِّفَاءِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ أَيُّ الأَعْمَالِ أَفْضَلُ ؟ فَقَالَ : " إِيمَانٌ بِاللَّهِ ، وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، وَحَجٌّ مَبْرُورٌ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

5264. Şifâ bildiriyor: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "Hangi amel daha faziletlidir?" diye sorulunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim: *"Yüce Allah'a iman, cihad ve makbul hac."*[2]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/342), Taberânî, *M. el-Kebîr* (20/344)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (24/314)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٢٦٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ ثَابِتٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم" الْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلاَّ الْجَنَّةَ "

رواه أحمد, وفيه: محمد بن ثابت, وهو ضعيف .

5265. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Makbul olan haccın sadece bir karşılığı vardır; o da cennettir."*[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Sâbit zayıftır.

٥٢٦٦ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ سَهْلٍ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " الْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلا الْجَنَّةَ ، قَالَ : وَمَا بِرُّهُ ؟ ، قَالَ : إِطْعَامُ الطَّعَامِ ، وَطِيبُ الْكَلامِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وإسناده حسن .

5266. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Makbul olan haccın sadece bir karşılığı vardır; o da cennettir." Kendisine: "Onun makbul olması neyi gerektirir?" diye sorulunca şöyle buyurdu: *"Başkalarına yemek yedirmek ve tatlı söz söylemek."*[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٥٢٦٧ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الأَيْلِيُّ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلا الْجَنَّةَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يحيى بن صالح الأيلي, قال العقيلي : روى عنه يحيى بن بكير مناكير. قلت : وتأتي أحاديث كثيرة في فضل الحج في أواخر كتاب الحج إن شاء الله .

5267. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/325, 334), şahitleri vardır; *es-Silsiletu's-sahîha* (1264)
[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (1/113/2), *es-Silsiletu's-sahîha* (1264)

"Makbul olan haccın sadece bir karşılığı vardır; o da cennettir."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yahya b. Sâlih el-Eylî hakkında Ukaylî şöyle dedi: "Yahya b. Bukeyr bu kişiden münker hadisler rivayet etmiştir."

Derim ki: İnşallah bu kitabın sonunda haccın faziletleriyle ilgili birçok hadis gelecektir.

٥٢٦٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَطَاءُ بْنُ السَّائِبِ عَنْ أَبِي زُهَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " النَّفَقَةُ فِي الْحَجِّ كَالنَّفَقَةِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِسَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ "

رواه أحمد والطبراني في الأوسط, وفيه: أبو زهير ,ولم أحد من ذكره .

5268. Bureyde'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hacdayken yapılan harcamalar (yardımlar), Yüce Allah yolunda yapılan harcamaların yedi yüz katıdır."[2]

★Hadisi, İmam Ahmed ve Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Zuheyr'in biyografisini verene rastlayamadım.

٥٢٦٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ الأَوَّلِ ، قال : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي إِسْمَاعِيلَ ، عَنْ حَرْبِ بْنِ زُهَيْرٍ ، عَنْ يَزِيدَ الضُّبَعِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْحَجُّ فِي سَبِيلِ اللَّهِ النَّفَقَةُ فِيهِ ، الدِّرْهَمُ بِسَبْعِمِائَةٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: من لم أعرفه .

5269. Enes bin Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah yolunda yapılan hacdaki yardım (harcama), yedi yüz katıyla ödüllendirilir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım biri vardır.

٥٢٧٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْعُصْفُرِيُّ ، قال : نا قَرِينُ بْنُ سَهْلِ بْنِ قَرِينٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي ذِئْبٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (11429)

[2] Ahmed, *Müsned* (5/354-5).

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ ، إِنَّ لِلْكَعْبَةِ لِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ، وَلَقَدِ اشْتَكَتْ إِلَى اللَّهِ ، فَقَالَتْ : يَا رَبِّ ، قَلَّ عُوَّادِي ، وَقَلَّ زُوَّارِي ، فَأَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهَا : إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا خُشَّعًا سُجَّدًا ، يَحِنُّونَ إِلَيْكِ كَمَا تَحِنُّ الْحَمَامَةُ إِلَى بَيْضَتِهَا " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: سهل بن قرين, وهو ضعيف .

5270. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Muhakkak ki Kâbe'nin bir dili ve iki dudağı vardır ve Yüce Allah'a şu şikâyette bulunmuştur: «Ya Rab! Beni görmeye ve ziyaret etmeye gelenler azaldı.» Bunun üzerine Yüce Allah şöyle vahyetti: «Ben sana karşı bir güvercinin yumurtasına olan sevgi, nezaket ve sıcaklığını hissedip davranan, secde eden ve ürperen kalplere sahip olan kullar yaratacağım.»"

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sehl b. Karîn zayıftır.

٥٢٧١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزْدَادَ التَّوْزِيُّ ، قال : نا الْوَلِيدُ بْنُ شُجَاعٍ ، قال : نا مُحَمَّدُ بْنُ حَمْزَةَ الرَّقِّيُّ ، عَنِ الْخَلِيلِ بْنِ مُرَّةَ ، عَنِ الْوَضِينِ بْنِ عَطَاءٍ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ مَرْثَدٍ ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ دَاوُدَ النَّبِيَّ عَلَيْهِ السَّلامُ ، قَالَ : إِلَهِي ، مَا لِعِبَادِكَ عَلَيْكَ إِذَا هُمْ زَارُوكَ فِي بَيْتِكَ ؟ ، قَالَ : إِنَّ لِكُلِّ زَائِرٍ عَلَى الْمَزُورِ حَقًّا ، يَا دَاوُدُ إِنَّ لَهُمْ عَلَيَّ أَنْ أُعَافِيَهُمْ فِي الدُّنْيَا ، وَأَغْفِرَ لَهُمْ إِذَا لَقِيتُهُمْ " رواه الطبراني في الأوسط.,وفيه: محمد بن حمزة الرقي ,وهو ضعيف .

5271. Ebû Zer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hz. Dâvud peygamber şöyle dedi:«Ey ilahım! Kullarına seni evinde ziyaret etmelerine karşılık ne vaat ediyorsun?» Yüce Allah şöyle buyurdu: «Her ziyaret edenin edilen üzerinde hakkı vardır. Ey Dâvud! Onların benim üzerimdeki hakları da dünyadayken onlara afiyet vermek; âhirette ise onlarla karşılaştığımda onları bağışlamaktır.»"

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Hamza er-Rakkî zayıftır.

٥٢٧٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ السَّقَطِيُّ ، قَالَ : نَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : نَا شَرِيكٌ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَفَعَهُ ، قَالَ : " مَا أَمْعَرَ حَاجٌّ قَطُّ قِيلَ لِجَابِرٍ : مَا الإِمْعَارُ ؟ قَالَ : مَا افْتَقَرَ " رواه الطبراني في الأوسط والبزار, ورجاله رجال الصحيح .

5272. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hacı kesinlikle im'irâr olmaz (çekmez)."*

Câbir'e: *"İm'irâr* nedir?" diye sorunca: "Fakirliktir" dedi.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ayrıca Bezzâr da rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٢٧٣ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حَمَّادٍ ، حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ يَعْنِي الْجُعْفِيَّ ، عَنِ ابْنِ السَّمَّاكِ ، عَنْ عَائِذٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ مَاتَ فِي هَذَا الْوَجْهِ بِحَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ ، فَمَاتَ فِيهِ لَمْ يُعْرَضْ ، وَلَمْ يُحَاسَبْ ، وَقِيلَ : ادْخُلِ الْجَنَّةَ "

قَالَتْ : وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ يُبَاهِي بِالطَّائِفِينَ "

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط, وفي إسناد الطبراني: محمد بن صالح العدوي, و لم أجد من ذكره ,وبقية رجاله رجال الصحيح ,وإسناد أبي يعلى, فيه: عائذ بن بشير ,وهو ضعيف .

5273. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim bu yola hac veye umre için çıkar da yolda ölürse kendisine ilişilmeden ve hesaba çekilmeden: «Cennete gir» denir" .

Ekledi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ayrıca: *"Yüce Allah meleklere karşı bu kuluyla övünür"* buyurdu.[2]

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Taberânî'nin isnadında Muhammed b. Sâlih el-Adevî vardır ki biyografisini verene rastlayamadım. Bunun dışındakiler *Sahîh* ricâlidir. Ebû Ya'lâ'nın rivayetinde bulunan Âiz b. Beşîr zayıftır.

٥٢٧٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ السَّرِيِّ ، قَالَ : نَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ زِيَادٍ ، سَبَلانُ ، قَالَ : نَا أَبُو مُعَاوِيَةَ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، عَنْ جَمِيلِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ خَرَجَ حَاجًّا فَمَاتَ كُتِبَ لَهُ أَجْرُ الْحَاجِّ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ، وَمَنْ خَرَجَ مُعْتَمِرًا فَمَاتَ كُتِبَ لَهُ أَجْرُ الْمُعْتَمِرِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ، وَمَنْ خَرَجَ غَازِيًا فَمَاتَ كُتِبَ لَهُ أَجْرُ الْغَازِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: جميل بن أبي ميمونة, وقد ذكره ابن أبي حاتم ,و لم يذكر فيه جرحا ولا تعديلا ,وذكره ابن حبان في الثقات .

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (1/110/2), Bezzâr, *Müsned* (1080), *es-Silsiletu'd-daîfe* (2000)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (4608)

5274. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim hacca niyet ederek yola çıkar da yolda ölürse kıyamete kadar hac sevabı yazılır. Kim umreye diye yola çıkar ve yolda ölürse kıyamete kadar umre yapmış sevabı yazılır. Kim Yüce Allah yolunda savaşmak için yola çıkar da ölürse kendisine kıyamete kadar savaşmış sevabı verilir."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İbn Ebî Hâtim isnâdında bulunan Cemîl b. Ebî Meymûne'den bahsetmiş; ancak menfi veya müspet bir eleştirisini yapmamıştır. İbn Hibbân ise bu kişiyi güvenilir raviler arasında saymıştır.

٥٢٧٥ – حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ ، نَا خَالِدُ بْنُ نِزَارٍ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ ، ثَنَا أَبُو الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " هَذَا الْبَيْتُ دِعَامَةٌ مِنْ دَعَائِمِ الإِسْلامِ ، فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ ، أَوِ اعْتَمَرَ فَهُوَ ضَامِنٌ عَلَى اللَّهِ ، فَإِنْ مَاتَ أَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ ، وَإِنْ رَدَّهُ إِلَى أَهْلِهِ رَدَّهُ بِأَجْرٍ وَغَنِيمَةٍ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن عبد الله بن عبيد بن عمير, وهو متروك .

5275. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Şüphesiz ki bu ev (Kâbe) İslam'ın direklerinden bir direktir. Kim hac veya umre yaparsa Yüce Allah'ın güvencesindedir. Ölen olursa onu cennetine sokar. Şayet hacca gelen kişiyi tekrar ailesine döndürürse mükâfat ve ganimetle döndürür."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Abdillah b. Ubeyd b. Umeyr metruktur.

٥٢٧٦ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَنِيفَةَ الْوَاسِطِيُّ ، قال : نا أَحْمَدُ بْنُ الْفَرَجِ الْحُورِيُّ ، قال : نا حَفْصُ بْنُ أَبِي دَاوُدَ ، عَنِ الْهَيْثَمِ بْنِ حَبِيبٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا رَاحَ مُسْلِمٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، مُجَاهِدًا أَوْ حَاجًّا ، مُهِلًّا أَوْ مُلَبِّيًا ، إِلا غَرَبَتِ الشَّمْسُ بِذُنُوبِهِ ، وَخَرَجَ مِنْهَا " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: من لم أعرفه .

5276. Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bir Müslüman, Yüce Allah yolunda cihad veya hacca «Lâ ilâhe illallah» veya «Lebbeyk Allahumme Lebbeyk...» diyerek giderse güneşin batışıyla birlikte günahlarından soyutlanır."

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6357)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım biri vardır.

٥٢٧٧ - حَدَّثَنَا أَبُو الْفَضْلِ الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبِرْتِيُّ بِبَغْدَادَ ، قَالَ : نَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زُرَارَةَ الرَّقِّيُّ ، قَالَ : نَا يَعْلَى بْنُ الأَشْدَقِ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَمِّي عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جَرَادٍ يَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " حُجُّوا ، فَإِنَّ الْحَجَّ يَغْسِلُ الذُّنُوبَ كَمَا يَغْسِلُ الْمَاءُ الدَّرَنَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: يعلى بن الأشدق, وهو كذاب .

وتأتي أحاديث كثيرة في فضل الحج بعد هذا إن شاء الله تعالى .

5277. Abdullah b. Cerâd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hac ibadetini yapınız. Çünkü hac ibadeti suyun kiri yıkadığı gibi günahları yıkar."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ya'lâ b. el-Eşdak yalancıdır.

İnşallah daha sonra haccın faziletleriyle ilgili birçok hadis gelecek.

(بَابٌ فِيمَنْ يَحُجُّ مَاشِياً)

Yürüyerek Hacca Giden Kişi

٥٢٧٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبَانٍ الْقُرَشِيُّ ، وَأَحْمَدُ بْنُ الْهَيْثَمِ الثَّغْرِيُّ ، قَالا : نَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، أَنَّهُ قَالَ : يَا بَنِيَّ ، اخْرُجُوا مِنْ مَكَّةَ حَاجِّينَ مُشَاةً حَتَّى تَرْجِعُوا إِلَى مَكَّةَ ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " إِنَّ الْحَاجَّ الرَّاكِبَ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ تَخْطُوهَا رَاحِلَتُهُ سَبْعُونَ حَسَنَةً ، وَإِنَّ الْمَاشِيَ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ يَخْطُوهَا سَبْعُ مِائَةِ حَسَنَةٍ مِنْ حَسَنَاتِ الْحَرَمِ ، قِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، وَمَا حَسَنَاتُ الْحَرَمِ ؟ قَالَ : " الْحَسَنَةُ بِمِائَةِ أَلْفِ حَسَنَةٍ"

رواه البزار والطبراني في الأوسط والكبير بنحوه وفيه قصة , وله عند البزار إسنادان: أحدهما فيه كذاب والآخر, فيه: إسماعيل بن إبراهيم ,عن سعيد بن جبير, و لم أعرفه, وبقية رجاله ثقات.

---

[1] *es-Silsiletu'd-daîfe* (542)

5278. İbn Abbâs dedi ki: "Ey oğullarım! Mekke'den yaya olarak çıkın ve yaya olarak hac için Mekke'ye girin. Çünkü ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle buyururken işittim:

"Şüphesiz ki binekle yaptığı hacı için bineğinin attığı her adıma karşılık yetmiş sevap vardır. Yaya olan hacı için ise atmış olduğu her adım için Mescid-i Harâm'daki sevaplardan yedi yüz sevap vardır."

"Ya Resûlallah! Mescid-i Harâm'daki sevaplarla neyi ifade etmektedir?" diye sorulunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir sevap, yüzbin katıyla değerlendirilir."*[1]

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî bir kıssanın bünyesinde rivayet etmiştir. Bezzâr'ın iki isnâdı vardır. Birisinde bir yalancı vardır. Diğerinde ise İsmâîl b. İbrâhîm, Saîd b. Cübeyr'den rivayet etmiştir ki kim olduğunu bilmiyorum. Bunun dışındakiler güvenilir kimselerdir.

٥٢٧٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَكْرٍ ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِحْصَنٍ الْعُكَاشِيُّ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي عَبْلَةَ ، عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ قَيْسٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ ، يَقُولُ : قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَمَاعَةٌ مِنْ مُزَيْنَةَ ، وَجَمَاعَةٌ مِنْ هُذَيْلٍ ، وَجَمَاعَةٌ مِنْ جُهَيْنَةَ ، فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّا خَرَجْنَا إِلَى مَكَّةَ مُشَاةً ، وَقَوْمٌ يَخْرُجُونَ رُكْبَانًا ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لِلْمَاشِي أَجْرُ سَبْعِينَ حَجَّةً ، وللراكبِ أجْرُ ثَلاثِينَ حَجَّةً "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن محصن العكاشي,وهو متروك .

5279. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e Muzeyne'den, Huzeyl'den ve Cuheyne'den birer grup gelmişti. Şöyle dediler: "Ya Resûlallah! Bizler Mekke'ye yaya olarak yola çıktık; başka bir grup ise binekli olarak yola çıktılar (sevap olarak aramızda bir fark var mıdır)?" Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yayalara yetmiş hac sevabı; süvarilere ise otuz hac sevabı vardır."*[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Muhsin el-Ukkâşî metrûktur.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1120, 1121), Taberânî, *M. el-Kebîr* (12522), *es-Silsiletu'd-daîfe* (496)
[2] *es-Silsiletu'd-daîfe* (497)

(بَابٌ فِي الحَجِّ بِالحَرَامِ)

Haram Olanla Hac Yapma

٥٢٨٠ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَنْ أَمَّ هَذَا البَيْتَ مِنَ الكَسْبِ الحَرَامِ شَخَصَ فِي غَيْرِ طَاعَةِ اللهِ فَإِذَا أَهَلَّ وَوَضَعَ رِجْلَهُ فِي الغَرْزِ أَوْ الرِّكَابِ وَانْبَعَثَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ قَالَ : لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ ، نَادَاهُ مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ : لا لَبَّيْكَ وَلا سَعْدَيْكَ كَسْبُكَ حَرَامٌ وَزَادُكَ حَرَامٌ وَرَاحِلَتُكَ حَرَامٌ فَارْجِعْ مَأْزُوراً غَيْرَ مَأْجُورٍ وَأَبْشِرْ بِمَا يَسُوؤُكَ . وَإِذَا خَرَجَ الرَّجُلُ حَاجّاً بِمَالٍ حَلَالٍ وَوَضَعَ رِجْلَهُ فِي الرِّكَابِ وَانْبَعَثَتْ بِهِ رَاحِلَتُه قَالَ : لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ ، نَادَاهُ مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ: لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ قَدْ أَجَبْتُكَ رَاحِلَتُكَ حَلَالٌ وَثِيَابُكَ حَلَالٌ وَزَادُكَ حَلَالٌ فَارْجِعْ مَأْجُوراً غَيْرَ مَأْزُورٍ وَأَبْشِرْ بِمَا يَسُرُّكَ "

رواه البزار, وفيه: سليمان بن داود اليمامي, وهو ضعيف .

5280. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bu eve (Kâbe'ye) haram kazançlar ile gelen kişi Yüce Allah'a itaatin dışında bir şeye gelmiştir. «Lâ ilâhe illallah» deyip te ayağını bineğinin üzengisine koyduğunda ve bineği de onu alıp gelirken o kişi «Lebbeyk Allahumme lebbeyk» (Ey Allahım çağrını duydum, koştum da geldim) deyince birisi gökten şöyle seslenir: «Gelmez olaydın, gülmez olaydın, kazancın haram, azığın haram, bineğin haram. (Senin gibi adam lazım değil) Haydi sevaptan mahrum kınanmış olarak çabuk geri dön. Üstelik seni son derece üzecek olan şeye hazırlan.»

Şayet kişi helal olan bir mal ile hac yolculuğuna çıkacak olur da ayağını bineğinin üzengisine koyduğunda ve bineği de onu alıp gelirken o kişi «Lebbeyk Allahumme lebbeyk» (Ey Allahım, çağrını duydum, koştum da geldim) deyince birisi gökten şöyle seslenir: «Biz de sana geldik; hoş geldin (ne dilersen dile, sana döneceğiz) bineğin de helal, elbisen de helal, azığın da helal, artık sevap kazanmış, kınanmamış ve seni sevindirecek şeylerle müjdelenmiş olarak geri dönebilirsin.»"[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Süleyman b. Dâvud el-Yemâmî zayıftır.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1079), Taberânî, *M. el-Evsat* (5361), *es-Silsiletu'd-daîfe* (1092)

(بَابٌ فِي السَّفَرِ)

Sefer (Yolculuk)

٥٢٨١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ هَارُونَ أَبُو عَلْقَمَةَ الْفَرْوِيُّ ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَارِيُّ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ رَدَّادٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " سَافِرُوا ، تَصِحُّوا وَتَسْلَمُوا " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :عبد الله بن هارون أبو علقمة الفروي ,وهو ضعيف . وقد تقدم حديث أبي هريرة في فضل الصوم .

5281. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yoculuk yapın. Sağlık ve selamet kazanırsınız."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Hârun Ebû Alkame el-Feravî zayıftır.

Daha önce oruçun faziletinde Ebû Hureyre'nin hadisi geçmişti.

٥٢٨٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْبَكْرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ –صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "السَّفَرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ لأَنَّ الرَّجُلَ يَشْتَغِلُ فِيهِ عَنْ صِيَامِهِ وَصَلاَتِهِ وَعِبَادَتِهِ فَإِذَا قَضَى أَحَدُكُمْ نَهْمَتَهُ مِنْ سَفَرِهِ فَلْيُعَجِّلِ الرُّجُوعَ إِلَى أَهْلِهِ"

قلت : هكذا رواه مرسلا , وفي الصحيح معناه من حديث أبي هريرة, وهو فرد من حديث مالك, عن سمي ,عن أبي صالح, عن أبي هريرة لا يصح إلا من طريقه . رواه أحمد .

5282. Saîd b. Ebî Saîd el-Makburî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yolculuk, ateşten bir parçadır. Çünkü o esnada insan namaz, oruç ve ibadetlerinden uzak kalmaktadır. Onun için halletmek için geldiği şeyi halleden kişi hemen ailesine geri dönsün."[1]

Derim ki: İşte bu şekilde mürsel olarak rivayet etmiştir. Bu anlamı ile *Sahîh*'de Ebû Hureyre'den rivayet edilmiştir.

Bu hadis İmam Mâlik'ten, o Summa'dan, o Ebû Sâlih'den, o da Ebû Hureyre'den olmak üzere tek kanalla rivayet edilmiştir. Bunun dışındaki bir isnad sahîh değildir.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (2/496)

٥٢٨٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنُ نَصْرِ بْنِ طويتٍ الرَّمْلِيُّ الْبَزَّازُ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَخِي رَوَّادٍ ، قَالَ : نا رَوَّادُ بْنُ الْجَرَّاحِ ، قَالَ : نا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، وَقَالَ : حَدَّثَنَا رَوَّادٌ ، قَالَ : نا مَالِكٌ ، عَنْ سُمَيٍّ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " السَّفَرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ ، يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ نَوْمَهُ وَطَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَلَذَّتَهُ ، فَإِذَا فَرَغَ أَحَدُكُمْ مِنْ حَاجَتِهِ فَلْيَتَعَجَّلْ إِلَى أَهْلِهِ "

قلت : حديث أبي هريرة في الصحيح . وفيه: رواد بن الجراح, وفيه كلام كثير, وقد وثقه ابن حبان, وقال : يخطئ , رواه الطبراني في الأوسط.

5283. Hz. Âişe ve Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yolculuk, ateşten bir parçadır. Çünkü o, sizlerin uykusuna, yemeğine içmesine ve tat almasına engel olmaktadır. Onun için halletmek için geldiği şeyi halleden kişi hemen ailesine geri dönsün."[1]

Derim ki: Ebû Hureyre'nin *Sahîh*'de bu konuda hadisi vardır. İsnâdında yer alan Ravvâd b. el-Cerrâh çok şaibelidir. Ancak İbn Hibbân onu güvenilir sayarak şöyle dedi: "Hata yapardı."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir.

(بَابُ مَا يَفْعَلُ إِذَا أَرَادَ السَّفَرَ)

Kişinin Yolculuk Yapmak İstediğinde Yapması Gereken Şey

٥٢٨٤ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ الْحُصَيْنِ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ الْعَلَاءِ الرَّازِيُّ الْبَجَلِيُّ ، قَالَ : نا سُهَيْلُ بْنُ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا أَرَادَ أَحَدٌ مِنْكُمْ سَفَرًا فَلْيُسَلِّمْ عَلَى إِخْوَانِهِ ، فَإِنَّهُمْ يَزِيدُونَهُ بِدُعَائِهِمْ إِلَى دُعَائِهِ خَيْرًا "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: يحيى بن العلاء البجلي, وهو ضعيف.

5284. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (613)

"İçinizden birisi yolculuğa çıkmak istediğinde kardeşlerine selam verip onlarla vedalaşsın. Çünkü onlar, kendisinin hayır duasına dualarıyla katkıda bulunurlar."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yahya b. el-Alâ el-Becelî zayıftır.

(بَابُ مَا يُقَالُ لِلحَاجِّ عِنْدَ الوَدَاعِ وَالرُّجُوعِ)

Hacca Giden Kişiye Giderken ve Döndüğünde Söylenecek Şey

٥٢٨٥ – حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، قَالَ : نَا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى الأَزْدِيُّ ، قَالَ : نَا عَاصِمُ بْنُ مَهْجَعٍ ، قَالَ : نَا مَسْلَمَةُ بْنُ سَالِمٍ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنْ سَالِمٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : جَاءَ غُلامٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : إِنِّي أُرِيدُ هَذِهِ النَّاحِيَةَ الْحَجَّ ، قَالَ : فَمَشَى مَعَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَقَالَ : " يَا غُلامُ ، زَوَّدَكَ اللَّهُ التَّقْوَى ، وَوَجَّهَكَ الْخَيْرَ ، وَكَفَاكَ الْهَمَّ ، فَلَمَّا رَجَعَ الْغُلامُ سَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَيْهِ ، وَقَالَ : يَا غُلامُ ، قَبِلَ اللَّهُ حَجَّكَ ، وَكَفَّرَ ذَنْبَكَ ، وَأَخْلَفَ نَفَقَتَكَ "

رواه الطبراني في الأوسط , وفي الصحيح طرف من أوله , وفيه: مسلمة بن سالم الجهني, ضعفه الدارقطني .

5285. Abdullah b. Ömer bildiriyor: Bir delikanlı Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek: "Ben şu yoldan hacca gitmek istiyorum" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o kişiyle bir müddet yürüyüp daha sonra ona doğru başını kaldırıp şöyle buyurdu:

"Ey delikanlı! Yüce Allah azığını takva eylesin. Seni hayra yönlendirip, gam ve kederini gidersin." Bu genç döndüğünde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelerek ona selam verince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) başını kaldırıp gence baktı ve şöyle dedi: *"Ey genç! Yüce Allah haccını kabul günahlarını da af eylesin ve geçimine de yardımcı olsun."*[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Bunun *Sahîh*'de bir kısmı vardır. Dârakutnî'ye göre isnâdında bulunan Mesleme b. Sâlim el-Cuhenî zayıftır.

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (2863), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6686). Yahya hadis uydurmakla suçlanmıştır; *Daîfu'l-Câmi'is-sağîr* (420)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (13151)

(بَابُ دُعَاءِ الحَجَّاجِ وَالعُمَّارِ)

Hacı ve Umreci Kişilerin Duaları

٥٢٨٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ. وَعَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ عُمَرَ اسْتَأْذَنَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْعُمْرَةِ فَأَذِنَ لَهُ فَقَالَ " يَا أُخَيَّ أَشْرِكْنَا فِي صَالِحِ دُعَائِكَ وَلاَ تَنْسَنَا "

رواه أحمد وأبو يعلى, وفيه: عاصم بن عبيد الله بن عاصم, وفيه كلام كثير لغفلته وقد وثق .

5286. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Ömer, umre yapmak üzere Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den izin isteyince ona izin vererek şöyle buyurdu:

"Ey kardeşim! Güzel dualarınıza bizleri de kat ve bizi unutma."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Âsım b. Abdillah b. Âsım gafletinden dolayı çok şaibeli olmakla beraber güvenilir sayılmıştır.

٥٢٨٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "يَغْفِرُ اللهُ لِلحَاجِّ وَلِمَنِ اسْتَغْفَرَ لَهُ الْحَاجُّ"

رواه البزار والطبراني في الصغير, وفيه: شريك بن عبد الله النخعي, وهو ثقة وفيه كلام, وبقية رجاله رجال الصحيح .

5287. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu

"Yüce Allah, hacı ile onun affedilmesini istediği kişinin günahlarını bağışlar."[2]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Şerîk b. Abdillah en-Nehaî şaibeli olmakla beraber güvenilir sayılmıştır. Bunun dışındakiler *Sahîh* ricâlidir.

٥٢٨٨ - وَعَنْ جَابِرٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "الحُجَّاجُ وَالعُمَّارُ وَفْدُ اللهِ دَعَاهُمْ فَأَجَابُوهُ وَسَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ " رواه البزار, ورجاله ثقات .

---

[1] Ahmed, *Müsned* (1/29), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (5550)

[2] Bezzâr, *Müsned* (1155), Taberânî, *M. es-Sağîr* (1089).

5288. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hacı ve umreci Yüce Allah'ın heyetidirler. Yüce Allah onları çağırmış, onlar da gelmiştir. Onlar da Allah'tan isteyince Allah da onlara vermiştir."[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٢٨٩ - أخبرنا عمرو بن علي، قال: أخبرنا أبو عاصم، قال: أخبرنا عبد الله بن عيسى رجل من أهل اليمن، عن سلمة بن وهرام، عن رجل، عن أبي موسى الأشعري، رفعه إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم، قال: " الحاج يشفع في أربع مائة أهل بيت، أو قال من أهل بيته، ويخرج من ذنوبه كيوم ولدته أمه " رواه البزار، وفيه: من لم يسم. ويأتي حديث بعد هذا في تلقي الحاج وطلب الدعاء منه إن شاء الله.

5289. Ebû Mûsa'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hacı olan kişi, ev halkından - veya kendi ev halkından- dört yüz kişiye şefaat eder. Üstelik günahlarından annesinden doğduğu günkü gibi temizlenmiş olarak çıkar."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında isimsiz biri vardır.

İnşallah bundan sonra, hacı olan kişinin karşılanması ve ondan dua talep edilmesiyle ilgili hadisler gelecek.

(بَابُ أَيُّ يَوْمٍ يُسْتَحَبُّ السَّفَرُ ؟)

Yolculuğa Hangi Gün Çıkılması Müstahaptır?

٥٢٩٠ - حدثنا إبراهيم، قال: نا عمرو بن الحصين العقيلي، قال: نا محمد بن عبد الله بن علاثة، قال: نا واصل، مولى أبي عيينة، عن عبد الله بن بريدة، عن أبيه، قال: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم " إذا أراد سفرا خرج يوم الخميس "

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه: عمرو بن الحصين العقيلي، وهو متروك.

5290. Bureyde'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yolculuğa çıkmak istediğinde Perşembe günü çıkardı.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1153), hadisin şahitleri vardır; *es-Silsiletu's-sahîha* (1820)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Amr b. el-Husayn el-Ukaylî metrûktur.

٥٢٩١ – حَدَّثَنَا مِقْدَامٌ ، نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْقَاسِمِ ، عَنْ بَكْرِ بْنِ مُضَرَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ يُونُسَ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنْ أَبِيهِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : " مَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْرُجُ إِلَى سَفَرٍ أَوْ يَبْعَثُ بَعْثًا ، إلا يَوْمَ الْخَمِيسِ "

قلت : له حديث في الصحيح من غير حصر .

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله رجال الصحيح .

5291. Kâ'b b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yolculuğa çıktığında veya birilerini yollayacağında sadece Perşembe günü yola çıkardı veya yollardı.

Derim ki: Bu, *Sahîh*'de "sadece" ifadesi olmadan geçmektedir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٢٩٢ – حَدَّثَنَا عَلانُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ ، ثنا ابْنُ كَرَامَةَ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى ، عَنْ خَالِدِ بْنِ إِيَاسٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَسْتَحِبُّ أَنْ يُسَافِرَ يَوْمَ الْخَمِيسِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: خالد بن إياس, وهو متروك .

قلت : وتأتي أحاديث كثيرة فيما يتعلق بالسفر في الخصب والجدب والمرافقة في الجهاد إن شاء الله .

5292. Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Perşembe günü yolculuktan hoşlanırdı.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hâlid b. İyâs metrûktur.

Derim ki: İnşallah Kolaylık, Zorluk ve Cihadda Birliktelik bölümünde bununla ilgili birçok hadis gelecek.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (23/259)

(بَابُ أَدَبُ السَّفَرِ)

Sefer (Yolculuk) Âdâbı

٥٢٩٣ – حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ النَّحْوِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ الْيَحْصِبِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ أَبِي عَلِيٍّ ، عَنْ عَامِرٍ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ أَبِي رَائِطَةَ بْنِ كَرَامَةَ الْمَذْحِجِيِّ قَالَ : كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " الْقَوْمُ سَفْرَى ، لا يَصْحَبَنَّكُمْ جَلالٌ مِنْ هَذِهِ النَّعَمِ ، يَعْنِي الضَّوَالَّ ، وَلا يَصْحَبَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ ضَالَّةً وَلا يَرُدَّنَّ سَائِلا ، إِنْ كُنْتُمْ تُرِيدُونَ الرِّبْحَ وَالسَّلامَةَ ، وَلا يَصْحَبَنَّكُمْ مِنَ النَّاسِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ سَاحِرٌ وَلا سَاحِرَةٌ وَلا كَاهِنٌ وَلا كَاهِنَةٌ وَلا مُنَجِّمٌ وَلا مُنَجِّمَةٌ وَلا شَاعِرٌ وَلا شَاعِرَةٌ ، وَإِنَّ كُلَّ عَذَابٍ يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُعَذِّبَ بِهِ أَحَدًا مِنْ عِبَادِهِ ، فَإِنَّمَا يَبْعَثُ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَأَنْهَاكُمْ عَنْ مَعْصِيَةِ اللَّهِ عِشَاءً "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: علي بن أبي علي اللهبي, وهو ضعيف .

5293. Ebû Râita b. Kerâme el-Mezhicî dedi ki: Bizler, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanındayken o, yola çıkacak olan bir topluluğa şöyle buyurdu:

"Sakın bu develerden hastalıklı olanlar sizlere eşlik etmesin. Şayet sağ salim bir şekilde kâr etmek istiyorsanız, sizden hiç kimse yanına ne hastalıklı bir deve alsın, ne de bir dilenciyi boş çevirmesin. Şayet Yüce Allah'a ve âhiret gününe iman ediyor (inanıyorsanız), hiçbir sihirbaz kadın ve erkek, kahin kadın ve erkek, müneccim kadın ve erkek, şair kadın ve erkeği kendinize yol arkadaşı edinmeyin. Yüce Allah'ın kullarından, azap etmek istediği biri olursa bu azabı evvela dünya semasına yollar. Sizleri özellikle akşam vakti Yüce Allah'a isyandan men ederim."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ali b. Ebî Ali el-Lehebî zayıftır.

٥٢٩٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُصَرِّفِ بْنِ عَمْرٍو الْيَامِيُّ ، قال : ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ النَّخَعِيُّ ، قال : ثنا سُلَيْمٌ مَوْلَى الشَّعْبِيِّ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَاعِدًا بَعْدَ الْمَغْرِبِ ، وَمَعَهُ أَصْحَابُهُ ، إِذْ مَرَّتْ بِهِ رُفْقَةٌ يَسِيرُونَ ، سَائِقُهُمْ يَقْرَأُ ، وَقَائِدُهُمْ يَحْدُو ، فَلَمَّا رَآهُمْ رَسُولُ

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (22/376)

اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ يُهَرْوِلُ بِغَيْرِ رِدَاءٍ ، فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللهِ نَحْنُ نَكْفِيكَ . فَقَالَ : " دَعُونِي أُبَلِّغُهُمْ مَا أُوحِيَ إِلَيَّ فِي أَمْرِهِمْ " ، فَلَحِقَهُمْ فَقَالَ : " أَيْنَ تُرِيدُونَ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ ؟ " ، قَالُوا : نُرِيدُ الْيَمَنَ ، قَالَ : " فَمَا سَيْرُكُمْ بِهَذِهِ السَّاعَةِ ؟ فَإِنَّ لِلَّهِ فِي السَّمَاءِ سُلْطَانًا عَظِيمًا يُوَجِّهُهُ إِلَى الأَرْضِ ، فَلا تَسِيرُوا ، وَلا خَطْوَةً إِلا مَا يَجِدُ الرَّجُلُ فِي بَطْنِهِ ، وَمَثَانَتِهِ مِنَ الْبَوْلِ الَّذِي لا يَجِدُ مِنْهُ بُدًّا ، ثُمَّ وَلا خَطْوَةً ، وَأَمَّا أَنْتَ يَا سَائِقَ الْقَوْمِ ، فَعَلَيْكَ بِبَعْضِ كَلامِ الْعَرَبِ مِنْ رَجَزِهَا ، وَإِذَا كُنْتَ رَاكِبًا فَاقْرَأْهُ ، وَعَلَيْكُمْ بِالدُّلْجَةِ ، فَإِنَّ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مَلائِكَةً مُوَكَّلِينَ ، يَطْوُونَ الأَرْضَ لِلْمُسَافِرِ كَمَا تُطْوَى الْقَرَاطِيسُ ، وَبَعْدَ الصُّبْحِ يَحْمَدُ الْقَوْمُ السُّرَى ، وَلا يَصْحَبَنَّكُمْ شَاعِرٌ ، وَلا كَاهِنٌ ، وَلا يَصْحَبَنَّكُمْ ضَالَّةٌ ، وَلا تَرُدُّوا سَائِلا إِنْ أَرَدْتُمُ الرِّبْحَ ، وَالسَّلامَةَ ، وَحُسْنَ الصَّحَابَةِ ، فَعَجَبٌ لِي ، كَيْفَ أَنَامُ حِينَ تَنَامُ الْعُيُونُ كُلُّهَا ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ ، وَرَسُولُهُ يَنْهَاكُمْ مِنَ الْمَسِيرِ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وهو في النسخة كما ههنا, ولكنها غير مقابلة ,وفيه: سليم أبو سلمة صاحب الشعبي ومولاه, وهو ضعيف, وقال ابن عدي : لم أر له حديثا منكرا وإنما عيب الأسانيد لا يتقنها .

5294. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) akşam namazından sonra ashâbıyla birlikte oturmakta idi. Önlerinden bir arkadaş topluluğu geçiverdi. Rehberleri konumundaki kişi bir şeyler okuyor; liderleri ise devesini hızlandırıyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onları bu şekilde görünce üstüne bir şey almadan koşarcasına kalkınca ashâbı: "Ya Resûlallah! Bizler halledebilir miyiz?" dediler. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

"Bırakın da Yüce Allah'ın onlar hakkında indirdiği vahyi kendilerine ulaştırayım." Sonra devam edip onlara yetişince: *"Bu saatte nereye gitmeyi düşünüyorsunuz?"* diye sordu. "Yemen'e gitmek istiyoruz" dediklerinde şu karşılığı verdi:

"Peki neden bu saatte? Yüce Allah'ın gökyüzünde büyük bir meleği vardır ve bunu yeryüzü halkına gönderir (ve o melek te şöyle der:) Bir adım dahi atmayın, -yola bu saatte çıkmayın- çıkması halinde ise hepimizin kendisinden kaçınamadığımız sidiği, karnı ve yumurtalıklarında hisseder. Bu kafileye rehberlik yapan sen! Deveni sürerken illa da bir şeyler söylemen gerekiyorsa Arapların söyleye geldikleri tekerleme vari şiirimsileri söyle. Yüce Allah'ın öyle melekleri vardır ki bunlar yolcu için bir evrakın katlandığı gibi yolu katlar dürerler. Sabahtan sonra ise yolcu olan topluluk hamd eder. Şayet sağ salim bir şekilde kâr etmek ve iyi bir arkadaşla yolculuk istiyorsanız, sizden hiç kimse yanına ne hastalıklı bir deve alsın, ne de bir dilenciyi boş çevirsin ve yanında

kâhin ve şair bulundurmasın. Bütün gözler uyurken benim de uyumam ne kadar gariptir?! Yüce Allah sizleri bu saatte yolculuk yapmaktan sakındırmaktadır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Süleym Ebû Seleme, Şa'bî'nin azatlısı olup zayıftır. İbn Adiy şöyle dedi: "Kendisinin münker bir hadisini görmedim; ancak tam olarak emin olmadığı isnâdlarından dolayı ayıplanmıştır."

٥٢٩٥ – حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ الرَّبِيعِ الْخَزَّازُ ، حَدَّثَنَا رُوَيْمُ الْقَارِئُ ، أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ عُقَيْلٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، أَخْبَرَنِي أَنَسٌ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِذَا أَخْصَبَتِ الأَرْضُ فَانْزِلُوا عَنْ ظَهْرِكُمْ فَاعْطُوهُ حَقَّهُ مِنَ الْكَلإِ ، وَإِذَا أَجْدَبَتِ الأَرْضُ فَامْضُوا عَلَيْهَا بِنِقْيِهَا ، وَعَلَيْكُمْ بِالدُّلْجَةِ فَإِنَّ الأَرْضَ تُطْوَى بِاللَّيْلِ "

رواه أبو يعلى, وفيه: حميد بن الربيع, وثقه أحمد والدارقطني, وضعفه جماعة, ورواه البزار ورجاله رجال الصحيح خلا رويم المعولي وهو ثقة .

5295. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Otlar yeryüzü yeşermeye başladığında bineklerinizin sırtından inip onların hakkı olan yeşillikleri verin. Otlar kurumaya başladığında ise onların sırtına binip yola koyulun. Yolculuk yaparken şiirimsi tekerlemeleri söyleyin (neşeli olun) şunu da iyi bilin ki yol, geceleyin katlanır."[1]

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Humeyd b. er-Rabî isimli kişiyi Ahmed ve Dârekutnî tevsîk etmişlerdir. Bir grup ise zayıf addetmiştir. Bu hadisi Bezzâr da rivayet etmiştir. Güvenilir olan Ruveym el-Kârî dışındaki ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٢٩٦ – حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، أَخْبَرَنَا هِشَامٌ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا كُنْتُمْ فِي الْخِصْبِ فَأَمْكِنُوا الرُّكُبَ أَسِنَّتَهَا ، لا تَعْدُوا الْمَنَازِلَ . وَإِذَا كُنْتُمْ فِي الْجَدْبِ فَاسْتَنْجُوا ، وَعَلَيْكُمْ بِالدُّلْجَةِ فَإِنَّ الأَرْضَ تُطْوَى بِاللَّيْلِ ، فَإِذَا تَغَوَّلَتْ لَكُمُ الْغِيلانُ فَبَادِرُوا بِالأَذَانِ ، وَلا تُصَلُّوا عَلَى جَوَادِّ الطَّرِيقِ ، وَلا تَنْزِلُوا عَلَيْهَا فَإِنَّهَا مَأْوَى الْحَيَّاتِ وَالسِّبَاعِ ، وَلا تَقْضُوا عَلَيْهَا الْحَوَائِجَ فَإِنَّهَا الْمَلاعِنُ "

قلت : رواه أبو داود وغيره باختصار كثير . ورواه أبو يعلى, ورجاله رجال الصحيح .

وبقية هذه الأحاديث في الجهاد

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (3618)

5296. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yeşil bir alanda iseniz bineklerinizi durdurup biraz yemelerine müsaade edin ve hemen evlerinize dönmeyin. Kurak yerdeyseniz yola koyulun. Yolculuk yaparken şiirimsi tekerlemeleri söyleyin (neşeli olun) Şunu da iyi bilin ki yol geceleyin dürülür. Sizlere cinler musallat olacak olursa hemen ezan okuyun. Merkezi yollarda namaz kılmayın; merkezi yollarda kamp ta kurmayın. Zira oralar yırtıcı hayvan ve yılanların uğrak yerleridir. İnsanların lanetlerine maruz kalmamak için ayrıca oraları pislemeyin."[1]

Derim ki: Ebû Dâvud ve başkaları çok kısa olarak rivayet etmiştir.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir. Bu hadislerin devamı Cihad kitabında vardır.

٥٢٩٧ – و عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَائِذٍ أن النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : "ثَلاَثَةٌ لاَ يُحِبُّهُمُ اللهُ : رَجُلٌ نَزَلَ بَيْتاً خَرِباً وَرَجُلٌ نَزَلَ عَلى طَرِيقِ السَّبِلِ وَرَجُلٌ أَرْسَلَ دَابَّتَهُ ثُمَّ جَعَلَ يَدْعُو اللهَ أَنْ يَحْبِسَهَا " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: صدقة بن عبد الله السمين, وثقه دحيم, وضعفه أحمد وغيره .

5297. Abdurrahman b. Âiz'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Şu üçünü Yüce Allah sevmez: Terkedilmiş virane olmuş bir evde kamp kuran adam; yolun ortasında kamp yapan kişi ve hayvanına sahip çıkmayıp onu başıboş bıraktıktan sonra onu koruması için Yüce Allah'a dua eden (ihmalkâr ve sorumsuz) adam."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sadaka b. Abdillah es-Semîn isimli kişiyi Duhaym tevsîk etmiş; İmam Ahmed ve bir grup ise zayıf addetmiştir.

٥٢٩٨ – و عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا رَكِبْتُمْ هَذِهِ الْبَهَائِمَ الْعُجْمَ فَإِذَا كَانَتْ سَنَةٌ فَانْجُوا وَعَلَيْكُمْ بِالدُّلْجَةِ فَإِنَّمَا يَطْوِيهَا اللهِ

رواه الطبراني, ورجاله ثقات .

5298. Abdullah b. Muğaffel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2219), Ahmed, *Müsned* (3/305)

"Şu iradeden yoksun hayvanlarınıza binip te kurak bir yere gelirseniz hemen oralardan uzaklaşın. Bunu akşam(da olsa) yapın Yüce Allah geceleyin yolu dürer (kısaltır)."

★Taberânî rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٢٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شُعَيْبٍ الرَّحَابِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ الْبَحْرَانِيُّ ، ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ ، ثنا ابْنُ جُرَيْجٍ ، عَنْ زِيَادٍ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ ، وَيَرْضَاهُ ، وَيُعِينُ عَلَيْهِ مَا لا يُعِينُ عَلَى الْعُنْفِ ، فَإِذَا رَكِبْتُمْ هَذِهِ الدَّوَابَّ الْعُجْمَ ، فَأَنْزِلُوهَا مَنَازِلَهَا ، فَإِنْ أَجْدَبَتِ الأَرْضُ ، فَانْجُوا عَلَيْهَا ، فَإِنَّ الأَرْضَ تُطْوَى بِاللَّيْلِ مَا لا تُطْوَى بِالنَّهَارِ ، وَإِيَّاكُمْ وَالتَّعْرِيسَ بِالطَّرِيقِ ، فَإِنَّهُ طَرِيقُ الدَّوَابِّ وَمَأْوَى الْحَيَّاتِ

رواه الطبراني, ورجاله رجال الصحيح .

5299. Hâlid b. Ma'dân, babasından, o da Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Yüce Allah, Rafîk (kibar)dır. Kibarlığı sevip ondan hoşnut olup zorbalığa yardımcı olmadığı halde kibarlığa yardımcı olur. Şu iradeden yoksun hayvanlarınıza binip te mola verdiğinizde onları kendileri için tahsis edilen ağıllarına, ahırlarına götürün. Kurak bir yere gelirseniz, hemen oralardan uzaklaşın. Bunu akşam yapın; çünkü Yüce Allah geceleyin yolu, gündüzkinden daha farklı dürer. Sakın köhne yerlerde yollarda gecelemeyin; zira oralar yırtıcı hayvanların güzergâhı ve yılanların sığınağıdır."

★Taberânî rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ سَفَرِ النِّسَاءِ)

Kadınların Yolculuğu

٥٣٠٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ الْجَزَرِيِّ أَنَّ عَمْرَو بْنَ شُعَيْبٍ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَنَدَ إِلَى بَيْتٍ فَوَعَظَ النَّاسَ وَذَكَّرَهُمْ قَالَ " لاَ يُصَلِّي أَحَدٌ بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى اللَّيْلِ وَلاَ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَلاَ تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ إِلاَّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ مَسِيرَةَ ثَلاَثٍ وَلاَ تَتَقَدَّمَنَّ امْرَأَةٌ عَلَى عَمَّتِهَا وَلاَ عَلَى خَالَتِهَا" قلت : في الصحيح منه النهي عن الصلاة بعد الصبح . رواه أحمد, ورجاله ثقات .

5300. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir eve yaslanarak insanlara şöyle bir vaaz ve konuşmada bulundu:

"Sizlerden kimse ikindiden sonra akşam oluncaya kadar namaz kılmasın. Sabahtan sonra da güneş doğuncaya kadar namaz kılmasın. Kadın da üç günlük mesafeye mahremi olmadan tek başına yola çıkmasın. Hiçbir kadın asla halası veya teyzesinin önüne geçmesin (yani bir kocanın nikahı altında onlarla birleşmesin)."[1]

Derim ki: *Sahîh*'de bu hadisten sabah namazından sonra namaz kılınmaması kısmı yer almıştır.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٣٠١ – حدثنا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ حَيَّانَ الْمَازِنِيُّ ، قَالا : ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ يَزِيدَ أَبُو دَاوُدَ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ يَزِيدَ الصُّدَائِيُّ ، عَنْ أَبِي هَانِي ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ فَوْقَ ثَلاثٍ إِلا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, عن علي بن يزيد الصدائي ,عن أبي هانئ عمر بن كثير, وفيهما كلام وقد وثقا .

5301. Adiy b. Hâtim'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kadın üç günlük yerden daha fazla mesafeye ancak mahremiyle gidebilir."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Ali b. Yezîd es-Sudâî'den, o da Ebû Hâni Ömer b. Kesîr'den rivayet etmiştir. Her ikisi de şaibeli olmakla beraber güvenilir sayılmıştır.

٥٣٠٢ – حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، نا بَزِيعٌ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " سَفَرُ الْمَرْأَةِ مَعَ عَبْدِهَا ضَيْعَةٌ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط ,وفيه: بزيع بن عبد الرحمن ضعفه, أبو حاتم, وبقية رجاله ثقات .

5302. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kadının, kölesiyle yolculuk yapması kayıptır."[1]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6712).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/80), Taberânî, *M. el-Evsat* (143 *M. el-Bahreyn*), Taberânî, *M. es-Sağîr* (851)

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Ebû Hâtim, isnâdında bulunan Buzey b. Abdirrahman'ın zayıf olduğunu bildirmiştir. Bunun dışındakiler güvenilirdir.

(بَابُ الرِّفْقِ بِالنِّسَاءِ فِي السَّيْرِ)

Seyir Halindeyken Kadınlara Yumuşak Davranılması

٥٣٠٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَسَنٌ يَعْنِى ابْنَ مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِىِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أُمِّ سُلَيْمٍ أَنَّهَا كَانَتْ مَعَ نِسَاءِ النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُنَّ يَسُوقُ بِهِنَّ سَوَّاقٌ فَقَالَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "أَىْ أَنْجَشَةُ رُوَيْدَكَ سَوْقَكَ بِالْقَوَارِيرِ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير, ورجال أحمد رجال الصحيح .

5303. Ümmü Süleym'in bildirdiğine göre o, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in eşleriyle birlikte yolculuk yaparken, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) sefer esnasında onları götüren kişiye şöyle buyurmuş:

"Ey Enceşe! Yavaş ol (sür); zira yolcuların (âdeta hassas kırılgan) cam bardaklarıdır."

★Hadisi İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ لُزُومِ الْمَرْأَةِ بَيْتَهَا بَعْدَ قَضَاءِ فَرْضِ الْحَجِّ)

Hac Farizası Sonrası Kadının Evine Dönmesinin Gerekliliği

٥٣٠٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ وَحَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ قَالاَ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِى ذِئْبٍ.وَإِسْحَاقُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِى ذِئْبٍ عَنْ صَالِحٍ مَوْلَى التَّوْأَمَةِ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِنِسَائِهِ عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ " هَذِهِ ثُمَّ ظُهُورَ الْحُصْرِ . قَالَ فَكُنَّ كُلُّهُنَّ يَحْجُجْنَ إِلاَّ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ وَسَوْدَةَ بِنْتَ زَمْعَةَ وَكَانَتَا تَقُولاَنِ وَاللَّهِ لاَ تُحَرِّكُنَا دَابَّةٌ بَعْدَ أَنْ سَمِعْنَا ذَلِكَ مِنَ النَّبِىِّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ إِسْحَاقُ بْنُ سُلَيْمَانَ فِى حَدِيثِهِ قَالَتَا وَاللَّهِ لاَ تُحَرِّكُنَا دَابَّةٌ بَعْدَ قَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذِهِ ثُمَّ ظُهُورَ الْحُصْرِ "

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1076).

رواه أحمد وأبو يعلى إلا أنه قال : فكن كلهن يحججن إلا زينب وسودة , والبزار وقال : إنما هي هذه الحجة ثم ظهور الحصر "وفيه: صالح مولى التوأمة, ولكنه من رواية ابن أبي ذئب عنه, وابن أبي ذئب سمع منه قبل اختلاطه, وهو حديث صحيح .

5304. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Veda Haccından sonra kendi eşlerine şöyle dedi:

"Bu (haccı yaptınız), sonra ise yeriniz (evlerinizdeki) hasırların üstüdür." (Ravi şöyle devam ediyor: Daha sonraları) Zeyneb binti Cahş ile Sevde binti Zem'a dışında bütün eşleri hac yaparlardı. Bu ikisi ise şöyle derlerdi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den bu sözü işittikten sonra artık hiçbir güç bizi yerimizden oynatamaz."

İshâk b. Süleymân'ın rivayetinde ibare: İkisi dediler ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Vallahi, bu (haccı yaptınız), sonrasında ise yeriniz (evlerinizdeki) hasırların üstüdür"* sözünü dedikten sonra artık hiçbir güç bizi yerimizden oynatamaz.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir: Zeyneb ve Sevde dışında eşlerinin hepsi hac yaparlardı. Bezzar'ın lafzı: *"Sadece bu hac (için dışarı çıkıyorsunuz) bundan sonrasında ise evlerinizde hasırlarınızın üstünde(yani evlerinizde oturun)"*

İsnâdında Tev'eme'nin azatlısı Sâlih yer almıştır. Ancak İbn Ebî Zi'b adlı kişi ise bunamadan önce ondan rivayet etmiştir. Dolayısıyla bu hadis, sahîhtir.

٥٣٠٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي سَمِينَةَ الْبَصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الْحَنَفِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْمَخْرَمِيُّ ، عَنْ عُثْمَانَ الأَخْنَسِيِّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَعْدِ بْنِ يَرْبُوعٍ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ : قَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ : " إِنَّمَا هِيَ هَذِهِ الْحَجَّةُ ، ثُمَّ الْجُلُوسُ عَلَى ظُهُورِ الْحُصُرِ فِي الْبُيُوتِ " رواه أبو يعلى والطبراني في الكبير بنحوه , ورجال أبي يعلى ثقات .

5305. Ümmü Seleme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Veda Haccında bizlere şöyle dedi:

"Sadece bu hacc(ı yapabilirsin); sonra da evlerinizde hasırlarınızın üzerlerinde oturun."[2]

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ'nın ravileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/324), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (7154, 7158), Bezzâr, *Müsned* (1077), Taberânî, *M. el-Kebîr* (24/33-4)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6885), Taberânî, *M. el-Kebîr* (23/313)

٥٣٠٦ - وَبِهِ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا حَجَّ بِنِسَائِهِ ، قَالَ : " إِنَّمَا هِيَ هَذِهِ ، ثُمَّ عَلَيْكُمْ بِظَهْرِ الْحَصْرِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :عاصم بن عمر العمري, وثقه ابن حبان وقال : يخطئ وضعفه الجمهور .

5306. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) eşleriyle hac yapınca şöyle buyurdu:

"Sadece bu hacc(ı yapabilirsin); sonra da evlerinizde hasırlarınızın üzerlerinde oturun."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İbn Hibbân isnâdında bulunan Âsım b. Ömer el-Ömerî isimli kişiyi tevsîk etmiş ve "hata yapardı" demiştir. Çoğunluk ise zayıf addetmiştir.

(بَابٌ فِي الْمَرْأَةِ الْمُوسِرَةِ يَمْنَعُهَا زَوْجُهَا السَّفَرَ إِلَى الْحَجِّ)

Zengin Olan Fakat Kocası Hac Yapmasına Müsaade Etmeyen Kadın

٥٣٠٧ - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُجَاشِعِيُّ الأَصْبَهَانِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ الْكَرْمَانِيُّ ، حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ الصَّائِغِ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، " فِي امْرَأَةٍ لَهَا زَوْجٌ وَلَهَا مَالٌ ، وَلا يَأْذَنُ لَهَا زَوْجُهَا فِي الْحَجِّ ، قَالَ : لَيْسَ لَهَا أَنْ تَنْطَلِقَ إِلا بِإِذْنِ زَوْجِهَا " رواه الطبراني في الصغير والأوسط, ورجاله ثقات .

5307. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zengin ve evli bir kadına, kocasının hac için izin vermemesi konusunda şöyle buyurdu: *"Kocasının izni olmadan hacca gidemez."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ الْمُرَافَقَةِ فِي السَّفَرِ)

Yolculukta Birliktelik

٥٣٠٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ الصَّنْعَانِيُّ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ أَسْلَمَ ، قَالَ : خَرَجْتُ فِي سَفَرٍ ، فَلَمَّا رَجَعْتُ

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (582)

قَالَ لِي عُمَرُ : مَنْ صَحِبْتَ ؟ قُلْتُ : صَحِبْتُ رَجُلا مِنْ بَنِي بَكْرِ بْنِ وَائِلٍ ، فَقَالَ عُمَرُ : أَمَا سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " أَخُوكَ الْبَكْرِيُّ ، وَلا تَأْمَنْهُ "

رواه الطبراني في الأوسط ,من طريق زيد بن عبد الرحمن بن زيد بن أسلم, عن أبيه وكلاهما ضعيف .

5308. Eslem bildiriyor: Yola çıkmıştım; döndüğüm zaman Hz. Ömer bana: "Kiminle yolculuk yaptın?" diye sorunca: "Bekr b. Vâil oğullarından bir adamla birlikte" dedim. Bunun üzerine Hz. Ömer şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in: *"Bekr b. Vâil oğulları kardeşine (mensubuna) fazla güvenme"* dediğini duymadın mı?

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Zeyd b. Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem'den, o da babasından (kanalıyla) rivayet etmiştir. Her ikisi de zayıftır.

٥٣٠٩ - وعَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:"الشَّيْطَانُ يَهِمُّ بِالوَاحِدِ وَالاثْنَيْنِ فَإِذَا كَانُوا ثَلاثَةً لَمْ يَهِمَّ بِهِمْ "

رواه البزار, وفيه: عبد الرحمن بن أبي الزناد, وهو ضعيف وقد وثق .

5309. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Şeytan bir ve iki kişiye vesvese verir. Üç kişi olduklarında vesvese veremez."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdurrahman b. Ebi'z-Zinâd zayıftır. Bir yandan da güvenilir sayılmıştır.

(بَابُ الدَّلالَةِ فِي السَّفَرِ)

Yolculukta Rehber

٥٣١٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانَ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ حُوَيِّصَةَ الْحَارِثِيِّ ، عَنْ مَعْنِ بْنِ حُوَيْرِيَةَ ، عَنْ حُسَيْلِ بْنِ خَارِجَةَ الأَشْجَعِيِّ ، قَالَ : قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فِي جَلَبٍ أَبِيعُهُ ، فَأُتِيَ بِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " أَجْعَلُ لَكَ عِشْرِينَ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ عَلَى أَنْ تَدُلَّ أَصْحَابِي هَؤُلاءِ عَلَى طَرِيقِ خَيْبَرَ " ، فَفَعَلْتُ ، فَلَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْبَرَ وَفَتَحَهَا جِئْتُ ، " فَأَعْطَانِي الْعِشْرِينَ ثُمَّ أَسْلَمْتُ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه من لم أعرفه .

5310. Huseyl b. Hârice el-Eşcaî bildiriyor: Medine'ye süt devesini satmak üzere ilerlerken beni alıp Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına götürdüler. Şöyle buyurdu:

"Sana, ashâbıma Hayber yolunu göstermene karşılık yirmi sâ hurma veririm." Ben de söyleneni yaptım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hayber'e ulaşıp ta orayı fethedince onun yanına gittiğinde bana o yirmi ölçek hurmayı verdi ve ben de Müslüman oldum.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım biri vardır.

٥٣١١ – حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ الْحِنَّائِيُّ ، ثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخٍ ، ثنا نَافِعٌ أَبُو هُرْمُزٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ لِإِبْلِيسَ مَرَدَةً مِنَ الشَّيَاطِينِ ، يَقُولُ لَهُمْ : عَلَيْكُمْ بِالْحُجَّاجِ وَالْمُجَاهِدِينَ ، فَأَضِلُّوهُمْ عَنِ السَّبِيلِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: نافع بن هرمز أبو هرمز, وهو ضعيف .

5311. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"İblis kendisine bağlı azgın şeytanlara şöyle der: Hacı ve mücahitlerle uğraşmaktan sakın vazgeçmeyin ve onları yollarından saptırın."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Nâfi b. Hurmuz Ebû Hurmuz, zayıftır.

٥٣١٢ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ ، قَالَ : سَأَلْتُ جُنْدُبَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ ، هَلْ كُنْتُمْ تُسَخِّرُونَ الْعَجَمَ ؟ قَالَ : " كُنَّا نُسَخِّرُهُمْ مِنْ قَرْيَةٍ إِلَى قَرْيَةٍ يَدُلُّونَا عَلَى الطَّرِيقِ ثُمَّ نُخَلِّيهِمْ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

5312. Ebû İmrân bildiriyor: Cundub b. Abdillah'a: "Arap olmayan yabancılarla çalışıp onların rehberliğine müracaat eder miydiniz?" diye sorunca şu karşılığı verdi: "Bir köyden diğer bir köye gitmek için onlardan yararlanır, sonra da onları bırakırdık."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (3568)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (1368), *es-Silsiletu'd-daîfe* (680)

(بَابُ المَشْيُ عَنِ الرَّوَاحِلِ)

Yolculuk Esnasında Binek Olduğu Halde Yürüme

٥٣١٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَرْوَزِيُّ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قُهْزَاذَ ، ثَنَا أَبُو الْوَزِيرِ مُحَمَّدُ بْنُ أَعْيَنَ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلالٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " كَانَ إِذَا صَلَّى الْفَجْرَ فِي السَّفَرِ مَشَى "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن علي المروزي, وفيه كلام وقد وثق .

5313. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yolculuk esnasında sabah namazını kıldıktan sonra yürürdü.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ali el-Mervezî şaibeli olmakla beraber güvenilir sayılmıştır.

(بَابٌ فِي التَّحْمِيْلِ)

Yük Yükleme

٥٣١٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِذَا حَمَلْتُمْ فَأَخِّرُوا الحَمْلَ فَإِنَّ الرِّجْلَ مُوثَقَةٌ ، وَالْيَدَ مُعَلَّقَةٌ"

رواه البزار والطبراني في الأوسط, وفيه: قيس بن الربيع, وثقه شعبة والثوري, وفيه كلام .

5314. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yükü yüklediğinizde (hayvanın) arkasına doğru yükleyin; zira onun arka bacakları güçlü, ön bacakları ise iğretidir."

★Hadisi Bezzâr[1] ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kays b. er-Rabî, Şu'be ve Sevrî'ye göre güvenilirdir. Ancak bu kişi hakkında menfi değerlendirmeler de yapılmıştır.

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1081)

(بَابٌ فِي الْمَوَاقِيتِ)

Mîkatlar (Hac Sınırları)

٥٣١٥ - عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : " وَقَّتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لأَهْلِ الْمَدِينَةِ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ ، وَلأَهْلِ الشَّامِ الْجُحْفَةَ ، وَلأَهْلِ الْيَمَنِ وَلأَهْلِ تِهَامَةَ أَلَمْلَمَ ، وَلأَهْلِ طَائِفٍ وَهِيَ نَجْدٌ قَرْنًا ، وَلأَهْلِ الْعِرَاقِ ذَاتَ عِرْقٍ "

رواه أحمد, وفيه: الحجاج بن أرطاة ,وفيه كلام وقد وثق .

5315. Câbir şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine halkının hac başlangıç sınırını Zu'l-Huleyfe, Şam bölgesi halkı için Cuhfe, Yemen ve Tihâme halkı için Elemlem, Tâif yani Necd halkı için Karn, Irak halkı için ise Zât-ı Irk olarak tayin etti.[1]

★**Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Haccâc b. Artât şaibeli olmakla beraber güvenilir sayılmıştır.**

٥٣١٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ يَعْنِي ابْنَ سَلَمَةَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَّتَ لأَهْلِ نَجْدٍ قَرْنًا"

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح إلا أن أيوب بن أبي تميمة لم يسمع من ابن الزبير.

5316. Abdullah b. ez-Zübeyr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tâif, yani Necd halkı için mikat sınırı olarak Karn mahallini tayin etti.

★**Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir. Ancak Eyyûb b. Ebî Temîme isimli kişi İbnü'z-Zübeyr'den bir şey işitmemiştir.**

٥٣١٧ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْعَلافُ الْمِصْرِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سُوَيْدٍ ، حَدَّثَنِي هِلالُ بْنُ زَيْدِ بْنِ يَسَارٍ ، قَالَ : ثنا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " وَقَّتَ لأَهْلِ الْمَدَائِنِ : الْعَقِيقَ ، وَلأَهْلِ الْبَصْرَةِ : ذَاتَ عِرْقٍ ، وَلأَهْلِ الْمَدِينَةِ : ذَا الْحُلَيْفَةِ ، وَلأَهْلِ الشَّامِ : الْجُحْفَةَ "

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6697), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2222)

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو ظلال هلال بن يزيد, وثقه ابن حبان,وضعفه جمهور الأئمة, وبقية رجاله رجال الصحيح .

5317. Enes bin Mâlik'ten rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medâin halkının mikat sınırını el-Atîk, Basra halkı için Zât-ı Irk, Medine halkı için mikat sınırını Zul-Huleyfe, Şam halkı için hac başlangıç sınırını ise Cuhfe olarak belirledi.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İbn Hibbân isnâdında bulunan Ebû Zilâl Hilâl b. Yezîd isimli raviyi tevsîk etmiştir. İmamların büyük bir çoğunluğu ise zayıf addetmiştir. Bunun dışındakiler *Sahîh* ricâlidir.

٥٣١٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو مَعْمَرٍ الْمُقْعَدُ ، ثنا عَبْدُ الْوَارِثِ ، ثنا عُتْبَةُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ السَّهْمِيُّ ، حَدَّثَنِي زُرَارَةُ بْنُ كَرِيمِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ عَمْرٍو السَّهْمِيُّ ، أَنَّ الْحَارِثَ بْنَ عَمْرٍو حَدَّثَهُ ، قَالَ : أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِمِنًى أَوْ بِعَرَفَاتٍ "وَوَقَّتَ يَلَمْلَمَ لأَهْلِ الْيَمَنِ أَنْ يُهِلُّوا مِنْهَا" رواه الطبراني في الكبير, في حديث طويل يأتي في خطب الحج إن شاء الله, ورجاله ثقات .

5318. Hâris b. Amr, şöyle dedi: Mina veya Arafat'ta bulunan Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına vardığımda kendisi Yemen halkına Yelemem'i mikat sınırı olarak tayin edip, telbiyelerine oradan başlamalarını (söylüyordu).[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de uzun bir metinle rivayet etmiştir. İnşaallah hac hutbelerinde gelecek. Ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ الإِحْرَامُ مِنَ الْمِيقَاتِ)

Mîkatlarda (Hac Sınırlarında) İhrama Girme

٥٣١٩ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ الْكُوفِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ الْخَلِيلِ الْخَزَّازُ ، ثنا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ حَرْبٍ ، عَنْ خُصَيْفٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " لا تَجَوَّزُوا الْوَقْتَ إِلا بِإِحرامٍ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: خصيف, وفيه كلام وقد وثقه جماعة .

5319. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Mîkatı ihramsız geçmeyin."*[3]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (721)
[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (3351)
[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12236)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Husayf şaibeli olmakla beraber güvenilir sayılmıştır.

(بَابٌ فِيمَنْ أَحْرَمَ قَبْلَ المِيقَاتِ)

Mîkattan (Hac Sınırlarından) Önce İhrama Giren Kişi

٥٣٢٠ – حَدَّثَنَا نُعَيْمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصُّورِيُّ ، ثَنَا مُوسَى بْنُ أَيُّوبَ النَّصِيبِينِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَالِدٍ ، عَنْ غَالِبِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَحْرَمَ مِنْ بَيْتِ الْمَقْدِسِ دَخَلَ مَغْفُورًا لَهُ " قلت : هكذا وجدته في نسختين .

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: غالب بن عبيد الله العقيلي, وهو متروك .

5320. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Beytu'l-Makdis'te ihrama giren kişi affedilmiş olarak ihrama girmiştir."*

Derim ki: Her iki nüshada da bu şekilde buldum. Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ğâlib b. Ubeydillah el-Ukaylî metrûktur.

٥٣٢١ – ثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا مُسَدَّدٌ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنِ الْحَسَنِ ، أَنَّ عِمْرَانَ بْنَ الْحُصَيْنِ ، أَحْرَمَ مِنَ الْبَصْرَةِ فَلَمَّا قَدِمَ عَلَى عُمَرَ وَقَدْ كَانَ بَلَغَهُ ذَلِكَ ، أَغْلَظَ لَهُ ، وَقَالَ : " يَتَحَدَّثُ النَّاسُ أَنَّ رَجُلا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْرَمَ مِنْ مِصْرٍ مِنَ الأَمْصَارِ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح إلا أن الحسن لم يسمع من عمر .

5321. Hasan(-ı Basrî)'nin bildirdiğine göre İmrân b. Husayn, Basra'da ihrama girmişti. Hz. Ömer'in yanına geldiğinde -ki bu tutumu Ömer'e daha o gelmeden ulaşmıştı- ona şöyle çıkıştı: "Bir takım insanların söylediğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbından birisi ta şehirlerin birindeyken ihrama girmiş."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir. Ancak Hasan, Hz. Ömer'den işitmemiştir.

٥٣٢٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ. وَإِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْخِرِّيتِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ هَادِيَةَ قَالَ لَقِيتُ ابْنَ عُمَرَ قَالَ إِسْحَاقُ فَقَالَ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/107)

لِي مِمَّنْ أَنْتَ قُلْتُ مِنْ أَهْلِ عُمَانَ. قَالَ مِنْ أَهْلِ عُمَانَ قُلْتُ نَعَمْ. قَالَ أَفَلاَ أُحَدِّثُكَ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْتُ بَلَى. فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " إِنِّي لأَعْلَمُ أَرْضاً يُقَالُ لَهَا عُمَانُ يَنْضَحُ بِجَانِبِهَا وَقَالَ إِسْحَاقُ بِنَاحِيَتِهَا الْبَحْرُ الْحَجَّةُ مِنْهَا أَفْضَلُ مِنْ حَجَّتَيْنِ مِنْ غَيْرِهَا" رواه أحمد, ورجاله ثقات .

5322. Hasan b. Hâdiye bildiriyor: Yüce Allah rahmet eylesin Abdullah b. Ömer'le karşılaşınca bana: "Sen kimlerdensin?" diye sorunca: "Umman halkındanım" cevabını verdim. "Umman halkından mı?" deyince ben de: "Evet" dedim. "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den duyduğum bir şeyi sana anlatmamı ister misin?" deyince "Olur" karşılığını verdim. Bunun üzerine şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle buyururken işittim:

"Ben, Umman denilen ve deniz kıyısında öyle bir yer biliyorum ki, oradan yapılan hac, başka yerlerden yapılan iki hacdan daha üstündür."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ الاغْتِسَالُ لِلإِحْرَامِ)

İhrama Girmek İçin Boy Abdesti Alma

٥٣٢٣ - حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ يَعْقُوبَ الْجَزَرِيُّ ، نا سَهْلُ بْنُ يُوسُفَ ، نا حُمَيْدٌ ، عَنْ بَكْرٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : مِنَ السُّنَّةِ أَنْ يَغْتَسِلَ الرَّجُلُ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُحْرِمَ

رواه البزار والطبراني في الكبير, إلا أنه قال : عند إحرامه وعند دخول مكة , ورجال البزار ثقات كلهم .

5323. Abdullah b. Ömer der ki: "Kişinin ihrama girmek istiyorsa gusül abdesti alması sünnettendir."[2]

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî: "İhrama girmesi esnasında ve Mekke'ye gireceği zaman" şeklinde rivayet etmiştir. Bezzâr'ın tüm ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٣٢٤ - وعَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُحْرِمَ غَسَلَ رَأْسَهُ بِخِطْمِيٍّ ، وَأُشْنَانٍ دَهَنَهُ بِشَيْءٍ مِنْ زَيْتٍ غَيْرِ كَثِيرٍ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط باختصار, وإسناد البزار حسن .

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4853)

[2] 5323. Bezzâr, *Müsned* (1084)

5324. Hz. Âişe der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), başını (o zamanlarda sabun vazifesi gören) bir bitkiyle yıkadıktan sonra bir parça zeytinyağıyla da yağladı.[1]

★Hadisi Bezzâr ve kısa metinle *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Bezzâr'ın isnadı hasendir.

(بَابُ حَجُّ الأَقْلَفِ)

Sünnetsizin Haccı

٥٣٢٥ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ ، عَنْ أُمِّ الأَسْوَدِ ، عَنْ مُنْيَةَ ، عَنْ حَدِيثِ أَبِي بَرْزَةَ ، قَالَ : سَأَلُوا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ رَجُلٍ أَقْلَفَ ، أَيَحُجُّ بَيْتَ اللهِ ؟ قَالَ : " لا ، نَهَانِي اللهُ عَزَّ وَجَلَّ عَنْ ذَلِكَ حَتَّى يَخْتَتِنَ "

رواه أبو يعلى، وفيه: منية بنت عبيد بن أبي برزة، ولم يرو عنها غير أم الأسود .

5325. Ebû Berze der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e sünnet olmamış bir kişinin hac yapıp yapamayacağı sorulunca şöyle buyurdu:

"Hayır, Yüce Allah bana, (kişi) sünnet oluncaya kadar bunu (haccını) yasaklamamı emretti."[2]

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ubeyd b. Ebî Berze'nin kızı olan Munye'den, Ümmü'l-Esved'den başka rivayet eden olmamıştır.

(بَابُ الاشْتِرَاطُ فِي الحَجِّ)

Hacda Şart Koşma

٥٣٢٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ قَالَ حَدَّثَنِى أَبِى قَالَ فَزَعَمَ ابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ أَبِى بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِى سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ أَتَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضُبَاعَةَ بِنْتَ الزُّبَيْرِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَهِىَ شَاكِيَةٌ فَقَالَ أَلاَ تَخْرُجِينَ مَعَنَا فِى سَفَرِنَا هَذَا . وَهُوَ يُرِيدُ حَجَّةَ الْوَدَاعِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّى شَاكِيَةٌ وَأَخْشَى أَنْ تَحْبِسَنِى شَكْوَاىَ. قَالَ فَأَهِلِّى بِالْحَجِّ وَقُولِى اللَّهُمَّ مَحِلِّى حَيْثُ تَحْبِسُنِى "

[1] Bezzâr, *Müsned* (1085), Taberânî, *M. el-Evsat* (1172)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (7433)

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وقد صرح ابن إسحاق بالسماع, وبقية رجاله رجال الصحيح .

5326. Ümmü Seleme anlatıyor: Dubâ'a binti'z-Zübeyr b. Abdilmuttalib, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e şikâyetçi olarak gelince Veda Haccı yapmak isteyen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Bu yolculuğumuza bizimle birlikte çıkmak istemez misin?"* diye sorunca şöyle cevap verdi: "Ya Resûlallah! Ben şikâyetçi biriyim. Çok sızlanıp nazlanan birisiyim ve bundan dolayı bu nazımın bana engel olmasından endişe ediyorum." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"O halde niyet edip telbiye getir ve: «Ey Allahım! İhramdan çıkış yerim, beni durdurduğum yerdir» de!"*[1]

★Hadisi İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İbn İshâk bunu işitme yoluyla aldığını açıkça belirtmiştir. Bunun dışındakiler *Sahîh* ricâlidir.

٥٣٢٧ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ ، ثنا هِشَامٌ الدَّسْتَوَائِيُّ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ لِضُبَاعَةَ : " حُجِّي وَاشْتَرِطِي أَنَّ مَحِلِّي حَيْثُ حَبَسْتَنِي " رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: حجاج بن نصير, وثقه ابن حبان, وقال : يهم وفيه كلام .

5327. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Dubâ'a'ya şöyle buyurdu:

"Hac yap ve «İhramdan çıkış yerim, beni durdurduğun yerdir» diye şart koş."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İbn Hibbân isnâdında bulunan Haccâc b. Nusayr isimli kişiyi tevsîk etmiş ve demiştir ki: "Yanıldığı olurdu" Bu ravi, şaibelidir.

٥٣٢٨ - و عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: أَرَادَتْ ضُبَاعَةُ بِنْتِ الزُّبَيْرِ الحَجَّ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُجِّي وَقُولِي : مَحِلِّي حَيْثُ حَبَسْتَنِي "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: علي بن عاصم ,وهو متكلم فيه لسوء حفظه وتماديه على الخطأ واحتقاره العلماء

5328. Abdullah b. Ömer der ki: Dubâ'a, hac yapmak isteyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona şöyle dedi:

"Hac yap ve «İhramdan çıkış yerim, beni durdurduğun yerdir» de!"

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ali b. Âsım kötü hafızası, yanlışlarında ısrarcı olması ve âlimleri küçük görmesi sebebiyle eleştiriye tâbi tutulmuştur.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/303), Taberânî, *M. el-Kebîr* (23/249)

(بَابٌ فِي أَشْهُرِ الحَجِّ)

Hac Ayları

٥٣٢٩ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أُسَيْدٍ أَبُو أُسَيْدٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ ثَوَابٍ الْهَبَّارِيُّ ، حَدَّثَنَا حُصَيْنُ بْنُ مُخَارِقٍ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ عُبَيْدٍ ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ : " ﴿الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ﴾ ، قَالَ : شَوَّالٌ ، وَذُو الْقَعْدَةِ ، وَذُو الْحِجَّةِ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: حصين بن مخارق, قال الطبراني : كوفي ثقة , وضعفه الدارقطني, وبقية رجاله موثقون .

5329. Ebû Umâme der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), **"Hac bilinen aylardadır..."**[1] âyet-i celilesi nazil olunca şöyle buyurdu:

"Bu aylar, Şevvâl, Zilkâde ve Zilhicce aylarıdır".[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. Taberânî isnâdında bulunan Husayn b. Muhârik hakkında: "Kufelidir ve güvenilir" derken, Dârekutnî bu kişinin zayıf olduğunu bildirmiştir. Bunun dışındakiler güvenilir kimselerdir.

٥٣٣٠ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، قَالَ : نَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، قَالَ : نَا الْمُفَضَّلُ بْنُ صَدَقَةَ ، عَنْ خُصَيْفٍ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، فِي قَوْلِ اللَّهِ : ﴿الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ﴾ ، قَالَ : " شَوَّالٌ ، وَذُو الْقَعْدَةِ ، وَعَشْرٌ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ ، وَلا يُفْرَضُ الْحَجُّ إِلا فِيهِنَّ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: المفضل بن صدقة, وهو متروك .

5330. İbn Abbâs, Yüce Allah'ın: **"Hac bilinen aylardadır..."**[3] âyet-i celilesi hakkında şöyle dedi: "Bu aylar, Şevvâl, Zilkâde ve Zilhicce aylarıdır. Hac, sadece bu aylarda farz kılınır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mufaddal b. Sadaka metrûktur.

٥٣٣١ – وعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: مِنَ السُّنَّةِ أَنْ لاَ يُهَلَّ بِالحَجِّ إِلاَّ فِي أَشْهُرِ الحَجِّ "

---

[1] Bakara Sur. 197.

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (180)

[3] Bakara Sur. 197.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الحجاج بن أرطاة ,وفيه كلام وقد وثق .

5331. İbn Abbâs'dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi: "Telbiyenin sadece hac aylarında yapılması sünnettendir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Haccâc b. Ertât şaibeli olmakla beraber güvenilir sayılmıştır.

•

(بَابُ الطِّيبِ عِنْدَ الإِحْرَامِ)

İhramlıyken Koku Sürünmek

٥٣٣٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ يَعْنِى ابْنَ سَلَمَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِى إِسْحَاقَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ وَجَدَ رِيحَ طِيبٍ بِذِى الْحُلَيْفَةِ فَقَالَ " مِمَّنْ هَذِهِ الرِّيحُ . فَقَالَ مُعَاوِيَةُ مِنِّى يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ. فَقَالَ مِنْكَ لَعَمْرِى. فَقَالَ طَيَّبَتْنِى أُمُّ حَبِيبَةَ وَزَعَمَتْ أَنَّهَا طَيَّبَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ إِحْرَامِهِ. فَقَالَ اذْهَبْ فَأَقْسِمْ عَلَيْهَا لَمَا غَسَلَتْهُ. فَرَجَعَ إِلَيْهَا فَغَسَلَتْهُ"

رواه أحمد والبزار, وزاد بعد الأمر بغسله : فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " الْحَاجُّ الشَّعِثُ التَّفِلُ " . ورجال أحمد رجال الصحيح , إلا أن سليمان بن يسار لم يسمع من عمر, وإسناد البزار متصل إلا أن فيه: إبراهيم بن يزيد الخوزي, وهو متروك .

5332. Süleymân b. Yesâr'ın bildirdiğine göre Hz. Ömer b. el-Hattâb, Zulhuleyfe'de güzel bir koku duyunca: "Bu koku kimden geliyor?" diye sordu. Muâviye dedi ki: "Benden geliyor, ey Müminlerin emiri." Hz. Ömer: "Yazıklar olsun senden mi?" diye çıkışınca Muaviye, (kızkardeşi) Ümmü Habîbe bu kokuyu ona sürüp ayrıca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e de ihramlıyken aynen bu şekilde koku sürdüğünü söyledi. Hz . Ömer dedi ki: "Kendisine git ve mutlaka bu kokuyu üzerinden gidermesini söyle." Bunun üzerine Muaviye ona (Ümmü Habîbe'ye) gitti ve o da yıkamak suretiyle o kokuyu çıkarttı.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir. Bezzâr ayrıca, Hz. Ömer'in onu temizlemesini (yıkamasını) emretmesinden sonra şunu söylemiştir: Çünkü ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle derken işittim: *"Hacı (dediğin), kokusuz ve bakımsız (pejmürde) olur".*

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1099)

Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricâlidir. Süleyman b. Yesâr, Hz. Ömer'den duymamıştır. Bezzâr'ın isnadı muttasıldır; fakat isnâdında bulunan İbrâhîm b. Yezid el-Hûzî metrûktur.

٥٣٣٣ - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " تَطَيَّبَ قَبْلَ أَنْ يُحْرِمَ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

5333. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ihrama girmeden önce koku süründü.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٣٣٤ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ ، ثنا أَبُو الأَسْوَدِ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الأَشَجِّ ، عَنْ خَوْلَةَ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تُطَيِّبِي وَأَنْتِ مُحْرِمَةٌ ، وَلا تَمَسِّي الْحِنَّاءَ فَإِنَّهُ طِيبٌ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وحديثه حسن وفيه كلام .

5334. Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"İhramlıyken koku sürünme. Kınaya da dokunma ki, o da koku sayılır."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn Lehîa'nın hadisi hasen olup, bu kişi şaibelidir.

(بَابُ مَا يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ)

İhramlının Giyeceği

٥٣٣٥ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ مُحَمَّدٍ ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، أَخْبَرَنَا الْحَجَّاجُ ، عَنْ حُسَيْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ ، عنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لا بَأْسَ أَنْ يُحْرِمَ الرَّجُلُ فِي ثَوْبٍ مَصْبُوغٍ بِزَعْفَرَانٍ قَدْ غُسِلَ ، فَلَيْسَ لَهُ نَفْضٌ وَلا رَدْعٌ "

رواه أبو يعلى والبزار, وفيه: حسين بن عبد الله بن عبيد الله, وهو ضعيف .

5335. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (11433)
[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (43/418)

"İhramlı bir kişinin, zafiranla boyandıktan sonra yıkanmış ve kokusu olmayan, renk vermeyen şeyle ihrama girmesinde bir mahzur yoktur."[1]

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hüseyn b. Abdillah b. Ubeydillah zayıftır.

٥٣٣٦ - حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ مَرْثَدٍ ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ نَافِعٍ الأَرْسُوفِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ الطَّائِفِيُّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ لَمْ يَجِدْ إِزَارًا وَهُوَ مُحْرِمٌ ، فَوَجَدَ سَرَاوِيلا فَلْيَلْبَسْهُ ، وَمَنْ لَمْ يَجِدْ نَعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسِ الْخُفَّيْنِ ، فَلْيَقْطَعْهُمَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ " رواه الطبراني في الأوسط, وإسناده حسن .

5336. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"İzar (alta giyilen dikişsiz bez - peştemal) bulamayan kişi sirval (şalvarımsı iç pantolon) giyebilir. Terlik giyemeyen mest (ayakkabı) giyebilir ve bunu topuk kemiğinin aşağı kısmından keser."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٥٣٣٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ حَدَّثَنَا شَرِيكٌ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَ سَمِعَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ صَوْتَ ابْنِ الْمُغْتَرِفِ أَوِ ابْنِ الْغِرَفِ الْحَادِي فِي جَوْفِ اللَّيْلِ وَنَحْنُ مُنْطَلِقُونَ إِلَى مَكَّةَ فَأَوْضَعَ عُمَرُ رَاحِلَتَهُ حَتَّى دَخَلَ مَعَ الْقَوْمِ فَإِذَا هُوَ مَعَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَلَمَّا طَلَعَ الْفَجْرُ قَالَ عُمَرُ هَيْءَ الآنَ اسْكُتِ الآنَ قَدْ طَلَعَ الْفَجْرُ اذْكُرُوا اللَّهَ. قَالَ ثُمَّ أَبْصَرَ عَلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ خُفَّيْنِ قَالَ وَخُفَّانِ فَقَالَ قَدْ لَبِسْتُهُمَا مَعَ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْكَ أَوْ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ عُمَرُ عَزَمْتُ عَلَيْكَ إِلاَّ نَزَعْتَهُمَا فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَنْظُرَ النَّاسُ إِلَيْكَ فَيَقْتَدُونَ بِكَ"

5337. Abdullah b. Âmir b. Rabîa bildiriyor: Hz. Ömer b. el-Hattâb, bizler de Mekke'ye doğru ilerlemekteyken gece yarısı, İbnu'l-Muğterif veya İbnu'l-Ğıraf'ın sesini duydu ve bineğini hızlandırıp gruba yetişince onun Abdurrahman b. Avf ile (konuşmakta olduğunu) gördü. Sabah vakti girince Ömer: "Şimdi yeter, artık susun. Çünkü sabah vakti girdi ve Yüce Allah'ı zikredin" dedî. Bu arada Abdurrahman b. Avf'ın ayağında ayakkabı olduğunu görünce: "(Bu kadar gevezelik yetmiyormuş gibi bir de ayaklarında) ayakkabı mı var?" diye çıkıştı.

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2579), Bezzâr, *Müsned* (1087), Ahmed, *Müsned* (3314)

Abdurrahman b. Avf şu karşılığı verdi: "Ben bunları senden daha hayırlı olan (Resûlullah)'ın yanında da giymiştim." Bunun üzerine Ömer b. el-Hattâb şöyle dedi: "İnsanların sana bakıp örnek almalarından korktuğum için onları çıkartmanda ısrar ediyorum."[1]

٥٣٣٨ – وفي رواية : قَدْ لَبِسْتُهُمَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. مِنْ غَيْرِ شَكٍّ "

رواه أحمد, وفيه: عاصم بن عبيد الله, وهو ضعيف .

5338. Bir rivayette ise tereddüt ifadesi olmaksızın şöyle geçmiştir: "Bunları Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'le beraber giymiştim."[2]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Âsım b. Ubeydillah zayıftır.

(بَابُ مَا لِلنِّسَاءِ لِبْسُهُ وَمَا لَيْسَ لَهُنَّ)

Kadınların Giyip Giyemeyeceği Şeyler

٥٣٣٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا الْغَلابِيُّ , ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ , ثنا أَيُّوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو الْجَمَلِ , عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ , عَنْ نَافِعٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : " لَيْسَ عَلَى الْمَرْأَةِ حُرُمٌ إِلا فِي وَجْهِهَا "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: أيوب بن محمد اليمامي, وهو ضعيف .

5339. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kadın, ihram ifadesi olarak sadece yüzünü açar."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Eyyûb b. Muhammed el-Yemâmî zayıftır.

٥٣٤٠ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو ، ثَنَا أَبِي ، عَنْ مُوسَى بْنِ أَعْيَنَ ، عَنْ عِيسَى بْنِ يُونُسَ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ صُهْبَانَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَنْتَقِبُ الْمَرْأَةُ الْمُحْرِمَةُ ، وَلا تَلْبَسُ الْقُفَّازَيْنِ ، وَلا الْبُرْقُعَ ، فَإِنْ أَرَادَتْ أَنْ تُحْرِمَ وَهِيَ حَائِضٌ فَلْتُحْرِمْ وَلْتَقِفِ الْمَوَاقِفَ ، إِلا الطَّوَافَ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ "

قلت : في الصحيح بعضه . رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عمر بن صهبان, وهو متروك .

5340. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

---

[1] Ahmed, *Müsned* (1668)

[2] Ahmed, *Müsned* (1669)

"Kadın ihramlıyken peçe, (peçeye benzeyen ve göz kısımlarının açık olduğu sadece gözleri gösteren) örtü ve eldiven takamaz. Bir kadın hayızlıyken ihrama girmek isterse tavaf yapmaz ve Safa ile Merve arasında koşmaz; bunun dışındaki hac ibadetlerini yapar."

Derim ki: Bunun *Sahîh*'de bir kısmı yer almıştır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ömer b. Suhbân metrûktur.

٥٣٤١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ ، صَاحِبُ الْمَغَازِي ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ عَطَاءٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " كُنَّ أَزْوَاجُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْتَضِبْنَ بِالْحِنَّاءِ وَهُنَّ مُحْرِمَاتٌ ، وَيَلْبَسْنَ الْمُعَصْفَرَ وَهُنَّ مُحْرِمَاتٌ" رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يعقوب بن عطاء, وثقه ابن حبان, وضعفه جماعة .

5341. İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in eşleri ihramlı iken kına sürünürlerdi. Yine ihramlı iken renkli elbiseler giyerlerdi.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ya'kûb b. Atâ isimli kişiyi, İbn Hibbân tevsîk etmiş, bir grup ise zayıf addetmiştir.

٥٣٤٢ – حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ , ثنا أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ , ثنا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ , ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ , عَنْ أَبِي مَعْشَرٍ , عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ " أَنَّ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُنَّ يَطُفْنَ بِالْبَيْتِ , وَعَلَيْهِنَّ مَلاحِفُ حُمْرٌ , وَلَيْسَتْ بِالْمِشْعَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو معشر, وفيه كلام .

5342. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in eşleri, üzerlerinde vücudu tam örtmeyen kırmızı örtülerle Kâbe'yi tavaf ederlerdi.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Ma'şer şaibelidir.

٥٣٤٣ – حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ التِّرْمِذِيُّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ ، حَدَّثَنِي أَبُو الْحَكَمِ اللَّيْثِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي جَدِّي ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ ، " أَنَّ نِسَاءَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُنَّ يَلْبَسْنَ الدُّرُوعَ الْمُعَصْفَرَاتِ وَهُنَّ مُحْرِمَاتٌ "

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (11186)
[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12410)

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جماعة لم أعرفهم .

5343. Hz. Ebû Bekr'in kızı Esmâ'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in eşleri ihramlıyken vücudu tamamen saran renkli örtüler giyerlerdi.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım biri grup vardır.

٥٣٤٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، قَالَ : أَخْبَرَتْنِي حُكَيْمَةُ ، عَنْ أُمِّهَا أُمَيْمَةَ ، " أَنَّ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُنَّ يَجْعَلْنَ عِصَابَةً فِيهَا الْوَرْسُ وَالزَّعْفَرَانُ فَيَعْصِبْنَ بِهَا أَسَافِلَ شُعُورِهِنَّ مِنْ جِبَاهِهِنَّ قَبْلَ أَنْ يُحْرِمْنَ ثُمَّ يُحْرِمْنَ كَذَلِكَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: حكيمة بنت أميمة روى عنها ابن جريج و لم يتكلم فيها أحد واحتج بروايتها أبو داود, وبقية رجاله رجال الصحيح .

5344. Rukayka'nın kızı Umeyme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in eşleri, ihrama girmeden önce kokulu ve zafiranlı saç kurdelaları edinir ve bunlarla saç uçlarını tepede toplayarak bağlar ve sonra da bu şekilde ihrama girerlerdi.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Umeyme'nin kızı olan Hukeyme'den sadece İbn Cüreyc rivayet etmiştir. Kimse bu kişi hakkında eleştiride bulunmamıştır. Ebû Dâvud bunun rivayetini delil olarak kullanmıştır. Bunun dışındakiler *Sahîh* ricâlidir.

٥٣٤٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ خَلَفٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ الأَزْرَقُ ، عَنْ شَرِيكٍ,عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ ، عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ ، عَنْ حِقَّةَ بِنْتِ عَمْرٍو ، وَكَانَتْ ، قَدْ صَلَّتِ الْقِبْلَتَيْنِ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَنَّهَا كَانَتْ إِذَا أَرَادَتْ أَنْ تُحْرِمَ وَضَعَتْ عَيْبَتَهَا فِي حِجْرِهَا ، وَلَبِسَتْ مِنْ ثِيَابِهَا مَا تَشَاءُ ، وَالْمُعَصْفَرَ فَتُهِلُّ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

5345. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile bir namazı iki kıbleye doğru kılan Hikka binti Amr'dan nakledildiğine göre o, ihrama girmek istediğinde değerli eşyalarını çıkarıp kuşağına koyar ve istediği renkli elbiseyi giyip telbiye getirerek niyet ederdi.[3]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (24/85)
[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (14/189)
[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (24/215-216)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٣٤٦ - حَدَّثَنَا أَبُو يَحْيَى الرَّازِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: "كُنَّا نَكُونُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَنَحْنُ مُحْرِمَاتٌ، فَيَمُرُّ بِنَا الرَّاكِبُ، فَتَسْدِلُ إِحْدَانَا الثَّوْبَ عَلَى وَجْهِهَا مِنْ فَوْقِ رَأْسِهَا، وَرُبَّمَا قَالَتْ مِنْ فَوْقِ الْخِمَارِ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يزيد بن أبي زياد, وثقه ابن المبارك وغيره, وضعفه جماعة.

5346. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın eşi Ümmü Seleme bildiriyor: Bizler ihramlı bir şekilde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanında olduğumuzda bir süvari yanımızdan geçerse başımızdan aşağıya doğru sarkıtmak suretiyle bir elbiseyle yüzümüzü örterdik. Ravi -peçemizin üzerinden - de demiş olabilir.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yezîd b. Ebî Ziyâd isimli kişiyi İbnü'l-Mübârek tevsîk etmiş, bir grup ise zayıf addetmiştir.

(بَابُ التَّوَاضُعِ فِي الحَجِّ)

Hacda Tevazu

٥٣٤٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا زَمْعَةُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ وَهْرَامٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَمَّا مَرَّ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِوَادِي عُسْفَانَ حِينَ حَجَّ قَالَ" يَا أَبَا بَكْرٍ أَيُّ وَادٍ هَذَا قَالَ وَادِي عُسْفَانَ. قَالَ لَقَدْ مَرَّ بِهِ هُودٌ وَصَالِحٌ عَلَى بَكَرَاتٍ حُمْرٍ خُطُمُهَا اللِّيفُ أُزُرُهُمُ الْعَبَاءُ وَأَرْدِيَتُهُمُ النِّمَارُ يُلَبُّونَ يَحُجُّونَ الْبَيْتَ الْعَتِيقَ"

رواه أحمد, وفيه: زمعة بن صالح, وفيه كلام وقد وثق.

5347. İbn Abbâs anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), hac esnasında Usfân vadisinden geçerken: *"Ey Ebû Bekr! Bu ne vadisidir?"* diye sordu. O da: "Usfân vadisidir" diye cevap verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hud ve Lut, çizgili elbise ve yünden kaftan giyinmiş olarak, gemleri liften yapılmış genç develere binmiş, Kâbe'ye doğru telbiye getirerek bu vadiden geçmişlerdi."*[2]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (23/280, 391)

[2] Ahmed, *Müsned* (2067)

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Zem'a b. Sâlih şaibeli olmakla birlikte güvenilirdir.

٥٣٤٨ - حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي مُوسَى ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَقَدْ مَرَّ بِالصَّخْرَةِ مِنَ الرَّوْحَاءِ سَبْعُونَ نَبِيًّا ، مِنْهُمْ مُوسَى نَبِيُّ اللَّهِ ، حُفَاةً عَلَيْهِمُ الْعَبَاءُ ، يَؤُمُّونَ بَيْتَ اللَّهِ الْعَتِيقَ "

رواه أبو يعلى والطبراني في الكبير, وفيه: يزيد الرقاشي, وفيه كلام .

5348. Ebû Mûsa'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"(Mekke ile Medine arasında buluna) Ravha vadisindeki kayadan, üzerinde kaftan ve yalın ayak bir şekilde olan Mûsa da olmak üzere hacca Kâbe'ye doğru tam yetmiş peygamber geçmiştir."[1]

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yezîd er-Rakkâşî şaibelidir.

٥٣٤٩ - دَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَيْسَرَةَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَقَدْ مَرَّ بِالصَّخْرَةِ مِنَ الرَّوْحَاءِ سَبْعُونَ نَبِيًّا حُفَاةً عَلَيْهِمُ الْعَبَاءَةُ ، يَؤُمُّونَ بَيْتَ اللَّهِ الْعَتِيقَ ، مِنْهُمْ مُوسَى نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه أبو يعلى, وفيه: سعيد بن ميسرة, وهو ضعيف .

5349. Enes bin Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ravha vadisindeki kayadan, üzerlerinde kaftan olduğu halde ve yalın ayak bir şekilde, Kâbe'ye doğru tam yetmiş peygamber gitti. Mûsa peygamber de onlardandır."[2]

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sâîd b. Meysere zayıftır.

٥٣٥٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ , ثنا الْحُسَيْنُ بْنِ مَيْسَرَةَ الرَّازِيُّ , ثنا جَرِيرٌ , عَنْ لَيْثٍ , عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ , عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " حَجَّ مُوسَى عَلَى ثَوْرٍ أَحْمَرَ عَلَيْهِ عَبَاءَةٌ قَطَوَانِيَّةٌ "

رواه الطبراني ,وفيه: ليث بن أبي سليم ,وهو ثقة ولكنه مدلس, وبقية رجاله ثقات .

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (7231, 7271)
[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (4275)

5350. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hz. Mûsa, kırmızı bir boğanın üzerinde bir tür kaftan giymiş olarak hacca gitmiştir."[1]

★Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leys b. Ebî Süleym güvenilir; ancak müdellistir. Bunun dışındakiler güvenilir kimselerdir.

٥٣٥١ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأُمَوِيُّ ، حَدَّثَنَا أَبِي ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ سِنَانٍ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ فِي هَذَا الْوَادِي مُحْرِمًا بَيْنَ قَطَوَانِيَّتَيْنِ "

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط, وإسناده حسن .

5351. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"İmrân'ın oğlu Hz. Mûsa'yı iki kaftanın arasında ihrama girmiş şu vadide görür gibi oluyorum."[2]

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٥٣٥٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ ، قَالَ : نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ هَاشِمٍ الطُّوسِيُّ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " صَلَّى فِي مَسْجِدِ الْخَيْفِ سَبْعُونَ نَبِيًّا ، مِنْهُمْ مُوسَى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ وَعَلَيْهِ عَبَاءَتَانِ قِطْرَانِيَّتَانِ ، وَهُوَ مُحْرِمٌ عَلَى بَعِيرٍ مِنْ إِبِلِ شَنُوءَةَ ، مَخْطُومٍ بِخِطَامِ لِيفٍ لَهُ ضَفِيرَتَانِ " رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: عطاء بن السائب, وقد اختلط .

5352. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hayf mescidinde, içlerinde Hz. Mûsa'nın da bulunduğu yetmiş peygamber vardır. Gemi iki sıralı olarak liften örülmüş koyu kahve bir deveye binmiş ve iki kaftanımsı pelerinle ihrama girmiş olan Mûsa'ya bakıp görür gibiyim."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Atâ b. es-Sâib âhir ömründe bunamıştır.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12510)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (5093)

٥٣٥٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَزَّةَ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ خُنَيْسٍ ، قَالَ : نا ابْنُ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : غَدَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ عَرَفَةَ مِنْ مِنًى ، فَلَمَّا انْبَعَثَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ ، وَعَلَيْهَا قَطِيفَةٌ قَدِ اشْتُرِيَتْ بِأَرْبَعَةِ دَرَاهِمَ , قَالَ : " اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا حَجَّةً مَبْرُورَةً ، لا رِيَاءَ فِيهَا ، وَلا سُمْعَةَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أحمد بن محمد بن القاسم بن أبي بزة, و لم أعرفه .

5353. İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mina'dan Arafat'a doğru üzerindeki dört dirheme alınmış olan kadifemsi ihramla, bineğiyle hareket ederken şöyle dedi:

"Ey Allahım! Bunu gösterişsiz ve şöhretsiz hac eyle."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ahmed b. Muhammed b. el-Kâsım b. Ebî Bezze isimli ravinin kim olduğunu bilmiyorum.

(بَابُ الإِهْلاَلِ وَالتَّلْبِيَةِ)

İhlâl (Hacca Niyet Etmenin Bir Sembolü Olarak Sesli Bir Şekilde Telbiye Getirmek) ve Telbiye (Lebbeyk...)

٥٣٥٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَجَّاجِ ، نا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْرَمَ فِي دُبُرِ صَلاةٍ .

رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح خلا شيخ البزار وقد حسن الترمذي حديثه .

5354. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazın hemen peşinden ihrama girdi.[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Bezzâr'ın hocası hariç ravileri *Sahîh* ricâlidir. Tirmizî ise bu kişinin hadisinin hasen olduğunu söylemiştir.

٥٣٥٥ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ نَصْرٍ الْجَهْضَمِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ صَاحِبُ اللُّؤْلُؤِ ، ثنا أَبِي ، ثنا وَرْقَاءُ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ جَعْدَةَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَبِيهِ ، " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهَلَّ حِينَ انْبَعَثَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه من لم أعرفه .

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1088)

5355. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), bineği hareket edince telbiye getirmeye başladı.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım biri vardır.

٥٣٥٦ - حَدَّثَنَا عَلانُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ مَا غَمَّهُ ثنا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا حَمَّادُ بْنُ شُعَيْبٍ ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ ، قَالَ : " كُلا قَدْ فَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَدْ أَهَلَّ حِينَ اسْتَوَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ ، وَقَدْ أَهَلَّ وَهُوَ بِالْبَيْدَاءِ بِالأَرْضِ قَبْلَ أَنْ تَسْتَوِيَ بِهِ رَاحِلَتُهُ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: حماد بن شعيب, وهو ضعيف .

5356. Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hasan der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) her ikisini de yaptı. Bineği hareket etmeden durmuş bir vaziyetteyken de, hareket etmesi esnasında da (yüksek sesle) telbiye getirdi.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hammâd b. Şuayb zayıftır.

٥٣٥٧ - حدثنا عَبْدُاللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، قَالا : ثنا أَبُو بَكْرٍ الأَعْيَنُ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي غِيَاثٍ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى أَبُو غُزَيَّةَ الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ حَمْزَةَ بْنِ أَبِي دَاوُدَ الْمَازِنِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي دَاوُدَ الْمَازِنِيِّ ، وَكَانَ أَبُو دَاوُدَ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ ، قَالَ : خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَدَخَلَ مَسْجِدَ ذِي الْحُلَيْفَةِ ، فَصَلَّى فِيهِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ ، ثُمَّ أَهَلَّ فِي الْمَسْجِدِ فَسَمِعَهُ الَّذِينَ كَانُوا فِي الْمَسْجِدِ ، فَقَالُوا : أَهَلَّ مِنَ الْمَسْجِدِ ، فَأَهَلَّ حِينَ رَكِبَ رَاحِلَتَهُ ، فَقَالَ الَّذِي عِنْدَ الْمَسْجِدِ : أَهَلَّ حِينَ اسْتَوَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ ، ثُمَّ لَمَّا اسْتَوَى عَلَى الْبَيْدَاءِ ، أَهَلَّ فَسَمِعَهُ الَّذِينَ عَلَى الْبَيْدَاءِ ، فَقَالُوا : أَهَلَّ مِنَ الْبَيْدَاءِ وَصَدَقُوا كُلُّهُمْ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: إسحاق بن سعيد بن جبير ,قال الذهبي : مجهول ,وفيه جماعة لم أعرفهم .

5357. Bedir savaşçılarından olan Ebû Dâvud el-Mâzinî anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdik. Zulhuleyfe mescidine girip dört rekât namaz kıldı. Daha sonra da henüz mescitteyken hacca niyet etmenin bir sembolü olarak sesli bir şekilde telbiye getirdi. Mescittekiler onu duyunca: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) mescitteyken hacca niyet

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10372)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (2752)

etti" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bineğine binerken de hacca niyet etmenin bir sembolü olarak sesli bir şekilde telbiye getirdi. Bu defa mescidin içinde değil de, yanındakiler: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bineğine yerleşirken/ binerken hacca niyet etti" dediler. Daha sonra Mekke ile Medine arasında bulunan Beyda bölgesine geldiğinde de sesli bir şekilde telbiye getirince orada bulunan insanlar şöyle dediler: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hacca Beyda'dan itibaren niyet etti." Hepsi de doğru söylemiş oldular.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İshâk b. Saîd b. Cübeyr hakkında Zehebî: "Meçhûldür" değerlendirmesinde bulunmuştur. İsnâdında tanımadığım bir grup vardır.

٥٣٥٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِرْسٍ ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ نَضْلَةَ الْخُزَاعِيُّ ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الزُّبَيْرِ وَنَحْنُ مَعَهُ ، قَدْ خَرَجْنَا نَعْتَمِرُ ، فَلَمَّا انْحَدَرْنَا مِنَ الأَكَمَةِ فِي الْوَادِي اغْتَسَلَ ابْنُ الزُّبَيْرِ ، وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ، وَاغْتَسَلْنَا مَعَهُ وَصَلَّيْنَا مَعَهُ رَكْعَتَيْنِ ، ثُمَّ أَهَلَّ بِالتَّلْبِيَةِ : لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ ، لَبَّيْكَ لا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ ، لا شَرِيكَ لَكَ ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُرْوَةَ : سَمِعْتُ ابْنَ الزُّبَيْرِ يَقُولُ : " هَذِهِ وَاللَّهِ تَلْبِيَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَهَكَذَا فَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَحْرَمَ فِي دُبُرِ الصَّلاةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه من لم أعرفه .

5358. Abdullah b. Urve b. ez-Zübeyr der ki: Umre yapmak üzere kendisiyle birlikte yola çıktığımız ve Mekke'deki bir vadide bulunan bir tepecikte mola verirken yıkanıp daha sonra da iki rekât namaz kıldıktan sonra telbiye getiren Abdullah b. ez-Zübeyr'in şu telbiyesini işittim: "Lebbeyk Allahümme lebbeyk, lebbeyke lâ şerîke lek. İnne'l-hamde ven-ni'mete ve leke'l-mulk. Lâ şerîke lek" ("Allahım! Davetine tekrar tekrar icabet edip emrini yerine getirmeye hazırım. Senin hiçbir ortağın yoktur. Sana tekrar tekrar itaate hazırım. Kuşkusuz hamd, nimet ve mülk, Sana mahsustur. Senin hiçbir ortağın yoktur.")

Abdullah b. Urve ekledi: Abdullah b. ez-Zübeyr'i şöyle derken işittim: "Vallahi bu, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in telbiyesidir. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aynen bu şekilde yapıp namazdan hemen sonra ihrama girmişti."

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/54-5)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım biri vardır.

٥٣٥٩ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ وَالْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ ، قَالا : نا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ ، قَالَ : نا أَبُو كُدَيْنَةَ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا ، قَالَ : كَانَتْ تَلْبِيَةُ مُوسَى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : لَبَّيْكَ عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدَيْكَ ، وَكَانَتْ تَلْبِيَةُ عِيسَى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : لَبَّيْكَ عَبْدُكَ وَابْنُ أَمَتِكَ ، وَكَانَتْ تَلْبِيَةُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ ، لَبَّيْكَ لا شَرِيكَ لَكَ " رواه البزار, وفيه: عطاء بن السائب, وهو ثقة ولكنه اختلط, وبقية رجاله رجال الصحيح .

5359. İbn Abbâs der ki: Hz. Mûsa'nın telbiyesi: "Lebbeyk abduke ve-ibnu abdeyk "Senin kölenin oğlu ve kulun, emrine amade olarak sana geldi" şeklindeydi. Hz. İsa'nın telbiyesi ise "Lebbeyk abduke ve-ibnu emetik" "Cariyenin oğlu ve kulun emrine amade olarak sana geldi" şeklindeydi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in telbiyesi ise "Lebbeyk Allahümme lebbeyk, lebbeyk lâ şerîke lek" ("Allahım! Davetine tekrar tekrar icabet edip emrini yerine getirmeye hazırım. Senin hiçbir ortağın yoktur") şeklindeydi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Atâ b. es-Sâib güvenilirdir; ancak âhir ömründe bunamıştır. Bunun dışındakiler *Sahîh* ricâlidir.

٥٣٦٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ مُزَاحِمٍ قَالَ كَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ إِذَا لَبَّى يَقُولُ لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لاَ شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لا شَرِيكَ لَكَ. قَالَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ انْتَهِ إِلَيْهَا فَإِنَّهَا تَلْبِيَةُ رَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم" رواه أحمد, ورجاله ثقات .

5360. Dahhâk b. Müzâhim der ki: İbn Abbâs telbiye getirdiğinde şöyle derdi: "Lebbeyk Allahümme lebbeyk, lebbeyke lâ şerîke lek. İnne'l-hamde ven-ni'mete ve leke'l-mulk. Lâ şerîke lek."

İbn Abbâs ekledi: "Bunu söyle; çünkü bu, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'ın telbiyesidir."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٣٦١ - وعَنْ عَمْرِو بْنِ مَعْدِي قَالَ : لَقَدْ رَأَيْتُنَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَنَحْنُ إِذَا حَجَجْنَا الْبَيْتَ نَقُولُ :

---

[1] Ahmed, *Müsned* (2404)

هَذِي زُبَيْدًا قَدْ أَتَتْكَ قَصْرًا تَغْدُو بِهَا مُضَمَّرَاتٌ شَزْرًا

يَقْطَعْنَ خَبْتًا وَجِبَالا وَعْرًا قَدْ تَرَكُوا الأَصْنَامَ خُلْوًا صُفْرًا

وَنَحْنُ نَقُولُ الْيَوْمَ كَمَا عَلَّمَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ ، لا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ ، لا شَرِيكَ لَكَ"

رواه البزار والطبراني في الصغير والكبير والأوسط, إلا أنه قال : لقد رأيتنا من قرن ونحن إذا حججنا قلنا :

لبيك تعظيما إليك عذرا هذي زبيد قد أتتك قسرا

يقطعن خبتا وجبالا وعرا قد خلفوا الأنداد خلوا صفرا

ولقد رأيتنا وقوفا ببطن محسر نخاف أن تخطفنا الجن فقال النبي صلى الله عليه و سلم : ارتفعوا عن بطن عرنة فإنهم إخوانكم إذا أسلموا وعلمنا التلبية . فذكره .

وفيه: شرقي بن قطامي, وهو ضعيف , وقال البزار : إسناده ليس بالثابت وزاد الطبراني في الكبير : وكنا نمنع الناس أن يقفوا في الجاهلية فأمرنا رسول الله صلى الله عليه و سلم أن نحول بينهم وبين عرنة فإنما كان موقفهم ببطن محسر عشية عرفة فرقا أن تخطفهم الجن, والباقي بنحوه .

5361. Amr b. Ma'dî bildiriyor: Bizler Cahiliye zamanında hac yapmak istediğimizde (şu şiiri) şöyle derdik:

"Zübeyd kabilesi sana boyun eğerek geldi

Sabahın vaktinde sağa sola bakan atlar üzerinde

Uçsuz bucaksız ovaları ve sarp dağları aşarak

Putları yapayalnız bırakarak sana geldi."

Fakat Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında ise bize öğrettiği şekilde söylüyoruz: "Lebbeyk Allahümme lebbeyk, lâ şerîke lek. İnne'l-hamde ven-ni'mete ve leke'l-mulk. Lâ şerîke lek." [1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu's-sağîr, el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta şu ibarelerle rivayet etmiştir: Bir zamanlar bizler şöyle diyerek hac yapardık:

"Zübeyd kabilesi sana boyun eğerek geldi

Sabahın vaktinde sağa sola bakan atlar üzerinde

[1] Bezzâr, *Müsned* (1093), Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/46-7)

Uçsuz bucaksız ovaları ve sarp dağları aşarak

Putları yapayalnız geride bırakarak sana geldi."

Ayrıca cinlerin bizleri çarpması korku ve endişesiyle Batn-ı Muhassar (denilen Medine'de bir yer)de dururduk. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizlere şöyle buyurdu: "Urane bölgesinden yukarılara doğru çıkın. Zira onlar, Müslüman olmaları halinde sizlerin kardeşlerinizdir." Ayrıca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizlere telbiyeyi öğretti.

İsnâdında yer alan Şarkî b. Kutâma zayıftır. Bezzâr isnâdın zayıf olduğunu belirtmiştir. Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de şu fazlalıkla rivayet etmiştir: "Cahiliye zamanında insanların durmalarını engellerdik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) insanlarla Urâne arasında durmamızı emretti. Onların durduğu yer Urâne'nin ötesinde Batn-ı Muhassar'da bir yerdeydi." Rivayetin sonrası geride geçenin aynısıdır.

٥٣٦٢ – حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ ، وَهِلَالُ بْنُ يَحْيَى ، نَا أَبُو عَوَانَةَ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : كَانَ النَّاسُ بَعْدَ إِسْمَاعِيلَ عَلَى الإِسْلامِ ، فَكَانَ الشَّيْطَانُ يُحَدِّثُ النَّاسَ بِالشَّيْءِ يُرِيدُ أَنْ يَرُدَّهُمْ عَنِ الإِسْلامِ حَتَّى أَدْخَلَ عَلَيْهِمْ فِي التَّلْبِيَةِ

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ إِلَّا شَرِيكٌ هُوَ لَكَ تَمْلِكُهُ وَمَا مَلَكَ

قَالَ : فَمَا زَالَ حَتَّى أَخْرَجَهُمْ عَنِ الإِسْلامِ إِلَى الشِّرْكِ

رواه البزار، ورجاله رجال الصحيح .

5362. Enes der ki: İnsanlar, İsmâîl peygamberden sonra da İslam üzereydiler. Şeytan insanları İslam'dan uzaklaştırmak için onlara bir takım şeyler vesvese ediyordu ve sonunda onların telbiyelerine şu ibareleri şızdırdı:

"Ey Allahım! Nidanı, duydum koştum da geldim

Senin ortağın yoktur, bunu bildim de geldim

Ortağın var ise de, sen ona sahipsindir

O ortağın hem kendisi, hem de malı senindir."[1]

Ravi şöyle devam ediyor: "İşte şeytan, bu şekilde insanların ayaklarını kaydırıncaya kadar devam etmiştir."

٥٣٦٣ – حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ الْفَرَجِ ، نَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو ، نَا حَمَّادُ بْنُ شُعَيْبٍ ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : كَانَ يُلَبِّي أَهْلُ الشِّرْكِ :

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1095)

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ إِلا شَرِيكًا هُوَ لَكَ تَمْلِكُهُ وَمَا مَلَكَ

فَأَنْزَلَ اللَّهُ : ﴿هَلْ لَكُمْ مِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ شُرَكَاءَ فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ﴾"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه:حماد بن شعيب, وهو ضعيف .

5363. İbn Abbâs bildiriyor: Şirk halkı (müşrikler) şu şekilde telbiye getirirlerdi:

"Ey Allahım! Nidanı duydum koştum da geldim

Senin ortağın yoktur, bunu bildim de geldim

Ortağın var ise de, sen ona sahipsindir

O ortağın hem malı, hem de kendisi senindir."

Bunun üzerine Yüce Allah şu âyet-i celileyi inzâl buyurdu: **"Allah size kendinizden bir misal vermektedir: Size verdiğimiz rızıklarda, emrinizde bulunan kölelerinizin de eşit surette hak sahibi olmalarına razı olur ve birbirinizi saydığınız gibi bu ortaklarınızı sayar mısınız? Düşünen millete âyetleri böylece uzun uzadıya açıklarız."**

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hammâd b. Şuayb zayıftır.

٥٣٦٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ نُمَيْرٍ ، حَدَّثَنَا أَبِي ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ، عَنِ الْحَسَنِ ، وَقَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُلَبِّي : " لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ ، لَبَّيْكَ لا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ ، لا شَرِيكَ لَكَ "

رواه أبو يعلى من رواية عبد الله بن نمير عن إسماعيل, و لم ينسبه, فإن كان ابن أبي خالد, فهو من رجال الصحيح, وإن كان إسماعيل بن إبراهيم بن مهاجر, فهو ضعيف, وكلاهم روى عنه .

5364. Enes bin Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle telbiye getirirdi: "Lebbeyk Allahümme lebbeyk, lebbeyke lâ şerîke lek. İnne'l-hamde ven-ni'mete ve leke'l-mulk. Lâ şerîke lek."

★Hadisi Ebû Ya'lâ[2], Abdullah b. Numeyr kanalıyla İsmâîl'den, tam olarak bu İsmâîl'in kim olduğunu belirtmeden rivayet etmiştir. Buradaki İsmâîl, şayet İbn Ebî

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12348).Rum Sur. 28.

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2768)

Hâlid'in oğlu olan ise o halde bu kişi *Sahîh* ricâlindendir. Ancak bu kişi İbrâhîm b. Muhâcir'in oğlu olan İsmâîl ise bu kişi zayıftır. Her iki İsmâîl de ondan rivayet etmiştir.

٥٣٦٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ عَجْلاَنَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ سَعْداً سَمِعَ رَجُلاً يَقُولُ لَبَّيْكَ ذَا الْمَعَارِجِ فَقَالَ إِنَّهُ لَذُو الْمَعَارِجِ وَلَكِنَّا كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ نَقُولُ ذَلِكَ"

رواه أحمد وأبو يعلى والبزار, ورجاله رجال الصحيح إلا أن عبد الله لم يسمع من سعد بن أبي وقاص, والله أعلم .

5365. Abdullah b. Ebî Seleme'nin bildirdiğine göre Sa'd, bir adamın şöyle dediğini (telbiye getirdiğini) işitmiş: "Ey Mi'râc'ın sahibi! Duydum, koştum da geldim." Bunun üzerine adama şöyle dedi: "Evet, Yüce Allah, Mi'râc'ın yaratıcısı ve sahibidir; ancak bizler, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikteyken bu tür şeyler söylemezdik."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir. Ancak Abdullah isimli ravi Sa'd b. Ebî Vakkâs'dan hadis işitmemiştir. En doğrusunu Yüce Allah bilir.

٥٣٦٦ - سَمِعْتُ بَعْضَ أَصْحَابِنَا يُحَدِّثُ ، عَنِ النَّضْرِ بْنِ شُمَيْلٍ ، نَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانٍ ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَخِيهِ يَحْيَى ابْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : كَانَتْ تَلْبِيَةُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَبَّيْكَ حَجًّا حَقًّا ، تَعَبُّدًا وَرِقًّا " رواه البزار مرفوعا وموقوفا, و لم يسم شيخه في المرفوع .

5366. Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in telbiyesi şu şekildeydi: *"Lebbeyke haccan hakkan ve teabbuden ve-rikkan." "(=Ey Allahım! Kulun kölen olarak, arı duygularla sana yöneldim.)"*[2]

★Hadisi Bezzâr hem merfû, hem de mevkûf olarak rivayet etmiştir. Merfû olarak yaptığı rivayetinde hocasını zikretmemiştir.

٥٣٦٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِهْزَمٍ ، عَنْ مَعْرُوفِ بْنِ خَرَّبُوذَ ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : " رَأَيْتُ النَّبِيَّ عَلَى نَاقَتِهِ الْقَصْوَى يُهِلُّ وَالنَّاسُ يَقْتُلُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا يُرِيدُونَ أَنْ يَنْظُرُوا إِلَيْهِ "

رواه البزار, وفيه: محمد بن مهزم ,و لم يجرحه أحد وقد ذكره ابن أبي حاتم, وبقيه رجاله رجال الصحيح.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (1/172), Bezzâr, *Müsned* (1094), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (724)

[2] Bezzâr, *Müsned* (1090-1)

5367. Ebu't-Tufeyl'den rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i devesi Kusvâ'nın üzerinde telbiye getirirken gördüm. O esnada insanlar da onu görmek için birbirlerini itiyorlardı.[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Mihzem'den İbn Ebî Hâtim bahsetmiş ve kimse onu menfi olarak eleştirmemiştir. Bunun dışındakiler *Sahîh* ricâlidir.

٥٣٦٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ الأَنْصَارِيُّ ، قَالَ : ثَنَا جَمِيلُ بْنُ الْحَسَنِ الْعَتَكِيُّ ، قَالَ : ثَنَا مَحْبُوبُ بْنُ الْحَسَنِ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَفَ بِعَرَفَاتٍ ، فَلَمَّا قَالَ : " لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ " ، قَالَ : " إِنَّمَا الْخَيْرُ خَيْرُ الآخِرَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وإسناده حسن .

5368. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Arafat'ta durup: *"Ey Allahım! Nidanı duydum koştum da geldim"* dedikten sonra bir de şunu ekledi: *"Gerçek ve güzel hayır, âhirette olan güzellik ve hayırdır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٥٣٦٩ – وعَنْ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "مَا أَضْحَى مُؤْمِنٌ مُلَبِّياً حَتَّى تَغِيبَ الشَّمْسُ إِلاَّ غَابَتْ بِذُنُوبِهِ يَعُودُ كَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عاصم بن عبيد الله, وهو ضعيف .

5369. Âmir b. Rabîa'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Mümin, kuşluk vaktinden itibaren güneşin batımına kadar telbiye getirirse güneş onun günahlarıyla batar ve o kişi annesinden yeni doğmuş gibi günahsız olur."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Âsım b. Ubeydillah zayıftır.

٥٣٧٠ – حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأُمَوِيُّ ، عَنْ صَالِحِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ زَائِدَةَ ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا فَرَغَ مِنْ تَلْبِيَتِهِ سَأَلَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ مَغْفِرَتَهُ وَرِضْوَانَهُ واسْتَعْتَقَهُ مِنَ النَّارِ "

---

[1] Bezzâr, *Müsned* (1092)

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: صالح بن محمد بن زائدة, وثقه أحمد ,وضعفه خلق .

5370. Huzeyme b. Sâbit bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) telbiye getirdikten sonra Yüce Allah'dan onu affetmesini kendisinden razı olmasını ve cehennem ateşinden azat etmesini dilerdi.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sâlih b. Muhammed b. Zâide isimli kişiyi Ahmed tevsîk etmiş; çoğunluk ise zayıf addetmiştir.

٥٣٧١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَامٍ ، ثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ النَّرْسِيُّ ، نَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، نَا زَيْدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَاصِمٍ ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَا أَهَلَّ مُهِلٌّ قَطُّ إِلا بُشِّرَ ، وَلا كَبَّرَ مُكَبِّرٌ قَطُّ إِلا بُشِّرَ . قِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، بِالْجَنَّةِ ؟ قَالَ : نَعَمْ " رواه الطبراني في الأوسط, بإسنادين رجال أحدهما رجال الصحيح .

5371. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem):

"Her telbiye getiren ve her tekbir getiren mutlaka müjdelenir" buyurunca: "Ya Resûlallah! Cennetle mi?" diye sorunca: *"Evet"* cevabını verdi.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta iki isnâdla rivayet etmiştir. Birinin ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٣٧٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ عَنْ جَعْفَرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِنَّ جِبْرِيلَ أَتَانِي فَأَمَرَنِي أَنْ أُعْلِنَ بِالتَّلْبِيَةِ"

رواه أحمد ,وفيه: جعفر بن عياش, وهو من تابعي أهل المدينة روى عنه أبو حازم سلمة بن دينار, و لم يجرحه أحد , وبقية رجاله رجال الصحيح .

5372. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hz. Cibril gelerek bana telbiyeyi ilan etmemi emretti."[3]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Câfer b. Ayyâş isimli kişi Medine halkı tabiilerindendir. Bu kişiden kendisini kimsenin tenkit etmediği Hâzım'ın babası Seleme b. Dînar rivayet etmiştir. Bunun dışındakiler *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (3721)

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (7943), *es-Silsiletu's-sahîha* (1621)

[3] Ahmed, *Müsned* (2953)

٥٣٧٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي لَبِيدٍ عَنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَنْطَبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَمَرَنِي جِبْرِيلُ بِرَفْعِ الصَّوْتِ فِي الإِهْلَالِ فَإِنَّهُ مِنْ شِعَارِ الْحَجِّ" رواه أحمد, ورجاله ثقات .

5373. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hz. Cibril gelerek bana, telbiyeyi sesli olarak ilan etmemi emretti. Telbiye, haccın sembollerindendir."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٣٧٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ ، ثنا أَبِي ، عَنْ مُوسَى بْنِ أَعْيَنَ ، عَنْ عِيسَى بْنِ يُونُسَ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ صُهْبَانَ ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : " كُنَّا نَخْرُجُ حُجَّاجًا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَمَا نَبْلُغُ مِنَ الْغَدِ الرَّوْحَاءَ حَتَّى تُبَحَّ حُلُوقُنَا يَعْنِي : مِنْ رَفْعِ الصَّوْتِ بِالتَّلْبِيَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :عمر بن صهبان ,وهو ضعيف .

5374. Enes der ki: Bizler, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber hac yolculuğuna çıktığımızda daha ertesi gün Ravhâ denen yere ulaşmadan telbiyeleri söylerken sesimizi yükseltmemiz sebebiyle gırtlaklarımız kururdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ömer b. Suhbân zayıftır.

٥٣٧٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّارُ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدٍ ، ثنا عَمِّي ، ثنا أَبِي ، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي لَبِيدٍ ، عَنْ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَنْطَبٍ ، عَنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ خَلَّادِ بْنِ سُوَيْدٍ الْخَزْرَجِيِّ أَخِي بَلْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، قَالَ : أَتَى جِبْرِيلُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، " كُنْ عَجَّاجًا ثَجَّاجًا "

رواه الطبراني في الكبير ,عن إبراهيم نفسه كما تراه وجعل له ترجمة ثم رواه عنه ,عن أبيه خلاد كما سيأتي ولعله سمعه من النبي صلى الله عليه و سلم ومن أبيه, وفيه :ابن إسحاق, وهو ثقة ولكنه مدلس.

5375. İbrâhîm b. Hallâd b. Suveyd b. el-Hazrecî -ki kendisi, Belhâris b. el-Hazrec'in kardeşidir- şöyle dedi: Hz. Cibril, Resûlullah (sallallahu aleyhi

vesellem)'in yanına gelerek şöyle dedi: "Ey Muhammed! Bol bol ağla ve telbiye getir."[1]

★Hadisi Taberânî, gördüğün gibi *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de kendisine bir bölüm açtığı İbrâhîm kanalıyla babasından rivayet etmiştir. Anlaşılan İbrâhîm bunu hem Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den, hem de babası Hallâd'dan işitmiştir. İsnâdında yer alan İbn İshâk müdellis olmakla birlikte güvenilirdir.

٥٣٧٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلالُ الْمَكِّيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ ، ثنا أَبُو تُمَيْلَةَ يَحْيَى بْنُ وَاضِحٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي لَبِيدٍ ، عَنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَنْطَبٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ خَلادِ بْنِ سُوَيْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " جَاءَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، كُنْ عَجَّاجًا ثَجَّاجًا " . يَعْنِي بِالْعَجِّ : التَّلْبِيَةَ ، وَالثَّجِّ : الدِّمَاءَ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن إسحاق, وهو ثقة ولكنه مدلس .

5376. Hallâd b. Suveyd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hz. Cibril, gelerek şöyle dedi: "Ey Muhammed! Bol bol ağla ve telbiye getir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn İshâk güvenilir olması yanında müdellistir.

٥٣٧٧ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَفَّانُ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِى لَبِيدٍ عَنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَنْطَبٍ عَنِ السَّائِبِ بْنِ خَلَّادٍ أَنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ كُنْ عَجَّاجاً ثَجَّاجاً. وَالْعَجُّ التَّلْبِيَةُ وَالثَّجُّ نَحْرُ الْبُدْنِ.

قلت : رواه أصحاب السنن : " أتاني جبريل فأمرني أن آمر أصحابي أن يرفعوا أصواتهم عند التلبية " .

رواه أحمد, وفيه: ابن إسحاق, وهو ثقة ولكنه مدلس.

5377. Suveyd b. Hallâd'ın bildirdiğine göre Hz. Cibril, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek ona şöyle dedi: "Ey Muhammed! "Deve kesip telbiye getir."

Derim ki: Sünen sahipleri bunu şu ibareyle rivayet etmişlerdir: *"Cibril bana gelerek ashâbıma telbiye getirirken seslerini yükseltmelerini söylememi emretti."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İbn İshâk güvenilir olması yanında müdellistir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (996)

٥٣٧٨ - حَدَّثَنَا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ ، حَدَّثَنَا أَبُو حَنِيفَةَ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَفْضَلُ الْحَجِّ الْعَجُّ وَالثَّجُّ " ، فَأَمَّا الْعَجُّ : فَالتَّلْبِيَةُ ، وَأَمَّا الثَّجُّ : فَنَحْرُ الْبُدْنِ

رواه أبو يعلى, وفيه: رجل ضعيف .

5378. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"En faziletli hac, telbiyeli ve secc'li yani kendisinde deve kesilen hacdır."[1]

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında zayıf bir ravi vardır.

(بَابُ مَتَى يَقْطَعُ الحَاجُّ التَّلْبِيَةَ ؟)

Hacı Telbiyeyi Ne Zaman Bırakır?

٥٣٧٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ عَنْ أَبَانَ بْنِ صَالِحٍ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ أَفَضْتُ مَعَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ مِنَ الْمُزْدَلِفَةِ فَلَمْ أَزَلْ أَسْمَعُهُ يُلَبِّي حَتَّى رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ أَفَضْتُ مَعَ أَبِي مِنَ الْمُزْدَلِفَةِ فَلَمْ أَزَلْ أَسْمَعُهُ يُلَبِّي حَتَّى رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ أَفَضْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْمُزْدَلِفَةِ فَلَمْ أَزَلْ أَسْمَعُهُ يُلَبِّي حَتَّى رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ"

رواه أحمد وأبو يعلى, وزاد : فرجعت إلى ابن عباس فأخبرته بقول حسين فقال : صدق .

والبزار, وقد بين أبو يعلى سماع ابن إسحاق فقال : عن ابن إسحاق فقال : حدثني أبان بن صالح ,فصح الحديث والحمد لله .

5379. İkrime anlatıyor: Hz. Ali'nin oğlu İmam Hasan'la Müzdelife'den birlikte indik ve Akabe cemrelerini atarken (şeytanları taşlarken) dahi telbiyeye devam ediyordu. Bunu kendisine sorunca şöyle dedi:

Yüce Allah kendisine selamet versin babamla beraber Müzdelife'den dönerken Akabe cemrelerini atarken dahi telbiyeye devam ettiğini duyunca kendisine bunu sordum; o da şu karşılığı verdi: Resûlullah

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (5086)

(sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber Müzdelife'den dönerken Akabe cemrelerini taşlarken dahi telbiyeye devam ettiğini işitiyordum.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed ve şu fazlalıkla Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir: Bunun üzerine İbn Abbâs'a gidip Hasan'ın söylediklerini anlatınca şöyle dedi: "Doğru söylemiş." Hadisi Bezzâr da rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ'nın ravi zincirinde İbn İshâk, "Bizlere Ebân b. Sâlih bildirdi" ibaresiyle semâını sarih olarak ifade etmiştir ki bu durumda hadis, sahîhtir.

٥٣٨٠ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ سَلامٍ ، ثنا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ حَرْبٍ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ طَاوُسٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَبَّى فِي الْعُمْرَةِ حَتَّى اسْتَلَمَ الْحَجَرَ ، وَفِي الْحَجِّ حَتَّى رَمَى الْجَمْرَةَ " قلت : روى له أبو داود وحديث العمرة موقوف

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو ثقة ولكنه مدلس, وله إسناد آخر, وفيه: عبد الله بن المؤمل, وثقه ابن معين وابن سعد وابن حبان, وقال : يخطئ وضعفه أحمد وغيره, وبقية رجاله ثقات .

5380. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) umredeyken Hacerü'l-evsed'i sıvazlayıncaya kadar telbiye getirmiştir. Hacda ise şeytan taşlayıncaya kadar telbiye çekmiştir.[2]

Derim ki: Onun hadisini Ebû Dâvud rivayet etmiştir. Umre hadisi ise mevkufdur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leys b. Ebî Süleym güvenilir olması yanında müdellistir. Yine onun başka bir isnâdı vardır ki bunda da Abdullah b. el-Mü'emmel vardır. Bu kişiyi İbn Maîn, İbn Sa'd ve İbn Hibbân tevsîk etmişler ve "hata yapardı" demişlerdir. Ahmed ve başkaları ise zayıf değerlendirmesinde bulunmuşlardır. Bunun dışındakiler güvenilirdir.

٥٣٨١ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا مِسْعَرٌ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ شَقِيقٍ ، عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ ، قَالَ : " لَبَّى عَبْدُ اللَّهِ ، حَتَّى رَمَى الْجَمْرَةَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عامر بن شقيق, وثقه النسائي وابن حبان, وضعفه ابن معين

5381. Şakîk b. Seleme der ki: Abdullah b. Mes'ûd, şeytan taşlayıncaya kadar telbiye getirdi.[3]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Âmir b. Şakîk isimli kişiyi Nesâî ve İbn Hibbân tevsîk etmişler; İbn Maîn ise zayıf addetmiştir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (1/114-5), Bezzâr, *Müsned* (1130), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (321); isnâdı hasendir.

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10967, 10990, 11235)

[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (9205), Dırâr b. Surad zayıftır.

٥٣٨٢ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْعَلافُ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سُوَيْدٍ ، ثنا هِلالُ بْنُ يَسَارِ بْنِ بَوْلا ، قَالَ : " حَجَجْتُ مَعَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ فَرَأَيْتُهُ قَطَعَ التَّلْبِيَةَ حِينَ هَبَطَ مِنَ الثَّنِيَّةِ حِينَ رَأَى بُيُوتَ مَكَّةَ " رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

5382. Hilal b. Yesâr bildiriyor: Enes bin Mâlik ile birlikte hac ibadetini yaptım. Aşağıya doğru inerken Mekke'nin evlerinin görünmesiyle telbiyeyi kesiverdi.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

(بَابٌ فِي الْهَدْيِ)

Mekke'ye Götürülen Kurbanlık

٥٣٨٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْهَاشِمِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْثَرُ بْنُ الْقَاسِمِ أَبُو زُبَيْدٍ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ قَالَ أَهْدَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْبَيْتِ غَنَماً"

رواه أحمد والبزار, ورجال أحمد ثقات .

5383. Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Kâbe'ye kurbanlık olarak bir koyun götürdü.[2]

★Hadisi, İmam Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir. İmam Ahmed'in ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٣٨٤ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ خَلَفٍ ، قَالَ : نا إِسْحَاقُ بْنُ يُوسُفَ ، عَنْ شَرِيكٍ ، عَنْ حَجَّاجٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهْدَى مِائَةَ بَدَنَةٍ مُقَلَّدَةٍ مُجَلَّلَةٍ

رواه البزار, وفيه: الحجاج بن أرطاة, وهو ثقة ولكنه مدلس .

5384. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) eğerlenmiş ve süslenmiş yüz deveyi Mekke'ye kurbanlık olarak götürdü.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Haccâc b. Artât isimli ravi güvenilir olması yanında müdellistir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (676)

[2] Ahmed, *Müsned* (3/361), Bezzâr, *Müsned* (1106)

٥٣٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِى عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِى رَجُلٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِى نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدِ بْنِ جَبْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أَهْدَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى حَجَّةِ الْوَدَاعِ مِائَةَ بَدَنَةٍ نَحَرَ مِنْهَا ثَلاَثِينَ بَدَنَةً بِيَدِهِ ثُمَّ أَمَرَ عَلِيًّا فَنَحَرَ مَا بَقِىَ مِنْهَا وَقَالَ " اقْسِمْ لُحُومَهَا وَجِلاَلَهَا وَجُلُودَهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلاَ تُعْطِيَنَّ جَزَّاراً مِنْهَا شَيْئاً وَخُذْ لَنَا مِنْ كُلِّ بَعِيرٍ حُذْيَةً مِنْ لَحْمٍ ثُمَّ اجْعَلْهَا فِى قِدْرٍ وَاحِدَةٍ حَتَّى نَأْكُلَ مِنْ لَحْمِهَا وَنَحْسُوَ مِنْ مَرَقِهَا" فَفَعَلَ.

رواه أحمد, وفيه: رجل لم يسم .

5385. İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Veda haccında Mekke'ye yüz kurbanlık deve götürdü. Bunlardan otuz üç tanesini kendi eliyle boğazladı. Daha sonra da Hz. Ali'ye geriye kalanları boğazlamasını emrederek şöyle buyurdu:

"Eti derisi neyi varsa insanlar arasında paylaştır. Kasaba bir şey verme. Her birerinden de bize uzunlamasına bir parça et alıp onları bir kazana koy ki etinden yiyip suyundan da içeriz." Hz. Ali de bunu yaptı.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında ismi belirtilmeyen biri vardır.

٥٣٨٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا أَبُو جَعْفَرٍ ، قَالَ : نا عُمَرُ بْنُ أَيُّوبَ الْمَوْصِلِيُّ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ رِفَاعَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ ذَكْوَانَ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : " كُنَّا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْهَدْيُ فِينَا الإِبِلُ وَالْبَقَرُ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: جابر الجعفي, وفيه كلام كثير وقد وثقه الثوري وشعبة .

5386. İbn Ömer der ki:: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında (Mekke'ye götürülen kurbanlıklar) deve ve sığırdı.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Câbir el-Cu'fî çok şaibelidir; ancak diğer bir yandan Süfyân-ı Sevrî ve Şa'bî tarafından güvenilir sayılmıştır.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (2359), Taberânî, *M. el-Kebîr* (11156)

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (1104)

(بَابُ تَفرِقَةِ الهَدْيِ)

Mekke'ye Götürülen Kurbanlığın Dağıtılması

٥٣٨٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عِكْرِمَةُ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ وَزَعَمَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَسَمَ غَنَماً يَوْمَ النَّحْرِ فِي أَصْحَابِهِ وَقَالَ " اذْبَحُوهَا لِعُمْرَتِكُمْ فَإِنَّهَا تُجْزِئُ عَنْكُمْ ". فَأَصَابَ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ تَيْسٌ

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

5387. İbn Abbâs'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Kurban bayramı günü ashâbı arasında (kestiği) koyun (ve keçiler)i dağıtarak şöyle buyurdu:

"Umreniz için kurban kesiniz. Zira bu, sizin için faydalı olur." Sa'd b. Ebî Vakkâs'a o taksimatta teke düşmüştü.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ الاشْتِرَاكِ فِي الهَدْيِ)

Mekke'ye Götürülen Kurbanlıkta Ortaklık

٥٣٨٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلَ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ عُتَيْبَةَ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ حَذْفٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ شَرَّكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّتِهِ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ فِي الْبَقَرَةِ عَنْ سَبْعَةٍ" رواه أحمد, ورجاله ثقات .

5388. Huzeyfe der ki:: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) haccı esnasında Müslümanlarla bir inekte yedi ortaklığa girdi.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٣٨٩ - وعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ شَرَكَ بَيْنَ سَبْعَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ فِي الْبَدَنَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :معاوية بن يحيى الصدفي, وهو ضعيف .

---

[1] Ahmed, *Müsned* (2803)

5389. Enes bin Mâlik der ki: Hudeybiye yılında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbıyla bir devede yedi kişinin bulunduğu bir ortaklığa girdiğini gördüm.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muâviye b. Yahya es-Sadefî zayıftır.

(بَابُ كَمْ تُجْزِئُ الْبَدَنَةُ وَالْبَقَرَةُ)

Deve ve Sığırın Kaç Hisseye Bölünebileceği

٥٣٩٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا مُجَالِدُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنِي الشَّعْبِيُّ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ قُلْتُ الْجَزُورُ وَالْبَقَرَةُ تُجْزِئُ عَنْ سَبْعَةٍ قَالَ قَالَ يَا شَعْبِيُّ وَلَهَا سَبْعَةُ أَنْفُسٍ. قَالَ قُلْتُ إِنَّ أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ يَزْعُمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَنَّ الْجَزُورَ وَالْبَقَرَةَ عَنْ سَبْعَةٍ. قَالَ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ لِرَجُلٍ أَكَذَاكَ يَا فُلَانُ قَالَ نَعَمْ. قَالَ مَا شَعَرْتُ بِهَذَا" رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

5390. Şa'bî anlatıyor: İbn Ömer'e: "Deve ve sığır yedi kişinin kurbanına bedel midir?" diye sorunca: "Ey Şa'bî! Onun yedi canı vardır" karşılığını verdi. Bunun üzerine dedim ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbı, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in, deve ve sığırı yedi hisseye taksim ettiğini söylüyor (inanıyor)lar; buna ne dersin?" İbn Ömer bir adama: "Ey falanca! Gerçekten de öyle mi?" diye sordu. Adam da: "Evet" şeklinde cevap verince İbn Ömer: "Bunun farkında değildim" dedi.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٣٩١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الأَبُلِّيُّ أَبُو عَبْدِ اللهِ الْمُفَسِّرُ ، حَدَّثَنَا عَمْرُو ، عُمَرُ ، بْنُ يَحْيَى الأَبُلِّيُّ ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ جُمَيْعٍ ، عَنْ مُغِيرَةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " الْجَزُورُ وَالْبَقَرَةُ عَنْ سَبْعَةٍ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: حفص بن جميع, وهو ضعيف .

5391. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Deve ve sığırı yedi kişi kesebilir."*[1]

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (862)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hafs b. Cumey' zayıftır.

٥٣٩٢ - وعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ شَرَكَ بَيْنَ سَبْعَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ فِي الْبَدَنَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: معاوية بن يحيى الصدفي, وهو ضعيف .

5392. Enes bin Mâlik der ki: Hudeybiye yılında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbıyla bir devede yedi kişinin bulunduğu bir ortaklığa girdiğini gördüm.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muâviye b. Yahya es-Sadefî zayıftır.

(بَابٌ فِيمَا لاَ يَجُوزُ مِنَ الْبُدْنِ)

Kurban Olması Caiz Olmayanlar

٥٣٩٣ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "لاَ يَجُوزُ فِي الْبُدْنِ الْعَجْفَاءُ وَالْعَوْرَاءُ وَإِيَّاكُمْ وَالْمُصْطَلَمَةَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: علي بن عاصم, وهو ضعيف .

5393. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Aşırı cılız, bir gözü olmayan veya kulağı kesik olan hayvanlardan kurbanlık olmaz."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ali b. Âsım zayıftır.

(بَابُ إِشْعَارِ الْبُدْنِ)

Mekke'ye Götürülen Kurbanın İşaretlenmesi

٥٣٩٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، نَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبَانٍ ، نَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ ، عَنْ سَعِيدٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِذِي الْحُلَيْفَةِ فَأَمَرَ أَنْ يُشْعَرَ ، يَعْنِي الْبُدْنَ .

---

[1] Daha önce 5389'da geçti.

رواه البزار, وشيخ البزار محمد بن إسحاق بن أبان لم أجد من ذكره, وبقية رجاله رجال الصحيح .

5394. Enes bin Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Zulhuleyfe'den geçerken Mekke'ye yanında götürdüğü kurbanlıkların işaretlenmelerini emretti.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Bezzâr'ın hocası olan Muhammed b. İshâk b. Ebân hakkında biyografini verene rastlayamadım. Bunun dışındakiler *Sahîh* ricâlidir.

٥٣٩٥ - وعَنْ أبِي هُرَيْرَةَ , أنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أشْعَرَ وَقَلَّدَ .

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: سفيان بن وكيع, وهو ضعيف .

5395. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (hacda kesilecek) kurbanlıkları hem işaretledi, hem de süsledi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Süfyân b. Vekî zayıftır.

(بَابُ رُكُوبُ الهَدْيِ)

Kurbanlık Hayvana Binilmesi

٥٣٩٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أبِي حَدَّثَنَا أسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ أنْبَأنَا إسْرَائِيلُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللهِ عَنْ أبِيهِ عَنْ عَمِّهِ قَالَ قَالَ عَلِيٌّ وَسُئِلَ يَرْكَبُ الرَّجُلُ هَدْيَهُ فَقَالَ لاَ بَأسَ بِهِ قَدْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمُرُّ بِالرِّجَالِ يَمْشُونَ فَيَأْمُرُهُمْ يَرْكَبُونَ هَدْيَهُ هَدْىَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَلاَ تَتَّبِعُونَ شَيْئاً أفْضَلَ مِنْ سُنَّةِ نَبِيِّكُمْ"

رواه أحمد, وفيه: محمد بن عبيد الله بن أبي رافع, وثقه ابن حبان وضعفه جماعة .

5396. Hz. Ali'den rivayet edildiğine göre ona: "Bir kişi (Mekke'de keseceği) kurbanının üzerine binebilir mi?" diye sorulunca şöyle cevap verdi:

"Olabilir. Çünkü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bazı insanların yanından geçerken onların yaya yürümekte olduklarını görünce o kişilere, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e ait kurbanlık hayvanlara binmelerini emrederdi. Dolayısıyla Peygamberinizin yolundan daha iyi bir yola tâbi olamazsınız."[1]

[1] Ahmed, *Müsned* (979)

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ubeydillah b. Ebî Râfi'yi İbn Hibbân tevsîk etmiş, bir grup ise zayıf addetmiştir.

٥٣٩٧ – حَدَّثَنَا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : أَتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا يَسُوقُ بَدَنَةً حَافِيًا ، فَقَالَ : " ارْكَبْهَا " ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّهَا بَدَنَةٌ ! قَالَ : " ارْكَبْهَا " ، فَرَكِبَهَا

قلت : هو في الصحيح خلا قوله : حافيا.

رواه أبو يعلى, وفيه: إسماعيل بن مسلم المكي, وهو مع ضعفه يكتب حديثه .

5397. Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisi yalın ayak olduğu halde kurbanlık devesini sevkeden bir kişiyle karşılaşınca: *"Ona bin!"* buyurdu. Adam ise: "Ya Resûlallah! Bu, kurbanlık olacak" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adama yine: *"Ona bin!"* deyince adam da üzerine bindi.[1]

Derim ki: Bu hadis *Sahîh*'de "yalın ayak" ifadesi bulunmaksızın yer almıştır.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İsmâîl b. Müslim el-Mekkî isimli kişinin, zayıf olmasına rağmen hadisi yazılır.

(بَابٌ فِيمَنْ بَعَثَ هَدْياً وَهُوَ مُقِيمٌ)

Kendisi Henüz Yola Çıkmadan Kurbanını (Mekke'ye) Gönderen

٥٣٩٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ قِرَاءَةً عَلَيْنَا مِنْ كِتَابِهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَطَاءٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ جَابِرٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِساً فَقَدَّ قَمِيصَهُ مِنْ جَيْبِهِ حَتَّى أَخْرَجَهُ مِنْ رِجْلَيْهِ فَنَظَرَ الْقَوْمُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ " إِنِّي أَمَرْتُ بِبُدْنِي الَّتِي بَعَثْتُ بِهَا أَنْ تُقَلَّدَ الْيَوْمَ وَتُشْعَرَ الْيَوْمَ عَلَى مَاءِ كَذَا وَكَذَا فَلَبِسْتُ قَمِيصاً وَنَسِيتُ فَلَمْ أَكُنْ أُخْرِجُ قَمِيصِي مِنْ رَأْسِي ". وَكَانَ قَدْ بَعَثَ بِبُدْنِهِ مِنَ الْمَدِينَةِ وَأَقَامَ بِالْمَدِينَةِ. رواه أحمد والبزار باختصار, ورجال أحمد ثقات .

5398. Câbir b. Abdillah anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber oturmaktayken aniden elbisesini yakasından eteklerine kadar yırtıp yardı. Herkes Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e bakınca şöyle buyurdu:

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2763). Süveyd zayıf bir ravidir.

"Ben bugün (Mekke'ye götüreceğim) kurbanımın falanca yerdeki suyun yanında süslenip kurbanlık olduğu anlaşılsın diye de işaretlenmesini emretmiştim. Gömleğimi giydim ve çıkartmayı da unuttum. Gömleğimi başımdan çıkartmış olmamak için de bu şekilde boydan boya yırttım." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'de kesilmek üzere kurbanını yollamış; fakat kendisi henüz yola koyulmamıştı.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed ve kısa metinle Bezzâr rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri güvenilir kimselerdir.

٥٣٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَطَاءٍ عَنْ نَفَرٍ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ قَالُوا كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِساً فَشَقَّ ثَوْبَهُ فَقَالَ إِنِّي وَاعَدْتُ هَدْياً يُشْعَرُ الْيَوْمَ رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

5399. Ata b. Yesâr, Seleme oğullarından bir topluluktan bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oturmaktayken elbisesini boydan boya yırtarak şöyle buyurdu:

"Ben, (Mekke'de kesilmek üzere hazırladığım) kurbanlık hayvanımın bugün işaretlenmesini tembihlemiştim"[2]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

(بَابٌ فِيمَا يُعْطَبُ مِنَ الهَدْيِ وَالأَكْلُ مِنْهُ)

Yoldayken Kurbanlık Özelliğini Kaybeden Hayvan ve Bunun Etinin Yenilmesi

٥٤٠٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ حَدَّثَنَا شَرِيكٌ عَنْ لَيْثٍ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ عَمْرٍو الثُّمَالِيِّ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَ أَبِي هَدْياً قَالَ " إِذَا عَطِبَ شَيْءٌ مِنْهَا فَانْحَرْهُ ثُمَّ اضْرِبْ خُفَّهُ فِي دَمِهِ ثُمَّ اضْرِبْ بِهِ صَفْحَتَهُ وَلَا تَأْكُلْ أَنْتَ وَلَا أَهْلُ رُفْقَتِكَ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير بنحوه, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو ثقة ولكنه مدلس .

5400. Amr es-Sümâlî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) babamla (ya da benimle) beraber Mekke'de kesilmek üzere kurbanlık göndererek şöyle buyurdu:

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/400), Bezzâr, *Müsned* (1107)

[2] Ahmed, *Müsned* (5/426)

"Şayet yolda ilerlemesini engelleyecek bir sakatlık meydana gelecek olursa onu boğazlayıp ayağını kanına buladıktan sonra göğsüne değdir. Etinden ne sen, ne de senin yanındakiler yesin."[1]

★Hadisi İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leys b. Ebî Süleym güvenilir olması yanında müdellistir.

٥٤٠١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ بْنِ سَعْدٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ يُونُسَ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، أَخْبَرَنِي ثَعْلَبَةُ بْنُ أَبِي مَالِكٍ الْقُرَظِيُّ ، أَنَّ قَيْسَ بْنَ سَعْدٍ الأَنْصَارِيَّ ، وَكَانَ صَاحِبَ لِوَاءِ رَسُولِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَرَادَ الْحَجَّ فَرَجَّلَ أَحَدَ شِقَّيْ رَأْسِهِ فَإِذَا هَدْيُهُ قَدْ قُلِّدَ فَأَهَلَّ وَحَلَّ شِقَّ الآخَرِ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

5401. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in sancaktarı olan Kays b. Sa'd, hac yapmak istiyordu ve saçının yarısını taramış bir durumdayken Mekke'de kesilmek üzere ayırdığı kurbanının süslenip hazırlatıldığını görünce saçının diğer tarafını taramayı bırakarak telbiye getirmek suretiyle hacca niyet etti.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٤٠٢ – قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ يَعْنِى شَيْبَانَ عَنْ لَيْثٍ عَنْ شَهْرٍ قَالَ حَدَّثَنِى الأَنْصَارِىُّ صَاحِبُ بُدْنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا بَعَثَهُ قَالَ رَجَعْتُ فَقُلْتُ نَعَمْ يَا رَسُولَ اللهِ مَا تَأْمُرُنِى بِمَا عَطِبَ مِنْهَا قَالَ " انْحَرْهَا ثُمَّ اصْبُغْ نَعْلَهَا فِي دَمِهَا ثُمَّ ضَعْهَا عَلَى صَفْحَتِهَا أَوْ عَلَى جَنْبِهَا وَلاَ تَأْكُلْ مِنْهَا أَنْتَ وَلاَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ رُفْقَتِكَ" رواه أحمد, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو ثقة ولكنه مدلس .

5402. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in Mekke'de kesilmek üzere kurbanını kendisiyle gönderdiği ve Ensar'dan olan ashâbından biri diyor ki: Dönüp Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e dedim ki: "Ya Resûlallah! Yolda ilerlemesini engelleyecek bir pürüz çıkması halinde ne yapmamı emir buyurursunuz?" Şöyle buyurdu: *"Onu boğazlayıp ayağını kanına buladıktan sonra göğsüne veya yanına koy. Etinden ne sen, ne de seninle bulunanlar yemesin."*[3]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leys b. Ebî Süleym isimli kişi güvenilir olması yanında müdellistir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/187, 238), Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/42)

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/347)

[3] Ahmed, *Müsned* (5/377)

٥٤٠٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِى عَبْدُ الْكَرِيمِ بْنُ أَبِى الْمُخَارِقِ عَنْ مُعَاذِ بْنِ سَعْوَةَ الرَّاسِبِىِّ عَنْ سِنَانِ بْنِ سَلَمَةَ الْهُذَلِىِّ عَنْ أَبِيهِ سَلَمَةَ وَكَانَ قَدْ صَحِبَ النَّبِىَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ النَّبِىِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ بَعَثَ بَدَنَتَيْنِ مَعَ رَجُلٍ وَقَالَ " إِنْ عَرَضَ لَهُمَا فَانْحَرْهُمَا وَاغْمِسِ النَّعْلَ فِى دِمَائِهِمَا ثُمَّ اضْرِبْ بِهِ صَفْحَتَيْهِمَا حَتَّى يُعْلَمَ أَنَّهُمَا بَدَنَتَانِ قَالَ صَفْحَتَىْ كُلِّ وَاحِدَةٍ قَالَ وَلاَ تَأْكُلْ مِنْهَا أَنْتَ وَلاَ أَحَدٌ مِنْ رُفْقَتِكَ وَدَعْهَا لِمَنْ بَعْدَكُمْ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: عبد الكريم بن أبي المخارق, وهو ضعيف .

5403. Sinân b. Seleme el-Huzelî, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in sahabisi olan babasından Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in bir adamı Mekke'de kesilmek üzere sevkedilen iki kurbanlık ile gönderdiğini ve adama şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

"Yolda ilerlemesini engelleyecek bir durum olursa bu iki kurbanı kesip ayaklarını kanlarına daldırdıktan sonra o ayaklarını göğüslerine koy ki Mekke'de kesilmek üzere ayrılmış kurban oldukları bilinsin. Her ikisinin de göğüslerine koy. Etinden ne sen, ne de senin yanındakiler yesin. Sizden sonra oradan geçecek olanlara bırakın."[1]

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdulkerîm b. Ebi'l-Muhârik zayıftır.

٥٤٠٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْوَاسِطِيُّ ، قَالَ : نا أَبِي ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ أَبِي الْخَلِيلِ ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ الأَنْصَارِيِّ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ سُئِلَ عَنِ الرَّجُلِ يَكُونُ مَعَهُ الْهَدْيُ تَطَوُّعًا فَيَعْطَبُ قَبْلَ أَنْ يَبْلُغَ ؟ قَالَ : " يَنْحَرُهَا ، ثُمَّ يُلَطِّخُ نَعْلَهَا بِدَمِهَا ، ثُمَّ يَضْرِبُ بِهِ جَنْبَهَا ، فَإِنْ أَكَلَ مِنْهَا وَجَبَ عَلَيْهِ قَضَاؤُهَا "

رواه الطبراني في الأوسط مرفوعا, وموقوفا باختصار عن المرفوع, وفي إسناد الجميع: محمد بن أبي ليلى, وهو سيئ الحفظ .

5404. Ebû Katâde'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e farz olmadığı halde nafile olarak Mekke'de kesilmek üzere üzere yanına aldığı kurbanlığın yolda bir aksilik sebebiyle telef olması halinde ne yapması gerektiğini sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/6-7), Taberânî, *M. el-Kebîr* (6345)

"O hayvanı orada kesip ayağını kanına batırıp sonra da bu kanlı ayağı hayvanın yanına bırakır. O etten yiyecek olursa onun kazasını yapması vacip olur."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta merfû olarak rivayet etmiştir. Mevkuf olarak ise merfû rivayetten daha kısa metinle rivayet etmiştir. Her ikisinin isnadında da kötü bir hafızaya sahip olan Muhammed b. Ebî Leylâ vardır.

٥٤٠٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ ، بَعَثَ مَعَهُ بِهَدْيٍ ، فَقَالَ : " كُلْ أَنْتَ وَأَصْحَابُكَ ثُلُثًا ، وَتَصَدَّقْ بِثُلُثِهِ ، وَابْعَثْ إِلَى آلِ أَخِي عُتْبَةَ بِثُلُثٍ , قِيلَ لِسُفْيَانَ : تَطَوُّعٌ ؟ قَالَ : نَعَمْ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

وقد تقدم حديث ابن عباس في الأكل من الهدي في الباب الأول من الهدي .

5405. Alkame, kendisiyle Mekke'de kesilmek üzere kurban gönderen Abdullah b. Mes'ûd'dan şu sözünü bildiriyor: "Sen ve arkadaşların onun üçte birini yiyin, üçte biriniyse sadaka olarak dağıtın. Kardeşim Utbe'ye ise üçte birini verin." Süfyân'a: "Bu kurbanlık, farz olmayan nafile kurbanlık mıdır?" diye sorunca o da: "Evet" karşılığını verdi.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ricâlidir.

Daha önce (no. 5385) İbn Abbâs'ın kurbanlığın etinin yenilmesi konulu hadisi geçmişti.

(بَابٌ فِيمَا يَقْتُلُهُ الْمُحْرِمُ)

İhramlı Kişinin Öldürebileceği Şeyler

٥٤٠٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ لَيْثٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " خَمْسٌ كُلُّهُنَّ فَاسِقَةٌ يَقْتُلُهُنَّ الْمُحْرِمُ وَيُقْتَلْنَ فِي الْحَرَمِ الْفَأْرَةُ وَالْعَقْرَبُ وَالْحَيَّةُ وَالْكَلْبُ الْعَقُورُ وَالْغُرَابُ"

رواه أحمد وأبو يعلى, وجعل بدل " الحية " : " الحدأة " , والبزار والطبراني في الكبير والأوسط ببعضه ,وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو ثقة ولكنه مدلس .

5406. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (9702)

"Beş şey vardır ki bunlar zararlı olduklarından ihramlı kişi tarafından, hatta Mescid-i Haram'ın içinde bile olsa öldürülebilirler: Fare, akrep, yılan, kuduz köpek ve karga."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ'da "yılan" kelimesi yerine "kertenkele" sözcüğü geçmektedir. Bezzâr ve Taberânî ise *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de her ikisini rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leys b. Ebî Süleym isimli kişi güvenilir olması yanında müdellistir.

٥٤٠٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا حَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ عَنْ وَبَرَةَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَتْلِ الذِّئْبِ"

رواه أحمد في حديث هو في الصحيح , والطبراني في الكبير موقوفا, وفيه: الحجاج بن أرطاة, وهو ثقة ولكنه مدلس.

5407. Vebera der ki: İbn Ömer'i şöyle derken işittim: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kurdun öldürülmesini emretti.

★Hadisi, İmam Ahmed, *Sahîh*'te bulunan bir hadis içinde rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de mevkuf olarak rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Haccâc b. Artât isimli ravi güvenilir olması yanında müdellistir.

٥٤٠٨ - حَدَّثَنَا غَسَّانُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ ، قَالَ : نا يُوسُفُ بْنُ نَافِعٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الْمَوَالِي ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : " بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي صَلاةٍ ، إِذْ ضَرَبَ شَيْئًا فِي صَلاتِهِ ، فَإِذَا هِيَ عَقْرَبٌ ضَرَبَهَا فَقَتَلَهَا وَأَمَرَ بِقَتْلِ الْعَقْرَبِ وَالْحَيَّةِ ، وَالْفَأْرَةِ وَالْحِدَأَةِ لِلْمُحْرِمِ "

رواه البزار, وفيه: يوسف بن نافع,ذكره ابن أبي حاتم و لم يجرحه و لم يوثقه, وذكره ابن حبان في الثقات.

5408. Ebû Râfi der ki: Bir ara Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazdayken aniden bir şeye vurdu. Bir de baktık ki vurup ta öldürdüğü şey akrepmiş. İhramlılara akrep, yılan, fare ve kertenkeleyi öldürmelerini emretti.[2]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İbn Ebî Hâtim, isnâdında bulunan Yûsuf b. Nâfi isimli raviden bahsetmiş; ancak menfi veya müspet eleştirisini yapmamıştır. İbn Hibbân ise bu kişiyi güvenilirlerden saymıştır.

---

1 Ahmed, *Müsned* (2330-1), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2428), Taberânî, *M. el-Kebîr* (10959), isnâdı sahihtir.

2 Bezzâr, *Müsned* (1096)

٥٤٠٩ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ المكي قالا : ثنا الْقَعْنَبِيُّ ، ثنا عُمَرُ بْنُ قَيْسٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اقْتُلُوا الْوَزَغَ ، وَلَوْ فِي جَوْفِ الْكَعْبَةِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عمر بن قيس المكي ,وهو ضعيف .

5409. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"(Beyaz ve zehirli olan) kertenkeleyi, Kâbe'nin ortasında dahi olsa öldürün".[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ömer b. Kays el-Mekkî zayıftır.

(بَابٌ فِي لَحْمِ الصَّيْدِ لِلْمُحْرِمِ)

İhramlının Av Eti Yemesi

٥٤١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا هَاشِمٌ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ يَعْنِى ابْنَ الْمُغِيرَةِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ نَوْفَلٍ الْهَاشِمِيُّ قَالَ كَانَ أَبِى الْحَارِثُ عَلَى أَمْرٍ مِنْ أَمْرِ مَكَّةَ فِي زَمَنِ عُثْمَانَ فَأَقْبَلَ عُثْمَانُ إِلَى مَكَّةَ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَارِثِ فَاسْتَقْبَلْتُ عُثْمَانَ بِالنُّزُلِ بِقُدَيْدٍ فَاصْطَادَ أَهْلُ الْمَاءِ حَجَلاً فَطَبَخْنَاهُ بِمَاءٍ وَمِلْحٍ فَجَعَلْنَاهُ عُرَاقاً لِلثَّرِيدِ فَقَدَّمْنَاهُ إِلَى عُثْمَانَ وَأَصْحَابِهِ فَأَمْسَكُوا فَقَالَ عُثْمَانُ صَيْدٌ لَمْ أَصْطَدْهُ وَلَمْ نَأْمُرْ بِصَيْدِهِ اصْطَادَهُ قَوْمٌ حِلٌّ فَأَطْعَمُونَاهُ فَمَا بَأْسٌ. فَقَالَ عُثْمَانُ مَنْ يَقُولُ فِى هَذَا فَقَالُوا عَلِيٌّ. فَبَعَثَ إِلَى عَلِيٍّ فَجَاءَ. قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَارِثِ فَكَأَنِّى أَنْظُرُ إِلَى عَلِيٍّ حِينَ جَاءَ وَهُوَ يَحُتُّ الْخَبَطَ عَنْ كَفَّيْهِ فَقَالَ لَهُ عُثْمَانُ صَيْدٌ لَمْ نَصْطَدْهُ وَلَمْ نَأْمُرْ بِصَيْدِهِ اصْطَادَهُ قَوْمٌ حِلٌّ فَأَطْعَمُونَاهُ فَمَا بَأْسٌ. قَالَ فَغَضِبَ عَلِيٌّ وَقَالَ أَنْشُدُ اللَّهَ رَجُلاً شَهِدَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ أُتِيَ بِقَائِمَةِ حِمَارِ وَحْشٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنَّا قَوْمٌ حُرُمٌ فَأَطْعِمُوهُ أَهْلَ الْحِلِّ . قَالَ فَشَهِدَ اثْنَا عَشَرَ رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ عَلِيٌّ أَنْشُدُ اللَّهَ رَجُلاً شَهِدَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ أُتِيَ بِبَيْضِ النَّعَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّا قَوْمٌ حُرُمٌ أَطْعِمُوهُ أَهْلَ الْحِلِّ قَالَ فَشَهِدَ دُونَهُمْ مِنَ الْعِدَّةِ مِنَ الاثْنَيْ عَشَرَ قَالَ فَثَنَى عُثْمَانُ وَرِكَهُ عَنِ الطَّعَامِ فَدَخَلَ رَحْلَهُ وَأَكَلَ ذَلِكَ الطَّعَامَ أَهْلُ الْمَاءِ"

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (11495)

قلت : روى أبو داود منه قصة قائمة الحمار من غير ذكر عدة من شهد .

رواه أحمد وأبو يعلى بنحوه والبزار, وفيه: علي بن يزيد وفيه كلام كثير وقد وثق .

5410. Abdullah b. Hârise b. Nevfel el-Hâşimî anlatıyor: Hz. Osmân'ın hilafeti zamanında bir iş icabı Mekke'de bulunmaktaydım ki Osmân da Mekke'ye gelmişti. Ben de onu Mekke'de bulunan Kudeyd denilen yerde bir misafirhanede karşıladım. Orada oturmakta olan Su kabilesi halkı da kuş avlamışlardı. Bizler de onu tuzlu suda kaynatmak suretiyle pişirerek etlerini de didip çorbalı bir yemek yapıp onu Osmân ve yanındaki arkadaşlarına ikram ettik. Ancak yanındakiler yemeğe ellerini uzatmadılar. Bunun üzerine Hz. Osmân şöyle dedi: "Bir av ki, ne biz avladık, ne de avlanmasını emrettik. Ayrıca bu avı da ihramlı olmayan kişiler avlayıp bize yememiz için ikramda bulundular. Peki, bunda bir mahzur var mıdır ki?" (Oradaki kişiler bunda mahzur vardır şeklinde tavır takınınca) Osmân: "Bunu kim söylüyor?" diye sorduğunda onlar: "Hz. Ali söylüyor" dediler. Bunun üzerine Hz. Ali'nin çağırılması için birisini gönderdi ve Ali de geldi.

Ellerindeki tozu toprağı temizlemek için ellerini bir birine vurup çırparak Hz. Ali'nin geldiği anı hâlâ görür gibiyim; sanki şu anda ona bakıyorum. Geldiğinde Osmân ona şöyle dedi: "Bir av ki, onu ne biz avladık, ne de avlanmasını emrettik. Üstelik bu avı ihramlı olmayan kişiler avlayıp bize yememiz için ikramda bulundular. Bunu yememizde bir mahzur var mıdır?" Bunun üzerine Hz. Ali sinirlenerek şu karşılığı verdi:

Aranızda, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e yabani eşek budu getirilip de ikram edildiği zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in: *"Bizler ihramlıyız; bu nedenle bunu ihramlı olmayan kişilere vererek yedirin"* dediğine tanık olan bir adam varsa, Allah için bunu belirtsin."

Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbından on iki kişi buna tanıklık ettiler. Hz. Ali daha sonra şöyle dedi: "Aranızda, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e bir parça deve kuşu eti getirilip de ikram edildiği zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in: *"Bizler ihramlıyız; onun için bunu ihramlı olmayan kişilere verin yesinler"* buyurduğuna tanık olan bir adam varsa, Allah için bunu belirtsin." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbından o on iki kişiden daha azı buna tanıklık ettiler. Bu durum karşısında Hz. Osmân yemeğe sırtını dönerek odasına girdi. Yemeği de ihramlı olmayan kişiler yediler.

Derim ki: Ebû Dâvud bu hadisin yaban eşekli bölümünü şahitlik yapanların sayısını belirtmeden rivayet etmiştir.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ali b. Yezîd çok şaibeli olmakla birlikte güvenilirdir.

٥٤١١ - وَفِي رِوَايَةٍ : أُتِيَ بِخَمْسِ بِبَيْضَاتِ نَعَامٍ

5411. Başka bir rivayette ise Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e beş tane deve kuşu yumurtası getirilmiştir.

٥٤١٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ نَوْفَلٍ أَنَّ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ نَزَلَ قُدَيْداً فَأُتِيَ بِالْحَجَلِ فِي الْجِفَانِ شَائِلَةً بِأَرْجُلِهَا فَأَرْسَلَ إِلَى عَلِيٍّ وَهُوَ يَضْفِزُ بَعِيراً لَهُ فَجَاءَ وَالْخَبَطُ يَتَحَاتُّ مِنْ يَدَيْهِ فَأَمْسَكَ عَلِيٌّ وَأَمْسَكَ النَّاسُ فَقَالَ عَلِيٌّ مَنْ هَا هُنَا مِنْ أَشْجَعَ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَهُ أَعْرَابِيٌّ بِبَيْضَاتِ نَعَامٍ وَتَتْمِيرِ وَحْشٍ فَقَالَ أَطْعِمْهُنَّ أَهْلَكَ فَإِنَّا حُرُمٌ . قَالُوا بَلَى. فَتَوَرَّكَ عُثْمَانُ عَنْ سَرِيرِهِ وَنَزَلَ فَقَالَ خَبَّثْتَ عَلَيْنَا"

رواه أحمد، وفيه: علي بن زيد، وفيه كلام وقد وثق، وبقية رجاله رجال الصحيح .

5412. Yine ondan yapılan bir rivayette şöyle geçmektedir: Osmân b. Affân, Kudeyd denilen yerde mola verince tepsinin içine, ayakları yukarıya doğru dikilmiş olarak yerleştirilmiş (pişmiş) keklik getirilince, devesini yemleyen Hz. Ali'yi de yemeğe çağırttı. Ali geldiğinde elleri hâlâ yemden dolayı tozluydu. Ali yemeyince diğer insanlar da yemediler. Sonra Hz. Ali: "Aranızda Eşca' kabilesinden olan var mı?" diye sorunca bir bedevinin Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e deve kuşu yumurtaları ve vahşi merkep etinden kuşbaşı yemeği getirdiğinde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in adama: *«Onu ailene yedir. Çünkü ben, ihramlıyım»* dediğinden haberiniz var mı?" diye sorunca oradakiler: "Tabiî ki biliyoruz" dediler. Bunun üzerine Hz. Osmân yatağında arkasını döndü daha sonra da çıkarken Hz. Ali'ye: "Her şeyi berbat ettin" dedi.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ali b. Yezîd şaibeli olmakla birlikte güvenilir. Bunun dışındakiler *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (783, 784), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (356), Bezzâr, *Müsned* (1100)

٥٤١٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ الْجَدَلِيِّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَائِشَةَ أُهْدِيَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَشِيقَةُ ظَبْيٍ وَهُوَ مُحْرِمٌ فَرَدَّهَا"

رواه أحمد وأبو يعلى, وزاد : قال سفيان : الوشيقة : لحم يطبخ ثم ييبس , ورجال أحمد رجال الصحيح.

5413. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e ihramdayken kurutulmuş ceylan eti hediye edildi; ancak bunu kabul etmedi.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٥٤١٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ الْهَارُونَ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ حَمَّادِ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ الْفَقِيهُ الْكُوفِيُّ ، بِبَغْدَادَ ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ رَاشِدٍ الآدَمِيُّ ، حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ مِهْرَانَ الدَّبَّاغُ ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ شُعَيْبٍ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ طَاوُسٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ " نَزَلَ مَرَّ الظَّهْرَانِ ، فَأُهْدِيَ لَهُ عُضْوُ ظَبْيٍ ، فَرَدَّهُ عَلَى الرَّسُولِ ، وَقَالَ : اقْرَأْ عَلَيْهِ السَّلامَ ، وَقُلْ لَهُ : لَوْلا أَنَّا حُرُمٌ مَا رَدَدْنَاهُ عَلَيْكَ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: حماد بن شعيب, وهو ضعيف.

5414. Berâ b. Âzib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Merru'z-Zahrân denilen yerde konaklayınca kendisine bir av hayvanının bir parçası hediye edildi. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu kabul etmeyerek şöyle buyurdu:

"Kendisine selam söyleyip deyin ki: İhramlı olmasaydık bu hediyeyi geri çevirmezdik."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hammâd b. Şuayb zayıftır.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/40, 245), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (4616)

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (129)